

DI LIDER

Abraham Reisen



*Permanent preservation of this book was made possible
by The F. Weiler Charity Fund
in memory of
Jack D. Weiler*

FUNDING FOR THE CORE COLLECTION OF YIDDISH LITERATURE
WAS MADE POSSIBLE IN PART BY A GRANT FROM THE
DAVID AND BARBARA B. HIRSCHHORN FOUNDATION



NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG



MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center



The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

די לידער

פון

אברהם רייזען

אין צוועלף טיילן

(1891—1951)

מיט א פארווארט פון מחבר



DI L I D E R

(*POEMS*)

By

ABRAHAM REISEN

IN TWELVE PARTS
WITH A PREFACE BY THE AUTHOR

Copyright 1951 by
ABRAHAM REISEN
3451 Giles Place, Bx., N. Y.

פ ר י י ז 5 ד א ל א ר

געדרוקט ביי די שולצינגער ברידער

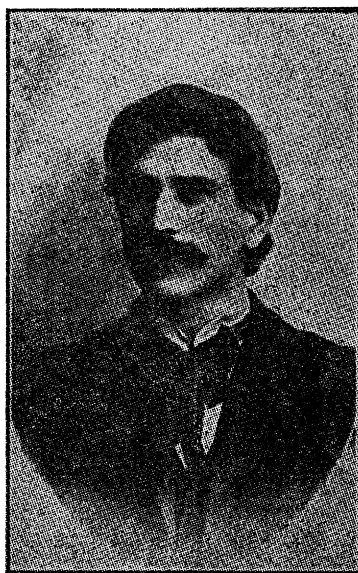
Printed in the U.S.A. by

SHULSINGER BROS. LINOTYPING AND PUBLISHING CO.
21 East 4th Street, New York 3. N. Y.

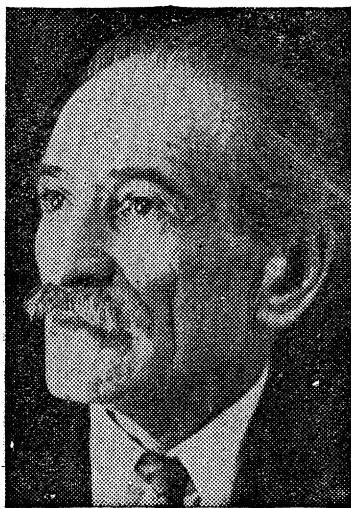


אברהם רייזען

(צו זיין ערשטן ליטעראַרישן יוביליי אין קאַרנעגן האַל, 1917)



אברהם רייזען
(אין יאר 1907)



אברהם רייזען
(צו זיין זיבעציקיאַריקן יובילעאום)



אברהם רייזען
(צו זעכציק יאַר)

פ א ר ו א ר ט

דער איצטיקער באַנד לידער איז ניט קיין פולע זאַמלונג און איז אַבער אויך ניט קיין „געקליבענע לידער“ — און טאַקע צוליב דעם הייסט דער באַנד: „די לידער פון אברהם רייזען“, ניט חלילה מיטן „ה“ הידיעה, נאָר מיט דער אַנדייטונג, אַז אין דעם באַנד, שפּאַך רעוודיק געדרוקט, אין בראַוויר־שריפט און אין דאַפּלטע זייטן, זיינען אַריין כמעט אַלע לידער, וואָס דער שרייבער האָט געשאַפן אין פאַרלויף פון דעם מער ווי אַ האַלב יאָרהונדערט... איבערהויפט די אַלע יענע לידער, וואָס האָבן אַ שייכות צו די וויכטיקסטע פּאַסירונגען אין דעם האַלבן יאָרהונדערט, מיט דער אויסנאַם פון אַ היבשער צאָל לירישע און פּילאָזאָפּישע לידער, וואָס זיינען בכלל אויסער דער צייט. בפרט אַז אפילו אַ גרויסער טייל פון די צייט־לידער זיינען נאָך אַקטועל.

סיי ווי סיי גייען דורך אין די אַלערליי אַפטיילונגען פון גרעסערן באַנד — די אַלע פעריאָדן, פּאַסירונגען — וועלט־פּאַסירונגען און פון אידישן פּאָלק — אין פאַרלויף פון דער ערשטער העלפט פון צוואַנציקסטן יאָרהונדערט, און נאָך מיט אַן ענדן פון אַ צענדליק יאָר פון די ניינציקער יאָרן פון ניינצנטן יאָרהונדערט: למשל, די לידער: „דער גמרא־ניגון“, „דאָס העמערל“, „אויף קאַראָל“, און אַ צאָל אַנדערע, וואָס זיינען געשריבן געוואָרן אין די לעצטע צענדליק יאָרן פון ניינצנטן יאָרהונדערט — אין מיין געבורטס־שטעטל קוידאַנאָוו, אין מינסק און אין קאַוונע... דערצו די ערשטע לידער געשריבן אין וואַרשע — אין 1899 — דאָס יאָר ווען איך בין דאָרט אַנגעקומען, און אגב מיין צווייטער באַזוך — נאָך מיין באַזוך אין דער רעדאַקציע פון „יוד“, וואו ס'האָט זיך שוין אָפּגעדרוקט אין צוויי פּאַרזעצונגען מיין גרעסערע פּאַעמע — „מיין צוריקקער אַהיים“ — אין געווען אין דער וואַרשעווער אידישער גמיע — צו פּרײַז. און כאַטש איך בין געגאַנגען מיין אייגענעם וועג — וועגן איינפלוסן רעדט מען ניט — האָבן דאָך מייןע ווייטערדיקע וועכנטלעכע, און ניט זעלטן טעגלעכע באַזוכן פּרײַס הויז אויף מיר דירעקט און אומדירעקט פיל געוויקט — אויסער די העכערע פּרייד אַליין! דערפאַר ווידמע איך אין דעם באַנד לידער אַ גאַנצע אַפטיילונג — לכבוד דער פייערונג פון פּרײַס הונדערטסטן געבורטסטאָג... .

מייןע אַ גרעסערע ליד — געשריבן צו פּרײַז — צו זיין ערשטן יוביליי — איז לידער ניט אַריין אין איצטיקן באַנד. דאָס דאָזיקע ליד איז דערלאַנגט געוואָרן פון מיר — צו פּרײַס פּופּציק־יאָריקן געבורטסטאָג — באַזוכנדיק אינדערפרי, נאָך אין יענעם הערלעכסטן טאָג פון מיין יוגנט — פּרײַס וואוינונג. דאָס ליד האָב איך נאָך געזען אין פּרײַס יוביליי־אַלבאָם אין 1910, און איך בין געווען גליקלעך איבערראַשט, וואָס דער גרויסער פּרײַס האָט דאָס ליד אַזוי לאַנג אָפּגעהיט. שפעטער איז דער יוביליי־אַלבאָם אַריבער אין מוועאָום אויפן נאָמען פון ש. אַנסקי אין ווילנע, און נאָך שפעטער אין ווילנער אידישן וויסנשאַפּט־לעכן אינסטיטוט, און טיילן פון דעם ליד זיינען געווען איבערגעדרוקט אַלס ציטאַטן אין אַן אַרטיקל פון מ. שאַליט, ע"ה — אין די „וואַרשעווער ליטעראַרישע בלעטער“ פון נחמן מיזיל, כ'געדענק נאָך איצט מיין דעמאָלסדיקע איבערראַשונג, כאַטש פּרײַז ז"ל איז שוין דעמאָלט צווישן אונז ניט געווען — האָט אַבער זיין גייסט — ווי ביז היינט צו טאָג געשוועבט און געלעבט צווישן אונז — זיינע אָנהענגער, תלמידים און ליבהאַבער — ביי זיין ליכטיקן לעבן.

אין איצטיקן באַנד „די לידער“ — פעלן אויך די לידער געשריבן צו אונזער גרויסן דיכטער און תנ"ך־איבערזעצער — מיטן וויכטיקן באַנד הערות צום תנ"ך — יהואש ז"ל;

דאָס ליד צו מרדכי ספעקטאָר, און צו אַנדערע גרויסע פּערזענלעכקייטן. די וועלן שוין אַרײַן אין דער צווייטער פּאַרגרעסערטער אויפלאַגע, וואָס וועט, האַפּנטלעך, הייסן „אַלע לידער פון אברהם רייזען“. כאַטש, ווי געזאָגט, דער איצטיקער באַנד אונטערן טיטול: „די לידער פון אברהם רייזען“ קענען הייסן „אַלע לידער“; דער שרייבער האָט נאָר דורכגעלאָזן אַ קליינע צאָל לידער, וואָס ער האָט ניט געפונען פאַר צו-נויטיק אין דער דאָזיקער צייט — זיי אריינצוגעבן.

דערביי וויל איך אויך דערפילן אַ הייליקן חוב, צו באַדאַנקען מיין ליבן פריינט און קאַלעגע, דעם דיכטער און איבערזעצער אהרן קאַרלין, דעם רעדאַקטאָר און אַרויסגעבער פון דער צייטשריפט און זאַמלשריפט „די פעדער“, וואָס איר דערשיינען איז אַ דאַטע אין דער אידיש-ליטעראַרישער נייער שאַפונג, אין וועלכער איך האָב געהאַט די פרייד און דעם העכערן כבוד — צו שרייבן פאַר יעדער העפט, און יעדער זאַמלשריפט — די ליטעראַרישע רעוויוו — פאַר וועלכער איך ווער אַמאָל קריטיקירט, אָבער מיט וועלכער איך בין באמת גליקלעך און וועלכע פאַרשאַפט מיר אמת'ע פרייד, קענענדיק אויסדריקן מיינע, דאָס רוב באַגייסטערטע מיינונגען וועגן אונזערע עלטערע, אינגערע און נייעסטע פּאַעטן, דערציילער און עסייאַסטן, וואָס האָבן באַרייכערט אונזער אידישע ליטעראַטור אין ביידע שפּראַכן, און די הלכה בלייבט ווי הלל...

דער פריינטלעכער און עכט-קאַלעגיאַלער אהרן קאַרלין האָט ביי דער טעכנישער זייט פון מיין בוך „די לידער“, און ביי דער קאַרקעטור — אַרויסגעוויזן אַ סך פאַרשטענ-דעניש, קענטשאַפט און דער עיקר ליבשאַפט צום אידישן וואָרט בכלל. איך באַדאַנק אים פון טיפּסטן האַרצן פאַר זיין אויפריכטיקער פריינטשאַפט און פאַר זיין אחריות'פולער אַרבעט ביי מיין בוך „די לידער“, וואָס איז דאָס ערשטע בוך פון די אַלע ווערק — אין ליד און אין דער דערציילונג — וואָס וועלן מיט גאַטס הילף דערשיינען בוך נאָך בוך — אין זעלבן גרעסערן פאַרמאָט — אין נאָך דריי גרויסע בענד, לויט איך האָב אויסגעפלאַ-נירט — אויסער מיינע עסייען, לענגערע ביכער-רעצענזיעס, און דער עיקר — די „עפיואָדן פון מיין לעבן“ — און מיין אויטאָביאָגראַפישע עפּאָפּי אין דריטער פּערזאָן, אַזוי אויך די עפּאָפּי „דריי דורות“ — (1) הירש למדן, (2) זלמן משכיל און (3) דער יונגער לייב.

אין מיין געדרוקטער אויטאָביאָגראַפישער עפּאָפּי, אין דריטער פּערזאָן, ווערט פיל מאָל דערמאָנט הירש למדן — דער נאָמען הירש איז אין אונזער פאַמיליע אַ נאָמען נאָך איינעם פון די גרויסע ראשי-ישיבות אין דער-מיר און דער פעטער פון מיין באַבע שולקע, ביי וועמען זי האָט זיך דערצויגן, אַלס יתומה, ביז איר חתונה. פון דעם דאָזיקן ראש הישיבה ר' הירש האָט געשטאַמט דער באַרימטער, אין זיין צייט, פּראָפּעסאָר נ. באַקשט — אַ גרויסער קענער פון סעמיטישע שפּראַכן אויך דער באַרימטער מאַלער לעאָן באַקשט. נאָך דעם זעלבן ראש הישיבה ר' הירש טראַגט אויך דעם נאָמען מיין ברודער הירש בן קלמן רייזען פון נואַרק וואָס איז געווען ביי זיין לעבן באַליבט ביי אַלע זיינע קרובים און גוטע פריינט, ווי אַ גרויסער בעל-צדקה לויטן אידישן און וועלטלעכן באַגריף; איבערגעגעבענער טוער אין אַרבעטער רינג, אין נואַרקער „ביאָליסטאַקער ברענטש“, און בכלל אַ גייסטרייכער, אַ פריידיקער, אַ זיין איינפלוס האָט געווירקט אויף דער רייכער טעטיקייט פון נואַרקער אַרבעטער רינג בכלל.

דערמאָן איך אויך — מיט גרויס אַנערקענונג, מיין הויכגעשעצטע שוועגערין, כייקע רייזען מיט די קינדער, מיינע באַליבטע פלימעניקעס: מאַריס, עדי און דער יונגסטער — קלאַרענס — קלמן — טייערע יונגעלייט, וואָס גייען אין די וועגן פון מיין פאַר דער צייט געשיידטן ברודער הירש בן קלמן רייזען, ע"ה. — זייער הויז, ביי מיין ברודערס לעבן — איז געווען אַ בית ועד פאַר דער נואַרקער אינטעליגענץ, אַרבעטערשאַפט, שרייבער און אַרבעטער-רינג-מיטגלידער; און פאַר אַלע פון אונזער גרויסער, פאַרצווייגטער פאַמיליע — שוין אין נואַרק. —

דערמאָן איך אויך דאָ מיט גרויס פאַרערונג — מיין פאַטער קלמן רייזען ע"ה, וועמעס העברעאישע שירים האָבן מיך נאָך אַלס קליין אינגל געוועקט צו שאַפן לידער אין אידיש. אויך מיין מוטער קריינע ע"ה, וואָס האָט מיט איר זינגען אידישע פּאַלקס-לידער, געוועקט אין מיר די שענסטע געפילן און מיט אירע מידות געוויזן מיר דעם וועג פון לעבן, די באַציאונג פון מענטש צו מענטש — אַזוי אויך אירע שוועסטער, מייע מומעס — מירל, חיישרה, באַסיע, יהודית, פייע און ראַשקע, פון וועלכע איך האָב פיל געלערנט ווי ביי מיין מוטער קריינע בת ר' פסח עפשטיין-סווירנאווסקי ז"ל. —

פיל איך אויך אַ שטאַרקן באַגער צו דערמאָנען אונזער עלטסטער שוועסטער רבקה שקליאַר, ע"ה, וואָס איז אַוועק פון דער וועלט נאָך אין אירע טעטיקסטע יאָרן, איבערלאָזן דיק פיר פּיין-דערציגענע קינדער, טעכטער און זין: בעסי גאַלבוט, גיטל הירשפעלד און ליילי; פייווע און אברהם-יצחק און ליבע און געראַטענע אייניקלעך. מיין צער אויף איר צו-פרייען פאַרגיין איז גרויס און מיין פליכט צו דערמאָנען איר — איז מיר הייליק.

שוין אָפּגערעדט וועגן מיין צער אויף מיין אומפאַרגעסלעכן גרויסן ברודער — דער יונגסטער פון אונז — זלמן רייזען, דער שאַפער פון דער ערשטער אידישער גראַמאַטיק, די הויך ליטעראַריש-וויסנשאַפטלעכע כריסטאָמאַטיע: פון מענדעלסאָן ביז מענדעלע און פון מאָנומענטאַלן ווערק אין פיר גרויסע בענד: דער לעקסיקאָן פון דער אידישער לי-טעראַטור. — נאָר ס'איז ניט אויסצורעכענען אין אַ קורצער הקדמה די אַלע שאַפונגען אין זיין טראַגיש יונג פאַרשניטענעם לעבן. דערמאָן איך דאָ אויך זיין ליכטיקע, רייכ-באַגאַב-טע פרוי, מירעלע ע"ה — וואָס איז אומגעבראַכט געוואָרן פון די נאַציס, ימח שמו! אויך — צו לאַנגע יאָר — זייערע צוויי רייך-באַגאַבטע זין, וואָס געפינען זיך איצט אין לאַנדאָן, ענגלאַנד — שאול און לייב; אויך זייער טייערע מומע — די דיכטערין און שריפטשטעלער-ין שרה רייזען — מיין איינציק איבערגעבליבענע שוועסטער, זאָל זי לאַנג לעבן! מיט איר טייערע, טאַלאַנטפולן זון משה.

איך קום נאָך פיל דאַנקען דעם לערער-פאַרבאַנד פון אַלע אידישע שולן, נאַציאָנאַלער אַרבעטער פאַרבאַנד, אַרבעטער רינג שולן און שלום עליכם שולן — גוטע פריינט פון אויטאָר און פון דער אידישער שפראַך און ליטעראַטור. איך בין אָבער שולדיק דאַנקען נאָך פיל אַנדערע געזעלשאַפטן און יחידים. ביי די ווייטערדיקע בענד — וועל איך מיין הייליקן חוב צו זיי — מיט גאַטס הילף — דערפילן מיט ליבשאַפט און פאַרערונג, ווי צו אַלע מייענע קאַלעגן!

ס'איז מיר ליב דאָ צו דערמאָנען מיין פרוי שרה בת ר' משה פון דעם הויז ראָזענדאָר אין בעסאַראַביע, און אונזער טייערע טאָכטער שיינדל, וואָס האָט אונז און אונזערע נאָענטע שוין דערפרייט מיט אַ צאָל פאַעטישע שאַפונגען אין אידיש און ענגליש. זיי ביידן — זאָלן לאַנג לעבן — בין איך אודאי פיל פאַרפליכטעט פאַר מייענע נייערע ווערק, געשאַפן זינט די צוואַנציקער יאָרן פון צוואַנציקסטן יאָרהונדערט, ביז היינט צו טאָג.

דערווייל אָבער — אין דער דאָזיקער אומראַיאַקער צייט, אין דער צייט פון אבילות אויף אונזערע גרויסע אבירות — וואָס דערגרייכט אַ דריטל פון אונזער ליב פאַלק; אין דער טרייסט ווען מיר בויען אונזער אַלט-ניי לאַנד ישראל, איז אונזער גלויבן, אַז אויך אין ישראל וועט אידיש — צוגלייך מיט העברעאיש — מיט אַ באַנייטן העברעאיש, אָבער ניט לחלוטין אַ געענדערטן, חלילה — וועט אידיש אויפּטאָן וואונדער, ווי ביז אָהער — און אויך ווייטער — אין די כל תפוצות ישראל, ווי דאָס איז אויך געווען אין אונזערע גליק-לעכע יאָרן, ווען דאָס פאַלק ישראל האָט געוואוינט אויף זיין אייגענער ערד — אין יהודה און ישראל און אויך דאָן בכל תפוצות, ווי אין בבל, וואו מיר האָבן געשאַפן אַזאַ מאָנ-מענטאַל ווערק, ווי דעם תלמוד בבלי, און שפעטער — ביז היינט צו טאָג, אין אַנדערע לענדער — אונזער רייכע ליטעראַטור — אין אידיש!

דער אויטאָר, אברהם רייזען

48 — — — — — ביי דעם גארטן
 48 — — — — — די עפל פארקויפערין
 48 — — — — — דער קראנקער בוים

פערטער בוך

אין אומרו

49 — — — — — עפעס הער איך
 49 — — — — — זייט גרייט
 49 — — — — — איז אוועק אין קריג דער מלך
 50 — — — — — א מידער טאג
 50 — — — — — אין א מאי טאג
 50 — — — — — פילסט זיך ...
 50 — — — — — לעבן ווילט זיך ...
 51 — — — — — אין קישן
 51 — — — — — די בערג
 51 — — — — — נאכט און קאלט
 51 — — — — — די צייט
 51 — — — — — בירגער
 52 — — — — — אויף די פעלדער
 52 — — — — — עס דאכט מיר
 52 — — — — — אויפן פעלד
 52 — — — — — דער הימל
 52 — — — — — שטיינער און טרערן
 53 — — — — — דו פרעגסט
 53 — — — — — אמאליקע טעג
 54 — — — — — אין א לאנד
 54 — — — — — צום איינזאמען
 54 — — — — — דער מיטל
 55 — — — — — צום לעבן
 55 — — — — — שטילערהייט
 55 — — — — — איר ווייסט
 55 — — — — — די ערשטע גראַע האַר
 56 — — — — — צו די ליידנע
 56 — — — — — עס איז געווען אמאָל
 56 — — — — — מיין ליד
 56 — — — — — קלוגע און שלעכטע

פינפטער בוך

נייע ליבע

57 — — — — — פינף באַנען
 57 — — — — — דער וואַנדערער
 57 — — — — — צו ...
 57 — — — — — צו אַ כלה מיידל
 58 — — — — — צום טרוים
 58 — — — — — דער צוג
 58 — — — — — אַ פאַרוועלקטע שיינהייט
 58 — — — — — דאָס שענסטע ליד
 59 — — — — — די אייביקע שיינהייט

28 — — — — — דער ווינט
 29 — — — — — די אַרימע כלה
 29 — — — — — פערלען
 29 — — — — — נאָך אַ יאָר
 30 — — — — — אַ אירישע פרוי
 31 — — — — — ווען איך זע
 31 — — — — — די יוגנט
 31 — — — — — ווען איך האָף
 31 — — — — — די צייט
 32 — — — — — דער האַנדלער
 32 — — — — — איך הער
 32 — — — — — אין גרויסער שטאָט
 33 — — — — — איך ווייס אַ הויז
 33 — — — — — די לבנה
 33 — — — — — פון לעבן
 33 — — — — — אין דער אַרעמער גאָס
 34 — — — — — מאי קאָ משמעלן ?
 34 — — — — — קיין ענטפער
 34 — — — — — דער שומר
 35 — — — — — פון דער דירה
 35 — — — — — אַרימעס לעבן
 35 — — — — — מיינע טעג
 36 — — — — — די אַרעמע געווינערין
 36 — — — — — עס דונערט, עס בליצט
 36 — — — — — אַ געזינד זאָלבע אַכט
 36 — — — — — לויטערע טרערן
 37 — — — — — דאָס נייע ליד
 37 — — — — — דער אַולער
 37 — — — — — דיין בילד
 37 — — — — — בלאַנזשוע !
 37 — — — — — צו אַ געפאַלענע פרוי
 38 — — — — — עס גיבן אין לעבן
 38 — — — — — זע, דער הימל
 38 — — — — — סודות
 38 — — — — — פון ווייטן

דריטער בוך

די ליבע היים

39 — — — — — מיין צוריקקער אַ היים (פּאָעמע)
 45 — — — — — אין קלויז
 45 — — — — — די היים
 45 — — — — — אין גרויסער וועלט
 46 — — — — — באַלעבאַטישער מוסר
 46 — — — — — צום אַלטן יאָר
 46 — — — — — דער שטויב פון דער וועלט
 47 — — — — — אין דער היים
 47 — — — — — איצט פאַרשטיי איך
 47 — — — — — צו ...
 47 — — — — — וואָס מאַכט איר ?
 48 — — — — — פון טאָל

73 — — — — — אין צוג
 74 — — — — — די ערשטע עמיגרנטן
 74 — — — — — וואו מיר וועלן
 75 — — — — — א שיק
 75 — — — — — ערשטער מאי
 75 — — — — — א ים-ליד
 76 — — — — — דער אַרקעסטער
 76 — — — — — צו א שולמית
 77 — — — — — פייער
 77 — — — — — אין א שטילע גאַס
 77 — — — — — וואַרטן
 78 — — — — — אין א שטילער געגנט
 78 — — — — — די דאַמע
 79 — — — — — א תפילה
 79 — — — — — צווישן גאַרטן
 79 — — — — — צו א שול-מידל
 80 — — — — — אַווי ווייט
 80 — — — — — אויף דער פינפטער עוועניו
 80 — — — — — אין מיין גאַס
 80 — — — — — אינמיטן נאַכט
 81 — — — — — דער שפיגל אין טאַנץ-זאַל
 81 — — — — — די בלוטיקע שטאַט
 82 — — — — — אויפן ים
 82 — — — — — די באַרויאַקונג
 82 — — — — — ווי שיפן
 83 — — — — — דער טויט פון אַ נביא
 84 — — — — — ווי גוט
 84 — — — — — אַמאַל
 84 — — — — — ביי דער ראַדיאָ
 85 — — — — — איך האָב ליב
 85 — — — — — ניו-יאָרקער בילדער
 86 — — — — — מאַדערנער ראַמאַנס
 86 — — — — — ס'איז דאָ אַ חן
 87 — — — — — אַ נעגערל
 87 — — — — — איך האָב אין לעבן
 87 — — — — — פאַרגעבונג
 88 — — — — — צוויי בילדער
 88 — — — — — אַ שפּילצייג
 89 — — — — — איינזאַמע אָונטן
 89 — — — — — ביי דער גרעניץ
 90 — — — — — היימישע טעכטער
 90 — — — — — ניו-יאָרק אין דער פרי
 90 — — — — — די „אַפּיסעס“
 90 — — — — — ווי אַ בלום
 91 — — — — — סטרייק
 91 — — — — — טרייסט
 91 — — — — — פרייד און דאַנק
 91 — — — — — פון אַרעמע
 92 — — — — — צו אַ אינגל
 92 — — — — — פינסטערע געזיכטער

59 — — — — — צו אַ בילד
 59 — — — — — איך בין ניט...
 60 — — — — — אַלע מאָל
 60 — — — — — קרעלן
 60 — — — — — דער לאַמטערן
 60 — — — — — דאָס פעלד
 61 — — — — — פאַרגראַבענעס גליק
 61 — — — — — אין אַ זומער-נאַכט
 62 — — — — — אַ נייער פּרילינג
 62 — — — — — ליבע און שניי
 62 — — — — — וועק נישט
 62 — — — — — אַ פאַר
 63 — — — — — פאַרנאַכט אויפן פעלד
 63 — — — — — מיין געליבטע
 63 — — — — — מיין גאַרטן
 63 — — — — — דער ניגון
 64 — — — — — אין דער רוישנדער גאַס
 64 — — — — — אַ חלום
 64 — — — — — מיינע אָפּגעלעבטע יאָרן
 65 — — — — — אין דער ווייט
 65 — — — — — די מוטער צום קינד
 65 — — — — — מיין האַרץ איז ווייך
 66 — — — — — אין קיך
 66 — — — — — אין פינצטערע אַלייען
 66 — — — — — די איינציקע
 67 — — — — — דער עלענדער
 67 — — — — — פליכטן
 67 — — — — — דאָס טייעלע
 68 — — — — — באַ אונז אין לאַנד
 68 — — — — — פאַלט אַריין אַן אַרעמאַן
 68 — — — — — די נאַאיווע
 68 — — — — — די לעצטע סטרווע
 69 — — — — — האַרבסט-לידער
 69 — — — — — עס וויינט
 70 — — — — — דו קומסט
 70 — — — — — אין צער
 70 — — — — — דאָס ליד פון חתן
 70 — — — — — די בלינדע ליבע

זעקסטער בוך

דאָס לעבן ציט

71 — — — — — דאָס לעבן
 71 — — — — — פאַלן און שטייגן
 71 — — — — — מיין פּריינט צי דו ווייסט?
 72 — — — — — צו די הימלען
 72 — — — — — באַשיצונג
 73 — — — — — ווי אַווי ער זעט אויס
 73 — — — — — צו אַ ברודער

| | |
|-----|-------------------------|
| 107 | זון אין פעלד און וואַלד |
| 108 | דורך גאַלדענע בריקן |
| 108 | געבעט צו דער זון |
| 108 | אַ בילד |
| 108 | איך וואַלט וועלן |
| 109 | דער פויגל אין שטייגל |
| 109 | די שטאַרבנדע זון |
| 109 | אַ הפילה |
| 109 | ניט זאָג |
| 109 | אין אַ שטילן טאָג |
| 110 | די באַגעגניש |
| 110 | אין מינוטן וויסטע |
| 110 | פאַרן בילד |
| 110 | אַלע נאַכט |
| 110 | שטימען |
| 111 | פּרילינגס־רויש |
| 111 | צו אַ יונגן שמיד |
| 111 | דאָס קליינע קינד |
| 112 | אויף יענער זייט ים |
| 112 | צווייערליי צער |
| 112 | אַ יונגער טאָג |
| 113 | שיינע האַרבסט טעג |
| 113 | צו אַ ווייטער |
| 113 | אַ טייל |
| 113 | זיג |
| 114 | אַלץ, וואָס לעבט |
| 114 | אויף אַלע וועגן |
| 114 | קום |
| 114 | אין רייד |

אַכטער בוך

| | |
|-----|---------------------|
| 115 | זינג |
| 115 | וואו ? |
| 115 | אין פעלד |
| 115 | אַזוי ... |
| 116 | אַ לערער |
| 116 | וואָך אויף ! |
| 116 | לעבנס־אַנגסט |
| 116 | וואויל |
| 116 | ערשט איצט |
| 117 | אין מיט |
| 117 | אין זומער |
| 117 | גלויבן אין זיג |
| 117 | איך שעם מיך |
| 118 | צו דער וועלט |
| 118 | דו מענטש |
| 118 | איך בין דער האַרבסט |
| 118 | מיינע פּערל |
| 118 | ניט מאַדערן |
| 119 | אַלע מאָל |

זיבעטער בוך

לידער אַלערליי

| | |
|-----|-----------------------------|
| 93 | אויף דער וועלט |
| 93 | דער אייביקער קוואַל |
| 93 | קלאַרע שנייען |
| 94 | אין סוכה |
| 94 | סענטימענטן |
| 94 | ניט אַלץ |
| 94 | אַך, וואָס וועסטו זאָגן |
| 95 | נאָך דיר |
| 95 | הערצער־שפּיל |
| 95 | צו ... |
| 95 | זייט ניט ביזן |
| 95 | ווער |
| 96 | וועלט־טרויער |
| 96 | אַ, לייטער |
| 97 | אַ מאַדנע וועלט |
| 97 | אַ געדאַנק |
| 98 | אַ געזאַנג צו די קעמפּערינס |
| 98 | צו אַ סאַציאַליסטן |
| 98 | אַ ניגון |
| 98 | שניי |
| 99 | דאָס נייע ליבע ליד |
| 99 | די צווייטע געליבטע |
| 99 | דו ביזט געווען |
| 100 | גרויסקייט |
| 100 | פּרילינג אין לאַנד |
| 100 | זיי |
| 101 | זוניקע |
| 101 | ווינטן |
| 101 | איך הער אין גאַס |
| 102 | ווינטן אַלערליי |
| 102 | טונקעלע נביאות |
| 103 | דער צופּרידענער |
| 103 | מיין וועלט |
| 103 | די זון |
| 103 | אין אַ שלאַפּלאַזער נאַכט |
| 104 | האַרבסט־לידער |
| 104 | עס בלייבן |
| 104 | עריגערונג |
| 105 | עס קלינגען די גלעקער |
| 105 | פאַרשפּעטיקט |
| 105 | ווען די בלעטער פאַלן |
| 106 | אין וועג |
| 106 | קום שוין |
| 106 | מאַן און ווייב |
| 106 | דער שטראַם |
| 107 | טייערע בילדער |
| 107 | ניט גערעדטע ווערטער |
| 107 | נאָכן שטורם |

132 — — — — — יעקב'ס וואַרנונג
 133 — — — — — פון באַרג און טאַל
 133 — — — — — אַ פּראָגע
 134 — — — — — אין אונזערע טעג
 135 — — — — — גויט־רוף
 135 — — — — — אין פינפטערער צייט
 135 — — — — — שאַדנס
 136 — — — — — מיט יאָרן צוריק
 136 — — — — — געלויבט
 136 — — — — — דער חלום פון ריז
 137 — — — — — די אַנטשוויגענע
 137 — — — — — אַ טרוים
 137 — — — — — אין צוואַנג
 138 — — — — — אַ גרוס
 138 — — — — — מאַראַנען
 138 — — — — — צום יוביליי ...

119 — — — — — מיין פאַרלאַנג
 119 — — — — — דער נעכטן
 119 — — — — — נאָך אַ יאָר
 120 — — — — — טרויעריי
 120 — — — — — צו מענער פון גייסט
 120 — — — — — גיט באַרימען זיך
 121 — — — — — אָפּגענאַרט
 121 — — — — — אויפן באַרג
 121 — — — — — איינמאַל
 121 — — — — — דיין ליד
 122 — — — — — אימער פּרילינג
 122 — — — — — אַ געשריי
 122 — — — — — אויף די בערג
 122 — — — — — אין מיין קעניגרייך
 123 — — — — — אויף ימים
 123 — — — — — אלול שטימונג
 123 — — — — — יענע פּרייהייט
 123 — — — — — אלע אינזלען
 123 — — — — — דאָס וואָרט
 124 — — — — — די פּרילינגס־זון
 124 — — — — — אָפּטמאַל
 124 — — — — — אין טרויעריקע טעג
 124 — — — — — וואו איז ער ?
 125 — — — — — דאָס בוימעלע
 125 — — — — — פאַרוינדיקט
 125 — — — — — די שעה
 126 — — — — — דער טעות
 126 — — — — — געבעט
 126 — — — — — איך האָב געוואַלט

צענטער בוך

אידיש וועלטלעכע מעלאָדיען

139 — — — — — דער ענטפער
 139 — — — — — דער פּרייער
 140 — — — — — דער פּילאָזאָף
 141 — — — — — די גייע וועלט
 141 — — — — — די עלטסטע
 141 — — — — — דורך פעלדער
 142 — — — — — דער פּאָעט
 142 — — — — — אַ דיכטערס חלום
 142 — — — — — פּרייד און טרויער
 143 — — — — — דער אומשולדיקער וועכטער
 144 — — — — — אַ תּפּילה
 144 — — — — — עס האָט מיך דער פּרילינג גערופן
 144 — — — — — אין אַ מענשנס וועזן
 144 — — — — — באַטראַגן
 145 — — — — — איך שפּיל אייך גיט
 145 — — — — — גיי אויף
 146 — — — — — צום היינטיקן מאַראַן
 146 — — — — — פּלוצים
 146 — — — — — דאָס איבערלעבן
 147 — — — — — זון און רויש
 147 — — — — — איך גלויב
 147 — — — — — איך און די וועלט
 147 — — — — — אַ פּרעמדער יום־טובּ
 148 — — — — — אייביקע זוכער
 148 — — — — — וועלט באַשאַף
 149 — — — — — אידיען
 149 — — — — — אַליין
 150 — — — — — די וועלט־טויערן

ניינטער בוך

די ערוואַרטונג

127 — — — — — ווער ...
 127 — — — — — דער שעפּער
 127 — — — — — דער שטעג פון די ערשטע
 128 — — — — — הילף !
 128 — — — — — שטורמישע צייטן
 128 — — — — — פון איין זייט וועלט
 128 — — — — — איך קעמף
 129 — — — — — ווען ?
 129 — — — — — דערזעלביקער
 129 — — — — — רופּט מיך
 130 — — — — — עס טרעפט
 130 — — — — — צו זיי
 130 — — — — — דאָס שוויגן
 130 — — — — — זיינע וואונדער
 131 — — — — — גיט רייד
 131 — — — — — פּרילינג און קריגס־צייט
 131 — — — — — דער רייטער

| | | | |
|-----|---------------------------------------|-----|----------------------------|
| 166 | פאר א פענסטער | 150 | וועמען |
| 166 | דער שעפער | 150 | די זינד |
| 166 | ארום הויז | 151 | די אלטע קשיא |
| 166 | באגערן | 151 | צום מזל |
| 167 | דער באשייד | 151 | געבעט צו דער זון |
| 167 | פאטער און קינד | 151 | דאס לעבן ציט |
| 167 | שטילע רייד | 152 | די היילונג |
| 168 | מיין גליק | 152 | דער שמעטערלינג און די בלום |
| 168 | א סאגעט וועגן סאגעטן | 152 | בייגעשטאנען |
| 168 | דאס לעבן | 152 | פייגעלעך אין שטאט |
| 169 | קינדער־שפיל | 153 | אין זארג |
| 169 | ביי דער ראדיא | 153 | דערווילע |
| 170 | שפילכלעך פאר קינדער | 153 | ניו יארק |
| 171 | דער געגנט | 153 | א פרייד א געוועזענע |
| 171 | באקאנטע גאסן | 154 | דער פארלאנג |
| 171 | דאס לעבן | 154 | אלע ווארטן |
| 172 | א הויז | 154 | א שטערן |
| 172 | א פאנטאזיע | 155 | ניט ערשטע |
| 172 | אלטע בריוו | 155 | ערשטער מאַי |
| 173 | פון מיין פענסטער | 155 | ערד און הימל |
| 173 | אויף די פעלדער | 156 | דער אנטראקט |
| 173 | ווינטער און פריילינג | 156 | דער טאג |
| 174 | דער שניי־שטורעם | 156 | צו א קעמפער |
| 174 | קאלט | 156 | פאלן און שטייגן |
| 174 | דער שפילער | 157 | דאס דאס אוממעגלעכע |
| 175 | רופט די ווייטקייט | 157 | די נייע רייד |
| 175 | אין וואַגאָן | 157 | אלט־נייע סדרה'ס |
| 175 | אין באַן | 158 | די געזונטכע ליבע |
| 175 | אוי די יאַרן ! | 158 | צו איר |
| 176 | ביים ברעג | 158 | דאס לעבן |
| 176 | וואוהין ? | 159 | ניו יארקער מיידלעך |
| 176 | פארנאכט ביים ים | 159 | אָונט |
| 176 | אויפן וואַסער | 159 | טרויער און פרייד |
| 177 | דער גרויסער ים | 159 | די יונגע מוטער |
| 177 | דאָך אין גלויב | 160 | אָנהויב פריילינג |
| 177 | ביים וואַסער | 160 | דערוואַכונג |
| 178 | אין צען יאָר אַרום | 160 | א ריזע אין די בערג |
| 179 | נאָכן שטורעם | 160 | א בויים ביים וואַסער |
| 179 | דעם פרעמדן | 161 | אויף אַ פאַרם |
| 179 | וועלטס פייער־טאָג | 161 | פייגל |
| 179 | די פריידן | 162 | שפעטע זומער־טעג |
| 180 | אין מלחמה | 162 | די זון אין האַרבסט |
| 180 | טראַמפייטן שאַלן | 163 | אין אַ געפלדיקן טאָג |
| 181 | איך בין זיי מקנא | 163 | אין אַ זוניקן ווינטער־טאָג |
| 181 | געדענקען | 163 | פון די בערג |
| 182 | איר גאַענטע | 163 | צום רעגנדל |
| 182 | דורות שכנים | 163 | אידישע ראַמאָנסן |
| 182 | לעבנס־זין | 164 | צו איינעם |
| 183 | דאָס שוואַרצע בוך | 164 | היים־וועלט |
| 183 | אָנהייב פריילינג | 165 | דורכן פענטער |
| 184 | פּוילן | 165 | דריי מוטערס |
| 185 | א בילד פון די צענטע יאַרן אין וואַרשע | 165 | |

208 — די היימישע פיר צייטן
 208 — וואונדערלעכע צייטן
 209 — חדש אדר
 209 — דער פורים שפילער
 210 — מגילת אסתר
 210 — היימישער ערב-פריילינג
 211 — דער דערווארטעטער טאג
 211 — פאר פסח
 211 — די אלטע הגדה
 212 — דער וואונדער
 213 — דריי דורות
 213 — אויפן גיל
 214 — משה
 215 — א נאך פסח מאַטיוו
 216 — אסרו חג
 216 — מיר דאַכט
 217 — אלע ליבע זאַכן
 217 — פרייד
 217 — נאך פסח
 218 — אין חדר
 220 — פאר שבעות
 220 — א ליד וועגן רות
 221 — נאך גרינס
 222 — שבת שירה
 222 — די לעצטע גאס
 223 — דער נס אום שמחת תורה
 224 — די נייע פאן
 225 — א חתונה שבת נחמו
 225 — א חתן
 226 — א תשרי-טאָג
 226 — יענע
 226 — שופרות
 226 — ערב ראש השנה
 227 — די קערה
 227 — כל גורי
 227 — שפעטע שעה
 228 — דער יום כפור'דיקער שפאציר
 228 — געדאנקען
 229 — חנוכה
 229 — דאָס אַכטע ליכטל
 229 — דער נס
 229 — די שווערד און די פייערלעך
 230 — ווען איך צינד די ליכטלעך
 230 — איך געדענק
 231 — דאָס יאָר
 231 — דער נביא
 232 — די קעלנערין
 232 — די צוויי ראַדיקאַלן
 233 — אין „האַל אַו אינדעפּענדעס“
 233 — די צוויבערין
 234 — די טירן פון פּאַלאַץ
 235 —

185 — די ערשטע
 186 — אויף פּוילנס טייך וויקסל
 186 — אַ וואָרט

עלפטער בוך

אידיילעס און באַלאַדן

187 — היימישע וועגן
 187 — שבת בייטאָג
 188 — די היים פון דער ווייט
 188 — אינדערהיים
 188 — פון היימישן ברוגעם
 189 — דאָס הייעלע
 189 — דער וואונדער
 190 — די היימען
 190 — דער הויזן
 191 — אַ שטעטל
 191 — מיר שוועבט
 192 — נאָר איצטער
 193 — די ווינט-מיל
 194 — הינטער דעם הויז
 194 — אַ פּויער אין שטעטל
 195 — דעם ביים ביים זיידנס הויז
 195 — די פענצטער
 196 — מיר שטעלט זיך פאַר
 196 — יום טובים
 196 — דאָס נאַענטע
 197 — דער פאַקטורעגער
 197 — פון גרונט
 198 — שבת אַונט
 198 — הבלה
 198 — פון דער חרובער היים
 199 — היימישער זומער
 199 — אַמאָל, אינדערהיים
 200 — אין די שטעטלעך
 200 — היים-לידער
 201 — פאַר די פעלדער
 202 — אַ יעדער
 202 — אַמאָל
 202 — אונזער אַרעמע היים
 203 — אין מיין ליבער היים
 203 — נייע היימען
 203 — געדענקט איר זיי
 104 — אַ באַלעבאַס — אַ בעל-תּפּלה
 205 — דיין היים
 205 — היים
 206 — דער שמש וועקט
 206 — דאָס נייע בלאַט
 207 — זאָג
 207 — נאָך אַ יאָר
 207 — עס וועט זיין

258 — פרץ'ס „גאלדענע קייט“
 259 — זיין אַנקום —
 260 — ביים גרעניץ פון יאַרהונדערט
 261 — געשטאַלטן —
 261 — אויף אַ ווייטערס טויט —
 262 — צו אַ פאַבעליסט —
 262 — ביז דאָן —
 262 — י. קייטן —
 262 — אַ בליק —
 263 — אויף אַלע צייטן —
 263 — די גאַלדענע קייט —
 264 — מיר זאַמלען —
 264 — אידיש —
 265 — די אויפקלערונג —
 265 — שפינגאַזע —
 266 — זיין לערע —
 266 — אַ געזאַנג צו איינשטיין —
 266 — געדאַנקען —
 267 — די מערב אידן —
 267 — געאַרג בראַנדעס —
 268 — די אידישע מוזיק —
 269 — דעם טאַטניס תנכ"ל —
 269 — דער תלמוד —
 269 — אמת'ן —
 270 — די ביבל —
 270 — פון די בערג —
 271 — דער „צאינה וראינה“ —
 272 — ביכער און ספרים —
 273 — אין יענעם טאַג —
 273 — צו די שרייבער —
 273 — הוי, שווד —
 274 — גאַטס וואָרט —
 274 — פאַרוואָס —
 274 — אַליין —
 274 — דער גוטער —
 274 — גיט באַוויזן —
 274 — וויי איז יענעם —
 275 — אין טאַל —
 275 — איכה —
 276 — קהלת —
 276 — פון קהלת —
 277 — שיר השירים —
 278 — נאַכט סודות —
 279 — ביינאַכט —
 279 — קענסטו ? —
 279 — די סודות —
 280 — דאָס פאַטערלאַנד —
 280 — די געצעלטן —
 280 — דער זעגל —

236 — דער גוטער קעניג און דאָס פאַלק
 237 — דער פאַרבלאַנדזשעטער מלאך
 239 — יעקבס הלום
 240 — צוויי ברידער
 241 — אַ ספר תורה שרייבן
 242 — דער טאַנץ אין צוג
 242 — אין שעהן —
 243 — פאַרגעבונג —
 243 — אַן פרייד —
 244 — צו מיין פאַלק
 244 — צום גולם —
 245 — דאָפלטע בענקשאַפט
 245 — צו זיי —
 246 — אויף אַ פערד אַ ווייסן
 246 — היינט —
 246 — דאָס ליד פון שווייגן
 247 — אני מאמין —
 247 — געטילע שמונה עשרה'ס
 247 — צו ברידער —
 247 — אין לענדער —
 248 — גייע וואַנדערער —
 248 — ווער ? —
 248 — אַ שיה —
 248 — דער וואַנדערער —
 249 — צוויי שטעט —
 249 — פּרילינג אין ישראל —
 249 — איין וואָרט —
 250 — אין ארץ ישראל —
 250 — היימלאַנד —
 250 — דער פרעמדער —
 251 — אַ ליד צום יום טוב פון ישראל
 252 — מיט די זאַפּטן —
 253 — איך וועל זינגען מיין ליד —
 253 — עס דאַכט מיר —

צוועלפטער בוך

געווידמעט י. ל. פרץ

254 — אַן אַ סוף —
 255 — די שבתים ביי פרצ'ן
 255 — פרצ'ס בילד —
 256 — וואַרשע —
 256 — די הייליקע שליחות —
 257 — פאַרוואָס —
 257 — עס וועט גיט פאַרשווינדן —
 257 — פאַרוואָס —
 258 — יענע הויז —
 258 — אַנהויב —

| | | | |
|-----|---------------------------------------|-----|----------------------------|
| 292 | די שבועה | 281 | פארטאָג |
| 292 | אַ באַגער | 281 | מיין הויז |
| 293 | מיר | 281 | אין הייסע טעג |
| 293 | דער אָנהויב | 282 | ווער זייגען זיי ? |
| 293 | מיט אַ בליק | 282 | דער וועג צו אַ נייער שטאָט |
| 293 | קומט אַ איד | 282 | דורך אַ פענסטער |
| 294 | נעמען | 283 | דאָס אידישע ליד |
| 294 | אין שטילקייט | 283 | ביכער |
| 294 | צו די יונגע | 283 | אַ צייטונג |
| 295 | אונזער ליד | 284 | דאָס בוך פון לעבן |
| 295 | ניט איצט | 284 | מאָדערן |
| 295 | פאַר אייך | 284 | די מסיבה |
| 295 | סיקליגען נאָך | 285 | דער רוף |
| 296 | צום יונגן דור | 285 | איוואָ |
| 296 | יוגנט | 286 | דאָס וואָרט |
| 296 | צוויי וועגן | 286 | מיר אַלע |
| 297 | אַ היימיש אינגעלע | 286 | זון |
| 297 | אונזער קינדער־שול | 286 | כ׳האַב ליב |
| 298 | הקפות | 287 | דו פרעגסט |
| 298 | אותיות | 287 | מאַמעס |
| 299 | אַ רייע בילד | 287 | פון וואַנען |
| 299 | נייע קוואַלן | 288 | פאַרגענגער |
| 299 | אין רואיקן לאַנד | 288 | צום חבר |
| 300 | עס ציט זיי | 289 | דער אָנזאָג |
| 300 | מיר שטאַמען אַלע פון אַן אַנדער וועלט | 289 | אַמאָל איז |
| 301 | אַפגייענדיקע שיפן | 289 | דער נייער וועג |
| 301 | דער שפּיל־קאַסטן | 290 | דער צויבערער |
| 301 | בוימער | 209 | צווייערליי |
| 302 | ווען ער קומט | 290 | ווען ניט די פּאָעטן |
| 302 | צוויי הערצער | 290 | אַ לייד — אַ ליד |
| 302 | דורות | 291 | וועלט־פרושים |
| 303 | מיין וואָרט | 291 | הויך |
| 303 | מיט דער וועלט | 291 | די וועלט |
| 303 | ביים ראַנד פון דער וועלט | 292 | לידער |
| 304 | דער אָנזאָג | 292 | אַ פאַרלאַנג |

ערשטער בוך אַנהייב

אין וואַלד

קום אין וואַלד, מיין ליבער פריינט!
וואו עס סוד'ן זיך די בלעטער;
וואו עס אַטעמט פריי די ברוסט,
וואו דערקוויקענד איז דער וועטער.

קום, מיין פריינט! פון שטאַט אַנטלויף,
פון דעם שטויב, און פון דעם טומעל;
דאַרט אין וואַלד איז גרין די ערד,
גרין די ערד און בלוי דער הימעל.

קום אין וואַלד, מיין אַרמער פריינט,
וועסט פאַרגעסן אַנגסט און לידן;
הערן וועסטו דאַרט קיין פאַלש:
נאַר פון גאַט די פייגל רעדן.

קום מיין פריינט! דו ביזט דאָך קראַנק;
מענטשן האָבן דיך דערעסן;
דאַרטן וועסטו זיי ניט זען,
און דו וועסט דיין לייד פאַרגעסן!
קוידענאַוו, 1891.

ווען דאָס פייער ...

ווען דאָס פייער פלאַקערט
איז צו קוקן שיינ;
ווען דו ביזט אין כעס
קריגסטו נאָך מער חן.

ווען דאָס פייער פלאַקערט
איז זיך גוט צו וואַרמען;
ווען דו ביזט אין כעס
ווייל איך דיך אומאַרמען.

קוידענאַוו, 1892

ווען דאָס לעבן ... *

ווען דאָס לעבן איז פאַרביטערט
און דאָס האַרץ הויבט אָן צו קלעמען,
און אַ טרער אין ד'אויגן ציטערט,
און דערציילן — האָסט ניט וועמען.

ס'וועהט אַ קעלט אויף דעם ירידל,
אַיז — צו וואָס דו שטעקסט זיך צו;
אַ, מיין אַרעם-אידיש לידל —
בלייב מיר דו כאַטש, וואַרעם דו!
קוידענאַוו, 1890-1891; וואַרשע, 1910.

י' הכסף ...

לי הכסף, לי הזהב!
דורכ'ן נביא פלעגט גאָט זאָגן,
און די גאַנצע וועלט איז מיינע
און איך דאַרף אייך אַלע טראָגן.
מיינע גרויסקייט, מיינע גוטסקייט
דאַרף איך שטענדיק אייך באַוויזן, —
אייך, איר טאַטעס, מיט די קינדער
דאַרף איך קליידן, דאַרף איך שפייזן.

זאָלט איר — זעט! מיר ערלעך דינען,
קינמאַל מיר נישט אַנצוטערעטן,
און פאַר אייער לעבן דאַרפט איר
שטענדיק ווינען, שטענדיק בעטן ...

קאָונוע, אין מוויקאַנטן-קאַמאַנדע, 1898

* דאָס ערשטע ליד, וואָס דער אויטאָר האָט צוגע-
שקט צו פרען, איז געווען געדרוקט אין פרעס
ערשטן באַנד „די יידישע ביבליאָטעק“. די צווייטע
סטראַפּע האָט פרען דאָן שטאַרק געענדערט. האָט דאָ
דער אויטאָר באַארבעט די צווייטע סטראַפּע לויטן
זכרון.

דער מגיד

צום מלוה

(19 חומש)

ווען דיין ברודער, א געדריקטער,
איינגעהויקערט, איינגעבויגן;
מיט א דארן, בלאסן פנים,
מיט פארוויינטע, רויטע אויגן,

קומט צו דיר אן עפעס לייען
פאר זיין הויזגעזינד אויף ברויט —
זייזשע, מלוה, ניט קיין אכור,
שינד פון אים ניט אפ די הויט.

ווען עס וועט די נויט אים צווינגען,
ווי עס טרעפט אין ביזן לעבן,
דיר, דו, מלוה, אלס א משכון
ס'לעצטע בגד אוועקגעבן, —

זאלסטו נאר דאס בגד האלטן
ביי די זון וועט אונטערקומען,
דען דאס בגד איז זיין קאלדרע,
און דו האסט זי צוגענומען.

א, זיין איינציק לעצטן-בגד,
זאלסטו מלוה, אים אומקערן,
ביינאכט וועט ער צו מיר וויינען,
כ'ועל ניט שווייגן זיינע טרערן...

נאכאנאנד

(19אגמענט)

נאכאנאנד דא די גרויקייט, די וואך,
און ס'דויערט דער וועג אזוי לאנג;
דו ביזט אלץ ביי יענעם אין יאך,
און לעבסט ניט לויט אייגענעם פארלאנג...

דו וואונדערסט זיך ווי דו דערהאלטסט —
ווי לאנג אז דו טראגסט שוין דיין באנג;
און דעם אדלער אין פלי זעסט ניט אלץ,
און אויך ניט די פאווע אין גאנג...

א לאנגע בארד, א שיינע בארד,
דאך ניט געפוצט און ניט געקאמט,
די פיאות לאנג, געקרייזלט פארט, —
דאס פנים לויכט, דאס פנים פלאמט.

עס הילכט און קלינגט זיין שטארקער קול,
עס ציטערן די בית-מדרש ווענט,
און ווי א נביא פון אמאל
ער שפרייט צום עולם זיינע הענט...

ווי טוי, דאס מויל ביי אים, עס טריפט,
און ווערטער — גליאיק — פונק נאך פונק
די רייד, דער עולם שטייט פארטיפט
און יעדעס ווארט אין ווייט א וואונק.

ער נעמט א פסוק פון תנ"ך
וואס האט קיין זין און האט קיין פשט,
און מיט משלים גאר א סך —
ער מאכט אים קלאר און קונציק גלאט.

מיט א גימטריא אליין —
באווייזט ער ריכטיק, דייטלעך, קלאר,
אז ס'איז די גאולה נאענט שוין, —
משיח קומט נאך היינטיקס יאך.

דער עולם שיינט... אן אנד'רער באנג
זיפצט און באגלייט: אה, טאטע, פאטער!
עס וואלט שוין צייט געוועזן לאנג
פון וויסטן גלות ווערן פטור!...

ער קומט צו „ובא לציון“ פארט
און גייט אראפ פון קליינער בימה,
און קוקט און הערט צום „קערה“ דארט,
מיט פרומען בליק, מיט מילדער מינע...
קוידענאן, 1895.

א פראגע

ריימען, וואָס איך האָב געקליבן,
לידער, וואָס איך האָב געשריבן,
פערזן, וואָס איך האָב געזונגען,
טענער, וואָס איר האָט געקלונגען, —
זאָגט מיר, וואָס וועט פון אייך זיין,
ווען איך וועל שוין דאָ ניט זיין?

וועט זיך איינער ווען געפינען
מיט אַ האַרץ און מיט אַ זינען
און אייך, ליבע מיינע גראַמען,
וועט מיט צאַרטער האַנט צוזאַמען
קלויבן, פלעכטן אייך אין קראַנץ,
בלייבן זאָלט איר אייביק גאַנץ?

אָדער איר וועט גיין פאַרלאָרן,
ווי גאַר קיינמאַל ניט געבאַרן,
ווי פון יונגט די חלומות,
ווי אין שול די אַלטע שמות,
ווי אַ וואַלקן אין דער הויך,
ווי אַ ווינט און ווי אַ רויך? ...
קוידענאַוו, 1893.

דער אידישער אורא

(פאַר אַדײַט)

אַלע אַוונט קומט דאָס מיידל
צו דעם ברונעם שעפן וואַסער;
זי באַגעגנט דאָרט אַ אינגל,
יעדער אַוונט ווערט ער בלאַסער.

„זאָג, ווער ביזטו?“ האָט זי טרויעריק
אים אַמאַל אַ פּרעג געגעבן —
„דיין געבורטסאַרט וויל איך וויסן,
וואו דו האַסט פאַרבראַכט דיין לעבן?“

און ער האָט איר שטיל געענטפּערט:
כײַן פון עלענד, נויט אַ זינגער;
מיין געבורטסאַרט איז די „ליטאַ“,
וואו מען שטאַרבט אין גאַס פון הונגער...
קוידענאַוו, 1895.

צום רייכן ברודער

דו האַסט פאַרגעסן דעם ברודערס נויט,
זיין עלענט און זיין פיין,
און ווען ער איז געזעסן אָן ברויט
האַסטו געטרונקן וויין.

און ווען ס'האַט ביי אים אין פאַדוואַל
ס'לעמפל גערויכערט די ווענט,
האַט דעמאַלט ביי דיר אין דיין זאַל
צען בליץ-לאַמפן געברענט.

און ווען ס'האַט דער פּראַסט געקנאַקט
און ער האָט געציטערט פאַר קעלט,
האַסטו די קאַמינעס מיט האַלץ געפאַקט
און שעלמיש געלאַכט אויס דער וועלט.

און ווי נאָר ס'איז געקומען דער מאַי,
האַסטו שוין אין וואַלד זיך געקוויקט,
געלעגן אויף גראַז, געפילט זיך פריי,
און אים האָט די לופט דאָ געשטיקט...
וואַרשע, 1899.

צום העמערל

אַ העמערל, העמערל, קלאַפּ!
שלאַג שטאַרקער אַ טשוועק נאָך אַ טשוועק!
קיין ברויט איז אין שטוב שוין נישטאַ,
נאָר צרות און לייד אָן אַן עק!

אַ העמערל, העמערל קלאַפּ!
דער זייגער ער שלאַגט שוין באַלד צוועלף;
די אויגן זיי מאַכן זיך צו —
גיב כוחות — אַ, גאַטעניו העלף.

אַ העמערל, העמערל, קלאַפּ!
שלאַג שטאַרקער די טשוועקעס, שלאַג גיך,
ביז מאַרגן מוז פאַרטיק שוין זיין
דער גבירה'טעס טאַכטערלס שייך!

אַ העמערל, העמערל, קלאַפּ!
ניט גליטש פון מיין האַנט זיך אַרויס!
מיין איינציקער שפּיזער ביזט דו,
פון הונגער אָן דיר גיי איך אויס! ...
קאָנוע, 1897.

שטערן

ליכטיק אויפן הימל
גלאנצן אלע שטערן —
א, זיי זיינען וועלטן,
וויל מען אונדז דערקלערן.

אָבער קען איך גלויבן,
אז די שטערן זיינען
וועלטן? איז דען מעגלעך
וועלטן זאלן שיינען?

ניין! זיי וואַלטן אויסזען
פינצטער, טרויעריק, טריב,
און דער בלויער הימל
וואַלט געקוקט ניט ליב.

און עס וואַלט פון דאַרטן
זיך געהערט בלויז טומל;
ניט קיין רעגן — גיסן
וואַלט אַפט בלוט פון הימל.
קאָונע, 1896

אויף אַ זעאונג

(אין וואַרשעווער פּאָוואַק)

פּרילינג, זאָגט איר, פּרילינג... הא?
טאַקע? זיכער? אַי, ווי שוין!
בלומען בליען? פּויגל? הא...
און דער טייך ער קען שוין גיין? ...

און די זון? אַזוי... אַזוי...
און זי וואַרעמט... און זי גלעט...
און דער גאַרטן? אָפן שוין?
מען שפּאַצירט אין אַונט שפּעט...

פּריילעך, ליכטיק... פּריי — אַ יא?
פּרילינג! פּרילינג! אַי ווי גוט!
נו, דערציילט און גריסט דאַרט, גריסט...
באַלד איז אויס די פינף מינוט.

1905.

אַ ווינטער-ליד

הוליעט, הוליעט ביזע ווינטן,
פּריי באַהערשט די וועלט!
ברעכט די צווייגן, וואַרפט די בוימער,
טוט וואָס אייך געפּעלט!

טרייבט די פּויגל פון די וועלדער
און פּאַריאַגט זיי פּאַרט;
די וואָס קענען ווייט נישט פליען, —
טויט זיי אויפן אַרט!

רייסט די לאַדן פון די פענצטער,
שויבן ברעכט אַרויס!
ברענט אַ ליכטל ערגעץ טונקל, —
לעשט מיט צאַרן אויס!

הוליעט, הוליעט ביזע ווינטן,
איצט איז אייער צייט!
לאַנג וועט דויערן דער ווינטער,
זומער איז נאָך ווייט! ...

וואַרשע, 1899

די פּידל

ס'איז געווען אַמאָל אַ פּידל,
ס'האַט געברומט אַמאָל אַ לידל;
ס'האַט געברומט מיט וויי און פּיין,
דאָך דאָס האַרץ דערקוויקט פּלעגט זיין.

אַנגעקומען נייע צייטן,
לידער פּאַסט זיך ניט פּאַר לייטן,
ס'הערשט אַ שטורעמדיקע נאַכט,
און עס גייט אַ ווילדע שלאַכט.

און עס רופן די סיגנאַלן,
קוילן פליען, מענטשן פּאַלן...
איצטער שפּילן — שפּאַט און שאַנד!
און די פּידל פּאַלט פון האַנט...

קראַקע, 1905

צו אַרעמע אינגלעך

שפילט אינגעלעך, שפילט איך, פאַרגעסט אייער נויט,
 נאָר בעט ביי די מאַמעס קיין שטיקעלע ברויט
 די מאַמעס זיי האָבן אין שטוב דאָרט גענוג;
 ווער ס'לאַטעט, ווער ס'וואַשט דאָרט, ווער עס זיצט ביי דער וויג.
 שפילט אינגעלעך, שפילט איך, אין דרויסן איז פריי,
 אָן — זעט איר עס טראַגט זיך אַ פייגל פאַרביי.

שפילט אינגעלעך, שפילט איך, פאַרטשעפעט נאָר ניט
 דעם אַלטן ר' בערן, וואָס גייט טרייט ביי טרייט.
 אַ, זעט איר זיין בליק, ווי ער קוקט אַזוי טרייב,
 דאָס שפיל אייערס שטעכט אים, ער האָט עס ניט ליב.
 דאָס לעבן דאָס האַרטע האָט האַרט אים געמאַכט —
 אַ, אינגעלעך ליבע, פאַר אייך ניט געדאַכט!

שפילט אינגעלעך, שפילט! נאָר אָן טומל, אָן האַסט,
 נאָר שפילט אייך אַזוי ווי פאַר אַרעמע פאַסט!
 און שפילט איר אין פערדלעך, טאָ שמייסט ניט דאָס פערד;
 עס וועט אים אָן אמת'ער פערד זיין באַשערט;
 עס וועט אים דאָס לעבן נאָך נעמען אין שפאַן,
 אַ, יאָגט אים ניט קינדער, אַ שוינט אים ביז דאָן! ...

אַרעמע מענטשן

| | |
|-------------------------------------|---------------------------------------|
| אונדזער שכל, אונדזער חכמה, | ביז עס עסט אונדז אויף דער דלות |
| אונדזערע קלוגע, שאַרפע ווערטער, | און מיר בלייבן הויט און ביינער. |
| הערט מען נישט אין קיין געזעלשאַפט, | |
| קלינגען נישט אין קיינע ערטער — | און דעריבער, אַז מיר ריידן |
| | לאָזן מיר אַראָפּ דאָס פנים, |
| שטאַרבן אָפּ מיט אונדז צוזאַמען, — | און די ווערטער שטיל, געוואויגן, |
| שטאַרבן אָפּ מיט אונדז, קבצנים, — | ווי עס פאַסט פאַר אונדז, קבצנים. |
| קיינער ווייס פון אונדזער שכל, | |
| און מיר הייסן די נאַראַנים. | און דעריבער, אַז מיר שטאַרבן |
| | מאַכט מען נישט קיין גרויסן וועזן, |
| אונדזער שיינקייט, גאַטס מתנה, | ווי אַ רויך ווערט באַלד פאַרשוואונדן, |
| מערקט נישט קיינער, זעט נישט קיינער, | ווי גאָר קיינמאַל נישט געוועזן ... |

ווינטער-לידער

1

עס רוקט זיך דער ווינטער
 אריבער דער וועלט,
 און שרעקט אָפּ דעם עולם
 מיט ווינטן און קעלט.

און חיים דער סטאַליער
 פאַר שרעק איז שיער טויט,
 ער האָט אין דעם זומער
 פיל הייזער געבויט ;

געמאַכט זיי אי וואָרעם,
 געמאַכט זיי אי פעסט,
 עס זאָל צו זיי האָבן
 קיין שליטה די פרעסט.

פאַרריכטן זיין שטיבל
 האָט ער נאָר פאַרפעלט,
 אַריין זאָל ניט קומען
 די ביטערע קעלט.

דאָס דעכל אין לעכער
 האָט ער ניט פאַרדעקט,
 ער האָט ניט אפילו
 די שפאלטן פאַרשטעקט.

אוי, אַרעמער ! דיין אַרבעט
 האָט פילע באַהיט
 פון גרויזאַמען ווינטער,
 נאָך דיך אַליין — ניט ! ...

2

און ליבע דער שניידער
 — אַ מענטש ניט קיין גבר —
 אַט ממש אַ לולב,
 אַזוי איז ער דאָר !

און דאַרף ער אַרויסגיין
 אין מאַרק, צי אין גאַס,
 פאַרשעלט ער דאָס לעבן
 איז ביין און אין כעס.

ער האָט ניט ערוואַרטעט
 דעם ווינטערס באַזוך,
 עס פרעסט זיינע ליפן
 אַ ביטערער פלוך ...

געאַרבעט האָט לייעב
 ווי טאָג אַזוי נאַכט, —
 און האָט זיך קיין בגד
 צום ווינטער געמאַכט !

ער האָט פון נאָך פסח
 ביז סוכות גענייט,
 אין וואָרעמע בגדים
 פיל מענטשן באַקליידט.

פאַר זיך עפעס נייען,
 סאיז פשוט אַ שאַנד !
 קיין צייט ניט געוועזן —
 פאַרקויפט איז זיין האַנט !
 קוידענאָו, 1895.

קירוש-לבנה ...

צוזאַמענגעדריקט אין אַ רעדל, —
 אין גאַס — שטייען אידן געבויגן ;
 מיט ליפן פאַרשמאַכטע פון הונגער,
 מיט בענקשאַפט און צער אין די אויגן.

עס שטייען פאַריתומט די שטיבלעך
 און קוקן אַזוי ווי דערשלאָגן,
 ווי זיי וואַלטן אויף זייערע דעכער
 דעם יאָך פון די מענטשן געטראָגן.

די קליינע לבנה אין הימעל
 האַרכט איין ווי דערשראַקן און בלייך
 און שיקט אירע שטראַלן אַרונטער
 און קוקט אַזוי טרויעריק-ווייך ...
 קוידענאָו, 1892.

וואַלקן

וואַס־זשע שלעפט איר זיך איר וואַלקן
 אויפן הימל גאָר באַזונדער,
 ווי פאַרלאַזענע יתומים.
 ווי פאַרטריבענע אַר'מע קינדער ?

און וואָס איז דאָס פאַר אַ תּכּלית
 אַזאַ לעבן, אַזאַ וואַנדערן ?
 אַבגעריסן, אַבגעשליסן
 און ווייט איינער פון דעם אַנדערן ?

און אַז ס'דריקט אייך צו דאָס וואַגלען,
 אונערטרעגלעך ווערט דער קומער,
 גיסט איר דאָמאַלס גרויסע טרערן
 פאַר דער קאַלטער ערד, דער שטומער ? ..

וואַס־זשע שלעפט איר זיך, איר וואַלקן,
 וואַס־זשע וועקט איר אויף די וואונדן —
 וואָס דערמאַנט איר מיר מיין לעבן ? ...
 ווערט פאַרשוואונדן, ווערט פאַרשוואונדן.

דער נעבל

וואָס זאָל עס באַדייטן דער נעבל,
 וואָס הענגט דאָ געדיכט אויף דער שטאַט !
 צי וויל שוין דאָס שטיקעלע הימל
 אַוועקרויבן אויך פון אונדז גאָט ?

צי וויל ער פאַרשטעלן דאָס פנים
 פון מענטשן, וואָס גייען אין גאַס,
 און זען זאָל ניט איינער דעם צווייטן,
 די בליקן, די בייזע, פול האָס ? ...

צי איז אים די זון שוין אַ שאַדן,
 וואָס לויכט נאָר צו גולה און זינד,
 און האָט זי פון מענטשן פאַרהאַנגען
 מיט נעבל געדיכטן אַצינד ? ...

וואָס זאָל עס באַדייטן דער נעבל,
 וואָס הענגט אַזוי טרויעריק און שוואַרץ
 אַן אימה באַפאַלט מיין נשמה,
 עס טרויערט און ציטערט מיין האַרץ ...

האַרשע, 1899.

ווילדער ווינט

זאָג, וואָס קענסטו זיך ניט שטילן,
 ווילדער ווינט ?
 וועמעס זיפצן, וועמעס קרעכצן
 טראַגסטו צינד ?

צי דו האָסט געזאַמעלט אַלע
 זיפצן פון דער וועלט,
 און דו ווילסט זיי טראַגן, בריינגען
 ביז צו גאַט'ס געצעלט ?

און דו ווילסט אים דאָרטן וועקן,
 שטערן אים זיין רו,
 נאָר די שוואַרצע דיקע וואַלקן
 לאָזן דיך נישט צו ?

און עס ברענט דיין ווילדער צאָרן
 פאַר וואָס האָט
 פעסט פאַרשלאָסן זיך אין הימעל
 אונדזער גאָט ? ! ..

דער גמ...

כ'וויל זיך מיט מיין מוזע גט'ן,
 זי האָט קיין גליקן מיר געבראַכט,
 כ'בין פון איר פאַרשוואַרצט געוואָרן,
 קראַנק נאָר האָט זי מיך געמאַכט.

נו, זיך גט'ן ... וואָס־זשע קלערסטו ? —
 נעם די לידער און פאַרברען ...
 ווילט זיך אַבער אויך דאָס גט'ן
 גלייך באַשרייבן מיט דער פען ...

און עס ווערט אַ נייע לידל,
 און די מוזע שמייכלט ברייט :
 אַרעמער זינגער, בלאַסער זינגער,
 דו ביזט מיינער ביז'ן טויט . . .

קוידענאָוו, 1893

די וואַנט

די אויגן — פול-צאַרן, פאַרגאַסן מיט בלוט,
 די הערצער — זיי שלאָגן מיט קראַפט און מיט מוט —
 מיר שטייען ביי אַ הויכער, געמויערטער וואַנט, —
 מיט העק און מיט האַמערס, און אייזנס אין האַנט —
 מיר ברעכן די וואַנט!

די וואַנט איז געמויערט גאָר פעסט און גאָר דיק,
 פאַרצוימט אונדז די וועגן צום לעבן, צום גליק;
 פאַרשטעלט אונדז די ליכטיקע זון און זי מאַכט
 פון פריילעכן טאָג אונדז אַ פינצטערע נאַכט —
 מיר ברעכן די וואַנט!

און פאַלט פון דער שטיינערנער וואַנט ווען אַראָפּ
 אַ שטיק, צי אַ ציגל, טרעפט וועמען אין קאַפּ, —
 די איבעריקע בלייבן דאָך שטיין גאָר אַן שרעק
 און אַרבעטן ווייטער, מען לויפט נישט אַוועק —
 מיר ברעכן די וואַנט!

די אַרבעט דאַרף דויערן, די אַרבעט איז שווער —
 פאַרזאַמלט זיך ברידער, קומט אַלע אַהער
 זאָל יעדערער צולייגן פעסטער זיין האַנט,
 מיר וועלן די הויכע, די פינצטערע וואַנט —
 צעברעכן, צעברעכן די וואַנט! ...

וואַרשע, 1900

אַ גיכער משיח

אַ גיכער משיח, אַ גיכער שוין קום!
 עס רינגלט די גאַנצענע וועלט שוין אַרום,
 ווי גיפטיקע שלאַנגען דער הונגער, די נויט,
 און הפקר און פחד, און אַנגסטן און טויט.
 עס וויל שוין ניט אַלעמען שפייזן די ערד —
 אַ קום שוין, משיח, אויפן קלאַר-ווייסן פערד.

אַ קום שוין משיח! עס דריקט אומעטום
 די קייטן פון קנעכטשאַפט אַרום און אַרום:
 עס האָט שוין קיין אַרט דאָס אומשולדיקע בלוט,
 וואָס שפּריצט און וואָס גיסט זיך פון אונטער דער רוט.
 עס ראַסטעט פון מענטשלעכע בלוט שוין דער שווערד —
 אַ קום שוין, משיח, אויפן קלאַר-ווייסן פערד! ...

אין גאס

(א ווארשעווער בילד)

„ווי פריילעך אין גאס איז!“ — דו פרייסט זיך אומזיסט —
 דו זעסט נאָר דערנעבן, און ווייטער — שוין נישט;
 דו ווענד נאָר דיין אויג אָפּ אַהינצו, אין מיטן:
 אַך, דאָרטן, וואָס טוט זיך — זאָל גאָט נאָר באַהיטן!

אַט זעסטו: עס שלעפט זיך אַ קאַסטן אין גאס...
 ווי שלעפט זיך אַ קאַסטן? אַ, ביטערער שפּאַס!
 עס שלעפט אים אַ טרעגער פון קאַסטן נאָך קלענער:
 ער שלעפט און ער טרייסט זיך: „כ׳וועל קריגן אַ צענער!“

זע ווייטער: אַ מענטשל, ווי דאָר און ווי געלב!
 אויף זיך אַליין טראָגט ער די גאַנצע געוועלב —
 אַ זע — זיינע אויגן זיי גלאַצן און שטאַרען —
 אַ זעקסערל פּדיון! זיי קוקן און האַרען...

און ווייטער: אַ דראָזשקע — דער פּורמאַן ער זיצט,
 דער קאַפּ זיינער וויגט זיך, דאָס היטל געגליטשט —
 ביזט חושד — אַ שכור... אַ גאָט וועט דיך שטראַפּן!
 דאָס האָט ער אַ גאַנצע נאַכט ניט געשלאָפּן.

און ווייטער און ווייטער — דו וואַרף נאָר דיין בליק;
 מען הייבט עפעס וועמען פון דער ערד אויף מיט שטריק —
 עס שטעלט זיך אָפּ יעדער — אַ קוק טאָן אַ בעלן.
 דאָס איז אונטער אַ משא אַ פּערדל געפּאַלן...

„ווי פריילעך אין גאס איז!“ דו פרייסט זיך אומזיסט,
 דו זעסט נאָר דערנעבן, און ווייטער שוין נישט;
 דו ווענד נאָר דיין בליק אָפּ אַהינצו, אין מיטן,
 אַך, דאָרטן וואָס טוט זיך — זאָל גאָט נאָר באַהיטן!
 נאַלעווקיס, וואַרשע, 1899.

פאַרגעס...

און דאָס, וואָס איך וויל, וועל איך קיינמאָל נישט האָבן —
 דאָס האָב איך, אַ לאַנג שוין, אַ לאַנג שוין באַגראָבן.
 עס צאַפּלט אַמאָל קוים דער אַלטער זכרון
 און רוימט אין דער שטיל איין: דו האָסט וואָס פאַרלאָרן!
 ער ווייזט ניט קיין קברים, ער רופט נישט קיין נעמען:
 פאַרגעסן זיך וואו, און פאַרגעסן זיך וועמען...

די יונגע קרעמערין

כיגיי פאַרביי די קראַמען,
קראַמען אזוי פיל,

„לעבעדיק באַגראָבן!“

קלאַנגט דאָס האַרץ מיר שטיל.

זיצן אַלטע ווייבער —

קאַלט איז זייער בלוט,

און די אַלטע מיינען,

אַז אזוי איז גוט.

אין אַ קרעמל זע איך

זיצט אַ יונגעס קינד, —

טיידטען אַזאָ לעבן —

דאָס איז שוין אַ זינד.

זעט דאָס פנים אירע

אַפגעלעבט און בלאָס,

נאָר די אויגן פינקלען,

רייסן זיך צום גאַס.

דאָרט אין גאַס איז ליכטיק,

מענטשן גייען פריי,

און דאָס יונגע מיידל

וועלקט דאָ אַפ איר מאַי.

אַפגעפליקט פון לעבן,

אַפגעזאָגט פון אַלץ;

וועג-אַפ אַ פונט הערינג,

מעסט אַפ אַ קוואַרט זאָלן.

פון אַ זעקסער רעשטע

גיב אַרויס געשווינד! — —

אוי, עס וויינט דאָס האַרץ מיר

אויף דיר אַרעם-קינד...

ווי מיר וואָלט זיך וועלן

צו דיין טאַטן גיין;

בעטן, דיך באַפרייען —

וועט ער ניט פאַרשטיין.

אוי, דיין קלוגער טאַטע

פרייט זיך און ער קוועלט:

איז מיין קינד אַ בריה —

איינס גאָר אין דער וועלט.

ליכט

קאַרג געווען איז אונדזער רבי,

און ער פלעגט קיין ליכט נישט ניצן

פון נאָך מנחה ביז נאָך מעריב —

אין דער פינצטער הייסט ער זיצן.

און כדי אונדו צו פאַרנעמען,

אַז מיר זאָלן זיך ניט שטיפן,

פלעגט ער דאָמאָלס אונדו דערציילן

טויזנט גראַע, אַלטע מיפן.

אין אַ ווינקל נעבן אויוון

פלעגט ער פיל און פיל דערציילן,

פון פאַרכישופטע פאַלאַצן,

פון פאַרבאָרגענע טיפע היילען.

פון מכשפים, מכשפות

און פון רוחות און פון שדים,

און פון לצים, וואָס זיי טאַנצן

אין די פוסטקעס אויפן בוידעם: —

און ער האָט מיט זיינע מעשיות

אונדזער חיות אויסגעצויגען;

שדים, רוחות און מכשפים

פלעגן שטיין אונדו פאַר די אויגן.

אַך ווי שרעקלעך! שטיל און פינצטער...

ס'קינדערש-האַרץ קלאַפט אונגעהייער...

און מיר פלעגן זיך צעוויינען:

רבי, רבי, צינד אָן פייער!...

און אַ וואונדער! ווי דער רבי

פלעגט אַ ליכטל נאָר אַנצינדן,

פלעגן אַלע בייזע רוחות,

שדים, לצים גלייך פאַרשווינדן...

געראנקען

1

דער מענטש

דער מענטש — ער האָט הויכע פאַרלאַנגען,
די כוחות — ווי שוואַך און ווי קליין!
אים ווילט זיך דעם הימעל דערלאַנגען,
און קען אויף דער ערד קוים אומגיין.

אים ווילט זיך די גאַנצע וועלט ליבען
און לינדערן יעדערענס „אוי“ —
און ליבע איו קוים אים געבליבן
פאַר אַן אַרעמער, זינדיקער פרוי...

2

פרויען

פאַרזוימט האָט זיך משה אין הימעל,
דאָס פאַלק האָט נאָך גאָט זיך פאַרבענקט —
אַן אַנדערן גאָט זיך צו מאַכן,
האַבן פרויען די צירונג געשענקט.

אַ, היינט זיינען אַנדערע פרויען —
עס בייטן זיך צייטן, אַ שרעק!
די היינטיקע פרויען פאַר צירונג
זיי שיינקען דעם גאָט אייך אַוועק...

באַגערן...

וואָס זיינען דען באַגערן,
וואָס זיינען דען פאַרלאַנגען? —
אַ פרייד, וואָס דאַרף געהערן
צו דיר — און איו געפאַנגען.

אַ שטימ, וואָס האָט געברומט-דיר
און האָסט זי ניט פאַרנומען...
אַ גליק, וואָס ס'האָט געקומט-דיר,
און האָסט עס ניט באַקומען...

4

מיינע טעג

ביטער איו געווען מיינ נעכטן
און דער היינט איו אויך פול זאַרגען —
און דער היינט און נעכטן — ביידע
שאַפן, וועבען מיר מיינ מאַרגן.

אַ, אַזעלכע צוויי טאַלאַנטן
קענען רעכטס דען עפעס שאַפן? —
ס'וועט אַרויסקומען אַ מאַרגן
נאָר צום חוּזק, נאָר צום גאַפן...

5

מיינע לידער

כ'האַב געשריבן מיינע לידער
נאָר מיט טינט מיט שוואַרצן,
ווען איך לעז זיי, דאַכט מיר זע איך
רויטן בלוט פון האַרצן.

וואָס איך לעז די לידער מערער
ווערט אַלץ רויטער, רויטער,
וואָס איך שרייב די לידער, מערער
ווער איך בלייכער, טויטער...
קוידענאָו, 1892.

6

גאָט'ס פוסביינקל

דער גרויסער, פרייער הימעל
דאָס איו דאָך גאָט דיין טראַן,
און ריין איו גאָט דיין הימעל
פון אייביק-אייביק-אַן.

די ערד — דאָס איו דיין ביינקל
— אַזוי זאָסטו אַליין —
צי פאַסט דיר גאָט דיין ביינקל
זאָל זיין אַזוי ניט שייך? ...

7

מיין פריינט

מיין פריינט! מיט דער וועלט וועסטו גארנישט ניט מאַכן —
און האָט זי פון דיר נאָר גענומען צו לאַכן,
דאָן מוזטו אַנטלויפן, דאָן מוזט זיך באַהאַלטן,
איז ערגעץ אַ ווינקל, אַ וויסטן, אַ קאַלטן.

מיין פריינט! מיט דער וועלט וועסטו גארנישט ניט מאַכן,
עס האָט שוין געטראָפֿן אַ זעלכענע זאַכן.
די וועלט, אַט די אַלטע, די נאַרישע זקנה,
איז פונקט, ווי אַ קינד נאָך, אַן עקשניטע איינע...

10

די ערד

עס האָט צו מיר אַ וואל גערעדט:
„גענוג געוואַנדערט שוין, פּאַעט!
דו מיינסט, די וועלט איז ווירקלעך גרויס!
אַך, נאָך אַ י י י רייזע, און שוין אויס!

אַ קיילעכדיקע איז די ערד —
דאָס האָט מען לאַנג שוין, לאַנג דערקלער
און וואו דו לאַזט זיך זוכן גליק —
דו קומסט צום זעלבן אַרט צוריק“...

11

צוויי וועלטן

איך בין פון צוויי וועלטן אַ ריס,
איך טראָג פון צוויי וועלטן אַ גריס...
אַזוי ווי דער אַדלער אין רוים,
וואָס שוועבט איבער באַרג, איבער בוים,
וואָס שטייען ביי גרעניצן צוויי
און ביידן ער שרייט זיין געשריי.

8

אַלטער גלויבן

אַלטער גלויבן, אַלטע האַפנונג
צייט זיך פון מיין האַרץ אַרויס —
אַפגעוואוינט האָט איר דאָרט יאָרן,
איצט איז אייער צייט שוין אויס!

כ'האָב דערקענט איך פאַלשע שכנים,
איר פאַרשפרעכט אַלץ זילבער, גאָלד,
און איך בין שוין אַלט געוואָרן,
און איר האָט נאָך נישט באַצאַלט!...

9

אַ קאַמפּלימענט

כ'האָב מיט איר געשערצט, געלאַכט,
קאַמפּלימענטן איר געמאַכט
און מיין ערן-וואָרט געגעבן,
אַז איך ליב זי ווי מיין לעבן.
אַך, ווי וואָלט עס איר פאַרדריסן,
ווען זי וואָלט מיין לעבן וויסן!?!...

די שטערן

עס זיצן אלע שטערן פעסט אין הימעל
און זיינען מיט דעם פלאץ אזוי צופרידן,
און לויכטן אזוי רהיק און באזעסן
און פלוידערן געמיטלעך איינער מיטן צווייטן.

זיי פלוידערן פון גאט דארט אינעווייניק אין הימעל
פון זייער האר, דער אלמעכטיקער, גרויסער,
וואס איז דאך אזוי לייטזעליק און גיטיק
און האט אויף אייביק זיי געשיינקט דעם הימעל.

געשיינקט! זיי דארפן בלויז אים שירה זינגען:
דאס איז דאך אזוי גרינג: בלויז דריי מאָל קדוש זאָגן,
דערביי זיך עטוואָס דרייען, בוקן מיט הכנעה
און נאָכדעם ווידער רוען שטיל אין ברייטן הימל.

וואָס האָט עס פאַר אַ ווערט פאַר גוטע, שטילע שטערן!
דאָס דרייען זיך — דאָס איז דאָך זייער גורל
און וויל זיך איינער ניט מיט אלע גלייך זיך דרייען
דאָן פאַלט ער טיף אין תהום!

אָך, פונם פאַלנדן שטערן
לאַכן אין הימעל די שטערן,
זיי לאַכן קוים — קוים און ניט פיל
און ווערן גלייך שטיל.

זיי זיינען ניט ווייט דאָך פון בורא,
זיי לעבן דאָרט אלע אין מורא...
נאָר פאַלט ווען אַ שטערן אַראָפּ
זיי שאַקלען דאָן צו מיטן קאַפּ.

און הויבן זיך באַלד אָן באַוועגן
און פאַרשן פון בורא די וועגן,
און ברומען דאָן קדוש נאָך מער
פאַר גאָט, זייער אייביקן הער!

הארבסט

דער הימעל איז פינצטער, די ערד זי איז וויסט,
 א רעגנדל קליינינקע טראָפעלעך גיסט.
 אין לופט, דאָכט זיך, הענגט דאָרט אַ שוואַרצע קאָטעדערע,
 ס'לעזט עמיץ אַ לעקציע אויף „בראשית“ דער סדרה.

ווי מאַכטלאָז ווי פויל און ווי קאַלט איז זיין לעזן:
 „אַזוי איז די וועלט פון אַמאַל נאָך געוועזן:
 נאָר תהו ובהו, און לידיק און וויסט!“ —
 אַ רעגענדל קליינינקע טראָפעלעך גיסט...“

צו די פייגל

פריילעך זינגען אלע פייגל
 אין דעם גרינעם וואַלד און זאָגן:
 „מענטש דו! קום צו אונדו פאַרבֿרענגען,
 וועסט פאַרגעסן דייע קלאַגן!

רו זיך אויס דאָ אונטער שאַטן,
 פון די צווייגנדיקע בוימער!
 פריי איז אונדזער וואַלד פאַר יעדן —
 קיין געוועלטיקער, קיין שומר!“

— אַח ווי נאַריש זענט איר, פייגל:
 וואַלט איר קענען עפעס לעזן,
 וואַלטן דאָמאַלס אייערע לידער
 אַזוי פריילעך ניט געוועזן!

איר וואַלט לעזן די „פאַפירן“,
 וואָס באַשטעטיקט האָט נאַטאַריעס:
 אַבגעקויפט די בוימער אלע
 האָט דער וואַלד־סוחר זאַכאַריעס...“

וואַלט איר וויסן פון דער מכירה,
 אַנדערע לידער וואַלט איר קנאַקן!...
 וויסט איר פייגל, אַז אינגיכן
 הויבט מען אָן דעם וואַלד צו האַקן!...“

קיידענאָו, 1893.

צום פרילינג

קום שוין, ליבער פרילינג, קום.
 דען עס שמאַכט דאָ יעדע בלום.
 און די אַרעמע, צאַרטע רוין,
 שטייט אָן קנאַספן, נאַקעט, בלוין.
 אויך דער שטאַרקער אייכנבוים
 שטייט פאַרמאַטערט, אַטעמט קוים.
 און די פויגל וואַגלען לאַנג
 אין דער פרעמד דאָרט, אָן געזאַנג...“

פייגל! ווי כ'דערמאָן אן זיי
 טוט דאָס האַרץ מיר אַזוי וויי...
 זיי פאַריאַגט, אומזיסט, אָן זינד,
 האָט דער ביזער ווינטער־ווינט,
 און דער וואַלד איז וויסט און לעער —
 נאָר אין נאַרע ברומט דער בער...
 פרילינג, פרילינג, גיכער קום
 און די פייגל קער אונדו אום!

פרילינג, פרילינג, קום געשווינד,
 נאָר אָן שטורם, נאָר אָן ווינט.
 ס'האָט דער ווינטער יעדן זאָפט
 אויסגעזויגן, יעדע קראַפט.

אוי, דער וואַלד ער האַלט זיך קוים,
 האָט שוין קוים אַ גאַנצן בוים...
 שטראַלן, שטראַלן ברענג אים פיל,
 הייל אים, הייל אים, אַכער שטיל!...“

1904.

צום ארבעטער

(ביים בעלהבית טיר)

וואָס האָסטו זיך דערשראָקן, מיין אַרעמער ברודער,
און שטייסט ביי דער טיר, ווי דו ווינסט...
עס האָט דיך דערשראָקן דער גלאַנץ פון די זאַלן,
דו וועסט זיי פאַרפלעקן — דו מיינסט.

אוי, אַרעמער ברודער, אוי, נאַרישער ברודער,
גי ווייטער און זעץ זיך אַוועק...
דו וועסט ניט פאַרפלעקן דאָס גאַלד פון די זאַלן —
דיין זעלע איז רייך, אָן אַ פּלעק.

אוי, אַרעמער ברודער, אוי נאַרישער ברודער,
וואָס האָט דיר די אויגן פאַרבלענדט?
וואָס שטייסטו און גלאַצסט און באַטראַכסט אַלץ פאַרוואַנדערט:
דו האָסט ניט דיין אַרבעט דערקענט?...?

קאָוונע, 1896.

ערלעכע אַרבעט

„ערלעכע אַרבעט, ערלעכע מי“ —
לעגן זיך שפּעט און אויפשטיין פאַר פּרי.
אַרבעטן פּערצן און לעבן — קיין שעה??
וואו איז די ברכה, דען, פּרעג איך אייך דאָ?
„ערלעכע אַרבעט וואויל איז צו דיר!“ —
וואו איז די וואוילקייט? ענטפּערט פאַרט מיר!

ערלעכע אַרבעט, ערלעכע מי:
טשוועקעלעך קלאַפּ, די נאָדעלע צי:
מויער זיי הייזער, שטייג אויפן דאָך,
איז דר'ערד קריך נאָך קוילן, ניט קוק אויף קיין זאך,
שטעל אין סכנה דיין לעבן, דיין בלוט —
עס וועט דיר שוין וואויל זיין, עס וועט דיר זיין גוט!...

קאָוונע 1897.

דער גמרא-ניגון

וואָס-זשע קלאַגסטו ביי דער גמרא,
קלויזניק בלאַסער, קלויזניק ליבער,
און דיין וויינענדיקער ניגון
אין מיין האַרצן גייט אַריבער ?

און מיין אויג איז פייכט געוואָרן,
מיט אַ טרער איז עס פאַרלאָפן ;
קלויזניק בלאַסער, קלויזניק ליבער,
זאָג, וואָס האָט מיט דיר געטראָפן ?

צי דו בענקסט אַהיים נאָך דייע
טאַטע, מאַמע, שוועסטער, ברידער,
וואָס אַן זיי ביזטו געבליבן,
ווי אַ שיפל אַן אַ רודער.

אָדער אויפן "טאַג" ביי לייבן
ביזט אַ לאַנגע צייט געזעסן,
ביז מען האָט געזאָגט : "נו בחור,
נעם די קוואַרט און וואַש זיך עסן" ?

אָדער אפשר גלאַט דו שעמסט זיך
עסן ברויט אויף פרעמדע טישן
און מיט בלוט, מיט הייסע טרערן
שלינגסט אַראָפּ דו יעדן ביסן ?

אָדער ס'פעלט דיר אויס אַ "מאַנטיק"
און עס האָט דיר שוין געטראָפן
ניט איינמאַל זיך לייגן הונגעריק
אויף דער באַנק, דער האַרטער — שלאָפן ?

און דו האָסט זיך איצט דערמאַנט אַליק,
און דו קענסט עס ניט פאַרטראָגן,
און ביי רב'אָן, ביי רב פפאָן
וויילסטו איצט דיין האַרץ אויסקלאַגן ?

הויב זשע העכער־אויף דעם ניגון,
שטאַרקער, העכער דרעי די טרעלן ;
ביי די הייליקע ניגונים
דאַרף זיך עסן גאָר ניט וועלן ...

קוידענאָוו, 1893.

אַ האַר פון באַרד

כ'האַב אין קלייזל אין אַ ספר
פון אַ באַרד אַ האַר געפונען,
און : "ווער איז זי, ווער ?" די שאלה
גייט מיר ניט אַרויס פון זינען !

ווער פאַרט האָט זי אויסגעריסן,
און אַוועקגעלעגט אַהער ?
צי אַ בטלן, ווען די סוגיא
איז אים צוגעגאַנגען שווער ?

אפשר איז זי פון אַ פרוש ? ...
לאַנג נישט אין דער היים געווען ...
האַט געצופט די באַרד פאַר ווייטאַק,
וואָס ער קען זיין ווייב ניט זען ?

אפשר אַ ישיבה־בחור ?
האַט דעם טאַג נישט אָנגעביסן ...
און אַז ס'האַט געצופט דער הונגער,
האַט ער זי דאַן אויסגעריסן ? ...

אָדער אפשר אַ בעל־דרשן
האַט אַ פשט צום עץ־הדעת
דאָ געזוכט און ניט געפונען
און געריסן זי פאַר כעס ...
קוידענאָוו, 1892.

דער פרייער ים

שטעל דעם לעבן ניט קיין כללים,
ניט פאַרצאָם !
זאָל עס פריי און האַסטיק פליסן,
ווי דער ים !

דו וועסט זאָגן : "ס'איז געפערלעך" —
כ'ווייס אַליין ;
אַבער זע ! דאָס בילד ווי הערלעך,
און ווי שיין ! ...

צו-פרי

צו-פרי ביזטו פרילינג געקומען —
 עס ליגט אין מיין הארץ נאך דער שניי,
 עס בליען די רויזן און בלומען,
 מיין הארץ אבער טוט מיר נאך ווי...

איך האב נאך פאר דיר ניט קיין לידער:
 דער ווינטער באדעקט נאך מיין וועלט;
 עס פילן דיך ניט מיינע גלידער,
 איך זינג אלץ פון שטורעם און קעלט...

אך, לאזן די פייגל דיר זינגען:
 עס גרינט פאר זיי איצט יעדער בוים;
 זאג, פרילינג, וואו זאל איך דיר זינגען:
 פארוויסט האט דער שונא מיין היים...
 דאס ערשטע ליד מיינס אין „יוד“, 1899

דער מענטש

גייט אריין אן ארימאן
 מיד און איינגעבויגן,
 שטעלט זיך שטיל אַוועק ביים שוועל,
 לאזט אראפ די אויגן.

יעדעס מענטשלעכעס געפיל
 אין זיין אויג פארלאשן,
 און ער שטרעקט אויס שטום די האנט,
 בעטלט שטום אַ גראַשן.

ס'איז דער מענטש! די קרוין דער וועלט,
 ס'העכסטע פון די בריות! —
 ווי דערנידעריקט ער איז,
 ווי פארשעמט, ווי מיאוס...

קליינע ווערים דארט אין דר'ערד
 זיינען זעלבסט זיך שפייזער,
 און דער מענטש, די קרוין, די קרוין,
 בעטעלט אין די הייזער! ...

ביאליסטאק, 1901

אויף קארזאול

... און ווערט דער הימל פינצטער,
 באדעקט מיט וואַלקנס פול, —
 אַ דאָן באַדויער מיך, מיין פריינט;
 איך שטיי אויף קארזאול! ...

און גיט דער דונער הויך אַ קלאַפּ
 עס ציטערט אַזש דיין הויז —
 אַ דאָן באַדויער מיך, מיין פריינט,
 און לאָז אַ טרער אַרויס ...

אַ דאָן באַדויער מיך, מיין פריינט,
 און זאָג מיט מיטלייד פול:
 „ווי שרעקלעך איז אין דונער, בליץ,
 צו שטיין אויף קארזאול!“ ...

און גיסט דער רעגן האַסטיק, פלייצט,
 דו לויפסט אַהיים זאָפאַרט —
 אַ דאָן באַדויער ווידער מיך:
 איך ריר מיך ניט פון אַרט;

באַדויער מיך, מיין ליבער פריינט:
 דו זיצסט שוין אויף דיין שטול, —
 דער רעגן נעצט און וויקט מיך אויס:
 איך שטיי אויף קארזאול! ...

און יאַמערט דאָרט דער ווינט ביי אייך,
 און רייסט מיט גוואַלד די טיר,
 און פייפט, און קנאַקט, און יאַמערט ווילד,
 אַ דאָן באַדויער מיר:

דאָן פלאַצן דעמבעס אויך אין וואַלד
 און צווייגן פאַלן פול,
 איך איינער שטיי גאַר אומבאַוועגט:
 איך שטיי אויף קארזאול!

קאוונע, 1896

דער צוג

איך זיך אליין, די נאכט איז שפעט —
 עס קלעמט דאס הארץ און דריקט מיר שווער,
 אַרום איז שטיל, נאָר פון דער ווייט
 פייפט אויס דער צוג, איך זיך און הער'

טרו—טרו—טרו—טרו! — ער רופט, ער רופט
 מיין אַלט־באַקאַנטער, ליבער צוג —
 טרו—טרו—טרו—טרו! — וואָס זיצסטו דאָ,
 וואָס ליידסטו דאָ? גענוג, גענוג!

טרו—טרו—טרו—טרו — דו ביזט נאָך יונג,
 דו ביזט נאָך יונג, געזונט און פריי!
 טרו—טרו—טרו—טרו! גענוג די רו!
 טרו—טרו!... קום, וואַנדער אויף דאָס ניי!...

צו מיין האַרץ

וואָס קלעמסטו מיין האַרץ, אַ דו קינדערשעס האַרץ,
 ס'איז צייט שוין צו ווערן דיר קליגער;
 דו לעבסט אין אַ צייט, ווען יעדער איז האַרט,
 ס'פאַרוואַנדלען זיך פייגל אין טיגער.

דו לעבסט אין אַ צייט דאָך פון אייזן און שטאַל,
 אַ הערסט דו דאָס רוישן, דאָס קלאַפן? —
 דאָס אַטעמט די וועלט מיט איר ריזיקער ברוסט,
 ווי אַ גולן, וואָס וויל אַלץ פאַרכאַפן!

דו לעבסט אין אַ צייט, ווען עס ווערן פאַרשטיקט
 געפילן און לידער, און טרערן;
 ווען ס'הערשט נאָר דער האַרטער מעטאַל און ער דריקט,
 נאָר דו ווילסט אַלץ האַרטער ניט ווערן...

וואַרשע, 1902

פיל נעכט...

פיל פינצטערע נעכט האָב איך לידער געשריבן
 און ריימען, ווי גאַלד און ווי פערל געקליבן.
 זיי האָבן געלויכטן אין פינצטערער נאָכט
 און האָבן מיין לעבן נישט ליכטיק געמאַכט!...

וואַרשע, 1902.

שלום

איך וועל מאַכן שלום
מיט דעם לעבן;
וועט עס עפעס געבן
וועל איך נעמען — —
כ'וועל מיך קיינמאל קלעמען — —
סאיז אַ חלום, ס'איז אַ חלום! ...

וועט מיין ליבסטע קומען
מיך באַגליקן,
וועל איך פעסט זי דריקן,
ווייך און וואַרעם
אין מיין אַרעם;
טאַמער ניט — זי האָט פאַרלאָזן —
וועל איך אויך קיין טרער ניט לאָזן,
און מיין האַרץ באַפעל איך: שטומען!

איך וועל מאַכן שלום
מיט דעם לעבן;
כ'וועל מיך קיינמאל קריגן
מיט דעם מזל, מיט דעם האַרטן, —
כ'וויל אַביסל רואיק ליגן,
רואיק וואַרטן...
שאַ. מיין ליבער.
כ'שליס די אויגן — —
אַלץ פאַריבער, אַלץ פאַרפלוּיגן — —
סאיז אַ חלום, ס'איז אַ חלום! ...

איך פיל

איך פיל, ווי אַן אַדלער אין שטייג —
איך ווייס, אַז דער אייזן איז דיק,
און זוך שוין קיין וועג ניט צוריק!
קיין נס וועט זיך ווייזן
דורך גראַטעס און אייזן — —
איך פיל עס און זע עס און שווייג!

וואָס שטייט אונדז נאָך פאַר?

וואָס שטייט אונדז נאָך פאַר
אין עתיד אין ווייטן,
וואָס וועלן מיר זען
אין קומענדע צייטן.

צי וועט מען אַלץ הערן
די זיפצן און טרערן
פון אַרעמען, שוואַכן?

צי וועט אַלץ פאַרטימלען
די ערד און די הימלען
פון רויבער דאָס לאַכן?

צי וועט נאָך אַלץ הערשן
די ביקס און די שווערד,
מיט מענטשן-בלוט פעטער
צו מאַכן די ערד?

צי וועט נאָך אַלץ קלינגען
פון קנעכטשאַפט די קייטן —
איין ברודער זאל דינען,
פאַרקויפט זיין צום צווייטן?

וועט אַלץ נאָך זיך ציען
פאַר פרייהייט די שלאַכט? —
אך, ווער וועט פאַרט זיגן —
דער טאַג, צי די גאַכט? ...

יום-טוב...

יום-טוב. ביי אַ טיש אַ פרעמדן
זיך איך און די ווירטין אַלץ
פרעגט מיך פריינדלעך: „ליבער אורח,
אפשר איז אייך ווייניק זאַלץ?"

—ניין, איך דאַנק... איך האָב דערמאַנט זיך
אַן מיין היים און ס'איז אַ טרער
פון מיין אויג אַריין אין טעלער,
און מען דאַרף קיין זאַלץ ניט מער ...

דאס „שטוב מיידל“

אין וואַלקנדיקן טאָג ...

אַ וואַלקנדיקער טאָג —
איך זיך אליין אין צימער;
אַנטקעגן רוישט אַ בוים,
ווי דאַרטן און ווי אימער.

אין צימער-פענצטער צוויי —
זיי זיינען קוים נאָר אָפּ,
עס קלאַפט מיט זיי דער ווינט,
ווי ס'וואַלט זיך וואָס געטראָפּן.

דורך קוימענס גייט אַ רויך —
פון הייזער קעגנאיבער,
פונקט ווי דער רויך אַמאָל
פון היימיש קליינע שטיבער ...

אויף אַן אַרימאָנס טויט

קיינעם וועט זיין טויט ניט רירן,
קיינער וועט זיין טויט ניט שפירן;
שטיל וועט מען אַוועק אים פירן
אויפן הייליק-שטילן פעלד.

שטיל וועט מען זיין ארון טראָגן
און קיין שבחים וועט מען זאָגן,
קיינער וועט נישט וויינען, קלאָגן
וואָס איין אַרעם-מענטשל פעלט:

קיין מצבה און קיין זכר,
אַ געוועזן איז אַ הויכער
און אַ דאַרער, און אַ בלייכער
אַרעם מענטשל אויף דער וועלט ...

און ווי לאַנג האָט ער געליטן;
און ווי לאַנג האָט ער געשטריטן;
אַ, ער האָט זיך דאָך געראַנגלט,
ווי דער גרעסטער העלד! ...

פון פינף געריכטן איז דער מיטאָג,
ניט רעכנענדיק קאַמפּאַט צו לעצט —
און עסט איר אָפּ, דאָן בלייבט איר זיצן
ניט וויסנדיק וואָס טוט מען איצט?

דאָס מיידל נעמט פון טיש אַרונטער,
זי איז די שענסטע בלום אין הויז;
צוויי אויגן שוואַרצע, האָר ווי סאַמעט
און בענקשאַפט קוקט פון איר אַרויס ...

זי בענקט אַהיים צו טאַטן, מאַמען,
די בענקשאַפט פילט זי שטאַרק און טיף
און ווען איר רוט זיך אויס נאַכמיטאָג,
דאָן זיצט זי ליב און שרייבט אַ בריוו.

איך קום אַמאָל צו איר, באַזוכן,
איך שמייכל צו צום גוטן טאָג;
איך פרעג מיך נאָך אויף איירע קינדער —
וואָס גייען מיר די קינדער אַן?

איר נעמט מיך אויף גאָר גוט
און פריינטלעך,

און פרעגט מיך אַלץ: וואָס וויל איך נאָך?
איך וויל דאָס זיסע ליבע מיידל —
באַפרייען זי פון הערשאַפט-יאָך.

אין אַ פינצטערער נאַכט

איך האָב אין אַ פינצטערע נאַכט
די טיר און די לאָדן פאַרמאַכט,
און האָב מיך באַרעכנט מיט שרעק:
אין וואָס גייט דאָס לעבן אַוועק?

און ווי דורך אַ שפּאַלט האָט געטאַגט,
האַט עלענד מיין האַרץ זיך געקלאָגט;
געקלאָגט און געדריקט, און געקלעמט —
איך האָב פאַר דער זון זיך געשעמט ...

דער יונגער שטערן

ניט פון מענטשן וועל איך זינגען —
 קיינער וויל שוין דאָס ניט הערן,
 מענטשן זיינען אונדז באַקאַנט שוין,
 זינגען וועל איך אייך פון שטערן.

פון די שיינע, קליינע שטערן,
 וואָס זיי זיינען אַזוי פיל,
 וואָס זיי קוקן אַזוי טרוימיש, —
 הערט די מעשה מיט געפיל.

פון די שיינע קליינע שטערן,
 וואָס זיי זיינען אַזוי גרויס,
 וואָס זיי ווינקען אונדז פון הימל —
 הערט פון זיי די מעשה אויס.

צווישן די שטערן מיליאָנען
 וואָס פינקלען פון ווייטן, ווי גאַלד,
 האָט זיך אַ שטערן אַ קליינעם
 לעבן באַזונדער פאַרוואַלט.

ער איז געוועזן צולאַזן,
 אַ קונדס אַ גרויסער — פאַרשייט!
 האָט ניט געוואַלט זיך גלייך דרייען,
 געזוכט גאַר אַן אַנדערע זייט!

די שטערן די אַלטע, די זקנים,
 זיי זיינען ערפאַרן און גרוי,
 זיי לערנען און ווייזן אַ וועג אים;
 „דו דריי זיך אַזוי און אַזוי!“

„אַט דאָ איז דיין אַרט און ניט ווייטער
 דאָ דריי זיך — אַט דאָ איז דיין ראַד,
 און טאַמער, אַ נעמסטו זיך אַנדערש,
 דאָן קענסטו נאָך אַנטאָן אַ שאַד.“

עס הערט אויס דער שטערן דער קליינער
 די אַלטע — וואָס זאָל ער דען טאָן?
 אין האַרצן דאָך שפאַט ער און קלערט זיך:
 וואָס גייט מיר אַ שאַדן גאַר אָן?!

צעקלאַפט מעג איך ווערן אויף שטיקלעך
 און אַלץ, וואָס אַרום מיר דערביי,
 און דרייען זיך וועל איך דאָך אַנדערש,
 איך ווייס ניט קיין גרעניץ — כ׳בין פריי!

און אין איינעם אַ פרימאַרגן,
 ווען די זון האָט העל געלויכטן
 און די גרויסע אַלטע שטערן
 האָבן שירה איר געזונגען,

און פאַרגאַנגען אין התפעלות
 פון די גרויסע זונען-פלאַמען,
 האָט דער קליינער יונגער שטערן
 ניט געפרוואוט דאָס מויל צו עפנען.

און באַטראַכטנדיק די שטערן
 ווי זיי דרייען זיך אין לאַנגווייל,
 האָט ער שמייכלנדיק געמורמעלט:
 „זייט געזונט, איר אַלטע ליכטער.“

זייט געזונט, איר אַלטע ליכטער
 ס׳איז מיר נמאס שוין געוואָרן
 אייער אייביק-לאַנג-זיך דרייען
 אָן אַ זין און אָן אַ תכלית.

איך וועל זוכן אַנדערע וועגן,
 אַנדערע וועגן, אַנדערע הימלען — — —
 זייט געזונט, איר אַלטע שטערן,
 כ׳וועל צו אייך שוין מער ניט קומען...“

און געשוואומען איז דער שטערן
 אין דעם רוים דעם גרויסן לאַנג,
 נייע וועגן צו געפינען
 איז געוועזן זיין פאַרלאַנג.

און געדרייט זיך האָט דער שטערן
 און געשוואומען הין און הער,
 דאָך, קיין נייעס ניט געפונען —
 אומעטום נאָר וויסט און לעער...“

דאָס געבעט

עס הערט זיך דער דונער פון ווייטן,
עס בלענדט אין די אויגן דער בליץ; —
אַ, גאָט האָב רחמנות, די אַרעמע
פון ביזן געוויטער באַשיץ.

וואָס אַרבעטן שווער אויף די פעלדער,
געפינען זיך ווייט פון דער היים
און האָבן קיין אָרט, וואו זיך שיצן,
קיין שייער, קיין דעכל, קיין בוים!

וואָס זיינען אַוועק אונטעררוועגנס,
די פורן מיט משא פאַרלייגט
און ווייט איז פאַר זיי נאָך אַ קרעטשמע,
און ווערן פון רעגן צעווייקט.

וואָס שטייען אין מאַרק מיט די קוישן:
מיט עפל, מיט גרינס און מיט ברויט —
און אַלע, וואָס זיינען איצט דרויסן,
וואָס טרייבט זיי דער הונגער און נויט.

און אַלע וואָס זיינען פאַרוואַגלט,
וואָס האָבן קיין ווינקל דאָ ניט, —
די אַלע פון ביזן געוויטער
באַשירעם זיי, גאָט, און באַהיט!

קאַווע, 1898

סודות

מענטשן האָבן טיפע הערצער,
אין די הערצער ליגן פיל
שיינע, ערלעכע געדאַנקען,
ריינעס, ליכטיקעס געפיל.

נאָר עס קען אַ האַרץ ניט רעדן
און עס מאַטערט זיך און קוועלט, —
און דאָס שענסטע, און דאָס בעסטע
בלייבן סודות פאַר דער וועלט.

און געשוואמען איז דער שטערן
איבערן גרויסן הימל לאַנג,
צו אַ ברעג-צו ערגיץ קומען
איז געווען שוין זיין פאַרלאַנג.

און געפלוין איז דער שטערן
און געדרייט זיך נעכט און טעג,
ניט געקומען איז דער שטערן
צו קיין ברעג...

און פאַרבענקט האָט זיך דער שטערן
נאָך דעם אַלטן, אַלטן גליק,
נאָר ער האָט שוין ווייט פאַרבלאַנדזשעט,
ניט געוואוסט דעם וועג צוריק!...

אַ פאַלקס צונג...

אַ, צי זיך, צי זיך אַרעם פאַלק,
אַ, צי זיך ווייט און לאַנג;
וועק אויף אין גאָס די טויבע לייט
מיט לידער און געזאַנג.
גי דורך די גאָס, גיי דורך דעם מאַרק,
באווייז ווי אַרעמקייט איז שטאַרק!

אַ, צי זיך, צי זיך, אַרעם-פאַלק,
און זינג און קלינג און רוף!
פון פילע שוואַכע, מידע לייט
ווערט א י י געזונטער גוף!
אַ גוף וואָס קעמפט מיט נייער קראַפט
און נייע לעבנסוועגן שאַפט...

אַ, צי זיך, צי זיך אַרעם-פאַלק,
דיין צאַרן-ליד הויב אָן.
דאָס ליד, וואָס האָט געדרימלט שטיל
פון לאַנגע יאָרן אָן.
זינג אויס דיין וויי, זינג אויס דיין האַס
און זאָל דערמאָנען זיך די גאָס...

איך ווארט ...

איך ווארט אויפן ליכטיקן טאג, וואָס וועט קומען
 מיט גאַלדענע שטראַלן, מיט בליטן און בלומען :
 מיט פרישערע לופטן, אין וועלכע ס'וועט קלינגען
 די פריילעכע לידער פון פּאַלק, וואָס וועט זינגען ;
 די פריילעכע לידער, וואָס וועט גיט באַגלייטן
 קיין זיפּצן, קיין קרעכצן, קיין קלינגען פון קייטן ...

די קירכן-גלאַקן

אך, וואָס קלינגט איר קירכן-גלאַקן!
 הערט שוין אויף! גענוג געשראַקן
 האָבן אייערע ווילדע טענער
 אונדזער אַרעמע וועלט!

אייערע טענער, דאַכט זיך רופן
 צו פאַרברענען מענטשן גופן
 אויף די הויכע עשאַפּאַטן,
 וואָס איר האָט געשטעלט :

אייערע טענער, רופן הענקער
 צו מאַרטירן יעדן דענקער,
 יענעם קאַפּ אַראָפּ צו האַקן,
 וועלכער בייגט זיך גיט :

אַ, איר ווילט די וועלט פאַרוויגן
 מיט אַ שוואַרצן, טויטן ניגון
 און פאַרדעקן מיט אַ מאַנטל
 פון אַ יעזואַיט!

כ'האַב אַ נייעם גלאַק באַשאַפּן,
 צו ערוואַכן מידע שקלאַפּן —
 גיט אין קירכן — אין דער לופטן
 הענג איך אים אַרויף ;

גיט צו שרעקן, נאָר צו וועקן
 גאָר די וועלט אין אַלע עקן.
 קלינגט ער מוטיק, רופט ער פריילעך :
 שטייט צו לעבן אויף!
 מינסק, 1900.

די נייע סחורה

כ'האַב געבראַכט אַ סחורה
 אויפן וועלט-יריד :
 מענטשלעכע געפילן,
 אמת, פריינטשאַפט, פריד.

פאַר דער עכטער סחורה
 בעט איך גיט קיין געלט,
 כ'וויל נאָר גליק און נחת
 ברענגען אויף דער וועלט.

„נעמט אומזיסט די סחורה!“
 רוף איך הויך און שטאַרק.
 נאָר פון ווילדן לאַכן
 הילכט דער גאַנצער מאַרק.

„אַ, דו נייער סוחר —
 ביזט אונדז שוין באַקענט!
 נאָר דיין שיינע סחורה
 טראַגט נישט קיין פּראַצענט.“

אונדזער גאַנצער האַנדל
 וועט פאַרגיין, ווי ווינט —
 קענסט גיט דעם יריד נאָך,
 ביזט נאָך נאָר אַ קינד.“

— „ניין איך בין קיין קינד נישט —
 האַנדל ווייס איך גוט : —
 זיינע פונדאַמענטן ;
 פרעמדע שווייס און בלוט ...“

מיין שיפעלע

אָן ערבאַרמען,
מיט זיין דראָען, מיט זיין טימעל!

מעגן בליצן ווי די שלאַנגען
דאָ פאַרצוקן, דאָ דערלאַנגען;
האַב און גוטס, דאָ הויז און שייער,
מיט אַ קראַכנדיִג־צאַרנדיק־פייער;

זאָל דער שטורם מיט מיין שטיבל
אויך אַ שפּיל טאָן — קיין פאַראיבל!
דורך די פלאַמען קוקט אַרויס
ס'נייע, פרייע, ליכטיק הויז! . . .
מינסק, 1905.

דער נאַכט־וועכטער

שפעט. די נאַכט איז קאַלט און פינצטער,
טרויעריק און נאַס;
אין די הייזער רוען אַלע —
שטיל און שטום אין גאַס.

איינזאַם שלעפט זיך נאָר דער וועכטער
אויף דער גאַס אַרום;
אין די שטילע הייזער קוקט ער
אומעטיק און שטום.

דאָרט אין ווייכן, וואַרעם־בעטל
שלאַפט זיך אַזוי גוט;
אוי, ווי וואַלטן זיינע ביינער
אויך זיך אויסגערוט!

און ער קלאַגט זיך פאַרן הימעל:
הער מיין טרויער צו:
איך אַליין האָב גאָר נישט, — היט איך
פרעמדנס גוטס און רו! . . .

ווי עס ברויזן, ווי עס קאַכן
אויפן ים די ווילדע וועלען; —
אך, וואו זאָל איך מיט מיין שיפל,
מיט מיין שיפעלע זיך שטעלן?

ווי די שטורם־ווינטן היילן,
ווי זיי דראָען, ווי זיי בלאָזן! —
אח, ווי זאָל איך מיט מיין שיפל,
מיט מיין שיפעלע זיך לאָזן?

ווי די גרויסע שיפן שווימען,
ווי זיי פייפן, ווי זיי ברומען!
אח, ווי זאָל איך מיט מיין שיפל,
מיט מיין שיפעלע דאָ שווימען?

און איך שטיי ביים ברעג געבויגן,
פול מיט צער און פול־פאַרלאַנגען,
און איך זע די גרויסע שיפן,
און דעם ברייטן ים, דעם לאַנגען.

און איך זע די גרויסע שיפן,
ווי זיי יאָגן, ווי זיי טרייבן,
און ביים זאַמדיק ברעג און שטילן
מוז איך מיט מיין שיפל בלייבן . . .

שטורם

איך האָב ליב די שוואַרצע כמאַרע
מיט איר מראה,
מיט די שרעקן —

עס וועט דונערן און וועקן!

איך האָב ליב דעם בייזן הימל
מיט זיין ליאַרמען

אין גארטן

הוידעט זיך, הוידעט זיך, קינדערלעך,
פריילעכער ציט פאר די שטריק;
ווייסט: נאך אין אייערע ווינדעלעך
שיינט אייך שוין ליכטיק דאס גליק...
קאווע, געשריבן אין 1897, שפילנדיק אלס מוזיק
קאנט אין מיליטערישע אַרקעסטער אין שטאָט
גארטן...

ווילט זיך נאך...

ווילט זיך נאך א שטיף טאן
גרינג און פריי און ברייט,
אז דאס הארץ דאס מידע
ווערן זאל דערפרייט.

ווילט זיך נאך א פאל טאן
צו דעם לעבנס ברוסט
און זיין גליק אויסוויגן
מיט דער לעצטער לוסט...

ווילט זיך נאך א הויב טאן
ווייט און הויך די הענט
און אריבער שפרינגען
צוימען, מויערן, ווענט...

ווילט זיך נאך דערגרייכן
פון א בארג זיין שפיץ
און דערנאך — פארשווינדן,
ווי עס שווינדט א בליץ...

בוימער

ווינטער זיינען הויל די בוימער,
ווי פארשטיינערט שטייען זיי,
און דער קאלטער פראסט ער פרעסט זיי
און דער הימל ווארפט מיט שניי.

און מיט קאלטקייט פון א דענקער
טראכטן זיי אין הארץ דערביי:
וואָס דער ווינטער איז אלץ בייזער,
וועט אלץ ליבער זיין דער מאַי.

עס רוישט דער אַרקעסטער אין גארטן,
עס טאַנצן די טענער אין לופט
און ליליען און רויזן און בוימער,
זיי גיסן און שפריצן מיט דופט.

און דארט אין דערמיט ביי דער הוידע,
א לאַכן אַ לוסטיקעס קלינגט;
דארט הוידן זיך גבירישע קינדער,
דערביי שטייט די באַנע און זינגט:

„הוידעט זיך, הוידעט זיך, קינדערלעך,
פריילעכער ציט פאר די שטריק!
ווייסט: נאך אין אייערע ווינדעלעך
שיינט אייך שוין ליכטיק דאס גליק!

„זעט איר ביים פארקן דארט סוד'ן זיך
אינגעלעך, קוקן אהער,

ס'געלוסט זיך זיי אויך דאָ צו הוידן זיך
נאך וואָס! עס פעלט זיי ניט מער?!

„זיינען קיין געסט דאָ, קיין גויטיקע,
אַנקוקן זיי נאָר איז מיאוס,
בגדים'לעך אלטע און קויטיקע —
קויטיק די באַרפיסע פיס.

ווילדע! אַך זעט ווי זיי קלעטערן,
ווילן אריינגיין מיט גוואַלד —
נאָרען! אומזיסט איז זיך מאַטערן;
מען וועט זיי אַרויסוואַרפן באַלד.

„איר אַבער דאַרפט זיך נישט גנבענען,
אַפן דער טויער פאַר אייך,
ס'וועט אייך דער וועכטער נאָך חנפענען
וויילע ער ווייסט, איר זענט רייך.

„דאָס איז אַ סגולה אַ טייערע
עס עפנט אַ טיר אומעטום...
אַלעס איז אייערע, אייערע —
קוקט זיך צום פאַרקן נישט אום!

ס'וועט קומען אמאל . . .

ס'וועט קומען אמאל
א צייט אויף דער וועלט,
ווען אלץ וואָס איז דאָ
ווערט אַנדערש געשטעלט.

געביטן וועט זיין
פון לעבן דער גאַנג,
דאָס גליק און זיין שייך,
און מענשנס פאַרלאַנג . . .

דער העלד וועט זיין קליין,
דער פירער — פאַראירט;
פון זיך וועט אליין
דער מען שטיין געפירט . . .

די אוצרות אָן צאל
— ניט האָבן קיין ווערט;
ס'וועט קומען אמאל
א טאָג אויף דער ערד.

און וואו נאָר מען ציילט, —
קיין בייזקייט און גוואַלד;
און אויב נאָר איר ווילט —
די צייט קען זיין באַלד . . .

די ערשטע טעג

די ערשטע טעג האָב איך געמיינט
אָן דער הימעל פאַלט אַראָפּ,
און ער טרעפט מיר גלייך אין קאָפּ, —
אָ, ווי האָב איך דאָן געוויינט!

דו ביזט אלץ ניטאָ . . . פאַרטראַכט
גי איך אום, פאַרקלעמט, פאַרבענקט,
דאָך דער הימעל רוהיק הענגט
און עס דאַכט מיר, אַז ער לאַכט . . .

אין אַ הייסן טאָג

איך האָב ליב אַרומשפּאַצירן
ווען עס ברענט די זון און בראַט;
און מיט זיי די היץ צו שפּירן,
מיט די אַרעמסטע פון שטאַט.

אויף די הייסע טראַטואַרן,
אויף דעם וודיקן אַספּאַלט —
אַלע שטימען, אַלע צער'ן —
הערן, זען דער שטאַט'ס געשטאַלט.

און מיט מילדן בליק באַגריסן
אַט דעם גאַנצן מענשן־שטראַם
און מיט יעדן זיך פאַרמישן
און אַריין אין זעלבן תּהום.

און אין גאַסן אַרעם־ענגע,
מורמלען, בעטן — גאַט באַשיץ!
ווען די קינדער אין דער מענגע
שפּילן זיך דאָרט אין דער היץ.

ניו יאָרק, 1925

ביים גרענעץ

צוויי סאַלדאַטן וואַכן, היטן,
כ'זאָל די גרענעץ ניט אַריבער . . .
אויפן וויסטן פעלד ווערט טריבער;
צוויי סאַלדאַטן וואַכן, היטן.

צוויי סאַלדאַטן מיט די זעבעל . . .
פאַר מיר, הער איך, לידער קלינגען . . .
אָ, ווי וואַלט איך איבערשפּרינגען!
ביי דער גרענעץ פאַלט אַ נעפל . . .

צוויי סאַלדאַטן שטיל מאַרשירן . . .
פאַר מיר, זע איך, צינדט זיך פּיער
אין אַן אַנדער וועלט אַ פּרייער — —
צוויי סאַלדאַטן שטיל מאַרשירן . . .

1908

ניו יאָרק, 1909

צווייטער בוך

צײַט לידער

איך זינג ...

איך זינג מיינע לידער אין טונקעלער נאכט. —
עס האָט מיך אַ קראַפט אַ געהיימע ערוואַכט ...
מען שלאָפט! ... און צוקאַפנס ליגט אַלטוואַרג אַ פאַק.
דער זייגער קלאָפט רואיק טיק-טאַק און טיק-טאַק.
איך צייל יעדע שעה פון דעם זייגער, וואָס שלאָגט
און קוק אומגעדולדיק אין פענצטער, צי ס'טאַגט.
איך זע די לבנה, דאָס געלע געזיכט,
ווי טרויעריק לייכט זי, ווי קאַרג איז איר ליכט! ...
מיר דאַכט זיך זי ראָט מיר: גיי לעג זיך און שלאָף,
דער קאַפּ איז דעם קישען און חלום אָן סוף! ...
דאָך ווייס איך, אַז הינטערן פינצטערן וואַלד
באַוועגט זיך די זון שוין, זי קומט אַהער באַלד!

מיין געליבטע

האַט מיר מיין ליבסטע אַ בריוול געשריבן,
שרייבט זי מיר דאָרטן: זי קען מיך ניט ליבן.
ערשטנס: מיר זיינען צוויי אַנדערע וועלטן;
וואָס איך וויל בענטשן, דאָס וויל זי גאַר שעלטן;
און צווייטנס — עס טוט איר די זאַך אַזוי באַנג:
זי האָט שוין אַ חתן, זי ליבט אים פון לאַנג ...
זי האָט שוין אַ חתן ... נו זאַל זיין מיט מזל!
איך ווייס דאָך פון לאַנג שוין, איך בין אַ שלים-מזל;
מיט מיר נאָר דאָרף טרעפן די גליקן, די אַלע:
געפין איך אַ מיידל איז זי שוין אַ כלה ...
מיך אַרט נאָר: איר חתן ווער איז ער, ווער ווייס —
צי איז ער איר טריי כאַטש, צי ליבט ער זי הייס?

וואַרשע, 1903

ווי קום איך ?

ווי קום איך צו זינגען ? פון וואָנען, מיין קינד !
 ביי אונדז האָט אין קוימען געברומט נאָר דער ווינט ;
 די קינדער — זיי פלעגן נאָר זינגען : האָם ! — האָם !
 די מאַמע, זי ענטפערט זיי אָפט מיט אַ גראָם ...

ווי קום איך צו שיינקייט ? פון וואָנען, מיין קינד !
 דער וועג צו די פעלדער — דורך גויים און הינט ...
 פון בוימער און בלומען די גאָס אַזוי וויסט,
 ביין אַרימאַנס שוועל — נאָר אַ בערגעלע מיסט ...

מינסק, 1906

אַבשייד

און אַז דו וועסט, מיין טייער־לעבן, אַוועקפאַרן
 וועל איך גיין צום באַן דין באַגלייטן ;
 און אַז דו זאָלסט מיר באַלד ניט פאַרגעסן —
 וועל איך שענקען דיר אַ קרענצעלע קווייטן.

און אַז עס וועלן אָנהויבן די קווייטן צו וועלקן,
 ווי דו וועסט ערגעץ קומען צו פאַרן,
 זאָלסטו דאָרט וויסן, אַזוי בין איך אויך,
 אַן דיר פאַרבלייכט דאָ געוואָרן ...

דער ווינט

אַ קלאַפּ האָט געגעבן דער ווינט אין מיין שטיבל
 און האָט עס אינגאַנצן צעטראָגן ;
 און באַלד האָט דערהערט זיך אַ קנאַל פון אַ דונער
 און האָט פיל נפשות דערשלאָגן.

צי קען איך דען צאַרנען אויף ווינטן און דונער ?
 צי ווייסן זיי דען וואָס זיי טוען ?
 עס ברענט נאָר מיין צאַרן : ווי האָט עס געטראָפן
 ווען ליכטיק געשיינט האָט די זון ?

דעם ווינט און דעם דונער — אַ זיי בין איך מוחל
 זיי זיינען ווי קרעפטן, דאָך בלינד ;
 ווי האָט דאָן געלויכטן די זון אַבער, פרעג איך,
 און רואיק געזען אַזאָ זינד ? ...

1903, פסח, מינסק, נאָכן קעשענעווער פאַגראָם.

די ארעמע כלה

עס שלאָפן אין קליינינקען שטיבעלע אַלע,
 עס וואַכט נאָר די עלטערע טאַכטער — די כלה.
 די חתונה דאַרף ביי איר זיין גאָר אין גיכן
 און האָט נאָך נישט פאַרטיק געמאַכט אירע ציכן.
 עס לויפט דוכן לייוונט די נאָדל געשווינד,
 געדאַנקען זיי יאָגן אין קאַפּ, ווי אַ ווינט!
 ס'איז שפּעט אין דער נאַכט,
 זי נייט און זי טראַכט:

ווי שווער איז דאָס בעטגעוואַנט מיר אַנגעקומען!
 עס האָט מיר מיין רו און מיין שלאָף צוגענומען;
 די פעדערן גאַנצענע נעכט פלעג איך פליקן —
 ווער ווייסט נאָך דעם מזל, ווער ווייסט נאָך די גליקן?
 געשאַפט יעדעס קישן מיט שווייס און מיט בלוט, —
 וועל איך אויף זיי קאַנען כאַטש ליגן באַרוט?
 ס'איז שפּעט אין דער נאַכט,
 זי נייט און זי טראַכט:

אַך, ווער איז מיין זיווג? צי קען איך אים גלויבן?
 צי וועט ער דעם שלאָף ביי דער נאַכט מיר ניט רויבן?
 וועל איך ניט די קישן מיט טרערן באַנעצן
 און אפשר אַמאָל גאָר אויף ברויט זיי פאַרזעצן? —
 פאַרזעצן, ווי ס'טרעפט אַפט ביי אונדזערע לייט,
 ווי ס'טרעפט מיט מיין מאַמען אין ביטערער צייט?!
 ס'איז שפּעט אין דער נאַכט,
 זי נייט און זי טראַכט:

וואַרשע, 1899.

נאָך אַ יאָר

נאָך אַ יאָר, און נאָך אַ יאָר
 און דאָס לעבן רוקט זיך אָפּ,
 אויפן שטערן נאָך אַ קנייטש,
 נאָך אַ גרויער האָר אין קאַפּ.

נאָך אַ יאָר, נאָך אַ יאָר...
 כ'האַב געהיט און ניט דערהיט:
 אַנגעטומלט האָבן זיי
 און אַוועק מיט שטילע טריט...

פּערלען

שענסטע פּערלען פון מיין האַרצן
 רייסט דער שטורם אויס ביי מיר,
 און ער קריגט אַרויס זיי אַלע —
 און עס פינקלט דאָס פאַפּיר.
 „ליבסטע, פרעג איך, ווילסטו זיי?”

כ'שענק דיר!
 נאָר זי זאָגט פאַרשעמט אַרויס:
 „ווייסטו ליבער, אַז די פּערל
 זיינען היינט פון מאַדע אויס...”

א אידישע פרוי

אויף אַ שמאַלן הויפל,
וואו עס שוועבט די נויט,
שטייט די שוואַרצע מיטה,
און דערציילט פון טויט.

ווער עס גייט פאַראיבער
שטעלט זיך פלוצים אָפּ,
און די הענט פאַרברעכט ער,
שאַקלט מיטן קאַפּ.

און פון שטיבל רייסט זיך
יאַמער און געשריי,
ס'נעמט דורך די נשמה
אַן אומהיימליך וויי!

און די ווייבער — שכנות —
קומען זיך צונויף,
און די קוואַלן טרערן
עפענען זיך אויף.

אייע וויינט און טענה'ט:
„זאַלסט אַ מליצה זיין
כ'האַב געוואוסט דיין לעבן —
פול מיט נויט און פיין.

פלעגסט מיר אויסדערציילן
דיינע צרות פעק,
ווי עס איז דיין לעבן
אומעטיק אַוועק;

ווי דו ביזט געוועזן
יונג אַמאָל און שייך,
נאָר דו ביזט געוואַקסן
עלענד און אַליין,

ווייל דיין ליבע מוטער
איז געשטאַרבן יונג,

און דיין בייע מומע
מיט איר גלאַטער צונג

פלעגט דיך זידלען, שעלטן,
שלאַגן אָפּט מאַל אויך;
פלעגסט עס שטיל פאַרטראַגן;
וויינען, נאָר ניט הויך ...

און ווי נאָכדעם האַסטו
חתונה געהאַט
און פאַרוועלקט געוואָרן
ווי פון בוים אַ בלאַט;

פריער פון דער שוויגער
און פון מי דערנאָך,
און פון אַרעם לעבן,
און פון שווערן יאָך;

און פון „האַדעוואַניע“:
מאָזלען, דיפטעריט ...
און פון „יונגע“ קברים —
(שטאַרקער גאַט, באַהיט! ...)

פון דער שכנה'ס טענות,
פון איר גלאַטן מויל
יאַמערן די ווייבער,
וויינען אויפן קול ...

אַ, די קלוגע שכנה
האַט זיי אויסגעזאַגט
דאָס, וואָס טיף אין האַרצן
יעדע פון זיי טראַגט ...

און די טרערן פאַלן,
גיסן זיך אַראָפּ
אויף פאַרדעקטן קערפער,
אויף פאַרדעקטן קאַפּ ...

ווען איך זע

ווען איך זע די בויער בליען,
און די פייגל שוועבן, פליען;
ווען פון הימל, ווי אַ כלה,
שמייכלט ליב די זון פאַר אַלע, —
פרעג איך טרויעריק, פול מיט קומער:
וואָס באַדייט עס — איז דען זומער?

ווען פאַרדאַרט איז בוים און צווייגל,
פייגל זע איך נאָר אין שטייגל;
ווען די זון וויל לאַנג ניט קומען
און די בייזע ווינטן ברומען —
פרעג איך ניט: וואָס זאָליס באַדייטן?
כ'ווייס די צייטן, כ'קען די צייטן! ...
1900

די יונגט

איך וועל גיין מיין יונגט זוכן,
ס'איז אַ שאַד די בעסטע יאָרן;
איך געדענק נאָר אַלע ערטער,
וואו איך האָב זי אַנגעוואָרן.
כ'קום פאַרביי אַ קליינעם שטיבל,
כ'האָב געלערנט דאָרט אין חדר;
מיט אַ טייטל זיצט דער רבי —
ס'נעמט מיין האַרץ מיר דורך אַ שוידער;

מיט אַ טייטל זיצט דער רבי,
די תלמידים ווי אין קלעמען, — — —
קינדער-יאָרן, שווערע יאָרן,
ניין, איך וויל אייך איצט ניט נעמען! ...

גי איך ווייטער זוכן, זוכן
מיינע יאָרן וואָס פאַרפלוין;
שטייט אַ שטיבעלע אַ קליינע,
איינגעהויקערט, איינגעבויגן,

און עס עפנט זיך אַ טירל
און עס בייזערט זיך און סקריפעט,
טאַטע-מאַמע זיצט אין ווינקל
און אַ קינד אין וויגל כליפעט.

ס'שרייט אַ שוועסטער אויף אַ ברודער,
און פון קוימען שפאַרט אַ רויך, —
יאָרן ליבע, יאָרן טריבע,
ניין, איך לאָז אייך איבער אויך! ...

ווען איך האָפּ

וואָס איך האָפּ און וואָס איך וויל,
וועל איך אייך ניט זאָגן, —
איך וועל וואַרטן, וואַרטן שטיל
ביז ס'זועט נעמען טאָגן.

און דער ערשטער זונען-שטראַל
וועט אייך שוין דערציילן,
וואָס איך האָב אין האַרצנס קוואַל
טיף פון אייך פאַרהיילן.

און דאָס ערשטע פויגל-ליד
וועט אייך שוין פאַרקונדן,
וואָס איך האָב געוויינט ביז מיד
אין פאַרבענקטע שטונדן ...

די צייט

זיי זיינען זיך צעגאַנגען
אין וועגן אַלערליי;
דער האָס איז שוין צעגאַנגען,
צעגיין וועט אויך דער וויי.

די צייט וועט גיין פאַמעלעך
פאַרביי אַ יעדנס וועג
און וועט מיט שטויב פאַרשיטן
דעם גלאַנץ פון יענע טעג.

דער האַנדל־ער

אויסגעטאָן פון זיך די שאַנד. —
 מיט אַ זעקל אין דער האַנט,
 גייט ער אום פון הויף צו הויף,
 הייבט די אויגן אַלץ אַרויף:
 און ווי טרויעריק ער זינגט —
 איבערן גאַנצן הויף עס קלינגט:
 האַנדל — האַנדל!

זאָגט, — ווער זענט איר, ליבער איד,
 וואָס דערציילט מיר אייער ליד?
 „כ׳וואוין דאָרט אויף דער סמאַטשע גאַס,
 אין אַ קעלער — פייכט און נאַס,
 מיט אַ גרויס געזינד!
 זומער קומט דאָרט נישט אַריין
 פון דער ליבער זון קיין שייך,
 ווינטער — בלאַזט דער ווינט.

כ׳גיי מיין גאַנצן לעבן אום,
 מ׳הערט פון מיר נאָר, וואו איך קום:
 האַנדל, האַנדל...

אוי, איך האָב נאָך ווערטער פיל,
 דאָך איך טראָג זיי אין דער שטיל —
 קיינער דאַרף זיי נישט!
 ווען איך קום אַהיים ביי נאַכט
 אַ פאַרמאַטערטער, פאַרשמאַכט,
 רעד איך זיי אומזיסט...

עט, וואָס האָב איך זיך פאַררעדט...
 האָט איר נישט אָן אַלטע בעט,
 אַלטע הויזן, אַלטע שייך?

וואָס איר ווילט נאָר האַנדל איך —
 האַנדל, האַנדל!

וואַרשע, 1899, נאָוואַליפקע 25.

איך הער...

כ׳הער עס זאָגן
 לייט און קלאָגן:
 „אָך“ די אָפגעלעבטע טעג,
 זיי פאַרשווינדן
 מיט די ווינטן,
 און נישט צו זיי קיין וועג!...

מיינע אַלטע
 טעג די קאַלטע
 לעבן אַלע, כ׳זע זיי דאָך,
 און זיי ווינקען,
 און זיי הינקען,
 און זיי שלעפן זיך מיר נאָך...

אין גרויסער שטאַט

איך קען מיר אין ערגעץ
 קיין רו נישט געפינען:
 עס קלאַפן די רעדער,
 עס רוישן מאַשינען.

פון טויזנט פאַבריקן
 דער רויך און די פאַרע
 פאַרשטעלן דעם הימל,
 פאַרציען מיט כמאַרע.

איך הער נאָר אַ טומל
 פון האַנדלען, פון דינגען, —
 וואו זאָל איך מיר זעצן
 מיין ליד פאַר אייך זינגען?

מיין ליד פון דער ליבע,
 פון רו און נחמה,
 וואָס ליגט טיף באַהאַלטן,
 אין האַרץ, אין נשמה!?!...

וואַרשע, 1899

פון לעבן ...

כ'וויל נעמען פון לעבן
 דאָס אַלץ, וואָס עס האָט ;
 זיין רוהם און זיין כבוד,
 זיין שאַנד און זיין שפּאַט ;
 די לידן פון טייוול,
 דעם נחת — פון גאָט !...
 ניט פרעג מיך קיין מיינונג,
 דו נאַר, אויף דער וועלט !
 וואו לעבן באַוועגט זיך
 שוין דאָרט מיר געפעלט !..

אַך, לעבן, דו לעבן,
 ווי איך האָב דיך ליב !
 און אַלץ וואָס דו האָסט נאָר
 איך נעם ביי דיר, גיב !...
 וואַרשע, 1900

אין דער אַרעמער גאַס

און וואו נאָר דו טוסט זיך אַ קער,
 אין דער אַרעמער גאַס אָ דו גייסט,
 דערזעסטו אַ טרער נאָך אַ טרער
 און זוכסט פאַר דעם עלענד אַ טרייסט.
 און קוקסט דו זיך טיפער אַרום,
 דאָן זעסטו פאַר שווערקייט מען פאַלט,
 דאָן נעמט דיך אַ מיטלייד אַרום,
 און אויפהויבן ווילסטו זיי באַלד.

עס ברעכט דיר דיין האַרץ, דיין געמיט
 זיי טוען דיר אַלע אַזוי וויי —
 נאָר אויפהייבן קענסטו זיי ניט,
 דו פאַלסט נאָר צוזאַמען מיט זיי...!

איך ווייס אַ הויז

(די צאַרישע רוסלאַנד)

כ'זוייס אַ הויז — דאָרט פייפט דער דלוח
 און אין קוימען וויינט דער ווינט.
 און עס שמאַכט און מאַנגעלט דאָרטן
 ס'גרויסע אַרעמע געזינד.

שוואַרצע, פינצטערע געשטאַלטן —
 אויף די באַקן בלויז אַ הויט ;
 און עס הערט זיך פון די קינדער
 ביז אין הימעל קולות : ברויט !

און אַ שכור איז דער טאַטע
 פון די קינדער ער אַנטלויפט,
 ליידיק גייט ער אין די גאַסן
 און ער פרעסט נאָר און ער זויפט !

און עס זיצט די שוואַכע מאַמע,
 אַ דערשלאַגענע, אָן מוט,
 און זי שרעקט די קינדער : שטילער !
 ס'געהט דער טאַטע מיט דער רוט !
 1901

די לבנה ...

אויפן הימל די לבנה
 שווימט פאַרטרויערט און פאַרקלערט :
 מיט איר הייליק — געלן פנים,
 קוקט זי פרום אראַפּ אויף דר'ערד.

זי געדענקט — אין אַלטע צייטן
 האָט מען זיך צו איר געבוקט,
 פאַר אַ געטין זי גערעכנט,
 אויף איר הילף אַרויסגעקוקט.

נאָר די וועלט איז קלוג געוואָרן,
 און איר כבוד ליידט דערפון :
 אַלע ווייסן, אָז זי גנב'ט
 ליכט און שטראַלן ביי דער זון...!

103

קיין ענטפער ...

און הונדערט מאָל דענקען,
און טויזנט מאָל קלערן —
דו וועסט פון דיין שכל
קיין ענטפער דערהערן!

און הונדערטער כוסות,
און טויזנטער טרינקען —
דו וועסט אַלץ דיין יאוש
נישט קענען דערטרינקען ...

און רויכער אָן אויפהער —
די זאַרג וועט דיר בלייבן,
עס וועט זי דער רויך ניט
פאַריאַגן, פאַרטרייבן.

און טויזנטער פרויען,
אַ סולטאַנס אַ האַרעם —
דיין האַרץ בלייבט אָן ליבע
און ליידיק דער אַרעם ...

דו זוכסט אַלץ אַ מיטל
דעם שמערץ מאַכן לינדער — —
אוי, אַרעמע מענטשן,
אוי, נאַרישע קינדער! ...
וואַרשע, 1900

דער שומר

(שומר מה מליל — ישעיה)

— שומר, שומר, אויף דער וואַכט —
זאַג, וואָס הערט זיך מיט דער נאַכט?

זאַגט דער שומר און ער ברומט:
„ס'דאַכט דער טאַג — ער קומט, ער קומט..“

ברומט דער שומר אויף דער וואַכט —
„דאַכט זיך טאַג און דאַכט זיך נאַכט;

פרעגט ניט בעסער, וואָס און ווען
ווייס אַליין ניט — כ'קען ניט זען“ ...

מאי-קאָ משמע-לן? ...

(מאָנאָלאָג פֿון אַ ישיבה-בחור)

1

מאי קא משמע-לן דער רעגן?
וואָס-זשע לאָזט ער מיר צו הערן? —
זיינע טראַפנס אויף די שויבן
קויקלען זיך, ווי טריבע טרערן.
און די שטיוול איז צעריסן,
און עס ווערט אין גאַס אַ בלאַטע;
באַלד וועט אויך דער ווינטער קומען —
כ'האַב קיין וואַרעמע קאַפּאַטע ...

2

מאי קא משמע לן דאָס ליכטל?
וואָס-זשע לאָזט עס מיר צו הערן?
ס'קאַפעט און עס טריפט איר חלב
און ס'וועט באַלד פון איר ניט ווערן.
אַזוי צאַנק איך דאָ אין קלייזל,
ווי אַ ליכטל, שוואַך און טונקל,
ביז איך וועל אַזוי מיר אויסגיין
אין דער שטיל, אין מזרח-ווינקל ...

3

מאי קא משמע לן דער זייגער?
וואָס-זשע לאָזט ער מיר צו הערן,
מיט זיין געלבן ציפער-בלעטל,
מיט זיין קלינגען, מיט זיין שווערן?
ס'איז אָן אַנגעשטעלטע כלי,
האַט קיין לעבן, קיין געפילן,
קומט די שעה, דאָן מוז ער שלאָגן,
אַן זיין רצון, אָן זיין ווילן ...

4

מאי קא משמע לן מייין לעבן?
וואָס-זשע לאָזט עס מיר צו הערן?
פּוילן, וועלקן אין דער יוגנט,
פאַר דער צייט פאַרעלטערט ווערן,
עסן „טעג“ און שלינגען טרערן,
שלאָפן אויפן פּויסט דעם האַרטן,
טויטן דאָ די „עולם-הזה“
און אויף עולם הבא וואַרטן ...
וואַרשע, 1903.

אַרעמעס לעבן . . .

אַרעמעס לעבן! נאָר שטענדיק זיך מאַטערן.
שטענדיק צו לעבן אין נויט:
כוחות די יונגע, די פרישע צו פטרן,
זוכנדיק — טרוקענעם ברויט!

וואַגלען און וואַנדערן!
וואו טאָגן ניט נעכטיקן,
נעכטיקן ניט, וואו געטאָגט!
הערן דאָס שפעטן פון ביידע-נידערטרעכטיקן
שווייגן — קיין וואָרט ניט געזאָגט!

בוקן זיך, בייגן זיך נידעריק, נידעריק.
ברעכן דעם קערפער אויף האַלב:
רעדן תחנונים און וויינענדיק, ציטעריק,
בעטן ביים גאָלדענעם קאַלב! . . .

שטיקן פאַרלאַנגען און שטרעבונגען
קראַפטיקע,
שטיקן און דריקן אין האַרץ:
בלומען פון יוגנט, די פרישע, די זאַפטיקע,
ווערן צעטראַטן אויף שוואַרץ! . . .
וואַרשע, 1901

מיינע מעג

ביטער איז געווען דער נעכטן
און דער היינט איז אויך פול זאַרגן —
און דער היינט און נעכטן — ביידע
שאַפן, וועבן מיר דעם מאַרגן.

אַ, אַזעלכע צוויי — פול זאַרגן,
קענען רעכטס דען עפעס מאַכן? —
ס'וועט אַרויסקומען אַ מאַרגן
נאָר צום שפּילן, נאָר צום לאַכן . . .

פון דער דירה . . .

פון דער דירה טרייבט מען, —
דרויסן איז אַ רעגן;
געוואַלד וואו טוט מען היין זיך?
הייבסטו אָן צו פרעגן.

וועמען פרעגסטו? ווייס ווער?
דו קענסט גאָר נישט וויסן,
נאָר דעם קאַלטן רעגן
הערסטו דרויסן גיסן.

און עס וועט ניט העלפן
קיין געבעט, קיין טרערן, —
ס'וועט דער קאַלטער רעגן
גיסן ניט אויפהערן.

יא, דער רעגן ווייס ניט
פון דיין שווערער לאַגע,
ס'איז זיין צייט געקומען
רינט ער — אַט דער פליאַגע" . . .

ס'איז אפילו גאָט דאָ
ניט אין גאַנצן שולדיק . . .
נו, פאַרפאַלן, האַלט זיך
און פאַרטראַג געדולדיק.

אַבער פון דער דירה
זאָל אַ מענטש זיך טרייבן,
אוי, דאָ קענסטו, ברידער,
רואיק שוין ניט בלייבן.

אך, דאָ ברענט דיין צאַרן
און דו קריצסט די ציינער:
זענט איר, בעלי-בתים,
מענטשן אַדער שטיינער! . . .

אוי, וואו איז מיין אָרט,
 דו גאָט מיינער, זאָג!
 אין אומעט פאַרגייט
 אַ טאָג נאָך אַ טאָג...
 ווען, 1904

אַ געזינד זאלבע אַכט

אַ געזינד זאלבע אַכט,
 און בעטן נאָר צוויי, —
 און קומט אָן די נאַכט,
 וואו שלאָפן דאָן זיי?

דריי מיטן טאָטן,
 און דריי מיט דער מאַמען —
 הענטלעך און פיסלעך,
 געפלאַכטן צוזאַמען.

און קומט אָן די נאַכט,
 מ'דאַרף מאַכן די בעטן,
 דאָן הויבט אָן די מוטער
 דעם טויט אויף זיך בעטען.

זי מיינט מיט אָן אמת, —
 עס איז נישט קיין וואונדער:
 אויך ענג איז אין קבר,
 דאָך ליגט מען באַזונדער...
 וואַרשע, 1899

לויטערע טרערן...

איך האָב זיי געגעבן
 דאָס שענסטע פון לעבן;
 לויטערע טרערן ווי גאָלד,
 זיי האָבן מיט שטיינער געצאָלט!

גו, וועל איך מיך איצט דאָך ניט קלעמען,
 די שטיינער, זיי וועל איך מיר נעמען,
 איך ווייס אויך מיט שטיינער צו האַנדלען:
 איך וועל זיי אין פערלען פאַרוואַנדלען.
 קאָונע, 1897.

די אַרעמע געווינערין

ס'האַט אַ קינד געבוירן ערשט
 די יונגע, אַרעמע מאַמע, —
 האָט ניט ווער זאָל וויגן עס,
 האָט קיין דינסט, קיין אַמע.

שרייט דאָס קליינע עופה'לע,
 לעכערט אַזש דעם מוח,
 וויגט עס קוים די אַרעמע
 מיט דעם לעצטן כוח.

ס'קינד דאַרף האָבן וויקלעך,
 ס'איז ניט איר פאַרמעגן,
 רייסט זי העמדער אייגענע,
 פאַר איר ליב־קינדס וועגן.

מ'דאַרף דאָס קינד היינט אויסבאָדן, —
 קען זי זיך ניט קערן,
 באַדט זי עס אין אייגענע,
 מוטערלעכע טרערן.
 וואַרשע, 1904.

עס דונערט, עס בליצט

עס דונערט, עס בליצט,
 נאָר דאַרט אין דער הייך,
 און, דאָ אויף דער ערד,
 איז אַלץ אַזוי בלייך.

דאַרט קומט פאַר אַ קאַמף,
 אַ קאַמף פאַר אַ זיג:
 ביי מיר אויף דער וואַנט
 קוים זשוזשיעט אַ פליג...

עס ציט מיך צום קאַמף,
 אַ קראַפט בין איך אויך;
 נאָר ניט אויף דער ערד,
 און ניט אין דער הויך.

און איך האָב געלערנט,
וואָס הייסט פרייהייט זוכן,
דריקער צו פאַראַכטן
און געפאַנגשאַפט פלוכן...
וין, 1904.

דיין בילד

דו האָסט מיר דיין בילד ניט געגעבן
— פאַר לייטן האָט דיר ניט געפאַסט;
דאָך האָב איך, מיין נחת, מיין לעבן,
דיין בילד אין מיין האַרץ איינגעפאַסט.
ניט שרעק זיך, כ'וועל קיינעם ניט זאָגן,
און קיינער וועט וויסן דערפון:
דיין בילד באַר אין האַרץ וועל איך טראָגן
פאַר שטערן, לבנה און זון...
מינסק, 1898

בלאָנושע!

טויזנט וועגן, טויזנט שטעגן,
נאָר דו זאָלסט ביי קיינעם פרעגן;
גיי אַהין און גיי צוריק —
נאָר אין בלאַנדזשען ליגט דאָס גליק!

בלאַנדזשען זאָלסטו טעג און יאָרן,
דאָ אַ בלום און דאָרט אַ דאָרן...
גיי אַליין און קיינעם פרעג —
זע ווי ס'ווינקט דער נייער וועג!...

צו אַ געפאַלענער פרוי

פייכטע, מאַטע, מידע אויגן,
בלייכע באַקן — אויסגעצויגן,
דאָרע איינגעפאַלענע ברוסטן
מיט אַ היזעריקן הוסטן —
אויף וואָס טויגסטו איצט דער וועלט?

שוין פאַרוועלקט די שיינע גלידער,
און די ליבע גוטע-ברידער
וועלן שוין צו דיר ניט קומען,
יונגע בלומען, פרישע בלומען
קריגט מען קויפן היינט פאַר געלט!

דאָס נייע ליד

און זאָל ווי ווייט
נאָך זיין די צייט
פון ליבע און פון שלום.
דאָך קומען וועט,
צי פרי, צי שפעט
די צייט — עס איז קיין חלום!

איך הער דאָס ליד,
פון ליבע, פריד,
די מעכטיקע געזאַנגען.
און יעדער טאָן
פון ליד זאָגט אָן:
די זון איז אויפגעגאַנגען.

עס עקט די נאַכט,
די וועלט ערוואַכט
פול האַפנונג, לוסט און שטרעבן.
איך הער — אין לופט
אַ שטימע רופט:
צו גליק און פרייד און לעבן!...
וואַרשע, 1899.

דער אַרלער

כ'האָב געזען דעם אַדלער
אין אַ שטייג פון אייזן,
וואו ער קען זיין פליען
קיינמאָל ניט באַווייזן;

וואו די פליגל זיינע,
ווען ער וויל אויפהייבן,
ווערן זיי צעשלאָגן
אַן די גראַטעס אויבן...
און איך האָב געזעען
אויך זיין בליק דעם שאַרפן...
וואָס ער פלעגט פון דאָרטן,
פון דער שטייג מיר וואַרפן...
און איך האָב געזעען
אויך זיין בליק דעם שאַרפן...
וואָס ער פלעגט פון דאָרטן,
פון דער שטייג מיר וואַרפן...
און איך האָב געזעען
אויך זיין בליק דעם שאַרפן...
וואָס ער פלעגט פון דאָרטן,
פון דער שטייג מיר וואַרפן...

סודות

דאָס לעבן פול מיט סודות,
דאָס איינע ווייסטו קלאָר ;
אַזוי די עלטער-זיידעס,
אַזוי פון היינט דער דור.

ס'איז אַלץ ניט צו דערקלערן
און ווען אַפילו יאָ —
צו וואָס נאָך צו פאַרמערן
די צווייפלען וואָס נאָך דאָ...

און ווער קען דען באַשליסן
וואָס אמת און וואָס ניט ;
ס'איז סיי-ווי שווער צו וויסן
אויף וועלט דעם מענשנ'ס טריט.

דער וועג איז אַ געדרייטער,
אַפט פריידיק און אַפט באַנג, —
געווענדט איז איינס אין צווייטן,
און ס'לאַקט דער ווייטסטער גאַנג...

פון ווייטן . . .

פון ווייטן דיין פריינט...
דערמאָנסט זיך אָן אים ;
אַפט דאָכט דיר, דיר שיינט,
דו הערסט דאָ זיין שטים.

און ווער ס'איז גערעכט —
צי דו, אַדער ער,
אין איינזאַמע נעכט,
זיין וואָרט — דיין באַגער.
אין בעקשאַפט, ווי דו,
אַזוי אפשר ער ;
דו הער זיך בלויז צו —
אַ רופן דערהער.

ווער האָט אַ באַגריף
אין צווייטענ'ס גענאָד ?
מען רופט פון דער טיף
און ס'בלייבט ווי אַ סוד...

עס גיבן אין לעבן ...

עס גיבן אין לעבן
אַפט פינצטערע טעג ;
דו שלעפסט זיך און בלאַנדזשעסט
און ווייסט ניט קיין וועג.

באַגעגענסט באַקאַנטע,
זיי הייבן די היט, —
דיין צער אויסצורעדן
דאָך קענסטו זיי ניט ;

עס ציען זיך גאַסן
און הייזער אָן שיער, —
און ווייסט ניט וואו זאָלסטו
אויפמאַכן אַ טיר.

אַט שטעלסטו זיך גידער,
דו קלינגסט, דאָכט זיך, אָן,
נאָר באַלד אַבער פּרעגסט דו :
וואָס וועסט דו דאָ טאָן ? ...

און פילסט זיך ווי איבריך,
און בלאַנדזשעסט אַרום,
אַ ווייטאַק אַ טיפער
אין האַרצן נאָגט שטום.

זע, דער הימל ...

זע, דער הימל אויסגעשטערנט,
און דערציילט פון פרייד און גליק ;
כ'האָב זיין שפּראַך זיך אויסגעלערנט,
צייט איך האָב דערקענט דיין בליק.

צייט דיין בליק איז מיר פאַרלאַשן,
און פאַרשוואַונדן, ווי אַ רויך,
רעד איך נאָר אויף שטערן-לשון,
און איך רוף דיך פון דער הויך ! —
1898, מינסק

די ליבע היים

2

כ'האָב דערקענט דײך ליבע שטעטל,
האַסט זיך פיל ניט אומגעביטן!
איך דערקען די געסלעך דיינע
און דעם גרויסן מאַרק אינמיטן,
אח, ווי טרויעריק ווייזט עס אויס מיר;
אַלע הייזער אַלט געוואָרן,
און די שויבן פון די פענצטער
קוקן פינצטער, פול מיט צאָרן! ...

* * *

חיים לייזערס הויז — וואו איז עס
מיט דעם גאַניק מיט דעם לאַנגן,
וואו עס פלעגט זיך שטענדיק הערן
לוסטיק לאַכן און געזאַנגען?
רייך געווען איז חיים לייזער
און אַ בעל הבית אַן עכטער,
אַ פרנסה שטוב אַ גרויסע
און צוויי שיינע, יונגע טעכטער.
איך געדענק די עלטערע, ביילע,
מיט די שוואַרצע, גרויסע אויגן,
וואָס זיי פלעגן שטענדיק לאַכן
און מיין האַרץ צו זיי געצויגן.
כ'פלעג אַפט קומען אויפן גאַניק
אין די זומער-נעכט צו זיצן
מיט די טעכטער, מיט די שיינע,
און פלעג שפּאַסן, זאָגן וויצן,
זייער לאַכן פלעגט דאָן קלינגען,
ווי געזאַנג פון נאַכטיגאַלן —

מיין צוריקקער אַהיים

(פּאָעמע)

1

אומגעוואַנדערט און געוואַגלט
האַב איך אין דער פרעמד פיל יאָרן,
איבערדריסיק און פאַרמיאוסט
איז דאָס לעבן מיר געוואָרן.
אַ, די גרויסע שטעט, די גאַסן
מיט די ריזיק-הויכע מויערן
האַבן מיך פון ווייט געשראַקן —
נאָך מיין היים פלעג איך דאָרט טרויערן,
נאָך דעם קליינעם, ליבן שטעטל,
נאָך די געסלעך, — עלענד, אַרעם;
נאָך די שטיבעלעך די קליינע —
נאָך די לעבעדיקע קברים.
נאָך די קברים! דאָך געצויגן
צום בית-עולם, צו דעם אַלטן;
אַ, ווי פיל געשטאַלטן ליבע
ליגן דאָרטן טיף באַהאַלטן.
טיף באַהאַלטן, דאָך וועל איך זיי
פון דער ערד צוריק אויסגראַבן,
מיט פאַרלירענע זען זיך ווידער
וויפיל נחת וועל איך האָבן!
כ'האַב די גרויסע וועלט פאַרלאָזן,
בין געפלוּיגן ווי אויף פליגל,
צו מיין שטעטל, וואו געשטאַנען
איז אַמאָל מיין קינד־הייטס וויגל.

זיי, די אַרעמע און פאַריתום'ט,
זיינען נאָר געוואוינט צו ווילדע
זידלעריי און קלעפּ און קניפּן,
אַבער ניט צו ווערטער מילדע...

4

כ'האַב געוואַלט זען דעם בית המדרש,
בין אין אים אַריינגעגאַנגען —
אַך, ווי האַרצלעך און ווי פריינטלעך
האַט מיר יעדער דאָרט עמפאַנגען!
אַ באַקאַנטער, צי אַ פּרעמדער
האַט זיין האַנט מיר אויסגעצויגן
און עס האַט „שלום עליכם“
העל געלויכטן אין די אויגן.
כ'האַב דערקענט די אַרעמע שכנים,
צווישן זיי אויך חיים בערן,
מיין אַמאָליקן מלמד —

כ'האַב דערקענט אים אָן זיין שטערן
מיט די פילע, פילע קנייטשן,
טיפער זיינען זיי געוואָרן...
„וואָס־זשע מאַכט איר ליבער רבי,
ווי האַט איר געלעבט די יאָרן?
און בייטאָג אין שול וואָס טוט איר?
ס'איז מיר עפעס ניט געפעלן,
אָדער זענט איר רייך געוואָרן
און האַט אויפגעהערט צו קנעלען?“
ליבער זון! האַט ער געענטפערט —
כ'בין ניט רייכער, ס'האַט מיין צעטל
ניט געוואונען, דאָך בין איך שוין
אויס מלמד אין מיין שטעטל.
ליבער זון! אויף אונזערע אידן
קומט אַ צרה נאָך אַ צרה;
מער נישטאָ שוין יענע יאָרן —
ווער עס לערנט לאַנג גמרא...
מ'לערנט אויס נאָר איצט אַ אינגל
דאוונען, חומש, וועלכע ברכה;
איידער נאָך ער ווערט בעל־מצוה
גיט ער לערנען אַ מלאכה!
— וואָס־זשע טוט איר ליבער רבי,

אַך, וואו זענט איר, ליבע טעכטער,
אַת, וואו זענט איר איצט פאַרפאַלן?
שלעכטע צייטן! חיים לייזער
איז פאַראַרעמט לאַנג געוואָרן,
נאָך אַמעריקע די טעכטער
זיינען דאָן אַוועקגעפאַרן.
דאָס האַט מיר דערציילט די מוטער
מיט פאַרוויינטע, פייכטע אויגן:
„מיינע לוסטיקע צוויי פייגל
זיינען איבער ים פאַרפלוין!“
„מיינע לוסטיקע צוויי פייגל!“
האַט זי מיט די הענט פאַרבאַרען —
„זעט, אַ תל פון הויז געוואָרן,
און דער גאַניק איז צעבראַכן“...
3

3

ניט פאַרגעסן אויך דעם שולהויף,
וואו עס שטייט די תלמוד תורה,
כ'האַב באַטראַכט זי נאָר פון ווייטן,
ווייל פון נאָענט איז אַ מורא...
כ'האַב דערקענט די אַרעמע קינדער —
באַרפוס, נאַקעט און דערשלאָגן;
און גערירט פון זייער עלענד
האַט דאָס האַרץ געוואַלט וואָס זאָגן:
אַ, איר תלמוד־תורה קינדער!
כ'קוק אויף אייך מיט פייכטע אויגן —
ספרים טראַגט איר ניט אין ראַנצעס —
וואָס־זשע גייט איר איינגעבויגן?
וועלכע שווערע משא קרימט אויס
יונגערהייט נאָך אייער רוקן?
איז די תורה אַזוי שווער אייך
אָדער איז דאָס ברויט צו טרוקן?
נאָר זיי האַבן ניט געענטפערט,
האַבן קענטיק שוואַך פאַרשטאַנען;
און געקוקט דערשטויבט, פאַרוואונדערט:
אַט די ווייכקייט קומט פון וואָנען?...

און געציטערט, ווי אין פיבער...
 גאָר נישט — האָט ער קוים געענטפערט,
 כ'האָב מיר ליב צו מאַלן תמיד...
 כ'מאָל פון גרויסע לייט די בילדער —
 אויך מיין אַרבעט איז דער עמוד...
 אין דער היים איז ענג און פינצטער
 און די קליינע קינדער שרייען,
 שרייב איך דאָ מיר אין בית מדרש —
 כ'מאָל איצט — „הבלין הרג'ט קין“...
 ס'האָט געזען אַמאָל דער דאָקטער
 מייענע אַרבעט, די פאַפירן —
 כ'וואַלט אַ „לייט“ געוועזן, זאָגט ער
 ווען געקענט וואַלט איך שטודירן.
 ס'האָט מיין טאַטע שטאַרק צעלאַכט זיך
 אויף דעם דאָקטערס רייד אין גאַנצען;
 מיין זון שיקן אין די קלאַסן, —
 אפשר זאָל איך גיין איצט טאַנצן...“

6

טרויעריק בין איך פון בית מדרש
 און באַטריבט אַרויסגעגאַנגען,
 אַנגעפילט מיט צער פון ברידער,
 פול מיט זייערע פאַרלאַנגען...
 כ'האָב געלאָזן גיין זיך ווייטער
 גיין און גיין... איך זאָל פאַרגעסן
 אַלע שווערע, גרויסע פראַגן,
 וועלכע דריקן מיך און פרעסן.
 גייענדיק פאַרטיפט אין אומעט,
 בין איך צו דעם טייך געקומען
 און אַ טיפער, אַלטער קומער
 האָט מיין וועזן דורכגענומען.
 זיי געגריסט מיר, מיין ליב טייכל,
 אַ, ווי פלעג איך נאָך דיר בענקען!
 שטייענדיק ביי גרויסע טייכן
 פלעג איך דאָרט אויך דיך געדענקען.
 רוחיק, שטיל פליסט דאָ דיין וואַסער,
 ביי דיר רוישן ניט קיין כוואַליעס,
 דייענע שיפן — שטיקלעך שמאַטעס

וואַרזשע נעמט איר זיך צום לעבן?
 „כ'האָב פאַרקויפט, מיין זון, דאָס שטיבל
 און מיין טאַכטער אויסגעגעבן.
 דו געדענקסט מיין קליינע שטיבל,
 מ'האָט געדאַרפט עס איבערבויען,
 דאָך איך קען עס ניט פאַרגעסן,
 ס'רייסט דאָס האַרץ, מיר, מעגסט מיר
 טרויען...
 נאָר צוריק די אייגענע מעשה...
 שטותים! כ'האָב געמוזט פאַרקויפן;
 דו געדענקסט דאָך נאָך מיין בתולה...
 און די יאָרן, אוי זיי לויפן...
 לאָזן זיצן אין קיין תכלית,
 ז'איז געווען אַ היבשע בתולה,
 נאָר אין אַרעמקייט וואָס העלפט עס?
 שייך אַן געלט איז ניט קיין פעולה.
 פאַר אַ בעל-מלאכה... מילא...
 נאָר פאַרדעקן מיט אַ שלייער...
 — וואָס-זשע טוט איר איצטער רבי?
 „כ'זופ בייטאָג אַביסל זוהר“.
 — ניין, כ'מיין פון וואָנען לעבט איר? ...
 „פרעג, מיין זון, ניט — לאָז צופרידן —
 מיט דעם בורא'ס הילף — עס לעבט זיך,
 ווי עס לעבן אַלע אידן...“

5

אין בית מדרש אין אַ ווינקל
 האָט אַ אינגל זיך פאַרקליבן
 און מיט גרויס געפיל, התמדה
 האָט ער עפעס דאָרט געשריבן.
 כ'האָב באַטראַכט אים — הויט און ביינער
 און די בעקלעך אַיינגעצויגן,
 קוים אַ צייכן פון אַ פנים,
 נאָר עס פינקלען זיינע אויגן.
 איך בין צו אים צוגעגאַנגען
 און געפרעגט: וואָס שרייבסטו ליבער?
 ער האָט זיך פאַרשעמט, דערשראָקן

שווימען — צייכנס פון דעם דלות.
 זומער צייט אין דיינע וואסער
 וואלט אַ תענוג ווער געפינען,
 טריקענסטו דאָן אויס אינגאַנצן,
 דיינע וואסער ווערט אַנטרינען ...
 ווינטער צייט ווערסטו פאַרפרוירן
 און מיט שניי פאַרדעקט, פאַרשאַטן ...
 דאָך האָב איך דיר ליב, מיין טייכל,
 כּוואַלט פון דיר ניט אַפּגעטראַטן.
 אמת, כּהאַב געזען שוין טייכן,
 וואו די כּוואַליעס שווימען, ברומען,
 וואו דאָס וואַסער — שטאַרק און מעכטיק,
 דאָך בין איך צו דיר געקומען.
 יא, צו דיר האָט מיך געצויגן,
 דאַרט בין איך געווען אַ פרעמדער, —
 איך געדענק, ווי ביי דייך וואַסער
 פלעגט מיין מאַמע וואַשן העמדער ...
 און דערמאָן איך אין מיין מוטער
 ווערן די אויגן פול מיט טרערן ...
 נעם זיי צו צו דיר, ליב טייכל,
 וועסטו טרוקן קיינמאָל ווערן ...

7

קומענדיק אַהיים, צום זידן,
 דאַרט איז מיין קוואַרטיר געוועזן —
 האָט די באַבע מיר אַ גאַנצע
 לעקציע אַנגעהויבן לעזן:
 „וואו ביזטו דאָס אויסגעוועזן?
 און אונדז האַסטו גאָר פאַרגעסן;
 האַסטו זיך נאָר דערמאָנט צו קומען
 ווען פאַרוואַלט האָט דיר זיך עסן ...
 מילא איך בין דיר עס מוחל —
 האָט זי ליבלעך צוגעגעבן —
 ביזט אַ יונגערמאַן, עס ווילט זיך
 אומשפּאַצירן, ס'ווילט זיך לעבן.
 איך בין אויך אַמאָל געוועזן
 יונג און ליב געהאַט צו שפּילן;
 אַך, וואָס איך פלעג אויסשפּאַצירן

8

שבת פרי בין איך געגאַנגען
 אין בית מדרש מיטן זידן,
 אין דעם זעלביקן בית מדרש,
 וואו איך האָב אַמאָל אין פריידן
 אין מיין קינדהייט נאָך געדאַוונט
 מיטן טאַטן פון איין סידור ...
 און דערמאָן איך יענע צייטן
 הויבט דאָס האַרץ אָן פרייען ווידער ...
 און עס הייבט אָן שטאַרק צו קלאַפּן
 און צו וויינען און צו בעטן ...
 און איך פיל מיך, ווי מלאכים

בין א בעל הבית א יוסטער,
 בין ר' בער... איר קענט ר' בערן!
 ניט קיין שניידער, ניט קיין שוסטער...
 און די שניידער און די שוסטער
 קוקן אויף ר' בער פארדריסלעך,
 אָך, ווי וואַלטן זיי, די אַרעמע,
 טועם-זיין אויך ווען צו ביסלעך
 פון דער תורה'ס שענסטן חלק,
 און ניט מאַגערס גאר דאָס לעבן,
 אַ בכבודיק עליה
 דאָס אויך קיינמאָל זיי ניט געבן...

9

זונטיק פרי בין איך געגאַנגען
 אויפן מאַרק הין-הער און ווידער,
 צו באַקוקן און באַטראַכטן
 פון וואָס לעבן מיינע ברידער.
 אַ דעם גרויסן מאַרק מיט בלאַטע
 האָט מען אונדז אַוועקגעגעבן:
 נעמט מען צו דעם מאַרק מיט בלאַטע,
 נעמט מען צו אויך אונדזער לעבן...
 צווישן פילע נייע קרעמער
 האָב איך קוים דערקענט נאָר איינע, —
 זאָל דאָס ווייבל זיין דען רחל,
 זאָל עס רחל זיין די שיינע?
 רחל, רחל — בנאמנות!
 איך דערקען זי נאָך פון ווייטן —
 כאַטש זי האָט זיך אומגעביטן,
 גאָר ניט די פון יענע צייטן,
 ווען כ'בין אינדערהיים געווען
 און געקענט זי נאָך אַלס פרייליין...
 איך געדענק נאָך אירע אויגן
 מיט די בליקן, ווי די פּיילן.
 רחל רחל, ליבע רחל!
 בין איך צו איר צוגעלאָפן —
 ביזט אַ קרעמערין געוואָרן?
 זאָג, ווי האָט זיך עס געטראָפן?!
 אַ דערצייל מיר, ליבע רחל,

וואַלטן מיך מיט פליגלען גלעטן...
 אין דעם זעלבליקן בית מדרש —
 אָן, דערקען איך זי, די בימה,
 וואו דער חזן זינגט, צוגיסט זיך
 אויף זיין טרויעריק-זיסער שטימע.
 אָך, ווי רירענד זינגט דער חזן!
 ס'העלפט אים אונטער נאָר איין בחור —
 וואָס-זשע וויינט ער? אויף דעם אפשר
 וואָס עס קלעקט אים ניט דער „וואַכער"...
 און וואָס רייסן זיך די טענער
 מיט אַזאָ געבעט און ברומען?
 אפשר, וואָס די שכירות זיינע
 איז פון גבאי שווער באַקומען?
 אַ וואָס שפרייט ער זיינע הענט אויס
 און ער בעט זיך ביי דעם עולם?
 אפשר וויינט ער וואָס זיין האַפנונג
 איז בלוזן אלול דער בית עולם?...
 נאָר געענדיקט האָט דער חזן,
 אויסגעזונגען — זיך אַ חיות,
 אַנגעהויבן האָט דער גבאי —
 צו פאַרקויפן די עליות
 ווי אַמאָל... ניט אומגעביטן
 האָט מען נאָך דעם וועט דעם ווילדן!
 און ס'פאַרקויפט זיך משה'ס תורה
 אויפן רובל, אויפן גילדן.
 שישי איז נאָך אַלץ אַ יקות
 און דער מקח ברענט פלאַם-פייער...
 און רביעי און חמישי
 איז נאָך עד היום ניט טייער...
 יאָ צו ששי נאָך עד היום
 האָט ר' בער אַ גרויסע תאוה;
 אַט-אָ שטייגט ער אויפן בימה
 און ער בלאַזט פון זיך מיט גאווה!
 און ער גייט אַראָפּ פון בימה,
 גלעטנדיק זיין גביריש ביכל,
 ווי געזאָגט וואַלט ער: רבותי,
 ששי איז אַ גרויסער מאכל!
 עפעס פיל איך מיך נאָך ששי —

און איך ווער אלץ עלטער, עלטער...
 די חלומות שווינדן, שווינדן
 און דאָס בלוט ווערט קעלטער, קעלטער...
 די געביידן אלע מיינע,
 פיל איך, הויבן אָן צו פלאַצן
 און איך הער אין גאָס די ווייבער
 מיינע יאָרן, ווי זיי שאַצן...
 כ'האָב געהערט עס, און מיין יוגנט
 האָב איך שטיל באַוויינט מיט טרערן,
 און געמוזט האָב איך אַ כלה
 פאַר דעם ערשטן חתן ווערן...
 יאָ געמוזט: מיין גוטע מוטער
 האָט געוואָלט פֿון מיר זען נחת:
 „ווער, מיין ליב קינד, ווער אַ כלה,
 אונדזערע שונאים צו־להכעיס“.
 און זי האָט דערלעבט דעם נחת,
 וואָס זי האָט געוואַרט פיל יאָרן:
 ער — אין שטעטל גיט אָפּ „שטונדן“
 איך — אַ קרעמערין געוואָרן!...

ווייניק נחת, ליבעס שטעטל,
 האָב איך איצט אין דיר געפונען,
 פֿון אַמאָל דיין חן, דיין ביסל
 איז שוין אויך פֿון לאַנג צערונען.
 כ'האָב געבענקט נאָך דיר פֿון ווייטק,
 כ'פלעג אויף דיר דאָרט שטענדיק האַפֿן —
 אַרימער נאָך ווי געלאָזן,
 האָב איך איצטער דיר געטראַפֿן!

(קוידאנאָו—קאָוונאָ, 1898—99)

וואָס האָט דיר געבראַכט צו דאנען?
 ביזט געווען אַ שטאַלצע פרייליך
 און פלעגסט לעזן אַפֿט ראַמאַנען.
 און דיין פרייע ברוסט — פול לעבן,
 פלעגט זיך, לעזנדיק, אויפהייבן,
 און מיט דיינע שוואַרצע אויגן
 פלעגסטו קוקן ווייט, פול גלויבן.
 איך געדענק דאָך דיינע טרוימען,
 פלעגסט זיי עפֿטער מיר פאַרטרויען,
 און אַ וועלט פול גליק און ליבע
 פלעגסטו דאַמאָלס זיך אויסבויען.
 און די וועגן צו דיין צוקונפט
 האָסטו אויסגעשפרייט מיט בלומען!
 וואו־זשע זיינען דיינע גליקן,
 ווי ביזטו דערצו געקומען?
 איך אַ קרעמל — ענג און פינצטער —
 זיצטו איצט פאַרדעקט מיט טרויער,
 און די שיינע אויגן דיינע
 קוקן אויס אַ קונד, אַ פֿויער...
 און די זיסע שטימע דיינע,
 וועלכע פלעגט ראַמאַנסן זינגען,
 ווערט איצט הייזעריק און טרוקן
 מיט דעם קונה זיך צו דינגען...
 טרויעריק האָט זי מיר געענטפֿערט:
 „מאָלע וואָס עס איז געוועזן —
 בין אַמאָל געווען פאַרנאָרישט,
 און געהאַפֿט, געגלויבט, געלעזן,
 און מיין יונגע בלוט פלעגט קאָכן
 פלעגט זיך אַנציינדן און זידן
 און פלעג גלויבן דאָן און האַפֿן
 אויף אַוויבנס, וואָס ניט פאַר אידן...
 און די יאָרן פליען, פליען,

נעפלדיק די שויבן,
דונקל איז אין שטיב, --
דאך צו זיצן דארטן
אוי, ווי ס'וואלט זיין ליב!
אומעטיק דער טאטע,
אומעטיק פארטראכט,
דאך זיין שטומע ליבע
אלע אונדז באוואכט.

אין גרויסער וועלט (פאראדיע)

שווארצע פרעק און ווייסע קליידער,
יעדע פרוי — א ליבלעך וועזן,
רעסטאראנען און טעאטערס —
וואלטן טאלערס נאָר געוועזן!
טאלערס אין די פוסטע טאשן,
וואלט איד אלץ געקענט געניסן,
א, צו זען עס בלויז מיט ד'אויגן,
ווערט דאָס האַרץ צעפלאצט, צעריסן!

כ'וועל צוריק אַהיים אַנטלויפן,
וואו די קליינע שטיבלעך שטייען,
וואו די וויבלעך טראָגן הייבלעך,
און די קינדער באַרוועס גייען.

כ'וועל צוריק אַהיים אַנטלויפן,
וואו עס פאַשען זיך די ציגן:
וואו דעם שענסטן, גרעסטן רעטעך
קען מען פאַר אַ גראַשן קריגן:

כ'וועל צוריק אַהיים אַנטלויפן,
וואו עס קלאַפן ניט קיין רעדער:
וואו פון הייזל ביז צום קלייזל,
גיט צופוס פאַמעלעך יעדער.

זיי געזונט, דו שטאַט, דו רייכע,
לאָסט צו מיר זיך ניט דערקאַנען:
כ'וועל צוריק אַהיים אַנטלויפן
און מיט טרערן דיך דערמאַנען.

וואַרשע, 1900.

אין קלויז

כ'קום אַריין אין קלויז אין אַלטן —
אַך, ווי טרויעריק, טריב און דונקל!
לער פון לערנער, נאָר דער שמש
דרימעלט אויף אַ באַנק אין ווינקל...

וואַרזשע זיינען די בחורים
ביי די גמרות מיט דעם ניגון,
וואָס ער פלעגט מיר די נשמה
דאָ דערהויבן, דאָ פאַרוויגן?

וואַרזשע איז דער הויכער „תנו“
פון דעם קלעצקער, פון דעם בעלזער,
מיט די זיסע שטאַרקע טרעלן,
אויסגעדרייט פון יונגע העלדזער?

וואַרזשע זענט איר אלע קולות?
אַך, ווי באַנג אין קלויז דאָס שטומען?
און דער אַלטער שמש רירט זיך
און איך הער אים טרויריק ברומען:

שיין פון דיר, דו גוטער אורח,
דו געדענקסט נאָך אַלטע יאָרן...
יענע קלעצקער, יענע בעלזער
זיינען טאַטעס שוין געוואָרן.

וואַגלען, פלאַגן זיך אין גלות,
אין דעם וויסטן, אין דעם לאַנגן,
און די קלעצקערס, בעלזערס קינדער
אויף אַ נייעם וועג געגאַנגען...

די היים

דרויסן גיסט דער רעגן,
און עס וויינט דער ווינט:
אין דער היים צו זיצן,
אוי, ווי גוט אַצינד!

ס'מורמעלט שטיל די מאַמע:
אַז ס'קומט דער ווינטער אָן!
טרויעריק איז איר שטימע,
דאָך ווי ליב דער טאָן:

באלעבאטישער מוסר

די שענסטע געפילן אין האַרצן באַהאַלט.
דיין פלאַמיקע ברוסט קיל זי אָפּ, מאַך זי קאַלט,
און אַלע פאַרלאַנגען באַהערש און פאַרשטיק,
און רייס אָפּ מיט געוואַלד פון די הימלען דיין בליק.

צורו לאַז די מענטשן אָן גייסט, אָן פאַרשטאַנד,
און קריג זיך מיט קיינעם, גיב יעדן דיין האַנט;
און זוך ניט אין לעבן קיין ציל און קיין ברעג,
נאָר שלעפּ זיך אָן קשיות דעם זומפיקן וועג, —

דאַן וועט מען דיך לויבן: ביזט קלוג און ביזט פיין
און — — אַ דאַך וועסטו האַבן און עלנט ניט זיין...

צום אַלטן יאָר

(תרס"ג)

פאַרגאַנגענער יאָר, נעם דאָס פעקל,
די בלוטיקע קליידער נעם צו;
שוין גרייט אין די פוהר מיטן גלעקל
און פאַר שוין, און לאַז אונדז צו רו.

ווילסט זאָגן וואָס, ווילסט זיך געזעגענען,
מען דאַרף ניט... מיר קענען דיך גוט...
און וועסטו דאָס ניי-יאָר באַגעגענען —
נעם לינקס! ניט פאַרשפּריץ אים מיט בלוט!...
וואַרשע, תרס"ד.

דער שטויב פון דער וועלט...

דער שטויב פון דער וועלט איז געפאַלן אויף מיר,
און קראַנק בין איך, קראַנק;
די ליבע — זי וועלקט טיף אין האַרצן ביי מיר,
אין קאַפּ — דער געדאַנק...

און ווער קען מיך היילן? נישטאָ אַזאַ מענטש,
נישטאָ אַזאַ לאַנד!
און וואַלסטו דעם הימל דערגרייכן געוואַלט —
ווי קורץ איז דיין האַנט...

בערלין, 1907.

אין דער היים

אין דער היים דאָרט אין דער אַלטער
איז שוין הערבסט לאַנג, טריבער וועטער.
פון די בויער פאלן בלעטער
און עס בלאָזט אַ ווינט אַ קאַלטער.

אין דער היים דאָרט וואַנדלן אומ'עט
טונקעלע, פינצטערע געשטאַלטן — — —
אין בית-מדרש אין דעם אַלטן
שוועבט אַרום אַ גרויער אומעט.

אין דער היים דאָרט אַלעס שרעקט זיי...
בלעטער פאַלן, ס'וועלקען גראַזן,
הייזלעך שטייען וויסט פאַרלאָזן
און אַ קראַהע קומט און וועקט זיי...

אין דער היים דאָרט לעבט זיך שווער זיי,
טראַגט זיך אין דער לופטן ווייען,
אינגעהאַלטענע געשרייען —
אין דער ווייטער היים — איך הער זיי! ...
נייריאַרק, 1915.

איצט פאַרשטיי איך

איצט פאַרשטיי איך, וואָס די פייגל
זינגען אַזוי לוסטיק, פריילעך;
אין דעם גרויסן וואַלד דעם גרינעם
הערשט ניט איבער זיי קיין מלך.

יעדעס גרעזל, יעדעס בלימעל
איז פאַר אַלע פריי און אַפן,
און די וואוינונגען בחנם —
אַלע האָבן וואו צו שלאָפן...

איצט פאַרשטיי איך, וואָס די פייגל
זינגען, קלינגען — ליב און ליבער;
אך, זיי זינגען, וואָס זיי ווילן,
קיינער, קיינער שלאָגט ניט איבער...

צו . . .

קינד! איך רוף דיך אין מיין צער;
ווען איך לעב אין פאַרגעניגן
האַב איך ניט קיין לוסט צו זיגן,
ניט איך בענק און ניט איך גאַר.

ליבעס קינד! אין עלענט קום,
ווען אין האַרצן דריקט דער יאַמער
און אין מוח פרעגט דער "טאַמער" —
נעם איך פעסט דיך, פעסט אַרום! ...
וואַרשע, 1902.

וואָס מאַכט איר?

וואָס מאַכט איר, איר אַרעמע ברידער
אין צענדליק געפלינדערטע שטעטלעך?
האַט איר שוין אַריינגעשטעלט פענצטער?
האַט איר שוין פאַרריכט אייערע בעטלעך?

האַט איר שוין נדבות באַקומען,
יואַס רעגנט פון אַלע וועלט'עקען?
צי וועט עס, אַ אַרעמע ברידער,
די פענצטער כאַטש אַנגלאָזן קלעקן?

האַט איר שוין באַוויינט אייערע טאַטעס
און מאַמעס, און שוועסטער, און ברידער?
צי ציטערט איר אַלץ נאָך, ווי בלעטלעך
ביים קלענסטן, ביים מינדסטען גערידער?

צי זענט איר נאָך אַלץ ניט פאַרויכערט
מיט דעם, וואָס איר רופט כלומרשט לעבן;
צי דאַכט זיך איך אַלץ נאָך, אַז ווייניק
האַט איר זיי קרבנות געגעבן? ...

צי גלויבט איר אין בעסערע צייטן,
אין זיג, און אין טרייסט און נחמה?
פאַרבלאַנדזשעט אַמאָל כאַטש די האַפנונג
אין אייער פול-יאוש נשמה? ...
וואַרשע, 1906.

פון טאָל

גאָט, נעם מיך פון טאָל פון בעטריבטן אַרויס,
ווען ניט גייט מיין לעבן, מיין חיות מיר אויס.
דאָ לעשט זיך מיין זעעלע, אַזוי ווי אַ ליכט,
וואָס צאָנקט אין אַ שענק מיט שכורים געדיכט:
דאָ שלעפּ איך מיך אום, דערשראָקן און בלאַס,
אַזוי ווי אַ פאַרבלאַנדזשעטע קינד אין אַ גאַס...
בערלין, 1907.

ביי דעם גאַרטן

ביי דעם גאַרטן שטייט דער אַרעמע
אַפגעשליסן, אַפגעריסן:
קוקט, ווי ס'אַרבעט טריי דער וועכטער
בוימער, בלומען צו באַגיסן.
לאַנג, שוין לאַנג האָט ניט גערעגנט,
אין חלשות בלומען פאַלן,
און עס מינטערט זיי דער וועכטער
מיט די וואַסער פון די קוואַלן.

און מקנא איז דער אַרעמער
זיי, די בוימער און די בלומען:
הונגעריק איז ער און פאַרלאָזן,
און ער האָט ניט וואו צו קומען.
און פאַר איינזאַמקייט, פאַר עלנט
מוז ער אַזוי יונג פאַרדאַרן,
קיינער וועט אים ניט דערפרישן,
וועמען קען זיין וועלקן אַרן? ...
וויען, 1904.

די עפּל-פאַרקויפּערין

דראַבנע טראָפּן גיסט דער רעגן
לאַנגע שעה'ן נאַכאַנאַנד;
מיט דעם קוישל עפּל, באַרנעס
זיצט די אַרעמע ביי אַ וואַנט.

זי באַטראַכט מיט אַנגסט און שרעקן
איר פאַרמעגן און איר גרוילט,
און מיט ציטערדיקע ליפּן
קלאַגט זי שטיל: עס פּוילט, עס פּוילט!

יעדער קונה, טראַכט די אַרעמע,
טאַפט די פּרי, דריקט און דריקט
און דערצו נאָך האָט די רעגנס
אַזוי פּרי גאָט אַנגעשיקט.

אַלע פרעסן, אַלע דריקן,
גאָט און מענטשן — ווי דאָס גרוילט!
און צוואַמען מיט איר סחורה
זיצט די אַרעמע און פּוילט...

דער קראַנקער בוי

ווי נאָר ס'הויבט דער בויס אַן דאַרן,
דאַרט ער שוין און דאַרט;
ס'וועט ניט היילן אים דער פּרילינג,
וואָס ער וואַרט און וואַרט.

גרינען וועלן ניט די בלעטער
אויף די צווייגן מער;
און קיין פייגל וועט ניט קומען
זינגען דאָ אַהער.

און דער טוי באַגינען וועט ניט
פאַלן אויף זיין קאַפּ,
און דער וואַנדערער וועט אים ווייכן,
רוט ביי אים ניט אַפּ.

ס'וועט דער פּרילינג נאָר אים רייצן,
ס'וועט אים טאָן נאָר באַנג;
אַלע בוימער אויסגעצירטע,
ער נאָר — הויל און קראַנק.

פערטער בוך

אין אומרו

עפעס הער איך

עפעס הער איך שטימען ברומען
אין דאס ווייטע — נאָענטע לאַנד:
רופט מען מיך אַהין צו קומען? —
ס'איז באַקאַנט און אונבאַקאַנט...

עפעס הער איך ווינטן בלאָזן —
גלעטן זיי, צי טרייבן זיי?
זאָל איך צו מיין לאַנד זיך לאָזן?
עפעס גלויבט זיך און טוט ווי...

עפעס הער איך פייגל זינגען.
אַ דער ווינטער האָט געעקט;
זאָל מיין ליד אין כאַר אויך קלינגען?
עפעס צייט און עפעס שרעקט! ...
קראַקע, 1905.

זייט גרייט

עס הערט זיך אַ רופן: „זייט גרייט!“
עס קומט אויף דער וועלט עפעס אַן:
עס פלאַטערט אויף אונדזערע קעפּ
פון זעלטענע פאַרבן אַ פאַן.

עס קריכט ווער פון טונקעלע טרעפּ,
עס יאָגט פון דעם אָפּגורנט אַ ווינט,
און טירן פון היילן און ווענט —
זיי עפענען זיך ברייט און געשווינט:

עס הערן זיך דומפיקע טריט,
און אימצער רייסט זיך פון קייט:
עס צייכנט אַ האַנט אויף דער וואַנט,
עס הערט זיך אַ רופן: „זייט גרייט!“ ...

איז אַוועק צום קריג דער מלך...

(19 מאַריאָ קאַנאָפּניצקאַ)

איז אַוועק צום קריג דער מלך —
בלאָזן אַלע שופרות פריילעך;
שופרות בלאָזן, רוישן, ברומען,
אַז ער זאָל בשלום קומען.

איז גענאָגען סטאַך זיך שלאָגן
האַט דער טייך גענומען קלאָגן,
און די זאַנגען שטיל צו צייטערן,
אויף זיין מזל, אויף זיין ביטערן ...

אויפן שלאַכט-פעלד אונטן, אויבן
פליען קוילן, מענטשן ליגן, —
זלכיס שלאָגן זיך, ווי לייבן,
כלאַפעט פאַלן ווי די פליגן ...

פאַנען רוישן, שאַסן קראַכן
און די מחנות ציען ווייטער;
ס'האַט אַ קויל געטראַפּן סטאַכ'ן,
ס'קומט אַהיים דער מלך הייטער.

ווי געקומען איז דער מלך
עפענען זיך די טויערן פריילעך;
די טראַמפּעטן רוישן, שאַלן
און די זון, זי שיט מיט שטראַלן.

ווי מען האָט גענומען גראָבן
פאַר דעם סטאַך אַ גרוב, דאַן האָבן
שטיל געוויינט אין פעלד די גראַזן
און אַ ווינט האָט צוגעבלאָזן ...

א מידער טאָג

א מידער, מאַטער טאָג
אין פענצטער קוקט אַריין;
איך קוק אים אָן און טראַכט:
ווי אַלט דער טאָג מוז זיין!

איך מאַך די אויגן צו,
און טראַג זיך און איך יאָג
אין יענעם ווייטן לאַנד,
וואו יונג איז יעדער טאָג.

און כאַטש איך ווייס, דאָרט זיין
בין קיינמאַל ניט אין שטאַנד,
דאָך וואַרעמט מיך שוין דאָ
דער טאָג פון יענעם לאַנד.

איך זע די הימלען בלוי,
און פיל דעם ליבן שייך;
כ'דריק פעסט די אויגן צו,
אום לענגער דאָרט צו זיין...

אין אַ מאַי-טאָג

(אַלעגאָריע)

אין אַ מאַי-טאָג, אין אַ קאַלטן,
ניט פאַרצווייפל אין געדאַנק;
עס באַדייט בלויז, אַז פאַרהאַלטן
האַט דער ווינט די זון אין גאַנג.

עס באַדייט נאָר אַז עס זיינען
וואַלקנס ערגעץ-וואו אין מאַכט,
און זיי לאָזן נאָך ניט שיינען
אונזער זון אין גאַר איר פראַכט.

הויב דאָך אויף דיין בליק, זיך שיצן,
איבער דעכער אין דער הויך —
דו דערזעסט די בוימער-שפיצן
אין דער קעלט — זיי גרינען אויך...

פילסט זיך...

פילסט זיך אַפט אין רייפן,
אַרמער, בלאַסער זינגער —
וויילסט די וועלט באַגרייפן —
ס'איז דער ציל קיין גרינגער.

פאַר די פרייד פון זינגען,
פאַר דעם גאַב פון פילן,
מוסטו זיך באַצווינגען,
די פאַרלאַנגען שטילן...

ס'איז אַ פרייז אַ שווערער,
ס'העלפט ניט זיך צו דינגען; —
וויילסט ניט ליידן מערער —
הערסטו אויף צו זינגען.

קענסטו ניט פאַרמיידן,
און דו זינגסט דאָך ווידער —
דאַרפסטו קענען ליידן
פאַר דעם לויך פון לידער...

לעבן ווילט זיך

לעבן ווילט זיך... אַך, דאָס לעבן
האַט אין זיך אַזוי פיל חן,
נאָר איך קען גאַר נישט דערגרייכן
דאָס, וואָס ליב איז, דאָס וואָס שייך.

לעבן ווילט זיך... נאָר איך קען ניט —
כוחות דאַרף מען האָבן מער...
שטאַרבן... און פאַרלאָזן אַלעס —
אַח, דאָס איז מיר אויך צו שווער!

און מיין לעבן איז געגליכן,
צו אַ לאַמפּ מיט ווייניק נאַפט;
ווערן ווערט ער נישט פאַרלאָשן,
ברענען האַט ער נישט קיין קראַפט!...
וואַרשע, 1900.

אין קישען

אין קישען באהאלט איך מיין פנים,
איך נורע זיך איין טיף און וויין;
דער איינציקער פריינט אין מיין לעבן
איז מיר נאָר דאָס קישען אליין.

געפליקט האָט די פעדערן זיינע
מיין שוועסטער ביז שפעט אין דער נאַכט,
געפליקט מיט אַ האַרץ אַ צעפליקטן
אין אומעט און עלענט פאַרשמאַכט.

וואו איז איצט די שוועסטער פאַרוואַרפן,
וואו איז זי? ווער ווייסט וואָס זי מאַכט!
דערפאַר איז מיר טייער דאָס קישען,
כ׳באַפייכט עס מיט טרערן ביינאַכט! ...
קאַוונע, 1897.

די בערג . . .

איך קוק אויף די בערג אויף די הויכע,
וואָס שטייען, ווי העלדן אליין;
אַ וויימוט נעמט דורך מיין נשמה:
ווי איך בין אַנטקעגן זיי קליין!

אַ וויימוט נעמט דורך מיין נשמה —
עס לויפט דאָך אַ וואָך נאָך אַ וואָך;
ווי קליין גאַר, וועט זיין יענעם בערגל,
וואָס וועט מיך פאַרדעקן דערנאָך! ...
קוידענאַוו, 1892.

נאַכט און קאַלט . . .

נאַכט און קאַלט, דאָס קליינע שטיבל
קוקט ווי אַ גרויסער קבר אויס,
און דאָס אַרעמע געזינדל
קען פון דאַרטן ניט אַרויס.

און די שויבן פון די פענצטער
קוקן אַזוי שטאר און ווילד,
ווי די אויגן פון פאַרשטאַרבענע —
דרויסן שפילט דער ווינט און שפילט.

ש׳שפילט דער ווינט אַ סומנעם ניגון
הינטער שטיבל אויף דער גאַס,
און די אַרעמע אין דעם שטיבל
האַרען צו אַן צער, אַן כעס . . .

די צייט

די צייט זי איז אַן אַלטע פרוי,
אַן שכל, אַן פאַרשטאַנד,
זי זיצט זיך רואיק אויפן שטול
און שטריקט אַ זאַק אין האַנט.

די מענטשן, אירע קינדערלעך,
זיי שלאָגן זיך ביז בלוט, —
זי הערט עס ניט, איר אַרט עס ניט:
זי זיצט און שטריקט באַרוט.

די מענטשן, אירע קינדערלעך,
די שווערע גויט זיי דריקט, —
זי שפירט עס ניט, זי פילט עס ניט:
זי זיצט און שטריקט און שטריקט!

אַ, דומע פרוי, ביז וואָן, ביז ווען?
עס האָט דאָך אַלץ אַ חק!
זי גיט אַ געניץ שלעפּריק: האַאַ? —
און שטריקט זיך אַלץ איר זאַק . . .
וואַרשע, 1900.

בירגער

מיר לאַכן פון בירגער, געוויינלעך,
און קוקן אויף זיי מיט פאַראַכטן,
ווי גראַ און געמיין און ווי קליינלעך
דאָס לעבן ביי זיי — מיר באַטראַכטן.

דאָך בלאַנדזשענד ביינאַכט ווי
געשפּענסטער,

אין טונקעלע איינזאַמע גאַסן,
מיר קוקן אַריין אין די פענצטער
צו יענע פון וועמען מיר שפּאַסן.

אין צימער לויכט פריילעך דאָס פייער,
אַ טאַכטער זיצט יונג ביי דער פּיאַנע . . .
און דו, אַ, דו קלוגער, דו פרייער,
ביזט, אפשר, די בירגער מקנא.

אויף די פעלדער

רו און שטילקייט אויף די פעלדער,
אונטן גרין און אויבן קלאַר.
זעלטן, זעלטן זינגט אַ פויגל,
אַפגעריסן זיך פון פון קאַר.

וויל ניט מיטן זיינע טרעלן
מיט אַן אַנדערנס געזאַנג.
זינגט ער זיך אַליין ביחידות
מיט אַ זילבער העלן קלאַנג...

ביי די זייטן שטייען בויםער
אויסגעפלאַכטן ווי אַ קייט;
נאַר איין בוים — ער שטייט באַזונדער,
האַט פון זיי זיך אַפגעשיידט.

קוקט מיט שטאַלץ אויף זיינע ברידער:
ווי געבונדן, ווי געענגט!
אַבער אַז עס קומט דער אַוונט,
ווערט ער טרויעריק און פאַרבענקט.
ג. י. קאַרטלאַנד פאַרק, 1916.

עס דאַכט מיר ...

ס'דאַכט מיר ס'עפנט זיך די טיר
און מיין ליבסטע גייט אַרייך,
און איך וואַרף מיך גלייך צו איר:
ביזט געקומען, קינד דו מיין!

און די קליינע שטייט פאַרשעמט
ווי אַ גרויסער, שווערער חטא
און זי מורמלט שטיל, געקלעמט:
זאָג מיר, אפשר איז שוין שפעט...

ניין, מיין גוטע, שפעט איז ניט
ב'האַב ווי פריער דיך נאָך גאַלד,
דען די ליבע אייביק בליט
און איז אייביק ריין, ווי גאַלד...

אויפן פעלד ...

אויפן פעלד
וועהט אַ קעלט,
יאָגט אַ ווינט אַ ביזער,
און ער בייגט,
און ער לעגט
צו דער ערד די גרעזער.

שטיל מיט ווי
פאַלן זיי
צו דער ערד אַנידער;
ווי גערעדט:

ס'איז שוין שפעט,
ס'העלפט ניט זיין דערווידער.

אויס, פאַרביי
איז דער מאַי
און דער ליבער זומער;
סומנע, קאַלט
און עס פאַלט
אויפן האַרץ אַן אומער...

דער הימעל ...

דער הימעל איז לופט — עס איז מעגלעך!
די ערד אַבער, פריינט, איז אונערטרעגליך.
זי האַט מיך אַפטמאַל מיד געמאַכט —
די בעסטע כוחות אויסגעבראַכט
אויף נויט, אויף פּיין...
אַ פריינט, מיין בעטן הער:
דעם הימעל ניט צעשטער —
לאַז דעם הימעל זיין!

שטיינער און טרערן ...

איך האָב זיי געגעבן
דאָס שענסטע פון לעבן;
אַ לויטערע טרערן ווי גאַלד,
מען האַט מיר מיט שטיינער באַצאַלט!
נו, וועל איך מיך יעצט דאָך ניט קלעמען,
די שטיינער זיי וועל איך מיר נעמען,
איך ווייס אויך מיט שטיינער צו האַנדלען:
איך וועל זיי אין פערלען פאַרוואַנדלען.

דו פרעגסט ...

דו פרעגסט מיך, מיין פריינט, ווי אַלט איך בין שוין?
איך וואָלט עס דיר גערן דערציילן:
נאָר גלויב מיר, מיין פריינט, איך ווייס ניט אַליין —
עס האָט ניט געלוינט זיך צו ציילן ...

דער קאַרגער ציילט געלט, דער גליקלעכער — טעג,
מען ציילט וואָס ס'איז ליב, וואָס ס'איז טייער;
מיין לעבן, אַ פריינט, איז אַ וויסט-לאַנגער וועג,
און פונקט פאַר אַ יאָרן, ווי היי-יאָר ...

אויב לעבן הייסט ליידן, דאָן לעב איך שוין לאַנג,
דאָן האָב איך גענוג זיי, די יאָרן;
אויב לעבן הייסט הערן פון גליק כאַטש אַ קלאַנג
דאָן בין איך נאָך גאָר ניט געבאַרן ...
בערלין, 1907.

אַמאָליקע טעג

צושטעלט זיך אין רייען אַמאָליקע טעג,
פאַרשוואַנדענע טעג פון מיין לעבן,
איך וועל אייך אַדורכגיין פון אַנהויב ביז ברעג,
און יעדערן „שלום“ אָפגעבן.

איך וועל מיר פאַר יעדערן געבן אַ ניג
און שטרעקן מיט ליבשאַפט די האַנט אייך;
עס וועט זיך באַווייזן אַ טרער אין מיין אויג —
אַן אַלטע — זי איז דאָך באַקאַנט אייך.

צושטעלט זיך אין רייען פאַרגאַנגענע טעג!
פאַרגעסט, וואָס איך האָב אייך געשאַלטן,
עס איז נאָר געוועזן פאַר צרות אָן ברעג,
עס האָט מיר מיט אייך נישט געגאַלטן.

איר זענט אַזוי חושד'דיק פינצטער געווען
און שווער, ווי די ריזיקע בערגער,
געהאַפט האָב איך בעסערע טעג פאַר מיר זען,
אומזיסט אָבער — די זיינען ערגער ...!

אין א לאַנד

(א' אַ מלחמה צייט)

אין אַ לאַנד, אין גאַר אַ ווייטן,
אָפּגעשניטן פון דער וועלט,
אין אַ שטיבעלע אָן ענגער —
שמאַכטן זיי פאַר הונגער, קעלט ...

אַלע קליידער — שוין צעריסן
און דאָס לעצטע העמד צעפּליקט,
און די באַקן איינגעשרומפן
פון דעם הונגער וואָס זיי דריקט.

שווייגן אַלע — און די אויגן
קוקן ערגעץ מיד און שטאַר;
אויף די פּנימער פאַרגליווערט
ליגט אַ פּחד און אַ צער.

שווייגן אַלע — ביז זיי פּאַלן
און זיי שרייען בלוז פון שלאָף,
ווי זיי וואַלטן אין דעם חלום
פון דער וועלט געזען דעם סוף.

איינער בלוז קען דאָרט ניט שלאָפּן
און ער שטייט און וואַרט שוין לאַנג ...
אין זיין האַרץ האָט נאָך די האַפּנונג
ניט געענדיקט איר געזאַנג ...

און ער האַלט די אויגן אָפּן,
קוקט אין פענצטערל אַרויס,
און ער זעט אַ ים אַ ברייטן
און אַ שיף — זי שווימט פאַראַויס!

ס'קומט די שיף פון ווייטע לענדער
צו באַפרייען זיי פון בוים,
און די שיף איז אָנגעלאָדן
אי מיט קליידער, אי מיט ברויט ...

די מאַטראָזן איילען, איילען ...

און דער גוטער קאַפּיטאַן
טרייבט די שיף אַלץ ווייטער, ווייטער
ווי פּיל קראַפּט ס'איז נאָר פאַראַן!

„העי מאַטראָזן, גיכער!“ הערט ער
ווי דער קאַפּיטאַן ער שרייט ...
און די שיף זי יאָגט אַלץ שנעלער,
און די שיף איז שוין ניט ווייט.

ביז ער איז צו לעצט געפּאַלן
און איז איינגעשלאָפּן טיף,
און מיט צוגעמאַכטע אויגן
נאָך געזען, ווי ס'שווימט די שיף ...

צום איינזאַמען

וואו דו קומסט — ביזטו קיין היגער,
וואו דו קומסט — ביזטו אַ גר;
ביזט פאַר אַלע בעסער, קליגער
און דאָס וועט דיר אויסגיין שווער.

דען די וועלט האָט פּיל מדינות
און פּיל מענטשן און פּיל שפּראַך,
דאָך דיין זעל האָט אירע מינעס
און דאָס איז די שענסטע זאַך.

זאַל מען לאַכן, זאַל מען שפּעטן,
זיי ניט ביי, צוריק ניט שעלט!
לאַז דיין שפור נאָר ניט פאַרטרעטן,
גיי און בלייב אַליין אַ וועלט ...

דער מיטל ...

קוק דעם אומגליק אין די אויגן
מיט אַ שמייכל אויף די ליפּן,
זאַל ער זען דיין מוט און כוח,
זאַל ער זען דיין שטאַלץ.

זאַל אים טרעפּן דייע בליקן,
ווי די פיילן פון דעם בויגן
אויפן ברייטן, ווייטן שלאַכט־פעלד
אין דעם שונא'ס ברוסט!

און אַנטלויפן זאַל דאָס אומגליק
צו דער נאַרישער השגחה,
און זיך קלאַגן אַ פאַרשעמטער;
אַ, דער מענטש איז שטאַרק!

כ'האָב געהאַפּט, געגלויבט, און דאָך
מענטשן טראָגן זייער יאָך ...

האָב איך באַלד פאַרלאָזט דעם מאַרק
און געשטיגן אויף אַ באַרג;
כ'האָב באַזוכט דעם העכסטן שפיץ
און געבעטן: גאָט באַשיץ!

וואָס־זשע האָסטו, לעבן, נאָך,
אויסער זיבן טעג אין וואָך,
אויסער אונדזער שווערן יאָך
און דעם לויך דערנאָך, דערנאָך? ...
קראַקע, 1907.

איר ווייסט ...

איר ווייסט, ווען געדענק איך אָן זיי?
אין פּרילינג אין ליבן,
ווען ס'בלייבט ניט קיין שפורן פון שניי,
און פּייגל, וואָס זיינען פאַרטריבן
זיי קומען אָן ווידער
אין רייען, אין רייען.

פאַרפרוירענע הערצער
דערוואַרעמען, דערפרייען ...
דערמאָן איך די שוועסטער, די ברידער,
דערמאָן איך אָן זיי ...
און ס'קלינגען די לידער
פול צער און פול־וויי ...

די ערשטע גראַע האָר ...

די ערשטע גראַע האָר האָט מיך
דערשראָקן:

אַ, מייע האָר!
ווען היינט איז איינע נאָר,
וועט מאַרגן, — ווינד און וויי, —
שוין גראַע ווערן צוויי,
און איבערמאָרגן — דריי,
און נאָכדעם איז פאַרביי,
מיט מייע שוואַרצע לאַקן! ...

שטילערהייט ...

שטילערהייט, שטילערהייט
דיינע לייך פאַרטראָג;
וואָס עס האָט דיר געגרייט
יעדע שעה, יעדער טאָג.

און ניט מיין, אָז עס גיבט
אַזאָ וועזן כאַטש וואו,
וואָס עס פילט און עס ליבט
און דיין קול הערט עס צו.

ניין, ניטאָ! אַלעס שטומט!
דאָך ניט, ערגער זיך פיל:
יעדעס אונגליק, וואָס קומט
נעם עס אויף אין דער שטיל ...

און אויב צופיל טוט וויי
און פאַרטראָגן ביזט מיד —
נעם דעם גרעסטן פון זיי
און זינג אויס אין אַ ליד! ...

צום לעבן

לעבן זאָג מיר, וואָס דו האָסט
און איך פּרעג נישט, וואָס עס קאַסט;
שמעלן שמעל דעם העכסטן פרייט,
אַבער עפעס שיינס באַווייט.

כ'האָב געהאַט אָן אידעאַל —
ווי אין וואַלד אַ ריינער קוואַל,
אַנגעריט האָב איך אים קוים
איז צעריבען ער ווי שוים ...

כ'האָב געליבט אַ פרוי — איר בליק
האַט געשאַפט מיר פרייד און גליק;
כ'האָב דערקענט זי — ערשט ווי פּרעמד
און דאָס האַרץ איז מיר געקלעמט ...

כ'האָב געקעמפט פאַר מענטשן־גליק
פריי צו מאַכן זיי פון שטריק;

צו די ליינדע . . .

קום מיר וועלן גיין צו די ליינדע,
האָב ניט קיין מורא פאַר זיי;
מענטשן דאַרט זיינען די בעסערע,
שיין גלאַנצט אין די אויגן דער וויי.
ס'גלאַנצן דאַרט אויגן ווי שפיגלען,
שפיגלט זיך אָפּ יעדער ליד . . .
וועסט דאַרט צום פלאַנטער פון לעבן
גיכער געפינען באַשייד.

אַ פּויגל זינגט,
אַ פּויגל וואַכט . . .
מיין צוקונפט דאָן
האָב איך געמאַכט.
טשיריק, טשיריק;
אַ קוש, אַ דריק,
טשיריק, טשיריק;
אַ ווייטער גליק!

מיין ליד

און וואָס איך פאַרמעג,
און וואָס איך באַזיץ;
פון ליכטיקע טעג
דעם שיין און דעם בליץ;

פון פינצטערע נעכט
דעם זיפץ און די טרער,
דאָס בינד איך און פלעכט
אין לידער אַהער.

עס איז אַ געמיש
פון שאַטן און שטראַל;
פון אירן אַ קיש,
אַ וואָרט ווי פון גאַל.

אַביסל פאַרויסט,
אַביסל פאַר'ס'ט;
עס איז ניט אומזיסט
דאָס לידל באַ'טע'ט . . .

קום, מיר וועלן גיין צו די ליינדע,
אומעטיק איז סיי ווי סיי;
זוכסט דאָך דיר וועגן אַלץ נייערע —
דער וועג צו די ברידער איז ניי!

עס איז געווען אַמאָל . . .

עס איז געווען אַמאָל . . .
ווי לאַנג — ניט פרעגט —
דער שטויב פון לעבן האָט
די צייט פאַרדעקט . . .

איך בין געלעגן
אונטער אַ בוים . . .
דאָס האַרץ פול ליבע,
דער קאָפּ — פול טרוים . . .

און אויף דעם בוים
האָב איך געהערט;
אַ פּויגל זינגט
גאַר אומגעשטערט.

קלוגע און שלעכטע . . .

ס'באַרויבן מיך מענטשן, ווי קלוגע, ווי שלעכטע, —
עס איז מיר דאָס לעבן פאַרשטערט!
גערויבט האָבן קלוגע מיין גליק דאַרט אין הימעל,
די שלעכטע — מיין גליק אויף דער ערד! . . .

וואַרשע, 1900.

פינפטער בוך

נייע ליבע...

צו...

כ'קען ניט, ליבסטע, זיין דיין שיצער,
כ'קען פון אומגליק ניט פארהיטן :
נארען זיינען פעסט און זיכער —
כ'ווייס דער אומגליק קומט אינמיטן...

כ'וועל מיך אויך ניט אונטערנעמען
זיין דיין פירער, דיין באגלייטער,
דען דער וועג פון לעבן, ווייס איך,
איז אַ קרומער, אַ פארדרייטער...

כ'קען דיר אויך מיין וואָרט ניט געבן,
ליבע אייביקע דיר שווערן,
דען דאָס ריינע און דאָס שיינע
לאַזט די וועלט נישט לאַנג געווערן...
נייריאַרק, 1909.

צו אַ כלה-מיידל...

וואָס חלומסטו, אַ ליבע כלה,
בשעת דו שלאָפסט ביינאַכט אין בעט?
צי חלומט דיר : דיין שיינער חתן
שטייט נעבן דיר און קושט און גלעט.

ער קושט די בעקלעך און די ליפן
און פליסטערט שטיל : ווי האָב איך האַלד
מיין ליבע, שיינע, גאַלדענע כלה —
און טוט דיר אַן אַ קייט פון גאַלד ? ...

אַ קייט ... אַ קייט ... אַ גאַט, באַשירם
דעם חלום פון אַ שלעכט בעשייד :
דאָס גאַלד זאָל קיינמאַל ניט פאַרשווינדן,
און בלייבן זאָל ניט בלוין די קייט ...

קיינענאָו, 1893.

פינה באַנען

פינה באַנען קומען אָן פון שטאַט
פון וואָן זי דאַרף צו קומען,
נו, גיי איך יעדעס מאָל צום צוג
און בין אַזוי פאַרנומען !

די צוגן קומען צו דער צייט,
ס'האַט איינער ניט פאַרשפעטיקט,
מיין ליבסטע איז דאָך אַליץ ניטאָ —
ווי איז מיין האַרץ צעווייטיקט !

און יעדער צוג קומט האַסטיק אָן
מיט רויך און דאַמף און ליאַרמען,
דאָס אַלעס לעגט זיך אויף מיין האַרץ,
אַ גאַט זאָל זיך דערבאַרמען...
קראַקע, 1909.

דער וואַנדערער

ליבעס קינד, איך האָב דיך ליב.
דאָך איך קען ביי דיר ניט בלייבן ;
כ'רו ביי דיר אַ רגע אָפּ,
פרישע קרעפטן אַנצוקלייבן.

ווי דער וואַנדערער אין מדבר
בלייבט אַמאָל ביים וואַסער שטיין,
טרינקט זיך אָן און ווערט דערמונטערט,
און ער לאַזט זיך ווייטער גיין.

יא, מיין קינד, איך בין אַ וואַנדערער
אין דעם לעבנס וויסטעניי ;
כ'האַב געקושט דיר, בין דערמונטערט
און — איך וואַנדער אויף דאָס ניי !

וואַרשע, 1906.

צום טרוים

אָנגענומען זיך מיט צער
פאַר דעם לאַנגן טאַג, —
אַ דו ליבער, שיינער טרוים,
טראַג מיין זעעלע, טראַג!

אַ, וואָס זע איך ווען איך וואַך,
אַרמוט, זומפ און קויט;
ווער באַזוכט מיך, ווען איך וואַך? —
נאָר די אַלטע נויט...

און איך בעט: דו, גוטע נאַכט,
פאַל שוין, פאַל שוין צו!
און מיין האַרץ, מיין מידן האַרץ
שענק אַביסל רו...

קום־זשע גלייך, דו ליבער טרוים,
טראַג מיך ווייט און טראַג,
טראַג מיך ווייט, איך זאַל ניט זען,
וואָס איך זע בייטאַג...

וואַרשע, 1900

דער צוג

(וואַריאַנט)

דער צוג פון אונדזערע יאָרן —
ווי שנעל ער יאָגט, ער פליט;
אַ וועלט מיט מענטשן פאַרן
און דו מיט זיי פאַרסט־מיט.

דער צוג אַליין — קיין וועזן!
אַ קליין־באַגרעניצטער צוג;
פון פריער, וואָס געוועזן
מיר גיבן צו גענוג;

און קייטלען־צו די יאָרן
פון שפעטער — וואָס וועט זיין;
דער צוג ווערט לאַנג — מיר פאַרן
אין שענסטער צייט אַריין...

אַ פאַרוועלקטע שיינהייט

אַ פאַרוועלקטע שיינהייט
איז פאַרבייגעגאַנגען,
אַ פאַרוועלקטע שיינהייט
האַט מיין האַרץ געפאַנגען.

און די שוואַרצע פאַסן
ביי די בלויע אויגן,
האַבן מיך גערופן,
האַבן מיך געצויגן.

און דער טרויער שמייכל
אויף אַ גליק — פאַרשוואַנדן,
האַבן אין מיין האַרצן
העלן ליכט געצונדן.

און די קלוגע בליקן,
פול מיט צער, פאַרגעבן,
האַבן מיר באַלויכטן
אונדזער זין פון לעבן.

האַב איך דורכגעלאָזן
אַלע די וואָס בליען —
פאַר פאַרוועלקטע שיינהייט
האַט געוואַלט זיך קניען...
ניו־יאָרק, 1917.

דאָס שענסטע ליד...

דאָס שענסטע ליד־געזאַנג,
די שענסטע מעלאָדיען,
ניט זינג ביים בליען,
נאָר זינג ביים אונטערגאַנג.

דאָס בליען, פריינט, איז שוין,
עס זינגט און קלינגט אַליין!
דער אונטערגאַנג איז ווי און מיד —
פאַרזינג, פאַרקלינג עס מיט אַ ליד!

די אייביקע שיינהייט

עס איז אין דער וועלט דא א פרוי,
וואָס יעדערער זעט זי בלויז איין מאָל:
זי טראָגט זיך פאַרביי און פאַרשווינדט
און טרעפן זי וועסטו שוין קיינמאָל.

ווער איז זי...? פון וואָנען זי קומט? —
דו וויסט ניט... אומזיסט וועסטו יאָגן —
דו וועסט נאָר אין האַרצן איר בילד
בשתיקה פון זיך אַליין טראָגן...

עס גייען די יאָרן פאַרביי
און פאַלן ווי בלעטעלעך געלבע,
באַגעגענסטו ווידער די פרוי,
אַ צווייטע — און אפשר די זעלבע...

עס האָט דיר איר שיינע געשטאַלט
דיין האַרץ אויף דאָס ניי אַנגעצונדן,
אַט איצט וואַלסטו אַפּשטעלן זי —
אומזיסט — איין בליק און פאַרשוואונדן.

און ווידער די יאָרן זיי ציען —
און בלאַנדזשעסט אויף אַלערליי וועגן,
און פּלוצים — די זעלבע — צי ניט —
די שיינהייט זי קומט דיר אַנטקעגן...

זי קומט און פאַרשווינדט, ווי אַ בליק,
דו זעסט שוין — דו וועסט זי ניט קריגן,
און ענדלעך, פאַרשטייטו דעם זין
און מוזט דיין פאַרלאַנגען באַזיגן.

די אייביקע שיינהייט איז זי,
וואָס ווייזט זיך אין לויף פון די יאָרן:
פאַרשווינדן פאַרשווינדט זי פון דיר,
דאָך גייט זי ניט קיינמאָל פאַרלאָרן!...

צו אַ בילד

עס הענגט נאָך דיין בילד אויף דער וואַנט,
דו ביזט ווי געווען;
דיין שמייכל — ער איז מיר באַקאַנט,
ווי ערשט וואַלט געשען.

דו ביזט נאָך ווי דעמאַלט אַן ברעג
מיר ליב און געטריי;
און דאָך איז שוין אַלץ ווי אַוועק
און אַלץ איז פאַרביי.

אין אמת'ן ביזטו שוין אַלט,
און טרויעריק — טריב;
און דאָך אויף מיין וואַנט דיין געשטאַלט
קוקט יונג נאָך און ליב...

וואו ביזטו? אין וואָס פאַר אַ לאַנד?
ניט זאָרג און ניט וויין!
אין צימער ביי מיר אויף דער וואַנט
וועסט שטענדיק זיין שוין.

און גייסטו פון עלענד וואו אויס
און האַסט קיינעם ניט —
איך — וואו נאָר איך וואַנדער אַרויס,
דאָרט נעם איך דיך מיט!

איך בין ניט...

איך בין ניט קיין אַלטינקער מלך,
דאָך וואַלט איך, ווי דוד המלך,
געוואַלט אויף אַ תהילימל שרייבן,
פאַר שפּעטערע דורות זאָל בלייבן...

און פילע באַטריבטע געמיטער
מיט הייליקע אַנגסטן און ציטער —
זיי זאָלן עס זינגן, די האַרציקע טענער,
און ווערן געלייטערט און שענער...

אלע מאָל

אלע מאָל, אלע מאָל

אין מיין פענצטער דער ווינט —
 ער דערמאָנט, ער דערציילט
 און ער שרעקט, ווי אַ זינד.
 זאָגט, ווער איז און וואָס וויל
 ער, דער ווינט?

נאָך אין קינדהייט אַמאָל,

ביי מיין פאָטער אין הויז:

נאָך אין קינדהייט אַמאָל,

ביי מיין מאַמען אין שויס —

פלעגט מיין שרעק פאַר אים זיין
 אַזוי גרויס.

ער באַזיצט אַזאַ קראַפט

און ער יאָגט אַזוי שייך,

קומט פון פעלדער אַרויס,

קומט אין שטאַט אָפט צו גיין,

און איז שטענדיק פאַריאַגט

און אַליין.

און מיט מיר וואָס וועט זיין? —

האַב איך דאָן זיך פאַרקלערט.

איך האָב אַפּשער געפילט,

עס וועט זיין מיר באַשערט.

איך זאַל זיין ווי אַ ווינט

אויף דער ערד...

קרעלען

כ׳זע אַ מיידל — טראָגט זי קרעלן,

הויבט זי אָן מיר שטאַרק געפעלן...

קרעלן האָט אויך זי געטראָגן

און עס הויבט דאָס האַרץ אָן קלאַגן.

ליבסטע! אַך ווי וואָלט איך וועלן,

זען דיר איצט אין יענע קרעלן.

און עס רינגען טרערן מיינע

גרויסע, ווי די קרעלן דיינע!...

דער לאַמטערן

(באַלאַדט)

עס שטייט קעגנאיבער מיין פענצטער

אַ שטילער לאַמטערן;

ער לויכט אַלע נאַכט אין מיין פענצטער

אַזוי ווי אַ שטערן.

ער לאַזט מיך ניט איינשלאָפן רוהיק,

ער וויל מיך נאָר וועקן;

זיין איינזאַמעס ליכט, זיינע שטראַלן,

זיי וועקן און שרעקן.

אויף מאַרגן — זיין ליכט איז פאַרשוואַנדן

אַ לערער אָן לשון.

איך ווייס ניט: ווער האָט אים געצונדן,

ווער האָט אים פאַרלאָשן.

דאָס פעלד

דו האַסט געזייט דאָס פעלד

אין פּרילינג-צייט — פאַר-פּרי;

אין גרויקייט פון דער וועלט,

אין אַרימקייט, אין מי.

די זון — זי ווייזט זיך קוים,

דער ווינט — ער גייט בלויוז מיט;

נאָר ווען-ניט-ווען אין רוים

אַ שוואַלב מיט אַנזאָג פליט...

דו האַסט געגלויבט, געוואַרט,

ס'וועט אויפגיין יעדער זויס;

דו האַסט זיך ניט גענאַרט,

דו זעסט אויף וואָר דיין טרוים.

די זאַנגען שטייען הויך

און ס'איז די צייט פון שניט;

און קומט אַ שטורעם אויך —

קיין קרעפטן פעלן ניט...

אין א זומער-נאכט

גליענדע,
ציענדע
רופנדע נאכט! —
וואו ליגט דיין צויבער,
און וואס איז דיין מאכט?

ס'פלאטערט,
עס מאטערט
דאס הארץ אין דער שטיל:
ס'רירט זיך, עס וועקט זיך
א יונגעס געפיל.

קלאנגען,
פארלאנגען
זיי פילן דיך און,
פילסט זיך אין גאנצן
א קלינגענדער טאן...

ס'קומען,
ווי בלומען,
דיר מיידלעך פארביי,
קוקן אין דאויגן
דיר לוסטיק און פריי...

קערסט זיך
און קלערסט זיך:
מיין כלה וואו איז?
וועל איך זי קושן
ווי שטארק און ווי זיס...

יאָרן —
פארלאָרן —
זיי קומען צוריק:
יונג ביזטו ווידער
און האַפּסט נאָך אויף גליק!...

פאָרגראַבענעם גליק

(באַלאַדע)

ווייט פון שטעטל, פאָרן וועלדל
צייט זיך ברייט פון בערג אַ קייט,
און אויף איינעם פון די בערגער,
ווי אַ ריי, אַ שטיין דאָרט שטייט.

און די איינוואוינער פון שטעטל
ווייסן מעשיות פון אים פעק,
און דערציילן זיי די מעשיות
ציטערט שטיל דאָס האַרץ פאַר שרעק.

און דערציילן זיי די מעשיות
טוט דאָס האַרץ דיר וויי און באַנג:
ס'האַבן קעניגן געקעמפט דאָ
און געקעמפט מיט מוט און לאַנג.

און עס האָט דאָס בלוט גערונען,
ס'איז געפאַלן ניט איין העלד:
ניט אומזיסט איז נאָך עד היום
אזוי גרין אַרום דאָס פעלד...

און די רייכקייט פון די מלכים
ליגט פאָרגראַבן טיף אין דר'ערד,
צו באַקומען דאָך די אוצרות
איז קיין מענטשן ניט באַשערט.

ווייל אַ מכשף האָט פאַרשאַלטן:
— ביין איז ער געווען און אַלט —
ווער ס'וועט גראַבן דאָ די אוצרות
דעם פאַרשלינגט די ערד גאָר באַלד.

יאָ, עס ליגן גרויסע אוצרות,
אונטערן שטיין דאָ — זילבער, גאָלד,
דאָך נאָך מער פאַר גאָלד און זילבער
האַט דער מענטש זיין לעבן האַלד...

און אז ס'קומען די אַרעמע מענטשן
פון דעם שטעטלע אַהער,
בלייבן זיי ביים שטיין פאַרגליווערט
און עס דריקט דאָס האַרץ זיי שווער.

א נייער פרילינג

שוין ווידער א פרילינג מיט בלומען,
און שלייכט אזוי ווייך, אזוי צארט,
פונקט וואָלט ער דאָס ערשטע מאָל קומען,
פונקט האָט ער נאָך קיינמאָל גענארט ...

נו, שלום-עליכם, דו שליח
פון זון און פון שטראַלן און ליכט!
א, זיי זיך, מיין ליבער, מטריח,
אַנטפלעק מיר דיין וואָרן געזיכט ...

ליבע און שניי ...

איך האָב דיך גענומען צו ליבן
אין ווינטער אין קאַלטן אין טריבן;
געדענקסטו די ערשטע טעג, זיי?
געבליט האָט די ליבע אין שניי!

געהאַפט, אַז דער ווינטער וועט ציען
און בויער און גראַז וועלן בליען ...
און ווי איך האָב פרילינג דערוואָרט
אזוי האָט די ליבע געדאַרט ...

וועק נישט

וועק נישט די ליבע, נישט וועק!
שטיל טראַג אין האַרצן דיין צער:
אויפוואַכן וועט זי אליין —
ליבע קען רירן אַ שטיין.

גייסטו איר וואוינונג פאַרביי,
קער אַפּ דיין בליק אַן אַ זייט.
קוק אין איר פענצטערל ניט
זי וועט דערפילן די טריט.

טרעפסטו זי פלוצלונג אין גאַס,
אויסמיידן קענסט ניט איר בליק;
וואַרף בלוזי איין שמייכל איר צו
וועט זי ניט האָבן קיין רו ...

וועק נישט די ליבע, נישט וועק
ביז ס'וועט דער זומער פאַרגיין,
ביז עס וועט וועלן די בלום,
ביז זי וועט רופן דיך: קום! ...

א פאַר

און ער איז אַלץ דער בעסטער
פון אַלע אירע פריינט,
און צווישן אַלע אויגן
זיין בליק אליין איר שיינט.

און וועלן זיי זיך טרעפן —
זיי מעגן אַלט שוין זיין,
וועט ער נאָך אַלץ איר פרעגן:
„וואָס מאַכסטו, קינד, דו מיין?“

און זי וועט צו אים שמייכלען
ווי ער וואָלט זיין איר קינד:
פאַרשפילע זיך דעם מאַנטל —
עס בלאַזט אַ קאַלטער ווינט ...

זיי האָבן לאַנג געליבט זיך,
געבענטשט פון גאַט און לייט,
ביז וואַנען ס'איז געקומען
פון שיידן זיך די צייט.

מען ליבט זיך און מען שיידט זיך,
מען שיידט זיך און מען ליבט ...
צוקריגט פאַר לייטן אַפּן
און אין געהיים פאַרקניפט.

ער איז ניט מער אין כעס
און ווינטשט איר ניט קיין שלעכט.
זי איז נאָך אַלץ זיין שטערן
אין זיינע טריבע נעכט.

פארנאכט אויפן פעלד

פידלען, פידלען שפילן
 ערגעץ, ערגעץ-וואו...
 מעלאַדיען קילן,
 גלעטן דיך מיט רו.

ווייטע גלאַקן קלינגען
 מיט אַ שטילן פיין,
 און די טענער דרינגען
 אין דיין האַרץ אַריין.

פידלען, גלאַקן, לידער
 וועקן טיפן וויי:
 רופן פריינט דיך ווידער?
 זעגענען זיך זיי?

רויטלעך, אַ געבלומטער
 איז דעם הימעלס זים:
 שטייטטו אַ פאַרשטומטער
 און דו וואַכסט אין טרוים.

גלאַקן, גלאַקן קלינגען
 הינטער גרינעם וועג:
 און אין האַרצן זינגען,
 זינגען יונגע טעג...

מיין געליבטע

מיין געליבטע איז אַ קלוגע
 און זי זאָגט: עס איז אומגלויביק,
 אַז דו זאָלסט, געליבטער מיינער,
 ליבן שטענדיק, ליבן אייביק.

מיין געליבטע איז אַ קלוגע,
 קליגער קען פון איר נישט געבן;
 זי פאַרזאָרגט זיך היינט מיט קושן
 אויף דעם גאַנצן קאלטן לעבן...
 חאַרשע, 1900.

מיין גאַרטן

(געווידמעט מיין פרוי סאַראַ'1)

האַב איך מיין ליבסטע באַגעגענט —
 איז זי געווען אַזוי שייך:
 האָט זי געלאַכט מיר אַנטקעגן —
 איז דאָס געווען פול מיט חן.

האַב איך געוואָלט פאַר ענטציקן
 געבן איר אַלץ וואָס איך האָב:
 האָב איך געוואָלט זי באַגליקן
 גאַר מיט מיין גוטס און מיין גאַב.

בין אין אַ געסל אַ זייטיק
 מיט מיין געליבטער אַריין:
 בלומען געקויפט דאָרטן, צייטיק —
 פרישע און רויטע ווי וויין...

האַט מיין געליבטע די בלומען
 אַנגעטאָן ליב אויף איר קלייד,
 איז אין מיין האַרץ אַנגעקומען
 ווייטע און קוויקענדיקע פרייד.

איז ווי אַ גאַרטן מיין כלה,
 האָט זיך פאַר איינס מיר געדאַכט,
 און עס געהערן איר אַלע
 פון שיר השירים די פראַכט.
 ניו יאָרק, 1918.

דער ניגון

איך האָב זאָגן פיל געוואָלט
 און האָב געשוויגן:
 דאָס וואָרט וואָלט קאַרג און קאלט געווען,
 עס ברויך אַ ניגון...
 דער ניגון האָט אין האַרץ גערומט,
 און טיף פאַרשלאָסן;
 כ'האַב שפּעטער ערשט פאַר בלום און בוים
 אים אויסגעגאַסן.

אין דער רוישנדרער גאס

א מענטש איז געגאנגען אין רוישנדרער גאס
 און טרערן זיי זיינען גערונען
 און טרערן זיי זיינען געפלאָסן ;
 פאַר וואָס ? אַך, צי האָט ער די פרייד נישט פאַרגונען.
 צי האָט אים פאַרדראָסן
 די פרייד פון די מענטשן ? צי טראָגט ער דען האָס ? ...
 אַך, וואָס איז דער מער
 מיט דעם אַרעמענס טרער ? ...
 אַך ניין, ניט דערפאַר זיינע טרערן — פאַרקערט !
 עס איז עפעס אַנדערש די סיבה !
 אַך זאָלן די מענטשן דאָ פריילעך זיך הוליען —
 ער טראָגט צו זיי אַלעמען ליבע
 און האָט נישט צו וועמען זיך טוליען !
 ער בלאַנדזשעט אַרום שטילערהייט.
 זיין טרער אים באַגלייט !
 בערלין, 1914.

מיינע אָפגעלעבטע יאָרן

מיינע אָפגעלעבטע יאָרן
 האָבן זיך, ווי שטילע שאַטן,
 אויסגעלייגט און אויסגעצויגן
 אויף מיינ לאַנגן לעבנס־וועג ...
 וואָס־זשע ווילט איר ! כ'וויל ניט וויסן
 פון מיינ אַלטן, אַלטן עבר,
 כ'בין ניט יענער, כ'בין אַן אַנדערער —
 לאַזט מיר, לאַזט מיר גיין אַליין !
 כ'וועל אין וועג כאַגענגען בוימער,
 כ'וועל אין וועג באַגענגען פייגל,
 און אַ נייער קוואַל, אַ פרישער
 שטילן וועט מיינ לעבנס־דאַרשט !
 און איד לאַז מיך פריילעך לויפן,
 און עס ווילט זיך פייפן, זינגען —
 קער איד אַפּ מיינ קאַפּ אַ הינטער :
 אַך, די שאַטן גייען־מיט ! ...
 בערלין, 1907.

אַ חלום ...

(צום אַנדענק פון מיינ מוטער קריינע ע"ה)
 איך האָב געהאַט אַ גוטן חלום :
 מיינ מאַמע איז צו מיר געקומען
 פון יענער וועלט, פון ליכט און שטערן,
 פון שכינה־שטראַלן, ווייסע בלומען ...
 זי איז, אַ ליבע און אַ באַנגע,
 געבויגן ביי מיינ בעט, געשטאַנען ;
 און האָט מיר עפעס שטיל געמורמעלט,
 נאָר וואָס ? דאָס האָב איך ניט פאַרשטאַנען.
 צי האָט זי נאָר געוויגט מיינ זעלע,
 וואָס איז פון לעבן מיד, דערשראַקן ?
 און אפשר האָט זי גאָר געוואַלט מיך
 צו זיך, אין יענער וועלט, פאַרלאַקן ? ...
 איך ווייס ניט און געדענק שוין גאָר
 נישט —
 עס האָט פאַרמישט זיך אַלץ צוזאַמען ...
 אַ גאַנצן טאָג האָב איך געבלאָדזשעט
 און ס'האָט געצויגן צו דער מאַמען ...
 קראַקע, 1908.

דער אַדלער איז קלוג
און זיין תורה איז שאַרף!
זיין תורה איז — פליען,
וואָס העכער אָן שיעור;
שוין לאַנג ברענט זיין תורה
אין האַרצן ביי מיר.

די מוטער צום קינד

שלאַף נאָך, שלאַף נאָך, מיין ליב קינד —
דרויסן איז אַ פראַסט, אַ ווינט!
גאָט זאָל זיך דערבאַרעמען,
גאָט זאָל אונדז דערוואַרעמען.
אַ דער ווינטער שרעקט מיך, שרעקט —
ליג, מיין קינד, נאָך איינגעדעקט —
שלאַף נאָך, אַרעם פייגעלע,
עפן ניט דיין אייגעלע.

וועסט דערזען אַ קאַלטע וועלט —
דורך איז ווייסן אַבגעמעלט.
האַלץ אין שטיב קיין שייטעלע
און קיין געלט אין בייטעלע.
ניט געקאַכט און ניט געהייצט,
קעלט און הונגער דריקט און רייצט;
שלאַף מיין קינד, פאַרפרוירענע,
אַרעמע, פאַרלוירענע!...

מיין האַרץ איז ווייך ...

מיין האַרץ איז ווייך, ווי ביי אַ אינגל,
וואָס האַלט זיך אָן דער מאַמעס קליידל;
מיין מוטער איז שוין לאַנג געשטאַרבן —
זיי דו מיין מאַמע, ליבע מיידל.

איך וועל דיר, ווי אַ מאַמען, פאַלגן
אַלץ וואָס דו וועסט מיר הייסן, זאַגן;
און אַז דו וועסט, מיין ליבע, שטאַרבן,
וועל איך נאָך דיר אויך קדיש זאַגן...

אין דער ווייט

עס ווילט זיך מיר לאַזן
די שטאַט און דעם מאַרק
און אַטעמען פרייער,
און אַטעמען שטאַרק!
און לאַזן די הייזער
מיט טויערן אַרום
און גיין, וואו ס'איז אַפן
און פריי אומעטום!

און גיין, וואו ס'איז אַפן
און ליכטיק און שייך,
און לאַזן די הייזער
פון ציגל און שטיין!
און לאַזן די מויערן,
וואָס זיינען מיר ענג,
און גיין אין דער ווייט
אין דער ברייט, אין דער לענג!

און לאַזן די שטאַט
מיט איר שפראַך און איר גאַנג
און הערן אין וועלדער
דאָס פייגל-געזאַנג.
און הערן ווי ס'מורמעלט
מעלאָדיש דער קוואל,
ווי ס'רופט אַזוי היימלעך
אין לופט יעדער שאַל.

און לאַזן די חכמה
און וויסן אין שטאַט,
און זאָל זי פאַרבלייבן
מיט דעם, וואָס זי האָט!
דער אַדלער אין וואַלקן —
ער איז אַזוי קלוג,
איך וועל אים אין וועג דאַרט
באַגעגענען גענוג!

ער וועט מיר אויסלערנען,
ווי לעבן מען דאַרף,

איין קיד

(איין פאָלקס־טאָג)

אויסגעטריקנט ווערט איר האַרץ
אין דער קיך ביים פייער,
און פאַר ביינקשאַפט מער נאָך דעם,
וואָס ער איז איר טייער...

פייער ברענט אַ גאַנצן טאָג
אויף דער שוואַרצער פליטע,
קאָך זיי אין געריכט און צוויי,
קאָך ביי נאַכט אַ דריטע.

אוי, אַ זייגער עלף ביי נאַכט
פלעגט איר ליבער קומען,
זי האָט אים שטענדיק אזוי טריי,
האַרצליך אויפגענומען.

האַט איר עלענד ניט געפילט,
און איר צער פאַרגעסן,
ווען זי איז אַ שעה מיט אים,
אַדער צוויי געזעסן.

וואָס האָט זי גערעדט מיט אים?
קען זי דען געדענקען?
ס'פאַלט אַן אומעט אויף איר האַרץ,
און אַן אַנגסט און בענקען.

ס'האַט די טייערע מאַדאַם
אים פון איר פאַרטריבן,
אייענע אויף דער גאַנצער וועלט
איז זי איצט געבליבן.

אוי, ווי פרום איז די מאַדאַם! ...
וויל דאָס בייז פאַריאַגן
און דערנאָך אַ גאַנצע וואָך
פלעגט זי מוסר זאָגן ...

מוסר האָט זי פיל און פיל,
נאָר קיין וואָרט קיין ליבן;
ער האָט יאָ זיי פיל געהאַט,
האַט זי אים פאַרטריבן! ...

אין די פינצטערע אלעען

אין די פינצטערע אלעען
איז אינטערעסאַנט;
דאָרטן ווערן יונגע קינדער
אין דער שטיל באַקאַנט.

אין די פינצטערע אלעען
איז אַ פרייע וועלט,
די געדיכטע צווייגן האָבן
חרפה דאָ פאַרשטעלט.

פון דער צנועה, דער לבנה,
איז דאָס ליכט דאָ שוואַך,
און די יונגע צווייגן רוישן:
קוק נישט, נישט דיין זאָך...

אין די פינצטערע אלעען
שפילט דאָס יונגע בלוט,
און דאָס אינגל מיטן מיידל
קריגן נייעם מוט;

וואָס ס'גלוסטן יונגע הערצער
ווערט דאָ פריי גערעדט,
און מען אַרמט זיך, מען האַלדוט זיך
ביז עס ווערט גאָר שפעט ...

אין די פינצטערע אלעען
גרינגער דער פאַרבאַט
און ס'געניסן יונגע הערצער
גליק, געבענטשט פון גאָט ...
וואַרשע, 1900.

די איינציקע

געליבטע — זיי האָבן איך אַ סך
און אויסער זיי האָבן איך אַ כלה,
דאָך קינד מיינס, פאַרלאָז מיך ניט דו,
אַ דיך האָבן איך ליבער פאַר אַלע ...

דער הימל האָט שטערן אַ סך
און האָט אַ לבנה אין מיטן,
דאָך ווייזט זיך אַמאָל ניט די זון,
ווי טרויעריק ער קוקט, גאָט זאָל היטן...

דאס טייעלע

(אין פאָלקס־טאָן)

אין אַמעריקע דער מאָן, —
ס'איז איר אַזוי באַנג.
ניט געשריבן האָט ער איר
שוין אַ האַלב יאָר לאַנג.

פאַר אַוועקפאַר צוגעזאַגט
האַט ער אַל דאָס גליק:
נעמען וועט ער זי אַהין,
אַדער קומען צוריק...

און דאָס יונגע ווייבעלע
שלאָפט זי, צי זי וואַכט;
„האַט ער דאָרט אַן אַנדערע“?
נאָר פאַר אַיינס זי טראַכט!

ס'נעמט קיין לוסט צום עסן אָן,
ס'איז איר ווינד און ווי...
פרואוון וועט זי אַנגיסן
גאָר אַ גלעזל טיי.

ליגט אין גלאַז אַ טייעלע,
ליגן ליגט עס טיף...
אח, וואַלט עס אַרויפשווימען
וואַלט געווען אַ בריוו!

ס'איז אַ גוטע טייעלע,
פילט דעם וויבלס פיין,
שווימט אַרויף באַלד, טרייסטנדיק:
ס'וועט אַ בריוול זיין! —

און דאָס אַרעם־ווייבעלע
מיט אַ פרייד זי וואַרט —
נאָר עס האָט דאָס טייעלע,
פונקט, ווי ער גענאַרט...

דער עלענדער

און שטיל איז אין צימער
די נאַכט איז שוין שפעט;
און אומעטיק קוקט ער
אין ווינקל צום בעט.
און אומעטיק קוקט ער,
דאָס האַרץ אַזוי ציט —
און רעגט זיך און פרעגט זיך:
זיך לעגן, צי ניט?

עס קוקט דורך די שויבן
די נאַכט שוואַרץ אַריין,
און וויקלט אין עלענד
אין טרויער אים איין...

די נאַכט קוקט אין פענצטער,
אַזוי ווי זי היט...
און ביינקנדיק קלערט ער:
זיך לעגן, צי ניט?...
וואַרשע, 1902.

פליכטן

איך האָב נאָך אין לעבן
פיל אַרבעט, פיל פליכטן,
דאָ דאַרף איך באַפּוזן,
דאָרט דאַרף איך פאַריכטן.
דאָ דאַרף איך צעברעכן
און דאָרט עפעס בויען, —
איך קען ניט אַ צווייטן
די אַרבעט אַנטרויען.

און יאָרן זיי גייען
ווי רוישנדיק וואַסער,
די כוחות — זיי שווינדן,
דאָס פנים ווערט בלאַסער.

און יאָרן זיי לויפן
ווי ס'וואַלט זיי ווער טרייבן;
די אַרבעט, די פליכטן —
זיי בלייבן, זיי בלייבן...

וואָלט ער וויינען אויפן קול,
שעמט ער זיך אין גאָס...

פּאַלט אַרײַן אָן אַרעמאַן
אין דער רײכער שטאַט,
פילט זײַן צער קײַן אײַנער נײַט
סײַדן אױבן, גאַט...

די נאַאײווע

ווי קלוג איז מיין ליבסטער,
פיל זאכן ער ווייס.
דערצו איז זײַן קוש
אַזױ ברענענדיק הייס;
איך וואָלט נײַט דערלױבט אײַם,
נאָר ער האָט מיר דערקלערט:
אַ מלאַך אין הימל
פון יעדן קוש ווערט...

מיר זײַנען אין גאַרטן
געזעסן גאָר לאַנג,
פאַרדעקט צווישן צווייגן
בײַ נאַכט — אױף אַ באַנק.
ס'איז שפּעט שוין געוואָרן,
אַרום אַזױ שטיל — — —
אױ, מוז היינט אין הימל
מלאַכײַם זײַן פיל! ...

די לעצטע סטרונע

גלױבן, האַפּענונג — פאַרטריבן —
פידל מײַנע, יאַמער הױך!
נאָר אײַן סטרונע איז געבליבן
און די אײַנע פּלאַצט באַלד אױך!
אײַדער ס'פּלאַצט איז דאָך מײַן ווילן,
זאַלסטו ערלעך דינען מיר
און מײַן בענקשאַפּט הױך פאַרשפּילן,
ווי אַמאַל, אױף סטרונעס פיר...
קראַקע, דעצעמבער, 1904.

בײַ אונדז אין לאַנד

(19 אַ בריוו)

ליבער פּרײַנט, בײַ אונדז אין לאַנד
איז דאָס לעבן טױט און מײַאוס...
ס'אײַנציק פּרײַע פּײַגל-ליד
הערט מען זינגען נאָר אױף תּלײוּת.

ליבער פּרײַנט, בײַ אונדז אין לאַנד
אַרבעט זעלטן אַ פּאַבריק;
אײַנע נאָר — זי שטרייקט קײַנמאַל:
שמידט אונז קײַטן, פּלעכט אונז שטריק...

ליבער פּרײַנט, בײַ אונדז אין לאַנד
גײַט דאָס לעבן — קײַם עס קריכט;
נאָר דער טױט — ער רײַט גאַלאַפּ
אױפן שוואַרצן פעלד-געריכט...

ליבער פּרײַנט, בײַ אונדז אין לאַנד
הײַסט אַ חסד — ווײַסטו וואָס?
שטאַט צו הענגען אױף אַ שטריק —
טױטען מײַט אַ ביקסן-שאַס...
(מינסק, 1906)

פּאַלט אַרײַן אָן אַרעמאַן...

פּאַלט אַרײַן אָן אַרעמאַן
אין דער רײכער שטאַט,
דאַכט זיך אײַם, אַז יעדעס הױז
קוקט אױף אײַם מײַט שפּאַט.
דאַכט זיך אײַם, אַז יעדער סלופּ,
יעדער שטײַן אין ברוק
שרײַט אײַם: דרן-אַרץ, לומפּ,
וואַרפּט אַ קרומען קוק.

דאַכט זיך אײַם, אַז וואָס ער זעט
קוקט אױף אײַם מײַט האַס, —

האַרבסט-לידער

1

ס'גיסט אַ גאַנצן טאָג דער הימל,
ווי אַ שוואַרצער ים איז אויבן;
און עס קויקלען זיך די טראַפּן
אויף די אומעטיקע שויבן.

און מיר דאַכט זיך, יעדער טראַפּן
איז אַ ברענענדיקע טרער
אויף די וויסטע שלעכטע צייטן,
וואָס עס לעבט זיך אַזוי שווער.

יעדער שאַרף פון ווינט אין פענצטער,
דאַכט מיר, איז אַ טיפער קרעכץ
אויף דער מענטשהייטס אַלטן ווייטאַק,
אויף איר עלענדקייט און שלעכטס! ...

2

ביים פענצטער שטייט אַ בוימעלע
געבויגן, טרוקן, דאַר;
עס האָט דער האַרבסט אים קראַנק
געמאַכט,
איך קען ניט זען זיין צער.

פאַרצווייפלט שאַקלען זיך ביי אים
די דאַרע צווייגלעך אום,
עס וויינט: אַך זע ווי פינצטער איז,
ווי טרויעריק אַרום!

מיר דאַכט זיך, אַז עס רעדט צו מיר:
אוי, אומגליקלעכער מאַן,
צי איז אויף בליען נאָך פאַר אונדז,
אַ האַפענונג פאַראַן?!

צי וועט די זון, די וואַרעמע,
נאָך קומען ווען אַהער?
אוי, הער — דער ווינט קלאַגט יאַמערלעך,
די לופט — ווי קאַלט און שווער!

3

ס'איז דער האַרבסט געקומען,
ס'וועלקען בוים און בלום;
געלע בלעטער זע איך
וואַלגערן זיך אום.

ס'קומט אַ ווינט אַ קאַלטער
פייפט אַ לידל צו
און די אַרעמע בלעטער
האַבן ניט קיין רו;

הייבן זיך און טאַנצן
טויטערהייט, אָן מאַכט;
און דער ווינט דער בייזער
פייפט און שפּילט און לאַכט ...

עס וויינט ...

און עס וויינט דאָס האַרץ אין מיר
אויף די בלעטעלעך די גרינע,
ווען פאַרגעלט, פאַרדאַרט, פאַרוועלקט
פאַלן, פאַלן זיי אין רינע.

און עס קלעמט דאָס האַרץ און קלעמט
ווען איך זע דעם בוים, דעם העלד,
ליגט, דערשלאָגן פון אַ בליץ
אויסגעצויגן אויפן פעלד.

און עס דריקט דאָס האַרץ פאַר וויי
ווען דעם ווייסן שניי אויף דר'ערד —
טרעטן מענטשנס שווערע טריט,
טרעטן, וועגענער און פּערד.

און עס גיסט מיין אויג אַ טרער,
ווען דאָס אַרעמע, שיינע קינד
וועלקט אין קעלער פאַר דער צייט,
וועלקט פאַר גאַרנישט, וועלקט אָן זינד.

די קומסט

דו קומסט, זיי מיר מוחל,
אין היינטיקער צייט —
מיך פרעגן דעם שכל
פון אלץ וואָס באַדייט...

איך ווייס ניט אפילו
דעם שכל דערפון,
ווי קען איצט, אַ שטילע,
נאָך לויכטן די זון.

אַזוי פיל געזעען —
זי קוקט דאָך אַראָפּ —
פיל ביזן ס'איז געשעען,
און ס'טוט זיך נאָך אָפּ; —

און יעדן פרימאַרגן,
ווי פריער אויך היינט —
פאַרגעסט זי ערד'ס זאַרגן —
און שטראַלט נאָך און שיינט...

אין צער ...

אין אדם ותפס על צערו

כ'האַב פיינט די זון, כ'האַב פיינט די לבנה,
כ'האַב פיינט די אַלע שטערן;
כ'האַב ליב דעם שטורם און די וואַלקן,
כ'האַב ליב דעם הימעלס טרערן.

כ'האַב פיינט די רויוון און די ליליען,
כ'האַב פיינט די אַלע בליטען;
כ'האַב ליב דאָס עלענד־טרוקן־בוימעל,
וואָס שטייט אין פעלד אין מיטן.

כ'האַב אַלץ דאָ פיינט, וואָס לייכט און
פינקלט.

וואָס דינט נאָר צו באַשיינען, —
כ'האַב ליב נאָר דאָס וואָס אַרעם, עלענד
דאָס, וואָס מען דאַרף באַוויינען ...

דאָס ליד פון חתן

באַמבעלט זיך דאָס קייטעלע
פריילעך אויף מיין ברוסט,
וועקט עס דאָרט און רירט עס דאָרט
האַפנונג, לעבן, לוסט ...

צי עס איז אַ זילבערן,
צי עס איז פון גאָלד, —
ס'האַט געשענקט די כלה מיר
און איך האָב זי האַלד! ...

און אין טאַש דאָס זייגערל
גייט עס פאַלש, צי טריי, —
וועלכע שעה מיין כלה זען,
ווייס איך סיי ווי סיי.

וועלכע שעה די כלה זען,
באָדן זיך אין גליק, —
ווייזט מיר אָן מיין אייגן האַרץ,
רופנדיק: טיק־טיק ...

די בלינדע ליבע

איך קוש דיך מיט אויגן פאַרמאַכטע
און פיל ווי אַ טאַפּעלן גליק;
מיט אויגן פאַרמאַכטע דערזע אין
די ליבע, די ערשטע צוריק!

און עפן איך אויף מיינע אויגן,
דערזע איך אויך דיינע פאַרמאַכט ...
דאָס זעלבע מיט דיר איז געשען:
אויך דו האָסט פון ערשטן געטראַכט ...

דאָס לעבן צייט...

מיין פריינט, צי דו ווייסט? ...

(נאָכן קעשענעווער פּאָגראַם)

מיין פריינט, צי דו ווייסט,
וואָס הייסט און באַדייט
אַ ביטערע צייט? ...
צי פילסטו וואָס הייסט
אַ פאַלק אין אַ צער,
אַ פאַלק אין געפאַר? ...
צי פילסטו, מיין פריינט
ווי טיף איז דער וויי,
ווען ס'הערט זיך פון פיינט
אַ שינאה-געשריי;
אַט זעסטו — ער קומט
מיט צאָרן און וואוט,
אַט הערסטו — ער ברומט,
און דאָרשט נאָך דיין בלוט, —
און האַסט ניט וואוהין
נאָך הילף דאָן צו גיין,
נאָר סיידן צו אים,
צום שונא אַליין? ...
צי פילסטו מיין פריינט,
וואָס איז דאָס אַזוינס,
אַ פאַלק אַ קליינס
און גרויס איז דער פיינט? ...
אַן וואָפן, אַן מוט ...
און האַט ניט קיין שוין,
און הפקר זיין גוטס,
און הפקר זיין בלוט! ...
1903

דאָס לעבן ...

דאָס לעבן ציט, דאָס לעבן רופט
מיט שטימען אַלערליי.
אין יעדן רוף, אין יעדער שטים
קלינגט אַפ אַ פרעמדנס וויי ...
דער וועג צו גליק, דער וועג צו פרייד
איז ערגעץ דאָ, געוויס;
דאָך מוזסטו פרעמדנס גליק אין גאַנג
צעטרעטן מיט די פיס.
עס איז אַ שאַד דעם צווייטנס גליק,
דאָס גליק פון אַרעמע לייט,
וועל איך מיר אויסקלייבן אַ וועג
פאַרוואַרפן, אַן אַ זייט ...
איך וועל מיר גיין אַליין, אַליין,
פון ווייטן — נאָענט זיין;
וועל איך דערזען אַ גערטנדל
וועל איך אין איהם אַריין ...
פאַלן און שטייגן
פון דיין פאַלן רעדט דער שונא,
און דער פריינד רעדט פון דיין שטייגן;
ביידנס ווערטער זיינען איינע,
הער זי אויס מיט טיפן שווייגן.
ס'קען דער פריינד דיך ניט דערהויבן
און דער שונא — דיך ניט בויגן;
הער דאָס לאַכן און דאָס לויבן
מיט איין אויסדרוק אין די אויגן.

צו די הימלען ...

נידעריקער — נידעריקער, הימלען, צו אונדז!
 אראפ צו אונדז נידערט!
 אלץ האט פארלוירן זיין שטאלץ פון אמאל,
 אלץ איז פארברידערט.

רייך זיינט איר, הימלען מיט שטערן א סך,
 מיט זון און לבנה.
 די ערד איז א וויסטע און קוקט צומאל אויס —
 אן ארעמע אלמנה.

און קינדערלעך קליינע און גרויסע אן צאל,
 פיל קראנקע און הוסטן,
 זיי רייסן דעם פארטוך פון מוטער דער ערד
 און ציען די ברוסטן ...

נידעריקער, נידעריקער, הימלען צו אונדז!
 מיר בעטן מיט טרערן,
 מיר וועלען פאר עלענט, ווי עפל פון בוים,
 רייסן די שטערן!

באשיצונג

עס לוייערן, קינד, אויף דיר דארשטיקע אויגן
 אויף איטלעכען טריט,
 און ווערסט וואס א טאג אלץ אין נעצן פארצויגן, —
 איך וואלט דיך פארהיט!

אויף פליגלען פון אדלער וואלט איך דיך געטראגן,
 מיין הערלעכעס קינד,
 ווייט פון דער ערד, פון די זארגן און פלאגן,
 ווייט פון איר זינד.

איך וואלט אויסגעמיטן אפילו די שטערן,
 אויך זיי ניט געטרויט —
 כ'וואלט וועלן, דו זאלסט נאר אליין מיר געהערן,
 צו שיצן דיר גרייט! ...

ווי אזוי ער זעט אויס...

איך האָב אין דער איינזאָמער נאַכט פֿון ברודער פֿון ווייטן געטראַכט... פֿון ברודער, פֿון וועלכן שוין לאַנג עס ווערט ניט דערטראַגן קיין קלאַנג...

ווי גייט עס, ווי גייט עס אים דאָרט אין יענעם פֿאַראַומגליקטן אָרט, וואו ער איז, אַ פֿרייער, פֿאַרשפּאַרט און וואָרט אויף דערלייזונג און וואָרט?

ווי זעט איצט דער ברודער דאָרט אויס... מיין בענקשאַפט און נייגיר ווערט גרויס... כּמוֹ האָבן פֿון אים אַ גריס, זיין איצטיקער אויסזען ווי איז?

פֿון די פּיס אויסגעטאָן מיינע שיק, מיט שמאַטעס פֿאַרבונדן זיי גיך... צעפּליקט אויך מיין ראַק און מיין העמד, אזוי גייט ער אום אין דער פרעמד.

מיט קרייד אויסגעשמירט מיין געזיכט — אזוי גייט ער אויס ווי אַ ליכט, און ריכטיקער זען נאָך זיין בילד: מיין פינגער געקייט האָב איך ווילד.

און טיפּער צו זען זיין געשטאַלט — די פענצטער — געעפּנט זיי באַלד, איך האָב גלייך געציטערט פֿאַר קעלט — אזוי פּרייט ער דאָרט אין דער וועלט...

און אז איך האָב אַלץ עס געטאָן — מיין האַרץ האָט אַ ציטער געטאָן, עס האָט מיך געשטיקט אַ געוויין — אזוי וויינט ער דאָרטן אַליין.

צו אַ ברודער

דער הימעל פֿאַרצאָרנט, די ווינטן — זיי בלאָזן; וואו ביזטו, מיין ברודער, פֿאַרגעסן, פֿאַרלאָזן?

וואו ביזטו פֿאַרוואָרפֿן, אין וואָס פֿאַר אַ שטעטל? צי האַסטו אַ דירה, צי האַסטו אַ בעטל?

איך זע אויפֿן הימל די וואַלקן זיי שוועבן; און זע איך זיי שוועבן — דערמאָן איך דיין לעבן.

עס דרינגען די קלאַנגען פֿון ווינט אין מיין אויער; עס גיסט זיך מיר, ברודער, אין האַרצן דיין טרויער...

אין צוג

(רייזע־אימפרעסיע)

איך זיך ביים פענסטער אין וואַגאָן, איך קוק די וועלדער, פעלדער אָן, ס'איז האַרבסט, אין זומער גאַלד־פֿאַרגאַנג, מיין האַרץ אין זומערדיק־פֿאַרלאַנג...

ווי דער אַרום — אזוי איך אויך: מיין זון איז אויך אַרויף שוין הויך... נאָר ס'פּאַלן נאָך די שטראַלן מילד און גריין און ברוין מיט מיר זיך שפּילט...

און גאָר די צייט פֿאַרגעס איך באַלד: עס גרינט פֿון ווייטן אויך דער וואַלד; און גראָזן גריין אַרום, אַרום — זיי בויגן זיך נאָך יונג און פֿרום...

די ערשטע עמינראנטן

(די רייזע קיין אמעריקע)

1

מיר זיינען מיט אַ פרעמדער שיף

געקומען דאָ אַהער ;

אַ פרעמדער קאָפיטאָן געפירט

האַט אונדז אויף ברייטן מער.

די שיף האָט זיך געוויגט אַהין

און זיך געוויגט אַהער ;

און האָט זי וועמען איינגעוויגט —

האַט ער געחלומט שווער.

2

אַ נייע לאַנד, אַ פרעמדע לאַנד —

ווער זיינען דאָרטן זיי ? — —

ווער ס'האַט אַ ווייב געלאָזט אַליין

און קליינע קינדער צוויי.

אַ גערטנדל, אַ שטיבעלע,

אַ טאַטן, ווייס ווי שניי... .

און ס'האַט דאָס האַרץ ביי אַיטלעכן

געדריקט אַן אַנדער וויי... .

3

ווי לאַנג וועט גיין די שיף, ווי לאַנג ?

האַט יעדער שטיל געטראַכט.

געפרעגט ביי איין מאַטראָז, האָט ער,

אַ פרעמדער, זיך צעלאַכט.

געביטן האָט אַ נאַכט דעם טאַג,

דעם טאַג — אַ לאַנגע נאַכט,

ביז וואָן דער גוטער קאָפיטאָן

האַט אונדז צום ברעג געבראַכט... .

4

באַגעגנט האָט אַ פרעמדער אונדז

און שטרענג געפרעגט : געזונט ?

און האָט באַטראַכט אונדז יעדערן,

(מ'געדענקט נאָך ביז אַצונד !)

געקוקט אין די אויגן, און אין מויל,

— באַטראַכט אונדז מיט אַ גרונד — —

— וואָלט ער געקוקט אין האַרצן נאָך, —

— וואָלט ער דערזען — אַ וואונד... .

5

מיר האָבן זיך די הענט דערלאַנגט

און זיך צוזעגענט שטום... .

וועט מען זיך ווען באַגעגענען

אין יאָרן לאַנג אַרום ? ...

פון ווייטן האָט די שטאַט געדראַכט,

געשראַקן מיט איר ברום... .

און צווישן צענדליק שפראַכיקע

געגאַנגען זיינען מיר שטום... .

וואו מיר וועלן..

וואו מיר וועלן זיך פאַרזאַמלען —

אונטער רוים, צי אונטער דעכער,

אונדזער וואָרט וועט הויך צוקלינגען,

און די פרייהייטס-ליד נאָך העכער.

און אפילו ווער אין צימער

איינער בלייבט אַליין, אַ מידער,

וועט זיך אין זיין האַרץ, אין שימער,

הויך צעזינגען יוגנטס-לידער... .

ס'איז גענוג די פאַן דערמאַנען

ווען מאַשינען אַלע שווייגן,

אַז די אַלע פרייהייטס-פאַנען

זאָלן פאַר דיין בליק הויך שטייגן... .

אַז עס זאָל דעם יום-טובס נאַמען —

ערשטער מאַי, זיך העלער צינדן,

און די מחנות זען זיי שטראַמען,

און דער צווייפל זאָל פאַרשווינדן... .

און פון זון — אַ שטראַל אַ ליבער,

— וואָס עס פאַלט אויף אונדזער פענצטער —

אונדזער יום-טוב ברענגט אַריבער —

אונדזער יום-טוב, אונדזער שענסטער... .

ערשטער מאי

עס קען ניט ווערן אויס
דער יום טוב פון באַפֿרייאונג;
וואָס ווייטער — מער נאָך גרויס,
וואָס עלטער — מער באַנייאונג.

אין זונשיין, צי אין ווינט,
דער טאָג איז שיין און ליכטיק;
און האַפענונג זיך צינדט
און ווייזט דעם וועג אונדז ריכטיק.

און בלאַנדזשען מיר אַמאָל
אין מיטנוואַך אין גרויען —
אין ערשטן מאַי דעם קול
מיר הערן מיט געטרויען.

מיר ווייסן אונדזער ציל
און ווייסן ווי אים גרייכן;
אין אַרבעט און אין שפּיל
איז פּרייהייט אונדזער צייכן.

אַ ים - ליד

דיינע אויגן שוין אַ צייט
קוקן שטענדיק ערגעץ ווייט,
דיר איז לעסטיק רו!

די מאַטראָזן — אַלע זיי
זיינען פול מיט צער און וויי,
אַן דעם יוגנט-פלאַם;
שלעפּן זיך אַרום אין שטאַט
אַן אַ גלויבן, אַן אַ גאַט —
בענקען נאָכן ים!

מער פון אַלעמען איז באַנג
מיר, דעם פּאַסאַזשיר פון לאַנג,
איינעם פון דיין שטאַם;
וואו איך ווענד זיך איז מיר שווער
און מיר דאַכט זיך, אַז איך הער
ווי עס רופט דער ים!

אַ שיר . . .

טראַגט זיך אויפן ים אַ שיר,
אויפן מיטן ים;
פריי דאָס וואַסער, פריי דער ווינט,
אַן קיין שטער און צאַם!

ווינט און וואַסער דרייען זיך,
ווייסן ניט פון רו;
ווינט און וואַסער פרייען זיך,
שמועסן אויף דו . . .

אויפן דעק פון שיר שטייט קוים
ס'מענטשעלע, דער האַר,
שפּאַרט זיך אַן פּאַרענצען אָן,
ציטערט פאַר געפאַר . . .

זעט פון ים דעם ווילדן שפּיל —
די געפאַר איז גרויס —
קוקט און הערט, ווי ים און ווינט
לאַכן הויך אים אויס! . . .

היי, דו גוטער קאַפיטאַן,
זאָג, ווען גייט שוין אָפּ פון דאָן
אונדזער שיר אין וועג?
מיט דעם האַרצן, טיף פאַרבענקט,
מיט די אויגן, אַנגעשטרענקט —
וואַרט איך לאַנגע טעג.

אונדזער שיר — נאָך אימער גוט
און זי האָט זיך אויסגערוט,
און זי וויל ניט זיין
מער צום טריבן ברעג געשמידט
און ווי אונדז — דער שיר אויך ציט
אין דער וועלט אַריין.

דו אויך, קאַפיטאַן, אַליין
קענסט שוין לענגער דאָ ניט שטיין —
ניט געוואוינט דערצו!

דער אַרקעסטער

איך האָב ליב די אינסטרומענטן
פון דעם שפּילענדן אַרקעסטער:
יעדער איז מיר אַ באַקאַנטער,
סיי דער קלענסטער, סיי דער גרעסטער.

כ'קען זיי אַלע מיט די נעמען
און די שטימען און די טענער,
און די שטעל, וואָס זיי פאַרנעמען —
ווער ס'איז גרויס און ווער ס'איז קלענער:

אַלע זייערע געדאַנקען,

אַלע זייערע געפילן:

ווען זיי צערטלען זיך און צאַנקן,
ווען זיי שווייגן, ווען זיי שפּילן.

ווען זיי ווילן איבעריאָגן,

איינס דעם צווייטן איבערשטייגן,

און ווי קיינער קאָן פאַרטראָגן,

ווען דער „פירער“ הייסט אים שווייגן...

כ'קען די פידעלע די צאַרטע —

קיינער קען איר ווייטאַק שאַצן:

נאָר זי רעדט צו הערצער האַרטע,

ביז די סטרונעס אירע פּלאַצן.

כ'קען דעם „טשעלאַ“, דער בעל-תפילה,

וואָס ער זינגט זיין אייגענעם ניגון:

ווען עס שפּילן זיי, די פּילע,

ווערט ער דעמאָלט שטאַלץ אַנטשווייגן...

כקען דעם קאָנטראַבאַס, דעם שווערן,

מיט די פאָר געציילטע נאָטן:

ווען ער לאָזט אַליין זיך הערן,

לעגט זיך אויפן האַרץ אַ שאַטן.

דער טראַמפּייט איז מיר קיין ווייטער,

לאָזט זיך הערן גאָר אָן צילן:

ווי אַ אינגל אַ פאַרשייטער

רופט ער: קומט מלחמה שפּילן!

און די פלייט! ווי נאַכטיגאַלן

רופן זיך פון שטאַט און ישוב:

הויבט זי פייפן אָן און שאַלן —

ציט אין פעלד דיר, ווי מיט כישוף.

היינט דער פויק! דאָס איז אַ גבור,

פון אַ פעל גאָר אַ געזונטער:

לאָזט אַרויס אַ קול, דער ליבער —

דאַכט זיך, אַז די וועלט גייט אונטער...

כ'קען און ווייס פון וואָן זיי שטאַמען,

ווייס פון מאַנכן אויך זיין פעלער:

אַבער שפּילן זיי צוואַמען —

ווערט די וועלט דאָן שענער, העלער...

צו אַ שולמית

(אַ מעריקאַנער ניגון)

אַ שולמית מיינע! שאַדע,

וואָס דו ביסט קיין הירטין נישט:

נישט אויף גרינע בלומען-בייטן

האָב איך זיך צוערשט געקושט!

אַ שולמית מיינע! שאַדע,

וואָס קיין קעניג בין איך אויך

און אין שלעסער נישט געבראַכט זיך,

נאָר אין דירה — פיר-שטאַק הויך...

און געקלונגען האָבן לאַנג מיר —

ס'איז געווען אַ ווינטער-נאַכט —

ביז דער הויז-היטער, פאַרשלאָפן,

האַט די טיר אונדז אויפגעמאַכט...

אַ שולמית מיינע! שאַדע,

וואָס אויף מאָרגן אין דער פרי

האַסטו זיך געאיילט — געלאָפן

צו דער אַרבעט, צו דער מי...

פ י י ע ר

ביי דער זייט פון טראַטואַר
אין אַ טאָג אַ טריבן,
בין איך, גייענדיק אין גאָס,
פלוצים שטיין געבליבן.

ס'האַט אַ פּייער מיר פאַרשטעלט,
דאָן מיין וועג אָן צילן;
ס'האַט אַ פּייער הויך געברענט,
וואו די אינגלעך שפּילן.

אָד, די „שטיפּער“! לאָזן ניט
דורכגיין גאָר קיין מענטשן;
דאָך אין האַרץ געמוזט האָבן איך
שטילערהייט זיי בענטשן.

פונקן פליען אין דער הויך
העלער און געשווינדער
און די אַרעמע, גראַע גאָס
ווערט באַלויבט פון קינדער.

פאַלט דער פּייער פּלוצים אָפּ,
וויילן זיי ניט ראַסטן,
און אַ אינגעלע ברענגט צו
נאָך אַן אַלטן קאַסטן ...

און צעבראַכן ווערט עס גלייך —
האַלצלעך דין און טרוקן:
ווערט דאָס פּייער ווידער גרויס
ס'איז אַ פּרייד צו קוקן.

אַרום פּייער שפּרינגן אום
אַלע קליינע יונגן,
און דער פּייער שפּילט אויך מיט,
לאַכט מיט רויטע צונגען.

ווילט זיך ניט אַוועקגיין גאָר,
קיינער זאָל דערקענען:
דו וואַלסט אויך פון מאַנכע יאָר —
לאָזן וואָס פאַרברענען ...

אין אַ שטילער גאָס

כ'וואוין מיר אין אַ שטילער גאָס,
יעדעס הויז באַשיידן;
שטיל. נאָר אַפּטמאַל שטייען צוויי
ווייבער און זיי ריידן.

שטיל. נאָר אַפּט אַ פאַרל שטייט,
רעדט זיך דורך געמיטלעך;
אין דער שטילער גאָס ביי מיר
גיט צו אַלעס זיטלעך ...

שטיל. נאָר אַפּטמאַל פאַרט זיך דורך
אָן גערויש אַ וואַגן
און אַ פּייף פון ווייטן שיף
לאַזט זיך דאָ דערטראַגן.

איך האָב ליב די שטילע גאָס
נאָכן רושיק לעבן;
כ'הער דאָ יעדער שיפּס סיגנאַל —
גריסן פון מיין לעבן . . .
קיפּסטיט, 1915

וואַרטן

האַפּן, וואַרטן, האַרן
אין דער שווערער שעה —
און פון אַלע צערן
פּרייד וועט ווערן דאָ.

און דורך אַלע צוימען,
און דורך יעדנס צוואַנג —
בליקן ביז די רוימען
מיט אַ פּריי געזאַנג.

און אין צער דעם טיפּן
זען די נייע טעג
און די ווייטסטע שיפּן
קומען אָן צום ברעג.

און די ווייטסטע ברידער
דורך די וואַלקנס רויך,
קומען אָן מיט לידער
און די פּאַנען הויך ...

אין א שטילער געגנט

אין א שטילער געגנט
וואוינען מענטשן טריבע,
וויסן ניט פון פריידן,
וויסן ניט פון ליבע.

וואוינען זיי דא יארן,
ווילן זיי ניט ציען,
דען די זעלבע יארן
אומעטום פארפליען.

וואקסט דארט ניט קיין בויםל,
בליט דארט ניט קיין בלומעל,
און די קליינע קינדער
מאכן ניט קיין טומל.

אלע ווי פארגליווערט,
אלע ווי פארפרוירן,
אויף די קלארע פענצטער
טאג און נאכט די שטארן.

טרעפט אמאל, פארבלאנדזשעט
נאר ניט מיט זיין ווילן,
אינער מיט א קאסטן,
הויבט ער אן צו שפילן.

שפילט ער אפ איין ניגון,
הויבט זיך אן וואס רירן,
שפילט ער אפ א צווייטן —
אפן פענצטער, טירן.

עפענען זיך הערצער
און די אויגן גלאנצן,
אויף א שויס א מוטערס
הויבט א קינד אן טאנצן...

הויבן אן פון קאסטן
טרייסט זיך גיסן, פליסן,
ווי ער וואלט פון אלע
טיפע סודות וויסן...

ווי ער וואלט געגריסט זיי
פון דער וועלט דער ווייטער,
פון דער וועלט דער גוטער,
און פון דער פארשייטער.

הויבט די שטילע געגנט
עפעס אן באנעמען,
הויבט זיך אן פארטראכטן,
הויבט זיך אן צו שעמען...

ביז עס ווערט דער קאסטן
ענדליך דאך אנטשוויגן,
אבער אין דער געגנט
בלאנדזשעט לאנג דער ניגון...

די דאמע

די דאמע ביי וועמען ער וואוינט —
א קריסטין — ער זעט זי גאר זעלטן:
„גוט מארגן“, „גוט נאבענד“, ניט מער —
צוויי פרעמדע און ווייטע צוויי וועלטן.

פון נאָרדן פון ווייטן איז ער,
און זי איז א היגע, פון זידן:
זי שטאמט פון די פני פון דעם לאַנד,
און ער קומט פון אַרעמע אידן.

דאך ווערט ער אמאל ניט געזונט,
דאן קומט זי מיט שמייכלנדע אויגן:
זי זיצט ביי זיין בעט און זיי דאכט:
א י י י לאַנד האָט זיי ביידן ערצויגן...

אלעס, וואָס מיר זעען
זעען מיר אין צוויי;
אין דער נייער פרייד
ברומט די אַלטע וויי...

צו אַ שול-מיידל

(מיין טאָכטער, מיין שיינדעלינג
געוויזמעט)

וואָס פליט דיין שיינעם קאָפּ דיר דורך,
דו מיידל, יונג און פיין,
ווען ליגסט אין בעטל, ביי אַ בוך,
נאָך איידער דו שלאָפסט איין?

צי טראַכסטו פון געוועזענעם
פון דורכגעלעבטן טאָג,
צי פון דעם בוך געלעזנעם,
פון העלדינס פריידן? זאָג.

צי אפשר גאַר אַן אויפגאַבע
נאָך איצט זיך פלאַנטערט שווער?
אַ פּראַזע אַ לאַטיינישע —
וואָס איז מיט איר דער מער?

און אפשר גאַר אַ אינגעלע,
וואָס גייט אין זעלבן קלאַס,
האַט מיט זיין קלוגן צינגעלע
דיר וואָס געזאָגט אין שפּאַס?

און זיינע אויגן צינדעריש
זיי שוועבן דיר פאַרביי,
און דו — אי קלוג, אי קינדעריש
טראַכסט-איבער אַלץ אויף ס'ניי?

און אַלע פּראַגן רעגן זיך
ווי בלעטער אויף אַ בוים;
נאָר שאַ, צו וואָס דאָס פּרעגן זיך?
זי שמייכלט שוין אין טרוים...

ניו יאָרק, 1932.

אַ תפילה

שטיינער ליגן מיר אין האַרצן,
כמאַרעס גייען מיר אין קאָפּ, —
גאָט דו גוטער, פול ערבאַרמען,
שיק דיין גאַד אויף מיר אַראָפּ!

קראַנק, דערשראָקן איז מיין זעעלע,
זי איז דאָך פון דיר אַ טייל —
און זי בענקט אַלץ און זי זוכט דיך, —
מיין נשמה, הייל זי, הייל!

צווישן מויערן...

צווישן מויערן
אין דער נייער וועלט —
טראַגט פאַר ד'אויגן זיך
אונדזער אַלט געצעלט.

פליען אויטאָס אום
ציטערט-אויף די ערד —
בענקען מיר אויך דאָ
נאָך דעם ווייסן פּערד.

ברענען פייערן,
בלענדן דאָס געזיכט,
דאָך עס גלעט אונדז נאָך
פון דער היים די ליכט.

רוישן מיטינגען,
רעדנער קומען אַן,
דאָך אין אויער קלינגט
אַלץ דעם מגיד'ס טאָן.

„טיפּאַעריי“ זינגט
יעדעס קינד און „באַי“
אין די אויערן קלינגט
דעם בעל-תפילה'ס „אוי!“

אַזוי ווייט ...

אַזוי ווייט דאָס לאַנד,

אַזוי לאַנג געווען —

און דו ביזט אין שטאַנד

דיינע ליבסטע זען.

דורך דיין פענצטער העל

קוק פאַרבענקט אַרויס —

און דו שטייסט ביים שוועל

פון דיין ווייטן הויז.

דורך דעם היגן שויב

ווען דיין בליק יאָגט שטום —

זעסטו נאָך די טויב

פאַכט ביים דאָך אַרום.

צילסטו ווייט דיין בליק,

אַנגעשטרענקט, פאַרטיפט —

זעסטו פול מיט גליק

ווי אַ שיף זיך שיפט ...

אויף דער פינפטער עוועניו

אויף דער פינפטער עוועניו

האַב איך מיט איר געשפּאַצירט,

איז זי דאָך געוואָרן מיד

האַב איך זי אַהיים געפירט.

אויפן פינפטן פלאַר געוואוינט

האַט מיין טייערע — ווי הויך!

דאָך ווער האָט געקוקט דערויף:

כּוואַלט געשטיגען צען פלאַר אויך!

איצטער וואוינט מיין טייערע

ערשטן פלאַר און צווייטע טיר,

און ערשט איצט בין איך אַליין,

קען נישט גרייכן מער צו איר ...

אין מיין גאַס

אין מיין געסל ווערט עס שטילער

וואו איך וואוין אַצינד:

און אַ טרויעריקער, קילער

ווייעט אום דער ווינט.

און אַ בויםעלע געבויגן

שטייט אין זיך פאַרטיפט

און אַ רעגנדל געצויגן

קליינע טראָפן טריפט.

ס'איז די היים, די אַרימע, ליבע?

ניין, אַ נייע לאַנד,

דאָך די קאַלטע טעג, די טריבע

זיינען דיר באַקאַנט.

יאָרן לאַנגע — ווייטע שטרעקן

האַבן דיך צעשיידט,

דאָך דער זעלבער צער און שרעקן

נאָגן שטילערהייט.

און אַ הינטל ליגט ביים טויער,

אַטעמט קוים פאַר קעלט;

אומעטום דער זעלבער טרויער,

אומעטום איין וועלט.

קיפּסטריט, וויליאַמסבורג, 1915.

אין מיטן נאַכט

(אַ מלחמה מאַסיװ)

אין מיטן נאַכט, אין מיטן נאַכט

אַ שטימע רופט פון ערגעץ וואו:

אין מיטן נאַכט ערוואַכט, ערוואַכט!

דאָס גיט די מוטערס ניט קיין רו!

זיי שטייען אויף, זיי וואַכן אויף

און קוקן אום זיך הין און הער:

זיי הערן אַלץ דעם ווייטן רוף

און קיינע קען ניט רוען מער.

זיי שלאָפן ניט, זיי שלאָפן ניט,

די מוטערס אַלע פון דער וועלט:

זיי גייען מיט, זיי ציען מיט

אַהין, אַהין צום רויטן פעלד ...

1917.

דאך, דער יונגערמאן ער שטייט נאך —
ס'איז זיין שווארצער ראק דער עכטער
ביי די לאצן ווייס געווארן —
מאכט דער שפיגל א געלעכטער:

צופיל פודער האט דיין מיידל,

דריק זי שוואכער צו דיין הארצן —
פארזיכטיק מיט ווייסע מיידלעך,
ווען דו טראגסט א ראק א שווארצן.

און אזוי די נאכט די גאנצע

מוז ער יעדערע עמפאנגען,

ביז עס הויבט אן דרויסן טאגן
און די יוגנט ווערט צוגאנגען ...

בלייבט דער שפיגל לעער און לעערער,
חרוב איז די וועלט אין גאנצן ...

דען די וועלט באשטייט ביים שפיגל,
בלויז פון פארלעך, וועלכע טאנצן ...

די בלוטיקע שטאט

(109 תנ"ד)

א, בלוטיקע שטאט,

פול זינד און פול רויב!

ביזט פול מיט געשריי,

מיט רויך און מיט שטויב!

מען יאגט און מען פארט —

עס רעש'ט און שאלט,

עס טראגן זיך פערד,

די בייטש — ווי זי קנאלט!

און פרויען פארפוצט —

זיי דרייען זיך אום ...

געפעלשט איז דער חן

מיט פארב און פערפום ...

א צויבער אין זיי!

די ערד אונטן — ברענט ...

דאס פאלק איז פארקויפט

דורך זייערע הענט ...

דער שפיגל אין טאנץ-זאל

אין דעם גרויסן, פרייען טאנץ-זאל,

וואו די טענצער קריגן פליגל,

הענגט דארט אויפן סאמע מזרח

א געשלייפטער, קלארער שפיגל.

און די אלע יונגע פארלעך,

העל באשטראלטע פון די ליכטער,

שפיגלען אפ זיך אין דעם שפיגל

מיט די פרייד פון טאנץ-געזיכטער.

ניט קיין איין מינוט אפילו

בלייבט דער שפיגל גאר א לערער.

ער פארדאפלט יעדעס פארל

און זיי ווערן מער און מערער ...

נאכן טאנץ אין קורצער פאווע

שטעלט א מיידל זיך אנטקעגן,

ווי זי וואלט איר פריינט, דעם שפיגל

אויפן אויער עפעס פרעגן:

„ווי געפעלט דיר, זאג, מיין לאקעל?

זאל עס בלייבן אויפן שטערן,

אדער אויפן קאפ פארשארן?“ —

ענטפערט איר דער שפיגל גערן:

„אויפן שטערן איז עס שענער,

אויפן קאפ איז עס סאלידער“ ...

און דאס מיידל שטייט און חנ'ט זיך

און ער שפיגלט אירע גלידער ...

קומט א יונגערמאן אויך זעלטן,

איז דער שפיגל ניט דאגעגן ...

כאטש אים דאכט זיך, אז באשאפן

איז ער בלויז פאר מיידלעך וועגן.

און ער צייגט אים, אז זיין שניפסל

איז צו הויך ארויפגעקומען ...

ווייטער ביזטו גאר אין ארדנונג —

גיי, און זאל דיין מיידל קומען.

אויפן ים

און ווידער דער ים און די וועלן-בערג ווידער,
און ווידער די פויגל באַגלייטן פון הינטן
און שרייען און ליאַרמען מיט ווילדן גערודער,
און ווידער די שטורעמס, די קרעכצנדע ווינטן ...

און ווידער אין שיף, אין דעם איינזאַמען, גרויסן,
אין מיטן דעם הימל, אין מיטן דעם וואַסער,
און ווידער, אַ, וואַנדערסטו מיד און פאַרשטויסן,
דו אַרעמער מענטש, דו טרויעריקער, בלאַסער!

וואוהין און צו וועם און צו וואַסערע צילן?
דאָס גליק ליגט באַהאַלטן אין אַפּגרונט אין טיפן,
דער ים וועט דיין דאַרשט נאָכן גליק דיר ניט שטילן,
דיך וועלן ניט בריינגען צו אים קיינע שיפן ...

די באַרוהיקונג

באַרוהיקט איז דער ים. שטיל קייקלט ער די וועלן
און לויטער קוקט ער מילד צום הימעל צו דעם העלן.
עס דאַכט זיך, ער, דער ריז איז צום באַשלוס געקומען:
ניט העלפן וועט זיין וואַרפן זיך, זיין ליאַרעמען און ברומען.

און אַלע זיינע שטאַרקע, ריזיקע פאַרלאַנגען
וועט ער שוין קיינמאָל ניט אין שטאַנד זיין צו דערלאַנגען.
אויך אים האָט גאָט באַשטימט געוויסע וועגן
און קיינמאָל וועט ער ניט אַרויס פון זיינע ברעגן ...

ווי שיפן ...

אַזוי ווי שיפן, וואָס זיי גייען אָפּ פון ברעג
און וועלן מער ניט ווייזן זיך צוריק,
אַזוי באַגלייט איך מיט מיין בענקענדיקן בליק
די שיינהייטן, וואָס גייען מיר פאַרביי אין וועג.

לעבט וואויל, איר שיפן, שווימט איך שטאַלץ און פריי,
און וועמען איר באַגעגנט, בעט איר, האַרצלעך גריסט;
לעבט וואויל, איר שיינהייטן, וואָס גייען מיר פאַרביי, —
די שיפן גייען אָפּ, דער ברעג בלייבט לעער און וויסט ...

דער טויט פון א נביא . . .

(לעוו טאלסטאָיעו, צום אַנדערק)

עס האָט זיך דער זקן פון שלאָף אויפגעוואַכט
אינמיטן דער שטילער, דער פינצטערער נאַכט.
געבעטן געהיים פערד און וואָגן צו שפּאַנען
און גיכער און שנעלער אַנטלויפן פון דאַנען.

— „וואוהין?“ האָט דעם זקן זיין תלמיד געפרעגט. —
„אַהין, וואו די שלעכטס און די רשעות זיך עקט!
אַהין, וואו מען קאָן נאָך דאָס רעשט ביסל יאָרן
פאַרברענגען אין תפילה, אין טראַכטן אין קלאָרן“ . . .

און ס'האָט זיך דער זקן אין וואָגן געזעצט.
געוואָרפן מיט טרויער די בליקן צום לעצט
אויף אַלץ, וואָס געווען איז אַזוי אים דערווידער:
דער נאַרישער טומל, דער דומער גערודער . . .

און שטילער, און שטילער איר, בוימעלעך, שווייגט,
און שטעגעלעך, וועגעלעך שפורן ניט צייגט,
עס זאָלן די שפורן די ווינטן פאַרטראָגן,
און זאָל מען ניט זוכן, און זאָל מען ניט יאָגן! . . .

אַ, זקן דו אַלטער, אַ גוטער פראַפעט.
עס איז דיין אַנטלויפן פון מענטשן צו שפעט!
מיר האָבן פאַרבלאָנדזשעט אין קרום-לאַמע וועגן
און זוכן כאַטש איינעם דעם וועג אויסצופרעגן.

דעם וועג ווער קען וויסן? דער וועג האָט קיין סוף —
ער האָט אים געפונען אין אייביקן שלאָף.
און מיר בלאַנדזשען ווייטער אַזוי ווי די פרעמדע —
עס קלינגט אַזוי טרויעריק די פרישע לעגענדע! . . .

וואַרשע, 1910.

ווי גומ

(אידיליע)

ווי גוט עס איז צו גיין אין גאס
מיט קליינע, לייכטע זארגן;
און ווער עס קומט אנטקעגן דיר —
דו זאגסט אים גלייך: גוט-מאָרגן.

די הייזער זיינען ניט צו הויך,
די קעפּ — ניט צו פּאַרריסן;
און יעדער ענטפערט פריינדלעך דיר
אויף אַלע דיינע גריסן.

דו וואוינסט אין גאס אַ לאַנגע צייט,
האַסט זיך געקריגט מיט קיינעם;
און יעדערער — אַ גוי, אַ איד —
זיי זיינען דיינע שכנים.

די זון אליין, זי קומט צוגיין,
איז דאָכט זיך אויך אַ שכנה;
זי לויכט אַראָפּ און קוקט אַראָפּ
מיט בליקן ליבע, ריינע.

ניטאָ קיין האָס אין אונדזער גאָס,
די קינדער פריינטלעך שפּילן,
אַ הונט אַמאַל ווערט ביז אַמאַל
און הויבט אָן פּלוצים בילן...
קיפּ סטריט, וויליאַמסבורג, ברוקלין, 1916

אַמאַל

אַמאַל אַז ס'איז נאָכט
אַרום און אַרום;
די טומלענדע וועלט
ווערט רואיק און שטום —

האַב איך אַזוי ליב
באַטראַכטן די וועלט;
און אַלץ איז דאָן גוט
און אַלץ מיר געפּעלט!

איך גיי מיר אַרום;
גאָס אויס און גאָס איין
אין איטליכן הויז —
איך קוק מיר אַריין.

און ס'דאָכט זיך מיר דאָן —
אַ פּאַטער איך ווער
פון אַלע אַט די,
וואָס לעבן דאָ שווער.

און ס'ווילט זיך צו מיר
אַהיים דאָן ניט גיין;
ניט לאָזן זיי דאָ,
די קינדער, אַליין...
ניו יאָרק, 1916.

ביי דער ראַדיאָ

ס'איז אומעטיק דאָ,
אין וואוינונג אליין;
אין שפּעט-אַוונטס שעה
עס ציט ערגעץ גיין.

די ראַדיאָ אַ דריי
אַוואו נאָר דו ווייסט,
און ס'פלייצט שוין אַ וויי,
וואָס ס'איז מער, ווי טרייסט.

מען דאַרף דען אַ סך
דאָס גליק האָבן גאַנץ? —
אַ תפילה פון באָך,
אַ ניגון פון בראַהמס.

און וואַנגערס געשריי,
און מאַצאַרטס געזאַנג —
און שוועבסט אין דער הייך
אויף פּליגלען פון קלאַנג.
ניו יאָרק, 1935.

איך האב ליב ...

איך האב ליב א שיה
 נאך פון קינדווייז אויף;
 אירע קוימענס הויך
 קוקן שטאלץ ארויף.
 הודושען נאכאנאנד,
 שיסן מיט א רויך.
 גייט די שיה אליין
 אזוי פריי און שיין
 איבער ימים טיף — —
 איך האב ליב א שיה!

איך האב ליב א ווינט.
 שטורם אויפן ים;
 כוואליעס יאגן זיך,
 בילדן אויס א צאם.
 כוואליעס הויבן זיך
 און צעשלאגן זיך.
 ווארפט די שיה זיך אום
 אויף די זייטן קרום
 הער און היזן געשווינד — —
 איך האב ליב א ווינט!

איך האב נעפל ליב
 אויפן ים געדיכט;
 ס'ווערט אין מיטן טאג
 אויס מיט שיין און ליכט.

פליען זיי ארום
 די מאטראסן שנעל,
 זוכן זיי א ליכט,
 ווערן זאל עס העל.
 איז אומזיסט די מי,
 וויסן זיי ניט ווי — —
 פינצטער ... קאלט און טריב ... — —
 איך האב נעפל ליב!

איך האב ליב דעם ברעג
 וואו די שיה קומט אן;

אין דעם נייעם לאַנד
 וועל איך וואונדער טאן.
 איך בין דאך נאך פריי,
 דא נאך אומבאקאנט.
 וועל איך זיין אליין,
 וועל איך לעבן שיין
 ביז די ווייטסטע טעג — —
 איך האב ליב דעם ברעג! ...

ניו-יאַרקער בילדער

די מאמע פירט דאס וועגעלע
 מיט לייכטע, קליינע טריט;
 אַך, אינעווייניק, אין וועגעלע
 איר קינד זי שיצט און היט.
 דאס וועגעלע איז לייכט און גרינג,
 דאס קינד איז גרינגער נאך;
 דאך גרינגער איז די מוטער-לאסט
 און זיס און ליב דער יאך.

א יונגע מיידל קוקט עס אן
 בשעת זי גייט פאַרביי;
 זי איז נאך יונג, זי איז נאך שיין,
 פון מוטער-לאסטן פריי.

זי קוקט אַריין אין וועגעלע:
 אין ווייכן קישן ליגט
 דאס קינד אן איינגעטוליעטע
 און שמייכלט פאַרגעניגט ...

דערנאך קוקט זי דער מוטער אן,
 דאס מיידל גיט א טראכט;
 „איך וועל דעם ענטפער היימאגען
 נאך געבן היינט פאַר נאכט.

וואָס גייט מיר זיין פרנסה אן?
 ניט רייכקייט איז דאָס גליק ...“
 און וואַרפט צום קינד אין וועגעלע
 אַ שמייכלדיקן בליק ...

און זי האָט זיך שטאַרק אַנטשולדיקט
מיט אַ העפּליך־זיסן נויג:
„אַך, פאַרציי מיר, כ'האַב אודאי,
אַנגערירט דיין הינער־אויג!...“
1912.

ס'איז דאָ אַ חן ...

(ניו־יאָרקער אידיליע)

א.

ס'איז דאָ אַ חן, אַ שיינקייט
אין יונגער מוטערס טאָן;
ווען זעסט זי, אַ פאַרבענקטע —
אין שטוב איר אַרבעט טאָן.

זי וואָלט געקענט אויך געבן
אַן אַרבעט דאָ, צי דאָרט;
איז גייט עס איר אין לעבן
צו ווייזן, אַז זי שפּאַרט.

פון קאַפּ־טיכל די ברעגן
ביי די אויערן פאַרשטעקט, —
זי שמייכלט ליב אַנטקעגן
ווער ס'קומט אַריין, וואָס פּרעגט.

„זייט מוחל, כ'בין פאַרנומען —
איר זעט דאָך, אַלץ אַליין;
מיין מאַן — ער דאַרף באלד קומען
און כ'מוו אין שפּייז־קראַם גיין...“

דער מאַן, איר אויסגעוויילטער,
ער פלייסט פאַר איר זיך מער;
ווי שווער אין שאַפּ — דערציילט ער,
און זי — אין שטוב, ווי שווער ...

און ווען מען זיצט ביים טיש שוין
און ס'איינציק קינד דערביי —
שוין ביידע, ווי דערפרישטע
מען שמייכלט עכט און פריי ...

מאָדערנער ראַמאַנס

אין קאַפּ־הויז ביי אַ טישל
האַבן זיך צוויי שיד צערעדט!
אינער מיט אַ שפיץ אַ ברייטן
און דער צווייטער שמאַל און נעט.

זאָגט דער ברייטער שפיץ: העי, קלאַרע,
ווען־זשע וועסטו קומען פאַרט?
איך האָב שוין באַשטעלט אַ צימער
אין אַ שיינעם שטילן אַרט“.

טרעט צוריק דאָס קליינע שיכל
אויפן ברייטן שפיץ גאַנץ מילד:
„פאַרזיכטיק — ער קען נאָך מערקן
און קען ווערן ביז און ווילד“.

ענטפערט אַפּ דער שוך דער ברייטער,
טרעט דעם קליינעם שוך ביז וויי:
„האַב ניט מורא פאַר דיין אַלטן —
זעסט ניט ווי ער טרינקט דעם טיי“.

וויינט דאָס שמאַלע נעטע שיכל,
רירט דעם ברייטן שפיץ קוים אָן:
„איך בין כלומרשט, דאָך פאַרהיראַט,
וואָס־זשע, ליבער, קען איך טאָן?“

און דער ברייטער שוך ער שמייכלט
און ער דריקט דאָס שיכל שטאַרק:
„וועסט דעם אַלטן דיינעם זאָגן,
דאַרפסט גיין איינקויפן אין מאַרק“.

וויליגט איין דאָס קליינע שיכל:
אַלץ איז שוין דאָ אַפּגעמאַכט,
און פון שיינע ליבעס־גליקן
ליגט עס אונטערן טיש און טראַכט ...

און פאַרזינקענדיק אין טרוימען
האַט דאָס שיכל זיך פאַראירט
און דעם שוך פון אייגענעם מאַן גאָר
האַט עס ליבלעך אַנגערירט.

א נעגערל

א נעגערל, א קליינס, ווי סאזשע שוואַרץ,
האָב איך געזען זיך שפילן ביי אַ הויז,
עס האָט געטרויערט און געשראַקן זיך מיין האַרץ:
מיין גאָט! ווי שוואַרץ דיין באַשעפעניש זעט אויס!

און פלוצלונג האָט דאָס קינד דאָס שוואַרצע זיך צולאַכט,
זיך קויקלנדיק און שפילנדיק אויף דר'ערד:
מיין גאָט! וואָס איז מיט מיר אַזוינס? האָב איך געטראַכט,
וואו האָב איך ערגעץ אַזאַ לאַכן שוין געהערט?!

איך האָב דערמאָנט זיך, אַז מיין ברודערל אַמאַל,
מיין ווייסער ברודערל, ווען ס'איז געוועזן קליין,
האָט אויך געלאַכט אַזוי, עס איז דאָס זעלבע קול —
און גלייך איז מיר דאָס קינד געוואָרן ליב און שיין...

ניו יארק, 1911.

פאַר געבונג

איך האָב אין לעבן...

כ'טראַג אַ האַרץ פול ליבע,
כ'בין מיט ליבע רייך;
גוטע מענשן, שלעכטע —
אַלע זיינען גלייך.

זינג מיר ניט פון גוטסקייט,
רעד מיר ניט פון זינד;
יעדער מענש בלויז שפילט זיך,
שפילט זיך ווי אַ קינד.

קוק מיט פאַטער-אויגן
אויפן קורצן שפיל...
גיב זיך אָפּט אַ ביזער,
אַבער ניט צופיל!

דען די קינדער שפילן,
ביז ס'פאַרגייט די זון,
און זיי גייען שלאָפן —
ס'איז קיין ביז דערפון!

איך האָב אין לעבן גליק געוואַלט,
געזוכט פון לעבן בלויז דאָס גאַלד...
געזוכט אין היילן און געגראַבן
געוואַלט דאָס גליק און גאַלד צו האָבן..

אַ, קיינער האָט ניט קיין באַגריף,
ווי ווייט געגראַבן און ווי טיף...
ס'איז גרויס געוועזן מיין פאַרלאַנגען,
איך האָב דאָס גאַלד געוואַלט דערלאַנגען.

אומזיסט דאָס לעבן אָפגעבלייכט:
איך האָב דאָס גאַלד דאָך ניט דערגרייכט
איך גראַב און גראַב און אַרבעט פלייסיק
צען יאָר און צוואַנציק, אַט איז דרייסיק...

און איינמאַל... שפעט אין נאַכט געווען,
האָב איך אין שפיגל זיך דערזען,
און אוי, ווי האָב איך זיך דערשראַקן:
אַ, זילבער, זילבער — מיינע לאַקן!...

צוויי בילדער

עס הענגען ביים דיכטער אין צימער צוויי בילדער
פון מיידלעך, פון צוויי :
איינע — אַ פריילעכע, שטענדיק זי לאַכט נאָר,
די צווייטע — פול וויי.

קומט ער אין אַוונט אין צימער אַ מידער,
קוקט ער און טראַכט :
וועמען באַגער איך : דאָס מיידל דאָס באַנגע,
צי יענע, וואָס לאַכט ?

קוקט ער אויף איין וואַנט און קוקט אויף דער צווייטער :
וועלכע פון זיי ?
איינע, זי רופט מיט איר לאַכן, די אַנדערע —
זי לאַקט מיט איר וויי.

אַזוי יעדער אַוונט באַטראַכט ער זיי ביידע
און יעדערע ציט ...
אויף איין וואַנט די איינע, אַנטקעגן די צווייטע,
זיין האַרץ — אין דער מיט ! ...

אַ שפּילצייג

מיט אַשטיקל האַנטוך ...
האַט דאָס קינד געשפּילט,
זיך אַ שפּילצייג מאַכן
האַט דאָס קינד געצילט.

האַט געדרייט די האַנטוך
פליסיק הין-און-הער :
ביז עס איז געוואָרן —
ווייסט איר וואָס ? — אַ בער !

האַט דאָס קינד דערפרייט זיך
און זיך הויך צולאַכט :
מיט די אייגענע הענטלעך
זיך אַ בער געמאַכט.

האַט דאָס קינד געשוואָרן :
קיינמאָל וועט עס מער
פון אַ לייזונג-האַנטוך
מאַכן זיך אַ בער.

איינזאמע אונטן

איינזאמע אונטן! איינער אליין.
 קענסטו די סודות, די טיפסטע דערגיין;
 קענסטו די צייט, וואָס געווען און וועט זיין
 בריינגען צו דיר, אין דיין צימער אַריין.
 גאַרנישט פאַרבאַרגן איז דעמאָלט פאַר דיר,
 און צו דער אייביקייט אָפן די טיר...

איינזאמע אונטן! איינער אליין,
 ווערט דיר דאָס האַרץ אַזוי לויטער און ריין,
 טראַכסטו ווי קורץ איז דער טאַג גאַר געווען,
 לאַכסטו פון אַלץ, וואָס דיין אויג האָט געזען.
 הויבסט אָן באַטראַכטן דאָס לעבן פון זיי,
 טוט דיר דאָס לויטערע האַרץ אַזוי וויי...

איינזאמע אונטן! קוקסט נאָר אין זיך
 שעפסטו דאָס שענסטע אַרויס פון דיין איד,
 צייגסטו עס קיינעם ניט... מאַכט מען קיין שפּאַס,
 לאַכט עס ניט אויס די פאַראַרעמטע גאַס.
 קוקסטו פון פענצטער אַרויס צו דער נאַכט —
 האָט דיר דער הימל אַ יום־טוב געמאַכט...

איינזאמע אונטן! זייט מיר געלויבט,
 גליקלעכע שעה, ווען דער שלאָף איז גערויבט.
 גליקלעכע שטונדן פון וואַכן אליין —
 הויבסטו דאָס לעבן אָן טיפער פאַרשטיין.
 פאַלן די מאַסקעס און שלייערס אַוועק,
 זעסטו אַלץ אָפן און פילסט ניט קיין שרעק...

קיפּסטריט, וויליאַמסבורג, 1916

ביי דער גרעניץ...

פון אַ באַרג — אַ יונגער העלד
 אויף אַ פּערד אַ ווייסן רייט;
 יאָגט אַראָפּ און גריסט די וועלט
 מיט אַ גויג צו יעדער זייט...

ווייט — אַ טורעם, הויך און בלאַנק,
 גאַלדיגט זיך אין נייער שייַן;
 און מיט לידער און מיט דאַנק
 קומט ער באַלד אין לאַנד אַריין...

ביי דער גרעניץ פון אַ צייט,
 ווי ביים גרעניץ פון אַ לאַנד;
 האַפּענונגען ווינקן ווייט,
 נייע גליקן — אומבאַקאַנט.

וועגן שטעגן — ברייט און שמאַל,
 ציען זיך דאָ הויך, דאָ גלייך;
 צווישן בערג און פעלד און טאַל
 רוישט און זינגט אַ קלאַרער טייך...

דאך צערעדט זיך פון קליידער, פון היט,
און פארשווינדן מיט איידעלע טריט,
מיט די אנדרע זיך אויסגעמישט באַלד —
גיי דערקען זיי צווישן מענשן אַ וואַלד!
אויך די קינדער — זיי פלאַנטערן מיט
מיט די ליבע, די קלייניקע טריט;
און די מוטערס די יונגע ביים זייט —
זיי פירן אין שול דאָ ניט ווייט...

די „אַפּיסעס“ ...

די „אַפּיסעס“ די גרויע
אין מויערס גרויס און הויך;
די ווערטערלעך די שלויע,
און דער ציגאַרן-רויך.
די „ביכער“, די פאַפּירן,
די ציפער ביי דער זייט;
דאָס טרוקענע דיקטירן
וואָס קלינגט אי פרעמד, אי ווייט.

די בריוו צו פירמעס טריבע
מיט שיינקייט ניט פאַרפּוצט,
און וואו אַ וואָרט פון ליבע
ווערט זעלטן-ווען גענוצט...
די „אַפּיס-מיידל“ — איינע
אין אַט דעם גרוי אַרום;
די ליבע און די שיינע —
אַן זון, אַן לופט — אַ בלום...

ווי אַ בלום

ווי אַ בלום אַן טוי פאַרדאַר איך
אַן אַ קוש און אַן אַ גלעט;
שטענדיק וואָרט איך, שטענדיק האַר איך
און עס וועט שוין זיין באַלד שפּעט.

וואו זשע איז ער, מיין באַשערטער?
קום שוין גיכער, קום שוין, קום!
נאָר איין קוש, צוויי ליבע ווערטער
און עס בליט צוריק די בלום...

היימישע טעכטער

איך גיי אין די רושיקע גאַסן —
שוין זעקס איז דער זיגער פאַרנאַכט —
אין רייען אין לאַנגע זיך ציען
די אידישע טעכטער פאַרשמאַכט.

אַ, אידישע טעכטער פון שעפּער!
אין בליק אייערס זע איך געהיים,
דעם חן פונם אידישן שטעטל,
דעם גלאַנץ פון דער ווייט-ווייטער היים...

איר גייט איבער שטיינערנע גאַסן —
די ערד און דער הימעל פאַרשטעלט;
דאָך דופטן נאָך אייערע קליידער
די דופטן פון שטעטלשן פעלד...

און קוק איך אייך אַן אַלע טיפּער,
דערזע איך נאָך מערער און נאָך;
די קרוינען פון טויזנטער יאָרן —
זיי גלאַנצן אַרויס פון דעם יאָך...

דען אַלע זייט איר דאָך בנות-מלכות,
דער יחוס רוט שטייל אייך אין בליק...
ווי זייט איר פאַרשקלאַפט איצט געוואָרן!
ווער בריינגט אייך צום קעניג צוריק? ...

1909

ניו יאָרק אין דער פרי

(פון די ניו יאָרקער מאַטיוון)

... גייט אַ מיידל אין מאַנטל און הוט,
אויף איר פנים דער חלום נאָך רוט,
אויף די ליפּן אַ שמייכל זיך וויגט —
און זי האָט זיי ביידן באַזיגט.

און עס יאָגט זיך אַ צווייטע באַלד אַן,
האַט זי איר אַ שמייכל געטאַן,
אויף צו רעדן איז צייט שוין דאָ קנאַפּ,
ווייל זיי גייען דאָך ביידע אין שאַפּ.

ס ט ר י ק

אין די הייזער הערשט שוין נויט,
קליינע קינדער בעטן: ברויט!
און די גרויסע אין די ווינקלען
זיצן און די טרערן פינקלען
און א קינד ליגט קראַנק אין וויג —
דאָך מיר דולדן ביזן זיג!

אין די הייזער קוים מען לעבט,
און די אַלטע שפּיין זי וועבט
אויף דאָס ניי שוין די געוועבן
און פול פחד קוקט דאָס לעבן
און דער טיש איז ניט געדעקט —
דאָך דער קאַמף איז ניט געעקט!

אונזער נויט האָט שוין דערשפּירט
פון דער וואוינונג אונזער ווירט
און וואָס איז דער שלעכטער אויסן?
צאָלן אַדער ליגן דרויסן
אויפן רעגן אויפן ווינט —
דער וואָס קעמפט דאָך — דער געווינט! ...
ג. י. 1912.

ט ר י י ט

זעסט דער ווינטער פילט זיך מיד,
דאָך ער וויל זיך נאָך באַרימען.
אַונט ברומט ער נאָך זיין ליד,
מאַרגנס — רופן פייגל-שטימען ...

ער וואַלט וועלן מיט זיין קעלט
ווידער אין זיין נעץ אונט פאַנגען,
דאָך פון זון אַ שטראַל זיך העלט —
און זיין ביסל אייז — צעאַנגען

ווי אַ הערשער — ביזן און אַלט
וויל פון טראַן אַלץ ניט אַרונטער;
מעסט אין אַונט אַן זיין קרוין —
אין דער פרי — ער גיט זיך אונטער ...

פרייד און דאַנק ...

פרייד און דאַנק דעם נייעם מענטשן,
ער האָט פרייד און דאַנק פאַרדינט;
אויסגעליטן אַלע גרעניצן —
וועגן גוטס, באַקעמפט די זינד.

אויסגעשטריטן אַלע שטרייטן
פאַר זיין רעכט און פאַר זיין ווערט;
אויסגעוועזן אַלע ווייטן
איבער וואַלקנס, אונטער ערד.

אויסגעפונען אַלע טיפן,
מיט אַ שמייכל זיי פאַרטרויט;
לערן טונקעלע — ניט באַגריפן,
און די נייע יונג געבויט.

זיך באַפרייט פון האָס און ליגן
וואָס דעם מענטשן האָט געדריקט,
און אַ רוף צו ברודערס פריידן
אין דער וועלט אַרויסגעשיקט.

און אַרויס וועט ער דער זיגער;
אויב נאָך וואו אַן איבערבלייב
פון אַ הערשער, אַ באַטריגער —
וועט ער זיין צום צייט-פאַרטרייב ...

פון אַרעמע

פון אַרעמע די רייד די שטילע —
זיי פאַלן מילד, זיי פאַלן מיד,
ווי מורמל פון אַ ווייטער תפילה,
ווי אַפּקלאַנג פון אַ וואַגלערס ליד.

דער קאַפּ אַזוי אַראַפּגעבויגן,
די אויגן — קוקן דיך ניט אַן,
ווי ס'וואַלט פון הייבן זיך געצויגן
אַן אַלץ פאַרגעבנדיקער טאָן ...

צו אַ אינגל

1

איך באַוואונדער, אינגל,
ווי דו ווערסט דערצויגן...
ס'איז אַ צייט אַ נייע —
יענע איז פאַרפלוּיגן...
ס'איז אַ צייט אַ נייע,
כ'פיל מיך אַזש דערשראָקן,
הייזער — ביז די וואַלקנס,
און די הויכע שטאַקן...
איך געדענק די היימען —
דירה'ס — קליינע שטיבער;
בלויז די שול איז גרעסער,
און דער שול-הויף — ליבער...
צווישן קליינע הייזער
ברייטע פרייע הויפן,
רוישיק, נאָך אַ רעגן,
פלעגן שטראַמען לויפן...
און אין גאַס ביים בערגל
פלעגט אַ טייכעל ווערן,
פלעגן דאַרט אין אַוונט,
שפיגלען זיך די שטערן...

2

איך באַוואונדער, אינגל,
כ'זע דיך אָפט אין באַנען;
פאַרסט פאַר ווייטע מיילן,
און ווער ווייסט ביז וואַנען...
איך — וואָס זאָל דיר זאָגן —
איך אין דיינע יאָרן,
בין, אלס אינגל, זעלטן
מיט דער באַן געפאַרן.
ווען מיט פערד און וואָגן,
אין אַ שיינעם וועטער,
ליב געווען צו פאַרן —
מעג מען קומען שפעטער...
אַ פאַר וויאַרסט דער וועג בלויז,
דאָך — ווי ווייט! — פלעגט דאַכטן;

אַז מען פאַרט געלאָסן,
קען מען וועלט באַטראַכטן...
דאָ אַ פעלד מיט זאַנגען,
דאָ אַ פליין אין גראָזן,
אַט אַן אַלטער פאַלאַץ
פינקלט שטיל, פאַרלאָזן...

3

איך באַוואונדער, אינגל,
ווייסט פון אַלע ניסן;
לייענסט שוין די צייטונג —
ווי זיך לענדער רייסן...
איך, אין דיינע יאָרן,
אין די צייטן שטילע,
פון מלחמה'ס צאָרן
ניט געהערט אפילו.
ס'איז קיין פיינט באַפאַלן
קיינמאָל אונדז'רע גאַסן;
יעדער טוט זיין אַרבעט
רואיק און געלאָסן...
גייט אַמאָל אַ חיל דורך —
שפילט עס, רוישען פאַנען;
בלויז דער אַלטער זיידע —
רעדט פון נאַפאַלעאַנען...

פינסטערע געזיכטער

פינסטערע געזיכטער —
ווייזט אַ שמייכל ווען;
האַט איר דען אַ זון-שטראַל
קיינמאָל ניט געזען?
פינסטערע געזיכטער —
ווייזט אַ מינע פריי;
איז אייך פּרילינגס-אַטעם
קיינמאָל ניט פאַרביי?
פינסטערע געזיכטער —
גיט מיר אַ באַשייד;
האַט אַ קינדס אַ שמייכל
קיינמאָל אייך דערפרייט?

זיבעטער בוך

לידער אַלער ליי

אויף דער וועלט...

אויף דער גאַנצער וועלט טראַגט זיין גייסט זיך אום.
רוהיק, רוהיק, פריינט, גאַט איז אומעטום ...
גלויבסטו ניט דעריין? ס'איז אַ לעערער וואָרט?
אויב אַזוי, איז שרעק דאָ אַזוי ווי דאָרט ...
כ'זוך אַ וואָרט פאַר דיר און געפֿין אים ניט ...
דו פאַרשווינדסט פון מיר ... כ'הער די לעצטע טריט.
כ'הער די לעצטע טריט און אַרום איז שטום.
כ'הער אַן עכאָ בלויז: גאַט איז אומעטום!
ניו־יאָרק, 1918

קלאַרע שנייען

קלאַרע שנייען פון דער הויך,
איך געדענק אייך פון אַמאַל;
שטיל געפּאַלן, מילד און ווייך —
אויף די געסלעך — קליין און שמאַל ...

און די גרויע האַרטע ערד
ווערט באַדעקט און ווייס דורך אויס ...
און פון פענסטער, שטיל פאַרקלערט
קוקט אַ קינד אין ווייט אַרויס ...

ווייזט דער ערשטער שליטן זיך,
איז ער ווי אַ ליבער גאַסט;
פאַרט דער פּורמאַן שוין אין גיך,
ווי אין ווינטער פאַרן פּאַסט.

שפּריצן ווייסע שטיקער שניי
פון די קלויען ביי דעם פּערד,
און דער פּורמאַן מיט אַ פּרייד
יאַגט זיך איבער ווייסער ערד ...

דער אייביקער קוואַל ...

איך האָב אַ קוואַל געגראַבן
אין סאַמע מיט פון וועלט;
און אייביק וועט ער שלאַגן
אין היצן און אין קעלט.

קיין שניי וועט אים פאַרשיטן,
היך טריקנט אים ניט אויס —
פון וועלט פון סאַמע מיטן
זיין וואַסער שלאַגט אַרויס.

עס מעגן הייזער פּלאַצן
פון הונדערט שטאַק די הויך,
און שלעסער און פּאַלאַצן
זיי מעגען פּאַלן אויך.

בערג קענען זיך צעשיטן
און פּאַלן טיף אין טאַל —
מיין קוואַל אין וועלט אינמיטן
וועט שלאַגן אַלע מאַל.

און קען אויף אויסנווייניק שוין לאַנג —
ווי ווערט מיר יום־טובדיק און באַנג!
און דאָס געשריפט צום האַרץ איך דריק
און ביינק און וויין פאַר וויי און גליק!

ניט אַלץ . . .

נישט אַלץ האָב איך אייך אויסגעזאָגט
אין ליד, אויף דעם פאַפיר —
אוי, וואונדן פיל פאַרבאַרגענע,
זיי ליגן נאָך אין מיר.

זיי זיינען סודות שרעקלעכע,

כ'האָב אייך זיי נישט געטרויט;
זיי זיינען פינצטער, ווי די נאַכט,
און גרויזאָם, ווי דער טויט.

אַ, שטאַרבן וועלן זיי מיט מיר —

איך וועל זיי נעמען מיט;
און זאל אפילו פּרעגן גאַט,

אים זאָגן וועל איך ניט . . .
1900.

אַד, וואָס וועסטו זאָגן . . .

1

אַד, וואָס וועסטו זאָגן דער וועלט
ווען זי וועט דיך פּרעגן:
וואוהין איז דיין מיידל אַוועק,
אין וואַסערע וועגן?

— איך זאָג אייך דעם אמת באַלד אויס

איך וועל מיך ניט שעמען:

אַוועק איז מיין מיידל אַוועק,
וועל זאָגן צו וועמען . . .

2

און אַז ס'וועט דיך פּרעגן די וועלט

וואָס קלערסטו צו מאַכן

אַ, שטאַלצער, צי בלייבט ביי דיר רעכט
זי זאל פון דיר לאַכן?

— נו, וועל איך מיר ענטפערן שטיל:

דער קלאַפ איז אַ שווערער

דאָך וועל איך קיין ביז איך נישט טאָן:

איך ליב זי איצט מערער . . .

אין סוכה

(א'ו פּאָלקס־טאָג)

אַ סוכה אַ קליינע

פון ברעטער געמיינע

האָב איך קוים מיט צרות געמאַכט!

געדעקט דעם דאָך

מיט אַ ביסעלע סכך

און איך זיך אין איר סוכות ביי נאַכט.

פון ווינט דעם קאַלטן,

וואָס בלאַזט דורך די שפּאַלטן

מיין ליכטעלע לעשן זיך וויל;

דאָ מאַך איך מיר קידוש,

און זעט נאָר אַ חידוש:

דאָס ליכטל ברענט רואיק און שטיל!

סענטימענטן . . .

איך בין קיינמאָל סענטימענטאַל,

איך בין אַ זון פון וואָד,

אַנטיציק מיך ניט פון זון־פאַרגאַנג,

און זעלכע זאַכן נאָך.

און דער לבנה'ס געלבן שיין

פאַרטרוי איך ניט מיין האַרצנס־פיין.

איך האָב קיין האַר צו קניען פאַר אים.

דער טעמפל איז מיר לעער,

און גיט דאָס האַרץ אַמאָל אַ קלעם, —

דאָס אויג איז אָן אַ טרער.

איך בין אַ זון פון וואָך און שטרענג:

קיין דומע שטיק, ווען ס'ווערט מיר ענג!

איך בין אַן אַרעמער מענטש פון וואָך,

און דאָך, מיין פיל געליבטע, דאָך:

כ'געפין אַ שטיקעלע פאַפיר

געשריבן לאַנג פון דיר צו מיר

צו ...

(א פאלקס-חאָטיוו)

א היים צו מיר וואָלסטו געגאַנגען,
מיין ליבסטע, מיין אויג אין מיין קאַפּ —
דיין מאַמע, זי האַלט דיך געפאַנגען
זי היט דיך, זי לאַזט דיך ניט אַפּ.

ווער האָט דערצו רעכט איר געגעבן,
איך בין דאָס פאַרשטיין ניט אומשטאַנד;
איך ליב דיך פיל מערער, מיין לעבן,
ווי טויזנטער מאַמעס ביינאַנד!

זייט ניט ביזן ...

זייט ניט ביזן פאַר שטילע לידער
אין דער גרויסער צייט:
אַפן זיינען אַלע פענצטער
און ער שטייט ביים זייט.

זייט ניט ביזן פאַר בלאַסע לידער
אין דער רויטער צייט ...
צוגעשלאָסן אַלע טויערן
און די הילף איז ווייט ...

ווער? ...

(געווייטמעט א—7)

ווער האָט דיר, דו אַרעמעס קינד,
דיינע יאָרן פאַרשניטן?
געפירט דיך דורך שטורם און ווינט,
דורך ים און דורך נאַכט
און האָט דיך צום ברעג ניט געבראַכט —
געלאַזט דיך אין מיטן ...

און קום איך דיך רעטן אַצינד,
דאָ ווילסטו ניט הערן;
אַ, ווער איז דער גליקלעכער, קינד,
וואָס אים זאָל געהערן
דיין פרייד פון אַמאָל
און איצט — דיינע טרערן? ...

נאָך דיר ...

נאָך דיר וואָלט איך קיינמאָל געוויינט
מיין קעניגין כלה ...
דו ביזט דאָך אַ מיידל געווען,
אַ מיידל ווי אַלע ...

איך האָב נאָר דיין ליבע געליבט,
זי איז געווען טייער,
נו, האָט זי דיר איצט אויסגעברענט,
אוועק מיטן פייער.

און אויב איך דערמאָן דיך נאָך אַפּט
ניט דיך אָבער מיין איד,
דו ביזט מיר אַ פרעמדע אַצינד —
די ליבע באַוויין איך ...

הערצער-שפּיל

פון מיין ליבע וויסטו, קינד,
כ'פיל דיין שמייכל;
עס געפעלט פון הערצער-שפּיל
דיר דער שכל —

שענקסט דאָ יאָ, דאָ שענקסטו ניט
דיין בליק דיין ריינעם;
גאַנגען האָסטו אַלערליי,
איך — נאָר איינעם.

און אויך דעם פאַרליר איך באַלד,
כ'בלייב אין מיטן,
כ'זע דעם צווייטן שפּילן שוין,
אויך דעם דריטן ...

דאָס נאָר מיינסטו, קינד, איך ווייס
דיינע צילן;
היט זיך דאָך, אַמאָל וועסט דו
אויך פאַרשפּילן!

וועלט - טרויער

איך בין געגאנגען אין דעם שטילן פעלד, —
 עס האָט דער צער מיך ווייט געטריבן,
 ביז וואָנען איך בין שטיין געבליבן,
 איך האָב דערהערט דעם טרויער פון דער וועלט.

ס'איז שטיל געוועזן, דאָך האָב איך געהערט
 ווי עמיצער איז שטיל אַרומגעגאָנגען
 און פול געוואָרן איז די לופט מיט קלאַנגען,
 און שטיל געטרויערט האָט די גאַנצע ערד.

און אָט איז נאָכט געוואָרן, די לבנה הויך —
 איך ווייס ניט ווי אַזוי, פון וואָנען,
 איז אויפן הימל ציטערדיק געשטאַנגען,
 און האָט געטרויערט, דאָכט זיך, אויך.

און וואָס די גאַנצע וועלט האָט דורכגעלעבט,
 אין אַלע אירע צייטן דורכגעליטן, —
 האָט שטיל פאַרביי מיר דורכגעריטן,
 און דורכגעקלונגען, דורכגעשוועבט ...

א. לייטער

א. לייטער זיך, האַרץ מיינס, אַ לייטער זיך אויס!
 קיין אויסגאַנג ניטאָ אויף דער ערד.
 דער צער פון דער וועלט איז אונענדליך און גרויס —
 דיין אייגענער צער האָט קיין ווערט!

וואָס זוכסטו? צי קענסטו געפינען דען רו,
 ווען ס'בלאָנדזשעט די מענטשהייט אָן זיין?
 און וועסטו געפינען דאָס גליק ערגעץ וואו —
 דאָס אונגליק וועט גרייכן אַהין.

און ווען עס זאָל ווערן די מענטשהייט באַפרייט
 פון גאַר אַל דאָס בייז און דעם פיין,
 נאָר איינער וועט זיין ערגעץ וואו, וואָס ער ליידט —
 וועסטו דו קענען גליקלעך דען זיין?

א מאַדנע וועלט

נו, איז עס אַ מאַדנע, משוגענע וועלט :
 איך גיי אין די גאַסן פון אומעט געקוועלט ;
 און מענטשן זיי גייען פאַמעלעך און גיך —
 וויפיל פון זיי זיינען אויך איינזאַם ווי איך —
 ווי גוט וואָלט געוועזן צו איינעם פון זיי
 גלייך צוגיין, זיך טיילן די פרייד און דעם וויי ;
 שטיל צוגיין און דריקן אַ מענטשלעכע האַנט — —
 נו, איז עס אַ מאַדנע משוגענע וועלט :
 עס האָט אונדז נאָך קיינער דאָ ניט פאַרגעשטעלט ;
 נו, בלאַנדזשעט אייך, מענטשן — איר זענט ניט באַקאַנט.
 קראַקע, 1909

א געדאַנק

ס'האַט מיך אַ געדאַנק וואונדערלעך באַהערשט :
 וואָס וואָלט דאָס געווען, ווען עס טרעפט אַ נס —
 עס פאַרשווינדט די צייט — כ'בין געבוירן ערשט,
 וואָס געווען איז פריער — מער ניטאָ, כ'פאַרגעס !
 גיי איך מיר אַרויס ס'ערשטע מאָל אין גאַס,
 זע איך גייט אַ מענטש, פונקט אַזוי ווי איך, —
 ווייס איך ניט פון פרעמד, ווייס איך ניט פון האַס, —
 און אַנטקעגן אים לאָז איך מיך אויף גיך.

זאָג איך : ברודער דו, לאַמיר גיין ביינאַנד ;
 ווער איך הונגעריק — זאָג איך דאָס אים גלייך.
 ווייס איך ניט פון שטאַלץ, ווייס איך ניט פון שאַנד,
 פרעמד איז מיר דאָס וואָרט „אַרעם“ אַדער „רייך“.

קוק איך אין דער הויך, זע איך גאַלדיק־בלוי,
 פרעג איך : וואָס דאָס איז, אַזוי העל און ריין ?
 ענטפערט מיר דער מענטש : ס'לויכט די זון אַזוי.
 רוף איך אויס מיט פרייד : העי, ווי גרויס און שיין !

ווייס איך ניט וואָס גוטס, ווייס איך ניט וואָס פרום,
 אַלע זיינען שיין, יעדער מיר געפעלט ;
 וואו איך ווענד מיין בליק — שיין איז אומעטום —
 גריס איך יעדערן און די גאַנצע וועלט ...

א געזאנג צו קעמפערנים

א ניגון

איך ווייס פון א ניגון,
ער קלינגט אזוי שיין;
די טענער זיי פליסן,
ווי שטראם־וואסער ריין.

די טענער זיי פליסן,
און וואסן אראפ,
די לידן פון הארצן,
די זארגן פון קאפ.

און גרינג ווערט דאס לעבן
עס פילט ניט קיין לאסט, —
דער ניגון הייסט ליבע,
גאט האט אים פארפאסט.

אים זינגען מלאכים
אין הימעלס געצעלט,
אים זינגען פאעטן,
ביי אונדז אויף דער וועלט.

א, מענטשן! וואס זייט איר
פארזארגט און פארקלערט, —
צי האט איר דעם ניגון
נאך קיינמאל געהערט? ...

שניי

וויסער שניי פון הימל
פאלט און ווערט צעגאנגען,
פונקט ווי ריינע טרוימען,
האפנונגען, פארלאנגען ...

און עס ווינקען טרויעריק
פון דער הויך די שטערן;
אויף דער ערד — וואס ס'פאלט נאָר —
מוז צעגאנגען ווערן ...

וועלכע פאָגען פלאַטערן
ווי אַ ים אַ בריוונדער?
וועלכע טריט עס הערן זיך
פון די צענדליק טויזנטער?

עפעס הער איך זינגנדיק
לידער קיין געוויינלעכע,
און זוי קומט באַגייסטערונג
אין די טעג די קליינלעכע?

העי, דער מאַרש, דער איידעלער
איז אזוי באַדייטנדיק,
פונקט בת־מלכות, ווען פאַראויס
פאַרט די מלכה רייטנדיק!

וועלכע אויגן שטראַלן עס
אזוי פריידיק־בליקנדיק,
וועלכע שטימען שאַלן עס
אזוי העל־ענטציקנדיק?

קענט איר אונזערע שוועסטער ניט?
די אין שעפער טרויערן?
איצט אין קאָמף מאַרשירן זיי
צו די פרייהייט־טויערן.

1914.

צו אַ סאַציאַליסטן

דיינע אויגן לייכטן, פינקלען,
ווען דו רעדסט פון נייע צייטן;
אַלע מענטשן גלייך און גליקלעך,
ווען די אַרדנונג וועט זיך בייטן.

און איך גלויב אין דיין נביאות,
דאָך אין אויג מיינס שטייען טרערן;
ביי דער בעסטער אַרדנונג, ליבסטע,
וועסטו אַלץ נישט מיר געהערן.

דאָס נייע ליבע ליד

— „וואָס וועלן מיר טאָן אין די שפּעטערע טעג,
וואָס וועלן מיר טרינקען און עסן!“
— אַ ליבסטע, ניט פּלאַג מיט דיין פּראַגע מיך איצט,
איך בעט דיר, דו זאָלסט זי פאַרגעסן.
עס האָט מיר געזונגען מיין באַבע אַ ליד,
דאָרט וויינט אַ געליבטע און בעט;
„קום, לאַמיר, מיין ליבסטער, אַנטלויפן פון דאָן,
כיוועל אַרבעטן, וואָשן כאַטש גרעט!
קום, לאַמיר, מיין ליבסטער, אַנטלויפן פון דאָן,
גרינג וועל איך פאַרטראַגן מיין פיין:
כיוועל אַרבעטן שווער, און וועל שלאָפן אויף שטרוי —
צוזאַמען מיט דיר נאָר צו זיך!“ —
עס שמייכלט מיין ליבסטע: דאָס לידל איז אַלט,
די באַבע זי איז שוין לאַנג טויט,
און איך בין נאָך יונג, און איך לעב, און איך זינג
אַ ליד פון דער ליבע אָן נויט! ...
וואַרשע, 1900

די צווייטע געליבטע

די צווייטע געליבטע איז פונקט ווי דאָס ליכט
פון דער זון אין אַ לאַנד אין אַ נייעם; די שטראַלן
האַליוון און צערטלען און ציען זיך, פאלן
און קושן דיין בלאַסן און דורשטיק געזיכט.
דאָך גייסטו דערצאָרנט אַרום אין געהיים ...
די היימישע זון דאָרט איז וואַרעמער, פרישער,
דער שטראַל איז דאָרט פריינטלעכער, האַרציקער, זיסער,
און בענקסט אַלץ צו יענער, דער ערשטער — אַ היים!

דו ביזט געווען ...

| | |
|--------------------------------------|--------------------------------|
| אַ זיסער קלאַנג, וואו קלינגסטו צינד, | דו ביזט געווען אַ זיסער קלאַנג |
| אין וועמעס ליד? | אין מיינע טעג; |
| איך הער מיך צו: | אַ קלאַנג פאַרווייט, |
| עס קלינגט ווייט-וואו ... | דאָס גליק פאַרגייט — |
| עס ציט, עס ציט — — — | דו ביזט אַוועק, |
| וואו ביזטו, קינד? ... | ניטאָ דיר לאַנג ... |
| | ג. י. 1909. |

גרויסקייט . . .

איך וויל נישט זיין גרויס — מיך ציט נישט דערצו —
וואָס האָט פאַר דער צייט די גרויסקייט אַ ווערט?
איך וויל נאָר אַביסל האַרמאָניע און רו,
און ווייניקער טרערן צו זען אויף דער ערד.

איך וויל נישט קיין קאַמף, איך וויל נישט קיין שטרייט,
צו ברענגען מיט געוואָלד דעם עקשן, דאָס גליק;
איך וויל נאָר, אַז קלוג זאָלן ווערן די לייט. —
זאָל יעדער אַליין זיך באַפרייען פון שטריק . . .

1904

פריינג אין לאַנד . . .

עס האָט שוין דער האַר-גאַט די פרייהייט געשענקט
און ניט נאָר פאַרשפּראַכן, נאָר טאַקע ערפילט;
די ווינטן די בייזע — זיי זיינען געשטילט,
קיין כמאַרע קיין שוואַרצע דעם הימעל פאַרהענגט.

דער שניי — ער צעלאָזט שוין; מען זעט, ער גייט אויס,
עס ווייזט זיך שוין ערטערווייז שטיקעלעך ערד;
עס האָט זיך אַ ליד פון אַ פויגל דערהערט. —
די זון קוקט שוין אָפן פון הימעל אַרויס.

די וואַסערלעך פליסן און פלוידערן פריי,
דער ווינטער פאַרשפּאַרן זיי וועט שוין ניט מער;
און וואו נאָר דו טוסט דיינע אויגן אַ קער,
דערזעסטו, ווי ברייט און ווי העל און ווי ניי!

1904

ן י י

(אַ ליבע-לידל)

זיי זיינען ניט ווערט, וואָס איך האָב זיי געליבט —
איך האָב זיי געליבט אַזוי שיין;
זיי האָבן גענאַרט מיך און האָבן באַטריבט
און נאַכדעם געלאָזט מיך אַליין.

נו, בין איך איצט קליגער — איך יאָג ניט נאָך זיי,
איך קען, ווען איך וויל נאָר, זיין האַרט;
וואָס שרייסטו, מיין האַרץ, וואָס טוט ווידער דיר וויי?
דו ווילסט דען צוריק זיין גענאַרט? . . .

זוניקע...

זוניקע, ליכטיקע, פריידיקע, דו!
 כ'רוף ד'ך, א'יך רו'ף ד'יך פ'יל מ'אל!
 ב'יזט צו ה'ויך און דו הערסט ז'יך נ'יט צו —
 ווערט ג'אר פ'ארלוירן מ'יין קול...
 ה'אסטו גערויבט מ'יר מ'יין ג'ליק און מ'יין רו'
 זוניקע, ליכטיקע, פריידיקע, דו!

זוניקע, ליכטיקע, פריידיקע, מ'יין!
 נ'ידער א'ראָפּ פ'ון ד'יין ה'ויך...
 ג'יס כ'אָטש א'יין ש'טראַל מ'יר א'ין ה'אַרצן א'ריין
 וועט מ'יר ד'אָס לעבן נ'יט ז'יין אַזוי ב'לייך...
 פ'רעג מ'יך נ'יט וואו און פ'רעג מ'יך נ'יט ווען:
 זוניקע, ליכטיקע — קום און פ'אַרברען!...

איך הער אין גאס...

איך הער אין גאס אַ רוישן,
 דאָס איז דער רויש פון לעבן;
 דאָס לעבן איז אין דרויסן,
 מ'יין צ'ימער איז דערנעבן...

עס שפילן הויך די קינדער
 און פורן פאַרן, פאַרן...
 עס דרייען זיך געשווינדער
 פאַר מ'יר די יונגע יאַרן.

איך הער אין גאס אַ טומל
 דורך האַלבע אָפענע פענצטער;
 איך זע אַרויס דעם הימעל —
 עס איז דער טאָג דער שענסטער!

עס איז דער סוף פון זומער...
 די קינדער שפילן דרויסן;
 איך ליג אין האַלבן שלומער
 און בין שוין גאַר נישט אויסן.

איך זע די זון גייט אונטער
 אין דרויסן ווערט שוין קילער;
 די קינדער שפילן מונטער,
 די פורן פאַרן שטילער...

ווינט

איך יעדער צייט פון יאָר
 די ווינטן אַלערלייאיקע;
 אין ווינטער קומען אָן
 די אַנזאַגער, די שנייאיקע.

מיט שטרענגקייט קומען זיי
 און שטראַך-ר'ייד צילן זיי;
 מיט ווינטן ברומען זיי,
 מיט קעלטן שפילן זיי...

איך יעדער צייט פון יאָר
 די ווינטן אַלערלייאיקע;
 אין פ'רילינג קומען אָן
 די אַנזאַגער דערפרייאיקע:

מיט פרישקייט ווייען זיי,
 מיט גוטסקייט פליסן זיי;
 און יונג דערפרייען זיי
 און אַלט באַגריסן זיי.

מיט בשורה גייען זיי
 דורך רוימען לופטיקע;
 אין גאַנג פאַרוייען זיי
 די ערד די דופטיקע.

ווינטן אלערליי

עס זיינען אויך ווינטן פאראן אלערליי —
 די איינע — פון נאָענטן לאַנד קומען זיי.
 זיי זיינען ווי אייגענע — דאָכט זיך, באַקאַנט
 און ברענגען דיר בשורות פון ערגיץ אַ לאַנד.

און ס'דאָכט זיך, אַז פריינט וועלן קומען צו דיר ...
 די ווינטן, די גוטע ... זיי קלאַפן אין טיר
 זיי וועקן אין האַרצן פון יוגנט די טעג
 און זאָגן דיר אָן, אַז דאָס גליק איז אין וועג ...

און עפנטטו פענצטער און טיר פאַר זיי אויף,
 זיי לעשן דאָס ליכט ניט, זיי בלאַזן עס אויף.
 זיי בלאַזן אויף פלאַמען אין פינצטערער נאַכט
 און האַבן דיך יונג און געזונט דיך געמאַכט ...

טונקעלע נביאות

און וועט שוין די רעכענונג ווערן געמאַכט
 צי פאַלש אָדער ריכטיק,
 און וועט זיין דאָן טאָג צי וועט דאָן זיין נאַכט,
 צי פינצטער, צי ליכטיק —
 מיר וועלן ניט קענען פאַרגעסן,
 דאָס האַרץ וועט אונדז דריקן און פּרעסן.

מיר וועלן אַרומגיין געבויגן די קעפּ,
 ווי מענטשן באַרויבטע
 און וועלן אפילו אויף גאַלדענע טרעפּ
 זיך פילן פאַרשטויבטע,
 מיר וועלן דאָס אַלטע געדענקען
 און קוקן צוריק אַלץ און בענקען.

מיר וועלן דאָן וויילן אַליין אונדזער גליק,
 דאָך זיין די באַהערשטע
 און וועלן אַלץ ווענדן געהיים אונדזער בליק
 צו יענע, די ערשטע.
 מיר וועלן זיין פריי, דאָך געבונדן
 צו דעם, וואָס געווען און פאַרשוואונדן ...

דער צופרידענער

איך האָב ניט, ווי שלמה, געהאַט טויזנט פרויען,
 (דאָס וועט איר, איך גלויב, אָן אַ שבועה מיר טרויען).
 און מעג ווי פאַרדריסן און מעג זיין ווי שאדע —
 קיין גערטנער, פאַלאַצן פאַרמאָג ניט אודאי.

איך האָב ניט קיין קנעכט און קיין שאָף און קיין רינדער,
 איך האָב ניט געהאַט עס און האָב ס'ניט אַצינדער.
 און טאַמער איז אייך אַט דאָס אַלעס נאָך ווייניק —
 נו, ווייסט נאָך: כ'בין קיינמאַל געוועזן קיין קעניג.

נאָר וואָס־זשע? וואָס שמידט מיך, וואָס האַלט מיך ביים לעבן?
 איך האָב אַ שולמית איין קוש נאָר געגעבן —
 און פרעמד קלינגט מיר איצט שוין דער הבל הבלים.
 און ס'ווילט זיך מיר לעבן מיט אַלעם בשלום...

די זון

די זון איז פאַרגאַנגען,
 אין פּורפור געהילט;
 די אַלע פאַרלאַנגען
 זיי ווערן געשטילט.

דער טאָג — ביים ניט ווערן,
 די נאַכט — נאָך ניטאָ;
 וואָס זאָלסטו באַגערן
 אין איצטיקער שעה...

די קינדער אפילו,
 וואָס שפּילן ביים ראָג,
 זיי ווערן איך שטילער
 ביים אָפּגאַנג פון טאָג...

מיין וועלט

איך וואָרף זיך אום אַהין, אַהער,
 אַך, זייט ניט שטרענג;
 איך ווייס, איך ווייס די וועלט איז גרויס,
 נאָר מיר איז ענג!

וואָס האָב איר, וואָס די וועלט איז גרויס
 פאַרשטייט אַליין, —
 אין יענעם אַרט אַוואו איך לעב
 איז ענג און קליין.

עס פעלט מיר לופט, עס פעלט מיר רוים,
 דער וועג פאַרשטעלט;
 איך וואָרף מיר אום, איך זון מיין אַרט
 אין א י י ע ר וועלט...

אין אַ שלאַפֿראַזע נאַכט

פול דער צימער אַנגעלאָפּן,
 מאַנכע דראַען, מאַנכע שטראַפּן,
 אַלע אָבער פריינט, אויף דו...
 איין געשטאַלט נאָר איז מיר טייער,
 אין די אויגן ברענט אַ פייער, —
 יוגנט־ליבסטע, — דאָס ביזטו!...

אַך, עס איז ניט אויסצוהאַלטן! —
 ווי עס שלייכן זיך געשטאַלטן
 אין דער נאַכט אָן שלאָף, אָן רו!
 אַלטע טעג, שוין לאַנג פאַרגאַנגען,
 פול דער צימער אַנגעגאַנגען,
 און זיי קומען נאָך אַלץ צו.

האַרבסט-לידער

1

אויף די פעלדער וויינען ווינטן —
גיי נישט, קינד, אין פעלד;
אויף די פעלדער שלייכט דער אומעט
און באַקלאַגט די וועלט.

אויף די פעלדער גייט אום איינער
מיט אַ גראַען זאַק
און אַ צווייטער — הויט און ביינער —
מיט אַ טעמפער האַק.

אויף די פעלדער שטייען בויםלעך
ציטערן פאַר שרעק
און אַ פויגעלע אומהיימלעך
קלאַגט און פליט אַוועק.

אויף די פעלדער הערט זיך טרויערן
און דו וויסט ניט ווער...
גיי נישט קינד, דו וועסט באַדויערן
און זיך פילן שווער...

2

ווי די וויסע רויזן וועלקן,
פאַר מיין פענצטער, פאַר מיין טיר;
וויסע רויזן — שוואַרץ געוואַרן —
מיידל, קום ניט איצט צו מיר!

ווי די וויסע רויזן וועלקן
בוידן זייערע קעפלעך איין;
מיידל זאַלסט אין טיר ניט קלאַפן,
כ'לאַז דיך איצטער ניט אַריין.

ווי די שטומע רויזן וויינען,
און ווי הילפלאַז זיינען זיי!
מיידל, מיידל, קום ניט איצטער —
לאַז מיך איבער מיט מיין ווי...

עס בלייבן... עס בלייבן...

עס בלייבן און וועלקן
ביים פענצטער די בלומען:
איך האָב זי גערופן,
זי איז ניט געקומען...

עס רוישן אין פענצטער
די טראַפנס פון רעגן:
איך וועל זי ניט בעטן,
איך וועל זי ניט פרעגן...

עס רוישן אין האַרצן
באַהאַלטענע טרערן:
איך וועל גאַר ניט ריידן
דאָך זי וועט דערהערן...

ערינערונג

ניין, זיי וועלן מער ניט קומען
יענע שטילע טעג.
יענע הויפעלעך און בלומען
און דער שמאַלער שטעג.

און די פורן מיט די זאַנגען,
פון דעם פעלד פאַרנאַכט,
און די באַנגלעכע געזאַנגען,
שטיל אַזוי פאַרטראַכט.

יענער ברונעם מיט די קייטן,
זי דאַרט מיט דעם קרוג,
וואָס איר בליק פלעגט מיך באַגלייטן
שעמעוודיק און קלוג...

יענע שטימע פון דער מאַמען:
גיי אין שטוב אַריין!...
אַלע שיינהייטן צוזאַמען — — —
ניין, ס'וועט מער ניט זיין!...

עם קלינגען די גלעקלעך ...

עס קלינגען די גלעקלעך,
עס טראָגן זיך שליטלעך;
זיי רופן, זיי ציען — —
וואוהין? און מיט וועמען?

איך בין אין די וועגן
פון לעבן פון לאַנגען
אַן איינזאַמער וואַנדערער,
אַ פּוסגייער שטענדיק.

וואוהין זאל איך הייסן
דעם קוטשער מיך פירן?
ביי וועלכן הויז זאל איך
אים זאָגן: דאָ שטעל זיך?

מיט וועמען זיך שליטלען
איך איינזאַמער וואַנדערער?
מיין איינציקע ליבסטע —
זי פליט מיט אַ צווייטן ...

ווען די ברעטער פאלן ...

ווען די בלעטער פאלן
פון די צווייגן אָפּ,
שאַקעלט פּילאַזאַפּיש
דאָן דער בוים זיין קאַפּ ...

ס'איז אַ בוים אָן אַלטער
און איז אַזוי קלוג,
און געזען אין לעבן
האַט ער שוין גענוג.

ס'איז אַ בוים אָן אַלטער
און ער שטייט שוין קרום,
גלויבט אין עולם הבא,
ווי דער שטייגער — פרום.

ס'איז אַ בוים אָן אַלטער
און ער ווייס, אַז ער

פאַרשפּעטיקט ...

פאַרשפּעטיקט האָט דער ווייטער שניי
אין אונדזער לאַנד צו קומען;
עס וויל אויף אונדזער שויב דער פּראַסט
ניט אויסמאַלן קיין בלומען.

אין הויז איז אומעטיק און טריב —
די פענצטער — קאַלט און טרוקן;
דו קענסט דורך זיי אַרויסזען אַלץ,
עס ווילט זיך דאָך ניט קוקן.

אין גאַס איז אומעטיק נאָך מער
אין גראַע טעג אין קילע;
דער הימעל לאַנגווייליקט זיך הויך,
די מענטשן גייען שטילע.

איך בענק נאָך פּראַסט און בענק נאָך שניי,
נאָך ווייסן שניי און ווייכן;
צו הערן פון די טריט אַ קלאַנג,
צו זען פון זיי אַ צייכן ...

וועט אַמאַל אויך פאַלן —
פילט ער טריב און שווער.

דאָך אַז בלעטער פאַלן
אַרט עס אים ניט פיל;
אַלע יאָר דער זעלבער
טרויעריקער שפּיל.

ס'ליגט אַ זין פאַרבאַרגן
אין דעריין מסתם,

ניט די בלעטער — טראַכט ער —
ס'איז דערהויפּט דער שטאַם!

און ער גיט אַ שאַקל
מיט זיין אַלטן קאַפּ
און די יונגע בלעטער
שיטן זיך אַראָפּ ...

2

פאַר אַ פעלד בין איך געגאַנגען,
 ס'האַט אַ ווינטל מילד געבלאַזן,
 דופטן האָבן זיך געטראָגן
 פון די בלומען און די גראָזן.
 ווען איך בין צוריק געקומען,
 מיד פון וועג און אויסגעליטן,
 איז דאָס פעלד געווען שוין נאַקעט,
 גראָז און בלומען אָפגעשניטן.

3

כ'בין פאַרביי אַ רייכן פּאַלאַץ,
 אָפגעטונקט אין ליכט אין העלן,
 צום אַריינגיין האָבן מיידלעך
 ליב געשמייכלט ביי די שוועלן.
 ווען איך בין צוריק געגאַנגען,
 האָבן שטערן זיך געצונדן,
 כ'האָב געוואַלט אַריין אין פּאַלאַץ —
 איז ער צויבערדיק פאַרשוואונדן.

דער שטראָם

עס ציט דער מענשן-שטראָם
 אַזוי ווי פון אַ תּהום —
 צו וועגן ריכטיקע,
 צו צילן ליכטיקע.
 פון ענגשאַפטן אַרויס
 עס שפּרייט זיין בליק זיך אויס
 מיט זון געצונדענער,
 מיט וועלט פאַרבונדענער.

און וואָס ער האָט געבויט,
 דערוויילע נאָך אין נויט.
 דאָך זעט ער שימערן
 זיין פּרייד אין צימערן...
 און ווען נאָך וואו אין צוואַנג,
 אין בענקשאַפט, אין פאַרלאַנג —
 נאָך מער זיין שטורעמען —
 די צוקונפט פּורעמען...

מאַן און ווייב

דאָס שלעכטע פאַרגייט,
 דאָס גוטע — געדענקט זיך;
 אַ וויילע צעשיידט —
 דאָן וויינט זיך און בענקט זיך.

ביים זען זיך צוריק
 ערשט קען מען באַגרייפן
 די זיידענע שטריק,
 די גאַלדענע רייפן...

קום שוין...

קום שוין, קום שוין, אומבאַקאַנטער,
 קלאַפּ מיר אָן אין טיר;
 ווי אויף פּרייהייט אַ פאַרבאַנטער
 וואַרט איך אַלץ אויף דיר...

יאָרן לאַנג אין וויסטן חדר
 הער איך דיינע טריט;
 כ'קוק אין פענסטערל כּסדר,
 דאָך דו קומסט אַלץ ניט...

איז דיין בשורה לויטער פּריידן,
 שנעלער ברענג זיי, טראָג!
 טאַמער קאַמפּן, לויטער ליידן —
 קום, נאָר עפעס זאָג!

אין וועג

1

ביי אַ קוואַל בין איך געגאַנגען,
 אין געדאַנקען טיף פאַרזונקען;
 כ'בין אַ דאַרשטיקער געווען,
 כ'האָב זיין וואַסער ניט געטרונקען.

ווען איך בין צוריק געגאַנגען,
 איז דער נעפל באַלד צערונען;
 כ'האָב צום קוואַל געוואַלט זיך וואַרפּן,
 האָב איך אים שוין ניט געפונען...

טייערע בילדער

טייערע בילדער
פון יוגנט פאָראַנגענער,
כ'בין ביי אייך שטענדיק,
ווי אַ געפאָנגענער.

איז זי געוועזן
ניט קיין געלונגענע —
שוועבן דאָך אַליץ נאָך
טרוימען צעשפרונגענע...

ציען זיך בילדער,
ווי אויף אַ שנירעלע:
ס'לייכטן זיך אויגעלעך:
אסת'ר'קע... מירעלע...

בלייבסט ווי דערשראָקן,
בלייבסט אַ פאָרוואַונדערטער:
ס'איז אַזוי ווייט איצט
פאָר מיילן פאָר הונדערטער...

ניט גערעדטע ווערטער

קיינמאָל ניט גערעדטע ווערטער
ווילט זיך מיר געפינען,
זיי באַנעמען זאָל דאָס האַרץ נאָר,
אַבער ניט דער זינען.

נאָר פון קיינעם ניט געהערטע
און נאָך ניט באַגריפן,
וואָלט איד זיך אין זייער צויבער
בלויז אַליין פאַרטיפן.

וואָלט איד זיי ניט ווידערהאַלן,
ריידן זיי פאַרמיטן;
בלויז פאַר דעם, וואָס האָט אויך שטענדיק
שיינקייטס-דאַרשט געליטן.

נאָכן שטורם

נאָכן שטורם ווערט עס שייך
און דער הימעל לויטער, ריין:
נאָכן בלייז און דונער-קנאַל
גלעט און וואַרמט יעדער שטראַל,
וואָס עס וואַרפט די זון דאָן צו
פון איר הויכקייט, פון איר רוי...

און אַן אַנדער באַלעבאַס,
וואָס געווען איז פול פאַרדראָס
אויפן דונער, אויפן בלייז
און געציטערט: גאַט באַשיץ! —
עפנט טיר און פענצטער אָפּ
און ער רוקט אַרויס דעם קאַפּ...

און ער מורמעלט: „גאַט געלויבט
אַפגעווישט און אַפגעשטויבט
איז די ערד געוואָרן צינד
נאָכן מבול, נאָכן ווינט,
איצטער וועט שוין רוהיק זיין“ —
און ביים פענצטער שלאַפט ער איין...

זון אין פעלד און וואַלד

זון און פעלד און וואַלד,
און אַ פויגלס ליד —
אַ, דו טרויעריק האַרץ,
מייאש זיי זיך ניט!

שטראַל מיט זון צוגלייך,
שטיל ווי בוימער זיי,
און צעזינג זיך גלייך
מיט דעם פויגל פריי!

זע אַרום, ווי מילד,
זיי אויך דו ניט שלעכט —
שווייג אַביסל שטיל:
ס'וועט שוין ווערן רעכט...

דורך גאלדענע בריקן

א.

דורך גאלדענע, רוימיקע בריקן,
דורך זוניקן וועג,
קומען פון פרילינג די טעג,
ברענגען זיי טרוימען און גליקן —
יוגנט'ס פארמעג!

וואו נאָר אַ נאָמען אַ ליבער,
וואו נאָר אַ פריינט,
לויכט ער און שיינט!
ברענגען זיי גרוסן דיר איבער —
זעסטו זיי היינט.

וואו נאָר אַ האַפנונג צערונגען,
וואו אַ פאַרלאַנג
רוט ערגעץ באַנג —
קומען זיי ווידער דורך זונען
און מיט געזאַנג.

וואו נאָר אַ פרייד אַ באַהערשטע,
פאַרגעסן, פאַרשטומט, —
דערוואַכט זי און זשומט,
און מיט די טעג, מיט די ערשטע
אין פרילינג — זי קומט!

געבעט צו דער זון

קום, ווייז זיך פון אונטער דיין וואָר,
פון וואַלקנס פאַרדעקט ווי אַ דאָך,
פון אומעטיק-גרויאיקן רוים,
וואו פיגל באַוועגן זיך קוים...

די גרויקייט — זי הערשט שוין צו לאַנג,
די כמאַרעס — פאַר זיי פריי דער גאַנג...
שיק זון אונדז — דיין אַנזאַג — געשיפט,
מיט שטראַלן — דיין ליכטיקע שריפט...

אַ בילד

די גרינקייט פאַרן אויג,
פון יעדער צווייג דער בויג,
פון יעדן בלאַט דער שאַרף —
ווי שייַן — נאָר זע און האַרף!

די ריינקייט פון אַרום,
פון גרינעס אומעטום,
פון נידער און פון רוים —
איז ווי אויף וואָר אַ טרוים.

און ווען דו קוקסט זיך צו
צום פאַרמער אין זיין רוי,
ביים הויז אויף באַרג געשטעלט —
דערהויבן ווערט די וועלט.

און ווען פון אַרבעט פריי,
זיין טאַכטער שטייט דערביי
און שמייכלט יונג און מילד —
ווי פולקום איז דאָס בילד.

איך וואַלט וועלן...

איך וואַלט וועלן ערגעץ וואו
לאַזן גיין זיך זוכן רוי —
פאַר מיין זעלע מאַט און מיד,
פאַר מיין שווער-פאַרוואַנדעט ליד...

איך וואַלט וועלן ערגעץ ווייט
און פאַרגעסן אַרט און צייט,
און פאַרגעסן אַלע פריינט,
און דעם נעכטן און דעם היינט.

איך וואַלט וועלן ווייט אַוועק,
וואו עס זעט זיך שוין דער ברעק,
פון דעם הימעל און דער ערד
און קיין גליק ניט מער באַגערט!

א תפילה

און אז ס'וועט קומען דער ביזער וועטער,
 שפעטער, שפעטער —
 דער ווינט וועט בלאזן
 אויף וועלקע גראזן,
 אויף וועלקע בלעטער,
 און אלע וועלן מיך פארלאזן —
 פארלאזן מיך ניט,
 מיין אידיש ליד ...

ניט זאג ...

ניט זאג ניט דערצייל
 דיין צער און דיין וויי;
 דיין פריינט — ניט פארשעם,
 דיין פיינט — ניט דערפריי.

א פריינט, אויב דו האסט,
 איז הילפלאז אליין,
 א פיינט, ווען ער ווייט,
 וועט ווארפן א שטיין ...

אין א שטילן טאג

זעסט דעם גראען הימל
 אין א טאג א שטילן,
 ווי די כמארע רוקט זיך
 פויל, אן מוט, אן ווילן ...

קוים עס בלאזט דאס ווינטל,
 קוים עס טריפט דער רעגן,
 ווי זיי וואלטן פוילן
 שטארקער זיך באוועגן ...

אך, ווי מיד און מאכטלאז
 ווערט דאס גאנצע לעבן — —
 וואלט א דונער איינמאל
 כאטש א קלאפ געגעבן! — —

דער פויגל אין שטייגל

א פויגל זיצט אין שטייגל,
 דאס שטייגל הענגט ניט הויך ...
 ער האט דארט מילך און גרויפן,
 א שטיקל צוקער אויך ...
 און וויל ער זינגען, קאן ער
 דארט אויך פון מאל צו מאל.
 (א שאד איז נאך, אין שטייגל
 קלינגט דומפ אזוי דאס קול ...)

קומט מאנכער ווינטער-אונט,
 פארדרימלט ער זיך באַלד,
 אים חלומט אלטע פרייהייט
 אין קאלטן לעצערן וואַלד ...

די בויער ווייס פארשאַטן,
 דער פראַסט מיט נאָדלען שטעכט,
 די פליגלען זיינע פריירן,
 און יעדער פעדער ברעכט ...

ער כאַפט זיך אויף דערשראָקן
 און קוקט אין שטייגל זיך אום ...
 א חלום — גאָט צו דאַנקען,
 און פיקט אַ גרייפל פרום ...

די שטארבנדע זון

זעט, די זון פאָרגייט,
 אַך, ווי זי איז רויט,
 רויט אין בלוט געפאַרבט,
 זעט, ווי שייך זי שטאַרבט.

און דער אַלטער וואַלד אַרום
 בייגט זיך גאַטספּורכטיק און שטום;
 שעפטשעט: באַלד איז שוין איר ענד;
 וואָס האָט זי אַזוי געברענט?

די באגעגעניש

ווי א ווייטער ברודער
פון א פרעמדן לאַנד.
קום איך איך באגעגענען,
שטרעק איך אויס די האַנט.

כ'לאָז אַראָפּ די אויגן
ווען איר מיך באַטראַכט;
קיין מתנות, ברידער,
האַב איך ניט געבראַכט.

כ'האַב אַרומגעוואַנדערט
אַלע מיינע טעג
און פאַראַרעמט קום איך
פון מיין לאַנגן וועג.

נאָך אין שטויב די קליידער,
נאָך פון וואַנדערן — מיד,
בלויז אין האַרץ אין טיפן
ליגט פאַר איך אַ ליד.

גיויאַרק, 1919

אין מינוטן וויסטע...

אין מינוטן וויסטע,
ווען אַרום איז שוואַרק,
גאַט, מיט ליבע-קוואַלן
פיל מיר אַן מיין האַרץ...

אַלץ איז אַזוי עלנט,
ווייסט ניט וואָס צו טאָן;
גאַט, מיט ליבע-קוואַלן
פיל מיין האַרץ מיר אַן!

און די אַרעמס מיינע
ברייט און שטאַרק מאַך זיי,
אַז די וועלט אומאַרמען
זאָל איך מיט איר וויי!

פארן בילד

ביזטו דאָך, מיין קינד, גוט האַרציק;
האַסט דיין בילד מיר לאַנג געשענקט,
אין מיין פרעמד געדונגען צימער
הענגט דאָס פריינטלעך און פאַרבענקט.

כ'קום אַהיים און נעם אַ ביכל, —
אַך, ס'איז אַלץ אַזוי באַקאַנט!
אַלע חכמות דום און נישטיק,
און איך ווענד מיך צו דער וואַנט:

ביי דיין בילד, עס הענגט אין מזרח,
שטיי איך מיט אַ שווער געמיט,
מורמל שטיל און לאַנג אַ תפילה,
ווי דער בעסטער, פרומסטער איד...
פאַריז, 1914

שטימען

צי איז דאָס ניט אַ וואונדער
מיט אונזערע ווייטע ברידער? —
אין יעדן לאַנד באַזונדער
זינגט יעדער זיינע לידער.

און אַלע לידער שווימען
אַריבער אַלע ימען
און אַלע ווייטע שטימען
זיי גיסן זיך צוזאַמען...

אַלע נאכט...

אַלע נאכט די זעלבע שטערן,
אַלע טאָג — די זעלבע זון;
גאַט, ווי טרויעריק איז דיין וועלט!
גאַט, איך ווייס ניט וואָס צו טאָן.

ס'איז מיר אומעטיק צו לעבן —
ס'בלאָזט אויף מיר פון אַלץ אַ קעלט;
אַלץ די זעלבע, אַלץ די זעלבע —
גאַט, באַשאַף אַ נייע וועלט!

פּרילינגס רויע

רוישיקייט אין גאס,
פּרילינגס טאָג — אַ ליבער;
ווער עס קומט פאַרביי
קוקסט זיך מיט אים איבער.

ס'איז אַ טאָג פון וואַך,
איינער פון פיל הונדערט;
און אים איז דאָך
שיינקייט, וואָס פאַרוואונדערט.

לעבנס־לוסט און פרייד
שטראַמט פון אַלע זייטן;
ווי ס'וואַלט זיך געגרייט
וואַך אין יום־טוב בייטן.

רויע און רעש און דראַנג,
שטראַם פון נייע קרעפטן;
און מיט יעדן קלאַנג
וואַלסטו זיך באַהעפטן...

צו אַ יונגן שמיד

זיין באַרום, צופרידן,
איז פאַר דיר נאָך פרי;
מוזט דיין וועלט נאָך שמידן
מיט דיין אייג'נער מי.

צו אַן אַפרו שטרעבן,
ניט פאַר דיר, אַ שמיד!
שיין איז דאָך דיין לעבן
ביי דעם פלאַם און ליד.

ס'גלייט דיין קווינע קעגן
בוים און שפיגל־טייך,
און ביי שלאַך און וועגן —
שלענגענדיק, און גלייך.

זעסט דאָ מענטשן פרייע —
פאַרן היז און הער,
און דו שטייסט ביים פייער,
שמידסט אַלץ אַקערס מער.

און אַמאָל אַ מעסער,
שאַרפן אין אַ נויט,
עס זאָל שניידן בעסער
ס'טרוקן אַרים ברויט...

שלאַגסט אין שטאַל און אייזן,
ווי צום גרויסן ציל;
און דיין פרייד צו ווייזן
ביי דעם פונקן־שפיל...

דאָס קליינע קינד

מאַלט זיך פאַר די אויגן
מיר אַ בילד אַצינד;
זיצט אין שטוב די מאַמע,
נעבן איר דאָס קינד.

אַוונט איז אין שטיבל,
קוים דאָס לעמפל ברענט,
פונקט ווי זיי, די שאַטנס,
שווייגן אויף די ווענט...

וואָס דאָס קינד מער הונגערט
מערער ווערט עס קלוג...
שטעלט שוין ניט קיין פראַגן,
ווייס שוין אַלץ גענוג...

ווען וועט ווערן בעסער?...?
אַזוי לאַנג געוואַרט...
ניין, ער וועט ניט פרעגן —
מ'האַט אים אָפגענאַרט...

פלוצלונג פילט ער, עפעס
אויף די בעקלעך רינט;
צו דער שטילער מאַמען
קוקט אַרויף דאָס קינד.

ניין, ניט אַלץ איז ליגן,
ווי ער האַט געמיינט —
אַלץ איז לויטער אמת
ווען די מאַמע וויינט...

אויף יענער זייט ים

(מלחמה בילד)

אויף יענער זייט ים —

ווי שרעקט עס און שרעקט ;

דארט שטייען די טישן

פון לאנג נישט געדעקט.

דארט סקריפן די וויגן

און ווארפן זיך אום —

דער מאמעס אַ ניגון

איז לאנג שוין דארט שטום.

אויף יענער זייט ים —

דער פחד ער שאלט !

אין הייזער די אויוונס

זיי זיינען לאנג קאלט.

און הייבט דארט אַ העלצל

ווער אויף ווען אין גאס,

עס ברענט ניט, עס ברענט ניט —

פון בלוט איז עס גאס !

אויף יענער זייט ים

לויכט לאַמפּ נישט אין ליכט,

עס פינקלען בלויז אויגן

פון הונגערס געזיכט...

אַ יונגער טאָג

(פּאַנטאַזיע)

עס טוט אַ יאָג

פון ווייט, אין הי,

אַ יונגער טאָג

אין פּלאַטער פּלי.

ער פּליגלט-אויף

אין בלויזער לופט,

אין גרינג, אין לויף,

אין יוגנט'ס דופט.

זיין בליק — עס שטראַלט

ווי הימל'ס בלוי ;

עס שטראַלט און פּאַלט

אויף האַרץ, ווי טוי.

אַ יונגער גאַסט,

ווי קלאַרער פּלאַם

און איינגעפאַסט

אין זונען-ראַם.

איר זעט די פּאַן,

דאָס ליד איר הערט ;

די פּרייד קומט אָן,

עס זינגט די ערד...

צווייערליי צער

נו, וואַקסט ער דאָרט ביי מיר און וואַקסט

און ווערט אַלץ שווערער ;

אַ, וועלט, נעם צו דיין צער פון מיר,

איך קאָן ניט מערער !

איך טראַג אין האַרץ אַ גרויסן צער —

ער איז ניט מיינער ;

אַ, וועלט, נעם צו פון מיר דעם צער,

ער איז דאָך דיינער.

איך האָב ביי דיר גענומען אים,

ביי דינע קינדער,

געוואַלט אים לויטערן אין האַרץ,

אים מאַכן לינדער...

מיין אייגן צער איז גרויס גענוג

און גרויס מיין ליידן —

עס האָט מיין אַרעם האַרץ ניט מער

קיין פּלאַץ פאַר ביידן !...

צו א ווייטער

העי, ווען וועסטו קומען, מיין פריינד,
מיט לאַקנס, ווי דין-העלער זיי,
דו מיידל פון אוראלטן שטאָם,
מיט אויגן — די פאַרב פון דעם ים,
מיט בויגיקן קערפער און שלאַנק
מיט ליפן, ווי זאַפט, ווי געטראַנק? ...

העי, ווען וועסטו קומען, דו קינד —
פון לאַנד — פון די בערגער און ווינט,
פון לאַנד — פון די פעלזן און שניי,
פון קוואַלן, וואָס שלאַגן דורך זיי;
פון טונקעלע וועלדער געדיכט —
מיט ווילדן און מילדן געזיכט?

העי, ווען וועסטו קומען אַהער,
מיט דורשט און מיט לעבנס-באַגער,
מיט אַרעמס, וואָס שליסן מיך איין
און וואַרפן אין תהום מיך אַריין,
און הויבן דערנאַכדעם מיך אויף
און טראַגן מיך העכער אַרויף?

א טייל ...

(פראַגמענט פון אַ פּאַעמע)

אַ טייל פון מיין שטאָם
שוין איבער'ן ים;
זיי בויען, זיי זייען די ערד;
די אַנדערע דאָך
ביי פעלקער אַלץ נאָך ...
צו זיי רייט משיח — ווי באַשערט:

דאָס פערד זיינס איז ווייס —
דאָס איז דאָך קיין נייט,
דאָס ווייסט דאָך אפילו אַ קינד.
ווייס איז דער קאַליר
פון שלום — דער ציר,
ווען ס'שטורעמט די וועלט ווי אַצינד ...

שיינע הערבסט - מעג

שיינע הערבסט-מעג — איר זענט ליבער
פאַר דעם לאַנגן זומער:
אַנגענעם איז יעדער שטראַל אונדו,
מיט זיין שטילן קומער.

רוהיק קענען מיר ביים פענצטער
לאַנג מיט אַנדאַכט זיצן;
און דער הימעל וועט ניט שרעקן
מער מיט זיינע בליצן.

און דער בוים, וואָס שטייט אַנטקעגן,
מיט פאַרטראַכטער מינע,
פילט זיך גליקלעך וואָס ער האָט נאָך
צוויי-דריי בלעטער גרינע.

און דאָס פליגעלע דאָס לעצטע,
וואָס איז נאָך געבליבן,
טרייבן מיר ניט מער — מיר הויבן
אַן עס ערשט צו ליבן.

און דאָס רוישן פון די קינדער,
וואָס עס דרינגט פון ווייטן,
זאַפן איין מיר אין די הערצער
אויף די שפעטסטע צייטן.

און געדאַנקען טיפע, קלוגע
ציען זיך און וועבן
און אין האַרצן זינגט און קלינגט עס:
לעבן! לעבן! לעבן! ...

ז י ג

ניט גיב זיך קיינעם אונטער,
באַוויי, אַז דו ביסט דאָ;
זיי מוטיק און זיי מונטער
אין קעמפנדיקער שעה.

עס קומט דער זיג ניט אימער —
ניט טרויער און ניט וויין;
פאַרשליס זיך אין דיין צימער —
באַזיג דאָן זיך אַליין . . .

קום

קום מיט אונז אינאיינעם,
און דערהויב אויך זיך;
דען אין יעדן איינעם —
דו און ער און איך.

יעדן לעבן — רימען
און זיין גרויס מיט אים;
ווייל אין אלע שטימען
קלינגט דאך אויך דיין שטים.

און צו אלע גליקן
גייסטו מיט זיי גלייך;
אויף די זעלבע בריקן,
איבער זעלבן טייך.

אין רייד

אין רייד פון פאלק, וואָס ליידט,
אין רייד פון פאלק, וואָס שאַפט,
איז שיינקייט און באַדייט,
און שטילע טיפע קראַפט.

און ווערטער, אַלט און גרוי,
וואָס ניט געהערט שוין לאַנג -
זיי פאַלן העל, ווי טוי,
מיט פרישקייט און מיט קלאַנג.

און איבער וואָס די רייד,
ווי שטיל זיי זאָלן זיין —
עס רוישט, ווי נייע פרייד,
עס שטאַרקט, ווי אַלטער וויין.

עס קלינגט ווי אַ געבעט,
געצווייפלט און געהאַפט,
און ווי עס וואַלט געגלעט
און ווי עס וואַלט געשטראַפט...

אַלץ, וואָס לעבט

אַלץ וואָס לעבט, וויל לעבן,
אַלץ וואָס לעבט זוכט שוין
אין אַ וועלט פול בייזקייט
און מיט ווייניק גוטס.

פלאַטערן די שוואַכע
אין דער גרויסער וועלט,
ווי אין פעלד די גראַזן
פאַר אַ גרויסער קעלט...

פלאַטערן די שטאַרקע
אין אַ וועלט פון זינד;
ווי אין וואַלד די ביימער
פאַר אַ שטורעמווינט...

אויף אַלע וועגן

אויף אַלע גלייכע וועגן,
אויף אַלע קרומע וועגן,
אַ שמייכלענדיקער גייט ער
איך אַלעמען אַנטקעגן.

אַ מענטשן — וואו באַגעגנט,
באַגריסן אים באַגערט ער,
באַגריסט זיך און געזעגנט —
דיזעלבע גוטע ווערטער.

וואוהין איר גייט, אים אַרט ניט,
ער פרעגט אייך ניט פון וואַנען.
אויף אייער וואַרט ער וואַרט ניט,
ער האָט אייך גלייך פאַרשטאַנען.

עס איז דער מענטש אים טייער
אין אַלע זיינע גאַנגען;
אַ פונק פון העכסטן פייער
אין אַלעמענס פאַרלאַנגען...

אַכטער בוך

זינג נשמה, זינג...

אין פעלד

איך גיי אום אין פעלד,
ווי ברייט און ווי פריי!
אַ פויגל פליט דורך
און טראַגט זיך פאַרביי.

און מילד לייכט די זון
און ווייס גיט פון קאַרג;
מיט שטראַלן באַגילדט
האַט זי טאַל און באַרג...

איך גיי אום אין פעלד,
דאָס האַרץ עפעס שרעקט...
מיר דאַכט זיך, איך הער
אַ קול, ווי עס פרעגט:

וואָס טוסטו דאָ, מענטש,
און וואָס איז דיין ציל? —
דאָ איז אַזוי רייך,
דאָ איז אַזוי שטיל!...

אַזוי...

אַט אַזוי וועל איך שוין בלייבן
און ווי אַנגעהויבן — ענדן:
לידער וועגן פרידן שרייבן,
וועט דער קריג זיך זעלבסט פאַרלענדן.

און אַזוי וועל איך שוין לעבן,
פון דעם פיינט קיין ביישפיל נעמען;
ביי זיין פאַל די האַנט אים געבן,
וועט ער זיך אַליין פאַרשעמען...

זינג

זינג, נשמה, זינג!
פריילעך אַדער באַנג —
לעבן איז אַ ליד,
לעבן איז געזאַנג.

זינג, נשמה, זינג,
זינג אין לעבנס-גאַנג,
בלומען אַדער שטויב —
לעבן איז געזאַנג.

זינג, נשמה, זינג!
קורץ דער וועג, צי לאַנג —
ס'ענדיקט סיי ווי סיי
ווי אַ ווייט-געזאַנג...

זינג, נשמה, זינג!
לעבן הייסט — געזאַנג,
און דערנאָך וועט זיין
שיין דער ווידער-קלאַנג...

וואו?

וואו איז אַלץ אַהינגעקומען,
וואָס געווען איז ליב און טייער?
וועלכעס וואָסער האַט פאַרפלייצט עס,
אַנגעצינדן — וועלכעס פייער?

טרערן האַבן פיל פאַרטרונקען,
טרערן אויף דעם, וואָס פאַרשוואונדן,
און דאָס רעשט, וואָס איז געבליבן,
האַט די ליבע שטיל געצונדן.

א לערער

כ'בין געווען אמאל א לערער ;
 כ'וואלט עס איצט אויך זיין געוואלט ;
 לערנען היינט איז גויטיק מערער
 און דער עיקר — אן געצאלט !...

לערנען ארעמע זין און טעכטער,
 ווי צוריק מיט יארן לאנג ;
 ווי פון אותיות ווערן ווערטער,
 און פון ווערטער — א געדאנק.

א געדאנק, דאס הייסט באנעמען
 וואס איז וועלט און וואס איז מענטש ;
 איינס דעם צווייטן ניט צו קלעמען,
 און דיין חבר — ליב און בענטש.

וואך אויף !

וואך אויף, וואך אויף מיין הארץ
 אין גראע, טריבע טעג ;
 איך האב דורך וואלקן שווארץ,
 דערזען א העלן וועג.

די זון איז ערגעץ וואו,
 און מעגן טרייבן זי
 די וואלקן אן א רן —
 זי קומט דאך שפעט, צי פרי.

וואך אויף מיין הארץ, וואך אויף,
 ניט שלאף אויף שטענדיק איין
 איך האב געקוקט ארויף
 און האב געזען א שיין.

מיין בליק האט הויך געשוועבט
 אריבער רויך געדיכט,
 און האב געזען — זי לעבט
 און איז די זעלבע ליכט ...

לעבנס-אנגסט

עס באפאלן מיך אנגסטן פון לעבן,
 עס באפאלט מיך פון לעבן דער שרעק.
 און וואו נאָר דו זאָלסט אַ בליק געבן,
 איז צער און טרערן אָן ברעג ...

עס זיינען דאָ מענטשן וואָס לאַכן
 און ווייזן מיר שמחות אָן צאָל ...
 און הייסן מיר פריילעך זיך מאַכן —
 איך פאָלג זיי און טו עס צומאָל.

דאָך גיי איך פאַרטאָג פון די פריידן,
 דערזע איך די „פרוי“ ביי אַ ראָג ;
 און אַנדערע מענטשלעכע ליידין —
 און ס'שרעקט מיך דער קומנדער טאָג ...

וואויל

וואויל איז צו דעם,
 וואָס זיין ליד איז אַ תפילה,
 פאַר מענטשן פאַרשעמטע,
 פאַר הערצער צוקלעמטע,
 און פאַר שטאַלצע אפילה,
 וואָס זיינען אין קלעם ...

ערשט איצט ...

ערשט איצט אין גרויסער ליידי
 פון פאָלק און וועלט,
 האָב איך דערפילט די פרייד
 פון ליכט, וואָס העלט
 ביים מזרח־ראַנד
 אין יעדן לאַנד ...

ערשט איצט, אין שווערער שעה,
 האָב איך דערבליקט
 די האַפענונג, וואָס ס'איז נאָך דאָ
 צו זיין באַגליקט —
 פון ווייטסטן רוף, פון ווייטן גאַנג —
 און הערן שוין דעם זיג־געזאַנג ...

אין מיט

מיין וואוינונג וואו צו שטעלן
האָב איך ניט אָפּגעהיט ;
איך וואָלט אַליין בלויז וועלן
זיין אין דער וועלט אין מיט ...

די אַלע לענדער אָפּן,
די אַלע שטעט צו זען ;
און וואָס עס האָט געטראָפּן
און וואָס עס וועט געשען !

און ניט נאָר אַרט — אפילו
די צייט — ניט היינט אַליין ;
אין שאַפּונגס שעה'ן שטילע
צו זען די דורות גיין.

די אַלע דורות ווייטע
פון פריער און דערנאָך,
פאַרשקלאַפּטע און באַפרייטע,
אין יום־טוב און אין וואָך.

דער „וואו“ איז ניט מיין צייכן,
מיין מוז איז ניט דער „ווען“ ;
איך קען די ווייט, די הויכן
און צוקונפֿטס־פרייד דערזען ...

אין זומער

אין זומער וויינט דאָס האַרץ,
און טרויער־פול איך פרעג ;
אַך, ווער וועט ווייזן מיר
צום גרינעם פעלד דעם וועג ? ...

עס האָט די שטאַט פאַרשטעלט
דאָס פעלד און וואַלד אַרום ...
אַך, ווער וועט ווייזן מיר,
וואו בליט ערגעץ אַ בלום ?

גלויבן אין זיג

מיר גיבן זיך ניט אונטער ;
גאָטס גייסט אויף אונדז אַלץ רוט ;
די וועלט וועט זיין נאָך מונטער,
דער מענטש וועט ווערן גוט.

ווער לאָזט זיך דען פאַרפירן
פון דעם, וואָס ס'דריקט און פרעסט ;
מיר זעען אָפּן טירן,
דעם יום־טוב און די געסט ...

וואָס איז דער רשע אויסן ? —
דערשרעקן מיט זיין גרים ;
דער הימעל הענגט נאָך דרויסן,
איז גאָט נאָך דאָ אין אים ...

ביז וואָן דאָס וואָרט פון אמת
אין מענטשנס האַרץ נאָך גלייט —
איך ווייס דער זיג איז וועמעס,
דער שלעכטער זיגט דאָך ניט.

ביז וואָן דאָס וואָרט — אַ וועקער
צו פרייהייט און צו פליכט ;
וועט רשעות און דער שקר
פאַרגיין ביים מאַרגנס ליכט ...

איך שעם מיך

איך שעם מיך אַרויסגיין אין גאָס —
און גיי איך, באַהאַלט איך מיין פנים,
מען זאָל ניט דערקענען מיין האָס,
מיין האָס צו דער וועלט מיט די שונאים.

און פּרואווי איך דערהויבן מיין בליק,
כיוויל גאָט, ווי אַמאָל, עפעס פרעגן —
מיין בליק קומט דערשראָקן צוריק,
אַ ליידיקייט שוועבט מיר אַנטקעגן ...

צו דער וועלט

א, וועלט, איך טראכט פון דיר,
ביז גאר דיין ווייססטן מענטשן:
מיט יעדן קער און ריר
וואלט איך דיך לויבן, בענטשן.

איך זוך דיך צו פארשטיין,
דיך מאכן פרייער, שענער,
און דו, און דו אליין
צושטערסט מיר אלע פלענער...

דו מענטש...

און ווער ס'פארשטייט ניט מיך —
פארשטייט ניט זיך,
און פרעמד זיין אייגענער צער —
דער איז א נאר.

דען, מענטש, פארשטיי און הער —
ווייל איך און דו און ער,
מיר זיינען אלע איינס,
בלויז איינס, ניט מער!...

איך בין דער הארבסט

איך בין דער הארבסט
און קלוג, ווי ער,
געליבט, געלאכט,
און וואס נאך מער?

איך בין דער הארבסט
און יעדע בלום,
אזוי ווי ער,
באטראכט איך שטום.

איך בין דער הארבסט
און וויל, ווי ער,
אביסל זון
און גארנישט מער.

מיינע פערל...

א, איר פערל מיינע,
וואו זיינט איר פארבליבן?
זאגט, איר פערל מיינע,
ווער האט איך געקליבן?

אין די ווייססטע ערטער,
צווישן פעלד און קוואלן,
דארטן זייט איר אלע
איינציקווייז צעפאלן.

אין די טיפסטע תהומען,
צווישן גאט און שטן,
ליגט איר, פערל מיינע,
איינציקווייז צעשאטן.

איך וועל לאָזן גיין זיך
איבער לענדער, ים'ען,
זוכן מיינע פערל
קלייבן איך צוזאמען.

דאמאלס וועל איך וויסן
וועמען זיי צו שענקען,
אז עס זאלן אלע —
אייביק מיך געדענקען.

ניט מאדערן

דאס מאל בין איך ניט מאדערן:
איך האב ליב לבנה, שטערן,
און די שטילקייט פון דער נאכט
און פון גרינעם פעלד די פראכט.

כ'בין פון רויש שוין מיד און מידער,
און איך ביינק נאך אלטע לידער:
נאך דעם מורמלען פון א קוואל,
נאך דעם אלטן נאכטיגאל...

דער נעכטן

ס'איז קיינער דאָ ניט פון אין דור.
 אויך דער אין די אינגערע יאָר —
 עס שווימט אין די טעג, זיינע אום
 אַ טאָג פון דעם פריערדיקן זשום.
 אַ קלאַנג פון דעם שפעטער, וואָס קומט —
 אַ טאָן, צי אַ לידל נאָך ברומט.

אַזוי ווי אין האַרבסטיקן טאָג
 טוט פּרילינגס אַ ווינט זיך אַ יאָג;
 אַזוי ווי אין זומער אין מיט
 דערהערסטו פון ווינטער די טריט.
 אַזוי ווי ס'פּאַסירט מיטן יאָר
 אַזוי אויך פּאַסירט מיט אַ דור.

נאָך אַ יאָר ...

נאָך אַ יאָר שוין אונטערוועגן,
 ביי די טיפע אָפּגרונטס־ברעגן,
 צווישן צייט און צייט;
 גלייכער יאָר אין אַלע לענדער,
 אימער ווערט ער ווייטער, פרעמדער,
 גייט אין אייביקייט ...

איבער אים אַ יאָר אין העל־זען,
 איבער אים דורך בערג און פעלזן
 יונג און ליב און קלאַר,
 קומט אין שוואונג פון אַקאַרשט־צייטן,
 קומט צו פּאַרן, קומט צו רייטן,
 אַלעמענס ניי־יאָר ...

יונגער יאָר, נאָך־ניט געביטן,
 ניט קיין רגע ניט געליטן,
 פול מיט פּרייד און גליק;
 פול מיט טרייסט און מיט אידייען,
 אונדז באַלערן, אונדז דערפרייען,
 מיט אַ נייעסטן בליק.

אַלע מאָל

כ'בין אַלע מאָל, און עדיהיום,
 געווען מיט אייך, איר ברידער מיינע;
 און פון דעם טיפסטן לעבנס שטראַם
 האָב איך דערהערט די שטילסטע טענה.

און ניט נאָר דעם, וואָס טראַגט די פּאַן,
 און ניט נאָר דעם, וואָס גייט מאַרשירן;
 איך האָב דערהערט דעם רוף, דעם טאָן
 דורך דומפע, שווער פּאַרמאַכטע טירן ...

ניט נאָר געשריי האָט מיך געוועקט,
 און ניט טראַמפּייט האָט מיך באַצוואונגען,
 איך האָב צו אייך די הענט געשטרעקט
 נאָר איידער איר האָט זיך צעקלונגען.

און עד היום בין איך מיט די,
 וואָס פון די טיפענישן מאַנען,
 מיט זיי מיין מוט ביי שווערער מי,
 מיט זיי מיין גאַנג מיט פלאטער־פּאַנען ...

מיין פּאַרלאַנג

איך וואַלט וועלן טרייסט געפינען,
 ס'זאל מיין וואָרט זיך ווייט צעקלינגען;
 און מיט וואָרט מיין זיין פּאַרדינען,
 און מיט ליד, וואָס איך וועל זינגען.

כ'זאל די אַרבעטער אין שאַכטן,
 צי אויף פעלד, צי ביי מאַשינען,
 יעדן אַרעמען, פּאַרשמאַכטן —
 מיט זיין ליד זיין מי באַזיגען ...

אַז דער שונא, ביז געשליפן,
 זאל מיין זינגען מיר ניט שטערן,
 און מיין וואָרט, וואָס קומט פון טיפן,
 זאל די גאַנצע וועלט דערהערן ...

טרוימ עריי

איך בענק נאך אביסעלע שיינקייט
איך וואנדער און זוך זי אַרום;
פאַרלאַרן, פאַרבלאָנדזשעט די שיינקייט —
ווי גרוי און ווי טריב אומעטום!

נו, וועל איך אַ בורא מיר ווערן,
און שאַף מיר די שיינקייט אַליין.
פון ווערטער באַשאַף איך בת-מלכות,
מיט פנימער — צאַרט, מלאַחן.

בנות-מלכות, גאַר פילע בנות-מלכות,
און אויגן זיי זאָלן זיין בלוי,
און ליפן זיי זאָלן זיין ראָזע,
און פרישע, ווי בלומען נאָך טוי...

איך לאָז זיי ניט זיין אין מיין צימער,
מיין צימער איז אַרעם און קליין!
איך בוי פאַר זיי אויס גלייך אַ פאַלאַץ,
די ווענט פון געשליפענעם שטיין.

און שפיגלען, געשליפענע שפיגלען,
באהענג איך די ווענט אַלע פיר,
און וואו איך וועל ווענדן די בליקן —
אַ בת-מלכה שמייכלט צו מיר.

און אויסבעטן וועל איך די דילן
מיט טעפּיכן, אַזש פון אַריענט,
און בעט די בת-מלכות זיך זעצן
און איך — אין דער מיט, אַנגעלענט.

איך בעט זיי די האָר גלייך צענעמען,
די האָר אַזוי גאַלדיק, געדיכט,
און וועל מיך אין לאַקענס פאַרוויקלען,
פאַרבאַרגן פון וועלט מיין געזיכט...

צו מענער פון גייסט

איר מענער פון גייסט
דעם וואונדער באַווייזט!

אַזוי ווי דער שווערד,
געצויגן פון שייך —
ווייל וויסטן די ערד
און מענטשלעכן ווערט
ביז ווייטעסטן אַרט —

אַזוי אויך די רייך,
אַזוי אייער וואָרט
זאָל ווערן געהערט
און בריינגען דעם פריד,
דעם זין, און דאָס ליד
צוריק אויף דער ערד.

איר מענער פון גייסט
דעם וואונדער באַווייזט!

ניט באַרימען זיך...

ניט באַרימען זיך, חלילה;
גיי מיט ליד און מיט א תפילה...
ליד מיט תפילה — גייען ניט שווער —
צו דערגרייכן דיין באַגער...

מענשן זוך — און ניט מלאכים,
יעדער פריי אין זיינע דרכים;
יעדער מיט זיין וואָרט און חן —
און אַזוי אויך דו אַליין.

ניט געמאַסטן ווער ס'איז בעסער;
יעדער חבר — קליין, צי גרעסער...
ווער ס'איז קלענער — מאַכט דען אויס?
טראַכט אַזוי — און דו ביזט גרויס...

אָפגענאַרט

ביי אַן אַלטן באַלעבאַס,
אויף אַ קיילעכדיקן טיש,
שטייט אַ פּלאַש פון רויטן גלאַז,
דאַכט זיך — רויטער וויין און פּריש.

קומען געסט אין הויז אַריין,
וואַלט זיך יעדערער באַרוישט,
ציט עס זיי צום פּלאַש מיט וויין —
נאָר ווי בלייבן זיי אַנטוישט!

לעער די פּלאַש — אַ רויטער בלוז,
גאָר אומזיסט אויף וויין געוואַרט...
און פאַרלאַזנדיק דאָס הויז
טראַכט זיך יעדער: אָפגענאַרט!...

אויפן באַרג

איך בין אויפן באַרג,
מיין האַרץ איז אין טאַל;
דאָרט האָב איך געהאַט
אַ ברודער אַמאַל...

איך בין אויפן באַרג
פון אַלעמען ווייט —
מיין ברודער פון טאַל
גייט נאָך ביי מיין זייט.

איך בין אויפן באַרג,
דאָ איז אַזוי שיין —
מיר דאַכט, אַז איך הער
פון טאַל אַ געוויין.

אַזוי ווי אַ קרוין
די זון אויף מיין קאַפּ.
עס ווינקט מיר אַ האַנט;
צום טאַל קום אַראָפּ.

איך בין אויפן באַרג...
קיין שאַרף און קיין ריר...
כ'הער אימיצער שרייט;
דערמאָן זיך אַן מיר...

איינמאַל...

איינמאַל דאָ געקומען
איז די וועלט שוין דיין.
אַלץ וואָס לאַנג פאַרנומען,
אַלץ וואָס ס'וועט נאָך זיין.

קען דען ווער דיר זאַגן:
ס'איז געווען שוין לאַנג?
קענסט זיך איבערטראַגן
ביז צום ערשטן קלאַנג.

קען דען ווער זיך קלאַגן:
קורץ איז לעבנס־וועג;
דיין געדאַנק קען יאַגן
ביז די ווייטסטע טעג...!

דיין ליד

עס זאָל דיין ליד פאַר דאָרשטיקע
ווי וויין באַרוישנד זיין;
ווי שטראַמען יאַגן,
ווי קוואַלן שלאַגן,
און שטילן זאָרג און פיין.

עס זאָל דיין ליד פאַר אַרעמע
מיט מוט געפּליגלט זיין;
און אַלע ברידער
פון אינדערנידער
דערהויב ביז העכסטן שיין.

עס זאָל דיין ליד פאַר וואַנדערער
ווי טרייסט אין האַרץ אַריין;
פאַר די, וואָס פּרעגן
אויף נייע וועגן —
אַ ליכט און פאַקל זיין.

אימער פריילינג

עס איז אלץ אזוי געענדערט
אין דער לעצטער צייט:

וואָס געוועזן איז דיר נאָענט
איז געוואָרן ווייט.

וואָס געוועזן איז דיר טייער —
ביליק איז אַצינד;

וואָס איז שטאַרק און פעסט געשטאַנען
האַט פאַריאַגט אַ ווינט.

וואָס דו האָסט די היים גערופן

איז דיר איצטער פרעמד

און דאָס שענסטע אין דיין האַרצן

ליגט אזוי פאַרשעמט.

בלויז דער פריילינג איז ווי שטענדיק —

גוט און שיין און מילד

און זיין יעדער שטראַל און אַטעם

שטילט דיין וויי און שטילט.

קענטיק, אַז אין ווייטן הימעל

איז נאָך ניט באַקאַנט

ווי מען האָט די ערד צעטיילט איצט

לאַנד געטוישט אויף לאַנד.

און מען ווייס ניט אַז דער ים איז

נאָך פאַרשטעלט ביז היינט,

און געשיקט האָט מען דעם פריילינג

ווי אַ גאַסט, צו פריינט...

אַ געשריף

אַפטמאָל הערסטו אַ געשריי

גאַר אין מיטן נאַכט;

וועקסט זיך אויף און קוקסט זיך אום —

ס'האַט דיר בלויז געדאַכט.

לייגסט באַרואיקט זיך צוריק —

שלאָפן דאָך איז שווער;

ס'האַט געשריען אימיצער,

נאָר דו ווייסט ניט ווער...

אויף די בערג...

(אַ פּסוק פון די נביאים)

אויף די בערג, אויף די בערג —

דאָרט הערט מען שוין טריט...

דער אַנזאָגער גייט

פון ליבע און פריד.

באַפרייט איז דאָס פּאָלק

פון יאָך און פון צוואַנג,

און פייערט זיין פעסט

מיט פרייד און געזאַנג...

אין מיין קעניגרייך

אין מיין אייגן־קעניגרייך

האַט דאָס אויך געטראָפן:

אַלע פירשטן, פול מיט שרעק,

זיינען זיך צולאַפן.

אַלע דאַמען פונם הויף,

טריי פון לאַנגע יאָרן,

האַבן שנעל זיך איינגעפאַקט

און אַוועקגעפאַרן.

אַלע קוטשערס, וואָס געטריי

פלעגן זיי מיך טראָגן,

זיינען ערגעץ־וואו אַוועק

מיטן פערד און וואָגן.

אַלע טרייע גערטנער־לייט

ביי די פרישע קוואַלן

האַבן בוים און בלום פאַרלאָזט

און ניטאָ — פאַרפאַלן!

אין מיין פּאַלאַץ — ס'רעדט זיך בלויז —

ס'איז אַ קליינע סאַלקע,

איז געבליבן איינע טריי —

זי, די ליבע מלכה...

יענע פרייהייט

און ווען יענע פרייהייט וועט קומען
און לעבן וועט זיין מיר באשערט,
לאַזט איבער פאַר מיר צוויי דריי בלומען
אויף אונזער בשותפות'ער ערד.

לאַזט איבער אַ ביכעלע לידער
און טרויעריק זאלן זיי זיין;
און אויב עס איז אייך ניט דערווידער —
לאַזט איבער אַ קריגעלע וויין.

און צווינגט מיך ניט גליקלעך צו לעבן
און לאַזט מיך צורו און אַליין;
און איך וועל מיין ברכה דאָן געבן
דער פרייהייט, וואָס איז אַזוי שיין...

אַלע אינזלען

אַלע אינזלען אויסגעפונען,
אַלע וועגן — ניט מער פריי;
קענסט ניט לעבן אויף דאָס ניי
אונטער אַלע זיבן זונען.

שווער... עס דריקט... ניט אויסצוהאַלטן,
אפשר דאָרטן... אפשר דאָ?
ניין, ס'איז מער קיין אַרט ניטאָ
פון דער וועלט זיך וואו באַהאַלטן.

דאָס וואָרט

דאָס וואָרט האָט קיין מאַכט —
און וואָס דו וועסט זאָגן,
וועט קומען צוריק
פאַרשעמט און דערשלאָגן.

פאַרשעם ניט דיין וואָרט
וואָס קומט פון דיין האַרצן —
פאַרזינק אים, דערטרינק
אין אַפּגרונט אין שוואַרצן...

אויף ימים...

מיר זיינען געגליכן צו יענע,
וואָס האָבן אויף ימים גערייזט,
און האָבן זיך אַלע פאַרלאָזן
אויף איינעם, וואָס האָט ניט געגרייזט.

און וויילע ער איז נאָר געזעסן
אין שיף אויפן שפיץ אין דער הויך,
האָט קיינער אים קיינמאָל געזען,
אַ חוץ נאָר דעם דאַמף און זיין רויך.

דער טאָג איז געוועזן אַ שיינער,
די זון האָט דאָס וואָסער באַגילט;
די שיף איז זיך רוהיק געשוואומען,
די מענטשן זיי האָבן געשפּילט...

זיי זיינען געוועזן גאָר זיכער,
אַז איינער איז ערגעץ וואו דאָ,
וואָס פירט זיי און בריינגען זיי וועט ער
אין ריכטיקער גליקלעכער שעה.

און ווען ס'איז אַ נעבל געקומען
און האָט אַלע וועגן פאַרהילט,
האָט יעדער אַ שרעק אַ געהיימע
אין האַרצן אין טיפן דערפּילט.

עס האָבן געהערט זיך סיגנאַלן,
עס האָט זיך געוויזן אַ פּלאַם,
געקענט דאָך האָט קיינער דערזען אים,
וואָס האָט זיי געפירט איבער ים...

אַלע שטימונג

די שאַטנס קומען און פאַרהילן
דעם טאָל און באַרג אין גלייכער רו;
פון ערגיץ הערסטו פּידלען שפּילן,
און ווייסט ניט ווער און ווייסט ניט וואו.

און ווי באַרואיקט פון באַגערן
האָט אויך די צייט זיך אַפּגעשטעלט,
און איצטער קענסטו ערשט דעהערן
די אַלע שטימען פון דער וועלט...

די פרילינגס-זון

די פרילינגס-זון קוקט אין מיין פענצטער
 אריין, און זי לאַכט ;
 וואָס ביזטו אַ, נאַרישער מענטש,
 פאַרטרויערט, פאַרטראַכט ?

איך האָב אויך געליטן ווי דו ;
 עס האָבן פאַרשטעלט
 די וואַלקן די גראַע פון ווינטער
 מיין ליכט פאַר דער וועלט.

דאָך זיינען זיי מער ניט ווי וואַלקן —
 זיי שווינדן ווי רויך,
 און איך בין געבליבן די זון,
 און לויכט פון דער הויך !

אין טרויעריקע טעג

אין טרויער טעג
 מוז מען נאָך שטומען ;
 דאָס וואָס מען מעג —
 טויג פאַרן דומען.

שנייד מיין האַרץ שנעל,
 נעם דאָרט אַרויס
 אַלץ וואָס איז העל,
 אַלץ וואָס איז גרויס.

טראַג עס דורך נאַכט,
 דורך חושך געדיכט ;
 זאָג : כ'האָב געבראַכט
 טרייסטונג און ליכט ...

אַפּטמאַל ...

אַפּטמאַל, וויל איך האַפּן, גלויבן,
 אַז ניט אַלץ איז שוין צערונגען ;
 שיינען וועט די זון נאָך אויבן
 און אויך אונטן וועט דאָ גרינען.

אַפּטמאַל דאַכט מיר, אַז מיין גוטע
 וועט נאָך ווען אין טיר מיר קלאַפּן,
 און אַ רגע אַ באַרוטע
 וועל איך נאָך פון לעבן כאַפּן.

אַפּטמאַל חלומ'ט מיר אַ חלום,
 אַז ניט אַלץ איז נאָך פאַרפּלויגן ;
 קומען וועט אויף דרערד דער שלום
 מיט די מילדע, גוטע אויגן.

אַפּטמאַל טרוימט מיר, אַז געקומען,
 איז משיח שטיל צו רייטן,
 און די ערד איז דורך אין בלומען,
 און עס זינגט אין אַלע זייטן ...

וואו איז ער ?

וואו איז ער, דער איינער, דער העלד ?
 שוין לאַנג ניט געזען,
 שוין לאַנג ניט געווען
 ביי אונדז אין דער אַרימער וועלט.

ער מוז דאָך פאַרט ערגעץ וואו זיין ;
 עס איז בלויז געהיים
 זיין שטוב און זיין היים,
 ער לאַזט צו זיך קיינעם אַריין.

און אפשר מיט אונדז איז ער גאָר,
 און איז אומעטום
 און קוקט זיך אַרום,
 און טראַכט זיך : ניט ווערט איז דער דור !

דאָן ווייז זיך — דיין וואָרט פאַר זיי זאָג !
 און ווייז זיי דעם וועג
 צום ליכטיקן ברעג,
 וואו ס'צינדט זיך דער קומענדער טאָג ...

די שעה

ס'וועט קומען א שעה
אמאל אויף דער וועלט
און אלץ וואס ס'איז דא
וועט ניי זיין געשטעלט.

געענדערט וועט זיין
פון לעבן דער גאנג,
די פרייד און דער פיין
און יעדנס פארלאנג.

דער העלד וועט זיין קליין,
דער פירער — פארווירט;
דער מענטש וועט אליין
פון זיך זיין געפירט.

די רייכקייט אן צאל —
קיין האפט און קיין ווערט;
ס'וועט קומען אמאל
די שעה אויף דער ערד.

און וואו נאָר מען צילט —
אויס בייזקייט, אויס גוואַלד;
און אויב נאָר איר ווילט —
די שעה קען זיין באַלד...

דאָס בוימעלע

אָט שטייט דאָרט אַ בוימל
גאָר עלענט אליין;
דעם ווינטער דעם גאַנצן
אָזוי וועט ער שטיין.

עס וועט אים פאַרשיטן
אָן מיטלייד דער שניי —
איך קוק אויף דעם בוימל,
און ס'טוט אָזוי וויי.

און ציען זיך, ציען
דער ווינטער וועט לאַנג,
אָן וואַרעמע שטראַלן,
אָן פייגל-געזאַנג.

אַרום ווי אַ חורבן
אַלץ נאַקעט און בלוין,
דער ווינט גאָר וועט רוישן
און ליאַרמען ביז...

איך וואַרף צו דיר בוימל,
מיין פייכטלעכן בליק;
צי וועל איך דיך טרעפן
אין זומער צוריק? ...

פאַרוינדיקט

כ'פיל זיך נישטיק און דערשלאַגן
און איך קני אין שאַנד ...
כ'וויל מיט קיינעם זיך ניט שלאַגן,
מעג עס זיין פאַר לאַנד.

כ'וויל ניט קיין נקמה נעמען
פון דעם גרעסטן נאַר ...
פאַר אַזוינע מדות, קריסטן,
זאַגט, וואָס קומט דערפאַר? ...

עפעס פיל איך מיך פאַרוינדיקט,
כ'פיל מיך קריסטלעך היינט.
איך האָב ליב אַ-יעדן מענטשן,
מעג ער זיין מיין פיינט.

האָט מיר ווער אַ פאַטש געגעבן
ביז מוטיק און דרייסט,
גיב איך אים די באַק די צווייטע —
פונקט ווי יעזוס הייסט.

דער טעות

איך האָב באַטראַכט מיין לעבן,
 אין וואָס עס איז אַוועק?
 איך האָב געפילט קיין פריידן
 און ניט געפילט קיין שרעק...

די נאַכט איז שטיל געוועזן,
 די רעכנונג האָט געשטימט;
 וואו האָב איך דען געבלאַנדזשעט
 און ווען האָב איך געקרימט?...?

נאָר ערגעץ-וואו אַ טעות
 געפונען ענדעלך פאַרט...
 ניט איבערלייגט געהאַנדלט,
 צו־שנעל געזאָגט דאָס וואָרט.

דאָך האָט מיין האַרץ געזונגען
 און ווי געיאָגט צום טאַנץ;
 דער טעות האָט געגעבן
 דאָס ביסל ליכט און גלאַנץ...

געבעט

באַלער מיך, גאַט, באַלער,
 ווי מענטשן צו באַהאַנדלען,
 צו וויסן, ווי אַזוי
 דאָס ביזו אין גוטס פאַרוואַנדלען.

און אויב דער מענטש אַליין
 איז אויך אַ חיה-רעה, —
 באַקערן זאָל איך אים
 צו מילדקייט און הכנעה...

אין צירק האָב איך געזען
 אַ מאַן מאַכט מילד אַ טיגער,
 באַפרייט די שלאַנג פון גיפט —
 טאָ מאַך מיך גאַט נאָך קליגער.

און בענטש מיך מיט געדולד
 און מאַך מיך שטאַרק ווי אייזן,
 איך זאָל מיט מענטשן אויך
 דעם זעלבן וואונדער ווייזן...

איך האָב געוואַלט

וואַלט איך אין שטאַנד געווען,
 ווען איך וואַלט האָבן מאַכט,
 צו קאַנען ברענגען הילף
 און ניט געבראַכט?

איך האָב געוואַלט דערגיין,
 געפאַרשט מיט וויי:
 צי בין איך אויך אַ מענטש
 אַזוי ווי זיי?

איך האָב זיך צוגעהערט,
 מיין האַרץ געהיט:
 צי בין איך אויך אַ מענטש? —
 ניין — כּיבין עס ניט!...

איך האָב געוואַלט דערגיין
 דורך מיר אַליין,
 ווער איז ער פאַרט, דער מענטש —
 געוואַלט פאַרשטיין.

איך האָב געקוקט, געקוקט
 אין זיך גאָר לאַנג,
 און אויסגעפאַרשט מיין לוסט
 און מיין פאַרלאַנג.

צו וואָס וואַלט איך געווען
 אויך מאַנכמאַל גרייט:
 וואַלט איך פאַרהונגערט שטעט
 און קינדער דען געטייט?

די ערוואַרטונג

דער שעפער

פיל וועלטן געשאפן,
 פיל וועלטן צעשטערט —
 ער איז ניט צופרידן
 מיט הימל און ערד.
 פיל שטעלן געפעלן,
 וואָס גיבן זיך איין,
 דאָך וויל ער, דאָס גאַנצע
 זאל פאַלקאַמען זיין.
 דאָ איז צופיל טרערן,
 און דאָ צופיל ביין,
 אַ גליקלעכע שטעלע
 איז לאַנגווייליק בלוין.
 אַ שטעלע פול רחמים —
 די שוואַכע געפעלט.
 אַ ווענדונג אַ נייע —
 דערשרעקט זיך אַ וועלט . . .

ווער...

ווער האָט אונדזער פעלד צעגראָבן —
 מאַמע ליבע — זאָג?
 — שאַ, מיין קינד, מען וועט דערהערן
 וועט אונדז זיין אַ קלאָג . . .
 וואָס פאַרהענגסטו אַלע פענצטער,
 ווען דער טאָג גייט אויס?
 — ליכט איז, קינד, אין לאַנד פאַרבאַטן,
 ס'טאָר קיין שטראַל אַרויס . . .
 וואָס־זשע שטייסטו אין דער רייע
 פון דער פרי ביז נאַכט?
 — כ'האַב, מיין קינד אויף ברויט געוואַרט
 אַלץ
 און זיך ניט דערוואַרט.
 וואָס־זשע וועלן מיר איצט עסן?
 ס'איז דאָך לאַנג שוין צייט.
 אפשר וועט די הילף נאָך קומען
 פון דער ווייט . . .

דער שמעג פון די ערשמע

עס וועט דער וועג זיך ווייט נאָך ציען,
 און ביי די זייטן, אויף דער ווייל,
 געצעלט — צום אָפרו פון דעם מיטן
 און גיין צום ציל — דורך צייט און מייל . . .
 עס וועט דער וועג זיך שפרייטן, ברייטן
 און העכער ווייען וועט די פּאַן,
 און ביי די זייטן — בוימער, קווייטן,
 וואָס נויגן זיך און ווייזן אָן . . .

דאָס איז דער שמעג פון ערשמע גייער,
 דאָס איז דאָס ליד פון ערשמער ריי;
 די קערנער פון די ערשמע זייער,
 די פרוכט פון בוים — געפלאַנצט פון זיי.
 פון שמעג — אַ ברייטער וועג געוואָרן
 און ס'גייען מחנות מיט געזאַנג;
 די מי פון פרי, פון יענע יאָרן
 געדענקט זיך איצט, געדענקט זיך לאַנג.

ה' 5 פ!

די אַרעמע גאַס אין דער היים —
קיין אונגליק האָט איר ניט געמיטן!
דער שונא האָט צווייגן און בוים
און וואַרצלען געריסן, געשניטן ...

די הייזער זיי קוקן מיט גרויל,
די פענצטער זיי גלאַצן אָן שויבן,
דעם דאָך האָט צעריסן אַ קויל,
פאַרבולטיקט, פאַריאַגט זיינע טויבן ...

די קינדער, וואָס האָבן באַגליקט,
געוועקט אין איר גלויבן און האָפּן —
דער הונגער האָט אַלע פאַרוויגט —
די קינדער די קליינע — זיי שלאָפּן ...

די פרייד פון דער גאַס איז פאַרשטערט,
קיין שפּילן פון קינדער — ניטאָ מער!
אין לופט, ווער עס הערט נאָך, דער הערט
פון עלענדע מוטערס אַ יאַמער ...

שטורמישע צייטן

שטורמישע צייטן, ווי טייכן
וואַלטן צוהוליען זיך ווילד:
אין דער געשיכטע קיין גלייכן
האַט זיך אַזוינס ניט געשפּילט.

אַלץ וואָס געלעגען פאַרפּראַרן
איז אָפּגעאַנגען אין טאַל;
אייז-בערג פון טויונטער יאַרן
שמעלצן פון זיך מיט אַמאַל.

זאַמדן פון איינזאַמע ברעגן
האַבן די שטראַמען פאַרדעקט:
חורבות פון איינזאַמע וועגן
האַבן פון שלאָף זיך געוועקט.

איידעלע שררות און זאַטע
קוקן אַרום זיך מיט שרעק,
וואַנדערער שטילע און מאַטע
בלאַנדזשען און זוכן אַ וועג ...

פון איין זייט וועלט

אין איין זייט וועלט — גייט אויף אַ זון
און פון דער צווייטער — וואַלקן ציען;
פון איין זייט וועלט קומט אָן משיח
און אין דער צווייטער שקלאַפּען קניען.

און זי, די מענטשהייט, שטייט אינמיטן,
אַ שטיל-דערשראַקענע, דערפרייטע;
עס וויל איין זייט די וועלט פאַרשלינגען
און העל באַלייכטן וויל די צווייטע.

אך, וואו וועט איצט די מענטשהייט ווענדן
די אויסגעשפּרייטע הענט, די בליקן?
אַהיי, פון וואַנען ס'קומט ערלייזונג,
צי דאַרט, וואו רויך און פולווער שטיקן ..

וואוהיין—דו מענטשהייט? טראַכט אַ וויילע,
צו וועלכער זייט דו זאַלסט זיך ווענדן ..
צי גייסטו צו משיח'ס פייער?
צי וועט דער רויך דיין בליק פאַרבלענדן?

איך קעמף

איך קעמף פאַר מיין זיין,
פאַר אַרט אין דער וועלט;
מיין וואַרט איז ווי וויין,
וואָס שפּיגלט און קוועלט.

איך גלי און איך פלי
אין ווייט און אין הויך;
און ווייט אויך פון מי,
פון פרייד — אַמאַל אויך.

איך גיי אין די טריט
מיט בויער פון וועלט,
און זינג-מיט דאָס ליד,
און פאַדער וואָס ס'פעלט.

דערזעלביקער

„אמאל וועט די וועלט ווערן שיין!“
איך הער זי, די טרייסט, נאכאנאנד;
דאך, ווער וועט זי שיין מאכן, ווער? —
פארשטיין עס בין איך ניט אין שטאנד.

דער מענטש! — אך מיר קענען אים גוט
מיר ווייסן שוין קלאר, ווער ער איז:
מיר האבן געזען אים ניט לאנג —
אנטקעגן זיין פריינט מיט א שפיו.

דער מענטש, וואס ער האט זיך פארשטעקט
אזוי ווי א חיה אין וואלד,
געלויערט אויף איינעם, ווי ער,
געשאפן אין זעלבן געשטאלט.

„אמאל וועט די וועלט ווערן שיין!“ —
דאך גלויבן אין דעם איז מיר שווער;
און קוק איך צום טרייסטער זיך צו —
איך האב אים דערקענט — דאס איז ער.

איז נאר וואס געקומען פון וואלד,
איז נאר וואס געקומען פון פעלד.
דאס איז דאך דער זעלביקער מענטש, —
און ער קומט באשיינען די וועלט!...

רופט מיך

רופט מיך — איך בין גרייט צו דינען
אייך, מיט אלץ וואס איך פארמעג,
מיט די לעצטע אלע טעג,
מיט מיין גליק, וואס גלאנצט דערינען.

רופט מיך ווי אמאל פארצייטן.
אויב איך בין ניט גרויס ווי זיי —
פיל איך שטארקער אייער וויי
שווערער פאלט די טרער פון ווייטן.

ווען?

ווי מיר ווארטן, ווי מיר הארן
אויף די גרויסע ווערטער:
קינדער צארטע וועלקן, דארן
אין די וויסטע ערטער.

הייזער שטייען ניט געהייצטע,
פענצטער שטאר אן שויבן;
ווען שוין וועלן די גערייצטע
קומען שטיל ווי טויבן?

ווי די אומשולדיקע קינדער
ווערן בלייכער, בלייכער!
ווען זושע וועלן אלטע זינדער
ווערן צארטער, ווייכער?

שיפן שטייען ביי די ברעגן
פול מיט שפייו געלאדן;
ווען וועט שוין דער ים זיי מעגן
ברענגען צו א באדן?

און א זון אויף ערד און ימען
העל איז אויפגעגאנגען;
ווען שוין וועלן מיר צוזאמען
זיך די הענט דערלאנגען?

ווי מיר ווערן אומגעדולדיק —
ס'ווערט דאס הארץ צעריסן;
ווער ס'איז אומשולדיק און שולדיק
וויילן מיר ניט וויסן.

ווער עס וועט דער ערשטער זאגן:
פריד דער וועלט און לעבן! —
האט זיך קיינמאל ניט געשלאגן
און ער איז פארגעבן...

זיינע וואונדער ...

זיינע וואונדער זיינען גרויס,
אז די וועלט — זי האלט נאָר אויס.

אז נאָך איינער האָט זיין קלייד
ניט צעריסן אין זיין לייד;

אז נאָך איינער אויף דער גאָס
טראַגט ניט אויף זיין קאָפּ קיין אַש,

און אז נונה מיט איר גלאַנץ
שטייט נאָך פעסט אזוי און גאַנץ:

אז די זון — זי הענגט נאָך הויך
און ביי נאַכט — די שטערן אויך:

אז קיין בת-קול, ווי אַמאַל,
רופט נאָך ניט פון באַרג און טאַל —

אז ער זעט דאָס אַלץ און שווייגט,
האָט ער זעלבסט זיך איבערשטייגט ...

צו זיי

... און אייער אמת

איז מיר דערווידער:

ער גריצלט מיר אין אויער,

ווי פאַלשע לידער.

איך קאָן אים ניט הערן,

און קאָן ניט פאַרטראַגן:

ווי דום איז דער אמת,

ווען איר קומט אים זאָגן.

אַ ליגן פון האַרצן —

אים וועל איך גלויבן:

ער וועט מיך באַלעבן

און וועט מיך דערהויבן ...

דאָס שווייגן

אויפן מויל אַ שלאָס —

פרעג-זשע ניט פאַרוואַס.

אין קיין זייט ניט קוק —

שטומערהייט זיך בוק.

זאָל זיך זאַמלען פיל

אין דיין האַרצן שטיל

יעדער צער, פאַרדראַס,

ביז ס'ווערט פול דער כּוס.

האַרץ דעם ווייטן קלאַנג,

האַרץ זיין שטילן גאַנג.

אויף אַ וועג פול שטויב

גייט ער, וואַרט און גלויב!

ווייטע לאַנגע מייל —

אייביקייטס אַ ווייל.

קוק אויף אים אַרויס ...

שטיל — און זאָג ניט אויס ...

עס טרעפט

עס טרעפט, ווען ווערטער בלויזע

מעז קעז אין גאָס ניט לאָזן;

עס הערשט אַ קעלט אין דרויסן,

און צפון-ווינטן בלאָזן.

און ווערטער אַפּט, ווי קינדער,

זיי ציט אין גאָס זיך שפּילן;

דאָן מוז מען מער, צי מינדער,

פאַרוויקלען זיי, פאַרהילן ...

זיי רוישן ביי די ווינקלען,

זיי שטיפן ביי די מאַרקן,

ביז וואָן עס הויבט אָן פינקלען

די זון מיט ליכט אַ שטאַרקן.

דאָן מוז מען איבערקליידן

די ווערטער שוין אין גרינגען;

די וועלט ווערט פול מיט פריידן,

און פרייע ווערטער זינגען ...

העי, באַפרייט שוין אַלע טייכן,
זיינען דאָרט אין בלוטיק לאַנד:
פון דעם שטורמדיקן וואַסער
הויבט זיך ווער און שווימט צום ראַנד.

אַלטע טאַטעס, אַלטע מאַמעס
גייט אַרויס צום טייך אַהין,
ס'האַבן אייך די פּרילינגס-כוואַליעס
אַפגעבראַכט צוריק די זין...
ניו יאָרק, 1916

דער רייטער

(פאַנטאַזיע)

זיי זיצן און וואַרטן... ווי שטיל!
די בשורה איז ווייט, דאָך זי קומט:
אַ רייטער אַ ווייטער — ער קומט...
אַ רייטער אַ ווייטער — ער ברומט
ווער איז ער, דער רייטער, און וואו?
דער רייטער ער טראַגט זיך און יאַגט...
דאָס פּערד זיך אָן פּעלזן צושלאַגט...
דער רייטער ער וויל ניט קיין רו...

און שטילער און שטילער זאָל זיין!
דער רייטער — ער איז שוין אין וואַלד,
און קומען אַהער וועט ער באַלד...
שוין נענטער... הערט זיך נאָר איין!

די בוימער, ווי שומרים געדיכט,
זיי רוישן דעם רייטער אַ ליד,
דער רייטער ער ווערט גאָר ניט מיד...
אין הימעל באַווייזט זיך אַ ליכט...

ער קומט באַלד דער רייטער צו אייך...
דער וואַלד דער געדיכטער איז אויס,
ער רייט פון דעם וואַלד שוין אַרויס —
ער דאַרף נאָר אַריבער אַ טייך...

נימ רייד...

ניט רעד און גאַרנישט זאָג,
און שטיל מיין פריינט און שאַ,
עס איז שוין אַזאַ טאַג
עס איז אַ צייט אַזאַ.

פאַרשליס די ליפּן שטאַרק
ווען פּרעגן האַסטו וואַס,
און קום אַרויס אין מאַרק,
ווי יעדער באַלעבאַס.

דו קענסט איצט טאַן געשעפט —
גיי אין געשעפט אַריין
און קויף וואַס דיר זיך טרעפט:
ס'וועט שפּעטער טייער זיין.

און וועסטו פילן שרעק
פון יושר אינדערשטיל,
דאָן גיי פאַרנאַכט אַוועק
אַהין, אין וואַדעוויל...

דאָרט וועסטו טענצער זען
פון פּעלקער אַלערליי,
און ס'וועט דיין שרעק פאַרגיין,
וועסט מיטטאַנצן מיט זיי...

פּרילינג אין קריגס-צייט

שוין געלאָזן אַלע טייכן
האַבן דאָרט אין לאַנד פון וויי,
וואַס-זשע טראַגן דאָרט די טייכן
מיט אַ האַסטיקן געשריי.

שוין געעפנט אַלע טייכן,
פּרילינג איז שוין דאָרט געוויס,
וואַס-זשע ברענגען זיי די מענטשן
פון די נאַענסטע אַ גריס?

יעקב'ס וואוינונג . . .

(א מלחמה בילד)

זיינען פיל צולאפן, פיל האט מען צעטריבן,
פון דער גאנצער קהילה, ניינצען בלויז געבליבן
אבער מיט די ניינצען אידישע פאמיליען
איז דער רב געבליבן, זייער צער צו שטילן...

אלע הייזער חרוב נאך די גרויסע שלאכטן,
וואו דעם קאפ צו לעגן, הויבט מען אן צו טראכטן.
גיט מען זיך אן עצה, שטעלט מען אויף געצעלטן,
זיך ביינאכט צו שיצן פון די בייזע קעלטן.

אבער קליינע קינדער גייען אום אן תורה,
דא באפאלט דער עדה טיפע אנגסט און מורא.
גייען זיי און קלערן — גיט פון טרינקען, עסן —
אז עס זאלן קינדער גאטס-ווארט ניט פארגעסן.

הונגעריקע אידן הויבן אן צו פרעגן:
וויפיל איז געבליבן יעדערענס פארמעגען? ...
לעגט מען זיך צוזאמען א מלמד דינגען —
אין א וויסטער חורבה קינדער-קולכלעך קלינגען...

האט די ארעמע עדה אי א רב און רבי'ן —
זיינען זיי שוין זיכער, אז זיי וועלן לעבן...
אבער קומט אן אורח ווען צו זיי אין שטעטל,
האט ער ניט קיין אפרו, האט ער ניט קיין בעטל.

אך, דער צער פון אורח — ס'איז דער עדה'ס ווייטאק,
אן הכנסת אורחים איז אין שטעטל נויטיק;
הויבן אן די הערצער רירן זיך און רירן —
און די ארעמע ניינצען ווערן אלע גבירן.

לעגט מען זיך צוזאמען, ווערן היבשע סומען;
שטייט א הויז פאר אורחים, יעדער איד מעג קומען!
דאכט זיך, אז א בת-קול לאזט פון דארט זיך הערן:
יעקב'ס וואוינונג קיינמאל וועט ניט חרוב ווערן...

פון באַרג און טאָל

און דאָס אַלץ, וואָס מיר האָבן ערוואַרבן
 אויפן באַרג פון אַמאָל,
 וועט דאָן ווערן פאַרוויסט און פאַרדאַרבן
 פון די נאַרן אין טאָל.

ווען דער באַרג וועט אַ וויסטער שוין בלייבן
 וועט נאָך אַלץ זיי זיין קאַרג
 און זיי וועלן די היטער צעטרייבן
 און צוגראַבן דעם באַרג...

און עס וועט יעדער היטער, אַ מאַטער,
 טיף באַהאַלטן זיין וויי,
 און ער וועט אויף דער ערד אויף דער גלאַטער
 מוזן זינגען מיט זיי...
 1920.

אַ פראַגע

און ווער עס האַלט אָפּ די פרייד פון דער וועלט
 איין מינוט, איין מינוט —
 ווי קען ער אַליין — איך קען ניט פאַרשטיין —
 דאָן לעבן באַרוט?

און ווער עס פאַרהאַלט דעם שאַל און דעם רוף
 צו לעבן און גליק —
 ווי קען ער אַליין אַ גליקלעכער זיין
 מיט לויטערן בליק?

און ווער עס דערלאָזט אין קעלט און אין פראַסט
 זאָל אויסגיין די וועלט —
 ווי קען ער אַליין ביים פייער דאָן שטיין
 אין וואַרמען געצעלט? ...

אין אונדזערע טעג

א מאן איז געקומען צו אונדז אין די טעג,
 א מאן, א געוויינלעכער מאן:
 דאך נייגער האט ער ביי אונדז אלע געוועקט:
 עס איז נאך אזעלכער פאראן!

מען האט אים באטראכט און מען האט אים באקוקט
 באטראכט אים פון קאפ ביז די פיס:
 און וואו אין זיין פנים געווען איז א קנייטש —
 געזוכט האט מע דארט וואס עס איז.

און האט ער גערעדט ווי א מענטש, מיט פארשטאנד,
 און האט נאך געשמייכלט צומאל —
 דער וואונדער געוועזן איז מערער נאך גרויס:
 ווי מענטשלעך עס קלינגט דאך זיין קול!

און האט מען געפרעגט אים, צו זיינען זיי דארט
 די מענטשן אזוי ווי אט ער?
 האט ער זיך צעלאכט און געענטפערט: נו, יא...
 און נאכדעם דאך אפגעזיפצט שווער.

און האט מען געפרעגט אים, צי עסט מען דארט גראז?
 האט ער זיך צושמייכלט: ווי דען?
 און ברויט, ווי מיר דא? דאס געבאקענע ברויט? —
 געענטפערט האט ער: ווען ניט ווען?

און האט מען געפרגט אים: צי זייט מען די ערד?
 זיין ענטפער: אן אַנדערער זייט!
 און האט מען געפרעגט אים: צי גייט דארט א באן? ..
 געענטפערט האט ער: אמאל גייט...

אזוי גאר? איז הייסט עס נאך ניט דורכאויס ווילד
 די וועלט דארט — דער וואונדער איז גרויס...
 — יא יא! האט געענטפערט פון דארטן דער מאן —
 מען מענטשעלט זיך ביסלעכווייז אויס...

די סקעלעטן זיינען שטארקער
פאר די לעבעדיקע ריזן;
יעדער בליק פון אויגן-לעכער
לעכערט אייער הארץ ווי שפיון...

זעט איר איינעם — איך דערקען אים
יענעם אכור פון די רוימער;
שענסטע טעמפלן צינדט ער אונטער
און שניידט אפ די יונגסטע בוימער.

צווישן זיי דער אינקוויזיטאר —
אך, ווי לייכט איז אים דערקענען!
שטילער, קינדער! הערט אויף לערנען!
ער וועט הייסן אייך פארברענען.

מורמלט ניט בסוד אפילו,
ווי אמאליקע מאראנען;
דען דער מסור הינטערן פארקען
איז פון גרוב אויך אויפגעשטאנען...

1920

ש א ד נ ס

אלעס וועט ווערן פארריכט,
גלייך וועלן ווערן די טאלן,
זיין וועט דער שאַדן באַצאלט —
מיר אָבער, ווער וועט באַצאלן?

כ'האָב אין דעם מענטשן געגלויבט,
פלעג אים אַלס ברודער זיך מאַלן, —
האַט מען מיין גלויבן גערויבט —
ווער וועט מיין שאַדן באַצאלן?

שלעסער פאַר מענטשלעכן גליק
האַב איך געבויט און באַזעסן;
האַט מען זיי חרוב געמאַכט —
מיך אָבער האַט מען פאַרגעסן.

קוואַלן, וואָס האָבן געטריפט
אַלערליי ליבעס-גענאָדן,
האַט איר פאַרשאַטן מיט גיפט —
ווער וועט באַצאלן דעם שאַדן?! ...

1921

נויט-רוף

א.

אַלע שיפן, וואָס זיי שטייען
ביי דעם ברעג;
אַלע באַנען, וואָס זיי גייען
באַלד אין וועג;

אַלע סוויסטשען, קלינגערייען —
ווייט און לויט —
אַלע רופן, אַלע שרייען;
פאַלק אין נויט.

אַלע צייכנס און סיגנאַלן,
ראַזיק-רויט;
אַלע, ווי מיט שטימען שאַלען;
הילף! זייט גרייט!

אַלע פאַרער און באַגלייטער,
אין דער לופט,
הויך אַ פליער און אַ צווייטער —
רוישט און רופט.

און דער שטומער בליק אפילו
ביי דעם מענטש,
הויבט צום הימעל זיך אין תפילה,
בעט און בענטשט...

1944

אין פינצטערער צייט

אויפגעעפנט אַלע קברים
פון בית-עולם פון דעם אַלטן;
אויפגעשטאנען זיינען יענע
בייזע, פינצטערע געשטאַלטן.

היט זיך, לעבעדיקע מענטשן,
פאַר די טויטע אין די גאַסן;
זאָל פאַרשווינדן יעדער שמייכל —
ניט מיט מתים זאָלט איר שפּאַסן.

מיט יארן צוריק

(וועגן די ערשטע עמיגראנטן...)

געקומען פון יענער זייט ים
מיט מורא און עלענד אין בליק;
די ערשטע פון אַרבעטער שטאַם —
מיט צענדליקער יארן צוריק.

אין שאַפּ האָט גערויכערט די פרעס,
אין שאַפּ האָט די געזירער געצאַנקט;
געאַרבעט דריי־פערטל מעת־לעת
דעם „באַס“ נאָך, דעם ביזן, געדאַנקט...

און אָונט, אין שטילקייט, געהיים,
דורך בלאַקן באַלויכטענע קאַרג,
געגאַנגען שוין, מידע, אהיים
מיט האַנט־ניימאַשין אויפן קאַרק.

און ווי נאָר אין פענצטער אַ שייַן
און ווי נאָר אין פענצטער קוים טאַגט,
שוין ווידער אין יאָך גיך אַריין,
שוין ווידער אין שאַפּ זיך געיאָגט.

אַזוי יעדער טאַג, יעדע נאַכט,
אַזוי האָט גערונגען די טרער;
ביז וואַנען דער שקלאַף האָט דערוואַכט
און הויך אויסגערופן: ניט מער!

דער פירער פון אייגענער ריי
ער וועקט און ער שטייט אויף דער וואַך;
ער מאַלט זיי דעם עלענד דעם וויי
און רופט צו דער אַרבעטער זאָך.

די יארן זיי גייען אין גאַנג,
די רייען — זיי ציען זיך ווייט;
מיר גייען שוין איצט מיט געזאַנג
און יונג, ווי די ערשטע אין שטרייט.

געלויבט

געלויבט און געבענטשט זאָלן זיין
די יענע, וואָס שטעלן זיך איין
פאַר די, וואָס אַליין זיינען שוואַך
זיך רעטן פון נעצן פון שמאַך,
וואָס קענען אַליין ניט פאַרשטיין
און לאָזן צום פייער זיך גיין...

געלויבט און געבענטשט זאָלן זיין,
וואָס בויגן זיך קיינמאַל ניט איין
פאַר די וואָס רעגירן די וועלט
מיט אַלערליי שווינדל און געלט;
וואָס שטייען מיט ווירדע און מוט
פאַר די, וואָס זיי האַלטן די רוט...

געלויבט און געבענטשט זאָלן זיין
די יענע, וואָס קומען אַריין
אין תפיסה, וואו פּינצטער און שוואַרץ
מיט פרייד און מיט ליכט אין דעם האַרץ...
וואָס צאָלן מיט יארן אַן צאָל
פאַר פרייד, וואָס וועט קומען אַמאַל...

געלויבט און געבענטשט זאָלן זיין
די יענע, וואָס קוקן אַריין
אין צוקונפּט פאַרבאַרגן־געזיכט
און ברענגען פון דאַרטן אונדז ליכט
און גיסן אַריין עס אין היינט
צו טרייסטן די אַרעמע פריינט...

דער חלום פון ריי

שלאַפּן געלעגט זיך האָט וואו אין אַ לאַנד,
איינער אַ רייז, און ער שלאַפּט נאַכאַנאַד.
שלאַפּט ער אַ יאָר און שלאַפּט ער אָפּ צוויי,
חלומט ער שווערעס און אונז טוט עס וויי.

וואַכן מיר אַלע און טראַכטן אין שרעק:
ווער וועט דעם ריי אַמאַל געבן אַ וועק?
זאָל ער ניט חלומען שרעקן און פייך,
זאָל פון זיין חלום דער העלד קיינער זיין.

די אנטשוויגענע ...

זיי זיינען געוואָרן אַנטשוויגן
אין לאַנגער, אין פינצטערער נאַכט;
שוין לאַנג האָט דער ווינט זייער ניגון
צו אונדז ניט געבראַכט.

עס פאַלן און ציטערן וועלטן,
דער מענטש אַ דערשראָקענער וואָרט,
און זיי — אין די שטילע געצעלטן
זיי זיצן פאַרשפּאַרט.

זיי האָבן אונדז איבערגעלאָזן
אין פרעמדע, אין גרויזאָמע הענט,
און זיי אליין זיצן פאַרלאָזן
אין גרויע פיר ווענט!

די ערד ליגט אַ וויסטע, אַן בלומען,
דער מענטש קוקט דערשראָקן און מיד;
מיר האָבן שוין לאַנג ניט פאַרנומען
פון פרייהייט דאָס ליד.

אין צוואַנג

צוואַנג אויף דעם געוויסן,
צוואַנג אויף פרייען לעבן;
וואַלסטו וועלן וויסן
ווער וועט הילף אונדז געבן?

וואַלסט דעם צער אויסרעדן —
זאָל אַ פריינט דערהערן —
וויילסטו ניט די ליידין
נאָך מיט וואָרט פאַרמערן ...

שווייגן — קיינעם זאָגן?
לעשן האַרצנס פלאַמען? —
וועסטו קייטן טראַגן
מיט די קנעכט צוזאַמען.

ווענדסט זיך אין די ווייטן —
הערסטו שופרות בלאָזן;
רופט מען דיר צו שטרייטן,
מוסט אַהין זיך לאָזן ...

אַ טרוים

ביי אַ רונדן טיש
זע איך מענטשן זיצן:
מעסער שאַרף און בלאַנק
אין די הענט דאָרט בליצן.

איך — איך זיך ביים ברעג
מורמעל מיר אַ ניגון ...
זיך מיט שטאַט און וואָרט
אויך אַ שטיקל קריגן.

באַלד וועט מען די ערד
ברענגען און צעשניידן
מיט גערעכטיקייט —
קיינער זאָל ניט ליידין.

וואָרט איך און ערוואַך —
ערשט עס איז אַ חלום ...
זאָל צו גוטן זיין,
צו געזונט און שלום!

ברענגט מען גלייך די ערד,
אינער מאַכט הויך קידוש ...
(ס'חלומט מיר אַזוי
ווייל איך פיל בלויז אידיש ...)

א גרום

מאראנען

מיר זיינען אָפּט מאַראַנען ;
ניט שרעק זיך דאָך, מיין ליבער ;
ס'איז שטענדיג דאָך פאַראַנען
אַ וועג — צו גיין אַריבער ...

אַריבער, צי אַרונטער, —
מיר וועלן זיך שוין קלייגן,
און מוטיג, פרום און מונטער
די בייזע ווען באַזיגן.

און אויב דאָס וואָרט פאַרווערט מען,
מען זאַמלט זיך אין קעלער ;
פון קעלער, טיף — דערהערט מען
דעם רוף נאָך שטאַרקער, העלער.

מען האָט באַפרייט שוין לענדער
מיט וואָרט — געהיים-געשמידטן ;
מען האָט די צייט געענדערט
מיט וואָרט אין טיף געליטן ...

און זאָלטו דאָס לעבן באַטראַכטן
מיט רואיקע, שטילע געדאַנקען,
וועסט אַלע פאַרגניגן פאַרלאָזן
און גיין צו באַזוכן אַ קראַנקן.

ער ליגט דאָרט פאַרגעסן און איינזאַם,
פון וועלט און פון פריינד אַפגעריסן ;
דערצייל אים, אַז אַלע דאָ, אַלע —
מיר לאָזן אים האַרצלעך גריסן.

דו זאָלט מיט אַ שמייכל אַ גוטן
בייך בעט אים צוקאַפנס זיך זעצן,
און וועט ער זיך פּרעגן — דערצייל אים ;
מיר זיינען פאַרפלאַנטערט אין נעצן.

מיר קענען זיך קיינמאַל באַפרייען
פון שווערן און לערן גערודער ;
און שטענדיק אונז פלאַגט דער געוויסן ;
ס'ליגט ערגעץ אַ קראַנקער, אַ ברודער ...

צום יוביליי ...

איך הייב די היים איר אָן דערמאָנען —
זי שמייכלט ליב איצט ווי אַמאַל,
און רופט מיך אָן ביים ערשטן נאַמען
און היימיש קלינגט אויך דאָ איר קול ...

באַלד הויבן אָן זיך טענער וויגן —
ס'האַט די קאַפעליע זיך צעשפּילט ;
מען שפּילט אויך דאָ פון דאָרט דעם ניגון,
וואָס האָט דאָס האַרץ מיט פרייד דערפּילט.

דער פּידלער הירש, אויך דאָ דער בעסטער,
און זעליג שפּילט נאָך אויף דער פּלייט ;
דאָס איז דער היימישער אַרקעסטער,
וואָס האָט אונז דאָ ווי דאָרט באַפרייט.

צום יוביליי פון דער „סאַסייטע“
פון לאַנדסלייט בין איך אויך געווען ;
מיין ליבע שטעטעלע די ווייטע
האַב איך פאַרזאַמלט דאָ געזען.

עס איז געוועזן ווי אַ וואונדער,
עס איז געוועזן ווי אַ טרוים ;
געוואָרן גרויס פון דאָן די קינדער,
די עלטערע — דערקען איך קוים.

די שיינע מיידל באַשער-רבקה,
געוואוינט פון אונדז די צווייטע הויז ;
די האָר פאַרקאַמטע אין אַ „גריווקע“ —
פלעגט זי פאַרנאַכט פון הויז אַרויס.

צענטער בוך

אידיש-וועלטלעכע מעלאדיען

דער ענטפער

און אז איך וועל קומען צוריק צו מיין היים,
אהיים צו מיין ליבער...
עס וועלן מיר פרעגן און פארשן די פריינט
ווי ביזטו אריבער?

„ווי זיינען געגאנגען די טעג אין דער פרעמד
זייט דו ביזט פון דאנען —
צי האבן די פרעמדע געליבט דיר, געהאסט?
דיין לשון פארשטאנען?...”

דאן וועל איך, א מידער, זיי ענטפערן שטיל,
נאך זייער באגריסן:
דערמאנט ניט די טעג מיינע, דארטן ביי זיי,
איך וויל גאר ניט וויסן...

צי גוטע, צי שלעכטע — איך האב דארט געלעבט
און איבערגעטראגן...
און וועלן זיי אנהויבן פרעגן נאך מער,
וועל איך מער ניט זאגן.

און ס'וועלן פארטראכטן זיך דאן, מיינע פריינט
אין ווינקל אין שטילן...
און אַלץ, וואָס איך האָב אין דער פרעמד דורכגעלעבט
וועט יעדער דערפילן...

דער פרייער

פון א לעבן א גענויטן
לויפט ער ווי פון פייער,
וועלן ווינטן כאַטש אים טויטן, —
שטאַרבט ער דאָך אַ פרייער!...

קיינמאָל שרעקט אים ניט דער מאָרגן,
נאָר דער היינט איז זיינער,
זיינע פריידן, זיינע זאָרגן
זיינען העלער, פיינער.

דער פילאָזאָף

געלעבט און געוועזן איז אַ פילאָזאָף —
 ער האָט זיך געגריבלט, געגריבלט אָן סוף.
 אַ חבר אַ פשוטן האָט ער פאַרמעגט,
 האָט יענער אים צענדליקער פראָגן געפרעגט.

„פאַר וואָס ווערט די וועלט דאָ געפירט אַזוי שלעכט:
 אַ קעניג איז איינער, דער צווייטער אַ קנעכט?“
 — דו שטעלסט מיר די פראָגע צו איינפאַך — צו פלאַך:
 נעם טיפער, נעם טיפער די דאָזיקע זאַך ...

„און איז ניט קיין חרפה און איז ניט קיין שאַנד:
 צו וואָס וויל איין מלוכה אַלץ מער און מער לאַנד?“
 — דו מיינסט דאָך מלחמות ... פאַרשטיין ביזטו שוואַך —
 נעם טיפער די פראָגע, נעם טיפער די זאַך ...

„און וואָס איז פון לעבן דער תכלית און ציל:
 מען האָוועט, מען יאָגט, מען באַגערט און מען וויל“ ...
 — אַך, דאָס איז שוין, ברודער, אַ שווערער באַגריף —
 נעם טיפער די פראָגע ... די זאַך, איז צו טיף.

„און וואָס איז די ליבע ... וואָס ציט עס אַזוי
 די פרוי צו דעם מאַן און דעם מאַן צו דער פרוי“ ...?
 געענטפערט האָט דער פילאָזאָף אויך אויף דעם:
 — נעם טיפער! וויל דאָס איז אַ טיפע פראַבלעם!

אַזוי זיינען יאָרן געשוואונדן אַלץ מער,
 געפרעגט האָט זיך יענער, געענטפערט האָט דער ...
 ביז וואָנען איינמאַל אין אַ פינצטערער נאַכט
 האָט דער פילאָזאָף זיינע אויגן פאַרמאַכט ...

געגראָבן אַ גרוב האָבן קברות־לייט צוויי —
 דער חבר געשטאַנען איז האָרט נעבן זיי ...
 און ס'האָט זיך געדאַכט אים אַזוי ווי ער הערט
 אַ שטים פון דעם ארון: גראַבט טיפער די ערד! ...

זיי זיצן שטום, צוטראַגן,
 די בליקן — פול-פאַרדראַס ;
 דער איינער דאַרף וואָס זאָגן
 און קיינער ווייסט ניט וואָס ...
 דאָס ברומען הערט זיך שטאַרקער,
 עס נעענט זיך די שעה ;
 די וועלט איז שוין לאַנג פאַרטיק
 און ער איז נאָך ניטאָ.
 וואָס איז דער עלטסטער אויסן,
 וואָס זאַמט ער אַזוי לאַנג ? ...
 עס וואַרט אַ פּאָלק אינדרויסן —
 ביים שוועל פון אייג'נעם לאַנד ...
 ג. י. 1945

דורך פעלדער

דורך פעלדער, ווען זיי גרינען
 דו גייסט אַמאַל פאַרטראַכט ;
 דו זוכסט, דו ווילסט געפינען
 אַ פּלאַץ, וואו ס'גרינט מיט פּראַכט.
 מיר ווייסן, אַז עס געראַט ניט
 ווען נאַענט קומט מען נאָר ;
 מיר ווייסן, דאָך עס שאדט ניט —
 דאָס ווייטע בלויז איז וואָר.

פון ווייטן שעמערירן
 די גרעזעלעך פאַרקלערט ;
 זיי פירן און פאַרפירן
 און ס'ווינקט די ווייטע ערד ...

דו גייסט מיט טראַט אַ מידן,
 ס'איז ווייטער נאָך מסתם ;
 דו קומסט, און ביסט צופרידן
 שוין רוען ביי אַ שטאַם ...

דו רוסט זיך אָפּ, און ווייסט שוין,
 אַז ס'האַט זיך אָפּגעדאַכט ;
 דאָך איז פאַר דיר אַ טרייסט שוין
 די דאַכטנדיקע פּראַכט ...

די נייע וועלט

אַז מען בויט די נייע וועלט —
 פלעג איך אינגלוייז נאָך הערן ;
 יאָרן האַבן זיך געפעלט —
 ווען וועט זי שוין פאַרטיק ווערן ?

נאָר מען בויט די נייע וועלט —
 פון די פריע קינדער-יאָרן !
 ביז מען האָט די טיר געשטעלט
 זיינען גרוי די ווענט געוואָרן ;

ביז מען נעמט זיך צו דעם דאָך,
 בויגן זיך שוין איין די זיילן ;
 און דער בנין האַלט ביים קראַך —
 הויבט מען ווידער אָן זיך-אייילן ...

רופט מען בוינען אויף דאָס ניי ;
 צו דער אַרבעט, טריי, צוזאַמען ;
 פאַלט אַ פונק ביי דער געביי —
 צינדט זיך אָן די וועלט אין פּלאַמען ...

ניו יאָרק, 1939

די עלטסטע

עס איז די וועלט שוין פאַרטיק
 און אַלץ איז שוין באַקלערט ;
 די עלטסטע, שטיל און אַרטיק,
 זיי מעסטן-אויס די ערד.

די פּאַנען אויפּגעהויבן,
 די פאַרב לויט יעדנ'ס שטאַנד ;
 געזעצן לויט דעם גלויבן,
 וואָס הערשט אין יעדנ'ס לאַנד ...

פון ווייט — זיך הערט אַ ברומען ...
 מען קוקט אַהער, אַהין ;
 איין עלטסטער דאַרף נאָך קומען —
 מען וואַרט מיט שווערן זין ...

בלויז איין סטרונע. דאָך עס שפילט נאָך
און דער ניגון קלינגט און גילט נאָך ;
ביז די לעצטע הויבט אָן פלאַצן
און עס הילכט בלויז פויק און טאַצן ...
(קוידענאַווניו יאַרק, 1892—1914)

פרייד און טרויער

צווישן דעם פרייד און דעם טרויער
שטייט אַ מויער ...

די פרייד וואָלט אַמאָל
צום טרויער געגאַנגען —
צו הויך איז דער מויער,
זי קען ניט דערלאַנגען.

מ'דאַרף קלעטערן, שטייגן —
דאָס קען ניט די פרייד ;
זי קען נאָך צערייסן
איר זיידענע קלייד.

דער טרויער וואָלט אויך
מיט דער פרייד זיך באַקענט,
דער מויער איז הויך
און קורץ — זיינע הענט ...

און ווילן זיי מאַכן
די הערצער זיך גרינגער,
דאָן קלאַפן זיי אָן
אין וואַנט מיט די פינגער.

די פרייד רעדט פון טרויער,
דער טרויער פון פרייד
און איינער פאַרשטייט ניט
דעם אַנדערנס רייד ...

בערלין, 1914

דער פאַעט

ער פאַרהאַטט דער וועלטס געטימל
און איר מאַרק־גערידער ;
גאַט פאַרמאַגט דעם גרויסן הימל,
ער — די קליינע לידער.

ווילט זיך גאַט אַ מאָל די טענער
פון זיין פידל הערן,
ציערט ער אויס דעם הימל שענער
מיט די קליינע שטערן.

דאַמאָלס שפילט און קלינגט זיין פידל,
יעדער טאָן צוגייט זיך,
און דער הימל הערט זיין לידל,
און דער הימל פרייט זיך ...

1903

אַ דיכטערס חלום

ס'טרוימט בינאַכט אין שלאָף אין זיסן,
אַ ער האַלט אין האַנט אַ פידל
און ער שפילט אויף איר אַ לידל ;
און די טענער גיסן, פליסן.

און דער דיכטער ווערט באַגייסטערט
פון זיין אייגענעם זיסן שפילן,
פון ערהאַבענע געפילן —
און אַ סטרונע ווערט צעריסן !

ס'פלאַצט אַ סטרונע פאַר התלהבות !
דאָך דער דיכטער שפילט נאָך מעכטיק ;
טענער פליסן ריין און פרעכטיק —
נאָך אַ סטרונע איז צעריסן.

בלויז צוויי סטרונעס אים געבליבן,
וועט ער שפילן אויף די צוויי נאָר ;
איינע ליבע, איינע וויי נאָר,
ביז — איין סטרונע איז געבליבן !

דער אומשולדיקער וועכטער

(א פאָלקס־מעשהילעט)

אַמאַל האָט פּאַסירט ... אין אַ שטעטל,
מען האָט שוין פאַרגעסן איר נאָמען —
געשען אויפן מאַרק אין אַ גנבה:
מע האָט דאָרט באַגנב'עט די קראַמען.

אויף מאַרגן איז יעדער געקומען
אין מאַרק צו זיין קראַם מיט אַ שליסל —
דערזעט ער: די קראַם איז שוין אָפן
און סחורה — ניטאָ דאָרט קיין ביסל.

מען האָט זיך גענומען צום וועכטער —
אַ איד מיט אַ באַרד שוין אַ גראַע ...
„וואו ביזטו געוועזן?“ — דער אַלטער
געשטאַנען איז שטיל, מיט הכנעה.

האַט אויסגעהערט אַלערליי טענות,
ווי ס'פּאַסט פאַר אַ וועכטער — געדולדיג,
און נאָכדעם געענטפערט: אוי, גלויבט מיר
איך בין דאָ, רבותי, ניט שולדיק!

איך האָב זיי געהיט, ווי מיין שטייגער,
ווי איך פלעג זיי אַלע נאָכט היטן:
איך זאָג אַ קאַפיטעלע תהלים
און זינג זיך אַ ניגון אין מיטן ...

דאָ זע איך עס פאַרן־צו וועגנס
און עטלעכע מענטשן דאָרט זיצן:
איך האָב גלייך פאַשטאַנען: גנבים ...
צו וואָס זאָל איך טראַכט איך מיר, היצן!

ווי באַלד אַז איך בין דאָך דער וועכטער
איז וואָס איז צו האָבן דאָ מורא? ...
ווי באַלד אַז איך היט, איז דען מעגלעך
זיי זאָלן אַוועקפירן סחורה?

איך האָב זיך פאַררוקט אין אַ ווינקל
אומישנע ... וואָס וועלן זיי מאַכן?
ווי באַלד אַז איך בין דאָך דער וועכטער!
איז קוק און איך פלאַץ שיר פאַר לאַכן ...

איך זע פון מיין ווינקל ווי איינער
און נאָכדעם אַ צווייטער, אַ דריטער —
זיי גייען צו שטיל צו די קראַמען —
איז לאַך איד: איך בין דאָך דער היטער!

די העזה ביי זיי ווערט נאָך גרעסער,
זיי נעמען די קראַמען אויפשליסן ...
איז לאַך איד — ווי באַלד אַז איך היט זיי
און מאַך זיך אַזוי ווי ניט וויסן.

זיי הויבן אַן עפענען די קראַמען ...
און איד, אייער ערלעכער וועכטער,
איך קוק און גיב אַכטונג פון ווינקל
און ווער שיר דערשטיקט פאַר געלעכטער.

„וואַרט, וואַרט, וואָס ווילט איר דאָ אָפּטאָן?
איר וועט שוין אַ צענטן פאַרזאָגן ...“
איך זע ווי זיי פאַקן שוין סחורה
און הויבן אַן דרויסן צו טראַגן.

„אַזוי גאַר, גנבים'לעך! — לאַך איד —
איר ווילט דוקא פרעמדע פאַרמעגנס!“
און קוק זיך דערווייל, ווי זיי טראַגן
און לעגען דאָס אויס אויף די וועגנס.

איז לאַך איד ... וואָס קען עס מיר אַרן —
איך בין דאָך שוין אַלט! ניט קיין אינגל;
איך וועל אייך, גנבים, שוין ווייזן —
און לאַך מיר אַזוי אין מיין ווינקל.

דאָ זע איך, זיי גרייטן זיך פאַרן
און איטלעכער שפּרינגט אין זיין וואָגן.
דאָ האָב איך שוין אויפגעהערט לאַכן,
פאַרשטאַנען: מען דאַרף שוין זיי זאָגן.

און איידער איך האָב נאָר באַוויזן
דעם יחוס פון גנב פאַרטייטשן,
זיי האָבן גענומען גלייך שמיסן
די פערד נאָכאַנאַנד מיט די בייטשן.

א תפילה

גאָט העלף זיי, די מענטשן, מיט פליגל
וואָס שטאַמען פון העכערער פרייד;
א, שענק זיי די פרייהייט אָן ריגל,
באהיט זיי פון נעצן פון ניד.

זיי זיינען פון פרייהייט די טרעגער,
די טרעגער פון אייביקן ציל;
באַשיץ זיי פון נעצן און יעגער,
וואָס לויערן אויף זיי אַזוי פיל!

און קענסטו פון שלעכטס זיי ניט שיצן —
די רשעות איז שטאַרק אַזוי, פרעך! —
דאָן שיק אויף זיי דונערן, בליצן
און זייערע פליגל צעברעך!

און זאָלסט זיי אין אָפּגרונט וואַרפן,
וואו טויט איז און חושך און קעלט,
זיי זאָלן אַרומגיין ניט דאַרפן
פאַרבענקטע נאָך דיר, אויף דער וועלט!...

עם האָט מיך דער פּרילינג
גערוּפּן

עס האָט מיך דער פּרילינג גערופּן,
ער האָט אַזוי ליבלעך געוואונקען,
און סהאָט זיך מיין אַרעם לייב־לעבן
אין האָפּנונגען שיער ניט דערטרונקען...

ער האָט מיר פאַרשפּראַכן פיל גליקן,
מיין האַרץ אָנגעפילט מיט געזאַנגען,
און בין איבער בערג, איבער בריקן
צו זוכן די גליקן געזאַנגען...

אַזוי האָב איך אַלץ אומגעבלאָנדושעט
ביו וואָנען דער הערבסט איז געקומען,
און ס'האָבן דעם סוף פון די גליקן
געצייגט מיר די וועלקענדע בלומען...

אין אַ מענשנס וועזן

אין אַ מענשענ'ס וועזן
דויערט דאָס פאַרגאַנגענע;
אין דאָס לאַנג געוועזענע —
זיינע טעג געפאַנגען.

זאַכן, לאַנג געטראָפּענע,
אָפט גאַר נישט קיין וויכטיקע —
קעמפען מיט די האָפּנונגען
אויף די טעג — מער ליכטיקע.

שוועבן־פאַר געשעענע —
טרייסטנדיק און גריסנדיק;
אַזוי קלאַר געזעענע
און אַזוי אַלץ־וויסנדיק.

שווער אים אַלע וועלטעלעך
אין איין וועלט פאַראייניקן;
פשוט'ע און זעלטענע —
אין איין טאָג אַ קלייניקען...

באַטראַגן

איך פיל מיך באַטראַגן
און ווייס ניט פון וועמען;
כזויל אימיצן קלאַגן —
און ווייס ניט די נעמען.

איך האָב מיט אַ פריינט זיך
אויף אייביק געזעגענט —
ווער האָט עס געגריסט מיך?
איך האָב אים באַגעגענט...

איך זוך נייע וועגן,
איך האָב זיי געפונען;
מיר דאַכט, אויך דאָ האָבן
שוין טרערן גערונען...

איך שפיל אייך ניט ...

איך שפיל אייך ניט דעם „גרויסן מאן“
ווי די באקאנטע שפילער,
איך בין אליין דאס פובליקום —
און אפטמאל גאר נאך שטילער ...

קיין „נביא“ האב איך ניט געשפילט,
די צוקונפט ניט פארקינדיגט
און מוסר קינימאל אייך געזאגט —
איך האב אליין געזינדיקט. —

איך האב קיין לאנד פארשפראכן אייך,
וואו האניק, מילך זאל פליסן;
און וואו עס קען אייך בעסער זיין,
ווי איר קען איך ניט וויסן.

און ווען די וועלט פארגאסן איז
מיט בלוט און רויטע פלאמען,
בין איך פארווירט, אזוי ווי איר
און ווארט מיט אייך צוזאמען ...
ניו יארק, 1917.

טעותן — לידער

די טעות'ן מיינע —
פון זיי אפט איך דאכט;
איך האב זיי אין לעבן
ניט ווייניק געמאכט.

גאנץ אפט אין די גאנגען
די טריט ניט געהיט;
געשעצט זיך אליין דאך,
קיין אנדערן — ניט!

איצט זינגען זיי אלע
אין גראמען גאר רייך;
פון טעות'ן מיינע —
די לידער פאר אייך.

גיי-אויף!

גיי אויף, דו פארלאשענער שטערן
פון אלטע פארגאנגענע טעג;
איך גיי און איך פאל אין דער פינצטער —
באלייכט מיר מיין זומפיקן וועג.

עס יאגן מיך פינצטערע שאטן
און שרעקן מיין זעל אין מיין לייב;
גיי-אויף, דו פארלאשענער שטערן,
די פינצטערע שאטן פארטרייב!

מיין ליבע און האפענונג און גלויבן
באשטראל מיר, באלייכט מיר צוריק ...
גיי-אויף, מיין פארלאשענער שטערן,
ערוואך, מיין פארלארענער גליק!

די לופט איז מיר ענג אין מיין צימער
און פינצטער פון לעמפל דאס ליכט,
און פינצטערע שאטן באפאלן
און הילען אין שווארץ מיין געזיכט.

איך קוק אויף די ווענט פון מיין צימער —
עס בלאנדזשעט מיין בליק אויף זיי אום;
וואס זע איך? נאר שאטנס און שאטנס
און שטיל איז אזוי אלץ און שטום.

עס מערן זיך שאטנס און שפרינגען
און שטיל איז — ס'הערט זיך קיין קלאנג;
אין הארצן נאר הער איך א זינגען,
א טרויעריק-געצויגן געזאנג.

דאס זינגט דאָרט מיין יוגנט און קלאַנג זיך
פאַרטראָגן קען זי שוין ניט מער!
עס ציט מיך צו ליכט און צו פרייהייט
און דאָ — אזוי טונקל און שווער! ...
ווארשע, מאי 1900

צום היינטיקן מאראן

העי, מאראן, מאראן,
אומגליקלעכער דו!
אין דיין הארץ איז האַס,
אין דיין אויג איז רו.

אין דיין הארץ איז האַס,
קענסט דאך גאַרנישט טאָן
ווען עס רופט דער גלאַק
צו דער פּראָצעסיאָן:

ווען עס קלינגט דער גלאַק
צלמ'טו זיך דאָן,
ציטערט דיר די האַנט, —
אַרעמער, מאַראָן.

הערסט דעם גלאַקן-קלאַנג —
עמיץ ווערט פאַרברענט ...
ס'איז דיין ברודער דאַרט
האַסט זיין קול דערקענט ...

וויינען ווילט זיך דיר
נאָר דו האַלסט זיך איין;
העפליך אין געשפרעך
לאַזטו זיך אַריין.

גריסט דיר אַ מאַנאָך,
שמייכלסטו אים צו,
העי, מאַראָן, מאַראָן,
אומגליקלעכער דו! ...

ווי וואַלסטו געוואַלט,
ביי דעם אַש און רויך,
זאָגן וואָס דו טראַכסט —
און פאַרברענט זיין אויך!

ניו-יאָרק, 1917

פּלוצים

פלוצלונג זיינען אַלט געוואָרן
אַלע לידער פון דער וועלט:
לידער פון דעם וויי און צאָרן,
לידער פון דער שווערער קעלט ...

קייטן... שקלאָפּן. — אַ לעגענדע!
בייזע ווינטן — פאַלשער טאָן!
לענגסטער ווינטער האַט זיין ענדע
און אַ זומער קומט שוין אָן!

נאַכט און חושך ... ווערטער אַלטע!
ס'האַט אַ זון זיך אויסגעשפּרייט
און דער אייז פון לענדער קאַלטע
ווערט צושמאַלצן און צוגייט ...

קרוין און הערשער! וואו און וועלכער?
ווער האַט ווען אַ לאַנד באַרויבט?
אַז געווען איז וואו אַזעלכער —
וואַלט זיך איצטער ניט געגלויבט ...

היילן ... פעסטונגען ... מאַרטירער ...
אך, דערמאָנען זיך איז שווער!
די מאַרטירער זיינען פירער
נאָך דעם פרייען פאַלקס באַגער! ...
ניו-יאָרק, מערץ, 1917.

דאָס איבערלעבן

דאָס איבערלעבן אין געדאַנק,
וואָס איז שוין לאַנג צוריק געוועזן,
איז ווי דו וואַלסט אַ שיינעם בוך
גענומען ווידער איבערלעבן.

ביים ערשטן מאָל האַסטו געגלוסט
דעם סוף פון בוך וואָס גיכער וויסן;
ביים צווייטן מאָל — דו לעזט באַרוט
און קענסט די שיינקייט ערשט געניסן.

איך און די וועלט

ווען די גאנצע וועלט וואלט ליידן
מיר אליין זאל גוט זיין בלויז:
וואלט איך דאן די וועלט די גאנצע
איינגעלאדן אין מיין הויז.

איך וואלט טרייסטן זי און צערטלען,
און געזאגט: ניט זארג זיך וועלט.
ביז זי וואלט צו זיך געקומען
און זיך אויף די פיס געשטעלט.

ווען די וועלט געווען וואלט גליקלעך,
איך אליין בלויז פול מיט ליד,
וואלט איך דאן צו איר געקומען
און געפאדערט: גיב מיר פרייד!

אָבער אַז מיר ביידע ליידן,
סיי די וועלט, סיי איך אליין, —
האַט די וועלט ניט וואו צו קומען
און איך האָב ניט וואו צו גיין...

א פרעמדער יום - טוב

עס איז אַ פרעמדער יום-טוב —
ניט גיי אַהין, מיין פריינט:
דאָרט האָבן זיך פאַרזאַמלט
די אַלע דיינע פיינט.

דאָרט איז דיין וויין געבליבן,
זיי טרינקען אים איצט אויס;
דאָרט איז דיין גייסט געבליבן —
זיי לאַכן אים איצט אויס.

עס איז אַ פרעמדער יום-טוב —
ניט גיי אַהין, ניט גיי:
דאָרט איז דיין פריינט געבליבן —
איך ווייס, דאָס טוט דיר וויי...

זון און רויש...

זון און רויש און פריי;
פּרילינגס-טאָג, דו ליבער!
ווער עס קומט פאַרביי —
קוקסט מיט אים זיך איבער.

לעבנס-לוסט און שפּיל
שטראַמט פון אַלע זייטן,
און דער העכסטער ציל
קען עס ניט פאַרבייטן...

ס'איז אַ טאָג פון וואָך,
איינער פון פיל הונדערט —
פון זיין שיינקייט דאָך
בלייבסטו ווי פאַרוואונדערט.

לויפן דיר פארביי
קינדערלעך, ווי בלומען;
האַסטו אויף דאָס ניי
לעבנס-זין באַנומען.

איך גלויב...

איך גלויב אין דער קראַפט פון די נאַנטע,
וואָס זיינען צווייט און צושפרייט;
זיי וועלן מיט ליפן פאַרשלאָסענע,
דערהאַרן, דערוואַרטן די פרייד.

זיי וועלן מיט אַרעמס אַנמעכטיקע
פאַרניכטן די בייז איבעראַל;
און וועלן ביי פענצטער פאַרהאַנגענע
באַגריסן די ערשטע דעם שטראַל.

זיי וועלן ביי טירן פאַרריגלטע
דערטרוימען דעם העכסטן פאַרלאַנג,
און וועלן ביי שוועלן פאַרבלוטיקטע
די ערשטע דערהערן זיין גאַנג.

אייביקע זוכער

„איז ער געגאנגען און געגאנגען, און געגאנגען“
 די באבעס האבן אונדז דערציילט גאר לאנג —
 די מעשה'לעך זיי זיינען לאנג, שוין לאנג פארגעסן,
 דאך זענען מיר נאך יענעם אַלץ אין גאנג ...

„איז ער געגאנגען און געגאנגען, און געגאנגען“ —
 (באהאלטן ליגט דערין אַ טיפער זין!)
 ער האָט געזוכט, געזוכט דעם וועג און ניט געפונען
 און איז געגאנגען ווייטער, ווייטער, אַלץ אַהין!

און יעדער העלד פון יענע מעשה'לעך די אַלטע
 — געווען איז ער אַ בעטלער, צי אַ האָר —

איז ער געגאנגען און געגאנגען, און געגאנגען
 (ווי קלינגט דאָ טיף און שוין דעם זוכערס צער!)

„איז ער געגאנגען און געגאנגען און געגאנגען!“ —
 מיר גייען אַלע־מיט מיט יענעם אַלטן העלד!
 ווער ס'זוכט אַ פאלאץ אונטער היילן
 און ווער אַ קליינע שטיבעלע אין פעלד ...

ווערט-באשארף

דו ווענדסט זיך צו דעם ווייטן גאר-אַמאָל,
 דו הערסט ווי פון אַ וואַלד אַ ווידער-קול ...

דו ווענדסט זיך צו דער צייט פון דיינע אינגסטע יאָר,
 און ביז דעם חדר, אופן שול-הויף ביי דעם רבין גאָר ...

דערזעסט זיך צווישן אינגעלעך נאָך פריידיג, פריש,
 זינגסט-מיט בראשית אויך מיט זיי, ביים לאַנגן טיש.

דער רבי איבער אונז — ער טייטשט אַלץ זיכער און באַרוט,
 ווי גאָט האָט אַלץ געמאַכט און האָט געזאָגט: ס'איז גוט ...

ס'איז אָנהויב פּרילינג דאָן געווען, דער הומש קלאָר,
 און דרויסן איז געווען אַלץ גוט און שוין און וואָר ...

אידען

אידען ביי אַרעמע דורות,
זיי זיינען ווי קליידער ביי אַרעמע פּאַמיליעס.
מען גייט אויף אַ ראַק פּאַרן זון פּאַרן יונגן.
דער יונג, כאַטש אין אַרמוט, דאָך האַלט ער אין וואַקסן.

דער ראַק ווערט אים ענג אין די אַרבל,
ער קען מיט די הענט זיך ניט רירן.
ביים ברוסט הויבט אָן פרעסן
און קען זיך ניט בויגן און קערן.

דער ראַק איז נאָך זויבער, נאָך גאַנץ.
נאָר שמאַל איז ער געוואָרן און קורץ.
נו, גיט מען עס איבער דעם אינגערן ברודער:
עס פּאַסט זיך אַזוי פּאַרן קינד ...

ער טראַגט אים מיט שמחה, מיט פּרייד,
און פילט זיך אין אים אַזוי פּריי
ביז וואָן ער צערייסט אים, דער שטיפּער ...
דער פּאַטער דער אַלטער ער קרעכצט:

ניטאָ שוין גאַר היינט אַ וואַרע אַזאָ! ...
צעריסן, צעפּליקט, אַזאָ טייערן בגד.
אידען ביי אַרעמע דורות

זיי זיינען ווי קליידער ביי אַרעמע פּאַמיליעס ...

אַרײן ...

האַב איך קיין פּריינט ניט צו וועמען צו גיין,
בלייב איך אין צימער און זיך מיר אַליין.
הינטער די פענצטער דאַרט הער איך עס ברומט,
אינווייניק — רוט אַלץ און שוויגט אַלץ און שטומט ...

איינגעצאָלט האַב איך שוין מיין בעל-הבית,
ליג איך מיר רוהיק מיט מיין פּאַפּיראַס;
ליג איך מיר רוהיק און האַלט אים אין מויל;
און די געדאַנקען זיי בלאַנדזשען זיך פּויל ...

בלאַנדזשען און בלאַנדזשען — ווער ווייס זיי וואוהין,
דאַרט אין די שטעגען פון נאַרישן זין ...
בלאַנדזשעט אייך, ליבע, ווי אייך נאָר געפעלט —
סודות פּאַרבלייבט איר פאַר מענטשן און וועלט ...

די וועלט - טויערן

1

כ'קען איין טויער פון דער וועלט.
עפנט ער זיך אויף פאר געלט.
ביים אַרײַנגאַנג — ווערסטו בלאַס:
שטייט אַ מאַן דאָרט ווי אַ פּאַס
רונד און נידעריק און דיק,
מיט אַ גראַען־בייזן בליק.
פרעגט ער: פיל איז דיין פאַרמעג?
און ער מאַכט דיר פריי אַ וועג...

וועמען...

וועמען ס'איז דער מענטש נאָך טייער,
וועמען ס'איז די וועלט נאָך ליב,
וועט קיין רויד פון צאַרנס פייער
ניט פאַרטונקלען זיין געמיט...
ער וועט בלויז זיך שטיל פאַרשעמען,
ווערן רויט און ווערן בלאַס,
און דערנאָך מיט פרייד פאַרנעמען
יעדע שטים פון מענטש אין גאַס...

2

נאָך אַ טויער אָפּן איז
און ביים טויער שטייט אַ ריז,
הויך פון הימעל ביז דער ערד
אין דער האַנט ער האַלט אַ שווערד.
גיט ער מיטן שווערד אַ פּאָך
און אין האַרצן דיר אַ שטאָך,
גיסט זיך בלוט פון דיר טראַפ־טראַפּ —
גייסט אַריין מיט שטאַלצן קאַפּ.

די זינד

עפעס דריקט אויף מיר אַ זינד,
כ'ווייס ניט ווער איז זי באַגאַנגען:
איך אַליין, דאָס שוואַכע קינד,
אָדער דורות — לאַנג פאַרגאַנגען?
אָדער גאָר דער האַר אַליין,
וואָס האָט אַלע אונדז באַשאַפּן,
האָט געטאָן די זינד באַגיין
אום דערנאָך אונדז צו פאַרשקלאַפּן?

3

נאָך אַ טויער איז באַוואַכט
פון דער פרי ביז אין דער נאַכט,
פון דער נאַכט ביז אין דער פרי
און די וועכטערין — אַ זי.
אין איר אויג אַ פייער ברענט,
רויון האַלט זי אין די הענט.
איז דיר גוט און איז דיר שלעכט
בלייבסטו אייביק שוין אַ קנעכט...

אָדער יענער ביזער דאָרט,
אין די חושך־דיקע גרונדן,
איז געוועזן אויף מיין אָרט,
און איז לאַכנדיק פאַרשוואַנדן?
עפעס דריקט מיר אַזוי שווער
און איך פיל מיך, ווי געפאַנגען;
ס'איז אַ זינד באַגאַנגען ווער,
כ'ווייס ניט ווער איז זי באַגאַנגען...

די גרויקייט — זי הערשט שוין צו לאַנג,
די כמאַרעס — נאָר זיי פריי דער גאַנג...
שיק זון אונז — דיין אַנזאָג, געשיפט —
מיט שטראַלן — דיין ליכטיקע שריפט.

דאָס לעבן ציט

דאָס לעבן ציט זיין אַלטן ניגון —
עס דאַרשט דאָס האַרץ נאָך עפעס גייס;
אַ טראַכט מיר אויס אַ נייעם ליגן —
איך צאָל דערפאַר דעם העכסטן פרייז.

ווי אויסגעטראַטע אַלע וועגן!
און אַלע שפורן, ווי באַקאַנט:
ווי וואַלסטו וועלן בלאַנזשן, פרעגן:
וואו איז דער וועג צום נייעם לאַנד?

עס דאַרשט דאָס האַרץ נאָך נייע קוואַלן,
אַ ווייטע לוסט אין די אויגן ברענט!
ווי וואַלט צו זיי איך צוגעפאַלן
און אויסגעשעפט זיי מיט די הענט!

די זיידעס אונזערע, זיי פלעגן
זיך שאַפן ליגנס אַלערליי —
דאָך ווער פלעגט צווייפלען זיך דערוועגן
און ווייט גערופן האָט עס זיי!

דער ווייטער קוואַל פון „איביג-לעבן“ —
געגלויבט האָט יעדערער דעריין,
און אויב געגלויבט איז שוין געוועזן —
מען ברויך נאָר זוכן: וואו — וואוהיין?...

און אייער „ווארהייט“ איז אויף אייביק,
און ס'ווייסן זי פון גרויס ביז קליין,
דאָך אַלע וועגן שמאַל און שטויביג
און שטאַט אַ קוואַל, געפינסט אַ שטיין!...

די אַלטע קשיא

פרעגט די וועלט אָן אַלטע קשיא:
וואָס איז פאַרט דער זין פון לעבן?
קומט אין יעדן דור אַ חכם
אונז אַ קלוגן תירוץ געבן.

הערט מען אויס דעם קלוגן תירוץ
און מען זינגט דעם חכם לידער;
שטאַרבט דער חכם גאָר אין גיכן,
בלייבט די אַלטע קשיא ווידער.

אַזוי דרייט זיך עס און דרייט זיך,
ביז די קשיא ווערט פאַרגעסן
און דער עולם לעבט און פרייט זיך,
האָט גרויס אַפעטיט צום עסן.

הויבן אָן די בייגער וויי טאָן
און אין קאַפּ הויבט אָן זיך וועבן,
פרעגט די וועלט צוריק די קשיא:
וואָס-זשע איז דער זין פון לעבן?...

צום מזל

בעט איך רעגן — שיינט די זון,
בעט איך זונשיין — פלייצט אַ רעגן;
מזל, וואָס וועט זיין דערפון,
וואָס דו גייסט מיר אַלץ אַקעגן?

וואָס איך בעט און וואָס איך וויל,
ווילסטו קיינמאַל ניט ערפילן; —
מזל, אויב דאָס איז אַ שפיל,
דאָן געפעלט מיר — לאַמיר שפילן!...

געבעט צו דער זון

קום, ווייז זיך פון אונטער דיין וואַך,
פון וואַלקנס פאַדעקט ווי אַ דאָך,
פון אומעטיק-גרויאיקן רוים,
וואו פיגל באַוועגן זיך קוים...

די היילונג

קוש מיר אויס די גראַע האַר,
מיין זיס האַרץ,
אפשר וועלן זיי צוריק
ווערן שוואַרץ!

קוש, מיין גאַלד, פון אויג מיר אויס
דעם יאויש-בליק;
וועל איך אפשר ווערן פרום,
גוט צוריק . . .

קוש פון מויל דעם סם מיר אויס
און פון צונג,
וועל איך אפשר ווערן צ'ריק
דום און יונג . . .

ביגעשמאַנען . . .

איך האָב אין ביזע קעלטן
געטרייסט זיי, אַז ס'וועט גרינען;
געזוכט אין ווייססטע וועלטן
אַ בשורה-שטראַל געפינען . . .

און ביישטיין דעם נסיון,
וואָס ס'וויל די צייט אונז שטעלן;
דעם מאַרגן צו געטרוען;
וואָס קומט אין שיינ אין העלן . . .

און ביישטיין אַלע זאָרגן
וואָס ס'וויל די צייט אונז געבן,
פאַרטרויען זיך דעם מאַרגן —
אויף צוקונפט-פליגל שוועבן . . .

דער שמעטערלינג און די בלום

די בלום, אַ חודש אַלט,
אַ טאָג דער שמעטערלינג, —
נו, פליט ער צו צו איר
און פלאַפלט אויס אַלצדינג . . .

„איך גיי באַלד פון דער וועלט;
געלעבט האָב איך צו לאַנג!
גענאָסן האָב איך פיל,
געלעבט אין פרייד, געזאָנג . . .“

און ליבעריי געפירט
מיט יעדער בלום און בלאַט . . .
אַצונד איז נאַכט . . . שוין נאַכט,
איך פיל מיך עטוואָס מאַט . . .

פייגעלעך אין שטאַט . . .

וואו ערגעץ אַ בוים ביי אַ הויז
און אונטן אַ גרעזעלע גרין,
געפינען שוין פייגעלעך אויס
און זינגען מיט לויטערן זין.

עס וועט זיך געפינען שוין שפייז,
זיי וועלן ניט וויסן פון בוים;
אַט קלייבן זיי קערנער מיט פלייס,
וואָס ליגן צעשאַטן ביים פלויט . . .

און דאָרט ביי אַ פענסטער אין הויז
בליקט ליבלעך אויף זיי אַ יונג קינד;
וואַרפט ברעקעלעך ברויט זיי אַרויס —
אַ מאַלצייט פאַר פייגעל-געזינד . . .

און דירה'ס צום שלאָפן גענוג —
דער בוים האָט דאָך צווייגן אַ סך;
אַ פויגל וואָס וואַגט און איז קלוג —
ער בוים זיך זיין נעסט אונטער דאָך.

אַ דו, די לעצטע זיי
און אויך דיין ליבע שענק . . .
און ווען איך שייד פון דיר,
געדענק מיך לאַנג, געדענק!

אין זארג

זארג אויף דיין פנים,
צער אין געמיט;
ס'וועבט זיך, א פנים,
וידער א ליד...

וועט זי דערקוויקן
דיך און אויך זיי,
וועט זי באַגליקן
אויך מיט איר וויי...

וועט מען זי הערן,
זינגען זיין גרייט;
קען אויך פון טרערן
ווערן א פרייד...

דערוויילע

גייט מען זיך באַהאַלטן
איצט דורך גרויל און מורא'ס,
אין די צייטנס שפאַלטן,
אין די צווישן-דורות.

אונזערע פאַרמעגנס;
ספרים מיט-אַנאַנדער,
דורך די שטורעמס, רעגנס —
אין דעם ווידער-וואַנדער.

מעג דער פיינט זיך הויבן —
ער וועט נידריק פאַלן;
מיר, מיט האַפנונג, גלויבן
זוכן נייע קוואַלן.

גלויבן ניט פאַרלאָרן!
גייען מיר און גייען
דורך די צווישן-יאָרן,
נייע וויסטן זייען.

ניו יאָרק ...

(היט)

ס'איז אַ שטאַט פון פריידן,
שטאַט מיט לענדער פילע;
אַלע שפראַכן ריידן,
רוישיק און אין תפילה...

וואַנדערסט דורך קוואַרטאַלן,
ניט קוואַרטאַלן — לענדער;
ווערסט דאָך ניט פאַרפאַלן —
ערגעץ ניט קיין פרעמדער.

קינדער ביי די שוועלן,
מאַמעס, טאַטעס — פרייע;
הויבט דיר אָן געפעלן;
ווי אַ פאַלק אַ נייע...

ווייטער איז נאָך ליבער,
בלויז איין לאַנד דורכוואַנדער,
און ביסט שוין אַריבער
אין אַ לאַנד אַן אַנדערער...

און וואָס ווייטער — שענער:
אויגן טיפע, קאַרע,
ווער עס שפילט אויף פידל,
ווער אויף אַ גיטאַרע.

ווערן ליב דיר לענדער,
ווערט ניו יאָרק דיר טייער;
ערגעץ דאָ — קיין פרעמדער,
אומעטום — אַ פרייער.

אַ פרייד אַ געוועזענע

אַ פרייד אַ געוועזענע
שוועבט פלוצלונג פאַרביי;
אַ שריפט אַ געלעזענע
דערשיינט פאַר דיר ניי.

און דו, ווי אין וואַנדערן,
פרעגסט שטיל און פאַרווירט,
צי דיר, צי אַן אַנדערן
האַט דאָן דאָס פאַסירט? ...

היינט באַהערשט אַ שוואַרצער רוח
 אינזער אַר'מע ערד;
 מאַרגן אָבער קומט משיח
 אויפן ווייסן פּערד.

אַ שטערן

איך קוק אויף אַ שטערן —
 ער לייכט און ער שטראַלט,
 און קיינמאָל געביטן
 האָט ער זיין געשטאַלט.

ער בליקט, ווי מיט רחמים,
 ער קוקט, ווי מיט טרייסט;
 איך ווייס ניט אפילו
 דער שטערן ווי הייסט.

און אָפט ווען איך טראַכט מיר
 וואָס איז דען דער מענטש? —
 דעם ליכטיקן שטערן
 כ'באָוואונדער און בענטש.

מיט טויזנטער יאָרן
 צוריק — אין דער נאַכט,
 האָט אדם דער ערשטער
 דעם שטערן באַטראַכט.

דעם זעלביקן שטערן,
 אין זעלביקער צייט,
 ביים טיר פון גן־עדן,
 מיט חוה'ן ביים זייט...

דער זעלביקער שטערן,
 אין זעלביקער שעה —
 דאָס לעבן איז אייביק,
 קיין אויס איז נישטאָ.

דער פאַרלאַנג

מיר קענען ניט דערוואַרטן זיך
 אויף אונזערס אַ פאַרלאַנג,
 זיין וועג איז שווער און דויערדיק,
 ער ענדערט זיך אין גאַנג.

און קומט ער אָן — דערקענען אים
 איז שווער — ער איז פאַרבלייכט;
 אזוי דערגרייכט מען קיינמאָל ניט
 אויך דאָס וואָס איז דערגרייכט...

אַלע וואַרטן

אַלע וואַרטן מיר אויף מאַרגן,
 וואַרטן ביז עס טאָגט;
 וואָס עס ליגט פון אונז פאַרבאָרגן —
 ווינקט אונז, רופט און לאַקט.

היינט האָט זיך ניט איינגעגעבן
 וואָס מען האָט געוואַלט;
 מאַרגן קומט דאָס עכטע לעבן,
 וועט שוין זיין באַצאַלט...

היינט איז קיינער ניט געקומען —
 אומעטיק איז היינט;
 מאַרגן וועלן אַלע קומען,
 אַלע שיינע פריינד!

היינט האָט דיר געזאָגט דאָס מיידל:
 כ'האָב דיך שוין ניט ליב;
 מאַרגן קומט זי צאַרט און איידל
 און זי בעט: פאַרגיב!

היינט איז גרוי דער טאָג, און טריבע
 וואַלקנס נאַכאַנאַנד;
 מאַרגן קומט די זון די ליבע
 און דערפרייט דאָס לאַנד.

ניט ערשטע

מיר זיינען ניט ערשטע זיך גרייטן,
און אויך ניט די לעצטע צו קומען;
מיר האבן דעם רוף פון טראמפיטן
פון רייטער פון ווייטע פארנומען...

עס האט שוין די פאן ווער געוויזן,
וואס זי איז געווען לאנג פארבארגן;
מיר האבן געהערט שוין פון ריזן
די טריט וואס זיי פירן צום מארגן.

מיר האבן דעם שטראל שוין באגריפן
וואס ווייזט זיך אויף הימלעשע ראנדן;
געהערט די סיגנאלן פון שיפן,
וואס קומען מיט מחנות צו לאנדן...

מיר וועלען די קריגער באזיגען,
און וועלען דעם פרידען דערגרייכען;
מיר זעהען אין הויך זיך שוין וויגען
די ליכטיקע פאן מיט איר צייכן...

ערד און הימעל

שכנים זיינען ערד און הימל,
וואוינען לאנג שוין קעגנאבער,
זינט ער האט זיי גלייך באשאפן
גאט דער גוטער, גאט דער ליבער.

נאר א רייכער איז דער הימל
האט לבנה, זון און שטערן,
און די ערד איז וויסט און ארעם
ער פארמאגט קוים עטוואס טרערן...

און עס קוקט דער רייכער הימל
אויף דער ערד מיט שטאלצע בליקן;
איז ער אויפגעלעגט דאן לאזט ער
דרייפיר שטראלן ליכט איר שיקן.

און די ערד זי דאנקט און דאנקט אים,
מיט די אלע קינדער אירע,
און זיי זאגן און זיי זינגען
צו דעם רייכן הימל שירה...

ערשטער מאי

ס'איז גענוג די פאן דערמאנען,
ווען מאשינען אלע שווייגן,
אז די אלע פרייע פאנען
זאלן פאר זיין בליק אויפשטייגן.

און אליין דעם יום־טוב'ס נאמען —
ערשטער מאי — איז גרייט צו צינדן
אלע בליקן ווי די פלאמען
און דער אומעט זאל פארשווינדן.

און פון הויך א שטראל א קליינער,
וואס עס פאלט אויף אונזער פענסטער —
זאל דערמאנען אונזער יום־טוב —
אונזער ליבסטער, אונזער שענסטער!

וואו מיר זאלן זיך פארזאמלען,
אונטער הימל, אונטער דעכער —
וועט דאס ווארט זיך הויך צעקלינגען,
און דאס פרייע ליד — נאך העכער.

און אפילו אין זיין קאמער
איינער בלייבט אליין, א מידער
וועלן זיך אין הארץ צעזינגען
ווי אמאל — די יונגע לידער.

אויב אפילו ווער פארצווייפעלט
פון די לעצטע טעג'ס באריכטן,
וועט ער אלץ דערמוטיקט, גלויביק
ערשטן מאי מיט אונז אפריכטן...

דער אנטראקט

און אויב מיר זאלן איצטער אויך פארלירן,
 ניט מיינט, איר זיגער, אז ס'איז שוין געקט!
 די וועלט וועט זיך שוין מער אזוי ניט פירן, —
 דער מענטשלעכער געדאנק איז סיי ווי סיי געוועקט...

און דער, וואס העלפט די זיגער ניט פון זיינעטוועגן,
 וועט מער און מער פארלירן זיין געדולד,
 און וואס ס'וועט גרעסער זיין דעם פיינט'ס פארמעגן,
 וועט מער דער פיינט באצאלן פאר זיין שולד...

די הערצער פון גערויבטע וועלן זיך ניט שטילן,
 עס גייט דער מענטש פארויס און ניט צוריק...
 א קליינע פויזע בלוז, מען וועט דאך פארט דערשפילן
 דעם לעצטן אקט פאר פרייהייט און פאר גליק!

דער טאג

דער טאג איז מיט שטראלן באשאטן,
 דער יום־טוב פון ארבעט און מי;
 די פאן איז נאך ערגעץ פארבאטן,
 די פאן איז נאך ערגעץ צו פרי...

דערוויילע אין לאץ א רויט בלימל,
 אויף ברעמען — די ליכטיקע זון;
 און פייגל, וואס אונטערן הימל,
 זיי ווייסן און זינגען דערפון...

קין ארבעטער־מארש אין די גאסן,
 דער שונא מארשירן בלויז מעג,
 דער פריינט גייט דערווייל נאך געלאסן,
 דאך זיכער צו זיגרייכע טעג...

ס'וועט ווערן געשפילט און געזונגען
 אין שטילער פארזאמלונג, אין הויז;
 דאס ליד, וואס עס האט דורכגעדרונגען —
 עס טראגט זיך און זינגט זיך ארויס.

עס וועט ניט פארשטילן, פארקלינגען,
 עס וועט אויך ניט ווערן פארשטעלט
 דאס ליד, וואס עס וועט ארומרינגלען,
 ווי רוישיקע קוואלן די וועלט.

צו א קעמפער

אויב דו ביסט א קעמפער — זיי
 ווי דער שטורעם — הפקר פריי!
 אויב דער קעניג איז א נאר —
 זאג! און ווער געקעפט דערפאר!...

אויב דו קעמפסט שוין יא פאר זיי,
 קעמף ניט פאר א ביסל היי;
 היי איז דא שוין סיי ווי סיי,
 היי אויף לאנג צו־גענוג;
 קעמף — די וועלט זאל ווערן פריי!
 קעמף — די וועלט זאל ווערן קלוג!

פאלן און שטייגן

פון דיין פאלן רעדט דער שונא,
 און דער פריינט רעדט פון דיין שטייגן;
 ביידענס ווערטער זיינען איינע,
 הער זי אויס מיט טיפן שווייגן.

ס'קען דער פריינט דיך ניט דערהויבן
 און דער שונא — דיך ניט בויגן;
 הער דאס לאכן און דאס לויבן
 מיט איין אויסדרוק אין די אויגן.

עס גייט אַ ליכט און שפרייט זיך
דאָרט וואו געווען איז פינצטער;
צום נייעם לעבן גרייט זיך
דער אַרימסטער און מינדסטער;

וואו אַלע שפראַכן קלינגען
אין ברידערלעכע כאָרן,
וועט אונדזער כאָר אויך זינגען
דאָס ליד פון נייע יאָרן.

אַלמ-נייע סדרה'ס

אַך, אַזוי פיל שוין געליטן: —
צער און צאָרן, קריג און האָס;
און עס איז נאָך אַלץ אין מיטן —
ווען פאָרט ווערט שוין שטיל אין גאָס . . .

אַליי אינמיטן — ס'פירט ניט ווייטער,
נאָר מען וואָרט, מען האַפט: אַט באַלד;
און דער תּוהו — ניט געלייטערט,
און דער מדבר — אָן אַ וואַלד . . .

ווען שוין קומט אַלט־ניי בראשית,
נייער אָנהויב, וואָס מען וואָרט;
און אַ ריזיג וואָרט, ווי משה'ס,
ווען ס'איז פרעה איינגעשפּאַרט . . .

נייע סדרה'ס, ווי במדבר,
ווען דער הימל שפּייזט מיט מן;
און די אַלע שיינע וואונדער,
וואָס ניטאָ איז גלייך פּאַראַן!

ביז עס קומט וזאת הברכה —
ס'איז אַ סדרה פול מיט זין;
הויכע לערע און הבטחה,
און אַ לאַנד אין פּרילינג'ס גריין . . .

דאָס אוממעגלעכע

דאָס אוממעגלעכע — מוז ווערן:
גאַלד פון גאַס־שטויב שאַפן,
און בריליאַנטן — פון די טרערן,
הערשער — פון די שקלאַפן.

פון די זיפּצן — פרייד און לידער,
שפע פון דעם דלות;
און פון בייזע שונאים — ברידער,
און פון גאַרנישט — אַלעס...

אין די ווינטן, וואָס זיי ווייען —
טריט פון ווייטן שליה...
און פון אַרעמעלייט וואָס גייען —
אינער איז משיח...

די נייע רייד

די נייע רייד — זיי שאַלן
פון עלטסטן דעם גערעכטן;
און טוי אויף הערצער פּאַלן,
וואו האָס געהערשט האָט נעכטן.

אין לאַנד פון גרויסע וואונדער
וועט וואונדער אונדז פּאַסירן;
עס וועט זיין וואָרט אַצונדער
צו נייע וועגן פירן.

וואו פרייע ערד געפינט זיך
וועט אונדזער בליק דערפרייען;
און וואו אַ פעלד קוים גרינט זיך —
מיר וועלן זי פּאַרזייען.

עס וועט די ערד, די ווייטע
אונדז ווערן ליב און נאָענט,
ביי אַרבעט פון באַפרייטע,
ביי שטילער רו פון אַונט.

די געזוכטע ליבע

איך וואלט זיך פארליבן
 אויך אמאל געוואלט,
 ווי אין בוך געשריבן,
 ווי אין בוך געמאלט:

אין א שמאל אלעע
 און פון בוימער שווארץ,
 זאל איך זי באגעגענען —
 קלאפן זאל דאס הארץ.

אירע טריט געמאסטן,
 איר פיגור איז שלאנק:
 און ווי איינגעזיגעלט
 האט זי מיין געדאנק.

כ'ווייס גאר ניט איר נאמען,
 און אויך ניט איר שטאם,
 און אין הארצן ברענט שוין
 מיר א ליבעס-פלאם!

וואכן, לאנגע וואכן
 גיי איך פון דער פרי
 אלץ אין יענעם גארטן —
 צו געפינען זי.

יאָרן, יונגע יאָרן,
 גייען שנעל פאַרביי,
 און איך זוך זי אימער,
 אימער אויף דאָס ניי . . .

און עס וועלקט דער גארטן
 און צוריק ער בליט,
 און איך זוך זי ווידער,
 און געפין זי ניט.

און די יאָרן לויפן —
 איך פאַרגעס, פאַרגעס;
 זוך זי יעדן פּרילינג,
 כ'ווארט נאָך אויף אַ נס.

אַך, נאָר דאָס איז ליבע,
 אייביג זוך זי, זוך,
 ווי עס ווערט באַשריבן
 אין אַן אַלטן בוך . . .

צו איר

עס ווערט מיין האַרץ פאַרגיפטעט
 פון וועלט און לעבנס-גאַל;
 אַ קום צו מיר, מיין גוטע,
 און זיי מיין זיסער קוואַל.

איך גיי אַרום פאַרביטערט
 פון מענשנס שפּאַט און גיפט;
 אַ קום צו מיר, מיין ליבסטע,
 דיין מויל בלויז האַניק טריפט.

איך רעד מיט מענשן ווערטער,
 און זיי צוריק — אַ שטיין;
 נו, וויל איך איצט נאָר רעדן
 מיט דיר אַליין! אַליין.

איך בלאַנדזשע מיט מיין ליבע —
 וואָס ברויך זי גאַס און מאַרק?
 איז וועל איך זי דיר שענקען,
 מיין ליבע גרויס און שטאַרק!

דאָס לעבן

עס איז אַלץ נאָך דאָס לעבן ניט קלאַר.
 אַמאָל איז דער הלום גאַר וואָר . . .
 אַמאָל איז די וואָר ווי אַ טרוים,
 און אַפט איז די פּרייהייט — אַ צוים . . .

ניין, ס'איז ניט אַלץ נאָך דערקלערט:
 עס שוועבט נאָך אַ סוד איבער ערד,
 און ווען ס'קומט באַשיידן דער סוד —
 פאַרהילכט ער אים מערער נאָך גראַד . . .

ניו יארקער מיידלעך

מיידלעך אין די גאסן,
 בויגן זיך און וויגן;
 יעדע ווי א פידל,
 יעדער ריר — א ניגון.

אין דעם שיינעם אונט,
 וואו דו זאלסט זיך קערן,
 קענסטו זען די פידלען,
 די ניגונים הערן.

אך, די ליבע פידלען,
 אין דער שטאָט דער גרעסטער,
 און אַוואו דו ווענדסט זיך —
 ביזטו אין אַרקעסטער . . .

1914

אונט

כ'בין געגאַנגען, געגאַנגען — ביז וואַנען
 בין הינטערן שטאָט שוין געשטאַנען;
 און שטיל איז געוועזן אַרום —
 אַ בוים האָט געשאַקלט זיך פֿרום.

די זון איז אַרונטער, אַרונטער
 אַהינטערן וואַלד, רויט, ווי צונטער,
 און טונקעלער' טונקעלער ווערט — —
 איך האָב מיך פֿאַרקלערט!

געטראַכט פֿון די ביסעלע יאַרן,
 וואָס זיינען זיך רוישיג צעפֿאַרן...
 געבליבן צו פֿאַרן ניט פֿיל —
 עס טונקלט... פֿאַרנאַכט... עס ווערט קיל!

אַ פֿאַרל איז שטיל-שטיל אַריבער,
 אַ מיידל אַ יונגס און איר ליבער...
 דאָס מיידל אַזוי ווי באַקאַנט — —
 איך האָב מיך דערמאַנט!

טרויער און פרייד

האַסטו אַ טרויער אין האַרץ —
 האַלט אים בסוד פֿון דער וועלט;
 וועסט זיך באַפֿרייען פֿון אים —
 גרעסער וועט ווערן די קעלט...

האַסטו אַ פֿרייד ווען אַמאָל —
 קלייב זיי צונויף און דערצייל;
 אַלע זיי בענקען נאָך איר —
 קלייב זיי צונויף און פֿאַרטייל...

די יונגע מוטער

שאַ מיין קינד, דו ליג און שווייג,
 אויך דער אַדלער זיצט אין שטייג;
 פֿון דער שטייג די טיר איז צו
 און ער שרייט אַזוי ווי דו.

שטילער קינד מיינס — ס'איז די וועלט
 פֿול מיט שטייגן אויסגעשטעלט;
 צי בחינם, צי באַצאָלט,
 צי פֿון אייזן, צי פֿון גאָלד.

וואַרף זיך ניט, מיין קינד, ניט פֿלי,
 ס'וועט דיר זיין אומזיסט די מי;
 ביזטו קליין, צי ביזטו גרויס —
 קענסטו ניט פֿון שטייג אַרויס . . .

שאַ מיין קינד, קיין קלאַנג, קיין שאַרף!
 דאָרט אין שטייג דעם אַדלער האַרץ.
 איז פֿון קלאַפֿן לאַנג שוין מיד,
 פֿליגלען העלפֿן אים אויך ניט.

וויין ניט, קינד מיינס, שטיל און שאַ,
 ס'איז מיין מזל אויך אַזאַ;
 אויך געפֿאַנגען האָט מען מיך —
 שווייג-זשע שטיל, אַזוי ווי איך . . .

א רייזע אין די בערג

וואָלד אויף בערג, און וואָלד אין טאָלן,
און אַ פּאַרם — וואַרְנִיט־וואַ;
ווער קען זינגען, ווער קען מאַלן
אַט די שיינקייט, אַט די רוי.

און די דראַטן און די שטאַנגען,
שפור פון שטאַטישער קולטור;
ס'ווערט דיין בליק פון זיי געפאַנגען —
שטאַנג און דראַט איז דאָ נאַטור...

און דער אויטאָ דאָ אפילו,
אַט די לויפיקע מאַשין,
אויף די וועגן, אויף די שטילע,
רוישט זי פרידלעך, ווי אַ בין.

פערד און וואָגן זאָל אַצינדער
זיך באַווייזן, וואָלט געדאַכט,
אַז אַ היינטיקער דערפינדער
האַט דעם וואונדער אויסגעטראַכט...

אַ בוים ביים וואַסער

אַ בוים ביים וואַסער, אַנגעבויגן,
מאַכט ווייך דאָס האַרץ און פייכט די אויגן...

דו האַסט אַ בוים אַזאַ באַגעגנט
אין יעדן לאַנד, אין יעדער געגנט.

אַ בוים אַזאַ, די זעלבע צווייגן —
און ס'קען דיין האַרץ שוין דאָן ניט שווייגן...

ווי אַלטע פריינט וואָלסטו דערקאַנען
און ליבע טרוימעריי דערמאַנען.

און הערן אַלץ, וואָס איז פאַרשוואַנדן,
און אַלץ דערזען, וואָס אין די גרונדן.

און בוים און וואַסער בלייבן עדות
פון שטילער פרייד און יוגנט־סודות.

אַנהויב פּרילינג

(איִנפּרעסיע)

דורך ליכטיקע, לופטיקע בריקן,
דער פּרילינג אין זונינקן גאַנג,
גייען מיט זילבערנעם קלאַנג,
די טעג פול מיט טרוימען און גליקן —
פול מיט פאַרלאַנג.

וואַרְנִיט־וואַ אַ נאַמען אַ ליבער,
וואו נאָר פריינט,
לויכט עס און שיינט...

ברענגט ווער גרוסן דיר איבער —
זעסטו זיי היינט!...

וואו נאָר אַ פרייד אַ באַהערשטע,
באַצוואַנגען, פאַרשטומט, —
דערוואַכט זי און ברומט...
און מיט די טעג מיט די ערשטע
פון פּרילינג — זי קומט...

דערוואַכונג...

וואַרְנִיט־וואַ דאָ אַ ווינקל לידיק —
ניט פאַרבויט און ניט פאַרשטעלט,
זעען זיך שוין גרעזלעך פריידיק,
קוק־אָן צוריק די וועלט.

הויב איך העכער מיינע אויגן —
פייגל פליען, ווי געווען,
און ווי פריער שוין געפלוין
האַב איך איצטער זיי דערזען...

קוק איך אין דעם רוים, דעם קלאַרן,
שוועבט אַ וואַלקנדל — העל־בלוי;
דאַכט זיך מיר, אַזאַ פאַראַיאַרן
האַב איך אים געזען אַזוי...

און איך שטיי ווי דורכגענומען
פון דעם וואונדער און איך טראַכט:
וואָס פאַרשוואַנדן איז געקומען,
וואָס געוועזן — האַט דערוואַכט...

די זון אויך — אין פרייד —
 מעג וואוינען ווי ווייט.
 זי קומט און פאָרגייט
 אין ריכטיקער צייט...
 און קומט זי ניט ווען —
 הייסט אויך — זי געדענקט,
 קיין רעגן געווען
 און די ערד איז פאַרבענקט.

פייגל

(אַ ערב האַרבסט־לידל)

לופטיק דרויסן,
 ווינטן רוישן,
 די ערד אליין איז מיד;
 איבער צוימען,
 אין די רוימען
 אַ מחנה פייגל פליט.
 גאַר אַן שטיגן,
 הויך געשטיגן —
 און חבריש געטריי...
 העכער, ווייטער
 וואו ס'איז הייטער
 אַוואו ס'איז זומער ניין.
 הויבסט די בליקן
 צו די גליקן
 אַהיין — צום פרייען הויך;
 און דו פאַרשפילסט זיך
 און דיר שוין ווילט זיך
 צו וואַנדערן ערגעץ אויך...
 ווייט פון קומער,
 צו אַ זומער,
 וואָס הויבט זיך איצטער אָן;
 בייע לידער,
 בלומען ווידער —
 אויף אַ נייעם קאַן...

אויף אַ פאַרם

איך וואָך צי איך טרוים —
 איך ווייס ניט אליין,
 איך זע דאָך אַ בוים
 פון צווייגן — אַ קרוין.
 שוין לאַנג ניט געפילט,
 אַז ס'לעבן איז גליק,
 שוין לאַנג ניט געצילט
 אין הויך מיטן בליק
 שוין לאַנג ניט געזען
 אַ הויז גאַר פון האַלץ,
 ווי וואונדער געשען,
 כ'בין ווידער שוין שטאַלץ...
 כ'בין שטאַלץ מיטן מענטש
 וואָס גייט דאָ אַרום;
 זיין אַרבעט איך בענטש
 און ווער דערביי פרום...
 אַ פויגל — גאַנץ פרי
 ער זינגט ביים ברעג־דאָך,
 ער וועקט, צי פאַרוויגט —
 די זעלביקע זאָך.
 שוין לאַנג ניט באַשערט
 אַזאַ ליכט, אַזאַ גרין;
 שוין לאַנג ניט געהערט
 אַ זינגען מיט זיין...
 שוין לאַנג ניט געהערט
 ווי וואַסערל רעדט,
 שוין לאַנג ניט געפרעגט:
 ווי פרי, צי ווי שפעט...
 די צייט איז אין זיך,
 איך האָב זי באַהערשט,
 ניט איילן צו גיך,
 ניט גרייכן צו־ערשט...
 ס'איז יעדערער ערשט,
 וואָס אַטעמט און לעבט,
 די חכמה דאָ הערשט,
 ווער עס שווימט, ווער עס שוועבט.

שפעטע זומער-טעג

לענגער האלטן נאך דעם זומער,
און דעם הארבסט אין גרינס נאך קליידן
און דער מענטש אין צער, אין אומער —
זאל זיך נישט מיט זומער שיידן...

איידער נאך ער האט באנומען
זומערס שיינקייט, זומערס צויבער,
און אין לופט דאס שטילע ברומען,
ווי א תפילה — טיף און זויבער...

די זון אין הארבסט

1.

די זון אין אירע הויכן,
זי ווארעמט נאך געטריי,
האט ליב נאך צו דערגרייכן
דאס פעלד און דאָרף דערביי.
דאָך קוקט זי אויס שוין בלאַסער,
און רו איז איר שוין קאַרג,
און לאַזט זיך פרי צום וואַסער,
אַראַפּצו הינטער באַרג.

2.

די גראַזן נאָך באַקליידן
די לאַנקעס, ווי געווען;
דאָך דאַכט זיך, אַז זיי ריידן
פון דעם וואָס ס'וועט געשען.
און פּרוּאווט דער ווינט זיי גלעטן
דערפילן זיי אַ פּיין;
און וויגן זיך, און בעטן,
און בויגן שטיל זיך איין.

3.

דער בוים — אים נאָך באַצירן
די בלעטער גריין און פיל;
ער הערט נאָך ווי זיי פירן
געשפרעכן קלוג און שטיל...
דאָך בלייבט ער אַן אַנטוישטער:
עס פעלט אַ בלאַט שוין וואו,
און אומעטיקער רוישט ער —
ווער נאָר עס הערט זיך צו...

שפעטע, שיינע טעג סוף-אלול,
שיידונגס-טעג פון ליבן זומער,
ווען די זון אין שייין אין העלן
שטייגט אַלץ העכער, ווי אין שלומער...

און דו זוכסט ביי ענד פון גאסן —
וואו דו זאָלסט זיך ניט געפינען —
אונטער הימל הויכן, בלאַסן
וואו נאָך פרישע לאַנען גרינען...

יא, ס'איז דאָ נאָך גרינע שטעלן
ווי אין ווערק פון אַלטע מייסטער;
און זיי קענען מער געפעלן
פון אַ יונגן, וואָס ערשט ווייזט זיך...

און אַ פרייד איז דיר אַצינד נאָך,
ביי אַ טייכעלע אַ קלאָרן,
ביים סוף זומער, ווי אַ קינד נאָך
מורמלט עס, ווי ערשט געבאַרן...

שפילט זיך אונטן מיט די שטיינדלעך,
ווי ס'וואַלט ערשט געווען געשאַפן,
און עס מיניעט זיך, מאַכט חנ'דלעך,
זיך און מיר אַ פרייד פאַרשאַפן...

און אַ געסט אויף בוים, ביים וואַסער,
וואו פאַרנאַכט זיך פייגל קלייבן,
יעדער פייגל איז מבשר,
אַז זיי וועלן לאַנג דאָ בלייבן...

אויך דו מענטש — דו פילסט נאָך טיפער,
אַז דער זומער מוז דאָך שווינדן,
ווייסט דעם חודש, ווייסט דעם ציפער
און עס קומט די צייט פון ווינטן...

אַבער לאַנג דאָך ווילסט ניט טראַכטן,
ס'איז דערוויילע ליב און וואַרים;
אפשר וועט זיך גאָט פאַרטראַכטן
אַלץ באַשאַפן מיט דערבאַרים:

פון די בערג

די הויכע בערג, די גרינע גראָזן —
איך בין מיט פרייד צו איך געגאַנגען;
איר האָט מיין בליק און האַרץ געפאַנגען —
און האָב מיט בענקשאַפט איך פאַרלאָזן...

די זון — בייטאָג — אין רוים אין קלאַרן,
ביינאַכט — די קליינע, גאַלד'נע שטערן;
ווי אַלע איר וואַלט מיר געהערן,
ווי זענט איר נאָענט מיר געוואָרן!

די קי און פערד אויף ווייטע וויזן
זיי האָבן רואיק זיך געפיטערט,
און גלעקלעך-קלאַנג האָט שטיל געציטערט
און ס'האַט מיין היים מיר ווער געוויזן.

דער פוס-גייער פון וועג פון ווייטן,
דאָס איז ווי ס'וואַלט ניט ערשט געוועזן;
נאָר ווי איך וואַלט אַ בוך געלעזן
וואָס האָט פאַסירט שוין לאַנג פאַרצייטן.

אַן אַר'מער פאַרמער און אַ מידער
וואָס איז שטיל באַרג-ארויף געפאַרן, —
זיין וועגל האָט דערמאַנט די יאָרן
וואָס היינט באַזינגט מען זיי אין לידער!...

צום רעגנר

רויש, רעגנדל, רויש אין די שויבן,
פאַרוויג מיך מיט טרערן פון הימל;
כ'וויל רואיק אַביסעלע בלייבן
און אַלעס פאַרגעסן אין דרימל.

רויש, רעגנדל, כ'פיל מיך גענעזן,
סאיז ליב מיר דיין ניגון צו הערן;
דאָס ליד פון מיין מאַמען געווען
איז אויך גאָר אַן ווערטער, בלויז טרערן...

אין אַ זוניקן ווינטער-טאָג

אַ טאָג אַ זוניקער — אין שבט,
איז אַנגענעהם באַזונדער;
דו גייסט ווי לאַנג און ווערט ניט מאַט,
ווי וואָר געמישט מיט וואונדער... .

גאַס איין, גאַס אויס, צי טרוים, צי וואָר?
עס גלוסט זיך ווייט צו וואַנדערן;
דיר דאַכט, דו האָסט פאַרבלאַנדזשעט גאָר
ווי אין אַ לאַנד אַן אַנדערן... .

די הייזער הויך, ווי אומבאַקאַנט,
די מענטשען אומבאַקאַנטע;
דאָך ווערן פרעמדע — נאָענט היינט,
און נאָענטע — פאַרוואַנדטע... .

אַ פאַרל גייט פאַרביי דיר נאָענט,
זיי שמייכלען און זיי שיינען;
דו האָסט אַ ווייטע פרייד דערקאַנט,
ווי נאָענט מענשען זיינען!

אַ שטראַל אין ווינטער — און גענוג,
די וועלט זאָל זיין גערוימער;
און ס'זאָל איעדער ווערן קלוג,
און אויפן וואָר אַ טרוימער.

אין אַ נעפלדיקן טאָג

אין אַ נעפלדיקן טאָג,
אין אַ גרויען טאָג, אַ קאַלטן,
זע איך העלער, קלערער נאָך
ווייטע-נאָענטע געשטאַלטן.

ווערט דער נעפל מיר אַ ליכט —
אין דער ווייטסטער ווייט דורכדרינגען;
ווערט אַ שליה מיר דער ווינט —
זייער עלנט אַפצוקלינגען... .

אידישע ראמאנסן

(א מתנה מיין פרוי, סארא'1)

כיוואלט וועלן דיך נעמען צו מיר
 אין צימער אין קליינעם,
 און זינגען א ליד בלויז פאר דיר
 פון הארצן פון ריינעם.
 אך, בלומען און לידער — ווי שיינ!
 מיין טייערע קינד, לאמיר גיין!
 ניויאַרק, 1911

איך האָב דיך דערזען; ס'האַט דיין בליק
 מיין האַרץ אָנגעצונדן,
 געמיינט, אַז אַט איז שוין דאָס גליק —
 און ביסט גלייך פאַרשוואונדן!
 איך גיי אין די גאַסן אַרום
 און זוך דיך פאַרצווייפלט אין שטום . . .

צו איינעם

קום אַנטפלעק זיך פאַר אונז
 מיט דיין וואָרט, פריש ווי טוי,
 אין דער צייט, ווען אַרום
 איז אַלץ וועלק און אַלץ גרוי.

איך האָב דיך געזען איין מאָמענט,
 דאָך וואָלט איך אַפילו
 אין טונקעלער נאַכט דיך דערקענט,
 דו שיינע, דו שטילע!
 אַך, הימל, דאָס האַרץ ווערט דערפרייט;
 איך האָב זי באַגעגנט — זי גייט!

קום אַנטפלעק זיך פאַר אונז
 מיט דיין העלן געמיט,
 ווען מיר אַלע אַרום
 דאָ פאַרשטייען זיך ניט.

אַט איז עס שוין, דאָס גליק . . .
 ווי וואָלסטו עס נעמען!
 אַראָפּ לאָזט זי פאַלן איר בליק
 מיט חנ'עוודיקן שעמען . . .
 — אַ, מיידעלע, ס'גיט דיר צו חן,
 דאָך לאָז מיך ניט איבער אַליין!

און אַ טרייסטונג געפין,
 און אַ צייכן אונז זאָג;
 און גיב איהנאַלט און זין
 אונזער טומלענדיקן טאַג.

— „אך וואָס וועלן זאָגן די לייט,
 וואָס גייען איצט דרויסן?“
 — איך בין ניט צעלאָזן, פאַרשייט,
 קיין ביזו בין איך אויסן!
 איך מיין נאָר דיין זיידענעם בליק,
 איך מיין נאָר — דיין שמייכל פול גליק...!

קום באַווייז זיך צו אונז,
 אין דער צייט, ווען עס שוועבט
 איבער דיר די גענאָד
 צו גאָר אַלץ, וואָס עס לעבט.

כיוואָלט וועלן, מיין טייערער טרוים,
 דו זאָלסט צו מיר קומען,
 איך וואָלט דיר ביי מיר אין דער היים
 געשענקט אַלע בלומען,
 און אויב צו מיר גייסטו ניט שנעל,
 דאָן ווערט פון די בלומען אַ תל.

קום צו אונז אין דער שעה,
 פול מיט ליבע און שוין,
 ווען דו ווייסט, אַז ניטאָ
 איז קיין שלעכטס און קיין גוטס . . .

ווער עס שעפט פון ברונעם,
ווער פון קוואל אַרויס —
אַלע ווי געבענטשטע
זעען זיי מיר אויס.

דריי מוטערס

(1911 די ניו־יאָרקער מאַסייוו)

קינדערלעך שפילן
און רוישן ביים הויז;
קוקן דריי מוטערס
דורך פענסטער אַרויס...

פון שטאַקן פאַרשידן —
ביז פערטן און מער;
איטאַליענער און אידן,
דערקענען איז שווער.

רוישן די קינדער
און ווערן ניט מיד,
רעדן איין לשון
און זינגען איין ליד...

אַבער די מאַמעס,
פון יענער זייט ים —
שפראַכן פאַרשידן
און ניט פון איין שטאַם.

נאַר הערן די מאַמעס
די קינדער אין שפיל,
קריגן זיי אַלע
איין־אייןציק געפיל

ווערן פון שפילן
פון קינדער פאַרוואַנדט,
איבע געפילן —
איין היים און איין לאַנד.

היים-וועלט...

אַך, זע ווי עס שטימט —
אַזוי ווי די היים;
אַ וואַלקנדל שווימט
אין קלאַר־בלויען רוים.

אַ ווערבע ביים טייך
אַזוי ווי פאַרבענקט;
ווי אומעטום גלייך —
זי בענקט און געדענקט.

און ווייטער — אַ בוים,
אין מיטן פון פעלד;
און דאָס איז דאָך היים,
און דאָס איז דאָך וועלט.

אַוואו נאָר דו ביזט,
אין איטלעכן לאַנד,
איז נאָענט און ס'גרייט,
און היימיש באַקאַנט...

דורכן פענסטער

אַלץ וואָס איך באַגעגן
קוקט מיך היימלעך אָן,
ווען איך זיך ביים פענסטער
רואיך אין וואַגאָן.

אַלץ איז אַזוי אָפן,
גאַרנישט ניט פאַרשטעלט;
דורך דעם קליינעם פענסטער
זע איך גאַר די וועלט.

וועלדער, פעלדער, טייכן,
הינער, פערד און קי;
און ביים זייט דעם מענשן
פרידלעך ביי זיין מי.

ווער עס בויט זיין הייזל,
ווער זיין דאָך פאַרריכט —
אומעטום באַגאַסן
איז מיט שייך און ליכט...

פאר א פענסטער

ס'טרעפט אמאל אין א פענסטער
קוקסט אריין ניט-געצילט:
זיצט א מיידל ביים פיאנא
א פארבענקטע און שפילט.

און דו ביסט שוין פאריבער
און שוין ווייט פון איר הויז —
און די קלאנגען, פארשטילטע,
ערגעץ-וואו גייען אויס.

דאך פון בענקשאפט די קלאנגען,
זיי פארלירן זיך ניט:
אין דיין הארץ אויפגעגאנגען
יעדער קלאנג אין א ליד...

דער שעפער

פיל וועלטן געשאפן,
פיל וועלטן צעשטערט —
ער איז ניט צופרידן
מיט הימל און ערד.

פיל שטעלן געפעלן,
וואָס גיבן זיך איין,
דאָס ווערק וויל ער, ס'גאנצע
זאָל פולקאָמען זיין.

דאָ איז צופיל טרערן,
און דאָ צופיל ביין,
א גליקלעכע שטעלע
איז לאַנגווייליק בלוין.

א שטעלע פול רחמים —
די שוואַכע געפעלט.
א ווענדונג אַ נייע —
דערשרעקט זיך אַ וועלט . . .

אָרום הויז . . .

אָרום מיין שטילן הויז
איז פריי און ניט פאַרשטעלט;
איך קוק אמאל ארויס
פון פענסטער אויף גאַט'ס וועלט.

דער הימל אַזוי נאַענט,
איך זע זיין יעדן ראַנד;
און דאָרט דער האַרזאָנט,
ווי פון דער וועלט אַ וואַנט.

עס שטייגט פון טאָלן טיף
אַ באַן, דאָ קרום, דאָ גלייך;
עס שווימט אַ שטאַלצע שיף
אויף שפיגלדיקן טייך.

און איבער זיי דער רויך
אין רינגן אויפגעדרייט,
זיי שטייגן אין דער הויך,
ביז לעצטער רינג צעגייט.

און ערגיץ-וואו אַ בריק
הענגט הויך און שטאַלץ און שאַרף,
דערשיינט עס פאַר דיין בליק,
ווי אין דער לופט אַ האַרף . . .

באָגערן

וואָס זיינען דען באָגערן,
וואָס זיינען דען פאַרלאַנגען? —
אַ פרייד, וואָס דאָרף געהערן
צו דיר און איז גפעאַנגען.

אַ שטים, וואָס האָט געברומט דיר
און האָסט זי ניט פאַרנומען;
אַ גליק, וואָס האָט געקומט דיר
און האָסט עס ניט באַקומען . . .

אַ זוכן און דערמאַנען,
אַן אויספאַרשן די סיבה;
אַ פאַדערן און מאַנען,
אַ פלאַטערן, ווי ליבע.

פאטער און קינד

אריין איז אין מיין וועזן
דיין אומרו און דיין רו;
ווי איך וואלט גאר געוועזן
ניט איך אליין — אויך דו.
עס פארבט און צירט דיין שמייכל
די וואכיקייט פון טעג,
עס מילדערט מיר דיין שכל
דעם לעבנס-שטעג און וועג...

איך בלעטער דייעע ביכער
און יונג ווערט אלץ און גרינג;
און אלץ ווערט שיין און זיכער
ווען איך דיין ליד אויך זינג.
און אלץ איז גוט געווארן
און אלץ ארום געפעלט,
ווען מיט דיין בליק דעם קלאָרן
באטראַכט איך מענש און וועלט...

שטילע רייד...

די שטילע רייד
איז שטילן צימער,
זיי הערסטו נאָך,
זיי קלינגען אימער,
זיי שפרייטן פרייד
און שיין און שימער.

דאָך העכער קלינגט
וואָס איז פאַרשוויגן
איז שטילער שעה
פון זיך באַזיגן.
דאָס איז דיין ליד,
דאָס איז דיין ניגון.

דער באַשייד

אַ מידער זיך איך אָנגעלענט
אויף מייע הענט
און טראַכט:
עס גייט דער טאָג צו ענד,
באַלד קומט די נאַכט.
ס'איז קאַלט...
עס ווייט אַ ווינט.

מיט אויגן האַלב פאַרמאַכט
פאַרנעם איך טריט.
עס גייט אין שטוב אַרום,
מיט קלאַנג און ליד,
מיין אייגן לעבן אום,
איז דעם געשטאַלט
פון ליבן קינד...

מיין לעבן גייט
אין אַלע צימערן;
אַ גאַלדן שימערן
פול אומעטום.

עס פלאַפלט שטילערהייט
אַזוינע ניט געבונד'נע רייד,
נאָר איך געפין
איז זיי דעם העכסטן זין
די העכסטע פרייד
און אַ באַשייד
וואָס דרינגט אין אייביקייט אַריין —

אַ פלאַפל העכער, לעבן מיין!

מײן גליק

איך זוך מיין גליק ניט אויף די אַלטע וועגן.
איך האָב דאָרט וואָס פאַרלאָרן, דאָך איך לאָז עס איבער;
אויף נייע וועגן גיי איך, דאָרטן איך באַגעגן
אַ ברודער און אַ חבר — ווערן זיי מיר ליבער.

ס'טוט אפשר וויי — אויף הפקר איבערלאָזן
אַ שטילע פרייד, וואָס לייכט נאָך איצט, ווי פייער,
נאָר ווען די ווינטן פייפן, ווען טראַמפייטן בלאָזן,
ווינקט דיר דער נייער וועג אי נעענטער, אי טייער . . .

אַ סאַנעט וועגן סאַנעטן . . .

כ'האָב קיינמאָל ניט געהאַט קיין שום פאַרלאַנגען,
ווי אַנדערע פּאָעטן, אַ סאַנעט צו דיכטן.
איך שטאַם פון פּאָלק, איך קום פון זיינע שייכטן,
איז מיר די יחוס־פאַרמע לאַנג ניט אַנגעגאַנגען.

מיין ליד, צי זי איז גרויס, צי קליין געוועזן,
האַט זיך פאַראויס אין שורות ניט געלאָזט באַשטימען;
און ס'וואַלט — ווי איך האָב דאָן געמיינט — געווען אַ סימן,
אַז דיכטונג איז אַ שפּיל און ניט קיין ערנסט וועזן.

איך לייקן ניט די שיינקייט פון סאַנעטן פאַרמע,
און ווי געדרייט און קונסטפול זיינען אירע וועגן;
נאָר ווען איך זינג פון זיך, פון פּאָלק און מענשן אַר'מע,
דאָן גיסן זיך די ווערטער איבער אַלע ברעגן.

און מיט דעם איינציקן סאַנעט איך וויל בלויז צייגן,
אַז ליב איז מיר דאָס ליד אין אַלע אירע צווייגן.

דאָס לעבן

דאָס לעבן גיסט זיך שוין ניט אויס אין פורעם,
ווי ס'האָבן אַנדערע געחלומ'ט אַזוי שייך.
און אונזער האַרבסט ער גייט אַוועק אין שטורעם
און אומרוהיק דאָס ליכט אויך פון דער זון אַליין.

עס וועט נאך שטורעמען — דער פריילינג וועט דאך קומען,
מיר האבן שוין זיין אַנוואַג אין דער לופט דערהערט;
און פעלדער וועלן רוישן מיט זאנגען און מיט בלומען,
און שטעט — מיט פרייע מענשן אויף באַפרייטער ערד.

קינדער שפילן

און ווען די קינדער שפילן זיך אין הויז,
דו קוקסט זיי נאך און ס'דאַכט זיך דיר אַפט אויס,
אַז אויך אַ שפיל איז קעגן זיי דיין ערנסט,
און ווערסט פאַרטראַכט און קוקסט זיי נאך און לערנסט.

זע, פון אַ בלוי פאַפירל מאַכט דאָס קינד אַ טעלעפאָן,
עס קלינגט און רופט אַ נומער און אַ נאָמען אָן;
ס'איז ביידע אויסגעטראַכט נאָר, און אַ ליגן,
דאך הער — דאָס קינד האָט ענטפער באַלד געקריגן.

עס זעגנט זיך און שמייכלט ליבלעך צו
(אַזוי ווי אַלע טוען, פונקט ווי איך און דו . . .),
עס זעצט זיך באַלד אַנידער אויף זיין פערדל רייטן
און רופט דעם נאָמען פון דיין שטאָט און לאַנד אין ווייטן . . .

ביי דער ראדיאָ . . .

ביי דער ראדיאָ, וואו איך זיך און הער מאַצאַרט'ן,
ביי דער ראדיאָ, וואו איך הער אויך באַד'ן, היידען,
הער איך אויך די נייעס פון קריג דעם האַרטן,
הער איך אויך די גרוסן פון די שווערסטע ליידן.

דורך די זעלבע „כוואַליעס“, גאַרניט אַפגעזונדערט,
הער איך אי די הימלישע אַקאָרדן,
אי די רייד די שווערע וועגן שונא'ס מאַרדן,
און איך בלייב פאַרבליפט, דערשראָקן און פאַרוואונדערט . . .

וואַלט איך בעסער שוין אין גרינעם פעלד געזעסן,
און געהערט דעם פאַסטן שפילן אויף זיין דודע,
און מיט קוואַל-וואַסער און ברויט אַ סעודה,
און די ליידן און אַקאָרדן — דאָרט פאַרגעסן . . .

שפילכלעך פאר קינדער

קינדערשע שפילכלעך — זאכן פארקלענערט,
בלויז פון דער קליינקייט, בא'חנ'ט און פארשענערט.
דאָס, וואָס מיר גלוסטן און האָבן עס ניט
שפילן די קלייניקע קינדער דערמיט.

אָפטמאָל גאָר דאָכט זיך, עס שפּאַסן און לאַכן
קינדערשע שפילכלעך פון אונזערע זאכן —
זאכן פון גרויסע, פון גאָס און פון הויז;
קינדערשע שפילכלעך, זיי לאַכן אונז אויס.

אַלץ, וואָס מיר גלוסטן; אַלץ, וואָס מיר ווילן
גיבן מיר כלומר'שט די קינדער צו שפילן;
ווער ערגעץ פאָרן גלוסט אין געדאַנק
ברענגט ער אַ באַהנדל — זיין קינד אַ געשאַנק.

וועמען די זאָרגן פון לעבן זיי פּרעסן
און ער וואַלט וועלן אין זיי צו פאַרגעסן,
לאָזן זיך ווייט מיט'ן ים, מיט'ן ווינט —
ברענגט ער אַ שיפּל, אַ קליינכ, פאַר זיין קינד.

וויל זיך דער פאָטער פאַרגעסן דעם צאָרן
און זיך דערמאַנען די קינדערשע יאָרן;
וועלדער ביים שטעטל, און הייזעלעך קליין,
מאָלט ער זיי אויס פאַר זיין קינד אַזוי שיין . . .

וויל אויף אַ וויילע אַ קינד אַליין ווערן —
רייסט זיך דער פאָטער פון יאָך פון דעם שווערן,
טראַכט ער דעם קינד אויס אַ מעשה ביים שלאָף;
ליכטיק דער אָנהויב און גליקלעך צום סוף . . .

ווילט זיך דעם פאָטער זיין שטים זאָל מען הערן
און גאָר די בייזקייט פון הערשאַפט צעשטערן,
געבן אַ יאָג זיך ווען בייזקייט קומט אָן —
ברענגט ער דעם קינד אַ מתנה — אַ פּאַן . . .

באקאנטע גאסן

ווי ליב באקאנטע גאסן זיינען
ווען דו באזוכסט זיי נאך א צייט;
זיי הויבן אן פאר דיר צו שיינען
מיט גאלד פון דער פארגאנגענהייט . . .

עס ווערט דיר ליב, וואס ס'איז געוועזן,
אלץ קוקט דיר אן פארטרויט און מילד;
דו שטעלסט זיך אפ און הויבסט אן לעזן
אן אלטן נאמען אויף א שילד . . .

אין הארצן וואכן-אויף פארלאנגען,
עס ווינקט, עס רופט דיר דער אמאל;
אט דא ביזטו ארומגעגאנגען,
דא קלינגט א ליבער ווידער-קול . . .

און דארט אין עוועניו דער שטילער,
ווי דאן נאך, דער טעאטער שטייט;
פארבענקסטו זיך נאך יענע שפילער,
וואס האבן דיר אמאל דערפרייט . . .

און אט א גאס — שוין אלט ניו יארקיש,
די קינסטלער-קאפע-הויז נאך דא;
דו פלעגסט אמאל, ביי יונגע זארגן,
אריין פארברענגען דא א שעה.

און אויב עס האט זיך וואו געביטן —
א גרעסער ליכט, אן אנדער שיין,
איז טוט דיר וויי, ווי וואלסט געליטן,
וואס ווי אמאל וועט שוין ניט זיין . . .

דאס לעבן

עס איז אלץ נאך דאס לעבן ניט קלאר,
אמאל איז דער חלום גאר וואר . . .
אמאל איז די וואר ווי א טרוים,
און אפט איז די פרייהייט — א צוים . . .

ניין, ס'איז ניט אלץ נאך דערקלערט:
עס שוועבט נאך א סוד איבער ערד,
און ווער ס'קומט באשיידן דעם סוד —
פארהילט ער אים מערער נאך גראד . . .

דער געגנט

דער געגנט א באקאנטער,
ער ווייסט אים שוין זינט יארן;
דאס ערשטע מאל — דערמאנט ער —
אין שאפ אהער געפארן . . .

און זינט ער איז געקומען
פון שטעטלע דעם ליבן —
זיך אויף דעם וועג פארנומען,
און ביי דעם וועג געבליבן . . .

זיך ניט געקענט פארדרייען
אויף וועגן אנדערע — ווייטע;
וואו, ס'קען אמאל דערפרייען
א האפנונג, א באנייטע . . .

דער זעלבער „טריין“ — ביי דעכער,
דער זעלבער „טריין“ אויך אונטן;
קיין מאל געשטיגן העכער,
קיין מאל געטויכט די גרונטן . . .

ס'איז אלץ אזוי געמאסטן,
ס'איז אלץ גלייך צו דערקאנען:
די אייזנס שוין זיי ראסטן
אין חוש'ע וואגאנען . . .

נאר ער כמעט דער אייג'נער,
זיין אויסזען איז זיין לעבן . . .
אויב ער זאל אויך זיך בויגן —
ווער וועט אים ארבעט געבן? . . .

איז היט ער זיך באזונדער,
זיין מידיגקייט ניט ווייזן;
ער מוז זיין יונג אויף וואונדער
און שטארקער נאך פון אייזן . . .

זוכסטו אויס אַ שטעג וואו אַנדערש,
נאָר אויך דאָרט דיין האַרץ וואָס פעלט;
און דו גייסט אַלץ און דו וואַנדערסט
צו דער נייער שיינער וועלט.

אַנגעקומען שוין בשלום —
מענשן רעדן אַזוי ליב;
דו פאַרבלייבסט שוין — ערשט אַ חלום
ס'פאַלט אַ גייערס טרער דאָ טריב...

גייער, זוכער, וואַנד'רער בלאַסער,
ליידסטו הונגער דען, צי דאָרשט?
— ניט נאָר ברויט און ניט נאָר וואַסער —
כ'זוך דעם אייביק-וואַרן וואָרט.

אַלטע בריוו

אַלטע, אַמאָליקע בריוו! —
און ריר איך זיי צופעליק אַן
עס קלינגט מיר אין האַרצן אָפּ, טיף
אַ לאַנג שוין פאַרקלונגענער טאָן!

כ'לייג אַלע זיי אויס אויפן טיש
און צייל ווי אַ קאָרגער זיין געלט
און בלעטער זיי אַלע און מיש,
און זוך ווען אַ בריוועלע פעלט!

פאַרשיידענע בריוו זיינען דאָ:
אין איינעם געלאָדן איך ווער
צו קומען אין פינקטלעכער שעה —
ווייל וואַרטן איז איר אַזוי שווער.

אַ צווייטער — פול לוסטיקע רייד
און איטליכעס וואָרט, ווי געשפּאַסט:
איך ווייס ניט ביז היינט דעם בעשייד
צי האָט זי געליבט, צי געהאַסט...

אַ דריטער איז טרוקן און קאַלט:
דאָס זעגנט זיך איינע מיט מיר,
דאָך ווען נאָר איר בריוול איך האַלט
דערהער איך זי קלאַפט אין מיין טיר...

אַ הויז . . .

אין שטילער גאַס אַ הויז דערקענט —
איך קוק מיך אין איר איין;
עס לויכטן נאָך אויף אירע ווענט
פון יונגע טעג דער שיינ...

געדאַנקען טראַגן זיך פאַרביי:
אַך, אפשר דאָן ווי היינט
איז שיינער טאַג געווען, און פריי
האַט ליב די זון געשיינט.

געשטאַלטן האָבן דורכגעשוועבט,
געשטאַלטן שיינ און יונג;
זיי האָבן דאָ אַמאָל געלעבט
מיט נייער האַפענונג.

און אויבן ביי דעם דאָך, אין הויך —
מיט אותיות ווי אין גאַלד,
דעם בויער'ס נאַמען שוועבט און לויכט,
ווי אייביק זיין געוואַלט...

אַ פאַנטאַזיע

וויפל וועגן, שטעגן פירן
צו דיין ציל אין לעבנס-גאַנג —
שווער איז דאָך ניט צו פאַראירן,
און פון זוכן ווערט אַפט באַנג.

אַט שוין, דאַכט זיך אויסגעקליבן
און דער וועג איז ברייט און שיינ,
דאָך צופרידן ניט געבליבן —
דאַרפסט נאָך קענטיק, ווידער גיין...

און דער אמת ליב און טייער
מורמלט שטיל: „ניט נאָר זיך אָפּ;
קעגן ווינקט אַ קאַלטער פייער,
און ניט בייג צו אים דיין קאַפּ“...

ווינטער אין פרילינג

אין פרילינג טרעפט אויך קעלט און שניי;
 דו פרעגסט: פון וואנען קומען זיי?
 דאָס שיקט דער ווינטער זיי אָהער —
 רעגירן, הערשן וויל ער מער!

דערזען אָז ס'איז זיין מאַכט שוין אויס —
 דאָן ווערט זיין צאָרן שטאַרק און גרויס,
 ער האָט נאָך וואו אי שניי, אי קעלט —
 און שיקט זיי אָן אויף אונזער וועלט . . .

דאָך מישט זיך שוין די זון אַריין,
 דאָן שפּילט דער ווינט שוין פול אין שיין;
 און, זע, דער שניי צעשמעלצט, צעגייט,
 און ס'לויפן וואַסערלעך, דערפרייט . . .

דו שטייסט-אויף — מאַרגן אינדערפרי,
 די שיינע זון — זי איז שוין הי;
 מען זעט שוין, אָז זי בלייבט שוין דאָ,
 אין ליבער און אין גוטער שעה.

דער ווינטער ציט זיך שוין אַרויס,
 זיין בייזע הערשאַפט איז שוין אויס,
 עס לעבט שוין אויף די אַרימע גאַס,
 פון ווינטער טרייבט שוין יעדער שפּאַס.

און ווייזט זיך וואו שוין גרין די ערד,
 באַטראַכט עס יעדערער פאַרקלערט;
 אַ פּרומער לויבט דעם בורא דאָן,
 דעם וואונדער וואָס ס'איז דאָ פאַראַן . . .

אַ אינגעלע דערפרייט זיך מער,
 אַ גרינער פּלאַץ איז זיין באַגער;
 און פּסח קומט דאָך באַלד צו-גיין,
 ס'זעט זיין אי גוט, ס'זעט זיין אי שיין!

פון מיין פענסטער

די שטערן פינקלען אין די הייכן,
 דו זוכסט פון אַלטער צייט אַ צייכן —
 די צייט פון גלויבן און פון טרוים:
 דער ווייטסטער בליק דערגרייכט זיי קוים.

די בויםער שטרעקן הויך די צווייגן,
 די גאַס — אַנטקעגן — שטיל אין שווייגן.
 און בוים און הויז אין שיין געהילט,
 און אַלע שטורעמס — איינגעשטילט.

און אין דער שטילקייט פון דער נאַכט
 האָט יונגע פרייד אין דיר דערוואַכט;
 און נייער טאַג, און פרייער גאַנג,
 באַגלייט פון זון-גאַלד און געזאַנג . . .

אויף די פעלדער

רו און שטילקייט אויף די פעלדער,
 אונטן גרין און אויבן קלאַר,
 זעלטן, זעלטן זינגט אַ פויגל,
 אַפּגעזונדערט זיך פון כאַר.

וויל ניט מישן זיינע טרעלן
 מיט אַן אַנדערנס געזאַנג,
 זינגט ער זיך אַליין ביחידות
 מיט אַ זילבער העלן קלאַנג . . .

ביי די זייטן שטייען בויםער
 אויסגעפלאַכטן ווי אַ קייט;
 נאָר אין בוים — ער שטייט באַזונדער,
 האָט פון זיי זיך אַפּגעשיידט.

קוקט מיט שטאַלץ אויף זיינע ברידער:
 ווי געבונדן, ווי געענגט!
 אַבער אַז עס קומט דער אָונט,
 ווערט אומעטיק, פאַרבענקט.

דער שניי-שטורעם

מיין הויז איז דער שטורעם באפאלן
אינמיטן דער נאכט;
עס האָט מיך דערשראָקן, אַנטמוטיקט
און הילפלאָז געמאַכט.

די פענסטער באַלאַגערט, פאַרמויערט
מיט שניי און מיט פּראָסט;

דער שטורעם — דאָ הוּלעט, דאָ טרויערט,
דאָ פּיפט ער און בלאָזט.

וואו וואוין איך? ווער קאָן מיר דערווייזן,
אין שטאַט צי אין וואַלד?
איך גלעט דעם ראַדיאַטאָר — דער אייזן
איז פּראָסטיק און קאַלט.

עס ציטערט מיין האַרץ און מיין זינען,
פון האַפענונג קיין שפור;
איך זע, ווי עס זאָגט זיך אָפּ דינען
די גאַנצע קולטור.

כ'פאַרגעס, אַז איך בין אַ קולטור-מענטש
פון היינטיקער וועלט;
מיר דאַכט זיך, אַז איך בין אַן אורמענטש
פון שניי מיין געצעלט.

כ'פאַרגעס גאָר, אַז איך בין אַ קעניג —
פון שטאַלץ בלייבט קיין שפור;
אַן אורמענטש, וואָס איז אונטערטעניק
דער ביזער נאַטור.

אַן אורמענטש, וואָס מוז אין הייל ליגן
און הילפלאָז אַליין;
און קליגט זיך, ווי אַזוי אַרויסקריגן
אַ פונק פון אַ שטיין . . .

ק א ל ט

קאַלט איז אין דיין וואוינונג —
זאָל דיך דאָס ניט אַרן;
ס'קעמפן פאַר באַלוינונג
די וואָס אין געפאַרן
גראַבן אין די גריבער
קוילן — פריינט דו ליבער.

אונזערע מאַגנאַטן —
שווער איז זיי צו רירן;
זיי וועט עס ניט שאַטן,
זיי וועלן ניט פּירן;
די וואָס קעמפן איצט
האַבן זיי באַשיצט.

אומבאַשיצט און אַרעם
אין דעם קאַלטן וועטער,
אין די שטיבלעדן-קברים
אויפגעשטעלט פון ברעטער —
שמאַכטן זיי אין פיין
ביז דער זיג וועט זיין.

1925.

דער שפילער

דער שפילער שפילט אין גרים
און רעדט מיט פרעמדער שטים,
וואָס עמיץ האָט פאַרפאַסט;
דאָך פליסן העל די רייד
און עכט דער צער, די פרייד
און עכט ער ליבט און האָסט.

און זעסטו נאָכדעם אים
אין לעבן, אַן דעם גרים,
ווען ער איז ניט פאַרשטעלט —
זיין אייגן לעבן שטיל,
ניטאַ קיין פרייד, קיין שפיל —
אַ פרעמדער אין דער וועלט.

אין באן

צווישן ביידע זייטן פעלזן
וואסער רוישט און שוימט און שרייט;
דורך די פענסטער, ווי אין העלזען,
שפרייט די וועלט זיך ברייט און ווייט.

פריי פון מורא און פון שרעקן,
וואס דו ביסט דא אינדערמיט;
איבער ווילדע, ווייטע שטרעקן
זעסטו דעם, וואס וואכט און היט.

אוי די יארן!

אוי, די יארן! אוי, די יארן! —
דא געקומען, דא געפארן,
דא „ווי גייטס?“, דארט „זייט געוונט!“
און די ערד איז גרויס און רונד!

דארט א בריוועלע געשריבן,
דא אין וועג זיך אויסגעקליבן,
דא דערפרייט און דארט געשיידט
און די צייט — זי גייט און גייט!

דא א פריינד אַרומגענומען,
דארט געקריגן האַסטו בלומען,
דא גענעכטיקט, דארט געטאָגט
און די צייט — זי יאָגט און יאָגט!

דארט געוואונען האַסטו ליבע,
דא געטראָפן האַט אַ סיבה,
דא גענומען, דארט געשענקט,
דא געפרייט זיך, דארט געבענקט!

און אזוי אלץ נאַכאַנאַנדער,
אַך, דער לוסטיק-ליבער וואַנדער
איבער לענדער, איבער שטעט —
קוק זיך אום דאָך, צי ניט שפעט...

רופט די ווייטקייט

רופט די ווייטקייט ווידער
אין דער וועלט צו פאַרן;
וואַנדער-לוסט און לידער
און די יונגע יאַרן.

קיינעם ניט צו פרעגן,
לענגער ניט צו האַרן,
לאַזן זיך אַנטקעגן
אַלערליי געפאַרן.

זיך אין נעפל הילן,
ווי דער מאַסט און רודער;
מיט דעם שטורעם שפילן,
גלייך ווי מיט אַ ברודער.

צו אַ ברעג געקומען —
גלייך פון שיף געשטיגן;
זיך אין שטאַט פאַרנומען
זינגענדיק אַ ניגון...

אין וואַגאָן

צוויי נאַנען פאַרמומט,
אין שוואַרץ אַנגעטאָן —
זיי זיינען פאַרשטומט
אַריין אין וואַגאָן.

פאַרשלייערטע צוויי
פון קאַפּ ביז אַראָפּ
האַט יעדע פון זיי
דערמאָנט אַן אַ ראַב...

אַ מיידל אַ צאַרטס,
אין ווינקל פאַררוקט,
מיט ציטער אין האַרץ
אויף זיי האַט געקוקט...

ביים ברעג

איך שטיי ביים ברעג
פון ים און פרעג:
וואו לאַזט מען זיך,
אין וועלכן וועג?

דער ים — ער רוישט,
דער ים — ער ברומט;
אַ שיף גייט אָפּ,
אַ צווייטע — קומט.

אַ שיף — אַהין,
אַ שיף — אַהער...
איך שטיי ביים ברעג
און טראַכט און קלער.

די לעצטע שיף —
זיך שפעט געכאַפט!
אַ וועל וואַקסט אויף
און ווערט צעקלאַפט...

וואוהיין?

וואוהיין ווילסטו, נשמה, וואוהיין?
די בערג זיינען הויך,
די וואַלקנדלעך בלייך,
די ערד און די בויער — ווי גריין!
וואוהיין ווילסטו, וואוהיין?

אַ האַרץ, ווי די בין
זשומזשעט און פליט,
זי פלאַטערט און ציט
אַהער און אַהין —
וואוהיין ווילסטו, נשמה, וואוהיין?

אַ קוק דאָרט אין מערב אַהין —
די זון — זי פאַרגייט
קייילעכדיק, רויט
אַהין אַלץ, אַהין —
וואוהיין ווילסטו, נשמה, וואוהיין?

פאַרנאַכט ביים ים

1. נאַענט

מיר דאַכט — דער הימל האָט גענאַרט
מיט זיין ביז איצטיק־ווייטער הויך;
ער האָט צום ים זיך צוגעשפאַרט
און ים געוואָרן איז ער אויך.

און אויך די שיף ביים האַריזאָנט,
אַט רירט זי אָן דעם הימלס ראַנד;
און אַלץ ווערט ליב אַזוי און נאַענט,
און אַלץ דערלאַנגען קען דיין האַנט...

2. דער שפיגל

עס שפיגלט זיך די זון אין ים,
אין קלאַרן ים, אין טיפן;
זי זעט זיך ליכטיק אין איר פלאַם, —
דער שפיגל איז געשליפן...

זי קוקט זיך אָן און זי פאַרגייט...
דער אַוונט שפרייט די פליגלען;
און די לבנה, האַלבערהייט,
הייבט אָן אין אים זיך שפיגלען...

אויפן וואַסער

אויפן וואַסער גייען שיפן,
גייען שיפן הין, צוריק;
איך האָב אַלץ נאָך ניט באַגריפן,
וואָס איז פרייד און וואָס איז גליק.

אין די וועלדער קאָן מען הערן
ביימער רוישן אין די נעכט;
איך קאָן אַלץ נאָך ניט באַקלערן,
וואָס איז גוט און וואָס איז שלעכט.

אין די טאַלן ווינטן יאָגן,
יאָגן אום און ווערן שטיל;
איך קאָן אַלץ נאָך קיינעם זאָגן,
וואָס איך זוך, וואוהיין איך ציל...

דער גרויסער ים

דער גרויסער ים האָט אונז צעשיידט.

ווי שווער איז אויסצוהאַלטן ;

דאָך בין איך קומען צו דיר גרייט.

און קאָן דעם ים אויך שפּאַלטן.

אַ, קינד מיינס, אומעטיק ניט זיי —

דער וועג צו דיר איז אָפּן, פּריי!

דער גרויסער ים האָט אונז צעטיילט.

דאָך פיל איך זיך צוזאַמען ;

דאָס וואַסער האָט ניט אָפּגעקילט

די הייסע ליבע-פּלאַמען.

די ליבע ברענט מיין האַרץ און גליט.

און לעשן קאָן דער ים זי ניט !

אַ, ליבסטע מיינע! כ'דאַרף קיין שיף,

איך קאָן אויך וואונדער ווייזן.

און איבער ים, וואָס ברייט און טיף,

קאָן איך מיך לאָזן שפּרייזן !

צו לינדערן דיין וויי, דיין צער,

איז פרעמד און ווייט פאַר מיר געפאַר!

ניו-יאָרק, 1912

דאָך איך גלויב

...דאָך איך גלויב עס וועט זיך טרעפּן.

ס'וועט די טיר זיך טון אָן עפּן

ווען פאַרנאַכט.

שטיל און זאַכט.

אין מיין איינזאַם שטילן חדר,

שאַרבענד, אין די זיידן-קליידער

אַנגעטאַן —

קומט זי אָן !

ווי אַ צנועה, טיף געבויגן

לאַזט אַראָפּ זי אירע אויגן —

אויגן-בלוי,

בליקן-טוי.

— אַ, ווער ביסטו? — וועל איך פרעגן —

און דורך וועלכע לענדער, וועגן

קומסט אַהער.

ברענגט דיך ווער? . . .

ביים וואַסער

אויפן וואַסער שווימען שיף,

און איך שטיי ביים ברעג ;

די סיגנאַלן רופן, רופן

אין דעם ווייטן וועג . . .

אויף אַ מאַסטבוים ווייהט אַ פּאַנע

פון אַ פרעמדן לאַנד,

דאַרטן וואוינען גוטע מענשן,

פאַר מיר — אומבאַקאַנט . . .

דאַרטן איז דער הימל לויטער,

און די ערד איז גריין ;

און ווי פּאַלמען אַלע מיידלעך,

צעדערן — די זין.

דאַרטן וואַלט איך יונג געוואָרן,

אַבגעפּרישט מיין בליק ;

דאַרט געפונען וואַלט איך אפשר

מיין פאַרלאָרן גליק . . .

אויפן וואַסער שווימען שיף,

און איך שטיי ביים ברעג ;

די סיגנאַלן רופן, רופן

אין דעם ווייטן וועג . . .

אין צען יאָר אַרום

(אָ שפּאַס)

ווען איך בין אַרויס פון קאַפּי
נאָך אייראָפּע צו פּאַרן,
איז דעמאָלט געווען זייגער צוויי,
צוריק נאָך מיט יאָרן.

איך האָב אַ דעבאַטע פול פלאַם
געמוזט דאָן פאַרלאָזן
און איבער דעם רוישיקן ים
אַהיים זיך צו לאָזן.

העי, ווי האָט געברענגט מיר מיין וואונד —
אוועק גאָר אינמיטן!
כ'געדענק עס אַזוי ווי אַצונד,
ווי איך האָב געליטן.

דער שמועס — גאָר אינטערעסאַנט,
און יעדן פאַרכאַפט ער:
„צי איז חנן-בער אַ טאַלאַנט,
צי בלויז אַ באַגאַבטער?“

דער דאָזיקער ווערטער-געפּעכט
האַט טיף מיך געפאַנגען.
דאָך ווער ס'איז געבליבן גערעכט —
בין איך ניט דערגאַנגען:

געוואָרט האָט ביים ברעג דאָן מיין שיף —
ווי האָט עס פאַרדראָסן!
אוועק, אַן דעם מינדסטן באַגריף,
וואָס האָט מען באַשלאָסן!

מיין גורל — פון לאַנד צו אַ לאַנד
זיך שטענדיק צו טרייבן —
צי איז חנן-בער אַ טאַלאַנט?
ווער ווייס, ווי ס'וועט בלייבן?

עס זיינען פאַרלאַפן צען יאָר
אין בענקשאַפט, אין קומער.
איך וואַנדער צוריק שוין, איך פּאַר,
איך קום אַן אין זומער.

אַ ברעניקער טאַג אין דזשוליי —
די זון שיסט מיט פייער,
ווי לאָזט מען חברים פאַרביי,
וואָס זיינען דיר טייער?

איך האָב זיך געלאָזט אין קאַפּי
צו אַלטע באַקאַנטע,
וואָס מאַכן איצט אַלע דאָרט זיי,
די האַרצנס-פאַרוואַנדטע?

דער זעלביקער רונדיקער טיש,
די זעלביקע סביבה,
די זעלביקע פּנימער פּריש,
מיט בליקן נאַאיווע.

„וואָס מאַכט איר, איר גאַלדענע פּאַן?
געוואָלט וואַלט איך הערן,
פון וועמען דער שמועס גייט אָן,
זיין גורל באַקלערן.“

„מיר ריידן — האָט זיך אויפגעכאַפט
אַן אַלטער באַקאַנטער —
צי איז ער נישט מער ווי באַגאַבט,
צי איז אַ טאַלאַנט ער.“

„איך האָף, אַז אַ נייער איז דער,
אַרויס ערשט פון נאָדל...
און וואו איז אַצונד חנן-בער? —
מסתם שוין אַ גדול?“...

כי-כי... זאָלט איר זיין אונז געזונט...
אַט זיצט וועט איר הערן...
מיר ריידן דאָך טאַקע אַצונד
פון אים, חנן-בערן!“

אַזוי גאָר! — האָב איך זיך דערפרייט
און מונטער געוואָרן...
געוועזן צען יאָר ווייט צעשיידט
און גאַרניט פאַרלאָרן!

וועלט'ס פייער-טאג

פייער-טאג פאר אלע מיידע,
פייער-טאג פאר אלע שטרייטער;
איצטער אין דער וועלט'ס ירידה,
לויכט אונז העכער, לויכט אונז ווייטער.

ליב וועט אונז דאס לעבן ווערן
אין דעם שייך פון טאג דעם העלן;
בייזע הערשאפט צו צעשטערן
און די פרייהייט פעסט צו שטעלן.

און דערנאך באפרייט — מיט לידער
אונטער פרידנ'ס פאן זיך וויגן,
וועלן קומען ווייטסטע ברידער —
פייערן די פרידנס-זיגן.

וועט קיין הערשער מער ניט לוייערן
און ניט ברומען; ווער און וועמעס?
אונזער פרידן וועט שוין דויערן,
ווייל ס'וועט קעניגן דער אמת . . .

און דער פרידן וועט דאן נידערן
איבער ימים, איבער לענדער;
פאלק מיט פאלק וועט זיך פארברידערן,
קיינער — ערגעץ ניט קיין פרעמדער . . .
1944.

די פריידן . . .

די פריידן פון נאך דער מלחמה,
די זיגן, די פרייהייט, די גליקן;
זיי לייגן זיך אויף דער נשמה,
ווי שטיינער, וואס שיינען און דריקן.

די לופט נאכן שטורם ווערט ליבער
און רייכער שפרייט זון אירע שטראלן;
נאך קום אין א גארטן, צייל-איבער
די בוימער, וואס זיינען געפאלן . . .

נאכ'ן שטורעם

. . . און אז דער שטורם
מאכט חרוב די שטאט,
דארף מען דאך בויען צוריק;
דארף מען דאך וויסן
וואו גאס און וואו הויז
און וואו איז די מיל ביי דער בריק;
דארף מען דאך וויסן
אזוואו איז די שול
געשטאנען — צום דאווענען, צום ליד . . .

און וואו איז געוועזן
דער גארטן פאר גרינס —
וואס ס'פלעגט אים פארזייען דער איד . . .

און וואו איז געשטאנען
דער סאך מיט די פרוכט,
פאר זיך און פאר לאנד צום געשאנק;
און וואו איז געשטאנען
אין שול אונזער שראנק
מיט ספרים פון העכסטן געדאנק!

דארף מען געדענקען
דעם פלאץ פון דער שטאט,
און וואו די ווארשטאטן, דער מארק? —
און וואו האבן קינדער
געלערנט גאטס ווארט —
ביים גארטן, צי הויך אויפ'ן בארג . . .
ניר-יארק, 1946.

דעם פרעמדן

דעם פרעמדן אפגעגעבן
אלץ, וואס דו האסט געהאט,
ביסט איצט אין מיט פון לעבן —
א פעלד, פארלאזט און מאט.

א פריילינג קומט א נייער,
און דו, פון זון באהעלט;
א נייער און א פרייער —
און ווידער גרינט דיין פעלד . . .

אין מלחמה

„א, מאמע, כ'וויל אביסל מילך,
ס'איז טרוקן מיר מיין גומען...“
— מיין קינד — א ביזער פאסטוך האט
די אלע קי פארנומען.

טא גיב מיר, מאמע, ברויט א ביס
דעם הונגער מיר צו שטילן! —
— ניטא, מיין קינד. א וואסער האט
פארטרונקען אלע מילך.

א וואסער ווילד, א וואסער-רויט
האט זיי אראפגעטראגן,
און אלע מילנער זיינען איצט
אוועק אין פעלד זיך שלאגן.

„טא, ווארזשע איז דער טאטע איצט,
ער זאל אויב עסן קריגן?“
— דער טאטע איז אוועק מיט זיי
א שונא צו באזיגן.

דער טאטע איז אויך איצט אין פעלד —
דו הערסט מיין קינד א ברומען?
ער איז אוועק, ער איז ניטא,
ער וועט שוין קיינמאל קומען.

„טא וואס-זשע שווייגט דער פעטער דארט,
אין לאנד פון גאלד דעם ווייטן?
דו פלעגסט דערציילן, מאמע, אפט:
ער האט דארט גוטע צייטן.“

— דיין פעטער, קינד, ניט פרעג, ניט פרעג,
אן אומגליק האט געטראפן:
ער האט א זאטער זיך געלייגט
און איז פעסט איינגעשלאפן.

און אויפגעשטאנען אינדערפרי —
א, ווי צו מיינע יארן! —
פון גוטן פעטער מיט זיין גאלד
איז גלייך א שטיין געווארן.“

דאס קינד שטעלט אויס די אייגעלעך
פול שרעק און פול סכנות,
און ענדלעך וויינט עס: מאמעשי,
דעם פעטער — א רחמנות!...

טרומפייטן שאַלן

(אינטראדוקציע צו די מלחמה-לידער
1914—1919)

העי, איך הער טרומפייטן שאַלן
פון דער ווייט:

און פון טויערן דאס פאלן —
וואס באדייט?

ווערט וואו-ווייט א פאלק געבוירן,
גייט וואו-ווייט א פאלק פארלוירן? —
העי, ווער רייט?

קומט אן אַנזאָגער פון לעבן

און באַפרייט פון נויט?

וואָס-זשע ברענען זיינע אויגן

און זיין מאַנטל-רויט!

ווי עס ברומט! —

העי, ווער קומט?

גייט וואָס ווערן אָדער ענדן,

קומט ער בויען צי פאַרלענדן?

קומט ער טרייסטן, אָדער שטראַפן,

קומט ער וועקן, די וואָס שלאַפן

שוין אַ צייט?

ווי עס ברומט!

העי, ווער קומט

פון דער ווייט? ...

איך בין זיי מקנא

איך בין זיי מקנא, די ברידער
און שוועסטער, אויף יענער זייט ים;
איך בין, ווי אַ בלעטל, וואָס האָט אים
דער ווינט אָפּגעריסן פון שטאַם.

ווי וואָלט איך מיט זיי איצט געוואַנדערט
אין עלנט, אין שרעק און אין נויט;
און טיילן אינאיינעם די טרערן,
און טיילן די שרעקן פון טויט.

איך בין זיי מקנא דאָס ליידן
ווי וואָלט איך מיך גליקלעך געשעצט
צו ווערן מיט זיי גלייך געטריבן,
פון שונא געיאָגט און געהעצט!

ווי וואָלט איך אין וואַנדערער־עדה,
זיך גערן מיט זיי אויסגעמישט,
אין איינעם צום הימל זיך ווענדן,
אין איינעם די טרערן געווישט.

ווי וואָלט איך געארעמט די קינדער,
וואָס לויפן די עלטערן נאָך
מיט אויגן פאַרגליווערט פון פחד
און פילן, ווי גרויסע דעם בראַך;

ווי וואָלט איך דורך פעלד זיי געטראָגן,
דורך זומפיקע וועגן און ליים
און גלעטן די בעקעלעך בלייכע
און טרייסטן: באַלד, באַלד איז די היים...

און פאַלט צו דער אַונט אין מורא
און וואַנדערן ווייטער איז שפעט,
דאָן וואָלט איך מיין ראַק אויסגעצויגן,
די קינדער אים אונטערגעבעט.

און וואָלט זיי מיט קושן דערוואַרימט,
און וואָלט זיי מיט טרערן פאַרוויגט.

בין וואַנען אַ גילדענער חלום
וואָלט ענדלעך די קינדער באַגליקט...

ווי וואָלט איך דערנאָכדעם זיך לאָזן
דורך ווינט, דורך שרעק און דורך נאַכט,
צו זוכן אַ ברונעם, דערקוויקן
די מידע וואָס ליגן פאַרשמאַכט.

ווי וואָלט איך מיט גרייז־גרויע זקנים
וואָס זיצן אין קופקעלעך שטום,
צערעדט זיך פון צייטן פון אַלטע
און גלויביק געוואָרן און פרום.

איך וואָלט זיי דעם זוהר דערמאַנען
און הייליקע ספרים נאָך פיל,
און וואָלטן אינאיינעם באַשפראַכן,
אַז אַלץ וואָס קומט פאַר האָט אַ ציל...

די זקנים, די מידע, דערוואַכן,
די אויגן זיך עפענען ברייט
און שמייכלעך, ווי יונגע, באַגייסטערט:
משיח משיח — ער גייט!...
ניו יאָרק, 1915.

געדענקען

מיר וועלן געדענקען
מיט צער און מיט קלעמען
די ברידער און שוועסטער —
די הייליקע נעמען.

די טייערע ברידער,
די שוועסטער די שטילע,
אין טעג פון די לידער,
אין טעג פון אַ תפילה...

דעם אַנדענק הויך טראָגן,
אין האַרצן אויך האַלטן;
אין אותיות פון נעמען
דערזען די געשטאַלטן...

איר נאָענטע

איר נאָענטע מיינע אין דער ווייט,
איך טראָג דאָס גליק נאָך אַ געהיימען,
דאָס גליק, וואָס האָט פאַר מיר באַדייט
באַזוכן אייערע נייע היימען.

מיט פרייד געעפנט יעדע טיר,
מיט פרייד באַטראַטן איירע שוועלן;
און האָב ביי יעדן מינדסטן ריר
געזען דעם נייעם טאָג דעם העלן.

איך האָב געזען דאָס ערלעך ברויט,
געגעסן אים מיט אייך אינאיינעם,
און ביי די מאַלצייטן די פרייד,
וואָס דאָ איז ניט באַקאַנט פאַר קיינעם.

איך הער דעם דופט פון אייער שפיז,
ער טראָגט זיך נאָך פאַר מיר אַצינדער,
די ליבע אַוונט־שעה אין קרייז
פון נייעם דור — פון ליבע קינדער.

איך הער דאָס ליד וואָס יעדער זינגט,
איך זע דאָס בוך, ווי ערשט געבלעטערט,
און יעדער טאָן פאַר מיר נאָך קלינגט,
און יעדעס וואָרט פאַר מיר נאָך פלאַטערט.

איר האָט זיך קיינער ניט געקלאָגט
און בלויז דערציילט פון נייעם לעבן,
און יעדער קלאַנג נאָך הויך זיך טראָגט, —
ווי פויגעל אין דער לופטן שוועבן.

דער טאָן אַליין, די נייע רייד,
געקלונגען האָבן מיר ווי לידער,
און איצטער זייגען זיי מיין פרייד,
און אויך מיין בענקשאַפט זען זיך ווידער.

באַגעגען זיך מיט אייער בליק
און איבעריק איז שוין דאָס פרעגן —
דו ווייסט שוין אויך אַליין דאָס גליק
פון גיין אויף נייע, ווייטע וועגן.

דורות שכנים

... עס מישט זיך אַ דור מיט אַ דור
ווי שכנים קומט אויס זיי צו לעבן,
ער דרייט זיך אַ יאָר אין אַ יאָר —
אין ביידן דעם פריער'ס געוועבן ...

אַמאָל קומט אַרויס ביי זיין קריג,
אַמאָל רופט אַרויס איינער וואונדער;
דער אינגערער שמייכלט פול זיג,
דאָך גייט ער זיין וועג ניט באַזונדער.

אין הויכן, מיט פליגלען פון שטאַל
די לופט־שיף שווימט־אום אין די ווינטן;
אַ פור אין אַ דאָרף, ווי אַמאָל
פאַרט לאַנגזאַם און וויל ניט פאַרשווינדן...

ביים הויז אין פיל שטאַקן געבויט
מיט פענסטער, ווי דאַרשטיקע אויגן —
שטייט אַרים אַ היזקע, פאַרטרויט,
און וויל פאַר דער צייט זיך ניט בויגן.

ביים רוישיקן שפיל פון דער צייט,
ווען טאַצן די פידלען באַזיגן
דערהערסטו, ווי ווער ביי דער זייט
ער שפילט זיי פאַרצייטיקן ניגון ...

לעבנס־זין

דעם לעבנס־זין?
ניט טראַכט, ניט קלער.
דו ביסט, איך בין —
און וואָס נאָך מער?

אַדורכגעשוועבט —
נאָך וואָס, נאָך ווען?
אַבי געלעבט,
אַבי געווען ...

ס'הערט זיך נאך דער יאָמער
 אויסגעמישט מיט פלוד;
 ניין, פון היינט געשריבן
 איז דאָס שוואַרצע בוך.

האַב איך אים באַהאַלטן
 אין מיין ביבליאָטעק,
 האָבן אַלע ביכער
 זיך צערוקט פאַר שרעק...

און אפילו יענער
 פון די „גזירת-ח“,
 האָט מיט אים געשעמט זיך
 שטיין דאָרט אין איין פאַך...
 גיריאָרק, 1915.

אַנהייב פריילינג

אַ ליכטיקער טאָג —
 איך האָב אים דערקאָנט;
 איך האָב מיך אין טרוים,
 אין אַלטן דערמאָנט.

און עפעס אין קאָפּ
 ווערט ליכטיק און ריין,
 און עפעס אין האַרץ
 ווערט וואַרעם און שיין.

עס פרעגט מיך איין שטראַל:
 געדענקסטו, געדענקסטו?
 אַ צווייטער שטראַל פרעגט:
 צו ביינקסטו, דו ביינקסטו?
 אַ דריטער שטראַל פרעגט:
 צי פילסט נאָך איר גלעט?
 און נאָך איינער פרעגט:
 צי איז שוין ניט שפעט?...?

אַ, שטראַלן, לאַזט אָפּ —
 געווען איז עס לאַנג!
 אַ, שטראַלן, ניט פרעגט —
 עס טוט אַזוי באַנג...
 וואַרשע, 1903.

דאָס שוואַרצע בוך

איך לעז אַ בוך אַ נייעם,
 און עס שרעקט דאָס האַרץ,
 ערשט פון דרוק ערשינען,
 און דאָס בוך איז שוואַרץ.

שוואַרץ זיינען די טאָולען,
 שוואַרץ איז אויך דער שריפט,
 נאָר פון שוואַרצע ווערטער
 רויט בלוט — עס טריפט.

איך באַטראַכט דעם שער-בלאַט,
 איך באַטראַכט דאָס יאָר:
 לעז איך עס אין חלום —
 אַדער אויפן וואַר?

איז דאָס די היסטאָריע
 פון דער באַרבעריי
 אין דעם מיטלאַלטער? —
 ניין, דאָס בוך איז ניין.

(אך, דער מיטלאַלטער
 ליכטיק האָט געשיינט
 אין פאַרגלייך מיט נעכטן,
 אין פאַרגלייך מיט היינט!)

ניין, ס'איז ניט געשיכטע,
 דאָס דערווירסט זיך באַלד,
 דען די זקנים הענגען
 א י צ ט ע ר נאָך אין וואַלד.

ניין, ס'איז ניט געשיכטע
 פון די אַלטע טעג:
 ס'זוכן א י צ ט די קינדער
 מוטערס אויפן וועג.

און אויף קעפּ פון ברידער
 נאָך דער חלף בליצט:
 און געוויין פון שוועסטער
 הערן זיי נאָך א י צ ט...

פוילן

(119 א פאָעמע)

ווייל שוין פושקין פלעגט אויך ליבן
אים, מיצקעוויטש, און געשריבן
וועגן אים אַ ליד גאַר לאַנג
מיט דעם רוסיש-זילבער קלאַנג...

און מיצקעוויטש'עס באַלאַדן
איבערזעצט אין העכסטע גראַדן —
צוויי פּאָעטן, ווי פּאַראַיינט,
און אין רוסיש — ווי באַ'חנ'ט! ...

שפעטער שוין — צום גרויסן חידוש,
אויך געלייענט שוין אין אידיש
פון אַ שרייבער, וואָס ער הייסט
שווענטאַכאַווסקי — דאָן אַ טרייסט ...

יאַ, די שרייבער, דעמאָלט בראַווע —
שווענטאַכאַווסקי שרייבט זיין "חזה"
וועגן אידן אַ דערציילונג,
קעגן שנאה און צעטיילונג ...

אויך געהערט: אין "פּאַן טאַדעאָוש" —
מאָלט אַ אידן שוין — מיצקעוויטש,
אַנהויב ניצנטן יאַרהונדערט —
"יאַנקל צימבלער" — שייך, צום וואַונדער ...

אויך סיענקעוויטש אין זיין גרויסקייט
שרייבט פון אידן און אַן בייזקייט;
און זיין איד "ביי בבל'ס טייכן" —
וועט ניט האָבן גאַר קיין גלייכן ...

אויך די שרייבערין די ליבע,
קאַנאַפניצקא — אין די טריבע,
אין די פינסטערע פאגראַמען
האַט געהייליגט אידנ'ס נאָמען ...

"מענדעל גאַנסקי" די דערציילונג,
ס'איז צום צער געווען אַ היילונג ...
הייליק איז איר אנדענק איצט —
מיט איר פען אויך אונדז געשיצט ...

ג'לעבט אין פוילן פילע יאָרן,
כאַטש איך בין דאָרט ניט געבאָרן,
נאָר ווי לאַנג דען דויערט דאָן —
פון מיין שטעטל — מיט דער באַן ...

פוילנ'ס צער אַלס קינד פאַרנומען
סיי פון פרייען, סיי פון פרומען ...
אידן האָבן שטיל דערציילט,
אַז דער רוס האָט זי צעטיילט ...

ס'איז געווען ניט איבערטריבן,
דאָך איז וואַרשע גאַנץ געבליבן,
זעט אויס כלומרט'ש אַן אלמנה,
אַבער אַלץ נאָך אַן סכנה ...

אירע גערטנער, פּאַלאַצן,
קעניגס-שלעסער — ווער קען שאַצן?
און אויך גראַפן — פילע נאָך,
בלויז דאָס אַר'מע פּאַלק אין יאָך ...

אויך איר שפּראַך, ווער ס'קען זי, הערלעך!
פאַר אַ פרעמדן קלינגט עס שווערלעך ...
כ'האַב שוין רעדן באַלד געפרוואוּט,
ווי צו אַטעמען היימישע לופט ...

(אין מיין אַר'מער היים, אין "רייסן")
פלעגט אַ מאַנכער איד באַווייזן
מיט אַ פריץ, מיט אַ גראַף —
רעדן פויליש און גאַר שאַרף ...)

מער האָב איך געקענט דאָך זיכער,
אירע שרייבער, אירע ביכער ...
נאָך אַלס אינגל שוין געהערט
פון מיצקעוויטש, אים פאַרערט ...

א בילד פון די צענטע יארן אין וואַרשע

עס איז אַ קינד, אַ גאַלדנס
און פילט זיך פראַנק און פריי;
און וואָס פאַר דאגות האָט עס דען
אַ יאָר פאַרמאַגט עס דריי.

אַ צרה מיט די שפראַכן — אַיי,
די שפראַכן אָן אַ שיעור;

אוי, אַלט איז אונדזער קינד נאָר דריי
און שפראַכן דאַרף עס פיר . . .

די מאַמע פון אַ רוסיש הויז,
אַ ליטווישע דאָס מיינט —

נו, רעדט זי מיט אים רוסיש בלויז
זי איז אַזוי געוואוינט.

די ניאניע איז אַ פוילישע,

ווי קען עס אַנדערש זיין?

נו, שפרעכט דאָס קינד אַ וואוילישע —

אויף פויליש, העפלעך, פיין!

די באבע — סתם אַ אידישע,

זי רעדט געוויס „זשאַרגאָן“;

נו, פלאַפלט ס'קינד אויף אידיש אויך,

וואָס קען עס נעבעך טאָן?

דער פעטער איז אַ „ציוניסט“

און האַלט פון אַחד-העם,

נו, מוז דאָס קינד כאַטש גריסן זיך

מיט אים אליין; שאַלאָם!

דו, טייער גאַלדן קינד, דו מיינס

אוי, מיר זאָל זיין פאַר דיר

דו מיינסט אַז דו ביזט יוצא שוין

אַליין מיט שפראַכן פיר?

מען זוכט אַ גאווערנערין נאָך

אַ וועלכע? . . . דאָך גענוג . . .

עס וועט דאָס קינד שוין זיין דערנאָך

ווי טאַטע-מאַמע קלוג . . .

די ערשטע

(געווידמעט דעם אידישן אַרבעטער-בונד,

צו זיין דרייסיגסטן יוביליי.)

דאָס איז געווען דער אָנהויב-טאַגן

אין אונזער אומעטיקער גאַס;

דאָס האָט דורך גרוי זיך דורכגעשלאָגן

אַ ליכטיקער, אַ העלער פאַס.

אין הייזעלעך, ביי מי געבויגן,

ביים נאָדל און ביים פרעס און אַל,

האָט איינער שטיל אַ ליד פאַרצויגן,

אַ צווייטער — מוטיק, אויף אַ קול . . .

אַ ביכעלע האָט זיך באַוויזן

אויף דין פאַפיר, מיט אותיות קליין;

נאָר יעדעס וואָרט — אַ וואָרט פון ריזן,

וואָס רופט און מונטערט ווייט צו גיין . . .

דער מידער מענטש אין נויט געפאַנגען

האָט אויפגעוואַכט, האָט אויפגעשיינט;

דעם רוף דערהערט, מיט פרייד געגאַנגען

אַהין, וואו ס'רופן אים די פריינט.

מיט וואָרט און ליד אין אייג'נעם לשון,

וואָס האָט אין צוואַנג און נויט געשטומט,

האָט ווי אַ קוואַל וואָס איז פאַרשלאָסן —

זיך אויפגעעפנט און צעברומט.

עס האָבן זיך צעשאַלט די לידער,

עס האָט צעוויקלט זיך די פאַן,

און פון די הייזער — פון דער נידער

די מחנות שטייגן, קומען-אַן . . .

פון אַלע שטעט, אין אַלע לענדער

פון גאַרער וועלט אַרום און רונד —

עס קלינגט נאָך איצט, ווען וועלט

זיך ענדערט,

דער נאָמען און דאָס ליד פון „בונד“.

אויף פוילנס טייך וויקסל...

אויף פוילנס טייך וויקסל... מיר זיינען געזעסן
ביים זאמדיקן ברעג:
מיט ליפן פארשמאכטע, אן טרינקען אן עסן —
גערוט פונם וועג.

עס זיינען געקומען אנטקעגן די פוילן
און האבן געלאכט:
מה יפית צו זינגען אונדז שפאטיש באפוילן
און חווק געמאכט.

פון קעלט האבן אונדזערע זויגלינגס געציטערט
און האבן געוויינט...
נאָר מיר זיינען שווייגענד געזעסן פאַרביטערט,
די הערצער פאַרשטיינט.

מיר האבן אין האַרץ בלויז אַ שבועה געגעבן,
געהויבן די האַנט,
צו פאַדערן חשבון פאַר איטלעכן לעבן
פון שכנישן לאַנד...
ניר־יאָרק, 1914.

אַ וואָרט...

בעטן וועט דאָס קינד: „דערקלער,
לערער, מיר דעם וואָרט, דעם שווערן“;
וועט דער לערער טראַכטן שווער,
און ניט קענען גלייך דערקלערן.

וועט דער לערער, ווי געקלעמט,
מורמלען, ווי אַ סוד באַהאַלט ער;
און וועט ענטפערן פאַרשעמט:
„אַרימקייט“ — אַ וואָרט אַן אַלטער...

און דערציילן פון „געווען“
און פון אַלע יענע זאַכן,
וועלן קינדער ערשט דערזען —
מאַנכע וויינען, מאַנכע לאַכן...

קינדער, הערט, עס קומט אַ צייט
און אַ וואונדער וועט פאַסירן:
ווערטער וועלן דעם באַדייט
פאַר דעם יונגן דור פאַרלירן.

ווערטער שווערע האַט פאַרווישט
נייע צייט מיט אירע שטראַמען;
קינדער הערן זיי מער נישט,
גרויסע קענען קוים דערמאַנען...

אין אַ בוך, אַמאָל אַ קינד,
וועט אַ וואָרט אַזאַ געפינען:
„אַרימקייט“ — פון היינט די זינד
וועט ניט האַבן דאָן קיין זינען...

אידיליעס און באַלאַדן

שבת בייטאָג

אומעטיקע שטראַלן, בלייכע
אויף די גאַסן, אויף די שטיבער,
און אַ ניגון ווי פון איכה
טראַגט זיך וואַרניט-וואו אַריבער...

ס'לייענען די ליבע מאַמעס
אין דעם אַלטן „צאינה וראינה“...
ס'איז דאָך אַ דערקוויקונג ממש
און ווי היינט — דאָס לאַנג געשעענע...

ס'איז אויף עברי־טייטש, אויף אידיש,
יעדער וואָרט אַזוי פאַרשטענדלעך,
אַנפאַנגס איז אַ וואָרט צום חידוש,
אַבער מען פאַרשטייט עס ענדלעך...

די הפטורה, נאָך דער סדרה;
דאָס איז דאָך שוין שווער, אַ מוראָ,
פון נביאים — ווייסט עס יעדערע,
און דאָס קומט שוין נאָך דער תורה...

„זינג און פריי זיך שטאַט דו, ציון“
איך וועל קומען ביי די זיגן —
און ווי ליב עס איז צו לייענען,
מעג נאָך טרויעריק זיין דער ניגון.

ס'וועלן זיין הפטורות פילע,
טרייסט דערביי זיך יעדע מאַמע
און הפטורות נאָך אפילו
פריידיקע — ווי „נחמו עמי“...

היימישע וועגן

עס האָבן געדרייט זיך די וועגן,
סוף-גאַס — גיי אַהין, גיי אַהער;
אין סוד יעדער וועג איז געלעגן
און טרעפן וואו גליק איז דאָך שווער.

דאָ רעכטס שטייט דער וואַלד אויך פול
סודות,

דאָרט לינקס איז דער וועג צו דער מיל;
פאָרויס שטייט דער באַרג ווי אַן עדות,
וואָס ווייסט און וואָס הערט אַזוי פיל.

און ווייטער שוין פירט צו אַ ישוב,
אין קרעטשמע אַ מיידל דאָרט זיצט;
ווער ווייסט, וועלכער גליק, ווי אַ כישוף—
פאַסירט ווען דו גייסט אַהין איצט.

און ווייטער שוין — פעלדער מיט זאַנגען,
דו גייסט ווי דורך גאַלדענע ווענט;
און וואַלטס נאָך געגאַנגען, געגאַנגען
אין ווייטקייט — פון קיינעם דערקענט.

און אפשר צום פאַלאַץ צום רייכן,
וואו קיינער דערגאַנגען נאָך ניט;
צו וועלכן נישטאָ גאָר קיין גלייכן
צו אוצרות — פון וועכטער געהיט...

די היים פון דער ווייט

אינדערהיים...

(פאנטאזיע)

אינדערהיים אין אונט —
הימל אויסגעשטערנט;
ווערט דער הימל נאָענט,
ווי דער תנא לערנט...

אַז דעם הימל'ס שטעגן
ווייסט ער כדבעי,
ווי די גאָסן, וועגן,
פון זיין שטאַט נהרדאע.

איך בין ניט דערגאנגען
נאָך דעם גאַנג פון שטערן,
אַבער ווייסט מע קלאַנגען
פלעג איך אויך דערהערן...

קלאַנגען פון די טיפן,
קלאַנגען פון די הויכן
האַב איך דאָן באַגריפן,
פלעג דעם זין דערגרייכן...

דו ווענדסט דיין בליק געהיים —
דיין בליק איז העל געוואָרן;
דערזעסט די ליבע היים;
ווי אין די קינדער-יאָרן...

די הייזער, וואָס געקענט
פון זיי אַ יעדן בויער;
וואָס האָט פאַר נייע ווענט
געלייגט דעם מאַך צום דויער.

דו זעסט דיין פאַטער'ס הויז,
די פענסטער ביי די זייטן;
דורך זיי געקוקט פאַרויס
צום וואַלד, צו פעלד, צו ווייטן...

דעם ברונעם מיט דעם ראָד,
די ברונעמס מיט די שטאַנגען,
און וואו אין הויף אַ סאָד —
די פירות צו דערלאַנגען...

פון היימישן ברונעם...

בלייבט ער שטיין מיט איר און דינגט זיך,
און זי ענטפערט קלוג אים אָפּ,
און דער עמער-וואַסער זינגט זיך,
שפיגלט ביידנס שמייכלס אָפּ...

און עס דאַכט זיך: האָסט פאַרנומען
ווי אַן עכאַ, אומבאַטריבט;
יעקב איז דאָ אַנגעקומען
און אין רחלען זיך פאַרליבט.

און וויבאַלד אַז זיך פאַרליבן,
איז נדן שוין קיין פאַרלאַנג;
ניט נאָר דינען יאָרן זיבן —
ער וועט דינען יאָרן-לאַנג...

קומט צום ברונעם שטיל אַ מיידל
שעפט-אַן וואַסער מיטן בליק,
נעמט דערנאָך איר עמער איידל
און זי לאַזט זיך גיין צוריק.

גייט-זיך, חנ'ט-זיך, ניט קיין מי דאָך,
ס'איז דער עמער ניט קיין לאַסט;
און מען רעדט איר שוין אַ שידוך —
און ווער ווייסט נאָך, צי ער פאַסט...

קומט אַ שכנס יונג אַנטקעגן...
וויל איר העלפן: „גיב אַהער!“
זאָגט זי אָפּ, פון שיינקייטס-וועגן,
און זי שמייכלט: ס'איז ניט שווער...

דאָס הייזעלע

ס'איז געווען אַ הייזעלע
 נידעריק און קליין ;
 דאָך פאַרמאָגט דאָס הייזעלע
 האָט אַזוי פיל חן.
 ס'האָט געדאַכט זיך, אַז עס לעבט,
 רעדן אויך געקאַנט...
 נאָר געשוויגן אַלע מאָל,
 קיין זאַך ניט געמאַנט !
 ס'דאַרף אַ הוט דאָס הייזעלע ;
 ס'דאַרף אַ נייעם דאָך,
 ווייסט עס אַבער, ס'איז ניטאָ
 שווייגט עס, ווי קיין זאַך !
 גיסט דער רעגן, ליידיט עס שטיל,
 ס'הייזעלע איז קלוג...
 שטעלט מען אויפן בוידעם אָן
 עמערס, טעפ גענוג...
 אויך די פענצטערלעך צום גאַס,
 פונקט ווי אויגן צוויי,
 קוקן אַלט און מאַנכע שויב
 פעלט שוין לאַנג אין זיי ;
 שויבן פעלן און עס דאַכט,
 ס'הייזעלע איז בלינד,
 קלעפט מען מיט פאַפיר זיי אויס,
 שפילט מיט זיי דער ווינד.
 שוואַך איז אויך אַ מאַנכע וואַנט,
 שוואַך איז אויך דער גרונט,
 שיט מען זיי מיט פריזבעס אָן,
 ווערט'ס צוריק געזונט.
 און עס לאַכט דאָס שטייבעלע,
 ווייס פון עלטער ניט,
 און פון שטאַרבן טראַכט עס ניט —
 שטאַרבן — גאַט באַהיט !
 פּרילינג קומט — דאָס הייזעלע
 ווערט ווי יונג צוריק ;
 ס'קומט אַ פּויגל פון דער ווייט,
 פייפט: טשיריק, טשיריק !

און דאָס הייזעלע עס קוועלט,
 נעמט אים פריינטלעך אויף —
 אויפן דעכל אויפן שפיץ
 זעצט ער זיך אַרויף...
 און ער זינגט איר לידעלעך
 פון דער ווייטער וועלט
 און דאָס הייזעלע הערט אויס
 און דאָס הייזל קוועלט...

דער וואַנדער

איין שטוב אויף אַ בערגל געשטאַנען,
 א צווייטע דערביי אָנגעבויגן ;
 וואו האָט זיך גענומען — פון וואַנען
 די שיינקייט, וואָס שוועבט פאַר די אויגן.
 פאַרגעסן פאַלאַצן די שענסטע,
 וואָס דו האָסט געזען אין דיין וואַנדער,
 און הייזער פון דאָרטן די קלענסטע
 דו שיידיסט זיך מיט זיי ניט פונאַנדער.
 אויף שיפן די ימים געשניטן —
 פאַרגעסן שוין שטורעמס, געוויטער ;
 דאָס טייכל אין שטעטל אין מיטן
 דערמאַנסטו מיט הייליקן ציטער...
 פיל בויער געזען ביי די וועגן,
 פיל האָבן שוין ווינטן צעבראַכן —
 פאַר דיר שטייט נאָך איצטער אַנטקעגן
 דער בוים ביי דעם גוי, ביי דעם שכן...
 פיל לידער געהערט האָסטו זינגען,
 און פילע שוין זיינען אַנטשוויגן ;
 פאַרוואָס הערט ניט אויף קיינמאַל קלינגען
 און זינגען דער היימיקער ניגון ?

דער אויוון

שטייט אין שטוב אַ גרויסער אויוון,
ווי ער וואָלט זיך וועלן רייזן...
און די אַרעמע באַלעבאַסטע
האַלט אים שטענדיק אין איין הייזן...

ס'איז אַן אַלטער בייזער אויוון,
קוקט אַזוי מיט צער און רוגז;
ס'וויל אויך נאַפט אין אים ניט ברענען,
תמיד שטייט ער קאַלט און ברוגז.

צענדליק שוועבעלעך אויסגעריבן,
אַנגעלעגט די בעסטע „קאַרע“ —
ער פאַרלעשט אַלץ מיט זיין אַטעם,
ווי געשאַדט וואָלט אים עין־הרע...

און עס העלפן אים קיין סגולות:
ס'שפּאַרט דער רויך אַלץ אומגעהייער...
און די אַר'מע פרוי — זי שטיקט זיך,
און עס זעט זיך קיין פונק פייער...

הויבט זי אַן דעם מוליער שעלטן —
(יענער איז שוין לאַנג געשטאַרבן!...)
טראַגט זיך אַן דער מאַן פון דאווענען,
פאַלט ער גלייך איר פאַר אַ קרבן...

לויפט ער ווידער אין בית־מדרש,
דאַרט איז רוהיק, דאַרט איז וואַרעם —
כאַפן צו זיין טייל די קינדער,
און זי ווייסט ניט פון דערבאַרם...

און דאָס האַלץ וויל אַלץ ניט ברענען,
ביי דער אַרעמע מידער מאַמען,
דאָך אין האַרצן ברענט אַ פייער,
אַזש די בלייכע באַקן פלאַמען...

די היימען

(וואַריאַנט)

איך געדענק די היימען —
דירה'ס — קליינע שטיבער;
בלויז די שול איז גרעסער,
און דער שול־הויף ליבער.

צווישן קליינע הייזער —
ברייטע, פרייע הויפן;
רוישיק, נאָך אַ רעגן
פלעגן שטראַמען לויפן...

און אין גאַס ביים בערגל
פלעגט אַ טייכל ווערן,
פלעגן דאַרט אין אַוונט
שפּיגלען זיך די שטערן...

און בייטאַג די אינגלעך,
פריי פון חדר — שטיפן;
און אויף רעגן־טייכל
געלאָזט די שיפן;

שיפן פון פאַפירן,
שפּילצייג ווי פון גרייטן,
זיינען זיי געשוואומען
ביז אַ הויף אַ צווייטן.

שפעטער שוין די אינגלעך —
יונגע לייט געוואָרן,
זיינען זיי שוין ממש
איבער'ן ים געפאַרן;

און אויף שיפן גרויסע,
וואַכן נאָכאַנאַנדער,
האַבן זיי געוואַנדערט
צו אַ לאַנד אַן אַנדער.

און דערנאָך, אין שפעטער,
ביי דער מי געזעסן,
פון דער היים די שפּיכלעך
קיינמאָל ניט פאַרגעסן...

א ש ט ע ט 5

דער מאַרק און די קרעטשמע, פאַר אורחים אַ גרייטע,
די הייזער און הייזעלעך, אַרעם באַצירט;
די געסלעך די שמאַלע, די גאַסן די ברייטע,
די שול, וואו מיר האָבן אַליין זיך רעגירט.

דער סטאַליער אין הויפל, מיט הובעל וואָס פינקלט;
דער שניידער אין שטיבל — מיט אייזן און שער...
דער שוסטער מיט דראַטווע און אַל — אין זיין ווינקל,
ווער קען זי פאַרגעסן פון "עמד" די פער? ...

דער שמיד אין דער קוזניע ביים טייכל דעם שטילן,
דער בלאַז־זאַק, די פונקען, דער אייזן וואָס שאַפט;
די אינגלעך, סוף־זמן, וואָס זיי פלעגן דאָ שפילן
און קוקן אויף שוועביגע פונקען — פאַרגאַפט...

די ווינט־מיל ביים בערגל וואָס פלעגט פאַר אונז מאַלן
אויף ברויט און אויף חלה דעם קאַרן און ווייץ;
דער פויער, וואָס פלעגט אונז — דורך בערגלעך און טאַלן —
פון וועלדעלע פירן דאָס האַלץ פול מיט רייץ...

מיר שוועבט

מיר שוועבט פאַר די אויגן פון היים די געזיכטער,
מיט וועלכע איך האָב זיך געשיידט.
די בליקן, וואָס האָבן אין האַרצן געדרונגען,
די ווערטער וואָס האָבן ווי לידער געקלונגען,
און האָבן אין האַרץ מיך די בענקשאַפט פאַרזייט.

נו, האָט זיך צעוואַקסן די בענקשאַפט אין האַרצן;
דער באַדן קען בעסער ניט זיין;
עס ווערט דאַרט פון טרערן דערשטיקטע באַפייכטעט,
פון שטראַלן פון ליבע דערוואַרעמט, באַלייכטעט,
און ס'קומט ניט קיין פרעמדער אַרײַן.

נאך איצטער

... נאך איצטער, נאך דעם פליען, לויפן, יאגן —
ווי פאר א מענטשן א מאדערנעם פאסט,
פארבענקסטו זיך אמאל נאך ליבן פערד-און-וואגן
צו פארן אפרוען אין דארף, צי סתם צו גאסט.

דער וואגן איז געבעט מיט פרישן היי פון שייער
און דו דערקוויקסט זיך שוין מיט לופט פון פעלד און זאגן;
דער באַלעגאַלע, ווי אַ שכן דיינער, אַ געטרייער,
ער גיט דיר פלאץ אין וואגן — וואו ס'איז דיין פארלאנג.

דער באַלעגאַלע נעמט אין ביידע הענט די לייצן;
די בייטש זי שטארט ארויס פון קעלנע, ווי אַ פאָן;
און היידאָ, צווישן פעלד פון קארן און פון ווייצן,
און ביי אַ קלאָרן טייך ער טרינקט זיין פערדל אָן ...

דער באַלעגאַלע יאָגט ניט, האַלט-אין, ווען באַרג-אַרונטער,
דעם פערד ער היט, און ס'איז דער וועג דאָך שייך ...
און מיט אַ ניגונ'דל, וואָס איז אי טרויעריק, אי מונטער,
ער זינגט צו אונז, צום פערד און אויך צו זיך אליין.

און אַט אַ קרעטשמע שוין ... מען שטייגט אַראָפּ פון וואָגן;
דער קרעטשמער קומט אַרויס: ס'איז ערשט אַזיגער צוויי
דער טאָג איז שייך, ניטאָ זיך וואָס צו יאָגן —
(דער באַלעגאַלע גרייט שוין פאַר דעם פערד דאָס בינטל היי ...)

מען גייט אַריין דערנאָך אין קרעטשמע דער באַקאַנטער,
אַ דעמבענע, און אַלץ איז ווי פון דעמבע-האַלץ געמאַכט ...
דער טיש — אין מיט — אַ ברייטער, און פיר-קאַנטיק,
כאָטש זיץ און פראָוועט אייך אַ סעודה ביז אין נאַכט.

ס'איז דאָ אין קרעטשמע, גאָט צו דאַנק, פון אַלעם-בעסטן,
פון גאַמעלקעס, געטריקנט אויף דער זון, ביים דאָך, ביים ראַנד;
און צוואַרעך, ערשט פון זויער-מילך — געפרעסטן,
ביז פוטער פריש, ערשט אויסגעשלאָגן פון דער שמאַנט.

און אויך קאַרטאָפּל ניי — ערשט „אַפּגעזאַייט" — אין שיסל
און ברויט אַליין געבאַקט, מיט טשערניטשקע באַשפּריצט,
און פאַר דעם באַלעגאַלע, צי ווער עס וויל אַ ביסל —
פון גוטן שנאַפּס „כאָטש ס'איז פאַרבאַטן איצט“.

פאַרברענגט מען אין דער קרעטשמע, ווי אין וואונדער ;
 עס איז אַ שטילע פרייד, געמישט מיט זאַרג און צער ;
 ווי דור נאָך דור וואַלט דאָ פאַרבייגעשוועבט באַזונדער,
 מיט יעדן גראַף, און פירשט, און איד זיין אַרענדאַר . . .

די ווינט-מיל

אָך, וואו איז די ווינט-מיל פון צייטן פון אַלטע,
 פון גוטע, אַמאָליקע יאָרן,
 וואָס האָט אַזוי פריינטלעך געגריסט מיט די פליגלען,
 בשעת מ'איז פאַרביי איר געפאַרן !

אַ זאַמדיקער וועג און דער שטויב שטייט אין זיילן,
 די זון שטייט אין הימל אין טיפן,
 דאָס פערדעלע לויפט זיך און שפרינגט און טאַנצט-אונטער
 אַזוי ווי געוואַלט וואַלט ער שטיפן !

דערזעסטו די ווינט-מיל אין פעלד פון דער ווייטן,
 אַן איינזאַמע, הויכע און טריבע ;
 זי גריסט זיך מיט וויי און עס דאַכט זיך זי בעט זיך
 אַ ביסעלע פריינטשאַפט און ליבע . . .

אַליין נעבעך שטייט זי, אַן בוימער, אַן שאַטן,
 אַליין אין דעם פעלד אין דעם שטילן.
 אַך, וואַלט דאָך איר חבר, דער ווינט, איצט געקומען
 מיט איר זיך אַביסל צו שפילן !

אָך, האָט זי געבענקט נאַכ'ן ווינט, נאַכן גוטן,
 וואָס זאָל אַביסל דערפרייען,
 ער זאָל אירע פליגל, די עלנדע פליגל
 אומאַרמען, זיי זאָלן זיך דרייען.

און זאָל זי אומשטאַנד זיין דאָס מעסטעלע קאַרן
 צעמאָלן פאַרן אַרימען פויער . . .
 און פלעגט אַמאָל לענגער דער ווינט זיך פאַרזאַמען
 אין ווינט-מיל געשטאַנען פול — טרויער . . .

הינטער דעם הויז

הינטער דעם הויז פון מיין זיידן
האָבן זיך וועגן געצויגן.
קינדערשע גליקן און פריידן
שוועבן מיר דורך פאַר די אויגן.

פעלדער מיט ווייץ און מיט קאַרן
האָבן געפינקלט פון ווייטן,
בויער געפלאַנצטע זייט יאָרן
האָבן געוואַכט ביי די זייטן.

און נאָך די פעלדער אַרונטער
איז זיך — זיין הויז אין גרינסן געשטאַנן
איז מיר געוועזן אַ וואונדער,
כ'האַב ניט געוואוסט גאָר פון וואַנען.

שטיל איז דער דרויסן געלעגן
פונקט ווי אין דרימל אין זיסן,
פאַרט דורך אַ פויער פון וועגן —
פלעגט אים דער זיידע באַגריסן.

פלעגט ער אים פרעגן: וואָס האָט איר?
רופט ער אים הויך אויס זיין סחורה:
פרעגט אויך דעם זיידן: וואָס באַט איר
ענטפערט דער זיידע אָן מורא.

צייטן געווען זיינען שטילע,
יעדער האָט גוט זיך פאַרטראָגן:
יאַנעק דער גולן אפילו
האַט זיך דאָן קיינמאַל געשלאָגן.

מאַרפּאָ, די שכנה, די גויה,
אידיש געקענט האָט זי ריידן, —
שטיל און פאַרשעמט, מיט הכנעה,
פלעגט זי אַריין צו מיין זיידן.

איז עס אום שבת געפאַלן,
האַט מען איר חלה געגעבן;
פלעגט זיך איר פנים צעשטראַלן,
ווינטשן אונדז: לאַנג זאָלט איר לעבן.
פלעג איך מיר שטיין און באַטראַכטן:
מאָדנע! אַ גויה עסט חלה...
און עס פלעגט נאָכדעם מיר דאַכטן,
מענטשן דאָך זיינען מיר אַלע...

אַ פויער אין שטעטל

אַ פויער קומט צו רייטן
פון דערפעלע ניט ווייטן;
קומט צו דער קווינע צו
און שטייגט אַראָפּ מיט רו;

ס'איז זומער, זייגער צוועלף,
ער גריסט, ער ווינטשט: גאַט'העלף!
און באַלד ער זאָגט צום אידן:
איך דאַרף דאָס פערדל שמידן.

באַטראַכט דער איד דאָס פערדל,
און טוט אַ גלעט דאָס בערדל,
טו אויך אַ גלעט, באַדאַכט,
דאָס פערד, וואָס שטייט פאַרטראַכט;

דאָס פערד, עס טראַכט און קלערט:
וואָס איז אים דאָ באַשערט?...
ער פילט, מען מעג געטרויען
און הייבט צום שמיד די קלויען...

דער שמיד האָט ליב זיין מלאכה:
ס'איז פויער, פונק און ברכה;
און אַרבייט ס'רוב פאַר פעלד,
וואָס שפייזט די גאַנצע וועלט.

די פענצטער

איר פענצטער מיינע, ליבע,
פון אונדזער אַלטן הויז.
ווי וואַלט איך וועלן וויסן
ווי זעט איר איצטער אויס.

איר האָט אויף אונדזער וועלטל
געקוקט, ווי פון דער הויך,
אויף גייער און אויף פאַרער,
אויף קליינע קינדער אויך.

און אַלע גוטע שכנים
(וועל איך זיי זען צוריק?)
פלעגט איר, ווי פריינט, באַוואַכן
מיט אייער ליבן בליק.

עס האָט מיין יונגע שוועסטער,
ווען ס'האָט איר וואָס געדריקט,
דורך אייערע קליינע שויבן
אין גאַס אַרויסגעבליקט ...

עס האָט מיין גוטע מוטער
מיט ליידענדן געזיכט,
דורך אייך באַטראַכט דעם הימעל
צי דאַרף מען בענטשן ליכט ...

עס האָט צו אייך מיין פאָטער
געטאָן זיך אָפט אַ וואָרף,
ווען ס'האָט געדאַכט: אַ פויער
פירט תבואה פונם דאַרף ...

איר פענצטער מיינע, ליבע
פון אונדזער אַלטן הויז —
צי זענט איר גאַנץ געבליבן —
ווער קוקט דורך אייך אַרויס? ...

דער בוים ביים זיידנס הויז ...

1.

ביי מיין זיידענ'ס הויז דער בוים,
פול מיט לידער—אין די צווייגען;
לידער, מעשה'לעך, פול טרוים
ביז די וואַלקן הויך זיי שטייגן.
און פון יעדן בלאַט אַ ריר,
קלינגט אַ מעשה'לע, אַ שיר.

2.

ניט קיין פרוכטן וואַקסט דערויף;
ניט קיין עפל-בוים געוועזן;
ביי דעם שכן, טיף אין הויף,
עפל-בויער צו גענעזן ...
רוישט דער ווינט אין דרויסן באַנג,
ווערט דעם זיידענ'ס בוים געזאַנג.

3.

רייסטו דעמאָלט לידער אָן,
טראַגסט זיי ווייט, אַ מידער;
קומסטו אין דער פרעמד שוין אָן —
וועקן זיך די לידער.
גיט דאָס ליד פון הויז צו הויז —
טראַגן זיך צום פאַלק אַרויס.

4.

ווען דו קומסט אַצינד אַהין,
צו דעם זיידענ'ס בוים צוריק —
וויפיל לידער, פול מיט זין,
פול מיט גלויבן, פול מיט גליק!
און דו רייסט זיי פריש פון בוים,
ווי אַמאָל אין יוגענט'ס טרוים! ...

און איך, אַ אינגעלע, גאַר קליין,
 דאָך קום איך שוין עק-גאַס אַליין;
 ווי באַלד שוין סוף הזמן, איז פאַסט —
 בין איך שוין דאָ אַן אָפּטער גאַסט . . .
 ס'איז פעלד און טראַקט און וואַלד אַרום,
 און דו אַ אינגעלע נאָך פרום,
 און וויסט וואָס הייסט די אלול צייט,
 דאָך זיך געפילט אַז ביזט באַפרייט . . .

יום-טובים

מיר האָבן צופיל די יום-טובים —
 אַזוי זאָגט אַ וואַכיקער מענטש;
 איך האָב אים געענטפערט באַשיידן:
 דעם טאָג פון אַ פייערונג — בענטש.

אַ יום-טוב פאַר אַ מענטש איז דאָס לעבן,
 ווען מענטש וואַלט אַליין ניט געשטערט;
 דאָס איז אַ דערהויבונג, אַ שוועבן
 אַריבער דער גרוי פון דער ערד.

איך זע די נאַטור אַליין פייערט
 פון יאָר אַלע צייטן די פיר;
 די פּרילינגס, די זומערס, די האַרבסטן —
 אויך ווינטער איז יום-טוב ביי איר.

דאָס נאָענטע

דאָס נאָענטע איז מיר פרעמד,
 דאָס פרעמדע איז מיר נאָנט;
 וואָס איך האָב ניט געקענט,
 דאָס רופט און רעדט און מאַנט...

און וואו איך בין שוין לאַנג,
 איז ווייט אַזוי און באַנג;
 און וואו איך בין נאָך ניט,
 דאָרט לעב איך שוין פון לאַנג...

מיר שטעלט זיך פאַר

. . . מיר שטעלט זיך פאַר אַ ווייטער פאַס,
 מיר שטעלט זיך פאַר מיין זיידנס גאַס...
 די לעצטע הויז און ס'ציט דער טראַקט
 און בוימער רוישן ווי צום טאַקט.

ס'איז אלול-צייט, דאָך גייט אַלץ אָן,
 גלייך ווי אַן אויסגעשטעלטער קאַן...
 עס האָוון שכנים אום אויף ערד,
 אַ פּורמאַן טרייבט געניט זיין פּערד.

אַ באַלעגאַלע — אין כּרד ער פאַרט
 צו ברענגען סחורות — יעדער סאַרט.
 ער ברענגט אַהער, ער פירט אַהין,
 זיין רייזע האָט אַ טיפּן זין.

און ווער עס גייט און פאַרט פאַרביי —
 מיין זיידנס בליק ער בלייבט געטריי;
 מיין זיידע איז אַן אַלטער איד
 נאָר איידל-הויך, מיט פריי געמיט.

די אויגן בלוי, דער בליק איז העל,
 ער שטעלט זיך ביי זיין שטוב, ביים שוועל
 און ווער עס גייט צי פאַרט פאַרביי,
 ער קוקט אים אָן, מיין זיידע, פריי.

און ליבלעך אויך און מיט פאַרנעם,
 דער זיידע האָט זיין גוטן שם . . .
 ווער רעדט עק-גאַס, כמעט אַ דאַרף,
 אַ שטוב וואו טוסט דיין בליק אַ וואַרף . . .

אנופרי דאָ, אַנטאַליע דאָרט,
 יאָ — איד און גוי און שכנים פאַרט.
 דעם זיידנס גאַרטן, פעלד — סוף גאַס,
 זיך גרעניצט בלויז מיט שמאַלן פאַס.

דער פאקנטרעגער

... זיצט דער אַרעמער בעל-מלאכה
 ביי זיין וואַרשטאַט, אין זיין דירה
 עפעס פעלט דאָס מול-ברכה —
 כאַטש מען זינגט דער אַרבעט שירה ...

לויטער זאָרג און לויטער צאָרן,
 זעלטן ווייב, צי קינד געצערטלט;
 זיך געקריגט אין שווערע יאָרן,
 צי מיט בייזקייט זיך געווערטלט.

קומט אַריין אַ שכנה, אַרעם,
 רופט ער ציפע'ן — זי זאָל זאָרגן.
 קומט אַמאָל אַ מוכר-ספרים
 גיט ער אים אַפּ דעם „גוט-מאָרגן“.

לייגט שוין פאַר דער פאָקנטרעגער —
 איר אַ תחינה, אים אַ סידור
 און ער קוקט זיך אום צי מעג ער
 פאַרלייגן זיי נייע לידער ...

אפשר שלום-עליכמ'ס בליק: —
 „פעלקעך“, „דער פריזיוו“, „גימנאַזיע“.
 ווערט דער בעל-מלאכה וויליק:
 דאָס איז ממש עולם-הזה ...

ער האָט שוין געהערט זיי לעזן,
 און זיין פנים הויבט אָן שטראַלן:
 „אַדעס איז אַ פרייד געוועזן —
 יאָ, אויף דעם בין איך אַ בעלן ...“

ניט קיין למדן, אָבער אידיש
 קען ער לייענען, ווי אין סידור,
 ער פאַרמאָגט שוין, ווי צום חידוש,
 ש״מ׳ר׳ס ביכלעך, צונזער׳ס לידער ...

און דער בעל-מלאכה נעמט זיך
 באַלד דעם ערשטן בלאַט שטודירן;

וויל ער לאַכן, נאָר ער שעמט זיך
 ווען נאָך אָפּן ביידע טירן ...

און פון גרויס התפעלות קומען
 אים אין ד'אויגן אַזש די טרערן;
 רופט ער ציפע'ן — ז'איז פאַרנומען —
 זאָל זי אויך די מעשה הערן.

זי קען אויך זיך ניט באַהערשן,
 און אויף אירע ליפּן בלייבע
 רוט אַ פּרומער שמייכל מערסטן
 פון דער פרייד, וואָס זי איז זוכה ...

פון גרונט

וואָסער פון דעם ברונעמ'ס גרונט —
 שעפּן איז געווען אַ פרייד;
 עמער מיט'ן שטאַנג אין בונד
 און דאָס וואָסער איז שוין גרייט.

ביז דער עמער גרייכט אַריין,
 בויג-זיך-צו און טו אַ בליק;
 וואָסער שפּילט אין בלויען שיין,
 ווען דער עמער קומט צוריק.

טרעפט אַ ברונעם, וואָס איז ניי —
 פאַרט דער עמער אויף אַ ראָד;
 לאַז זיך עמערל געטריי
 וואוּ ס'איז טיף און לויטער סוד.

פאַרט דער עמער באַלד צוריק
 און ער קומט אַ פולער אָן;
 טראַגסטו אים — צו פרייד און גליק,
 וועמען דו באַגעגנסט-אָן.

יעדן, וואָס דו טרעפט אין גאַנג,
 ווי דו וואַלסט געבענטשט דערמיט;
 שכן, שכנה — זאָגט אַ דאַנק
 און עס זינגט אין האַרץ אַ ליד ...

שבת אָוונט

שבת אָוונט, חצי חודש —
די לבנה אַ פאַרצירטע
בלאָנדזשעט אום אין מיטן הימעל,
ווי אַ מיידל אַ פאַרפירטע.

שפעט... דאָך ביילקע קען ניט שלאָפן,
ווי אַ טורמע איז דאָס בעטל,
און דערצו נאָך הערט זי שפילן —
ס'איז אַ חתונה אין שטעטל.

ווי די פידעלע צעגיט זיך,
דרינגט אין שטוב דורך לאַדן־שפאלטן;
ווי די טענער רופן, ציען
און זי קען עס ניט אויסהאַלטן...

ס'איז דאָס לעבן גראַ — אַן אומעט!
און אַ שמחה אַזוי זעלטן;
און די פידעלע דערציילט איר
פון גאַר אנדערע ווייטע וועלטן.

שטיל אין שטיבל, אַלע שלאָפן;
קיינעם קען די פידל שטערן,
אויסער ביילקע'ן ווייכט דער חלום —
און די פידל וועקט באַגערן...

וואַרפט פון זיך אַראָפּ די קאַלדרע
און צעשפרייט די הענט, ווי פליגלען;
זי וואַלט ערגעץ איצט געפלוּיגן;
נאָר די טיר איז פעסט אויף ריגלען...
ניר־יאָרק, 1917.

הבדלה

שבת האָט מען גוט פאַרבראַכט
מיט פיל פאַרגעניגן,
און דער איד הבדלה מאַכט
מיט אַ שטילן־ניגון.

עפעס הערט זיך אין דעם ליד
בענקשאַפט, אַנגסט און טרויער;
עפעס ווערט גאַר באַלד דער איד
פינצטערער און גראַער.

וואָס־זשע איז מיט דיר דער־מעהר,
לידעלע, ערקלער מיר,
רופסט אַרויס פון אויג אַ טרער,
אויפן האַרץ ווערט שווער מיר.

— איך „הבדלה“, זאָג באַלד אָן:
ס'קומט דער גוטער מאַרגן,
גרייט זיך, אַרמער, גרייט זיך אָן,
האַנדלען, יאָגן, באַרגען.

טרייב אַרויס דעם „פרינץ“ פון זיך —
דאַרפסט זיך שוין פאַרוואַנדלען
אין אַ „הונט“ — אך, לויף זשע גיך
האַנדלען, האַנדלען, האַנדלען!

נאָר דער פרינץ, ער יאַמערט שטיל:
כװיל אין רו נאָך ליגן!
און דעריבער קלינגען פיל
קרעכצן אין דעם ניגון...
קוידאָנאָוו, 1892.

פון דער הרובער הים

שווייגט ער און באַטראַכט אונז,
שמייכלט צו — אַ קאַלטער —
און דערציילט ער, דאַכט אונז
אַז נאָך מער באַהאַלט ער.

דאַכט זיך, אַז ער ווייסט נאָך
סודות — זייער הויכע;
אַבער אונז צו טרייסטן
דאַרפן מיר זיין זוכה.

קומט אַ מענטש אַצונדער —
קומט פון יענע לענדער,
איז ער לויטער וואונדער,
איז ער לויטער ענדער.

הויבן מיר אָן פרעגן
ווי ס'איז אים געגאַנגען,
ווען אויף פילע וועגן
האַט מען מענטש געפאַנגען.

היימישער זומער . . .

ערשט געוועזן חודש תמוז,
ערשט אַ תענית אַזאַ לאַנגער;
פאַסטן איז סכנות ממש,
פאַסט דיין ברודער — טוט נאָך באַנגער...

אַבער תמוז אויך אַריבער,
ס'קלינגט שוין נחמו, נחמו עמי! . . .
און דער זומער ווערט נאָך ליבער,
ס'שמייכלט אויך די מידע מאַמע.

זי פאַרגעסט, עס קומט דער אַב-נאָך,
און „ניין-טעג" און תענית ווידער;
ווידער פאַסטן, ווידער „זאָגן"
ווידער תחינות פון איר סידור . . .

ס'איז דאָך אויך אַ טרייסט צו הערן
וועגן גאַרטן פון די גרינסן,
אַז שוין צייטיק ריבן, מערן,
און די אוגערקעס — געווינסן . . .

אַלע מינים — ניט פאַרבאַטן,
מעגסט אין ניין טעג זיי געניסן,
און דערצו אין טעם — געראַטן,
אויך גאַט'ס גאַב — אַ טעם אַ זיסן . . .

אויך די גראַז אין פעלד — נאָך הויכע,
וואו די גוטע קי זיך פאַשען,
און דער אַרימאַן איז זוכה
ווען אַ ביסל מילך צו נאַשן.

ניט-מער, ס'דאַרף אַ מענש דאָך ווערט זיין
אַזאַ שפע, אַזאַ ברכה,
אַלץ זאָל פון דער מי ביי ערד זיין,
צי פון ערלעכער מלאכה.

אויב פון האַנדל — ניט דערצער'נען,
גאַט — צו האַנדלען מיט נאמנות;
ווי די חכמים אונזערע לערנען —
אַזוי איידל, מיט רחמנות . . .

און זי ווייסט עס — אַן קיין חידוש,
און ניט טרייבט דאָך קיין קאַטאַוועס,
ז'האַט געלייענט אַלץ אויף אידיש,
אויך געלייענט „פרקי-אבות" . . .

און זי לערנט הויכן שטרעבן,
פון די אבות — די געדאַנקען —
צו באַטראַכטן מענשנ'ס לעבן,
אונזער תכלית — העל זאָל בלאַנקען . . .

און דערויף איז נאָך אַ חודש,
דאָס איז חודש אלול — דאַמלט,
ווען די בוימער זאָגן עדות,
און די תבואה ווערט געזאַמלט . . .

אַמאָל אינדערהיים . . .

אַ וואַרימער טאַג אין מיט-זומער,
די זון שיקט איר גאַלד צו דער ערד;
די גאַס האַלב אין וואַך, האַלב אין שלומער,
טוט יעדער, וואָס אים איז באַשערט . . .

דער סטאַליער, דער שכן אַנטקעגן —
ער הובעלט די ברעטער אין הויף;
אַ שכנה — זי דאַרף אים ניט פרעגן —
די סטרוזשקעס זי קלייבט זיי צונויף.

צו וואָס זאָל זי פרעגן — אַ שכן!
ער איז דען אַ פרעמדער, צי ווער?...
פאַרנאַכט דאַרף זי וועטשערע קאַכן —
און האַלץ אַן די סטרוזשקעס ברענט שווער

איר מאַן שטייט דערביי — אַזוי אַרעם . . .
אַן אַרבעט, אַן מסחר — אַט סתם! . . .
כאָטש נעם שוין און גרייט זיך צו פאַרן
און זוכן — אַריבער'ן ים . . .

ער זעט שוין די רייכע מדינה,
באַגעגנט פון הי שוין דאַרט פריינט
ער קוקט שוין מיט פרייערער מינע,
די האַפונג זיין פנים באַשיינט . . .

נאכדעם — אויף שפאציר געגאנגען
צו די בוימער, צו די זאנגען;
און די זון — די לויכט פון אויבן
און דאס פעלד געהילט אין גלויבן.

און אז שבועות לויפט אריבער,
ווערט דאס לעבן אויך ניט טריבער
צי די זון, צי ווען אַ רעגן —
איז דאס אַלץ פאַר מענשנס וועגן.

פעלדער, גערטנער — דארפן האָבן
זון און רעגן — די גאַטס גאַבן . . .
עס זאָל רייפן, עס זאָל וואַקסן
פּרוכט און גרינס, און קאַרן, פּלאַקסן.

און פאַר ווייץ, פאַר ווייסע מעלן,
אַז קיין חלה זאָל ניט פעלן —
שבת-קודש ניט פאַרשטערן,
זאָל די מעל ניט טייער ווערן . . .

און די גערשטן, צי די האָבער,
זיינען וואַכיקע — זיי אָבער
זיינען נויטיק; ווער באַהאַווענט —
בעט פאַר זיי אויך, ווען ער דאַווענט . . .

היים-לידער

דאָס זיינען זיי, די שטילע לידער,
פון יענער שיינער, ליבער צייט.
און הערסטו איצטער זיי אַ מידער,
מיט קרעפטן ווערסטו דאָך באַנייט.

עס בליען ביימער ביי די הויפן,
און קינדער שפילן ביי דער זייט,
און באַרג-אַראָפּ די פורן לויפן
און שווינדן ערגעץ אין דער ווייט . . .

אין די שטעטלעך . . .

אין די שטעטלעך אין פוילן,
אין „אַמאָל“, דעם שטילן, וואוילן,
צי אין רייסיין, צי אין ליטע —
אידישקייט — אַ שיינ־צעבליטע.

גייען אינגעלעך אין חדר
לערנען דאָרטן מיט אַ סדר,
עברי, חומש, „עשרים וארבע“,
און גמרא — מער שוין האַרבע . . .

ערב יום-טוב־טעג גאָר פריידיק,
גייען אינגלעך אויך ניט ליידיק;
אין די האַלבע טעג די שטילע
לערנען פאַסיקע מגילה . . .

רות — זיי לערנען פאַר שבועות,
אויך אקדמות — איז אַ חיות . . .
און די שפיל דאָרט אין גן-עדן,
איז ניט היינט דאָך צו באַשיידן.

ס'איז אַ „קאַמף“ פון דעם לויטן
מיט'ן שור הבר באַשלאָסן;
אַנגעפירט אַליין פון בורא
פאַר צדיקים — אַזש אַ מורא . . .

ערב יום-טוב־טעג פאַרביי-שוין
און אין שבועות — קינדער פריי שוין;
רות שוין לייענט דער בעל־קריאה,
האַט אין דקדוק אַ ידיעה . . .

ניי דער טראָפּ און ניי דער ניגון
ווי אויך גרויסע צו פאַרוויגן.
ער פאַרמאַגט אַ הויז, אַ גאָרטן,
און אַ פעלד — ווי בועז דאָרטן . . .

יום-טוב־שבועות, פריש־געשפייזטע,
און די קאווע — רייך פאַרווייסטע,
היינט די אייער־פוטער־קוכן,
גיב אַ קייסער צו פאַרזוכן . . .

פאר די פעלדער

אָרום שטעטלים סביבה
ליגן דערפער שטילע;
פויערס כמורנע, טריבע,
קומען דאָ צו תפילה . . .

אין אַ חגא אַ גרויסער,
און יריד אינאיינעם; —
ווער רעדט באַלד נאָך פסח
קומען־אַן די שכנים . . .

ווער אויף פערד־און־וואַגן,
ווער צופוס צו שפּאַנען — — —
אויב די כוחות טראָגן
און ניט ווייט פון דאַנען . . .

ווער אַ טיף־פאַרקלערטער,
אַבער אָן קיין אימה,
גייט ער גלייך אָן ווערטער
קומט צו דוד־שלמה.

קלוג איז דוד־שלמה
שיין דערצו זיין נאַמען,
און זיין קראַם איז איינע
צווישן אַלע קראַמען . . .

זאַלט אַ קינד אויך פרעגן
וועט ער עס דיר ווייזן;
ס'איז פאַר פויערס וועגן,
ווייל אַ קראַם פון אייזן . . .

איינוואַרג דער עיקר;
קאַסעס, סערפן קלינגען;
אַקערס — שווערע שטיקער —
דאַרף מען זיך ניט דינגען . . .

שוין אַליין די נעמען,
און בלויז ברעג צו רירן,
דאַרף מען זיך דאָך שעמען
האַנדל דאָ צו פירן.

ווען דו "פרואווסט" די קאַסע
זינגט עס דאָך אַ ניגון —
ס'איז ניט בלויז פרנסה —
און צו וואָס זיך קריגן . . .

ער דאָך, דוד שלמה,
זוכט דערויף קיין תירוף,
און ער דינט בשלימות
און מיט דרך־ארץ.

משכיל, חובב־ציון —
און ער האָט דעם צייכן,
אַ זיין פעלד וועט בליען,
און זיין פאַלק וועט גרייכן.

איז ביי חברה "ישוב־
ארץ־ישראל" — פאַרשריבן,
און ווי דורך אַ כישוף
שקלים פיל געקליבן . . .

ער צאַלט אויך אַ שקל —
וועט ער זיין נאָך זוכה
זען דעם טייך חדקל
און די בערג די הויכע.
פרואווסט ער שוין די קאַסע
ביי די ברעגן שאַרפע,
און פאַרגעסט פרנסה,
קאַסע קלינגט ווי האַרפע . . .

און דער קלאַנג פון אַקער,
איז ווי פון אַ צימבל;
לייכט זיין בליק, ווי פלאַקער —
ווערט ער יונג — אַ אינגל . . .

קלינגט עס ליב און ליבער —
ווערט ער מער אַלץ הייטער,
טראַגט געדאַנק אים איבער
העכער אַלץ און ווייטער . . .

און צו זיין הויז פון פֿאַרנט
האַט ער אַ באַנק געמאַכט;
די באַנק שוין לאַנג באַיאַרנט
מען זיצט אויף איר פֿאַרנאַכט.

עס זיצט דאָרט ווער אַ מידער
פון דער נאַכ־מיטאַגס היץ;
אַ פֿאַרל זינגט שטיל לידער,
אַ איד דערציילט אַ וויץ . . .

אונזער אַרעמע היים

אונזער אַרעמע, ליבע היים
שיינקייט האָט פֿאַרמאַגט אַ סך;
צווייגן פון דעם גרינסטן בוים
ברענגט דאָס פּויעריל פֿאַר סכך.

פון דעם נידעריג, קליינעם הויז,
פון דעם שינדל־דאַך, אין מיט —
קוקן פליגעלען הויך אַרויס,
דאַכט זיך, אַז דאָס הויז, עס פליט . . .

און אַ איד פון אַרעמען שטאַנד,
האַט געקליבן און געזוכט,
ביז ער האָט פון שענסטן לאַנד
און פון ווייט — דערגרייכט איר פּרוכט.

און די גרויע וואָך פֿאַרשווינדט;
בלאַער הימל, קלאַרע לופט;
פֿאַלמען רוישן, לינד אין ווינד,
און ציטראָנען שפּרייטן דופט.

און דער גלות איז ווי אויס,
דורך אַ צויבערדיקער האַנט;
און דאָס ביידל ביי דעם הויז,
ווי אַמאָל — אין אונזער לאַנד . . .

אַ יעדער

אַ יעדער טראַגט דעם צער געהיים . . .
אַך, ווער איז דען אימשטאַנד צו געבן
דאָס מינדסטע בילד פון אונזער היים,
וואו ס'האַט גערוישט אַמאָל מיט לעבן...

ס'האַט קיינער ניט פון אונז דעם טאָן
פֿאַר אַנגסטן — קיינעם אונז באַקאַנטע,
זינט וועלט איז וועלט, פון אָנהויב אָן,
פון אונז'רע ליבסטע און פֿאַרוואַנדטע...

מען קען בלויז זען אַ שפּליטער־בילד
פון די וואָס ס'האַט דער פיינט פֿאַרטיליגט;
און ס'ווערט שוין גלייך דאָס האַרץ
פֿאַרשטילט —
ווי קען דאָס ליד דאַן זיין באַוויליגט . . .

ס'בלייבט בלויז דאָס ליד אויף דורות־לאַנג
פון דעם וואָס האָט אַליין געליטן,
און אַלע שרעקן ניט געמיטן,
און הייליק־עכט איז זיין געזאַנג . . .

ג. י., 1942

אַמאָל

כ'פלעג ליב האָבן צו דאַכטן:
איך פֿאַר צוריק אַהיים;
צו ערשט וועל איך באַטראַכטן
וואָס מאַכט דעם שכנס בוים.

אַ בוים, וואָס קעגנאיבער
פון אונזער שטיבל שטייט,
וואָס האָט די אַלע שטיבער
די אידישע דערפרייט . . .

דער גוי אין גאַס, דער שכן —
אַ רייכער בעל הגוף;
איז ער דער בעל־נצחון,
דאָך האַלט־זיך פריינטלעך אויף . . .

אין מיין ליבער היום . . .

1

די בלעכער און די קאטליארעס
וואָס רעכענען ניט טייער,
פאַר טעפּ פון בלעך, צי קופּערנע —
צו גליען זיי אין פייער . . .

אין מיין ליבער היום, אין רו,
איז אַ ווינט-מיל הויך געשטאַנען;
ווען איך מאַך די אויגן צו
קען איך זען זי איצט פון דאַנען.

געדענקט איר די געפאַלענע,
וואָס פלעגן אין פאַרטאַגן
די וואַסער פון די ברונימער
צו באַלעבאַטים טראַגן? . . .

ווען אין שטוב איז שאַ און שטיל,
טיר און פענסטער אויפן ריגל —
זע איך איצט נאָך זי, די מיל,
הער ווי ס'רוישן אירע פליגל . . .

די ליים-פירער, די אַרעמע —
אַליין געשפּאַנט אין וואַגן,
וואָס פלעגן לידן נאַכאַנאַנד
און קיינעם גאַרנישט זאַגן?

2

נייע היימען . . .

אין מיין ליבער היים, אמאָל,
איז אַ טייכעלע געפלאָסן,
אירע וואַסער, ווי קרישטאַל,
האַט זיך קלאַר ביז ברעג געגאַסן.

...עס ווערט אין דער ווייט-וואו אַ ישוב,
דערוויילע נאָך ניי, אומבאַקאַנט,
און ווידער, אַזוי ווי דורך כישוף,
אַן אייגענע היים, אייגן לאַנד.

און ביים ברעג די ווערבעס דין
האַבן זיך אין ווינט געבויגן —
ווען אַליין אין שטוב איך בין,
כ'הער און זע זיי פאַר די אויגן.

און דאָרט אין די איינצלע שטיבער,
אַזוי ווי געבויט אויף דער ווייל,
מען פירט און מען ברענגט אַהין איבער
וואָס ליב שוין זינט יאָרן, פאַר מייל . . .

געדענקט איר זיי?

געדענקט איר זיי — די היימישע,
די האַרעפאַשנע אידן?
די העזע/דיגע שוסטערלעך,
די שווייגנדיקע שמידן?

אַ ביכל מיט לידער געבראַכט איך,
דער ניגון פון לידער באַקאַנט;
מען זינגט זיי מיט אויגן פול אַנדאַכט,
דאָ אידישע וואָרט אַזוי נאַ'נט.

די שניידער, די געבויגענע
מיט שמייכלענדיקע אויגן,
די באַלעגאַלעס קרעפטטיקע,
מיט נעבל, ווי פאַרצויגן?

אַ צייטונג מיט אידישע אותיות,
די אותיות נאָך נייע און פריש —
עס האַלט זי מיט חשיבות, מיט גרויסע,
דער פאַטער — ביים אייגענעם טיש . . .

די פערד-הענדלער, די ספריטנע לייט,
געיאַגט זיך און געריטן;
די שטעלמאַכערס, וואָס טאַקן אויס,
די רעדער, וואַגנס, שליטן . . .

ער זוכט שוין אַ בשורה פון דאָרטן,
וואָס מאַכן די אידן שוין דאָרט . . .
אַזוי ווערט פאַרפלאַנצט, ווי אַ גאַרטן,
דאָס אידישע לעבן, דאָס וואָרט . . .

א באַלעבאָם — אַ בעל־תפילה

בערע ראַשקעס דער בעל־תפילה —
פון די בעלי־בתים שטילע;
ניט געשטעלט זיך קעגן האַרן
אין די צייטן פון די צאַרן.

וועלכער האַר ס'איז בעסער, ערגער —
ליגן זאָרגן ווי די בערגער;
צי ביים „צווייטן“, צי ביים „דריטן“ —
און די „גורות“ — גאָט זאָל היטן.

ס'איז געווען אַ גליק נאָך דאַמלט;
מ'האַט אין שולען זיך פאַרזאַמלט;
ווער רעדט אין די יום־נוראים —
פלעגט מען ערפאַרטיק געטרוען. . .

בערע ראַשקעס — איך־דער־וואַכן
איז אַ קרעמער, פול בטחון;
וואַר, זיין קראָם אַ „באַקאַלעניע“
און מיט שפּייזן — איך־איך־איינע.

ס'איז אַ קראָם מער פאַר די פּריצים,
וואָס אין רייכע „הויפּן“ זיצן —
אַרום שטעטל, הינטער וועלדער,
ביי די ווייטע, בונטע פעלדער. . .

בערע ראַשקעס, שטיל דאָך מונטער,
העלפט זיין ווייב צוביסלעך אונטער;
זי אַ „בעריע“ אַ געוויילטע,
ווי אין „אַשת־חיל“ דערציילט זיך. . .

מאַטלע־גיטל איז איר נאָמען
און איר שם קלינגט צווישן קראָמען;
שיין און קלוג, רעדט רוסיש, פּויליש,
שמיכלט צניעותדיק און וואויליש. . .

אירע קונדן — גאָר געהויבן,
פון נאַטשאַלסטוואָ אויך — די לייבן;
פּרידנס־ריכטער און זיין גלייכן,
און פון זייער קלאַס דעם רייכן.

קומט אַ קונה — ס'מעג ניט פאַסטן —
עפעס קויפּן, זיך פאַרפאַסטן
ערב יום־כיפור — פאַר דאָס לעצטע
אין דער קראָם, די הויכגעשעצטע.

מאַטלע־גיטל מיט איר שכל,
לאַזט די קונדן מיט אַ שמייכל
און זי ווענדט זיך ליב צום ווייבל;
וואָס־זשע מאַכסטו עפעס, טייבל?

טייבל פילט זיך שוין געקרעפטיקט;
מאַטלע־גיטל איז באַשעפטיקט.
פול די קראָם מיט קונים רייכע,
רעדט זי ווי מיט איר אַ גלייכע. . .

און דערנאָך אליין שוין בערע
גיט איר, אויף זיין שטייגער, ערע;
ער פאַרפאַקט — מיט העלער שטימע
ווינשט ער איר אַ גוטע חתימה. . .

און דערנאָך איילט ער זיך קענטיק,
טוט זיין הילף שוין ווי אַפהענטיק,
און עס טוט ווי ווער אַ דריק אים,
און אַ קלונג „ובכן צדיקים“. . .

און דערנאָך „ותעביר זדון“,
און דאָ קומט ער אויף זיין באַדן;
דאָ צעזינגט ער זיך סכנות
מיט די אמת'ע כוונות. . .

כלומר'שט לעבט ער זיך נישקשה,
ס'דאַכט זיך, ס'גיט די קראָם פּרנסה,
דאָך די שטייערס ניט קיין מילדע,
און ער מוז אויך צאָלן גילדע. . .

ס'איז נאָך גוט, ס'קומט שבת קודש,
צי אַ שבת אַ ראש־חודש,
און די יום־נוראים אפילו —
ווערט ער דאַמלט אַ בעל־תפילה. . .

אין זומער — א צעלט,
אין ווינטער — א שויך...

און נאָכדעם — אַ הויף,
דער הויף איז שוין גרויס;

ס'פאַרן פורן אַרויף
און דרייען זיך אויס...

און אדר, ווען אויס
מיט קעלט און מיט פראַסט;

און פסח-צייט באַלד,
און שניי שוין צעלאָזט...

דאָן ווערט שוין דער הויף
אַ ים פול מיט רייך...

אַ קעסטעלע שווימט
ווי אַ שיף אין פאַרפלייך...

און דאָרטן צום מאַרק
איז שווער שוין צו גיין;

דאָך בלויז איבער נאַכט —
דאָס וואַסער ווערט קליין...

די זון זי איז דאָ,

און טריקנט געהיים

די גאָס און דעם מאַרק,

דעם הויף און די היים...

ה י י ם

איך האָב ליב מיין אַלטע היים
און איך זאָג עס אייך אויסדריקלעך,
אַז געשפילט האָב איך זיך גליקלעך
ביי די פריזבעלעך פון ליים.

„מילך און האַניג“ — יאָ געוויס,
אַלץ איז אין דער היים געוועזן.

ניט אין חומש בלויז געלעזן.

מילך און האַניג — אַך ווי זיס!

„אַן אַ לאַנד בין איך“ — נישט וואָר!
דאָס וואַלט דאָך געווען אַ בושה!

אונזער שטיבל איז בירושה

פון אַן עלטער-זיידן גאָר!

ניט פאַר שכר, פאַר געלט — חלילה!
אַ מתנה איז זיין תפילה.

אין בית-מדרש, וואו ער דאַוונט,
איז ער רגיל און באַהאַוונט...

ניט קיין זינגער, קען קיין נאָטן,
נאָר זיין עברי, ווי געבאַטן;

און זיין זאָגן — בלויז געפילן,
ווי ס'וואַלט זיך זיין האַרץ צעשפילן...

און ווער רעדט, ווען ער בלויז איינער
„זאָגט“ „שמונה-עשרה“— מער ניט קיינער.

ביי די פסוקים פון די נביאים

הויבט אָן יעדן ווייט צו ציען...

„ציונ'ס באַרג, וואו ס'רוט גאָט'ס כבוד,
ירושלים, וואו געקעניגט דוד“;

ער אַליין — ער שוועבט אין הייכן

אין זיין טלית — העכער גרייכן...

דיין היים

דיין היים, ווי געהיים,

אַ היים איז אַ סוד;

דו היסטט אין געדאַנק

מיט ליבשאַפט און גנאָד...

אַ היים איז קיין הויז,

אַ שטיבל בלויז, קליין;

מיט פענסטער בלויז פיר,

מיט שויבן גאַלד-רייזן.

קיין צימערן פיל,

ס'איז איינער געראַם;

אַ צווייטער שוין שאַפט —

די אַלמער אַלס צאַם.

אַ דריטער, אויב ווילסט,

ביים אויוון די באַנק;

דו רופסט עס אַ קיך

אַלס שפיל, אין געדאַנק.

און רעכן אַריין

די „פירהויז“ — צום נויך;

דער שמש וועקט

דער שמש — אין פרידן
געהאט האָט זיין שליחות —
צו וועקן די אידן
צו אויפשטיין צו שליחות.

אַרום ראש השנה
די נעכט זיינען קעלטער;
ער וועקט מיט כוונה —
דאָס האָט ער נאָך העלטער.

אין שול אין דער גרויסער,
וואו ער איז הויפט־שמש,
איז ליכטיק שוין, ווייסט ער;
דאָס טוט דער קליין־שמש:

די לאַמפּן געצונדן,
די ליכט אין די רערן,
און לויכטן ווי זונען,
און שיינען ווי שטערן.

ער שפּאַנט — אונטער אַרעם
דעם האַמער, דעם שווערן;
וואו ס'וואוינט ווער ס'איז אַרים —
ער קלאַפט קוים צו הערן . . .

ער קען זיינע ברידער,
ווער שניידער, ווער סטאַליער —
ווער מערער אַ מידער,
נאָך אויסרוהען זאָל ער.

איז קלאַפט ער וואָס גרינגער,
אַבי נאָר צו וועקן —
אין שויב מיט די פינגער —
אין וואָנט — ניט צו שרעקן.

און וואו מער אַ רייכער,
זיין הויז אָנגעטראָפּן —
אַזא איז שוין גלייכער
ער זאָל ניט פאַרשלאָפּן . . .

געקומען איז יעדער
צו שליחות די ערשטע;
דער גביר און דער בעדער
פון פאַרכט ווי באַהערשטע . . .

דער שמש אַליין שוין
קומט לעצט, — אים איז ניחא;
דער חזן ער „זאָגט“ שוין
פון פאַרנט אַ שליחה . . .

דער באַס און דאָס אַלטיל
זיי העלפּן אים אונטער;
דער חזן ער האַלט זיך
זיין ניגון באַזונדער . . .

אַ תפילה, אַ ניגון
ווי ס'פאַסט פאַר אַ שליח;
ניט צופיל פאַרשוויגן
ביז גאָט איז מבטיח.

אַזוי פלעגט מען פילן,
אַזוי פלעגט מען האַרכן,
ווי מורמלען אין שטילן,
פון הימל אַ שאַרכן . . .

דאָס נייע בלאַט . . .

נאָך שטורעם־טעג,
דורך צייט'ס אַ שטעג,
דאָס יונגע יאָר קומט־אַן;
ווער ס'שיקט אים איצט
דער האָט געשיצט
זיין גאַנג, זיין ליד, זיין פּאַן . . .

מיט ניי געמיט,
עס ווייסט נאָך ניט
ווי וועלט איז מיד און מאַט;
מיט העלן זין,
אין זיין באַגין —
ער שרייבט דאָס נייע בלאַט.

זאג...

זאג-וואָס עס אַרט דיר, אַז ווער בענקט —
און טראַכט פון דאַנען אין דער ווייט . . .
עס ווערט דאָס לעבן מער פאַרלענגט
און גרעסער ווערט אי אַרט, אי צייט.

ווי גרויס און שיינ מעג זיין דאָס לאַנד,
דאָס לאַנד, וואָס איצט איז זי דיר היים;
און זי געפינט זיך באַ אַ ראַנד,
וואו ס'רוישט דער ים און רופט געהיים.

די בענקשאַפט נעמט דאָך ניט אַוועק
דעם קלענסטן טייל פון שיינקייט דאָ!

די בענקשאַפט ברענגט ביז היגן ברעג
דעם שענסטן טרוים פון יינגסטער שעה!

זיי שפרייטן זיך באַלד אויס — דו זעסט —
די געסעלעך פון יענער זייט;

די שטוב דעם זיידנס, ווי אַ נעסט,
דער טראַקט, וואָס ציט זיך אין דער ווייט.

ס'איז דאָך די ווייט, וואָס ברענגט צו דיר,
צו דיר, מיין נייע ליבע היים;

צו יענעם בוים, ביים היים באַ מיר —
עס פירט דאָך דאָ אַ בענקשאַפטס-בוים...

נאָך אַ יאָר . . .

נאָך אַ יאָר שוין אונטער-וועג,
ביי די טיפע אַפגרונטס-ברעג,
צווישן צייט און צייט;
גלייכער יאָר אין אַלע לענדער,
איצטער ווערט ער ווייטער, פרעמדער,
גיט אין אייביגקייט . . .

איבער אים אַ יאָר אין העל-זען,
איבער אים דורך בערג און פעלזן
יונג און ליב און קלאַר,

קומט אין שוואונג פון אַקאַרשט-צייטן,
קומט צו פאַרן, קומט צו רייטן,
אַלעמענס ניי-יאָר . . .

יונגער יאָר, נאָך-ניט געביטן,
ניט קיין רגע ניט געליטן,

פול מיט פרייד און גליק;
פול מיט טרייסט און מיט אידעען,
אונז באַלערנען, אונז דערפרייען,
מיט אַ נייעסטן בליק.

מיט אידעען און מיט פלענער,
ווי צו מאַכן ליבער, שענער
אונזער וועלט, די ערד.

און דעם מענשן, מין דעם שענסטן,
פון דעם גרעסטן ביז דעם קלענסטן —
האַלטן הויך זיין ווערט.

עס וועט זיין

מיט דעם גאַלד-שטויב פון דעם שפעטער
ווערט דער איצט אויך פול מיט שיינ;
און דו זינגסט אין קאַלטן וועטער
פון דעם זומער, וואָס ס'זעט זיין...

עס וועט זיין נאָך, עס וועט שטייגן, —
וואָס ס'איז איצט, דאָס האַט קיין האַפט;
בייז פון היינט פאַרשעמט וועט שווייגן
פאַר דאָס גוטס, וואָס מאַרגן שאַפט...

היימישע פיר צייטן ...

(וואַרענט)

א לוח אין דער היים
א ספר'ל געהיים...
(אין שול — בלויז ווי א בלאַט
געהאַנגען אויף אַ וואַנט;
אַזוינס איז שוין געווען
פאַר לומדים בלויז באַקאַנט).

און ניט אין צייטן פיר
איז יעדער יאָר געטיילט:
בלויז אין חדשים צוועלף —
אויך וואָר — געציילט...

דעם נאָמען פּרילינג האָט
דאָן זעלטן-ווער דערמאָנט,
די צייכנס פון זיין גאַנג
האָט זעלטן-ווער דערקאַנט.

נאָר ווען דער אייז צוגייט
און ס'גרינט שוין וואו אַ וואַלד,
האָט יעדער שוין געוואוסט,
אַן זומער קומט אַן באַלד!

און פאַר דער רייפּקייטס-צייט,
האָט מען קיין וואָרט געהאַט.
ווען ס'ברוינט פון בוים דער בלאַט,
די צייט פון שטילן האַרבסט,
מען מישט דאָס לוח'ל,
אַ בלעטעלע, צי צוויי,
דאָרט רעדט זיך שוין פון קעלט,
דאָרט זאָגט שוין אַן אויף שניי...

און כסליו שטאַרקע פרעסט,
אין טבת — עטוואָס לינד,
דערפאַר אין חודש שבט
שוין פרעסט און שטורם-ווינט.

נאָר מישט מען ווייטער נאָך —
אין אָדר שפעט אַריין —
דאָן זאָגט דער לוח צו
שוין טעג פון זונען-שיין.

און אויב ביז ניסן צו,
ווערט גוט שוין אַן אַ ברעג —
דער לוח זאָגט שוין אַן
די ליבע זונען-טעג.

וואונדערלעכע צייטן

נייע, וואונדערלעכע צייטן
קומען אַן:

דער פאַרשקלאַפטער וועט צעברעכן
יעדן טראָן.

און די יענע וואָס געטראָגן
האַבן קרוינען
וועלן ווי די פרייע בירגער
ערגעץ וואוינען...

נייע וואונדערלעכע צייטן,
ווי עס האָט
דורך דעם נביאים מויל פאַרשפּראַכן
אונדזער גאָט.

ווי דער ים די ברעגן זיינע
וועט פאַרגיסן
נאָר די מידע וועלט מיט חכמה
און מיט וויסן.

נייע וואונדערלעכע צייטן,
הערט און הערט!
ניט קיין קלאַנג פון בלאַנקע שפיזן,
ניט פון שווערט!
ניט דער בייזער שטאַל און אייזן —
ס'וועלן בלאַנקען
אין די אויגן פון די מענטשן
די געדאַנקען.

נייע וואונדערלעכע צייטן...
אויף די בערג
וועט פון טיפע טאַלן שטייגן
יעדער צווערג.

וואונדער! אויף דער ערד שוין האָבן
זיך באַוויזן
די געפאַלענע פון הימעל —
יענע ריזן!...

חודש אדר

ווי עס קומט דער חודש אדר
מערט זיך, גרעסערט זיך די שמחה;
אינגלעך פריי פארנאכט פון חדר
און מען לערנט בלויז ביו מנחה.

און דאס ביסל, וואס מען לערנט
וועגן אחשורוש מלך,
לערנען אינגעלעך גאר גערן —
באלד פון אנהויב איז שוין פריילעך.

מאכט דער מלך, לויט זיין מאדע,
מאָלצייטן, אַזש ס'בלענדט די אויגן,
פאַר דעם חיל פון פרס, מדי —
לאַנג האָט זיך דער באל געצויגן.

הונדערט אַכציק טעג אינגאַנצן!
פאַר'ן פּאַלק אין שושן דאָרטן,
זיבן טעג צו הוליען, טאַנצן
אין דעם מלך'ס פּאַלאַץ-גאַרטן.

און די מלכה צו פארטרויען
מאכט אַ מאָלצייט גאַר באַזונדער
אין דעם מלך'ס הויז פאַר פרויען —
אַ פאַרשוין איז זי צום וואונדער!

און אַזוי אַלץ ווייטער, ווייטער —
מיט דעם טראָפּ, דעם ווייטן ניגון,
און דער רבי שמייכלט הייטער,
מיט הנאה און פאַרגעניגן . . .

ווי באַפרייט פון זיינע זאָרגן
גייט ער נאָכדעם דאָוונען מנחה,
און מיר, אינגלעך, פריי ביז מאָרגן
לויפן גלייך אַהיים, מיט שמחה . . .

חודש אדר . . . ס'איז נאָך ליכטיק,
ס'פאַלט פון זון נאָך וואו, די פאַסן;
זעען מיר שוין יום-טוב ריכטיק,
ס'זינגט די פרייד שוין אין די גאַסן . . .

דער פורים שפילעך

דאָס ווייב איז קראַנק, דאָך גייט זי אום
און טראַגט דעם ווייטאַק שטיל און שטום
דאָס קינד איז קראַנק און ליגט אין בעט,
און שמאַכט אין היץ און רעדט און רעדט

און יענקל איז אַ שאַרבן אויך,
ער שפייזט זיך נאָר מיט ליולקע-רויך
און מיט אַ קללה פון דעם ווייב:
„אַ בראַך, שלים-מזל, אין דיין לייב!“ . . .

אין שטוב איז פינצטער נאָס און קאַלט,
די ווענט זיי שרייען, דאַכט זיך: גוואַלד!
דאָס אויוועלע, וואָס קוים געהייצט,
שטייט, דאַכט זיך, ביז און אויפגערייצט .

עס קומט די ליבע פורים-נאַכט —
עס האָט זיך יענקל אויפגעוואַכט;
זיין ראָל ער לערנט מיט געפיל,
ער גייט באַלד שפילן „פורים-שפיל“ . . .

„דאָס קינד איז, יענקל, ביטער קראַנק“ —
ער טרייבט מיט גוואַלד דעם ביזז-געדאַט
„עס איז דיין איינציק קינד פאַרביי“ —
און יענקל בלייבט זיין ראָל געטריי.

און יענקל פּראוואוט זיך לאַכן שוין,
באַקומען דאָרף ער דאָך זיין לוינ . . .
עס שטייגט זיין צער, עס פאַלט זיין מוט,
דאָך דאָרף ער היינט דאָרט לאַכן גוט . . .

און יענקל לאָזט דאָס קראַנקע קינד
און גייט דערפרייען אַ רייך געזינד,
און יענקל שפילט געשיקט זיין ראָל:
ער זינגט און לאַכט הויך אויפן קול . . .

מגילת אסתר

ער דערקלערט אונז גאט'ס חסדים:
 „אסתר גרינלעך איז געוועזן,
 בלויז אַ שטראַל פון חן, אַ פאַדעם,
 האָט געלויכטן פון איר וועזן“.

האַבן טאַקע אסתר'ס תענית
 אידן אָפּגעהיט אויף מאַרגן;
 אינגעלעך מיט „שלח־מנות“
 פלעגן דאָן שוין זיך פאַרזאָרגן . . .

היימישער ערב-פּרילינג

עס איז געווען שוין צייכענס,
 אַז פּרילינג קומט באַלד אָן;
 אַ פּויגל אין די הויכן,
 אַ קרייען פון אַ האַזן.

אַ גריסנדיקער ווינטל,
 וואָס רוימט ווי איין אַ סוד;
 אַ שפּילנדיקער הינטל —
 ער לויפט פאַרביי דאָ גראַד.

דעם שכנ'ס בוים — פון ווינטער,
 געוואָרן מיד און מאַט —
 שוין פּלוצים אַ באַגרינטער
 און וואַרניט-וואו אַ בלאַט . . .

אַ רוישן ביי די ראַגן,
 פון קינדער אַ געזאַנג,
 און הערצער אַלע שלאַגן
 מיט יוגנט און פאַרלאַנג . . .

אַ מיידל אַ באַ'חנ'טע,
 זי שיקט דיר פּריי איר בליק,
 און שמייכלען — ליב געמיינטע,
 און צוזאַגן אויף גליק . . .

. . . נאָך צוויי טעג און ס'קומט אָן פורים,
 ס'איז דער יום־טוב גאָר דער בעסטער;
 לערנען מיר בלויז ביז צו־מיטאַג,
 מאַרגן — פּריי, שוין תענית־אסתר.

לערנען מיר בלויז די מגילה
 פּסוקים, פּסוקים־ווייז, כּסדר,
 און ביים לערנען ווערט אפילו
 אויך שוין פּריילעכער אין חדר.

ס'ווערט דערמאָנט שוין המנ'ס „יחוס“ —
 בן המדתא; דאַרף מען קלאַפּן . . .
 נאָר דער רבי בעט בנעימות:
 קינדערלעך, צי וואָס שוין כאַפּן?

מירצעשעם, שוין מאַרגן אַוונט
 וועט איר די מגילה הערן —
 ס'איז דאָך פורים אַזוי נאָענט —
 היינט צו וואָס דאָס לערנען שטערן?

אַבער ביי די רייד פון המן
 פאַר דעם רשע קעגן אידן —
 קאַכט אונז אויף אַליין זיין נאָמען
 און מיר טופן און מיר זידן.

און אַזוי ביז ס'קומט צו שפּאַסן
 און עס פּרייט זיך גאָר דער חדר —
 איבער שושנ'ס שענסטע גאַסן
 מרדכי רייט אין מלך'ס קליידער.

אויף אַ פּערד פון מלך'ס שטאַלן
 זיצט הויך מרדכי — גאָט צו לויבן;
 המן פּירט אים, רופט געפאַלן:
 „זעט ווי מרדכי איז דערהויבן!“

און אַזוי ביז לעצט־קאַפּיטלען,
 גרינגע פּסוקים, אָן קיין קשיא;
 טאַמער יא, איז דאָ אויך מיטלען:
 קוקט דער רבי שטיל אין רש"י . . .

געווען איז דער ווינטער אַ שווערער
און „ער“ האָט גאָר ווייניק פאַרדינט,
אויף מצה באַדאַרף מען נאָך מערער,
גאָר קלאַגן-זיך איז דאָך אַ זינד ...

„ס'וועט זיין מיט גאַטס הילף, זי קען
טרויען,

און אַלץ, וואָס זי דאַרף, נאָך וועט זיין;
און ס'וועט פאַר זיין כּוּס, אליהו'ן —
חלילה, ניט פעלען קיין וויין“.

די אַלמע הגדה

מיט אַ גראַער טישטוך
איז דער טיש געדעקט:
ליגט אַ שטיקל מצה
אַרעם, אָפּגעדעקט ...

אַלע כּוסות ליידיק
און דער לעערער כּוּס
אליהו הנביא'ס
קוקט אָן מיט פאַרדראָס ...

מורמעלט שטיל דער זיידע:
„מ'נעמט די מצות דריי“ ...
אך, אפילו איינע
גיט מען אויך ניט פריי ...

קוקט אין דער הגדה
און ער שמייכלט צו:
„נעם די איי און כּרפּס“ ...
וואו-זשע נעמט מען ... וואו? ...

אויפן פּאָדער-בלעטל
קוקט דער אַלטער, קוקט ...
ווען איז די הגדה
פאַרט געווען געדרוקט? ...

עפעס הייסט זי עסן
פון דער פולער האַנט:
ווען האָט זי געדרוקט זיך
און אין וועלכן לאַנד? ...

דער ערוואַרטעטער טאָג

(יום שכולו טוב)

ווי ווייניק מיר האָבן יום-טובים,
די וואַכעדיקע טעג אַזוי פיל.
מיר וואַרטן אויף יום-טוב און וואַרטן
און בלאַנדזשען און טומלען אָן ציל.

צי ווייסט איר דאָך, אַרעמע מענטשן,
איר, קינדער פון זאָרג און פון פּלאַג, —
עס ליגט נאָך וואו ערגעץ באַהאַלטן
אַ יום-טובדיק איביקער טאָג ...

ער ליגט אין דעם שוים פון דעם הימעל
און גליט אין דער זון פּורפור-רויט;
ער קאָן זיך פאַר אונדז נאָך ניט ווייזן —
עס איז נאָך די ערד פול מיט קויט ...

זי וועט אָבער ריין אַמאָל ווערן —
(דער מענטש — ער מוז העלפן דערצו!)
און גידערן וועט ער פון הימעל
מיט ליכט און מיט שטראַלן און רו ...

פאַר פּסח ...

פאַר פּסח דערפילט מען שוין זומער,
ביים שטעטעלע גרינט שוין דער וואַלד;
דאָס טייכל דערוואַכט פון איר שלומער,
די וויבער דערוויסן זיך באַלד.

עס שטייט שוין ביים טייכל אַ מאַמע
און וואַשט אי די כלים, אי גרעט;
דאָס וואַסער דערפרייט זיך מסתמא —
ס'פלייט, און ס'שטראַמט און ס'רעדט ...

עס קומט אָן אַ מאַמע, אַ צווייטע —
„באַלד פּסח, ווער וואַלט עס געגלויבט! ...
די מצות — דאָס האָט זי שוין גרייטע —
פאַרזאָרגט זיך מיט מצות דעהויפט ...

דער וואונדער ...

... צי איך גלויב אין וואונדער?

וואונדער זיי פאסירן ...

פלוצלונג זעסטו פינקלען

פון דער שטוב די טירן ...

און די שויבן שפיגלען

פון די אלע פענסטער,

דאכט זיך, שוין געשליפן

ווי דער גלאז דער שענסטער.

קומסט אריין אין שטיבל —

דו דערזעסט די דילן,

ווי מען וואלט געמאלן —

און די פארבן שפילן.

(און די ווענט — נאך פריער,

און אזוי דעם באלקן

האט מען ווייס געקאלכט זיי —

און דערנאך זיי בלאנקען...)

און דער זאמד דער געלער —

אויפ'ן דיל באשפרינקלט

ווי פון גאלד די שטויבן —

יעדעס זעמדל פינקלט.

און דאס קליינע שטיבל,

וואו מען וואנדלט-האנדלט, —

אין א קעניג'ס פאלאץ

פלוצלונג איז פארוואנדלט.

אויפ'ן טיש די טישטוך

שוין א אויסגעשפרייטע,

און די אלע מינים

זיינען שוין געגרייטע ...

אונט-צייט, ביים סדר,

אויפ'ן טיש די כוסות.

און דער וויין אין מיטן,

מרור און חרוסת ...

מלך — ווערט דער טאטע,

ווי עס הייסט — א קעניג;

און זיין טראָן דערהויבן —

קישנס דאָ ניט ווייניק ...

און די שטילע מאַמע —

זי געווען וואלט מוחל —

מוז דאָך מלכה ווערן,

ס'לויכט איר גנעדיג שמיכל.

איך אליין — א אינגל —

צו דער מלוכה געהער איך,

פרעג איך די פיר קשיות

און גאָר מוטיק ווער איך.

בין איך א בן-מלך —

טו איך שוין א טובה:

נעם דעם אפיקומן,

נעם אים צו בגנבה ...

און די יונגע שוועסטער

נעבן מיר געזעסן

האָט דערביי געשמייכלט,

שיין, ווי אַ פרינצעסין ...

און אַן איד, אַן אורח,

מיט געבויגטע פלייצעס,

ווערט אַ שני-למלך,

גיט דעם מלך עצות ...

זעט מען דאָך: אַ למדן —

איז זיין וואָרט שוין הייליק,

קריגט ער שוין ביים עסן

גאָר דעם פיינסטן חלק ...

אויפן ניץ

שווימט דאָס קעסטל אויפן טייך,
אויפן גרויסן ניל,
שווימט דאָס קעסטל רוהיק, גלייך,
שווימט דאָס קעסטל שטיל.

און די כוואַליעס רוישן ניט,
יריזן זיך נאָר קוים,
ווי זיי וואַלטן ציטערן
אויפהייבן אַ שוים.

און די כוואַליעס גייען שטיל,
גייען זאכט און לינד,
ווי זיי וואַלטן היטן זיך
טאָן אַ לייד דעם קינד.

אַ די כוואַליעס זיינען דאָך
נישט ווי פרעה הארט:
ניט דערטרינקען וועלן זיי
דעם, אויף וועמען ס'ווארט.

אַ געדריקט, געפייניקט פאַלק
אונטער שטאַרקע הענט,
וואָס עס טרינקט זיך אין זיין שווייס,
ביי די ציגעל-ווענט.

אַ די כוואַליעס זיינען דאָך
נישט ווי פרעה שלעכט,
ניט דערטרינקען וועלן זיי
משיח'ן פון קנעכט.

שווימט דאָס קעסטל אויפן טייך,
אויפן גרויסן ניל,
און די כוואַליעס טראָגן עס
פאַרזיכטיק און שטיל...

דריי דורות

(היימישע אידליעס)

1

דו ווערסט אַמאָל באהעלט
פון צייט, וואָס איז פאַרגאַנגען;
די פריידן פון אַ וועלט
וואָס האָבן דיך געפאַנגען.
די אַוונטן אַמאָל,
די רייד און די געזאַנגען.
דו הערסט דעם ווידערקול
און וואַלט עס צ'ריק פאַרלאַנגען.

2

און איצט דערפילסטו אויך
די פרייד ביי יענעם פייער:
דער הענג-לאַמפ אין דער הויך,
זיין פייער ליב און טייער...
דאָס ליכט, וואָס האָט געשפרייט
אויף ווענט און טיש דעם רונדן,
ווי ס'וואַלט זיך אויך געפרייט,
וואָס מ'האַט עס אָנגעצונדן...

3

עס זיצן ביי איין טיש
דריי דורות, ווי איין עדה;
די קינדער גלויביק, פריש,
אַ טאַטע און אַ זידע.
און וואָס דער זידע זאָגט —
די ווערטער קלוג, געשייטע:
אַ וואָרט און עס פאַרטראָגט
צו צייטן ליבע, ווייטע...

4

פון וואָס ער רעדט איז ווייט,
פון ווערטער שטייגן דורות;
פון ליידין ביז אַ צייט,
פון ביזן האָר און גורות...
און איז אין היינט אריין,
און ברייטער זיך פאַרנומען:
ער טרעפט אויך וואָס ס'וועט זיין,
ווען ס'וועט משיח קומען...

משה

(צו די אידן אין מצרים)

איר אַרבעט פון פרי,
איר אַרבעט ביז שפעט,
בייַן ציגל און ליים:
איר גראַבט און איר קנעט
און מויערט — פאַר פרעה'ן
פאַלאַצן און שטעט.

איך פיל אייער לאַגע,
איך פיל און איך ווייס,
אימ זע אויפן שטערן
די טראַפן פון שווייס.
זיי רינען, די טראַפן,
אַריין אין דעם ניל,
ער ברויזט דאָן און קאַכט
און קען ניט זיין שטיל...

און טיפער, און טיפער
איר זינקט אלץ אין זומפ;
דאָס האַרץ איז פאַרפרוירן,
דער מוח איז שטומפ.
די אויערן פאַרשטאַפט,
די אויגן פאַרשמירט,
איר זעט ניט, איר הערט ניט,
ווי ר'וואַלט ניט געשפירט...

און דאָרט אין דער ווייטענס
געפינט זיך אַ לאַנד,
ווי זייד איז דער הימעל,
ווי פערל דער זאַמד.
דאָרט רויען די ווינטן,
ווי לויטער מוזיק,
דאָס זינגען די פייגל
פון אייביקן גליק —
און איר שטייט געבונדן
אין קייטן, אין שטריק"ן...
עס שטייען די אַלטע

און קנייטשן די שטערן
און שרייען: „וואָס וויל ער,
וואָס לאַזט ער אונז הערן?
וואָס קומט ער צו רייצן
אונדז אויביקע קנעכט?...
שוין לאַנג אַז עס דויערט,
עס בלייבט ביי אונדז רעכט.
אומזיסט גאָר, אַ וועסטו
דיין צונג דיר פאַרדאַרבן,
מיר וועלן בייַן ליים
און בייַן ציגל שוין שטאַרבן“...

טיפער ווירקט עס אויף די יונגע
פרישער איז ביי זיי די וואונדן,
און עס האָבן זייערע הערצער
פלאַמענדיק זיך אַנגעצונדן:

און עס קלינגען יונגע שטימען:
איצט, געקומען איז די צייט,
אונדזער שווערן יאָך צעברעכן
מיט דער לאַנגער קנעכטן־קייט.

אויס דער פרעה, וואָס ער מאַטערט
אונדז אָן אַנפאַנג און אָן סוף:
רויבט בייטאָג די זוך, די ליבע
און ביינאַכט — דעם זיסן שלאָף.

אויס די שוטרעם און די צווינגער,
וואָס זיי גיבן נישט קיין רו,
מיט די פויסטן און מיט בייטשן
צו דער אַרבעט טרייבן צו...

און זיי קוקן ליב אויף משה'ן
פול מיט האַפענונג אין בליק,
און עס ברעכן זיך די קייטן,
און עס רייסן זיך די שטריק.

א נאך-פסח-מאטיוו

היימישער נאך-פסח:

וואָך מיט יום-טוב מישט זיך;

אסרו-חג אויך הייליק —

אויפן טיש — אַ טישטעך . . .

ס'איז געבליבן מזה,

ציילט די מאמע איבער;

ביי דריי צענדליק גאנצע —

דאָס איז איר נאָך ליבער.

איינצושפּאַרן חלות

אויף זעקס-זיבן וואָכן;

מזה איז דאָך חלה —

אויב נאָר ניט צובראָכן.

צו די האַלבע מצות,

צי אַפילו שטיקלעך —

שמייכלט ליב די מאמע

ווי זי וואַלט זיין גליקלעך.

ס'וועט זיין פאַר די קינדער —

דווקא לאַנג נאָך פסח, —

ווילן זיי אַלץ מזה

און עס טוט זיך חושך . . .

און זי מאַכט אַ חשבון

מיט איר גוטן שמייכל —

נוצט קיין טינט און פעדער —

חשוב'ט אויס מיט שכל;

זי איז מיט שבתים

שוין באַזאָרגט ביז שבועות;

און מיט אינדערוואָכן

גלויבט זי אין ישועות . . .

אַנהויב זומער טאַקע —

שטיל איז מיט פרנסה;

ס'איז דער גוי פאַרנומען

מיט זיין פעלד און קאַסע;

מיט זיין שטאַרקן אַקער,

און אויך מיט זיין „בראַנע“;

קויפט ניט און פאַרקויפט ניט,

נאָר ס'איז אַן סכנה.

זי אַליין פאַרזייט אויך

באַלד איר קליינעם גאַרטן

וואָס אַהינטער שטיבל —

גרינס פון אַלע סאַרטן.

און איר מאַן דער משכיל

צעגראַבט די ערד מיט רידל,

און דער רידל שפילט אים

ווי אַ גרינגע פידל.

איז פאַר איר די אַרבעט

ווערט נאָך דעמאָלט גרינגער;

„בראַנעוועט“ די ערד שוין

מיט די אייג'נע פינגער.

און זי מאַכט די בייטן —

בלויז אַכט קליינע בייטן;

זי פאַרזייט די גרינסן

און די טאַכטער — קווייטן . . .

און אַרום ל"ג-בעומר,

ווי ס'פאַסירן ניסים,

קען מען שוין אַ ציבל —

גרינערהייט געניסן . . .

און אַ גרינעם אוגעריק —

זעט מען שוין זיין קומען;

ווי ער רייפט און צייטיקט —

אזש דאָס אויג פאַרנומען . . .

בראשית ברא — הויבט מען אָן,
 אויפדאָסניי — פון אָנהויב אָן;
 דער בעל־קוראָס קול — אַ פלייט
 און דער טראָפּ דאָס האַרץ דערפרייט...
 „בראשית ברא“ און „ויכל“ —
 און עס פאלן שטראַל נאָך שטראַל
 אויפ'ן פאַרמעט ווי אַ ליכט
 און אויף יעדערנס געזיכט...
מיר דאַכט...

מיר דאַכט, איך בין אַ קליינער אינגל,
 איך האָב ערשט אָנגעהויבן לעבן;
 די גאַנצע וועלט איז בלויז דאָס שטעטל
 און שענערס קען פאַר דעם ניט געבן.
 מיר דאַכט, איך בין אַ קליינער אינגל
 און בין נאָך ערגעץ ניט געפאַרן,
 און וואָס איך האָב געזען אין לעבן
 איז ווי דורך כּישוף ניט געוואָרן.
 עס איז געבליבן בלויז דאָס שטעטל,
 אַ גאַנצע וועלט מיט זיבן גאַסן;
 זיי ציען זיך אין מיין זכרון
 ווי זון־באַשטראַלמע, גאַלדענע פּאַסן.
 דער שול־הויף איז דער פּלאַץ דער
 שענסטער,

די שולן פיר — איך זע זיי תמיד;
 צוויי טויבן אויפן ארון־קודש,
 צוויי לייבן הויערן ביים עמוד...
 דאָס טייכל קלאָר און ריזלט פריילעך
 מען קען זיך אין זיין וואַסער שפיגלען;
 די ווינט־מיל איז דער גרעסטער וואונדער;
 עס דרייען זיך אַליין די פליגלען.

דער וויסטער וועג — צום וואַלד
 צום גרינעם,
 אַהין שוין מוז מען גיין צוזאַמען.
 און הינטערן וואַלד איז ענדע וועלט שוין
 און ס'הויבן אָן זיך ווייטע ימ'ען...

איסרו־חג...

נאָך די יום־טוב־דיקע טעג
 איז נאָך דאָ צו זיי אַ שטעג;
 ס'איז נאָך דאָ אַ טאַג צו טרייסט —
 „איסרו־חג“ — אויך יום־טוב הייסט...

ווען ס'זאָל פּלוצלונג ווערן אויס,
 וואַלט די בענקשאַפט זיין צו גרויס.
 ליגט דער טישטוך אויפ'ן טיש —
 איז פון יום־טוב דאָך אַ גריס...

און די זון, ווי דורך אַ טיול,
 קוקט נאָך יום־טוב־דיק אין שול;
 שיינט אין שטיבער אויך אַריין;
 זאָל נאָך וואַרעם, ליכטיק זיין.

און די מוטער אין דעם הויז,
 קוקט האַלב־יום־טוב־דיק נאָך אויס.
 גרייט נאָך מיטאַגס מאַלצייט צו
 מיט אַ יום־טוב־דיקער רו...

און דאָס דאווענען אַליין
 איז נאָך מיט'ן יום־טוב'ס חן.
 נאָך שמונה־עשרה — גאָט באַהיט —
 זאַגט מען נאָך קיין תחנון ניט... ..

יעדעס קינד אין שטוב איז קלוג
 און סימנים ווייזט גענוג;
 יום־טוב גייט אַוועק — דאָך ניט... ..
 איסרו־חג ווערט אָפּגעהיט...

און נאָך איסרו־חג — טרעפט אַפט
 קומט דער פרייטאַג, וואָס מען האַפּט;
 און דער טאַג — ער טוט אַ יאָג;
 שבת בראשית — שענסטער טאַג...

וואָס עס טוט זיך דאָן אין שול,
 צי ביים מנין — פריידן־פול... ..
 ווי ביי שמחת־תורה, ערשט,
 ביי דער תורה — פרייד באַהערשט...

פ ר י י ד

איך האָב געגרייט זיך און געגרייט,
געגרייט זיך לאַנג...

און אַט געקומען איז די פרייד
אויף מיין פאַרלאַנג.

איך האָב די האַנט איר אויסגעשטרעקט,
זי אָנגעקוקט,

און נאָכדעם שטילערהייט געפרעגט
און אָפּגערוקט :

ווי לאַנג פאַרבלייבסטו, פרייד, מיט מיר?
זי האָט געלאַכט :

„איך בלייב ווי לאַנג דו ווילסט מיט דיר“..
איך האָב געטראַכט...

נאָך פּסח ...

נאָך יום־טובֿ'דיקע טעג פאַרקלערטע,
עס איז אי אומעטיג, אי גוט ;

די רו איז איצט שוין אַ פאַרווערטע,
און אויך די אַרבייט רופט אָן מוט ...

די שיינע קליידער מוז מען בייטן,
דאָך רעכנט מען דאָך אויס דערביי :

עס וויל זיך ווייזן נאָך פאַר לייטן
אין עפעס יום־טובֿ'דיקס און ביי ...

אין הויז — נישטאָ שוין וואָס צו נאַשן,
דאָך עפעס גוטס מוז וואו נאָך זיין,

און פון דעם יום־טובֿ'ס אַלע פּלאַשן —
נאָך ווינקט אַ האַלבע פּלאַש מיט וויין.

עס קוקט דער וויין אַרויס מיט חידוש,
ווי קומט ער דאָ — פון ווייטסטן שטאַם ;

עס וועט שוין, מירצע שם, אויף „קידוש“
און אויף „הבדלה“ זיין, מסתם ...

די מאַמעס ציילן וואָס געבליבן
פון יום־טובֿ'ס שפייז, דאָס איז דערהויפט ;

ביי וועמען גאַנצע מצות — זיבן,
באָ אַנד'רע מער — ווער וואָלט געגלייבט!

וועט מען אַ שבת איבערקומען,
ווייל גלייך נאָך יום־טוב איז מען קאַרג ;

געבליבן ניט קיין סך מזומן,
דאָס „שבת־מאַכן“ — שווער, אַ באַרג ...

און זומער גייט — שווער די פּרנסה,
דער פּויער אַרבייט שוין אין פעלד ;

נאָר זאָרגן טאָר מען ניט, נישקשה —
ס'וועט גאָט פאַרזאָרגן שוין זיין וועלט ...

אַלע ליבע זאַכן

אַלע ליבע זאַכן

ווייסן מיר פון דאָרטן ;

ברונימער און הויפן,

באָ אַ שטוב — אַ גאָרטן ...

סעדער — קליין, באַשיידן

וואַקסן זומער פּרוכטן,

עפל — טעם גן־עדן,

באַרנעס, ברוינע, דופטן.

באָ אַ שטוב אַ גאַניק —

יעדער שוועל צו שיצן ;

אויף די טרעפ אַ תּענוג

איז געווען צו זיצן.

ווייבלעך נאָכ'ן קאַכן,

קומען דאָרט זיך סוד'ען ;

פון פּרנסה־יאָכן

קומען מאַנסביל רעדן.

יונגע מיידלעך לאַכן,

קוקן קלוג זיך איבער,

ווען פאַרביי דעם גאַניק

גייט אַ יונג פאַראיבער ...

צי אַ יונג אַ חתן,

צי אַ יונג אַ פּרייער —

האָט זיי אי פאַרדראָסן,

אי געווען זיי טייער.

„חם איז פראַסט און יפת אידל —
אַבער שם — דאָס איז דער איד!“
ס'איז דעם רבי'ן ליב דס פשטל,
און דער ניגון העלפט נאָך מיט ...

באַלד און ס'האַט גאַטס וואָרט געטראָפן,
קוואַלן פון דעם תהום זיך שפאַלט;
הימעלס פענצטער — אַלע אָפן,
און אַ רעגן גיסט און פאַלט ...

אינגלעך — זיצן מיר אין חדר,
צווישן ווענט און אונטער דאָך;
דאָך עס פילט דאָ, דאָכט זיך, יעדער
ווי מקוים ווערט די זאך ...

צווייטער קאַפיטל

נאָך פאַר רש"י, פאַר גמרא,
צווייטער זמן אין חדר דאָך,
ס'גייט די פרשה שוין חיי שרה,
און מיר לערנען נח נאָך.

אברהם אבא, דער מלמד,
האַלב אַ „דרדקי“ — צום שפאַס,
נאָר זיין שטים איז ווייך, ווי סאַמעט
און זיין ניגון קלינגט אין גאַס.

און ער איז אויך הויך־געוואַקסן —
אַן אַסאַבע, מיט אַ קאַרק,
ניט קיין בייער, ניט קיין עקשן,
מעג ער אויסזען מער נאָך שטאַרק.

ער באַווייזט קיין לומדות אויכעט,
פרעגט קיין קשיא אויך ניט אָפט;
און אפילו ניט אין „נח“,
ווען ס'האַט גאַט די וועלט באַשטראַפט.

אין חדר

(חומש-מעשה'לעך)

אַנהויב־זמן, שוין אינדערוואַכן,
און אין חדר — ווידער גיין;
קינדער האָבן דאָך בטחון —
חומש־מעשהלעך, ווי שוין!

ערשטע סדרה איז מיט אדם,
און אַז ס'קומט די צווייטע וואָך
ציט זיך וואונדערלעך דעם פאַדים,
פרשה נח — שענער נאָך!

נח איז אַ מענטש אַ צדיק,
און אַ פרומער אין זיין דור
(און אין היינטיקן אַוודאי),
איז מיט גאַט געאַנגען נאָר ...

נח האָט דריי זין געבאַרן;
שם און חם און יפת נאָר ...
און דאָס לאַנד אין יענע יאָרן
איז געווען פאַרדאַרבן גאָר ...

און ס'האַט גאַט געזאָגט צו נח:
כ'ברענג באַלד אַלע לייבער אום;
ווייל בלויז אומרעכט, רויב און כוח
הערשט אין לאַנד דאָ אומעטום ...

מאָך זיך דו אַ תבה איצטער,
און פון פּימסענהאַלץ — באַגרינד!
וועסטו בלייבן אַ געשיצטער
מיט דיין גאַנצן הויז־געזינד.

און גאַט זאָגט אים וויפיל גאָרן,
ווי די גרויס און ווי די ברייט;
ער זאָל זיין אין טעג פון צאָרן,
זיין מיט אַלעם אַנגעגרייט ...

און אויך וועם אַריינצונעמען
אין דער תבה, זייער היים;
קיינעם זיי ניט צו פאַרשעמען —
חם און יפת — גלייך ווי שם!

זעהן, ווי האַלט עס מיט'ן וואַסער ;
זעהן, כאַטש וואו אַ שפיץ פון בוים.
אַבער נח ווערט אַלץ בלאַסער,
ס'קומט דער ראַב ניט מער אַהיים.

ס'איז ניט מער דער ראַב געקומען,
נאָך קיין מעגלעכקייט פאַר מייל ;
האַט שוין נח דאַן פאַרשטאַנען :
קיין פאַרגרינגערונג דערווייל.

שיקט ער דאָך די טויב אין נויטן,
קומט זי צ'ריק פון מבול'ס גרויל ;
שיקט ער זי צום מאַל צום צווייטן—
ערשט זי ברענגט אַ בלאַט אין מויל.

און צום דריטן מאַל ער שיקט זי,
איז זי ניט געקומען מער ;
זינגט דער רבי אַ באַגליקטער ;
„ס'הייסט—ס'איז טרוקן שוין די ערד“!

אַך, אַ פרייד און אַ ישועה !
אויס פון מבול שוין דער פיין.
האַט שוין גאַט געטאַן אַ שבועה :
ס'וועט שוין מער קיין מבול זיין.

האַט שוין גאַט געשענקט זיין ברכה
פאַר דעם לאַנד און אַלע לייט,
און ס'האַט נח און משפּחה
פון דער תּבה זיך באַפרייט.

האַט געזאַגט גאַט טיף דערבאַרעמט :
לעבט שוין גליקלעך אויף דער ערד ;
זייט און שניידט ! אין קעלט און וואַרעם,
טאַג און נאַכט — ניט מער צעשטערט.

כ'וויי אין וואַלקן אייך אַ בויגן,
דאָס דערמאַנט זיך, און ניט שרעקט—
ווען איר זעט דעם רעגנבויגן —
אַ דער מבול איז געעקט ...

ס'איז דער מבול ניט די הויפט-זאַך,
כאַטש געווען איז דאַן אַ גרויל !
דאָך די תּבה, קוים עס גלויבט זיך,
מאַלט דער רבי מיט אַ קויל.

ס'האַט די קויל אַן אַפגעקילטע
פון דעם אויוון אים דערלאַנגט,
זי אַן אישה ניט קיין פּראַסטע,
האַט דער רבי איר באַדאַנקט.

מיט אַ קויל אַן אַפגעקילטע
וואַקסט די תּבה אויפ'ן טיש ;
זיין פאַנטאַזיע אַ צושפילטע —
מאַלט ער זי ניי און פריש ...

יעדער גאַרן, יעדער חדר,
וואו די חיות, וואו די פי ;
און אַזוי געמאַלט כסדר
גאַר אַן טראַכטן, בלויז אין פלי ...

ניט אַריינגעקוקט אפילו
אין דער פרשה וואָס באַקאַנט,
ווי אַ שמונה-עשרה-תּפילה,
וואָס ער „זאָגט“ ביים מזרח-וואַנט.

און די אינגלעך — אויך דער קלענסטער —
זעען דעם וואונדער אַלע גלייך ;
און זיי ווילן זען די פענסטער,
אַט דעם צוהר, וואָס ער שיינט ...

דריטער קאַפיטל

עפנט נח אויף דאָס פענסטער
פון דער תּבה, וואָס זי האַט,
ערשט קיין טרוקן אַרט, קיין קלענסטער,
ס'איז נאָך אַלץ אין צאָרן גאַט.

און קיין פייגל פליט שוין אויך ניט,
ניט דער אַדלער—שטאַרק און גרויס ;
ווערט דערשראָקן דאַן שוין נח
און ער שיקט דעם ראַב אַרויס,

דער פרומער מאן האט זי אַמפּאַנגען
און פאַר אַ ווייב דערנאָך גענומען.

עס איז אַרויס פון זיי פיל שטאַמען,
ביז דוד'ס שטאַם — אין ליכטיק לעבן...
— „פון דוד וועט משיח שטאַמען“ —
האַט פרום דער רבי צוגעגעבן...

א ליר וועגן רות...

שרייבט נאָך, שרייבער, אויך אַצונדער,
מעשיות — יעדערער באַזונדער;
שרייבט די גרעסטע, שאַפט די קלענסטע,
מעשה — רות בלייבט אַלץ די שענסטע!

ס'האַט ניט קיין געזאַלבער דיכטער
פון אַמאָל „אין טעג פון ריכטער“ —
און ביז היינט די שעפּער־ריין
שאַפן נאָך אַ רות באַוויזן.

און אין יענער צייט אפילו
די באַרימטע „שמשון־דלילה“,
וואָס איז וואונדערלעך און הערלעך —
גלייכן זיי צו „רות“ איז שווערלעך...

ס'גייט ניט בלויז אין די געשיכטן,
נאָר אין פשטות פון דעם דיכטן,
גלייך אַ טייכל פליסט נאָטירלעך,
און ווי איידל, טיף און צירלעך...

און די אַלע מידות וואוילע
וואָס עס קומט ארויס ממילא —
גוטסקייט, פריינטשאַפט, טרייהייט טיפע
אין דער וואונדערלעכער סביבה.

און דערצו די שיינקייט, טוגענט
נעמי — עלטער, רות — אַ יוגענט,
און ווי ביידע ליב זיי ריידן
ווען עס קומט זיי אויס זיך שיידן...

פאַר שבועות

פערטער קאַפיטל

דאָס פלעגט פאַר שבועות־צייט פאַסירן:
דער שטרענגער רבי ווערט אַ טרוימער...
דער חדר מיט די פענסטער, טירן
ווערט פרייער, אַפענער, גערוימער...

די גמרות — אויפ'ן טיש, ביים ווינקל—
פאַרמאַכט דערווייל—אויס יעדע קשיא...
דעם רבי'ס קול איז קלאַר, מיט פינקל—
ער קוקט אפילו נישט אין רש"י...

די אַלע ווערטער ווי דערפרישטע,
עס לערנט־זיך, עס זאָגט־זיך גרינגער...
דער ענין איז ניט קיין פאַרמישטער,
דער רבי דרייט ניט מיט קיין פינגער.

מיר לערנען רות! ס'איז גרינג כסדר,
און מילד, ווי ס'ווינטעלע אין דרויסן;
דער שאַרפסטער אינגעלע אין חדר
קיין קשיא פרעגט, קיין תירוץ אויסן...

מיר גייען־נאָך דעם גוטן רבי'ן,
און רות, און נעמי אין דערמיטן;
אַט קומען מיר שוין אין בית־לחם
וואו בויעז'ס גערשטן ווערט געשניטן.

אוועק אַ טאָג פון שניט, אין זומער,
די זון צו מערב איז פאַרגאַנגען;
מיר זעצן זיך מיט רות דער פרומער
און עסן די געברוינטע זאַנגען.

און באַלד קומט־אַן אין פעלד דער בויען—
דער רבי קען אים פאַר אַ רייכן—
ער פרעגט: ווער איז זי? ערשט אַ
מואַב'ס

ער רעדט מיט איר ווי מיט אַ גלייכן.

און נאָכדעם איז זי שטיל געגאַנגען,
צו בויעז'ס שייער, שטיל געקומען;

ערפה אויך — די שנור די צווייטע, גיין מיט נעמי'ן אויך אַ גרייטע, פּאַלגט דאָך ענדלעך — קערט זיך ווידער צום לאַנד מואב, צו די ברידער.

צו געשיכטע, צי אידיליע — ס'האַט קיין נאָמען ניט אפילו; אין איר שטילקייט, אין די דופטן שטעקט איר כוח, שוועבט אין לופטן.

רות דאָך קעמפט מיט אַלע קרעפטן, זיך אין נעמי'ס פּאַלק באַהעפטן, און אין זעלבן גאַט פון נעמי'ן וואָס פול וואונדער איז זיין נאָמען . . .

ס'האַט דעם דופט פון גרינסטע לאַנען, און פון פעלדער ווייט פון דאַנען, און פון אַלץ וואָס שיין זינט דאמלט איז אין איינער רות געזאַמלט . . .

נאָך גרינס

1

נאָך צווייגעלעך קינדער, אין וואַלד לאַזט זיך גיין — און פריילעך מיט לידער כסדר, אַזוי ווי עס וואַלט אויף דער וועלט ניט געווען — קיין רבי, קיין קאַנטשיק, קיין חדר.

נאָך צווייגעלעך, קינדער, נאָך צווייגעלעך גייט, און פּוצט אויס די אַרעמע שטיבלעך; דער וואַלד איז ניט ווייט, הינטערן שטעמל ער שטייט און קוקט אַזוי ווייך, אַזוי ליבלעך.

פאַרוואונדערט וועט ווערן דער אַלטער, דער וואַלד; וואָס טוען דאָ אידישע קינדער? — דערציילט אים: ס'איז שבועות — דערציילט עס אים באַלד; און זאָל אים ניט זיין צו קיין וואונדער . . .

און זוימט אייך וואָס לענגער און רייסט וואָס מער אָן — ניט האָט פאַר די טאַטעס קיין מורא; היינט מעגט איר אין וואַלד זיין, מ'וועט גאָר נישט אייך טאָן — עס איז דאָך לכבוד דער תורה!

שבת שירה

(עראינטרונוגען אין פערזן — היימישע
אידיליע)

ווער געדענקט דעם שבת — ווינטער,
ווען מען ליענט פרשה בשלח?
מאמעס ווערן מערער מונטער,
יעדע מאמע — גוט, א מלאך

און די אינגלעך — הערט א מעשה,
ס'פינקלען פול מיט פרייד די אויגן;
ס'גייט ניט איין זיי קוגל, קאשע,
ניין — דאס גיט מען היינט די פייגל.

אך, די אַרעמע אין ווינטער,
פייגעלעך — אין קעלט געבליבן;
ניט געפלוין טייכן הינטער,
אין א וואַדעם לאַנד, א ליבן.

פאַלט אַרויס אַ שניי — נאָך ערגער,
פלויט און בוים און דאָך פאַרווייטעט,
און דער גאַרטן — שניי פול בערגלעך,
און עס שטורעמט און עס ווייעט...

אינגלעך קליינע העלפן גערן
זיי מיט זייער שפיין אין חדר;
וועמעס מאמע האַלט־וואו קערנער,
שפיין מען פייגל אָן כסדר.

ברעקלעך, קערנער — בלויז געציילטע,
און פאַרבאָטן איז דאָס שפּילן;
טיילן שפיין אין טעג אין קאַלטע
קען מען, קינדער, זיך פאַרקילן.

און דער רבי רופט פון חדר,
און די מאמע רופט פון פענסטער;
פון די אינגלעך פאַלגט דאָך יעדער,
מעג ער זיין נאָך גאָר דער קלענסטער...

אַבער שבת, פרשה בשלח,
צי נאָך שענער: שבת שירה.

ווערט דער טאַטע אויך אַ מלאך
און די מאמע ווערט אַ גבירה...

לויכט איר פנים ליבער, העלער,
צוליב שבת־שירה וועגן;
טראַגט דאָס אינגל פולע טעלער,
און ער דאַרף ביי איר ניט פּרעגן.

ניין, זי הייסט אַליין אים טראַגן —
אַזאָ ליבלעכע, געטרייע;
— טראַג זיי קאַשע — פלעגט זי זאָגן —
זיי די פייגעלעך מחיה!...

און דער טאַטע ווי פאַרוואַנדלט,
עפנט־אויף דעם שפייכלער תבואה;
אויפן הויף — פאַר וואָך און האַנדל —
פאַר די פייגל אַ ישועה!

און די פייגל פון אַרומעט,
הויבן־אָן צו פליען, שפּרינגען;
אויס מיט ווינטערדיקן אומעט,
הויבן־אָן אַ דאַנק־ליד זינגען.

די לעצטע גאס

די לעצטע גאס פון שטאָט,
די לעצטע הויז פון גאס;
נאָך שטאַטישן גערויש
קוקט אויס דאָ ווי אַ שפּאַס.

די הייזער אַזוי קליין,
די שכנים אַזוי שטיל;
דערפאַר ווי ברייט דאָס פעלד
און הימל אַזוי פּיל.

און וואו די קוקסט זיך אום,
דיין אויג זיך העלט און קוועלט;
דאָ ענדיקט זיך די שטאַט,
דאָ הייבט זיך אָן די וועלט.

דער נס אום שמחת-תורה

אין היים אונזער ליבער,
וואָס וועקט אונזער בענקשאַפט,
געוואוינט אין די שטיבער
אין קליינע — אין ענגשאַפט.

אַ פאַרהאַנג — צו שיצן —
דאָס הייסט שוין אַ חדר,
און אַפּטמאַל — אין מיטן,
דער אַלמער פון קליידער.

אַמאַל — זיי געביטן;
דער פאַרהאַנג איז רייכער;
דער אַלמער אין מיטן
אַלס חדר שוין גלייכער.

דער טאַטע דער יחסן
פלעגט אַפט זיך פאַרקלערן;
„דאָס קינד האַלט אין וואַקסן“,
מען דאַרף איר ניט שטערן . . .

זי ברייטערט די דירה,
אין שטיבעלע ענגן;
די חבר'טעס אירע
זיי קומען פאַרברענגען.

אין שבת — זיי קומען,
ווי יוגנט — צו טאַנצן;
איז דאָן שוין פאַרנומען
די דירה אינגאַנצן.

גייט טאַטע מיט מאַמען
אַרויס, ווי שפּאַצירן,
און קינדער צוזאַמען
די פרייהייט דערשפירן.

די מאַמע, זי ווייסט דאָך,
מען קען זיך פאַרלאָזן;
דער טאַטע, ער טרייסט זיך;
מען איז ניט צעלאָזן . . .

און וואָס קען מען שטערן
אין אַרימקייט טריבע,
עס קען דאָך אויך ווערן
אַ שידוך — אַ ליבע . . .

און באַלד נאָך יום-נוראים,
פיר טעג בלויז געבליבן,
אַ סוכה צו בויען
אויף גאַנצע טעג זיבן.

בלויז זיבן צו „זיצן“,
ווי ס'הייסט אונז די תורה,
און נאָכדעם זי שיצן —
ביז נאָך שמת-תורה.

עס קומט שמחת-תורה,
און ס'וויילט זיך נאָך טוליען;
ס'גייט אַ ווינטער פול מורא,
איז דאַרף מען היינט הוליען . . .

אַט דאָס איז אַן ענין,
דאָס קליגסטע, ווי ס'פאַסט זיך;
דער טאַטע ביים מנין —
אים דאַכט, ער אַ גאַסט איז . . .

אין טלית אין זיינעם,
כאָטש געטראָגן שוין יאָרן,
ער וויקלט אינאיינעם
זיך מיט „כל הנערים“ . . .

אין איין שמחת תורה —
די גאַס האָט געקלונגען;
דעם „חתן התורה“ —
אליין אַפּגעזונגען . . .

די ווערטער די שענסטע,
דער ניגון פול האַפּן —
געשוועבט דורכן פענסטער,
וואָס ס'איז געווען אַפּן . . .

האָט ער שוין געלאָדן
 ביים מנין דעם רייכן
 די פריינט קאָמעראַדן,
 צו אימ, פון זיין גלייכן . . .

די געסט דאָך — ניט גלויבן
 וואָס הייסט עפעס גרעסער?
 די שטוב גאָר זיי לויבן —
 אין שטוב איז דאָך בעסער . . .

פאַרשטייט זיך, געוויזן
 די סוכה — שוין ליידיג;
 ניטאָ די אושפיזין,
 דאָך זעט נאָך אויס פריידיג . . .

און גאָר אָן פאַראיבל,
 אין גאַס שוין באלד מנחה,
 פון סוכה אין שטיבל
 מען לאָזט זיך מיט שמחה . . .

„דו וואוינסט דאָך גאָר, זלמן,
 אַזוי ווי אַ מאָנאַרכע,
 איך האָב ניט געזען ווען
 אַזאַ שטוב, אַזאַ רחבות!...“

דער טיש ניט-געדעקטער —
 איז קען מען אים דעקן,
 די ווייב צי די טעכטער,
 גאָר שטיל, ניט דערשרעקן . . .

און נעמען שוין זינגען,
 גאָר ניט אויפצוהערן —
 ביז ס'הויבן-אָן פינקלען
 אין הימל די שטערן . . .

די ווייב, מיט אַ שמיכל —
 ס'איז דאָך שמחת תורה;
 איר מאָן אַ בעל-שכל,
 אַ דאַנק איז דעם בורא . . .

די נייע פּאָן

אין סוכה געפירט זיי —
 אין שטוב טאַקע פאַסט ניט;
 די סוכה פאַרצירט שוין
 ווי קינמאָל פאַר געסט ניט . . .

הער, מיין קינד, דעם גרויסן וואונדער,
 וואָס אַ פּאָן באַדייט;
 אין אַ טיפּער הייל, באַזונדער
 זיצט די מוטער „צייט“.

פון שטוב געבראַכט שטולן
 און בענקלעך ביז קלענסטן,
 און טעלער אין פולן —
 מיט כיבוד דעם שענסטן . . .

זיצט זי דאָרטן שטיל און אַרטיג,
 וועב-שטול איז איר טראָן,
 און זי וועבט און מאַכט דאָרט פאַרטיג
 גאָר אַ נייע פּאָן!

די וויין פון דעם קידוש,
 די וויין פון הבדלה;
 און זעט נאָר דעם הידוש —
 אויך ווישניק — אין ראַלע . . .

ליבסטע פאַרבן, שענסטע קווייטן
 וועבט זי דאָרטן אַיין,
 פאַר דעם נייעם טאַג זי גרייטן,
 וואָס עס דאַרף נאָך זיין . . .

די סוכה אַ גרויסע,
 פון שטיבל נאָך בעסער;
 און מאַכט מען אַ כּוּס'ע —
 פון שטוב ווערט זי גרעסער.

אַלע האַפּנונגען, באַגערן,
 וועבט זי אויס — די צייט;
 ווי די פּאָן וועט פאַרטיג ווערן —
 ווערט די וועלט באַפרייט.

א התונה שבת נחמו

דער פרייליכסטער שבת פון אלע,
איז שבת נחמו, גאָר אַ לויטערע פרייד,
ניט נאָר ביי אַ חתן-און-כלה,
וואָס האָבן געוואַרט, זיך געגרייט ...

אויך אַרעמע קלעזמער — זיי פלעגן
ביו שבת נחמו זיין פאַרבענקט,
און גלייך ווי פאַרצייטן אויף וועגן—
די פידלען אויף ווענט אויפגעהענגט ...

ניט רירן קיין סטרוגע, צי נאָטן,
צי נעמען אַ פלייט צו דעם מויל;
ניט נאָר ווייל געווען איז פאַרבאָטן—
דער טרויער, דער חורבן, דער גרויל ...

אַזוי אַ גאַנץ זומער זיך היטן,
פון פידל, פון פלייט ניט קיין קלאַנג;
אַ חתונה-שפילן פאַרמיטן,
טעג ציען זיך אומעטיג, לאַנג ...

דאָך לייענט מען באַלד די הפטורה
פון נביא ישעיה — נחמו,
פאַרשווינדט יענע וואָך שוין די מורא—
די פרייד קומט אַלץ נעענטער צו.

עס לויכטן שוין טעג, און אין לופטן
שוין קלינגט, ווי פון פידל אַ טאָן;
אין גאַס, וואו אַ כלה — דאָרט דופט שוין
דער טאָרט און דער לעקעך מיט מאָן ...

און ס'קומט שוין אַן נעענטער אַ גרימפלען
פון גאַס, וואו אַ קלעזמער דאָרט וואוינט;
עס קלינגען די טאַצן, די צימבלען
אין „פראַבע“, די „שטיק“, ווער ס'געדענקט.

און שפעטער שוין קומט די קאָפעליע
צו הירשל דעם פידלער אין הויז;
זיין טאַטע, דער אַלטער ר' אליה,
גייט כלומר'שט אין מאַרק דאָן אַרויס.

די קלעזמער זיי דאַרפן קיין פולע —
אַ קעלישאַק „לחיים“ געמאַכט ...
און פריער מען טוט שטיל אַ הוליע,
נאָך איידער די „פראַבע“ געמאַכט ...

„קאַלדוניע“—דער פידלער דער צווייטער,
קורצזיכטיק, אַן נאָטן ער שפילט;
דאָך איז ער דער ערשטער אַ גרייטער
צו שפילן אַזוי ווי ער פילט ...

און פרייטאָג בייטאָג שוין פאַרטיילט מען
מיט קלעזמער — צו חופות צו פיר;
פאַר איטלעכער חתונה וויילט מען
די צייט און די שפילער פאַר איר ...

אַ חתן

אין בית-מדרש, אין פרימאַרגן,
אין אַ מאַנטאָג, אין אַ בלייכן;
אַנהויב וואָך, וואָס קומט מיט זאָרן
און פון וואו קען פרייד דען גרייכן?

און דאָס דאוונען — אַזאַ לאַנגער;
„לאַנג-וואו-רחום“ און נאָך „תחנון“ ...
און דער ניגון ווערט נאָך באַנגער
שוין ביים אַנהויב פון דעם דאוונען ...

אַבער ניסים טרעפן שטענדיק;
ס'קומט אַ חתן, שטיל, באַשיידן;
און ער שפיגלט-אַפּ אויף יעדן
זיינע האַפנונגען און פריידן ...

און דאָס דאוונען ווערט שוין פריילעך; ...
לאַנגע תפילות — אויסגעשלאָסן ...
ס'איז דער דין אַז — ווי אַ מלך
קומט אַריין אַ בחור-חתן.

ערשט די וואָך וועט זיין די חופה,
און די וועלט פאַר אים נאָך אַפן
קען ער — ווי אַמאָל די דאוונער —
אויף די שענסטע גליקן האַפן ...

א תשרי-טאג

א תשרי-טאג, ווי פאר א רעגן,
און אויפ'ן הימל וואַלקנס ציען;
און פייגל שטיל-פאַרזאָרגטע פליען
און שטעלן-אַפֿזיך, ווי צו איבערפרעגן:

צי פליען ווייטער, אָדער דאָ פאַרבלייבן?

זיי קוקן אָן זיך שטום:

ס'איז האַרבסטיק אומעטום;

צו וואָס זיך ווייט אַרומצוטרייבן —

וואו בעסער איז — ווער קען דען וויסן?

דאָך פליען זיי אין ווייט . . .

איך קוק זיי נאָך אַ צייט,

און שיק זיי אַ פאַרבענקטער מיינע גריסן...

י ע נ ע ...

יענע ווינטעלעך די שטילע,

אין דער אלול נאַכט,

און די שול, און דער בעל תפילה —

אַלץ האָט אויפגעוואַכט.

אין דעם רושיק לאַנד און ווייטן

זעסטו ווידער זיי,

און עס לעבן אויף די צייטן

פון דיין פרייד און וויי.

ווי זיי קומען נאַכאַנאַנדער,

יענע נעכט און טעג —

אין דיין לעבנס לאַנגען וואַנדער,

אויף דיין נייעם וועג!

ווי עס לויכט נאָך יענער שימער

פון די אַלטע ווענט!

דאָס פאַרלאַשענע אויף אימער

צינדט זיך אָן און ברענט!

און ווי ווייט דו ביזט פון אַלטן

און ווי נאָענט דאָך,

און אַנטרווענע געשטאַלטן

גייען אַלץ דיר נאָך! ...

שופרות

(נ"י ראש-השנה-ליד)

שופרות שאַלן ווי טראַמפייטן:
פריי וועט זיין דער מענטש פון קייטן;
און דער שטן — אַפגעטראַטן,
רעדן שלעכטס — אים ניט געראַטן.

פריי אין לעבן, פריי אין פרידן,

און דער האָס וועט מער ניט זידן;

אַלע וואַגלעך ווייטצעשפרייטע,

קומען שוין צוריק דערפרייטע.

יעדע היים איז ווידער טייער,

און ביי יעדנ'ס אויוון — פייער,

און ביי יעדער שוועל — געזאַנגען,

נאַנטן, ווייטן — צו אַמפאַנגען... .

ערב ראש השנה... .

(א חסידישער מאָטיוו)

אין מיין שטעטלע צום רבי'ן,

פלעגן אַנפאָרן די חסידים;

קומען-אַן ווי אויפצולעבן,

ווי אויף הייליקע ירידים... .

ניט צו האַנדלען דאָ קיין סחורה,

ניט צו מאַכן קיין געשעפטן;

נאָר צו הערן רבי'נס תורה

און באַקומען נייע קרעפטן... .

ניט בלויז הערן — זיין געשטאַלט זען,

זיינע אויגן און זיין מינע;

און זיין בליק — אין האַרץ באַהאַלטן

ווי אַ שטראַל מזיוו השכינה... .

און דערנאָך אַהיים צו קומען —

סיי צו האַנדלען, סיי צו מלאכה —

זאָל אין אַלץ זיי וואויל באַקומען

רבי'נס בליק און רבי'נס ברכה... .

די קערה

אלע ערב יום-כפורים,
איידער ס'פלעגט די זון פאַרגיין,
פלעגט אין פאַרהויז פון בית-מדרש
אויסגעשטעלטע טישן שטיין.

און די טישן פול מיט קערות,
אויסגעשטעלטע אין דער ריי;
זיין נדבה וואַרפט דאָרט יעדער
ווער עס גייט דעם טיש פאַרביי.

„פאַר די אידן אין „מאַראַקאַ“
און „פאַר די ברידער אין דער ווייט“,
און „פאַר שייך פאַר אַר'מע קינדער“
און „פאַר האַלץ פאַר אַרעמע לייט“.

און „פאַר קראַנקע קינפעטאַרינס“
און „פאַר אידן יורדים סתם“;
„פאַר עגונות, וועמעס מענער
„לעבן ערגעץ איבערן ים...“

יעדער צעטל אין דער קערה
איז אַן אומגליק און געשריי;
יעדער אויפשריפט אין דער קערה
פלעגט דערמאָנען וועגן זיי.

ביז די קערות פלעגן ענדליך
ווערן אַנגעפילט מיט געלט,
אידן זיינען ווידער אידן
און די וועלט איז ווידער וועלט...

ווער זיצט היינט דאָרט ביי די טישן
מיט די קערות אַלערליי?...
קענען דען מיליאָנען קערות
לינדערן פון פאַלק דעם וויי?

אך, פון אַלע פילע קערות
איז געוואָרן איינע בלויז
מיט אַ לאַנגן — רויטן צעטל —
בלויטיק יעדער אות זעט אויס.

כל נדרי

אַ, דו טרויעריק-זיסער ניגון,
וויפיל זיפצן, קרעכצן ליגן
אין דיין יעדן קלאַנג!
אַלטע בילדער און געשטאַלטן
פון דעם גרויסן פאַלק און אַלטן
שטייען אויף פון לאַנג.

אַ, זיי שטייען אויף פון היילן
און זיי קרעכצן און דערציילן:
פון הישפאַניען שטאַמט
יענער ניגון וואָס ער ציט זיך
און די אַלטע וואונד צוגליט זיך
און דער גלויבן פלאַמט!

ס'האַט פאַרפאַסט אים דאָרט דער גלות
און דאָ קלינגען חרמות, קללות
פון אַ פאַלק, וואָס האָט
נישט געטאַרט זיין תורה היטן,
זיינע מצוות זיינע זיטן
און געבעטן גאַט:

„זיי אונדז מוחל, וואָס פון אויבן
האַבן מיר מיט פרעמדן גלויבן
אונדזער גוף פאַרהילט!
אונדזער האַרץ דאָך קען נישט שטילן:
הייסע אידישע געפילן
ברויזן דאָרטן ווילד!“

שפעטע שעה

שפעטע אַוונט-שעה,
אפשר קומט ווער אַן;
קיינער איז ניטאָ —
קלינגט דער טעלעפאָן.

וואַרפסטו זיך צו אים —
ווערט דאָס קלינגען ליב;
הערן בלויז אַ שטים
און אַ צייכן — גיב!...

דער יום-כיפורדיקער שפאציר

נאך דער כהנים'ס עבודה,
צווישן דריי בייטאג און פיר —
גייען יונגע לייט שוין מידע
פון דער שול — אויף א שפאציר...

עסן טאקע ניט — אוודאי —
די עבירה שווער באדייט;
סאי פאר גאט און סאי פאר טאטע,
און פאר מאמע, און פאר לייט.

זיך באהאלטן איז ניט מעגלעך —
גאט, ער זעט דאך סא-ווי-סאי;
און די שטראף פון יעדן — קלעגלעך,
ווער יום-כיפור וויל זיין פריי...

דאך צו רעדן מיט א מיידל
ביים באגעגענען זיך — פארשמאכט
מעג מען יא — פארשטייט זיך — איידל:
בלויז געשמייכלט, ניט געלאכט...

כאטש געוואוסט דאן האבן אלע,
וואס די גמרא אונז דערציילט,
אז יום-כיפור האט א כלה
זיך א חתן אויסגעוויילט.

ס'איז געוועזן גאר פארצייען
אין דעם לאנד ישראל נאך,
פלעגט יום-כיפור גאר באדייען
פאר דער יוגנט — שענסטער טאג.

אין די גערטנער — ביי מאראנצן,
יונגע פארלעך פלעגן דאן
פריילעך זינגען, לוסטיג טאנצן —
מיידלעך וויילן זיך א מאן.

אפשר צוליב דער אגדתא
איז אויך אין דער אר'מער היים,
נאך צוויי טויזנט יאר אוואדע,
נאך געווען א שפור געהיים...
אך, א מנהג פון אן אומה,
מעג ער זיין שוין דורות לאנג,
און דער חתן — אלץ א פרומער —
זוכט א כלה יונג און שלאנגק.

און דערנאכדעם, ווען די יוגנט
גיט צוריק שוין אין דער שול,
גייען מיידלעך פרום, פול טוגענט —
מיט מיט זיי — מיט אַנדאַכט פול.

און זיי בלייבן ביי די פענסטער
פון דער שול אַרום, אַרום;
קוקט אַרויס אַ יונג, דער שענסטער,
מיט אַ בליק אי קלוג, אי פרום.

בלייבט זי נאך ביז שופר בלאָזן,
הערן אויך: לשנה הבאה!
און דערנאך אַהיים זיך לאָזן —
ווען די לבנה איז שוין דאָ.

געדאַנקען

עס זיינען פיל געדאַנקען דאָ,
וואָס קומען אין דער אַוונט-שעה.
זיי שוועבן אום און פלאַטערן,
זיי רייזן זיך און מאַטערן.

דו האָסט זיי זעלבסט דערצויגן,
מיט זיי אין ווייט געפלוין;
און איצטער — פרעמדע, שונאים
און זיי לאַכן דיר אין פנים...

הנוכה

„ברוך אתה!
זינגט דער טאטע
און ער צינדט די ליכט,
און די שטראַלן,
מילדע, פאַלן
אויף זיין בלאַס געזיכט.

און אַ פייער —
הייליק, טייער —
אין די אויגן לייכט,
און דער מידער
מיט די גלידער
האַט זיך אויסגעגלייכט.

און עס דאַכט זיך,
און עס טראַכט זיך:
ס'איז נאָך עפעס דאָ;
ס'איז געבליבן
וואָס צו ליבן —
הייליק איז די שעה!

אַלטע קלאַנגען
לאַנג פאַרגאַנגען —
ניין! עס קלינגט נאָך צינד;
זינג מיר, טאַטע
ברוך אתה,
און איך בלייב דיין קינד! ...

דאָס אַכטע ליכט

אַלע ליכטלעך אָנגעצונדן,
אַכטע ליכטל, אַכטע קראַפט;
און אַ ליכטעלע באַזונדער,
וואָס האָט ליכטיקייט געשאַפט...

און באַלד פריידיק אין די שויבן
שפיגלט יעדער שטראַל זיך פרום.
ס'ליכט דער אויביק-יונגער גלויבן,
וואָס דערהאַלט אונז אומעטום.

ליכטעלעך, ווי קליין זיי זיינען,
האַלטן זיך ביים פענסטער אויך;
און די פלעמלעך הויך זיי שיינען,
ווי די שטערן אין דער-הויך ...

און דערפרייען די וואָס גייען
ביי דער זעלבער זייט פון שייך;
צי ביי שטורעם, צי ביי שנייען —
ווינקען פיערלעך: אַריין!

דער נס

כ'געפין נישט דערינען דעם נס
אַכט נעכט האָט דער בוימאָייל געברענט;
דעם בוימאָייל אין הייליק געפעס
וואָלט יעדער דאָך קאַרגן געקענט.

דער נס איז נאָך שענער געוויילט,
עס שטראַלט מיר פאַר פרייד דאָס געזיכט.
אַן אַרעם, קליין פאַלק האָט פאַרטיילט
אַ וועלט אַזאָ גרויסע מיט ליכט! ...

די שווערד און די פיערלעך

צי איז בלויז אַ נס דאָרט געווען,
צי איז נאָר געוועזן אַ שטרייט;
עס איז אַזוי לאַנג שוין געשען —
עס קלינגט אַזוי דומם, אַזוי ווייט.
לעגענדן און וואָר
געמישט אין אַ כאַר
ווי עכאַס פון אוראַלטער צייט.

צי האָבן די העלדן דעם פיינט
פאַרטריבן, פאַריאַגט מיט'ן שווערד;
צי פיערלעך האָבן געשיינט
און ס'האַט זייער ליכט זיך געמערט? —

די שווערד בלויז אַ קלאַנג,
פאַרקלונגען פון לאַנג,
די פיערלעך שיינען נאָך היינט ...
פאַריז 1914, ניו יאָרק 1926.

און אין יום-טוב אין דעם שיינעם,
ווען אַ שניי קומט אינדערמיט
פרייען קינדער זיך אינאיינעם —
שנייעלעך זיי טאנצן מיט!

איך געדענק...

איך געדענק איך אלע
פריינט, פארוואָרפענע ווייט;
כאָטש עס טיילט פון אייך מיך
אַפּ דער רוים און צייט.

כאָטש איך בין אַן אַנדערער
אויפן ערשטן בליק,
לעב איך אַלץ נאָך שטענדיק
מיט דעם שטילן גליק...

וואָס געלעבט האָט נעכטן
איז געשטאַרבן היינט,
אַבער אייביק לעבן
אַלטע טעג און פריינט.

כאָטש איך זיך מיט מענטשן
און פאַררייט מיין ליד,
הער איך דאָך פון ווייטן
בלויז פון אייך די רייד.

כאָטש איך וואַנדל שטענדיק
צווישן רויש און דראַנג —
רוט מיר דאָך אין האַרצן
אייער ווייט געזאַנג.

און וואָס מער דאָס לעבן
ווערט מיר ענג און שווער —
נעענטער און בעסער
זע איך אייך און הער...

ווען איך צינד די ליכטלעך...

פאַרלאָשן זיינען מיינע שטערן
און פינצטער איז די לאַנגע נאַכט,
דאָך הויבט מיר ליכטיק אָן צו ווערן,
ווען כ'צינד די ליכטלעך אָן, די אַכט!

מיין מאַכט און שטאַלץ איז לאַנג אַריבער,
דער ווילדער שונא שפּאַט און לאַכט
עס לעבט דאָך אויף דער אַלטער גיבור,
ווען כ'צינד די ליכטלעך אָן, די אַכט!

עס שטומען אלע מיינע לידער
פון גבורה, העלדנמוט און מאַכט,
דאָך קלינגען זיי אין האַרץ מיר ווידער,
ווען כ'צינד די ליכטלעך אָן, די אַכט!

אַן אַלטע טרער מיין אויג פאַרדונקעלט
און האָט עס שיער נישט בלינד געמאַכט,
דאָך זעט ווי העל צוריק עס פונקעלט,
ווען כ'צינד די ליכטלעך אָן, די אַכט!

וואַרשע, 1899

דורך די שויבען

... זעט, ווי פריידיק אין די שויבן
שפיגלען-אַפּ זיך — ליכטלעך פרום;
ס'לייכט דער אייביק-יונגער גלויבן,
וואָס דערהאַלט אונז אומעטום.

ס'איז אַ פרומקייט גאַר אַן אַנד'ער,
ס'איז אַ גלויבן אין דער פריי;
און אין לעצטן לענדער-וואַנדערן
ברענען ליכטלעך אויפסניי...

קליין און אַרעם, ווי זיי זיינען —
האַלטן זיך ביים פענסטער בלויז;
דאָך די פלעמעלעך זיי שיינען
און דערפרייען יעדעס הייז...

דאָס יאָר ...

די יאָרן אין דער היים האָט מען ניט אויסגעצייילט
און ניט אין צייטן פיר אַ יעדן יאָר געטיילט;
נאָך זומער — ווינטער קומט, בלויז זמנים צוויי, ניט מער,
(דערפאַר האָט זיך דאָס יאָר געצויגן אזוי שווער...)

דעם נאָמען פריילינג — אים האָט קיינער ניט דערמאָנט,
די צייכנס פון זיין טראַט האָט זעלטן ווער דערקאָנט;
נאָך ווען דער שניי צעגייט, און ס'שמעלצט דער אייז אין טייך,
געוואוסט האָט יעדערער, אַז זומער קומט אָן גלייך.

אויך פאַר דער גאַלדענער צייט, ווען ס'ברוינט פון בוים דער בלאַט.
די צייט פון שטילן האַרבסט, האָט מען קיין וואָרט געהאַט.
עס האָט געהייסן בלויז: דער זומער גייט אַוועק
און יעדער האָט געזיפצט מיט טיפן וויי און שרעק:

„דער ווינטער קומט שוין אָן“... די ווינטן בלאָזן שאַרף,
און יעדער רעכנט אויס באַשטימט פיל האַלץ ער דאַרף;
אַ קלאַפּטער דאָך געוויס, און אפשר טאַקע צוויי...
דער לוח זאָגט שוין אָן, אין חשון פאַלט אַ שניי...

אין כסלו שטאַרקע פרעסט און ערשט אין טבת לינד...
דערפאַר אין חודש שבט — אי גרויסע פרעסט, אי ווינט...
נאָך ווער עס מישט דאָס בלאַט ווייט ביז אין אייר אַריין —
דעם זאָגט דער לוח צו אויך טעג פון זונענשיין...

דער נביא

... און האָט ווער פאַרצייטן דעם אמת גערעדט,
איז איצטער פאַרהייליקט — ער איז אַ פראַפּעט...

זיין וואָרט ווערט געלערנט, זיין וואָרט איז געשעצט;
אַמאָל האָט אים פּשחור אין תּפּיסה געזעצט...

אין תּפּיסה געזעצט אים, וואוּ פינסטער און קאַלט...
די מעשה איז טויונטער יאָרן שוין אַלט...

אַן אַלטע געשיכטע — האָט היינט פאַסירט:
מען האָט ערשט אַ נביא אין תּפּיסה געפּירט...

די צוויי ראדיקאלן

(ניו יארקער באַלאַדע)

ערב פסח. העל און ליכטיק
און דאָס לעבן שלאָגט מיט קוואַלן,
אין קאָפּע־הויז ביי אַ טישל,
זיצן זיך צוויי ראדיקאלן.

מיט פאַרבענקטע שטומע בליקן
קוקן ביידע זיי זיך איבער,
באַלד דאַרף אַנקומען דער אָוונט,
און זיי ווערן טריב און טריבער.

ביידע זעען זיי אַ סדר
פאַר די אויגן פּרעכטיק, הערלעך,
אַבער רעדן זועגן סדר,
איז פאַר ביידן גלייך געפערלעך.

„ס'קען אַרויסגעבן“ דער חבר
באַלד מיין אידישקייט, וואָס ווייס איך?
טראַכט זיך איינער ווי דער צווייטער —
און זיי רעדן ניט פון פסח...

זיצן לאַנג די ראדיקאלן,
ביז דאָס שווייגן ווערט זיי פיינלעך.
— גייט איר ערגעץ היינט אין אָוונט?
— אין טעאַטער העכסט וואַרשיינלעך.

— אין טעאַטער — זאָגט דער צווייטער
בין איך נעכטן שוין געוועזן.
איך וועל אין דער היים היינט בלייבן,
כ'האַב אַ וויכטיק בוך צו לעזן.

און זיי קוקן אָן זיך ביידע
ווי זיי וואַלטן וואָס פאַרשטאַנען;
ווי אַמאָל דאַרט אין טאַלעדאָ
צוויי אומגליקלעכע מאַראַנען...

די קעלנערין

(די יונגע מאַרטירערין)

... ס'איז אַ רעסטאָראַנט, וואו ס'קומען
זאַטע מענשלעך ווערן זאַט,
יענע פראַנטן די באַקאַנטע,
געראַזירטע ריין און גלאַט...

פון די אויגן ווייעט אַ קאַלטקייט
און עס דאַכט זיך, דאַרט וואָס פּרירט...
פונקט אַ באַרבער וואַלט פון האַרצן
די געפילן אויסראַזירט...

דאָך דערלאַנגט די שיינע בעלאַ
זיי דאָס עסן, צי דעם טרונק,
פלאַמט אין זייערע לערע הערצער
אויף אַ לוסטיק־ווילדער פונק...

„אַפּעטיטלעך!“ — פליסטערט איינער
צו דעם צווייטן, ווען ער פּרעסט,
און זיי שלינגען זי מיט בליקן,
יעדן קער פון איר און זשעסט.

אַבער בעלאַ האַסט זיי אַלע,
דען זי קען זיי אַלע גוט!
דאָך אַ קעלנערין איז בעלאַ,
אירע פליכטן בלויז זי טוט!

און זי שמייכלט יעדן גאַסט צו,
אַפט פאַרבייסנדיק די ליפּ,
אַך, די „וויידזשעס“ זיינען קליינע
און דער עיקר איז דער „טיפּ“.

יעדער שמייכל איז אַ ניקל,
פון צוויי שמייכלען ווערט אַ דיים —
אַזוי האַנדלט זי מיט שמייכלען,
ביז זי גייט ביי נאַכט אַהיים.

אין איר איינזאַם־קליינעם צימער,
וואַלט זיך וויינען איר געוואַלט,
נאָר עס לוינט ניט: ס'האַט פאַר טרערן
קינער איר נאָך ניט באַצאַלט.

אין „האַל אָו אינדעפענדענס“

(ביים ערשטן אידישן קאָנגרעס
אין פּילאָדעלפּיע — 1919)

אין דעם זאַל פון דער באַפרייאַונג.

מיט אַ הייליקייט דורכדרונגען.

ביי דעם גלאַק, וואָס האָט די פרייהייט

פאַר אַ גרויסן פּאָלק צוקלונגען —

אין דעם זאַל ביים גלאַק דעם אַלטן.

מיט אַ גלויבן גאַר אַ יונגן.

זיינען מיר געשטאַנען ציטריק

און די „האַפענונג“ געזונגען.

אַלע יענע אויסגעוויילטע.

אַלע שלוחים די פיר הונדערט.

האַבן אונדזער ליד געזונגען

איבעראַשטע און פאַרוואונדערט.

איז דאָס ניט דער גרעסטער וואונדער.

וואָס עס האָט געקענט פאַסירן:

אין דעמוזעלבן זאַל פון פרייהייט —

אונדזער פרייהייט פּראַקלאַמירן?

און מיר אַלע, וועלכע זיינען

שטיל געשטאַנען פון דער ווייטן

האַבן אַ געבעט געמורמעלט

און געהאַפט אויף גוטע צייטן.

און די פּאָן די ווייס און בלויע,

שוין פון שטורעמס אויסגעמאַטערט.

האַט צום פּאָן פון „שטרייפן-שטערן“

זיך געטוילעט און געפלאַטערט ...

סיידע דעלאַן

(די יונגע מאַרטירערין)

אַז דו באַטראַכטט עס, דאַכט זיך:

וואָס איז אַ פּאָן? נו, וואָס?

דאָך פּלאַטערט אויך ניט דיינע.

דאָן איז עס אַ פאַרדראָס.

און פּלאַטערט אויך ניט דיינע.

פון ווייס און בלוי קאַליר.

דאָן דאַכט זיך, אַז זיי זאָגן:

אַ פּאָן איז ניט פאַר דיר!

ניט אַלע קענען פילן

און ניט פאַרשטיין עס גאַר:

געפילט האָט עס נאָר די איינע.

דאָס קינד פון דרייצען יאָר.

די קליינע, ליבע סיידע

ווערט פּלוצים שטאַרק און גרויס

און אין די פרעמדע גאַסן

וואַקסט אַ נביאה אויס.

עס האָט פאַסירט גאַר נעכטן.

דאָס האָט פאַסירט גאַר לאַנג:

און ווידער זינגט און קלינגט אונדז

פון דבורה'ן דער געזאַנג ...

און ווען עס קומען פּלשתים,

דאָן קומט אַ דבורה אָן

און שטעלט פאַר פּאָלק און פרייהייט

דאָס לעבן אירס אין קאָן ...

דאָס האָט פאַסירט פאַרצייען

און איצט אין אונדזערע טעג ...

און קיינמאַל וועט פאַרוואַקסן

צום העלדיגן גרוב דער וועג.

די צויבערין

(געשיכטלעך — פון גורת ת"ד)

איך הער ווי אן אַפּקלאַנג פון פינסטערע ווייטן,
עס וועבט זיך אַ מעשה פון טונקעלע צייטן.
אַ מעשה און אַלטע, פון כמעלניצקיס טעג —
עס רוישט פון קאָזאַקן דאָס ווילדע געיעג...

צי האָב איך די מעשה, ווען קליין בין געוועזן
פון זיידן געהערט, צי אין ביכער געלעזן,
עס איז אַזוי נאַענט, עס איז אַזוי ווייט —
זי גלויבט זיך און פאַסט זיך אין היינטיקער צייט...

— בלויז דיך אַליין? מער קיינעם ניט?
אין אירע אויגן פייער בליצט...
איר שטאַלצער קאַפּ האָט וואָס פאַרטראַכט,
און רואיק ווערט זי און זי לאַכט...

— „מיין ליבער, הער, ווי באַלד אַזוי,
בין וויליג איך צו זיין דיין פרוי,
דאָך מוז איך זאָגן ווער איך בין;
זיי וויסן: כ'בין אַ צויבערין!...“

דער קאָזאַק הערט זי אויס און שטוינט:
צי האָט די זאַך אים גאָר געלוינט!...
אַ צויבערין ביי זיך אין שטיב...
דאָך האָט ער זי שוין צופיל ליב...

דאָן נעמט זי אים אָן פאַר דער האַנט
און זאָגט: — „דו וויסט, כ'בין אין שטאַנד
פאַרצויבערן דיך אויף אַלע מאָל,
עס זאָל ניט שאַטן דיר קיין קויל“...

דער קאָזאַק שטעלט די אויגן אויס
און צווייפל קוקט פון זיי אַרויס:
ער גלעט דעם שטערן און ער לאַכט:
זאָג, ווי אַזוי וואַלסטו עס געמאַכט?

דאָן שמייכלט זי צו אים פאַרשייט:
איך האָב צו טאָן מיט יענע לייט,
איך האָב אַליין פאַרכישופט זיך
און ס'קען קיין קויל ניט טויטן מיך.

עס פליט אַ קאָזאַק אויף זיין פערד,
עס טרייסלט אונטער אים די ערד:
און ניט אַליין דער קאָזאַק רייט —
אַ מיידל האַלט ער ביי דער זייט.

די האָר צעפלאַסענע אין ווינט
זעט ווי אַ מלאך אויס דאָס קינד...
דער טייזל האַלט זי דאָך אין האַנט
און פליען איז זי ניט אין שטאַנד.

דער קאָזאַק איז צו איר דאָך גוט
און ווילד און ווילדער קאַכט זיין בלוט.
ער פליט מיט איר אַהיים צו זיך
און זיינע ווערן דאַרף זי גיך...

און אַט איז זי אין קאָזאַקס צעלט —
אַ שטיבעלע אין מיטן פעלד
און פרעמדע בילדער אויף די ווענט
און פרעמדע ליכט אין ווינקל ברענט...

דער קאָזאַק נעמט זי פאַר דער האַנט;
זי איז זיך ווערן ניט אין שטאַנד,
זי בעט זיך שטיל: לאַז אָפּ, לאַז אָפּ!
און זינקט איר שיינעם, שטאַלצן קאַפּ!

דער קאָזאַק נעמט זי פעסטער אָן
און לאַכט: וואָס קענסטו איצטער טאָן?
דיין היים פאַרוויסט מיט פייער, שווערד
האַסט קיינעם אויסער מיך אויף דר'ערד

דאָס מיידל שטייט פונקט ווי פאַרשטאַרט,
 דאָך שמייכלט זי צו אים און וואָרט...
 אַ קנאַל פון ביקס... געטראָפן גלייך...
 דאָס מיידל ליגט אין בלוט אַ טייך...
 דער קאַזאַק פאַלט צום קערפער צו
 און קריצט די צייך: ווי פאַלש ביזט-דו!
 1915

גוטמוטיק לאַכט דער קאַזאַק: ניין...
 דאָן ענטפערט זי, פרוביר אַליין...
 אַט שטייט דיין ביקס לאַד אָן און שייס
 און שאַטן וועט מיר ניט געוויס...
 דער קאַזאַק טראַכט: דאָס איז כדאַי...
 ער לאַדט דעם ביקס און צילט זיך פריי.

די טירן פון פּאַלאַץ

(אַ מעשהלע אין פערן)

געווען איז אַ פּאַלאַץ אַמאָל אין אַ לאַנד —
 אין אים וואוינט אַ שררה פון איידעלן שטאַנד.

געווען איז דער פּאַלאַץ אויף וואונדער געבויט:
 זעקס טירן פאַר שמחות, איין טיר פאַר דער נויט.

און מאַכט ווען דער שררה אַ שמחה, אַ פעסט,
 דורך זעקסערליי טירן, זיך ציען די געסט.

די טירן זיי פירן אין זאַלן אַריין,
 דאָרט שטייען גרייט טישן מיט עסענס און וויין.

דאָרט שפילן קאַפעליעס, זוי ימים צעברויזט,
 דאָרט טאַנצן די מיידן מיט הערצער אַנטבלויזט.

דער שררה איז פריילעך, פאַרברענגט מיט די געסט,
 ביז וואָן אין דער זיבעטער טיר — ער פאַרגעסט.

און איינמאָל — געווען איז די נאַכט אזוי קאַלט —
 דערשיינט פאַר דעם שררה אַ פרעמדע געשטאַלט.

„העי“, ווענדט זיך דער שררה און בייז אָן אַ שיעור —
 „ווי ביסטו געקומען? — דורך וואָס פאַר אַ טיר?“

„איך האָב דאָך די טירן, די זעקס, שוין פאַרמאַכט?“
 דאָן ענטפערט דער פרעמדער דעם שררה און לאַכט:

„דיין פּאַלאַץ, ער האָט נאָך אַ זיבעטע טיר;
 פאַרגעסטו — דאָן קום איך דערמאַנען דורך איר...“

ווערט בלייך שוין דער שררה, דער פרעמדער פאַרשווינדט,
 און הינטער דעם פּאַלאַץ צעשפילט זיך אַ ווינט.

און מחנות זיי קומען אין ליכט און אין שייך,
 אומרינגלען דעם פּאַלאַץ און נעמען אים איין...
 אומרינגלען דעם פּאַלאַץ און נעמען אים איין...

דער גוטער קעניג און דאָס פּאַלק

דאָך פּלאַך איז אַ יעדער מיניסטער,
און פּלאַך אַלע שררות אין הויף:
זיי האָבן דאָס אַלץ ניט פאַרשטאַנען
און האָבן געמורמלט דערויף:

אַ קעניג, פון גאַט אַ געזאַלבער,
זאָל זיין אַזוי מענטשלעך און גוט!
ווער רעדט נאָך — די קעניגין — איר
געקאַכט אויפן קעניג דאָס בלוט!

נו, האָבן זיי אַלע אין איינעם
דאָס פּאַלק קעגן אים אַלץ געהעצט,
ביז מ'האַט אים, דעם קעניג, דעם גוטן,
פון טראָן-שטול אַרונטערגעזעצט.

דאָס פּאַלק האָט געיובלט, די שמחה
דערגרייכט האָט דעם הייסעסטן גראַד,
ווען מען האָט אים אַ קעניג אַ צווייטן
אין טעמפל געקרוינט מיט פּאַראַד.

עס האָבן די פּריסטער געצויגן
די גלעקער אַרויף און אַראָפּ,
ווען מען האָט אים געזאַלבעט און דעם בויםל
געגאַסן, געטריפט אויף זיין קאַפּ.

עס איז אַרום טעמפל געשטאַנען
דאָס פּאַלק אין דער ברייט, אין דער לענג
דאָך אַרדענונג האָט מען געהאַלטן
און ס'האַט זיך געפילט אַזוי שטרענג.

מ'האַט זיך געשושקעט: „דער קעניג
דער נייער איז גרויזאַם און שלעכט“.
דאָך יעדער געווען איז צופרידן
ווי ס'קענען צופרידן זיין קנעכט.

די דינסט און די נייטאַרין, ביידע,
זיי האָבן דאָ אויך ניט געפעלט
אין נייענקע ציצענע קליידלעך
און גליקלעך געווען ווי די וועלט.

אַמאָל איז — דערציילט מען — געוועזן
אַ קעניג אין ערגעץ אַ לאַנד:
ער פלעגט אין די גאַסן פון היפטשטאַט
אַרומגיין אָן וואָך ביי דער האַנט.

ער פלעגט אין די גאַסן אַרומגיין,
ווי יעדער געוויינלעכער מאַן,
ער פלעגט זיך אַוועקשטעלן רעדן
אַפילו מיט אַן אַרעמאַן.

ער האָט זיך געפירט לויט זיין שכל
און לויט ווי זיין האַרץ האָט דיקטירט —
און האָט ער אַ מיידל באַגעגנט,
האַט אויך ער אַ שמועס פאַרפירט.

אַ נייטאַרין מעג זיין דאָס מיידל,
דאָס מאַכט אים צו איר אויך ניט פרעמד
ער פרעגט איר: צי האָט זי אַ חתן?
און וויפל זי נעמט פאַר אַ העמד?

און וויפל אַזייגער זי ענדיקט
איר אַרבעט אין ענגער פאַבריק?
צי בלייבט איר אַביסלע צייט נאָך
געניסן פון ליבע און גליק?

און איז זי אַ דינסט גאָר געוועזן,
אויך דאָן ניט געשעמט האָט ער זיך,
און נאָכגעפרעגט האָט ער: ווי גייט איר
צי שווער איז די אַרבעט אין קיך?

צי לעבט דאָרט די „הערשאַפט“ בשלום
צי איז נאָך דער הער ניט צו אַלט?
פאַרבאַלאַנדזשעט אַמאָל ער אין קיך נישט
צי שווייגט זי, צי מאַכט זי געוואַלט?

און אַנדערע פּראָגן אַזעלכע,
וואָס זיינען גאָר נאַריש אין פּלוג:
אין גרונד דאָך גענומען: טיף מענטשלעך
און אמת ערהאַבן און קלוג.

דער פארבלאַנדזשעטער מלאך

אין הימל איז רואיק, אין הימל איז שטיל —
מלאכים, זיי זיינען ערצויגן:
די פליגל זיי רוישן קוים-קוים וואָס מען הערט,
דער פלי איז געמאַסטן געוואויגן.

און ריידן זיי וואָס, איז עס לויטער מוזיק,
אַ שטילע מוזיק, אָן געטימל,
ניטאַ דאָרט קיין באַס, און ניט קיין טראַמבאָן,
קיין פויקן, קיין טאַצן אין הימל...

און פליען זיי אָפטמאַל אַ מאַרש דורך פאַר גאַט,
(אין הימל טרעפט אויך אַ פאַראַדע),
דאָן מאַכן די פאַרבן פון פאַנען ניט בלינד, —
די רויטע — די פעלט דאָרט אַוואַדע...

מען זינגט דאָרט קיין לידער פון פרייהייט, פון קאַמף,
עס זיינען ניטאַ דאָרט קיין מאַסן:
עס זשומט בלויז אַ „קדוש“ דער הימלישער כאָר
און ס'יובלען די הימלישע גאַסן.

זיי הערן אַמאַל אַ גערוס פון דער ערד,
דאָן הויבן זיי אָן זיך צו שעמען:
זיי הערן פון רויב און זיי הערן פון מאַרד,
און קענען עס דאָך ניט באַנעמען.

זיי ווענדן זיך דאָן צו דעם איינציקן מאַן,
וואָס האָט אויף דער ערד זיך ערצויגן —
אליהו הנביא — זיי פרעגן אים אויס
און קוקן אים טריי אין די אויגן.

אליהו הנביא — ער שמייכלט אין באַרד:
איר זייט דאָ אַזעלכע נאַאיווע!...
און לייגט פאַר זיי אויס דאָן דאָס לעבן אויף דר'ערד,
אַזוי ווי אַ ראש פון ישיבה.

זיין שטימע זי הויבט זיך, זיין שטימע זי פאַלט,
דאָ ביז און דאָ זאָנפט, ווי צום בענטשן:
אַן אַנדערער ווערט אליהו ווען ער
דערציילט זיי פון ערד און פון מענטשן.

עס הויבן זיך אן ביי מלאכים פאר שרעק
 א פליגל אן פליגל צו פאכען,
 אזוי ווי להבדיל ביי מענטשן די ציין,
 אזוי ווי ביי די מענטשן די קנאכען...

דאך קומט ערב פסח און ס'קלויבט זיך אין וועג
 אליהו הנביא גאנץ מונטער,
 דאן זיינען גאר מאנכע מלאכים פארבענקט
 און קוקן אראפ אלץ ארונטער...

די יונגערע מאכן דעם וואגן אים גרייט,
 א וואגן פון פייער און בליצן,
 און בעטן אים אויסעט מיט שטראלן און שיין,
 באקוועמער זאל זיין אים צו זיצן.

דער וואגן איז פארטיק, אליהו איז גרייט,
 ער גריסט זיי: אויף ווידער זען, קינדער!
 און לאזט זיך אויף דר'ערד צו די סדרים אראפ,
 און טראגט זיך געשווינד און געשווינדער.

ער קוקט זיך ארום, ערשט א מלאך ביים זייט
 פון וואגן זיך האט אנגעהאנגען,
 די וויסינקע פליגל צעקנייטשט און פארשטויבט —
 די אויגן — פול תאוה, פארלאנגען...

אליהו הנביא, ער זיפצט דאן: וואוהיין?
 דו וועסט אויף דער ערד זיך פארלירן,
 פארפאלן! איך האב שוין אויף דיר מער קיין רעכט,
 אין הימל צוריק דיר צו פירן.

ער לאזט אים אראפ אין א שטאט אין דער פרעמד
 פארוואנדלט אין מענטשלעכע קליידער...
 אין היזער איז ליכטיק... עס קלינגט „כל דכפין!“ —
 מען פראוועט דעם פריילעכן סדר.

דער מלאך ער פילט זיך אינגאנצן שוין מענטש,
 און הויבט אן באלד הונגער צו שפירן;
 ער לאזט זיך מיט שמחה וואו ס'קלינגט כל דכפין:
 א, וואונדער! פארשפארט אלע טירן!

פֿאַרשטייט ער קיין לשון־הקודש דען ניט?
 צי זאל ער די מענטשן ניט גלויבן?...
 און הונגעריק שטייט ער מיט בענקשאַפט אין בליק
 און קלאַגט זיך פֿאַר גאַט, דאָרטן אויבן...

און הונגעריק שטייט ער מיט בענקשאַפט אין בליק:
 וואו זאל ער זיך ווענדן און קערן;
 און לאַזט זיך אין גאַסן און מאַרקן אַרום
 צו זוכן אליהו'ן — אין טרערן...

אַלס זינדיקער מענטש איז ער ניט אומשטאַנד
 אליהו דערזען! שוין פֿאַרפֿאַלן!
 אַזוי ווערט דער מלאך אַלס אַרעמער מענטש
 וואָס ווייטער אַלץ מערער געפֿאַלן...

ער ווערט אויף דער ערד דאָ פֿאַרשאַפט און פֿאַרלאַכט
 און קיינער פֿאַרשטייט ניט זיין וועזן,
 און אומעטום שטרויכלט זיין פּוס און ער פֿאַלט — — —
 ער איז דאָך אַ מלאך געוועזן!...

יעקבם חלום

געוואָרפֿן אַ בליק פּול מיט שלום,
 צופּרידן מיט שטיינער אין וועג...
 און ס'האַט אים געחלומט אַ חלום
 וואָס גרייכט ביז די אייביקסטע טעג.

אויף דר'ערד איז געשטאַנען אַ לייטער,
 דער שפיץ ביז אין הימל אַריין.
 מלאכים ווי זיינע באַגלייטער,
 זיי שטייגן דאָ אויס און דאָ אַיין.

און פּלוצלונג — אַ וואַונדער! — אין מיטן
 האָט גאַט זיך באַוויזן אַליין
 צו שיצן און טרייסטן און היטן
 דעם וואַגלער וואָס שלאַפט אויף אַ שטיין...

געגאַנגען איז יעקב קיין חרן
 צו מאַכן זיך דאָרט אַ געצעלט,
 ביז ער איז פֿאַרמאַטערט געוואָרן
 און רוען געבליבן אין פעלד.

די זון איז אין מערב פֿאַרגאַנגען,
 ס'איז טונקל געוואָרן און קיל.
 געשוועבט אין דער לופט האָבן קלאַנגען
 פּון ערגעץ דער ווייט און דער שטיל.

אין פעלד איז ער איצטער בלויז איינער,
 דאָך פּילט ער — ער איז ניט אַליין.
 ער זעט אַז דאָס אַרט איז בלויז שטיינער,
 האָט ער זיך געלייגט אויף אַ שטיין.

צוויי ברידער

אזוי און אזוי זאל די מעשה זיך לעזן:
 עס זיינען פאַרצייטן צוויי ברידער געוועזן.
 אַן עושר איז איינער געוועזן, דער אַנדערער
 אַן אַרעמער מענטשל, אַ שטענדיקער וואַנדערער.
 האָט איינמאָל דער אַרעמער געבראַכט זיך צושלעפֿן
 צום ברודער צום רייכן — עס קען זיך נישט קלעפֿן!
 געוואָרן איז פֿול גאָר די הערצער ביי ביידן,
 דאָך שווער איז געווען זיך פֿונאַנדער צו ריידן.

— „וואָס מאַכסטו?“ דו זעסט דאָך. וואָס מאַכסטו? דו זעסט דאָך!
 עס שמיכלט דאָס פֿנים — אין האַרצן עס פרעסט דאָך...
 און מער האָבן זיי ניט געקענט עפעס פרעגן,
 ווי שטיינער וואַלט ביידן אין האַרצן געלעגן...
 און האָבן זיך אַנגעקוקט ביידע פֿאַרשעמטע
 און האָבן געשיידט זיך מיט הערצער צעקלעמטע...

ביינאַכט האָט דער רייכער גענומען באַקלערן:
 פֿאַר וואָס זאָל די רייכקייט אַליין אים געהערן?
 און יענער — זיין ברודער — אַ דאַכלאָזער, מידער,
 זאָל וואַנדערן עלנד — זיי זיינען דאָך ברידער!
 און האָט גאָר בשתיקה פֿון ווייב און פֿון קינדער
 געשפּאַנט פֿערד און וואָגן, געלאָזט זיך געשווינדער
 זיין אַרעמען ברודער דערגרייכן, דעריאָגן:
 ער וועט אים שוין אַלעס דערציילן און זאָגן...

געיאָגט האָט ער איין טאָג, אַ צווייטן, אַ דריטן,
 ביז וואָן ער דערזען האָט אַ קרעטשמע אין מיטן.
 אַריין אין דער קרעטשמע דעם ברודער דאָרט קריגן.
 אין קרעטשמע — האַלב טונקל, דאָך גוט, אַ פֿאַרגעניגן...
 דער קרעטשמער אַ איד אַזאַ גוטער, אַ שטילער,
 ער גיט אים אַפֿ „שלום“ און פרעגט אים: וואָס וויל ער?

— איך וויל זען מיין ברודער — „אַט שלאָפט ער אין ווינקל!...
 אין קאָפּ האָט דעם רייכן געטאָן וואָס אַ פינקל.
 עס האָט זיך דער רייכער באַטראַכט, אַז זיין ברודער
 איז רואיק און גליקלעך... צו וואָס דער גערודער?...
 וואָס איז ער געקומען מיט אים זיך צו טיילן?...
 דאָס גליק פֿון דעם מענשן איז טיף דאָך פֿאַרהוילן...

א פאלאץ, א קרעטשמע — ווען קען אונטערשיידן,
 דער עיקר די רג. דער עיקר דער פרידן ...
 און ס'איז אים געוואָרן א שאַד גאָר צו וועקן
 דעם אַרעמען ברודער אין מיטן דערשרעקן ...
 און האָט דאָרט דעם ברודער געלאָזן נאָך שלאָפן,
 אַליין איז ער שטיל און בגנבה אַנטלאָפן ...

א ספר-תורה שרייבן ...

(אידישע)

ס'איז יום-טוב און פריילעך אין גאס אינדערוואָכן,
 ווען מאַמעס בלויז קאָכן קאַרטאָפּל מיט אַרבעס;
 דערפאַר אין אַ יום-טוב — באַקומסט מיט רווחים —
 די שענסטע געריכטן פאַרנאַכט, אויך צו „וואַרמעס“ ...

אין שול זינגט דער חזן, דער רבי — אין שטיבל —
 דאָס אינגעלע גייט וואו מען זינגט, וואו ס'איז פריילעך;
 און טאַנצן די חסידים — איז אָן אַ פאַראיבל;
 דעם רבינס אַ זון זעט אויס אַ בן-מלך.

אין שטעטל אַ שמחה — ווערט ס'קינד אַ מחותן,
 מתנגד, צי חסיד, צי פרייער, צי פרומער;
 אַ „סיום-התורה“ — אַ תירוץ אַ גוטער
 צו גיין נאָך די קלעזמער, פאַרנאַכט, אין אַ זומער ...

מען פירט אונטער חופה די איידעלע תורה,
 (דאָס אינגעלע האָט זי שוין ליב אויף אַן אמת);
 איז הערט ער דאָס זינגען מיט פרייד און מיט מורא
 און הערט די ניגונים — וואָס אַרט עס אים וועמעס ...

און אים איז אויף יאָרן — אויף שפעטער, געבליבן
 דאָס אַלץ צו געדענקען, כדי אַלץ צו געפינען ...
 די היים, ווי אינגאַנצן — מיט חן אירן ליבן,
 די סעדער, די וועלדער, די גערטנער וואָס גרינען ...

דאָס טייכל ביים שטעטל, די טייכן ביי דערפער,
 די מילן ביים וואַסער, די מילן אויף הויכן;
 ביים שפעטער-דערמאַנען דער וויי אַזא שאַרפער,
 און אויך אַזא לויך, וואָס ניט יעדער קען גרייכן ...

דער טאָנץ אין צוג

(1911 די נייע אידישע באַלאַדן)

ס'האַט אים אָנגעהויבן גרוילן,
אונזער גרויען גרייז,
ווען מ'האַט טאַנצן אים באַפוילן:
„גאַט, דיין נס באַווייז!“

האַט אין האַרצן דאָן געבעטן:
שיק דיין פייער, בראַנד,
איידער רשע'ס בייד-געשפעטן,
איידער אַזאַ שאַנד.

און ווי זאָל ער זיך דערוועגן
זינגען נאָך דערביי —
ווען אין האַרצן — טוט ער פרעגן —
ברענט דער האַס ווי בליי... —

פלוצלונג טוט אים פאַר די אויגן
שדי גלייך אַ גלאַנץ,
און אַ גלייכער, ניט געבויגן,
לאָזט ער זיך אין טאַנץ...

זיינע אויגן — גאַר אָן מורא —
האַלבער-הייט פאַרמאַכט,
אַז ער טאַנצט עס פאַר דעם בורא,
האַט ער פרום געדאַכט...

אַז ער טאַנצט עס פאַרן בורא
מיט אַ כח שטאַרק,
ווייל געשענקט זיין פאַלק די תורה
אויפן סיני-באַרג;

ווייל ער האַט די וועלט באַשאַפן —
מענטשן, חיות אויך,
און די האַרן, און די וואַפן,
און דעם בייזן כח.

און די מענטשן דאָן אין שטאַמען
האַט ער איינגעטיילט,

און ישראל'ס שטאַם — צוזאַמען
אַלס זיין פאַלק געוויילט.

און די פרעמדע, די געביטער,
האַבן ניט געוואוסט
וואו דער זקן, ווי אַ ריטער,
נעמט צום טאַנץ זיין לוסט...

און דער זקן וואַקסט-אויס העכער,
אַך, ווי הויך, ווי הויך!...
ווי צו קידוש-זויוין אַ בעכער,
און ער זינגט נאָך אויך.

ביז דער שמייכל איז פאַרשוואונדן,
דעם באַפעלערס שפאַט,
ווייל דער טאַנץ האַט זיך געצונדן
אין אַ טאַנץ צו גאַט...

אין שעה'ן

אין שעה'ן טריבע,
אין אונזער נאַכט —
האַט איר מיט ליבע
אַ טרייסט געבראַכט.

עס שטייגן בילדער
ווי אין דער לופט;
זעסט בליקן מילדע,
און שטימע רופט...

און באַלד געביטן
איז וועלטס געזיכט;
די נאַכט געמיטן —
עס העלט טאַג'ס ליכט.

די שאַטן שווינדן,
און טאַג קומט אָן;
אין לינדע ווינטן
זיך וויגט די פּאָן...

פארגעבונג

עס פליסט אין מיר בלוט פון באליידיקטן איד —
כ'ליב דעם, וואָס געקומען פאַרמאַטערט און מיד
און האָט מיט אַ האַרץ פול הרטה און צער
אַנידער געקניט פאַרן שוועל פון זיין האַר.

און ווען ס'איז דער האַר פון זיין פּאַלאַץ אַרויס
און האָט אָנגעקוקט, ווי דער מידער זעט אויס,
האָט ער זיך מיט קלינגענדן לאַכן צעלאַכט —
דעם אַרעמען האָט עס קיין וויי ניט געמאַכט.

ער האָט זיך געלאָזן צוריק צו זיין היים,
מיט ליכטיקער האַפּנונג אין האַרצן געהיים.
דער וועג איז געוועזן פּאַרלאָזן, פאַרוויסט —
די זון פון דעם הימל האָט אַלץ דאָך באַגריסט.

אַ טעמפל אינמיטן געשטאַנען איז לעער, —
די הייליקע בילדער — געוועזן ניט מער;
ער האָט אים, דעם טעמפל, דער מידער דערקענט
ער האָט אים געשענדעט מיט אייגענע הענט ...

דאָך איז נאָך אין טעמפל געבליבן איין בילד,
וואָס האָט אויפן מידן געקוקט אַזוי מילד,
עס האָט אים דאָס בילד ווייך געגלעט און געטרייסט
און האָט ווי געשמייכלט; ניט זיי צופיל דרייסט.

נ. י. 1917

אַן פרייד

אַפּגעטאָן האָט זיך די פרייד פון אונזער לאַנד,
האַסט זיך ניט מיט וואָס דאָ צו פאַרשפּילן ...
אין טראַמווייען שלעפט זיך אום דער אַרעמער שטאַנד,
און דער רייכער — יאָגט זיך אין אויטאָמאָבילן ...

און וואו אַ גאַס אַ רייכע — אַרבעטסהייזער פיל,
זיצן דאָרט די שענסטע ביי דער מי געבויגן;
וואו-ניט-וואו אַ פּאַלאַץ — פּוסטעוועט ער שטיל,
אונטער די גאַרדינען — האַרט אַראַפּגעצויגן ...

צו מיין פאלק

מיין אַרעם פּאָלק ישראל! איך קאָן דיר גאַרנישט זאָגן
איצט, אין דער ערגסטער פּון דער מענטשהייטס צייט;
איך קאָן ניט קוקן, ווי ישעיה, אַזוי ווייט
און כ'קאָן, ווי ירמיה, אַזוי ניט קלאָגן.

און ווי יחזקאל זען וויזאָנען איז מיר שווער,
פון שרפים און אופנים הער איך קיין געווימעל:
מיר דאַכט זיך, אַז ס'איז שטיל אויך איצט אין הימל,
ווי ס'וואַלט דער הימל איצט געווען גאַר לער . . .

ניט מיין, מיין אַרעם פּאָלק, אַז איך בין אַזוי קליין,
אַז ס'קאָן מיין גייסט, ווי זייערער ניט שוועבן, —
ווען זיי אפילו וואַלטן איצטער לעבן,
דאָן וואַלטן זיי, ווי איך, דאָ גאַרנישט ניט פאַרשטיין.

מען קאָן נביאות זאָגן אויף אַ לאַנד,
וואָס האָט אַ צווייטעס לאַנד אין קריג דערשלאָגן:
דאָך קליינע קינדער אויף די שפיזן טראָגן —
דערויף איז אויך אַ נביא ריידן ניט אין שטאַנד . . .
(געשריבן אין 1919, נאָכן פּאַגראַם אין פּראַסקוראַוו, אוקראַינע)

צום גולם

אַ, גולם וועק זיך אויף, די העכסטע צייט
עס זיינען ווידער ווילד געוואָרן יענע לייט.
און די אַלע חיות האָבן זיך צעברומט אין שטייג,
(נאָר דער צדיק אין דער תּפּיסה וואַרט און שווייגט!)
און דער נייער הערשער אין דעם אַלטן פּראָג —
ער פּאָדערט די משכּנות און פּייניקט טאָג נאָך טאָג.

און ניט נאָר אין דעם אַלטן פּראָג אַליין —
פון אַלע שטעט און לענדער — טראָגט זיך דער געוויין,
אַ, גולם וועק זיך אויף — און מיט דיין שווערן טראָט,
גיי-אום און וואַרף די תּפּיסות, אין יעדן לאַנד און שטאָט
און שלידער וואַנט נאָך וואַנט פון פּאַלאַץ וואו ס'וואוינט דאָס ביין,
און מיט דיין הייליק שמייכל דאָס אַרעמע פּאָלק דערליין!
1940.

דאָפֿלמע בענקשאַפֿט

ס'איז טייער די ערד, וואו מיר האָבן געוואוינט
און ליב איז די היים, וואו געלעבט און געליטן;
מיר וועלן געדענקען, מיר, די וואָס געבליבן,
מיט טרערן, וואָס לויכטן ווערט יעדער באַקרוינט.

דער שארית ישראל — ווי קען ער דאָרט בלייבן
און ווי קען ער לאָזן פון ליבסטע דעם אָש.
אויך איצט נאָך אַ שכן אַ בייזער טוט טרייבן
אין שנאה גערייצטער, אין רעשטלעך פון האָס . . .

מעג גלוסטן דאָס האַרץ צו דעם לאַנד פון די אבות,
דאָך הייליק איז אויך דאָך דער היים-בית-הקברות,
וואו ס'רוען די ליבסטע אונטער בערגעלעך-ערד . . .
און טאָפעלער וויי איז נאָך יענעם, וואָס פילט

דעם צובונד צום אָרט, וואו געלעבט האָבן דורות —
וואו קינדווייז ער האָט זיך מיט קינדער געשפילט
און דאָרט איז זיין שטאַם און זיין שורש —
און זיי אויך די בענקשאַפֿט געהערט!

ג. י. 1945

צו זיי

נקמה? ניין! עס איז אַ העכערער געפיל!
פאַר לידן, אויסגעליטן אין דער שטיל,
פאַרדינען מיר דעם העכסטן, שענסטן שכר:
מיר וועלן זיך באַטייליקן אין אייער צער.

מיר וואָרטן נאָר, ביז איר וועט שטיין ביים ראַנד
פון אַפגרונט — דאָן אייך אויסטרעקן די האַנט;
די האַנט, וואָס איז אייך לאַנג שוין אויסגעשטרעקט געווען,
נאָר איר אין אייער בלינדן האָס האָט ניט געקאָנט זי זען.

ג. י. 1920.

אויף א פערד א ווייסן ...

אויף א פערד א ווייסן
וועט משיח קומען,
האָב איך אין מיין קינדהייט
ציטעריק שטיל פאַרנומען,
און אין האַרצן האָבן
יונג געבליט פאַנטאַזיען,
ווי די ריינסטע בלומען.

שוין פאַרפלוּיגען זיינען
פילע, לאַנגע יאָרן —
ס'לעבן האָט דערעסן,
משיח'ן פאַרגעסן ...

דאָך דאָס פערד, דאָס ווייסע,
פון דער שיינער מעשה
לעבט נאָך אין זכרון.

ווי דאָס גאַנצע לעבן
שלעפט זיך שווער מיט פלאַגן!
היי, דו פערד, דו ווייסער,
קום און זאָלסט מיך טראַגן.

טראַג מיך, וואו סאיז פרידן,
וואו אתרוגים בליען,
וואָרט ניט אויף משיח —
לאַמיר ביידע ציען! ...

דאָס ליד פון שווייגן

דאָס איז דאָס ליד פון שווייגן
פאַר לאַנגע שווערע יאָר;
עס דרינגט און זינגט נאָך העכער
פאַר אַלע לידער גאָר.

איך האָב דאָס ליד פון שווייגן
אין בבל נאָך געהערט:
עס האָט אין האַרץ צעגליט זיך
און האָט מיין רו געשטערט.

איך בין דערנאָך געגאַנגען
אין לענדער פינצטער שוואַרץ,
איך האָב דאָס ליד פון שווייגן
באַהאַלטן אין מיין האַרץ.

איך האָלט עס און איך היט עס
ביז וואָן עס קומט די צייט,
און ווען איך וועל עס זינגען
וועט זיין די וועלט באַפרייט.

היינט ...

(געווידמעט דעם אַנדענק פון לאָרד
ראָטשילדיס אַן אייניקל — געפאַלן
ביי די טויערן פון ירושלים)

היינט איז אַ נשיא געפאַלן
זעבן דעם הייליקן לאַנד:
היינט האָט אַ ציטער געגעבן
יענע פאַרבליבענע וואַנט.

האָף איך און וויין איך צוזאַמען,
איז מיר דאָ שלעכט און דאָ גוט:
ווידער מיין פאַלק ווערט געבוירן,
טרינקט זיך אַ וועלט אין איר בלוט.

איביק, מיר דאַכט, וועל איך טרויערן
אויף אַלע ברידערס פאַרגיין:
דאָך ביי די הייליקע טויערן
וועקט עס און קלינגט אַזוי שייך.

עפעס קומט פאַר ... עס באַגעגענען זיך
דורות מיט דורות אין גאַנג.
פלאַמען און נעפלען און דונערן —
און אין דער הויך אַ געזאַנג.

היינט איז אַ נשיא געפאַלן
און מיט אים טוינטער פיל — — —
בעט איך און וויין איך צוזאַמען,
קען ניט מיין האַרץ ווערן שטיל ...

ג. י. 1919.

אני מאמין

מיט אַ טרויעריקן ניגון —
און די אויגן פלאַמען —
ברומט דער איד ביים דאווענען היימלעך,
פליסטערט „אני מאמין“:

„אני מאמין, ברומט ער טעגלעך —
מאַרגן, היינט, צי שפעטער,
וואַרטן וועל איך אויף משיח —
קומען, קומען וועט ער ...

„זאָל עס זיין נאָך לאַנג צו וואַרטן,
זאָל ער זיך פאַרזאָמען —
איך וועל וואַרטן, ניט אויפהערן
זאָגן אני מאמין ...

„זאָל דער גלות זיין ווי ביטער,
זאָל מען שווערער פרעסן; —
איך וועל אני מאמין זאָגן
קיינמאָל ניט פאַרגעסן ...

„אויף דיין הילף, מיין פאָטער, האָף איך,
וועלטן קאָן איך טראָגן;
און געדולדיק וועל איך טעגלעך
אני מאמין זאָגן ...“
ניו-יאָרק, 1919.

שטילע שמנה עשרה'ס ...

שטילע שמנה-עשרה'ס
איז די לאַנגע יאָרן,
ווייטע תפילות — נאָענט
זייט איר מיר געוואָרן.

איך געדענק די ווערטער,
איך געדענק די טרערן;
„צו ירושלים

זאָלסטו אונדז אומקערן“ ...

זיידעס פלעגן מורמלען,
ס'פלעגן הענט זיך שטרעקן
און ביי אונדז, די קינדער,
פלעגט עס וואונדער וועקן.

אַלע טאָג צו דריי-מאַל
מאַרגנס, און פאַרנאַכטן
פלעגן אונדז די ווערטער
טיפ און ווייט פאַרטראַכטן.

און די קינדערס הערצער
פלעגן שטאַרקער שלאָגן,
אויף די ציונס בערגער
פלעגט עס אונדז פאַרטראַגן ...

זאָגט ניט, אַ מתנה!
כ'ויל עס גאָר ניט הערן;
וואָס עס בעטן דורות
מוז מקוים ווערן ...

1919, נאָך לאַרד באַלפור'ס דעקלאַראַציע

צו ברידער

געגאַנגען — ניט דערגאַנגען —
פאַרדריסט אויף אייך מיר, ברידער,
געבליבן אָן פאַרלאַנגען,
פאַרגעסן אַלע לידער ...

און יעדערער באַזונדער
איז אומעטיקן מיטן ...
דאָס לאַנד פון זיג און וואונדער —
פאַרפעלט און אויסגעמיטן.

אין לענדער

אין לענדער, וואו איך בין געוועזן,
צוריק דאָרט זיין וואַלט איך געוואַלט;
איך וואַלט מיר דאָרט צונויפגעקליבן
מיין גאָר פאַרלאָרן גאַלד ...

און וואו איך בין נאָך ניט געוועזן,
מיך צייט אַהיין — אין וועג!
דאָרט וואַלט איך מיט אַ גרויסער מילדקייט
צעשפרייט מיין גאַנץ פאַרמעג ...

נייע וואַנדערער

ציט אַ שטילע מחנה.
צווישן בוימער, צווייגן.
צווישן פעלדער וויסטע...
שרעק און שטיל, און שווייגן...

אין די צייטן אַלטע
איז אַזוי געוועזן,
אין די אַלטע ביכער
האַבן מיר געלעזן:

ביי די בבליס טייכן
זיינען זיי געאַנגען,
פידלען אויף די פּאַלמען
דאַרטן אויפגעהאַנגען.

ניין... ניטאָ קיין פידלען!
דאָס איז מער נאָך שרעקלעך —
אויף די פרעמדע בוימער
הענגען זיי בלויז פעקלעך...

א שיה

איך זע די שיה זיך טראַגט,
איך זע דאָרטן יונגען זיצן;
אַ וועל מיט וועל זיך שלאַגט —
דו זאָלסט זיי, גאָט, באַשיצן!

קיין טראַכטן אין די טעג,
און ס'העלפן ניט קיין טרערן;
די שיה שוין ווייט פון ברעג —
דו זאָלסט זיי, גאָט, דערהערן...

איך האָב זיי, אין מיין וויי,
מיין ברכה מיטגעגעבן;
מיין האַרץ שווימט-מיט, מיט זיי:
פאַרהיט, גאָט, זייער לעבן...

ווער ווייסט וואו קען מיין שטאַם
דער פוס אויף זיכער שטעלן?
עס שטורעמט לאַנד און ים —
באַרואיק גאָט די וועלן.

ווער ?

ווער איז געווען אַמאָל דער ערשטער,
וואָס האָט די אותיות אויסגעטראַכט? —
געזעסן איז ער אַ באַהערשטער,
אין שטילקייט פון געהיימער מאַכט...

אין ווינקל וואַלד זיך ווייט פאַרקליבן
און שוין געזוכט פון אונטערגאַנג,
און צייכנס מיט אַ צווייג געשריבן
אויף פייכטער ערד, ס'זאָל בלייבן לאַנג...

דער וואַנדערער

אין דער וועלט זיך אומגעטריבן,
אויסגעוועזן דאָ און דאָרט;
טיילן לעבן איז פאַרבליבן
אומעטום, אין יעדן אָרט.

דאָ פון לעבנס-בויים געריסן
זיסע פרוכטן אַלערליי;
ערגעץ האָט אַ שלאַנג געביסן
ביז דעם טיפסטן, גרעסטן וויי...

דאָרט אַ שמחה, דאָ אַן אומעט,
דאָרט אַ גליק און דאָ אַ צער;
און דו וואַנדערסט ווידער אומ'עט,
און דו טראַכסט ניט פון געפאַר...

און האָט דערנאָך באַטראַכט די שטערן,
אין זייער לויכטן זיך פאַרטיפט,
און האָט געטרייסט זיך: ס'וועט געווערן,
ווי דאָרט די שטערן, דאָ זיין שריפט...

צוויי שטעט

תל-אביב און ירושלים —
ווער האָט וועלכע העלטער? —
ביידע שיין — ירושלים
איז דאָך אָבער עלטער.

תל-אביב אַ שטאָט אַ נייע,
ערשט ניט לאַנג געבויט זיך;
ברייטע גאַסן, הויפּן פרייע,
און נאָך מער, זי גרייט זיך!

בלויז דאָס רעדן, ווי אַ תפילה,
נוסח ספרדי — פרומער!
קומט פון אונז אַ רב אפילו,
איז ער שיר אַ שטומער...

ירושלים — שטאָט דו וואוילע,
קעניגן און נביא;
גאַנט „מערט המכפלה“,
אַט די וואַנט מערבי!

ס'איז כדאי אויך ספרדיש ריידן —
שוין צוליב די ערטער;
תפילה טאָן ביי ציונים פריידן,
זינגען עלטסטע ווערטער!

קומט ער, פרעגט ער, יישר כחם!
פריי און גרינג, צום חידוש!
גיט ער באַלד וועם שלום-עליכם —
און מען רעדט שוין אידיש...

פרומע אידן — מיט דעם ניגון,
אידן פון גמרא;
ווייזט מען וואו אַכסניא קריגן,
עסט ער, קיין עין-הרע...!

„עסט און בענטשט און לויבט גאָט,
פעטער,

בענטשט מיט אַ מזומן;
גייט אייך נאָכדעם זען די פלעצער,
און צו מנחה קומען!..“

פּרילינג אין ישראל

מיר שפּרייטן די זוימען
ווי פּרילינג גאַר ציט;
און נאָכדעם מיר טרוימען
פון זאַנגען און שניט.

מיר דאַרפן ניט זאַרגן
טאָג אויס און טאָג איין;
די זון קומט פּרימאַרגן,
אויך רעגן וועט זיין.

פון זון און פון שטראַלן
דאָס ברויט קומט אַרויס,
פון טראַפּנס, וואָס פאַלן
די שפע ווערט גרויס.

פּרימאַרגן די טויען
דערפרישן דעם זאַנג;
אויך מעג מען געטרויען
די ווינטן אין גאַנג.

זיי קומען זיך שפּילן
און זינגען אַ ליד;
די שטערנס צו קילן
ווען אַרבעט מאַכט מיד.

איין וואַרט

איין וואַרט וועט איבערוועגן,
איין וואַרט, ווי העלער בליץ,
אַ יעדערנס פאַרמעגן
און יעדערנס באַזיץ.

איין וואַרט, וואָס ער וועט זאַגן
מיט ליבע און פאַרטרויט,
וועט אונז אַריבערטראַגן
אין וועלטן, ניי געבויט.

אין ארץ-ישראל ...

און — וואונדער! גלייך גרייכסטו
דיין היים און דיין לאַנד!
און וואונדער! — דו פילסט שוין,
ווי ס'רױשט איבער דיר
די ווינטן די לינדע
דורך פענצטער און טיר ...

דער פרעמדער

איך געדענק אין דער היים,
איז געקומען אַ איד
און געקוקט האָט ער ווייט
און האָט אויסגעזען מיד.
און מיין טאַטע האָט דאָן —
איך געדענק עס ווי היינט —
פאַר גרויס נחת און גליק
אַזוי ליכטיק געשיינט.

און דער איד איז געווען
אַזוי אַרעם און קליין:
איך האָב דעמאָלט דעם סוד
ניט געקענט גוט פאַרשטיין.
כ׳ווייס מיין טאַטע איז רייך,
האַט אַן אייגענע הויז,
און ער פאַרט פון דער שטאָט
אַזוי זעלטן אַרויס.

און דער אַרעמער איד
איז געקומען פון ווייט,
דאָך דער טאַטע ער זעצט
אים אַוועק ביי זיין זייט.
טאָ וואָס האָט ער אַזוינס
אין דעם אורח דערזען?
אך, פון ארץ ישראל
איז דער פרעמדער געווען ...

אין ארץ ישראל איז ליכטיק,
אין ארץ ישראל איז רייך:
און טאַמער פעלט אויס דאָרט ברונעמס,
איז טרינקט מען דעם רעגן אַליין.

אין ארץ ישראל הערשט יושר,
גאָטס שטימע פון אומעטום רופט:
און טאַמער פעלט אויס דאָרטן שולן,
מאַכט קלוג דאָרט דעם מענטשן די לופט.

אין ארץ ישראל הערשט חדוה
און ס'פילט זיך דאָרט גליקלעך דער איד:
און טאַמער פעלט אויס דאָרט פידלען,
רױשט שטענדיק דער ירדן זיין ליד.

אין ארץ ישראל די הייזלעך —
איינשטאַקיק, מיט בלומען אין הויף:
און טאַמער פאַרוועלט זיך דיר העכער,
דאָן שטייג צום באַרג תבור אַרויף.
1915.

היימלאַנד

(נאָך באַלפּורט דעקלאַראַציע)

איך ווייס ניט פון נאַענט,
איך ווייס ניט פון ווייט:
און וואָס זיינען יאָרן
פון טויזנטער צייט?

מעג ליגן מיין היימלאַנד
פאַר טויזנטער מייל —
איך זע זי, איך גרייך זי
אַט באַלד, אין איין ווייל!

און טויזנטער יאָרן
וואָס האָט פאַר אַ ווערט?
מיר דאַכט: איך האָב נעכטן
גערוט אויף איר ערד.

ווי נאַענט! ווי נאַענט!
שטרעק אויס בלוזן דיין האַנט,

א ליד צום יום טוב פון ישראל

(אי' הימרטאָן)

עס שאַפט זיך ווידער
טרייסטיקע לידער:
אַלט-ניי-ערד, אַלט-ניי-לאַנד.
דאָס ארץ-ישראל
איז געוואָרן ישראל —
דאָס לאַנד מיט פּאַלק באַהעפט באַנאַנד.

אין לאַנד פון אידן
זאָל הערשן פרידן —
זאָל וועלט פאַרגינגען אונז די פרייד;
בפרט, אַז ישמעאל —
א שכן ישראל'ס,
און דערצו נאָך ברידער — אפילו צעשיידט.

ס'וועט וואונדער ווייזן
דאָס לאַנד, ס'וועט שפּיזן
די פעלקער צוויי, און אויך די וועלט;
צו וואָס דאָס טענה'ן? —
ישראל'ס ווייגען —
זיי שוימען שוין, אַז ס'האַרץ עס קוועלט!

און די ציטראָנען
אין די מיליאָנען,
און ברויט וועט וואַקסן אויך צו-גענוג;
דעם חומש, מיין ליבער,
נאָר לייען איבער
און דו וועסט ווערן ווידער קלוג!

אין יענע יאָרן —
שוין געזייט קאָרן,
און ס'ווערט דערמאַנט אויך האַבער, אויך ווייץ;
און די אַפעלסינען
אין ישראל'ס מדינה —
איז פול מיט זאַפט און פול מיט רייץ!

די נייע יוגנט —
 מיט מוט און טוגענט,
 און מיט ערפארונג פון נאָענט און ווייט —
 זי וועט דערגרייכן
 די טיפן, די הויכן,
 אַז ערד זאָל געבן מער, אין צייט!

און אויך זיך בייטן
 מיט גוטס פון די ווייטן,
 מיט לענדער וואו דאָרט אַמאָל וואָס פעלט;
 בפרט ווען דער חלום
 פון אייביקן שלום
 וועט ווערן וואָר אין גאָר דער וועלט!
 .1949

מיט די זאפטן . . .

(אַ אָדע צו אַמעריקע)

מיט די זאפטן פון דער ערד, דער היימישער,
 מיט די קראַפטן פון דעם דאָרטיק ברויט מיט זאָלץ;
 מיט דער זון פון פעלדער זאַנגיקע, ביי וועגן בוימערישע,
 אונטער קלאָרן רוים, וואָס האָט געשיצט, פאַרוויקלט אַלץ —

האַב איך זיך געלאָזט — אַ יונגער, קוים געשטילט,
 אין וועלט צו וואַנדערן, ביז צו קאַלאַמבוס-לאַנד;
 האָט ביים ברעג אַמפאַנגען מיך די פרייהייטס בילד,
 האָב איך איר געשענקט מיין האַרץ און מיין פאַרשטאַנד.

לידעלעך געזונגען איר — גאָר אַלערליי,
 סאַי פון הי, ווייל מיר דאָס לעבן דאָ געפעלט;
 סאַי פון ווייטער אַר'מער היים — איר פרייד איר וויי!
 און פון אַלע טרעפונגען מיט מיר און לייט — אין וועלט.

מיט דערציילונגען, באַפריינדעט פאַלק מיט פאַלק;
 און געוועקט די ליבשאַפט אין דעם מין, דעם מענש;
 און געהאַט, צי וועניגער, צי מער — ערפאַלג —
 סאַי ווי סאַי דאָס לאַנד מיט אירע אינוואוינער איך בענש.

איך וועל זינגען מיין ליד

איך וועל זינגען מיין ליד, ווי איך פיל,
איך וועל זינגען מיין ליד, ווי איך טראכט;
און וואָס נאָר איך וועב אין דער שטיל
וועט רוישן אין וואַכיקן פראַכט...

איך וועל אייך ניט נאָרן מיט פרייד,
איך וועל אייך ניט שרעקן מיט צער;
נאָר אַלץ וואָס דאָס לעבן האָט גרייט
וועל איך ברענגען ווי חבר און האַר...

דער נעכטן, וואָס ליב איז פאַר מיר,
באַליבט וועל איך מאַכן פאַר אייך;
דעם מאַרגן אין שליייערס ביים טיר —
אַנטדעק איך, אַנטפלעק איך אים גלייך...

עס דאַכט מיר

עס דאַכט מיר, איך האָב וואָס פאַרלוירן אין וועג,
איך ווייס דאָך ניט וואָס...
זאָל איך צוריקגיין? עס איז אַזוי ווייט —
עס איז אַ פאַרדראָס!

איך האָב וואָס פאַרלוירן און ווייס דאָך ניט וואָס...
צי האָט עס אַ ווערט?
לאַז איך עס איבער, — דער טאָג איז שוין קורץ,
און גרויס נאָך די ערד...

עס פאַלן שוין שאַטנס פון בוימער און בערג, —
מיין שאַטן איז לאַנג...
דאָס האַרץ איז ניט רואיק, עס שרייט: קער זיך אום,
דער שאַדן טוט באַנג!

דאָ בלייב איך גאָר שטיין מיר אין מיטן דעם וועג,
אין חושך געהילט...
איך האָב וואָס פאַרלוירן, איך ווייס דאָך ניט וואָס —
איך האָב וואָס פאַרשפילט...

צוועלפטער בוך

(די אָפּטיילונג איז געווידמעט פּרָזיס אַנדערקען — צום יוביליי פון זיין
הונדערטסטן געבורטסטאָג)

אָן אַ סוף

איז נאָך פּריצייטיק געוועזן.
וואָס ער האָט פּאַרנומען?
האָט ער נישט געטאַרט דערציילן,
וואָס עס וועט נאָך קומען?

אך, ווי וואָלטן מיר איצט וועלן,
אין דער צייט פון שרעקן,
דאָס וואָס ער האָט מיטגענומען
קענען דאָ ענטדעקן.

האָט געזען אַ באַרג אַ הויכן
וואו די נביאים שטייגן,
און די וועלכע בלייבן אונטן
שטייען שטיל און שווייגן?

האָט זיך אליהו הנביא
פאַר אים דורכגעטראָגן,
ווי ער קומט אַראָפּ אַהערצו —
אויף אַ פייער-וואָגן?

אָדער האָט ער דאָן געהערט שוין
משיח'ס שופּר שאַלן,
און דערהויכט ווערט יעדער, וועלכער
איז געווען געפּאַלן?

און עס זאַמלען זיך די אַלע —
אין עק וועלט פּאַרטריבן

ביי די ערשטע צוויי־דריי ווערטער,
איז ער שטיל געבליבן...

ס'איז געווען אַ גראַער מאַרגן
נאָך אַ נאַכט אַ שווערער;
וואָלקנס האָבן זיך געזאַמלט
מערער אַלץ און מערער.

פּרי איז ער דאָן אויפגעשטאַנען,
ווי ס'וואָלט ווער אים טרייבן,
און אַ מעשה'לע פאַר קינדער
אַנגעהויבן שרייבן.

פאַר די קינדער אָן די הימען
וואָס ער פּלעגט זיי ליבן;
פאַר די קינדער וואָס מ'האַט זיי
אין דער פּרעמד פּאַרטריבן.

וועלכע בילדער האָט געשוועבט דאָן
פּלינק פאַר זיינע אויגן?
איז אַ טויב אַ וויסע דעמאָלט
פאַר אים דורכגעפּלויגן?

האָט ער עפעס זיי ענטדעקן
דעמאָלט זיך געקליבן?
ביי די ערשטע צוויי־דריי ווערטער
איז ער שטיל געבליבן.

האָט דערהערט ער רופן, רופן?
פון דער ווייט געזאַנגען?
אויף זיין פּעדער איז אַ טראַפּן
טינט פּאַרשטימט געהאַנגען...

די שבתים ביי פּרעין

(119 די מאָטיוו "וואַרשע")

ווי איצט געדענק איך יענע גאַס,
וואו פּרעין האָט געוואוינט;
עס איז געווען אַ גאַנג דורך ראַש,
דאָך האָט דער גאַנג באַלוינט.

איך זע דעם הויף, די טרעפּ, די טיר,
איך זע די וואונדער — גרויס;
איך זיי זיי איצט און ס'וואַקסט פאַר מיר
אין נייער שיינקייט אויס.

מען גייט אַריין ניט דרייסט, און שטיל —
נאָך ניט געווען באַקאַנט;
נאָר קוים באַגעגנט האָסט זיין בליק,
ביזטו אין אייגן לאַנד.

בפרט, אַז ניט מיט ליידיקן
געקומען דאָן צו אים;
אַ ליד געבראַכט! — אין פּריידיקן
זינגט אויס דיין יונגע שטים.

ער נעמט אין האַנט דיין ליד, דיין שריפט,
ער ליענט און ער פּרעגט ...
און באַלד איז שוין זיין בליק פאַרטיפּט —
ער האָט אַ פונק אַנטדעקט.

באַלד קומען אויך די אַנדערע אָן:
ס'קומט יצחק גרינבוים, אַש,
און נאָמבערג קומט, און דיגעזאָן —
עס ווערט אַ ליבער רעש.

ווער ס'זיצט, ווער ס'שטייט, נאָר דיגעזאָן
אים קומט דער אויבן-אָן,
שוין פּריינט זינט לאַנג, פון אָנהויב אָן,
דורך בריוו — פון קיעוו אָן ...

"בית פּרעין, וואָס איז שייך, וואָס?"
עס איז זיין היים, זיין גאַס;
געהאַט שוין דאָ אַמאָל פאַרדראָס,
דערפאַר אויך פּרייט און שפּאַס ...

אַ שאַד, ס'רעדט גרינבוים פּויליש נאָך,
דאָך ער איז אַ סטודענט ...
דאָס "פּינטעלע" האָט פּרעין דאָך
פון איד אין אים דערקענט.

דער הויכער יונג פון קוטנע ערשט —
אַ יונג מיט גרויסן מוט;
ער האָט שוין נאָמבערג'ן באַהערשט,
מיט "משה'לען" — ווי גוט.

און נאָמבערג — יונג און בלאַנד, און טיף,
ער רעדט נאָך אַלץ אַנטציקט;
אַך, אייער "אויב נישט העכער נאָך" —
ווי טיף אַריינגעבליקט!

און דיגעזאָן ער שמייכלט ליב:
— ס'אַ מעשה'לע אַ שיינס ...
אַ, ווער קען דען פאַרגעסן דיך,
צעגליאַנע נומער איינס ...

די נייע יבנה פון אַמאָל,
דער פונקט פון וואָרט און ליד;
וואָס חרוב ווערט זי יעדעס מאָל
און חרוב ווערט זי ניט ...

זי בוים זיך אויף צי דאָ, צי דאָרט —
מיט יונגער קראַפט באַנייט;
און ס'קלינגט דאָס אידיש-ליד און וואָרט
אַזוי ביז אייביקייט ...

פּרעס'ס בילד

ס'האַט געוואוסט דער גרויסער לערער,
קינער ניט אַזוי ווי ער;
גרויסע — ליבן, קינדער — מערער,
און די אַרימע — נאָך מער!

ניט פאַר שכר און ניט פאַר כבוד —
ס'האַט זיי ליבשאַפט פּריי געברענט ...
איצט אין יעדער שול, בכבוד
לויכט זיין בילד, באַשטראַלט די ווענט.

ווארשע

ווארשע, ניט ביי דיר געבארן,
דאך ביי דיר בין איך געוואָרן...
ביי מיין אַנקום — גלייך געפונען
האַפנונג, גלויבן — די צוויי זונען.

גאָס צעגליאַנע, איינס דער נומער,
דאָרט האָט אויפגעלויכט מיין זומער.
און די נייע פריינט געטראָפן
מיט די בליקן — ליכטיק, אָפן.

איך דערמאָן, אין טאָג אַ גרויען,
פּרץ הויז, די ליבע שעה'ן,
ווען עס פלעגן צו אים קומען
יונגעלייט — פון פּאָלק די בלומען.

גאָסט נאָך גאָסט האָט אַנגעקלונגען,
און דערנאָך זיך ערשט צעזונגען,
ווי די חסידים ביי אַ רבי'ן:
„אונזער רבי'ניו“, זאָל לעבן.

ס'איז געווען אַ נייער „חסידיש“:
וועלטלעך-פריי און וועלטלעך-אידיש.
און דערנאָך אַ פּאָלקס-ליד קומט שוין,
און מען זינגט אין כּאָר, פאַרפרומט שוין.

אַפט אַ פרעמדער גאָסט פאַרשעמט זיך:
אַט צו וואָס די יוגנט נעמט זיך —
צו די לידלעך גאָר פאַרלאָזטע
פון אַ „דינסט-מידל“ אַ פּראָסטע...

באלד ווערט קלאָר דעם גאָסט דער זינגען
(פּרץ האָט עס אויסגעפונען!) —
און דער פרעמדער זינגט מיט אַלע
וועגן דער „גענאַרטער כּלה“...

גיט אַ שעה נאָך שעה אַריבער
ביז צום ליד „אַ טאָג אַ טריבער“,
די מעלאָדיע, אַזאַ שטילע —
פול כּוונה, ווי אַ תּפילה...

די הייליקע שליחות

(לויט י. ל. פּרזיס אַ פּאָלקס-מעשה)

ס'איז אַ מעשה מיט אַ רבי'ן
וואָס ער פלעגט אין הימל שוועבן —
איז דער נאָכט פון ערשטע סליחות:
ערשט נאָך גרעסער איז זיין יחוס...

פאַר אַ פּויער זיך פאַרשטעלט דאָן —
אַנגעקומען צו אַ וועלדל,
און איז וועלדל, פול סכּנה —
האַלץ געגרייט פאַר אַן אלמנה...

קלאָפט ער אַן אין קליינעם שטיבל,
מורמלט זי מיט אַ פאַראיבל;
זאָגט ער איר ס'איז האַלץ, צו הייצן,
ענטפּערט זי — צו וואָס מיך רייצן:

איך בין אַלט און קראַנק שוין וואָכן —
ווער קען הייצן, ווער קען קאַכן?
און וואו האָב איך געלט צו צאָלן?
ענטפּערט ער: ער וועט באַצאָלן...

הויבט ער אַן שוין, ווי אַ מבין,
האַלץ צו שפּאַלטן, הייצט דעם אויוון.
ווי צו הייצן לאַנג באַהאַוונט,
הייצט דעם אויוון און ער דאַוונט...

און דערביי דעם רויך געבלאָזן —
נאָכדעם פליען זיך געלאָזן
איז זיין דמיון הויך און העכער
ביז די הימלען — אויב ניט העכער...

פלעגן טאַקע חסידים זאָגן,
אַז דער רבי איז פאַרטראָגן
ערגעץ ווייט צו ערשטע סליחות,
ווייל ער האָט צו טאָן אַ שליחות...

— אַוועק צו-שנעל, פאַרוואָר? —

פון אַלע ברידער שנעלער;

דער שבט פון דעם דור,

דער שטערן אונזער העלער!

עס בענקט דאָס האַרץ נאָך אים,

ביי פּרץ-יאָר געערטער;

צו הערן דאָן זיין שטים,

פון אינגסטן — זיינע ווערטער...

עס וועט ניט פאַרשווינדן

עס וועט ניט פאַרשווינדן,

פאַרשעמט וועט ניט ווערן

די האַפּענונג, וואָס מוטיקט

און טרייסט אונז אין פיין;

דאָס ליד וועט זיך טראַגן,

דאָס ליד וועט זיך הערן

פון לאַנד, פון דעם נייעם,

פול וואונדער און שיין.

פאַר אַלע, וואָס וואַרטן

געהיים און פאַרבאָרגן

פאַר מידע, וואָס מונטערט

דעם אַנזאָגערס טריט;

פאַר אַלע זאָל ווינקען

דער ליכטיקער מאַרגן

פאַר אַלע זאָל קלינגען

אין כאַר אונזער ליד.

פאַרוואָס?

פאַרוואָס זאָל ער זיך גרויסן,

שטאַלצירן קעגן אייך?

אַ טראַפּן איז ניט אויסן

זיך גרויסן פאַר זיין טייך.

אַ כּוואַליע וועט ניט יאָגן,

ניט שיידן זיך פון ים;

אַ צווייגל וועט ניט זאָגן:

כּיבין גרעסער פאַרן שטאַם.

פאַרוואָס?

(מוחלט ליכטיק אַנדעק);

פאַרוואָס איז שנעל אַוועק,

— פאַרוואָס זיי ניט פאַרהאַלטן

אַזעלכע ליבע טעג,

אַזעלכע פּרייד-געשטאַלטן?

די ערשטע יוגנט-יאָר,

מיין אַנקומען אין וואַרשע;

דער לויטער נייער דור —

מען האַלט די זעלבע פרשה.

אַט טאַקע ווי אין תּנ"ך

אין גאָך אַפּולע פרטים;

ס'איז פּרץ דער פּאַטריאַרך

און מיר די זין — די שבטים.

דער פּאַטריאַרך — פאַרבענקט,

ער בענקט נאָך יונג-דערפרייען;

ער ווייסט ווער ס'פעלט, געדענקט:

אַ טרייסטער און אַ גייער.

ער האָט באַוווּזן זיך

דאָן צווישן אַלע ברידער —

אַ בחורל אַ בחיר —

מיט שפּאַגל-נייע לידער.

און ס'האַט אויף אים קיין האַנט,

און ס'האַט אויף אים קיין שליטה —

די שפּראַך ווי פון איין לאַנד —

ער איז פון בריסק דליטע...

ער רעדט זיין אידיש קלאַר,

ער שרייבט זיין לשון ליכטיק,

אַזוי ווי יענעם יאָר,

און ביז צו היינט נאָך ריכטיק...

יענע הויז

(וואַריאַנט)

(פון די מאַטיוון „וואַרשע“)

ווי איצט געדענק איך יענע גאָס
וואו פּרץ האָט געוואוינט:
עס איז געווען אַ ווייטער גאַנג,
דאָך האָט דער גאַנג געלוינט.

אַפילו איצט געדענק איך נאָך
דעם הויף, די טרעפּ, דאָס הויז;
איך זע זיי איצט, אַלץ וואַקסט פאַר מיר
אין יענער שיינקייט אויס.

די שטאָט, די גאָס און יענע הויז —
ווי ליב אַלץ האָט באַגריסט! — — —
איך הער אַ בת־קול קומט פון דאָרט
ווי פון אַ חורבה וויסט . . .

איך הער אַ בת־קול, ווי אַ טויב
פון דאָרט צו מיר זיך טראַגט:
זוער האָט מיין פּאָלק געטאַן צו רויב,
פאַרטיליקט און פאַריאַגט?

איך הער אויך פּרץ'ס וואָרט — עס שוועבט
און קלינגט מיר ווי אַ האַרף;
איך הער זיין רוף: „אַ, טרייסט מיין פּאָלק,
די טרייסט, מיין פּאָלק, עס דאַרף!“

פּרץ'ס „גאַלדענע קייט“

אַמאָל איז געוועזן אַ גאַלדענע קייט,
בייזן פּאָלק, ביי דעם אַלטן,
ווער האָט דען געוואוסט וואו געלעגן איז זי
פאַרשטויבט און באַהאַלטן.

אַ טייל פון דעם פּאָלק פאַרגעסן האָט לאַנג
זיין גרויסן פאַרמעגן,
און יאָרן זיי זיינען פאַרגאַנגען, די קייט
אין שטויב איז געלעגן.

דאָס פּאָלק האָט צו פרעמדע געשטרעקט זיינע הענט,
ביי פרעמדע גענומען,

אַנהויב

(פּראָגמענט)

ס'איז אַנהויב געווען —
ווי זיכער דער טראַט;
ס'איז וואַרשע געווען —
די מלכה, די שטאָט . . .

און פּרץ, ער גייט
פאַרויס פון זיין שטאַם;
אין בליקן די פרייד,
אין האַרצן דער פּלאַם.

2

עס האָט זיך געגרייט
צום יום טוב דער דור,
די פּאַנען צעווייעט,
צעקלונגען דער כאַר.

בראשית — די גלוט,
די זון אַזוי ביי;
מיר זיינען פול מוט —
די וועלט ווערט באַלד פריי . . .

און יענע, זיי האָבן פאַראַכט אונז דערפאַר —
ביז ער איז געקומען.

ער האָט אויסגעזוכט אונזער גאַלדענע קייט
פון דונקלע ווינקלען,
ער האָט זי דערלאַנגט אונז . . . ווי ניי אויסגעשמידט
מיט אייביקן פינקלען.

עס האָט זיך דערוועקט אונזער יוגנט און שטאַלץ —
ביי יעדן באַזונדער . . .
די גאַלדענע קייט איז בלויז איינער געווען
פון פיל זיינע וואונדער . . .

זיין אַנקום

מיר האָבן אין באַגין די גרויסע פרייד געהאַט
די ערשטע לייענען — פון פרצ'ס ערשטן בלאַט.

עס איז אין אונדזער וועזן ווי אַריין
אַ שטראַל פון לויטערקייט און פון זיין העלן שיין.

בי „מאַניש“ לייענען — דאָס ליד פון גרויס געזאַנג,
די פערזן האָבן זיך געיאָגט אין נייעם שטראַם און גאַנג.

ס'האַט זילבערדיק געשוימט, געלויכטן און געלאָקט,
ווי ס'וואַלט אין גרויען טאַג מיט נייער ליכטיקייט געטאַגט.

ביי „ווענוס און שולמית“ — ביים קאַמף פון יפת און פון שם —
מיר האָבן זיך דערפילט שוין מוטיק ווי אינדערהיים.

מיר האָבן שוין פון אונדזער קראַפט דערשפירט דעם סוד
פון שיר השירים שיינקייט און פון שולמיתעס גענאַד.

און ביי „שלמהס שטול“ — פון ווייטער צייט און לאַנד,
דערשפירט שוין פרצעס חכמה, און זיין איידעלן פאַרשטאַנד . . .

און שפעטער שוין, וואו פּרץ האָט זיך נאָר געקערט —
אַ נאָענטן, אַן אייגענעם — צו אים זיך צוגעהערט.

און וואוהין ער רופט, און וואו ער וויינט, און וואָס ער הייסט —
איז פול געווען מיט וואָר און וואונדער און מיט טרייסט . . .

ביים גרעניץ פון יארהונדערט . . .

מיט פופציק יאָר צוריק האָב איך צעביטן
די ערשטע העלפט פון צוואַנציקסטן יאָרהונדערט;
ער איז געוועזן ניי און פריש, געבליקט אויף אַלץ פאַרוואַנדערט
געשאַלט מיט גאַלד־טראַמפּייט און בייטש און פריי אַרויסגעריטן.

און איך — נאָך דאָן אַ יונג פון דריי־און־צוואַנציג —
בין אויך, פאַרשטייט זיך, מיטגעריטן, מיטגעפאַרן,
פאַר מיר איז אָפט דאָס בייטשל גאָר געווען אַ קאַנטשיק,
נאָר וואָס דען קענען ניט פאַרטראַגן יוגנט־יאָרן!?

בפרט נאָך, אַז דו פאַרסט אַרויס אין פּרילינג,
מיט לידער פול מיט האַפענונג און גלויבן
און זאָל ווי ווייט נאָך זיין די צייט — אַן עכטער צווילינג
די גראַמען צוויי, און פּויגעל זינגען הויך און לויבן . . .

לכבוד אים אַ זאַמעלבוך, וואָס האָט געהייסן
„דאָס צוואַנציגסטע יאָרהונדערט“, און צום חידוש
געווידמעט אַן אַרטיקל דאָרט צו אידיש,
מיט אַ רוף „אַלס נאַציאָנאַל שפּראַך“ — גאָר אַ הייסן.

גו, האָט זיך דעמאָלט דאָס געקאַכט און שטאַרק גערודערט,
עס איז די פרעסע ביזלעך, קאַלט געבליבן
און בלויז „הצפירה“, און „איזראַעליטע“, קוים געשריבן,
ערשט שפּעטער־צו מיט זיי אויך זיך פאַרברודערט . . .

און וואָס איז דען דער וואַנדער, צי דער חידוש,
אַז פּרץ — ער אַליין האָט דאָרט געדרוקט די שענסטע זאַכן
צו פּרייען זיך, צו דענקען און הומאַר צום לאַכן,
און „ירמיהו'ס בריוו“ — אין וואַנדערלעכסטן אידיש.

און נאָמבערג'ס „גליק“, און פּרייהייטס־לידער,
און פון דעם יונגן פּראָפּוס'ן אַ ליד „די אידעאַלן“;
און אויך פון טעג, וואָס קומען אָן מיט פּרייד און שאַלן,
און פון דעם גלויבן, אַז מיר אַלע זיינען ברידער . . .

פון איטלעכער שטאַט, וואָס דער פיינט
פאַריאַגט זיי און וועט זיי נאָך יאָגן,
דערזע איך דעם בליק פון מיין פריינט
אַריבער די מחנות זיך טראַגן...

אויף א. ווייטערס טויט

פאַרלאַשן די שטראַלן,
פאַרלאַשן דאָס ליכט :
מיין פריינט איז געפאַלן —
מיט בלוט זיין געזיכט.

די אויגן נאָך אַפן
און קוקן מיך אָן :

ווי האָט עס געטראַפן,
ווער האָט עס געטאָן ?

מיין נאָענטער ווייטער,
מיין ליכטיקער פריינט,
אַ קנעכט אַ באַפרייטער
געטאָן האָט עס היינט...

די בלוטיקע פלעקן
זיי ווערן מער גרויס...
די שטראַלן, פון שרעקן,
זיי לעזן זיך אויס...

אַזוי
(יהואש)

אַזוי גייען זיי אַפּ,
אַזוי שווימען זיי אַפּ
די אַמאָליקע לידער —
פון דעם זיידענעם לאַק,
פון דעם גאַלדענעם קאַפּ,
פון די הערלעכע גלידער.

און דאָס ליד שטיל פאַרגייט
וועגן שאַרף פון איר קלייד —
דער אַלט־איידעלער ניגון ;
און עס זינגט ניט דער זייד
אין דער רוישיקער צייט —
אויך דער זייד איז אַנטשוויגן...

געשמאַלמן

א.

מאָרים ראָזענפעלד

אַ מידער און אַ מאַטער
האַט ער פון אונז געשיידט ;
מיט ליד און פּיין אַ זאַטער,
אַ דאַרשטיקער נאָך פרייד
זיין ליד אין בונטע שפּראַכן
געשוועבט האָט איבער דר'ערד,
און ער האָט בלוז דאָס לאַכן
פון נאָענטע געהערט.

עס האָט זיין ליד געפאַנגען
די הערצער ווייט און פיל,
און ער איז אויסגעגאַנגען
פאַראיינזאַמט, אינדערשטיל.

פאַרגרויט די לעצטע יאָרן
פון קנאהס רייד און שטויב ;
איצט ווערט ער ערשט געבאַרן
צו אייביקייט און לויב...

ער איז געווען...

צו ש. אַנסקייס אַנדערע

ער איז געווען אַ וואַנדערער —
און וואו ער איז געקומען,
האַט ער דעם לעבנס־סוד פאַרנומען
און איז אַוועק אַן אַנדערער...

צו גוטס אַ שטענדיק שטרעבנדער,
האַט ער אויף אַלץ געזאָגט : ס'איז גוט,
און אויף די ליפען זיינע האָט גערוט
אַ שמיכל אַ פאַרגעבנדער...

זיי האָבן געטויט אים

(א. ווייטער'ן)

זיי האָבן געטויט אים, מיין פריינד,
זיי זיינען פאַר אים איצטער ערוב...
זיין ליכטיקער פנים מיר שיינט
פון איטלעכער שטאַט, וואָס ווערט חרוב...

י. קיסין

(עלעגיע)

מיר שרייבן דאָס דאָזיקע ליד
מיט וויי און מיט צער און מיט לייד,
געווידמעט פון טיפסטן געמיט —
יוד קיסין — פריציטיק געשיידט.

דער דיכטער פון יוגנט פאַרנעם,
באַנייער פון אידישן ליד,
געשאַפן, געשאַפט זיך אַ שם,
פאַר שעפער, פאַר יונגע געגליט . . .

וואָס שייך — איבערדיכטעט פון זיי,
און יענעם געדאַנק אָפגעהיט,
און ניט אין אן איינציק עסיי —
געטייטשט און דערקלערט פושקינ'ס ליד.

דער זון פון אַ מגיד אַליין
האַט אים שוין „דער מגיד געזאָגט“*
וואָס טיף איז, וואָס הערלעך, וואָס שייך,
די סודות, וואָס שאַפונג פאַרמאַגט . . .

די אייגענע לידער, פון אים —
זיי טראָגן אַ רייכן פאַרמעג;
דורך זיי וועט מען הערן זיין שטימ,
אין ווייטע — אין אייביגקייט'ס טעג . . .

* דער „מגיד געזאָגט“ הייסט אין קבלה אינטואיציע.

אַ בליק

(א. לוצקין געווידמעט)

איך האָב ניט לאַנג אַ פריינט באַגלייט:
זיין בליק פאַר מיינע אויגן שטייט.
און וואו איך גיי און וואָס איך טו —
עס גיט דער בליק מיר ניט קיין רו.

מיין ליבער פריינט, אין ווייטן לאַנד!
געזענגט האָסט זיך מיט פאַרשטאַנד.
אַ וואָרט פאַרשווינדט, אַ טרער פאַרווישט;
אַ בליק אַזאַ פאַרגעסט מען נישט! —

צום פאַבעליסט

(געווידמעט דעם דיכטער נחום יוד)

ס'איז די וועלט אַרויס פון נאַרמע
און אויף-אַלדאָס ביז קאַפאַבל;
איצטער איז די בעסטע פאַרמע
פאַר דעם דיכטער בלויז די פאַבל.

ווען באַליידיקט ווערן שוואַכע,
ווי-זושע קענסטו, דיכטער, שטומען?
ווען די שטאַרקע נעמען ראַכע —
זאָל צו הילף די פאַבל קומען.

מענטשן-העלדן מוזטו ווייכן,
דען דיר דראָען פיל געפאַרן;
נעם דעם אייזל און זיין גלייכן
און שטעל פאַר מיט זיי די נאַרן . . .

זאָלן דיר די שאַף, די בלודנע,
דינען פאַר די גרויסע מאַסן,
און די שוואַרצע וועלף די ברודנע —
פאַר די רויבערישע קלאַסן.

פיר אַרויס די פיקס אַצונדערט,
אַלס די פירער, יענע בערן;
דען אין צוואַנציקסטן יאָרהונדערט
איז דער מין צוריק מאַדערן . . .
1916.

ביז דאָן

(י. ראָלניק)

עס וועט זיכער טאַגן,
עס וועט ליכטיק ווערן;
זאָל דערווייל זיך טראָגן
ווייטער שייך פון שטערן,
און אַ העלער פאַס
פון אַ צווייטער גאַס.

פון אַ לאַנד אַן אַנדערער
קומען וועט דער שענסטער;
איצט איז ליב דער וואַנדערער,
וואָס דו זעסט פון פענסטער;
און דער ווינט ביים טיר
זינגט זיין ליד פאַר דיר.

„די גאלדענע קייט“

מעג ווי שיינ א מאנגער זינגען
וועגן זבארזשער, וועגן בראָדער;
איך — הער אין דעם כאַר אויך קלינגען
דיכטער נאָך — לויט יענער מאָדע . . .

מעגן אויך די בראָדער, זבארזשער
נאָענט זיין דעם אויער אונזער;
אַבער אין דעם נייעם מחזור
ווי פיל תפילות אויך פון צונזער!

ער איז אויך פאָעט פון גנאָדן,
כאָטש פון פאָלק און לאַנד געדיכטעט;
צי איז דען מיט דעם געלאָדן
ניט געווען די שענסטע דיכטער!

און אין אונזער לשון-קודש
גאָר די גרעסטע פון די אַלע;
יהודה הלוי'ס שיר אַן עדות —
כ'מיין זיין „ציון הלא תשאליו“ . . .

נו, געוויס — ניט צו פאָרגלייכן
מיט הלוי'ן — ער איז איינער;
דאָך גאָלדפאָדענ'ס „ביי בבל'ס טייכן“ —
אויך אַ פאָלקס-פערל אַ ריינער.

מיר דערמאָנט זיך נאָך פאָעטן
פון דעם ניינצענטן יאָרהונדערט,
זייערע לידער, ווי געבעטן,
וואָלט איר איצטער אויך באַוואונדערט . . .

אויך דעם מינסקער „סענדער בדחן“,
און „באַברויסקער פסח אליה“,
ווי מען פלעגט זיי שעצן, אַכטן
און אַזוי אויך די קאָפעליע . . .

ס'פלעגט ביי אידן-לומדים פלאַמען,
און צעשפילן זיך דער דמיון,
ביים דערמאָנען זייערע גראַמען
מיט געדאַנקען הויך — ביז הימלען . . .

„ניין, ניטאָ מער היינט אַזעלכע:

ווער שוין נפטר, ווער געפאָרן
קיין אַמעריקע נאָך וועלכער —
שוין פון מינסק אַוועק שוין יאָרן!

טאַקע צונזער — אַזאָ קענער —
אַ בעל-ניגון, אַ בעל רעיון
זיינס אַ שיר — וואָס קען זיין שענער —
מיט דעם ניגון, מיט דעם נייען.

„אַבער אָפגעדרוקט געבליבן
זיינען לידער זיינע פילע;
ניט פון אויסגעטראַכטע ליבעס
נאָר פאַר אידן תפילות שטילע.

נעמט „די סאָכע“, „שיבת ציון“
„אַך, וואָס זע איך דורך די שויבן“!
ציוניס פעלדער זעט מען בליען,
קינדער קומען — ווי די טויבן! . . .

„קומען אָן ווי צו אַ מאַמען,
צו דעם לאַנד ישראל ווידער“;
און דער ניגון ווי די פלאַמען —
ווי עס פאַסט פאַר ציונס לידער!

אויף אַלע צייטן

אויף אַלע צייטן רוף זיך אָפּ,
אין יעדער צייט דיין איך פאַרוועב;
די אַלע קאַמפן שפיגל אָפּ,
און יענע מידיקייט — באַלעב.

אין וואָס דו זינגסט אַליין און זאַגסט,
זאָל קלינגען זייער פרייד און וויי;
פון אַלע לאַסטן, וואָס דו טראַגסט,
זאָל ליב דיר זיין די לאַסט פון זיי.

מיר זאמלען ...

(ווילנער „יוואג“ געווידמעט)

מיר זאמלען אַלץ, וואָס אונז איז טייער
אין אונזער לאַנגן וועג ביז איצט;
אַ בלאַט פון דאָן, אַ בוך פון היי-יאָר,
זאָל אַלץ מיט ליבע זיין געשיצט.

א-יעדנס מיען זיך און פלייסן,
אין צייטן און אין לענדער פיל;
אַ בוך פון פוילן, און פון רייסן,
אַ ליד פון קובאַ און בראַזיל.

די ערשטע שטילע ווערק אויף אידיש,
ווען מ'האַט געשריבן נאָך: „עס וואָר“...
דאָס „מעשה-בוך“, צום גרויסן חידוש —
פון ערשטן דרוק — אַן עקזעמפלאַר.

פון צייטן פינסטערע און ווייטע —
אַ וואָרט, וואָס קומט פון טיפסטן גרונט;
אַ ליד פון קעמפער און באַפרייטע,
אַ רוף, אַ בלעטעלע פון „בונד“.

אַ ליד, ווען ס'האַט געהערשט דער אַכור
אין צייט פון טיפן ווי און קלעם;
אַ ליד אויף וויין פון וועלוויל זבאַרזשער—
דער ערשטער אידישער באַהעם.

און פון אין וועלט צעשפרייטע ברידער—
די עלטסטע און די נייסטע ווערק,
די אַלע מעשה'לעך און לידער,
פון עטינגער ביז פינינבערג.

פון ריינסטער ליבע די געשיכטן,
וואָס ליגן וואו פאַרגעסן שטיל;
און „חכמת-שלמה“ אַפצורייכטן,
און לוסטיקייט פון „פורים-שפיל“.

און אַלע רייכע אוצרות זוכן,
די אוצרות, וואָס דאָס פאַלק באַשאַפט;
די אַלע ווערטעלעך און שפּרוּכן,
וואָס גיט צו לעבן אונז די קראַפט.
און אַלע טרוימערייען, שפּאַסן,
און אַלע לידער פון לאַנג אָן,
זיי זאָלן זינגען אין די מאַסן
מיט אַ באַנייטן, יונגן טאָן.
און יעדעס וואָרט פון שטילן שאַפן
אין ווייטסטן לאַנד, אין ווייטסטן דור,
זאָל שווייגן שטיל שוין מער ניט דאַרפן—
זאָל קלינגען אין דעם פעלקער-כאַר ...

אידיש

אַ מתנה מיין ליבן און איידעלן פריינט
און קאַלענע, דיכטער און ליבהאַבער פון
אידיש — אהרן קאַרלין.

אידיש, שפּראַך און לשון מיין,
וואונדער פון מיין בלייבן זיין;
צווישן פרעמדע, דאָ און דאָרט —
ביזט מיין היים אין יעדן אָרט ...

וואו איך קום, אַפט מאַט און מיד,
קלינגט מיר אויף דיין היימיש ליד;
דורך מיין פענסטער, וואו ס'זאָל זיין —
דרינגט דיין ליד אַרויס, אַריין ...

און ניט ליד אליין — דיין וואָרט,
מיר דערנעענט ווייטסטן אָרט;
איז מיר ליב וואוהיין איך קום,
ברידער רינגלען מיך אַרום...

ניט נאָד וואָרט — דיין בוך אליין,
אידיש בוך, ווי ליב און שיינ!
פּרין, מענדעלע — נאָכאַנאַנד —
ווערט מיין היים שוין אידיש-לאַנד:

ניין, קיין פרעמדער ערגיץ ניט,
מיט מיין אידיש וואָרט און ליד;
מיט מיין צייטונג-בלאַט און בוך
פאַר איך אַלע לענדער דורך! ...

די אויפקלערונג . . .

(מיין ליבן יונגן, גרויסן קאלעגע פסח מאַרקוס, דעם דיכטער פון דער עפאָפּי, דער ווילנער גאון)

זאָגט ניט: ער איז אַ בעל-תשובה,

ווען ער רעדט פון אידישקייט;

אין זיין היים און אין איר סיבה —
אַלע גוטע פרומע לייט.

צי אין שראַנק, צי אויף אַ טישל —
ווער קיין ש"ס האָט ניט פאַרמעגט —
האָט דאָך יעדער איד אַביסל
פון דעם טיפסטן קוואַל געשעפט . . .

ס'איז גענוג געווען איין סידור
צו באַגרייפן גאָר די וועלט,
און פון תהלים דוד'ס לידער
זאָל דיין זינען זיין באַהעלט . . .

און פון „קב-הישר"ס מידות
אויף דער עברי-טייטש — דיין שפראַך;
צי דעם מנורת-המאור'ס חסידות,
צי ר' נחמנ'ס מעשה'לעאך . . .

און אַליין די פינף הומשים,
אויך אויף אידיש-טייטש דערקלערט,
און ניט נאָר אין די שבתים —
יעדער טאָג די רייד באַגערט . . .

זיך באַקענט מיט פעלקער, לענדער —
אין די ספרים — פיל פון זיי;
ניט געווען אין זיי קיין פרעמדער
און ניט אין די וועלטן צוויי . . .

ביידע וועלטן גלייכע, רייכע,
וואָס איז שייך מורא — וואָס ? —
ווען דיין לעבנס-וועג אַ גלייכער —
אָן קיין קנאה, אָן פאַרדראָס!

און דערצו מען הערט אַ מגיד,
וואָס שוין אָנהויב ווינטער קומט,
פרעגט אַ קשיא, שטעלט אַ פראַגע
און פאַרענטפערט עס פאַרפרומט . . .

און דו הערסט שוין פון פיל ספרים,
וואָס דער מגיד מישט צונויף;
פון מדרשים די מאמרים —
און פון זוהר'ס „נופת-צוף" . . .

און דערצו נאָך גרויסע אידן
אין דיין שטעטעלע אַליין,
ווי דער רב, וואָס איז צופרידן
מיט די שכירות — אַזוי קליין . . .

און אפילו אונזער רבי,
וואָס פון גרויסע איז זיין שטאַם,
איז אַ צדיק אין זיין לעבן —
און זיין ניגון — איז ווי פלאַם.

שפינאָזע

שפינאָזע — ער, דער גרויסער לערער,
מיט שטאַרקן גייסט, אין מידן גוף;
וואָס אויף דער ערד דאָ טומלט מערער,
אַלץ העכער גייט זיין נאָמען אויף.

שוין יאָרן הונדערטער — ניטאָ אים,
שוין יאָרן הונדערטער — נאָך דאָ;
אין לעבנס טומל, אין דעם גרויען,
זיין לערע לויכט אין שפעטער שעה . . .

די גלעזער פאַר דעם טאָג געשליפן,
און דעם געדאַנק — פאַר אייביקייט;
און אין די הויכן, אין די טיפן,
און איבער רוים, און איבער צייט . . .

אין איינזאַמקייט, אָן שטראַל פון ליבע,
אין נויט און צווישן גרויע ווענט —
באַטראַכט די סיבה פון דער סיבה
און גאָר דעם אוניווערס געקענט.

זיין לערע

(עקספראמט — לכבוד אלבערט איינשטיין)

דיין רעלאטיוו-אנטפלעקונג, פון ווייטסטער ליכט באהעלט,
איז עכט און אויסגעהאלטן און וואונדערליך און טיף ;
דאָס האָט שוין אַנערקענט פון וויסנשאַפֿט די וועלט —
דיין גרויסקייט בלויז שטראַלט גלייך און קיינמאָל רעלאַטיוו...
דיין טעאָרי איז לויטער, ווי ס'איז דער אוניווערז
און ווי אַ ליד ווען אויף דעם דיכטער גאָט'ס גייסט רוט ;
אַז ס'שטימט ניט וואו — טרעפט אויך ווען אין אַ מאַנכן פּערז ;
דיין גוטסקייט צו דיין פּאַלק און וועלט — איז אַבסאַלוט...

און צי וואָלט ער וועלן נעמען —
זיין עניוּות צו פאַרשעמען!

דאָס איז וואונדער, דאָס איז וויסן,
פאַר די אַלע מענשן וויסן,
פאַר די פעלקער צו געניסן,
איינס דעם צווייטן פרידלעך גריסן.
איינס צום אַנדערן — ס'איז זיין לערע,
און די לערע איז זיין ערע!

געדאַנקען

צי שאַפסטו גרויס, צי שאַפסטו קליין —
דער זעלבער שאַד, דער זעלבער לוינ...

דער צער פון גרויס איז אַפּטמאָל מער
ווי פרייד פון קליין מיט קליין באַגער...

דאָס גרויסע וויל נאָך ווערן גרעסער ;
דאָס קליינע גרויסט זיך, פילט זיך בעסער...

פאַר ביידן איז דער טאַג — אַ קליינס,
און זיבן טעג אין וואָך אַלץ איינס...

אַ געזאַנג צו אַרבערט איינשטיין

איך דעם רויש פון האָס און שקר,
קומט ער ווידער מענשהייטס-וועקער,
צו אַנטפלעקן נאָך אַ שיינקייט
אין נאַטור — פון אַלץ די איינהייט ;
אונזער איינשטיין — איין בריליאַנט
איז מיט גאָר דער וועלט פאַרוואַנדט.

אַנפאַנגס שפּראַצט נאָר די השערה,
נאַכדעם שמיכלט שוין די סברה
און באַלד ליכטיקט די טעאָריע —
פאַסט די ערד אום קיין עין-הרע.
ביז עס ווערט ווי „צייט און רוים“ —
זיין געדאַכטער נביא'ס טרוים...

נאָך אַזעלכע וואונדער-זיגן,
ווי פאַרשעמט מעדאַלן ליגן,
די מעדאַלן פון די העלדן,
ביי די שלאַכטן אויף די פעלדער —
אך, ווי לעכערלעך ביז גאָר
ווען דעם נביא'ס טרוים ווערט וואָר.

ער אַליין — ווי ניט אים מיינט מען,
מיט מעדאַלן ווער באַלוינט אים ?
(מ'דאַרף דאָך זיין מיט איינשטיינס זינען
אַ מעדאַל אַזאַ געפינען!)

אויך דאָ זיין גאונות און זיין שאַפן
האַט זיך צעלויכט, האָט זיך צעשיינט,
אין שווערער צייט, אין צער אין שאַרפן
דעם מזרח־איד געשטרעקט די האַנט.
און איצטער אַלע ברידער גלייכע,
דער מזרח־איד, דער מערב־איד,
די כלומר־שטאַרעמע, די רייכע
זיך אויסגעמישט, אין ליבשאַפט, פריד.

און וואו עלעקטרי, וואו אַ לעמפל,
עס פאַלט אויף יעדן גלייך דאָס ליכט,
און ווער אין שול, און ווער אין טעמפל,
צי ווער — צו־הויז — מ'ווייסט די פליכט!

געאַרנ בראַנדעס

ער האָט באַלעבט די שעפער אַלע
פון גאַר דער וועלט, פון איבעראַל;
די שעפער, די אוניווערסאַלע —
הוגאַ און ביראַן און לאַסאַל.

געווען איז קיינער אים קיין פרעמדער,
פון איטלעכן געהערט די שטים;
און שעפער פון די ווייססטע לענדער
באַנומען נאָענט און אינטים...

געווען מיט גנאַד אַיעדנס ריכטער,
און ערפאַרכט צו דעם גייסט געוועקט;
די ווערק פון לאַנג־פאַרגעסנע דיכטער
מיט צער און ליבע זיי אַנטדעקט.

דאָס קליינלעכע אין דיכטערס לעבן,
דעם לייכטזין, וועלכער שטאַמט פון וויי,
האַט ער פאַרשטאַנען און פאַרגרעכען
און מיט זיין שייך באַלויכטן זיי.

און אים, דעם ליבן צו פאַרדאַנקען
זיי לעבן אַלע נאָך ביז איצט;
מיט זיינע ליכטיקסטע געדאַנקען
זיי פון פאַרגעסנהייט געשיצט...

די מערב־אידן

(געוויינטעט דעם „זשאַפּאָניס“)

די מערב־אידן, אונזערע ברידער,
און אומעטום פון פאַלק די פריינט;
ווען אונזער שיף, ווי אַן אַ רודער,
זיי שטייען אויף דער וואַך, ווי היינט...

מיר זיינען אַלע פון איין יחוס,
דאָך זיי, אין צייט פון זונאוויפגאַנג,
דערפילט זיי האָבן זייער שליחות
געשיקט די אַנזאַגער אין גאַנג.

ר' משה מענדעלסאָן פון דעסוי, —
מיט די תלמידים אומעטום —
ער האָט מיט טרייסט, ער האָט מיט חסד,
געשיקט זיין בשורה ליב און פרום.

און מאַנטעפיאַר, דער איד דער הייסער
מיט ענגלאַנדיס רום, מיט אידיש האַרץ,
פלעגט זעגלען, אין פאַלקס־גוים
אין גרויסער, —
אין ווייטסטן לאַנד, וואו מאַכט איז שוואַרץ.

און דיוראַעלי, אַ איד געבליבן,
ביים הויכן טראָן, מיט גרעסטן ראַנג;
ווער האָט געקענט אַזוי שטאַרק ליבן
זיין פאַלק, זיין לאַנד — אין וועלט־גאַנג.

און אויך קרעמיע, אין רוים פון יאַרן,
זיין אידיש פאַלק פאַרגעסן ניט,
אין פרייען פראַנקרייך שוין געבאַרן —
דעם אידנ'ס פרייהייט איינגעהיט...

און אַלע ראַטשילדס — אין די לענדער
וואָס האָבן פרידן בלויז געוואַלט,
דעם אייגן פאַלק פון די פאַרלענדער
געהיט, געשיצט און רייך, ווי גאַלד.

און אין דער שיינער לאַנד, דער נייער,
פון וואַשינגטאָן, און דזשעפערסאָן;
אויך דאָ דער מערב־איד, אַ פרייער,
זיין פליכט צום אידיש פאַלק געטאַן.

די אידישע מוזיק

(געווידמעט ערנסט בלאַד)

איך האָב געהערט די אידישע מוזיק
און ס'האָט מיך ווייט אַוועקגעטראָגן,
איך האָב געהערט ווי דורות שלאָגן
און האָב מיין פּאַלק דערזען גאַר יונג צוריק...

עס האָט דער ים זיין אָפּגרונט אָפּגעדעקט,
דער ירדן איז מיט אַנגסט אַנטלאָפּן...
און באַלד האָב איך דערזען דעם מדבר שלאָפּן
און באַלד האָט אים אַ נייעס פּאַלק געוועקט...

איך האָב געזען דעם פּאַלאַץ שלמה'ס אין געדאַנק,
געהערט אין צימערן אַ יוגנטלעך געלעכטער,
און טענץ און שפּרינגעריי פון פּרעה'ס טעכטער,
און מלכה שבא געזען, און אופיר'ס גאַלד געשאַנק...

ביי בבל'ס טייכן געהערט האָב איך אַ רעש,
געזען מיין פּאַלק דערנידעריקט, געפּאַנגען
און ירמיהו איז געבויגן מיטגעגאַנגען
זיין שטאַלצער קאַפּ באַשאַטן פול מיט אַש.

און פּלוצלונג האָט אַ שטורם דורכגעשוועבט
און — ניט געוואוסט אליין פון וואָנען,
איז פון אַ טאַל אַ מחנה אויפגעשטאַנען
און נייער גייסט האָט יעדערן באַלעבט...

און באַלד גאַר בין איך אין אַ שול אַריין. ביי נאַכט...
געזען אַן עדה הין און הער זיך וויגן —
אין האַרץ געדרונגען האָט אַ ווייטער ניגון
און תּפילות אַלטע האָבן מיך ערוואַכט...

ניו־יאָרק, 1918, נאָך זיין ערשטן קאַנצערט אין קארנעג האַל...

דעם טאטענס תנכ"ל

(פראגמענט 199 א „היימישער אידיליע“)

דעם טאטענס תנכ"ל
געבונדען אין שוואַרץ,
נאָר קוים עס געעפענט —
דערפרעהט האָט זיין האַרץ.

דעם טאטענס תנכ"ל,
געהיט עס — ס'איז ניי;
געמישט זיינע בלעטער
בלויז ווען געווען פריי.

פריי פון די ריגלען,
פון קויף און פאַרקויף;
צעשפרייט זיינע פליגלען
זיין גייסט שטייגט דאָן אויף.

דאָך, ווען ער פאַרטראַכט זיך —
שוין שבת פאַרנאַכט,
ער האָט צום „המבדיל“
אַ לידעל באַטראַכט.

אַ ליד, און אויף אידיש,
אַזוי ווי מען רעדט;
דאָך איך האָב געוואוסט,
אַזוי שרייבט אַ פּאַעט...

ער לעזט-פאַר דער מאַמען —
זי הערט-אויס און שיינט;
די אויגן — ווי פלאַמען,
כ'געדענק עס, ווי היינט...

דאָס ליד פון „המבדיל“
בין קודש לחול" —
אַ לידל אויף אידיש,
וואָס קלינגט אַזוי וואויל...

דער תלמוד

כ'נעם דעם תלמוד אין דער האַנט
און עס אַנטפלעקט זיך נייעס לאַנד,
נייעס לאַנד און נייער ישוב,
און עס שוועבט אויף אַלץ אַ כישוף...

ס'ווייעט, ס'גייט אַן אַנדער לופט
און אַ בת-קול, דאַכט זיך, רופט;
רופט צו די וואָס זיינען זוכה —
מיט געדאַנקען ריינע, הויכע.

און ביים מישן יעדעס בלאַט
עפעס רוישט און פליסטערט: שאַט!
שאַט, רבותי, דאָ איז הייליק,
גרויסע האָבן דאָ אַ חלק...

גרויסע גייסטער, ניט ווי מיר,
קענען קומען צו דער טיר,
וואו אַן אַנהויב און אַן ענדען
ווייען בת-קולס און לעגענדן...

אמת'ן ...

עס זיינען דאָ אמת'ן פיל —
איך האָב מיך געלאָזט אַפט פאַרפירן;
איך האָב זיי שוין אַלע דערקענט,
פאַרשטיי זיי לויט קלאַנג און קאַלירן.

עס קלינגן די אמת'ן הויך,
און דופטן מיט ריחות און פאַרבן,
דאָך ווי נאָר דו קוקסט זיי אַן נאַענט —
זיי ווערן פאַרשטומט באַלד און שטאַרבן.

איך האָב זיי געהאַלטן שוין פיל,
פאַר פילע געקעמפט, פיל פאַרטידיקט;
זיי האָבן מיך אַלע גענאַרט,
איך פיל מיך באַטראַגן, באַליידיקט...

דאָך גיב איך מיין ליבע ניט אויף
צום אמת, צום איינציקן קלאַרן;
ער מוז זיך באַווייזן אַמאָל —
באַלויכטן מיין רעשט ביסל יאָרן...

די ביבל

ס'ליגט טרויעריק די ביבל ביי מיר אויף מיין טיש,
איך שעם מיך צו געבן עס צערטלעך אַ מיש,
אָזוי ווי מיין שטייגער אין פאַריקע טעג,
זען מענטש איז געוועזן נאָך מענטש אין זיין וועג!

ס'ליגט טרויעריק די ביבל, געבונדן אין שוואַרץ
און שיינע געפילן — געבונדן אין האַרץ...
אָך, אַלץ, וואָס געווען אָזוי טייער און גרויס,
ווי שפּל און קליין קוקט עס איצטער מיר אויס!

איך עפּן די ביבל, זאָל זיין וואָס ס'וועט זיין!
אָך, אפשר געפין איך אַ טרייסט צו מיין פיין!
דאָ האָבן נביאים באַגייסטערט גערעדט,
מיט ליבע און האַפענונג די הערצער געגלעט!

איך עפּן עס אויף און זאָל נעמען אַן ענד!
(ניט ציטערט דערביי מייע אַרעמע הענט!)
„והיה באחרית“ — אַ „קינד מיט אַ שלאַנג“ —
אַ הייליקע ווערטער, ווי לעער אייער קלאַנג!

„און שווערדן פאַר אַקערס“ — אַ הער אויף, אַ האַלט,
פאַרוק אין אַ ווינקל די ביבל, באַהאַלט.
דו הערסט ווי פון אַפּגרונט דער שטן ער לאַכט:
מען האָט אַלע אַקערס פאַר שווערדן געמאַכט!...

ג. י. 1915

פון די בערג

דאָ איז אַלץ אָזוי אַפּן און קלאַר,
דאָ איז אַלץ אָזוי נאָענט און פאַרשטענדלעך.
איין טאָג לעבט דער שמעטערלינג נאָר,
ערד און הימל — זיי בלייבן אומענדלעך.

דאָ הערשט ניט דער פיין פון פאַרגיין,
דאָ גייט ניט די ווימלונג פאַרלאָרן;
דער אומקום איז דאָ אָזוי ריין,
ווי אַלץ וואָס עס ווערט דאָ געבאַרן.

דער „צאינה וראינה“ — אום שבת חזון

ביו פאַרמאַכט איז „צאינה וראינה“,
ליבע שכנות זיך צוגייען;
סדרה'ס קומען מער נאָך, שיינע;
וואָכן קומען, וואָכן גייען . . .

מאַנסביל אויך — אין שטוב זיי האַרכן,
ווי זיי טוען גאָר אַ טובה . . .
ניט קיין רירן זיך, קיין שאַרכן,
הערן צו אַלץ ווי בגניבה . . .

ער — אַ משכיל, לייענט „הצפירה“,
אויב אַ למדן — ביי אַ מסכתא;
צאינה וראינה דאָס איז אירע,
ס'איז איר צייטונג, איר געשיכטע . . .

שווער איז ביי אַזעלכע ווייען
מיט די ליפן דאָן צו רירן;
טרערן אין די אויגן שטייען —
אויף דעם אַלץ, וואָס ס'טוט פאַסירן . . .

אַך, ס'האַט לאַנג צוריק געטראָפן
אַבער זיי — ווי ערשט דערהערט-גאָר;
טייערע, ס'איז לאַנג פאַרלאָפן,
אַבער זייער אויג איצט טרערט-נאָך . . .

און דער רוימער וויל אַלץ זיגן
און דאָס גאַנצע לאַנד פאַריאַכט ער;
ס'קען קיין ביסל מעל ניט קריגן
ירושלימ'ס רייכסטע טאַכטער.

וויל אוודאי מעל די בעסטע,
זי די איידלסטע פון אַלע,
און די גבירה, זי די גרעסטע
שיקט נאָך זעמל-מעל פאַר חלה.

קומט צוריק דער קנעכט און זאָגט איר:
— אויס, פאַרקויפט נאָר וואָס דאָס לעצטע;
הייסט זי ברענגען גראַב-מעל . . . יאָגט ער
— שוין ניטאָ, מיין הויכגעשעצטע.

„צאינה וראינה“ — ס'איז אַ נאַמען,
פון אַ וואונדער-בוך, צו רירן;
און דער נאַמען איז גענומען
פון דעם הויכן שיר השירים.

ס'איז אַ אידיש-בוך אַן עכטער
ווי ס'שטייט ווייטער: איר „בנות ציון“...
ס'הייסט פאַר אייך אויך, ציונ'ס טעכטער,
קומט און זעט ווי ווערטער בליען.

מ'זאָגט דער טאַכטער, מ'מיינט דער מאַמען,
ס'איז פאַר מאַמעס ס'בוך צו לייענען;
קומט מען זיך אין שטוב צוזאַמען —
שכנות — פרייען זיך, צי וויינען.

פון אַ וואַכנשריפט אַ כח —
יעדע וואָך אַ נייע סדרה;
די הייסט בראשית, די הייסט נח,
און מיט מעשה'לעך פון מדרש.

ס'איז אַ צייטשריפט, און ביי „דברים“
קומט אַ ביילאָגע אַ לאַנגע,
גאַנצע בלעטער פון גמרא
ווען ירושלים ווערט געפאַנגען . . .

און ר' יוחנן, אַ תנא,
אויפצוהאַלטן דאָן די תורה
האַט געבעטן שענקן יבנה,
און מיט אירע לומדי-תורה . . .

מיט די פיל חכמים אירע,
וואָס דאָס איז די גרעסטע גבורה;
און עס האָט געשאַלט ווי שירה,
ווען ער האָט געבראַכט די בשורה . . .

און דערנאָך . . . איז העלד בר-כוכבא
אויפגעשטאַנען קעגן די רוימער;
אים געבענטשט האָט רבי עקיבא,
און זיין חייל — די יונגע בוימער.

— גיי און ברענג כאַטש מעל פון גערשטן,
און ביז ס'איז דער קנעכט דערגאַנגען,
האַט מען שוין פאַרקויפט ביז לעצטן;
איז זי שוין אַליין געגאַנגען . . .

דאַן געלאָזט זיך אויף סכנות
יוחנן בן־זכאי פון די אידן;
און צום מלך אספּאַסיאַנוס
בעטן אים צו שליסן פרידן . . .

ביכער און ספרים

(היימישע אידיליע)

אין שטיבער גאַר אַרים,
אין היימען אַמאָל,
געווען ביכער און ספרים —
געדענק איך, אָן צאַל . . .

די גמרות די שטרענגע,
וואָס קוקן אַרויס —
פון אַלמעס שוין ענגע
מיט ספרים דורכאויס . . .

פון פאַכן, פון שיכטן —
פון נידער ביז הויך;
און שירים, געדיכטן
און „מעשה'לאַך“ אויך . . .

איין ספר, לויט פירונג,
ביי אונזערע לייט —
געווען ווי אַ צירונג
באהאַלטן גאַר ווייט . . .

און אויך ווי אַ צירונג,
וואָס מ'טוט שבת אָן;
(אין טעג — אינדערוואָס
איז מאַמע פאַרטאָן)!

דער ספר דער מאַמעס
פול גליק און גענאָד,
ווי צירונג אַט ממש,
ער ליגט אין שופּלאַך.

וואו ס'ליגן אין ווינקל
איר דרשה־געשאַנק,
וואָס האָבן אַ פינקל
פון יוגנט'ס געדאַנק.

דער טייטש־חומש אירער,
איר טייערסטער בוך,
איר לעבנס־באַצירער,
נאָר לייען און זוך . . .

זי דאַרף זיך ניט שעמען
פאַר'ן למדן איר מאַן,
זי דאַרף זיך ניט קלעמען —
„כל־טוב“ דאָ פאַראַן.

און אויך פון גמרא,
גאַר טיף און גאַר הויך;
— „דו ווערסט, קיין עין הרע,
אַ למדנ'טע אויך“.

דאָס האָט מיט אַ שמייכל
דער מאַן איר אַנטפלעקט;
זי האָט דאָך מיט שכל
דעם סוד ניט אַנטדעקט . . .

זי וויל זיך ניט גרויסן
פאַר שכנות אין וויי;
זי איז דאָך ניט אויסן
שטיין העכער פון זיי . . .

און אלמנות און יתומים
און דאָס אַרעמע פּאַלק דורכאויס
האַט זיך ניט צו וועמען ווענדן,
ביז דער צאַרן-טאַג ברעכט אויס...
זעט, ער טראָגט זיך פון דער ווייטן,
איינגעהילט אין פּלאַם און בלוט;
העי, איר ריכטער, וואו אַנטלויפט איר
אין דעם טאַג פון דין און גלות?!

הוי, שוּרד!

(א 9 טוֹק 119 ישעיה)

אוי, דו רויבער, רויבער! —
ביסט מיט גליק געקרוינט;
האַסט ראַבירט, געגולט,
און דו ביסט געשווינט.

אוי, דו וועלט-פאַררעטער,
פירסט דיין שווינדל פריי;
אַלעמען פאַרראַטן,
דיר איז יעדער טריי.

אַבער ווי דו ענדיקסט
גאַר דיין רויבעריי,
וועלן דיך צערויבן
די, וואָס זיינען טריי.

ווען דיין סוף, פאַררעטער,
ברענגען וועט די צייט,
וועלן דיך פאַרראַטן
דיינע טרייע לייט...

אין יענעם טאַג

(119 ישעיה)

און פול געוואָרן איז דאָס לאַנד
מיט גאַלד אין יענע טעג,
און קיינער איז שוין ניט אימשטאַנד
צו ציילן זיין פאַרמעג.

און פול מיט וועגן און מיט פערד
און רייטוועגן אָן צאַל...
עס ציטערט אונטער זיי די ערד
זיך יאַגנדיק אין טאַל.

און אַפגעטער גאַר אָן אַן ענד
האַט זיך אין לאַנד צעבליט...
אַליין געמאַכט מיט אייגענע הענט
און נאַכדעם זיך געקניט...

און נידעריק זעט יעדער אויס,
געבויגן שפל, קליין;
אין יענעם טאַג איז איינער גרויס,
בלויז איינער — גאַט אַליין...

צו די שרייבער...

(119 ישעיה)

העי, איר שרייבער און איר קרייצער,
פון געזעצן וועגן זינד;
ניין, איך קאָן אייך ניט פאַרטראַגן,
איינער שרייבן — לויטער ווינט!

דען דער עלנטער, געדריקטער,
ווען צום ריכטער-הויז ער קומט,
שפעטן אויס אים אַלע ריכטער,
און גערעכטיקייט פאַרשטומט.

רוף און הער ניט אויף צו רופן,
ווי אַ שופר זאָלסטו שאַלן ;
זאָג דיין פּאַלק — עס איז געשטרויכלט,
זאָג דיין פּאַלק — עס איז געפּאַלן !

דער גוטער

אויסגעגאַנגען איז דער גוטער,
שטיל פּאַרלאַזט די שלעכטע וועלט ;
וועמען האָט זיין טויט באַנומען,
ווער באַמערקט — דער גוטער פעלט !

גוטע, פרומע לייט פּאַרגייען,
קיינער גיט דערויף קיין קרעכץ,
ווייל די וועלט איז פול געמיינהייט,
פול פּאַרדאַרבנקייט און שלעכטס ...

ניט באַוויין

ניט באַוויין דעם טויטן,
מתים ניט באַדויער !
אויף דעם אַרעמען וואַנדערער
מער און טיפּער טרויער !

גרויס איז יענעם ווייטאַק,
ווער ס'פּאַרלאַזט זיין לאַנד
און צוריק צו קערן
קיינמאַל ניט אין שטאַנד ...

וויי איז יענעם ...

וויי איז יענעם אויף דער וועלט,
ווער זיין הויז אָן משפט שטעלט,
און דעם חבר אויסגענוצט,
און די ציימערן פּאַרפּוצט.

און די ווענט געפּאַרבת פּאַרשידן
מיט דער אַרבעט פון דעם מידן,
ניט קיין פּאַרב איז דאָס, נאָר בלוט !
וויי איז יענעם, ווער דאָס טוט ...

גאַטס וואַרט ...

(191 ירמיהו)

כ'האָב גאַטס וואַרט אין מיר דערפילט
און געלאַזט מיך איבערריידן.
און זינט דעמאָלט — מיט גאַטס-וואַרט —
שטיי איך אויס געשפעט און ליידן.

און איך רעד פון זינד און רויב
און פון נאַריש-בייזע זאַכן ;
קוקן זיי מיך שפּאַטיש אָן,
און זיי שפּאַסן און זיי לאַכן ...

האָב איך מיר געזאָגט : גענוג ! —
אויך מיין לעבן איז מיר טייער !
ברענט גאַטס וואַרט דאָך אין מיין האַרץ,
ווי אַ פּלאַמענד העליש פייער.

האָב איך מיר געטראַכט : בין מיד,
און צו שווייגן שוין באַשלאָסן ;
האָט דאָס וואַרט פון גאַט אין מיר,
ווי אַ פייער זיך צעגאַסן.

פּאַרוואָס

דו ביזט גאַט צו פיל גערעכטער,
און ווי קאָן איך קעגן-רעדן ?
כ'וויל ביי דיר בלויז משפט פרעגן,
זאָלט מיין פּראַגע מיר באַשיידן :
אַך, פּאַרוואָס דער וועג פון שלעכטע
אויסגעפּלאַסטערט איז מיט גליקן,
און זיי גייען צו דער רשעות,
ווי אויף פעסט-געבויטע בריקן ? ...

און ווי בוימער טיף געוואַרצלט
וואַקסן זיי און בריינגען פירות,
און אַזוי פּאַרשפּרייט זיך אומרעכט
ביז די שפעטע, ווייטסטע דורות ?

אַליין ...

קיינער האָט מיך ניט גערופּן,
כ'בין צו אייך אַליין געקומען,
און געזוכט האָט מיך ניט קיינער,
כ'האָב אַליין זיך אויסגעפּונען.

און דערהערט האָב איך גאָטס קול:
גיי צום ווינט און זאָלסט אים זאָגן:
ער זאָל בלאָזן אין דעם טאָל,
צו די טויטע חיות טראָגן...

און פון אַלע עקן וועלט
זיינען ווינטן אָנגעקומען,
ס'האָט אַ חייל זיך אויסגעשטעלט
מיט אַ ליאַרעמען און ברומען.

איכה

ס'נעמט מיך דורך דער אַלטער טרויער
אין דעם ניינטען-אַב ביי נאַכט — —
כ'הער, עס פאַלט פון שטאַט דער טויער
און עס פלאַקערט אויף די שלאַכט.

ווי צורייצטע חיות לויפן
אין דער שטאַט דעם פיינדס חיילות
און אין זייער ווילדן לאַכן
ווערט פאַרטויבט דעם פאַלקס יללות.

כ'זע אַ צונטער-רויטן פייער
שלאַגט זיך אָפּ אויף טויזנט מיילען
און עס טראָגן זיך פון פונקען
ביז צום הימעל הויך די זיילן...

וואָס ערוואַרבן האָט יהודה
דורך פיל יאָרן לאַנגע, שווערע,
זע איך ווערט פאַרוויסט, פאַרניכטעט
מיטן לעבן, מיט דער עהרע...

ס'נעמט מיך דורך דער אַלטער טרויער
אין דעם ניינטן אָב ביי נאַכט — —
אויף דער ערד, דעם קאַפּ געבויגן,
זיך איך אבלידיק, פאַרשמאַכט...

און די שול איז פול מיט שאַטן,
פול מיט ברידער, ווייסע, בלייכע — — —
ירמיהו שטייט פאַר די אויגן,
שפרייט די הענט און יאַמערט: איכה!...

וואַרשע, 1900

אין טאָל...

(19 יחזקאל)

ס'האָט גאָטס האַנט מיך אָנגערירט,
און דערפילט האָב איך זיך ריינער;
צו אַ טאָל מיך צוגעפירט —
און דער טאָל איז פול מיט ביינער.

אָנגעוואַרפן, אָנגעשאַרט
זיינען ביינער דאָרט געלעגן,
אויסגעטריקענט, אויסגעדאָרט,
אָן אַ חיות, אָן באַוועגן.

פרעגט מיך גאָט: דו מענטשן-קינד,
קענען זיי אַמאָל נאָך לעבן?
כ'האָב געענטפערט: איך בין בלינד! —
ווען דו ווילסט, קאָן אַלץ דאָך געבן.

האָט באַפוילן מיר גאָטס קול:
אויף די ביינער זאָג נבואה:
האַרכט, איר ביינער אין דעם טאָל,
קומען וועט נאָך די רפואה...

ווערט פון טויט צוריק געוועקט,
ווערט צוריק געוועקט צום לעבן;
נייע הויט זאָל זיין באַדעקט,
און אַ נייער גייסט געגעבן!

כ'האָב געטאָן ווי גאָטס וואָרט, —
איז אַ שטורעם אָנגעקומען,
ביין צו ביין איז אויפן אָרט,
אַלע גלייך צונויפגעקומען.

פלייש און אַדערן און הויט
אויף די ביינער אָנגעצויגן,
נאָר עס איז נאָך אַלץ דער טויט
זיי געלעגן אין די אויגן...

און באטראכט האָב איך דאָס אַלעס,
ווי די וועלט איז שלעכט, פאַרדאַרבן...
לויב איך בעסער יענע, וועלכע
זיינען לאַנג שוין אויסגעשטאַרבן...

בעסער אָבער איז נאָך יענעם,
וואָס איז גאָר דאָ ניט געבאַרן, —
האָט פאַרשפּאַרט צו זען די אומרעכט
אין די קורצע לעבנס־יאָרן...

2

אַלץ, מיין זון, איז גאַרנישט,
אַלץ איז נאַרעריי:
ס'גייט דאָס גאַנצע לעבן,
ווי אַ ווינט פאַרביי.

און צו וואָס דאָס מיען
פון דעם מענטש אויף דר'ערד,
ווען די אַלע גליקן
האַבן ניט קיין ווערט?

דורות גייען, קומען —
ווייס ווער — ווער זיי טרייבט?
בלויז די ערד די איינע
אַלץ די זעלבע בלייבט.

אַלע קוואַלן פאַלן
אין דעם ים אַריין;
און דער ים קאָן פולער
אַלץ דערפון ניט זיין.

וואָס עס איז געוועזן,
דאָס וועט זיין צוריק, —
ס'בייטן זיך די מענטשן,
דאָך די זעלבע שטיק...

קהלת

שבת, סוכות; קלינגט דער ניגון
פון קהלת, קעניג שלמה'ס;
אי צו וועקן, אי פאַרוויגן,
ווי פון הויכן און פון תהומות...

דער בעל־קריאה — אַ בעל־הקירה,
פון דער צייט שוין פון דער נייער,
זינגט דעם פסוק אויס, ווי שירה,
ווי אַ משכיל אַ געטרייער...

קלוגע ווערטער פון אַ מלך,
אין ירושלים — שלמה;
הייסט אין יוגנט־טעג זיין פריילעך,
אין די פריילינג־טעג די שיינע...

דאָך אין ווייטערן קאַפּיטל —
ווערטער שווערע און געדרייטע;
חכמה איז נאָך אַלץ אַ מיטל,
און דאָס האַרץ ווערט אַ דערפרייטע.

און דער עיקר אונז ער לערנט —
צופיל ביכער ניט צו שרייבן,
און קיין בייזקייט, וואָס דערצערענט,
ווייל דאָס גוטע בלויז וועט בלייבן...

פון קהלת

1

כ'האָב געזען די גרויסע רשעות,
וואָס איין מענטש טוט אַן דעם צווייטן
און די טרערן פון באַרויבטע,
און דעם פרייען גייסט אין קייטן...

און די אַלע אונטערדריקטע
מוזן נאָך די טרערן שטיקן;
און ניטאָ פאַר זיי קיין טרייסטער,
ווער זאָל הילף אין גויט זיי שיקן...

שיר השירים

1

ווי זאל איך מיין ליבסטע גלייכה,
ווי זאל איך מיין ליבסטע מאַלן?
ווי אַ פרישע בלום פון שרון,
ווי אַ רויו אין טיפע טאָלן.

ווי אַ רויו צווישן דערנער

זעט מען בעסער, זעט מען עכטער,
פונקט אזוי איז זי, מיין כלה,
צווישן אַלע מענטשן-טעכטער.

2

קוקט ניט, זאָגט ניט:
איך בין שוואַרץ;
לויטער פייער
איז מיין האַרץ.

נעמט קיין ביישפיל

ניט דערפון:
ס'האַט פאַרברוינט מיך
בלויז די זון.

מ'האַט אַלס היטעריין

מיך געמאַכט,
ביי די גערטנער
טאָג און נאַכט.

פרעמדע גערטנער

אַפגעהיט,
און מיין אייגענעם
גאַרטן — ניט! ...

3

פּרילינג, פּרילינג איז שוין היינט,
כ'הער די שטימע פון מיין פריינט,
ווי דורך בערג און טאל ער ציט,
ווי אַ יונגער הירש ער פליט!

כ'הער זיין שטימע פון אַרום,
ווי ער רופט מיך: כלה, קום!
קום, דער ווינטער האָט געעקט
און די טירקל-טויב שוין וועקט:
קום אַרויס פון דיין געצעלט,
פול מיט דופטן איז די וועלט! ...

4

זעכציק מלכות האָב איך מיר,
אַכציק קעפס-ווייבער געוויילטע,
און דערצו איז ביי מיר דאָ
יונגע מיידלעך ניט געציילטע.

דאָך נאָר איינע איז מיין טויב,
איינע איז זי צווישן פילע:
ס'לויבן זי די מלכה'ס אויך
און די קעפס-ווייבער אפילו ...

5

איך אַליין — איך שלאָף,
ס'האַרץ איז וואָך אין מיר;
כ'הער מיין ליבסטנס קול,
כ'הער, ער קלאַפט אין טיר:

— עפן שוועסטער מיין,
ס'איז דיין טיר פאַרמאַכט —
מיינע לאַקן — זע —
נאַס פון טוי און נאַכט ...

6

אוי, ירושלים-טעכטער,
איך האָב איך באַשוואוירן:
ווייסט איר אפשר, וואו פאַרפאלן
איז מיין פריינט געוואָרן?

אויב איר וועט אים וואו געפינען,
וואָס זאָלט איר אים זאָגן?
כ'בין פון ליבע קראַנק געוואָרן,
כ'קאָן שוין ניט פאַרטראַגן.

א, דו שענסטע פון די פרויען,
ווער איז דיין באשערטער,
וואָס דו האָסט געלאָזט זיך זוכן
אים, אין אַלע ערטער ?

ראַזיג-ווייס איז ער, מיין ליבסטער,
מער פון אַלע טייער ;
זיינע לאַקן — שוואַרץ ווי ראָבן,
זיינע אויגן — פייער.

איך וואָלט פאַר אַ ברודער דיך האָבן
געגלוסט,
וואָס האָט ביי איין מאַמען געזויגן די
ברוסט.

דאַן וואָלסטו געווען מיר ניט פרעמד און
ניט ווייט
און קושן דיך וואָלט איך אין גאַס צווישן
לייט.

נאַכט סודות

(פוֹ ח. ג. ביאליק)

האַלבע נאַכט, אדורך מיין פענסטער, וואָס איז אָפֿן,
זיינען ווינטעלעך, בגגבה, אנגעלאָפֿן,
איבער נאַכן צווייטן, האָבן שטיל געבלאָזן
ווי אַ הייליקע אסיפה ערשט פאַרלאָזן.

און פאַרביי געשוועבט מיר, ווי געוואָלט דערציילן
מיט אַ וואונק אַ לייכטן פון אַ לאַנד פאַרהוילן.

בלויז דער פלאַם אין לאַמפּ, ער ציטערט, — צי פאַרשטייט ער,
אַט די שפּראַך פון יעדן ווינטל, וואָס אַזוי פאַרגייט ער ?

אויך דיין שאַטן אויף דער וואַנט, דער הויכער שאַטן,
אַלע וויילע אין דער פולער הויך — צוריקגעטראָטן . . .

און פון וואַנען זיינען זיי די ווינטעלעך, אַ וואונדער,
וואָס זיי קומען אין מיין חדר אַן דערלויבעניש, באַזונדער . . .

אָדער זיינען זיי מרגלים, חס-חלילה,
"רואים ואינם נראים" — טוען תפילה ?

אויף די פראַגן אַלע — פאַנטאַסטישע געוועבן,
מוז דען דער משורר ענטפערס אויף זיי געבן ?

אַבער וועט וועט דען באַשולדיקן אַן אַרעמאָן — אַ דיכטער
ווען ער זיצט באַנאַכט ביים טישל, עלנט און אויך ניכטער.

און אַנטקעגן אויף דער וואַנט טאַנצט אום דער שאַטן ווילד —
און זיין האַרץ איז וואַך און זיין פאַנטאַזיע — שפּילט !

ביינאכט

(190 ביאליק)

ס'איז די שטילע נאכט פול סודות,
און די גאנצע וועלט אנטשוויגן;
נאָר די וואַסער מיל — זי וואַרפט זיך,
לאַזט דעם טייך ניט רואיק ליגן . . .

ס'ווערט די שוואַרצקייט אַלץ געדיכטער,
שאַטנס מערן זיך און מערן;
זאָכט אין ים פון נאָכט און שוואַרצקייט
פאַלט אַ שטערן נאָך אַ שטערן . . .

שטיל אַרום. מיין האַרץ נאָר, פיל איך,
וויל ניט שווייגן, וויל ניט שטומען,
און איך הער אַ קוואַל אַ ריינעם
אין מיין האַרצן רוישן, ברומען . . .

און עס רעדט פאַמעלעך: „קינד מיינס,
ס'ווערט מקוים דיין באַגערן.
זעסט, אַ שטערן פאַלט פון הימל,
גלויב מיין קינד — ס'איז ניט דיין שטערן!

דיינער זיצט נאָך פעסט און פינקלט
אין דער שטערנ-קייט דאָרט אויבן;
גיב אַ קוק, דו זעסט — ער ווינקט דיר,
און זיין בליק איז טרייסט און גלויבן“ . . .

און איך קוק אַהין צום שטערן,
ווי עס ווערט די וועלט אנטשוויגן —
מיין וועלט, ווייס איך, איז נאָר איינע —
כ'פיל זי אין מיין האַרצן ליגן . . .

קענסטו?

(190 העברעאישן — 190 י. ל. פרץ)

א

קענסטו מיין ליבסטע, דאָס פעלד,
וואו אַלע דורות
זייען מיט טרערן.

קענסטו מיין ליבסטע, דאָס פעלד,
וואָס האַדעוועט שטיינער
און נערט בלויז ווערים?

קענסטו מיין ליבסטע, דאָס פעלד,
וואו צווישן די זאַנגען
בליט דאָרט מיין האפן?

קענסטו, מיין ליבסטע, דאָס פעלד,
וואו מיין האַרץ און מיין ליבע,
וועלן ווען עס איז שלאָפן . . .
ניו יאָרק, 1912.

די סודות

(190 „העוגב“ — 190 י. ל. פרץ)

די סודות פון שטערן און הימלען
אין דיינע אויגן, מיין שיינע;
און בלומען געמורמל פאַרשטיי איך
ווען ס'פליסטערט דיין מיילכל, דאָס קליינע.

און לייגסטו דיין האַנט אויף מיין שטערן
איז וועלט ווי אַ בוך פאַר מיר אָפן;
און וואַלט דיינע אויגן מיר לויכטן
דאָן וואַלט איך דעם קץ אויך געטראָפן.

דאָס פּאַטערלאַנד

(119 לערמאנטאָו)

כ'האָב ליב דאָס פּאַטערלאַנד, נאָר מיט אַ מאַדנער ליבע;
עס קען זי ניט באַזיגן מיין פאַרשטאַנד;
ניט רום געקויפט דורך שלאַכטן טריבע,
און ניט די שטאַלצע רו, ווען פרידן איז אין לאַנד.
אויך ניט די זאַגעס פון פאַרצייטן, אין פאַרנאַכטן,
זיי רירן מיך ניט אָן, זיך אַנגענעם פאַרטראַכטן.

נאָר איך האָב ליב — פאַרוואָס — דאָס ווייס איך ניט אַליין —
דאָס קאַלטע שטילשווייגן פון אירע ברייטע פעלדער,
דעם רויש פון אירע דרימלנדיקע וועלדער,
דעם אויסגוס פון די טייכן — זילבערדיק און ריין.
כ'האָב ליב, דורך וועגן דאַרפיקע, אַרומפאַרן אין וואַגן
און ווייט מיין בליק — דורך שאַטנס — טאָן אַ וואַרף,
און צו אַ נאַכטלעגער זיך ערגעץ-וואו דערשלאַגן,
ביי ציטערדיקע פייערלעך אין אומעטיקן דאַרף . . .

דער זעגל . . .

(119 רוטיש — 119 לערמאנטאָו)

וואָס זאָל דער זעגל דאַרט באַדייטן —
אַליין אין נעבלי'ס בלוי פון ים;
וואָס זוכט ער אין דעם לאַנד דעם ווייטן?
וואָס האָט פאַרלאָזט ער ביי זיין שטאַם?
די כוואַליעס מיט דעם ווינט זיך שפילן,
דער מאַסט-בוים בויגט זיך אומגעשיצט;
ניט גליק צו זוכן איז זיין ווילן;
און ניט פון גליק אַנטלויפט ער איצט . . .
זע, אונטער אים אַ שטראַם אַ קלאַרער,
און איבער אים די זון אין שייך;
און ער, בונטאַר, וויל שטורם מערער,
גלייך ווי אין שטורם רו וואַלט זיין . . .

די געצעלטן

(אַ ציגיינער-ליד 119 אַלעקסאַנדער פּושקי)

ביי די ברעגן פון די וועלדער,
אין דער שטילקייט פון דער נאַכט,
רויש און ליד ביי די געצעלטן
און אויך פייערן — געמאַכט.
זיי געגריסט, דו שבט-וואַנדערער,
דיינע שייטערס איך דערקען!
איך אַליין — אין צייט אַן אַנדערער
וואַלט מיט אייך פאַרבראַכט, געווען.
מאַרגן מיט די ערשטע שטראַלן —
שווינדן אייער שפור און טריט;
איר גייט ווייטער, נו, פאַרפאַלן —
אייער דיכטער גייט ניט מיט.
וואַנדערשאַפט מיט אירע זיטן —
פון אַמאָל זיין לוסט און שפיל,
האַט ער איצט אויף היים פאַרביטן
און אויף אַרבעט אין דער שטיל . . .

מיין הויז ...

שטילקייט אין מיין הויז,
שאַטנס פון אַ שײן;
ס'קומט קיין קלאַנג אַרויס,
און קיין קלאַנג אַריין.
צוגעמאַכטע טיר —
קוקט ווי אומבאַקאַנט;
בענקט זי נאָך אַ ריר
פון אַ פריינט'ס אַ האַנט.
איז די וועלט נאָך דאָ?
דאַכט זיך יאָ און נײַן...
אין דער שפּעטער שעה
ווען דו וואַכסט אַליין...
רודערט - אויף אַ ווייל,
ס'טראַגט זיך דורך אַ באַן,
ערגעץ וואו פאַר מייל
איז אַ וועלט פאַראַן.
און פאַר זיי אין באַן,
אפשר אויך, ווער ווייסט? —
פון מיין הויז דער שײן
ברענגט זיי גרוס און טרייסט...

פאַר טאַג

עס איז שוין באלד פאַרטאַג געווען —
איך בין זיך שטיל אַהיים געגאַנגען,
אַ גוטסקייט האָט מיין האַרץ געפאַנגען
און האָב די גאַנצע וועלט דערזען!
כ'האַב באַמערקט — ס'ווערט פינצטערער,
פון וואָס זאָל פינצטערער עס ווערן?
אַהאַ! מען לעשט אויס די לאַמטערן —
ווער לעשט זיי אויס? טשיקאַווע — ווער!
עס איז אַ מענטשעלע אַ קליינס;
האַט עפעס אין דער האַנט געהאַלטן
און מיט אַ שנעלן בלאז און קאַלטן
געלאָשן האָט ער איינס נאָך איינס.
מיין גליק איז דאָן געוועזן גרויס;
ווען איך פאַרשלאָף ווי אַלע נאַרן,
וואַלט איך דאָך קיינמאַל ניט ערפאַרן,
ווער ס'לעשט פאַרטאַג לאַמטערנעס אויס.

אין הייסע טעג

אין הייסע טעג, אויף גליענדיקע טראַטואַרן,
אין הייסע טעג, אויף שטויביקן אַספאַלט,
די קינדער שפּילן, ווי עס וואַלט זיי גאַרנישט אַרן,
און זייער ליבער רויש אַ שטראַמענדיקער פאַלט...
אַ ווינטעלע — דורך דעכער און דורך הויפן
אַריינגעגבעט זיך, אַ בלאַז אויף זיי געטאָן;
די קינדערלעך נאָך מונטערער זיי לויפן
און דורך אַ פענסטער קוקט אַ מוטער שמייכלענדיק זיי אָן.
אַ בוים אָן אינציקער, וואָס אים האָט עס געראַטן
צו בלייבן אויף דער גאַס און וואַקסן ביז אַצינד, —
ער שענקט די קינדערלעך אַ ביסל קילן שאַטן
און רוישט זיי פריינדלעך צו ביי יעדן מינדסטן ווינט...

פונקט אין צייט פון משה,
זעסטו אים נאך איצט ;
און אין טעג אין הייסע
פון קיין דארשט געשיצט . . .
בלויז אַ ווינט אַ גבור,
קומט פון צייט צו צייט,
טראַגט די זאַמדן איבער
צו אַ צווייטער זייט . . .

דורך אַ פענסטער

(אַ רייזע־בילד פון קאַנאַדע)

פעלדער אָפגעשניטן —
אויב געווען פאַרזייט —
וואו ניט וואו, אין מיטן,
הייזעלעך צעשפרייט ;
וואו ניט וואו א ישוב —
שייער, הויף און הויז ;
און ווי דורך אַ כישוף
קוקט אַ מענש אַרויס...

קאַנאַדע, דו ווייטע,
כ'האַב זיך נאַענט דערפילט ;
פראַגן, ווי באַפרייטע,
האַבן זיך צעשפילט.

אַך, צו וואָס דאָס פרעגן
שטרענג פון גרעניץ־וואַך ?
אַלע דיינע וועגן
פירן צו אַ דאָך . . .

צו אַ דאָך פאַר יעדן,
ווער עס זוכט זיין היים...
פעלדער דאָ פאַרזייען,
פלאַנצן דאָ זיין בוים . . .

אַ פאַבריק צו שטעלן,
שאַפן וואָס דיר פעלט,
ביי די נייע שוועלן
פון דייך יונגער וועלט . . .

ווער זיינען זיי ?

וואָס טראַכטן די, וואָס מיר באַגעגענען
ווען ס'לויפט דער צוג אין וועג אַמאָל,
אין זייערע פאַרשמירטע קליידער,
ביי שווערער אַרבעט אין דעם טאָל ? ...

צי זיינען זיי דאָן ביין, דערצאָרנט
וואָס מיר פאַרגעסן באַלד אָן זיי
און ס'טראַגט דער צוג אַוועק אונדז ווייטער
און לאָזן זיי אַליין אין וויי . . .

און אפשר וואָגן זיי ניט טראַכטן,
פאַרט זיינען מיר די האַרן דאָך ;
אונדז קומט די פרייהייט און די באַנען
און זיי אין טאָל — דער שווערער יאָך . . .

און אפשר שפּאַסן זיי און לאַכן
מיט זייער אייגנפאַכן פאַרשטאַנד ;
וואו יאַגן זיי, די אַלע מענטשן,
פון שטאַט צו שטאַט, פון לאַנד צו לאַנד ? ...

און אפשר טראַכטן זיי מיט ליבע
אין קילן טאָל אין וויסטן פעלד,
און זיינען דאַנקבאַר פאַר די גרוסן
צו זיי פון גאָר דער ווייטער וועלט . . .

דער וועג צו אַ נייער שטאַט . . .
(19 אַ רייזע איבער קאַליפּאָרניע)

צו דעם הייסן מדבר
לויפט דער צוג פאַרויס,
און דו זעסט דער מדבר
איז נאָך אַלץ ניט אויס.

און די אַלע זיגן
פון אַ יעדן דור,
ווערן ווי פאַרשוויגן
ווען דו זעסט די וואָר . . .

טראַכסט דאָן, וויפיל יאָרן
איז דער מדבר אַלט
און נאָך ניט פאַרלאָרן
האַט ער זיין געשטאַלט . . .

ב י כ ע ר

די ביכער זיי בלייבן אונדז איינציק,
ווען פריינט און געליבטע פארלאָזן,
ווען ווינטן פון איינזאַמע וועלטן
אין צימער מיט קעלט צו אונדז בלאָזן.

די ביכער געשריבן אין פראָזע
זיי ווערן גלייך אונדזערע ברידער,
אויך שוועסטער באַקומען מיר דעמאָלט,
דאָס זיינען די ביכער מיט לידער.

ס'איז דאָ צווישן זיי גאָר פאַרשידן,
די ברידער און שוועסטער — אַ מענגע!
אַ טייל זיינען האַרציק און טרייסטנד,
אַ טייל מאַכן פאַרוואַרפן שטרענגע...

אַ טייל זיינען יונגע, נאָך קינדער,
און פילן דאָס האַרץ אָן מיט גלויבן,
אַ טייל זיינען רייך און זיי שרייבן
אונדז אַפּ אַ ירושה דאָרט אויבן...

אַ צייטונג ...

איך האָב מיר אַ צייטונג
געקויפט אין דער פּרי:
געוואָלט, דאָך געציטערט
צו עפענען זי.

דער טאָג איז אַ שיינער,
די זון איז צו גאַסט:
אַן אַנזאָג אַ גוטער
וואָלט היינט זיך געפאַסט.

עס ווילט זיך ניט גלויבן
ביי זון און ביי שייך
נאָך זאָלן די מענטשן
פאַרפינסטערט דאָרט זיין.

דאָך שרעק איך מיך אַלץ נאָך
צו עפענען זי —
עס איז מיר אַ שאַד דאָך
די זון אין דער פּרי ...

דאָס אידישע ליד

איך בין געווען אין קאַלטן לאַנד קאַנאַדאַ
אין איינער פון די ווייטסטע שטעט:
דער שניי האָט צוגעדעקט, פאַרשיט
די גאַסן אַלע און די מערק.

מיין גאָט! האָב איך געטראַכט — ווי ווייט
דיין פאַלק פאַרטריבן איז, צושפּרייט ...
ווי קאַלט דאָ איז, ווי ווייט עס איז ... —
און ס'האַט געפרוירן מיר מיין האַרץ.

אין אָונט־צייט האָט מיך אַ פריינט,
אַ ווייטער פריינט, אַוועקגעפירט,
צו ווייזן מיר אַ קינדער־שול,
וואו אידיש ווערט געלערנט דאָרט.

איך האָב געזען דאָרט קינדערלעך
און אויגן לויכטן — פינקלנדיק;
זיי האָבן אַלע אויסגעזען,
ווי ווינטער־בלומען אונטער גלאָזן.

זיי האָבן הילכיק מיך באַגריסט,
גערעדט צו מיר אין אידיש רייך,
און נאָכדעם האָבן זיי געזונגען מיר
דאָס ליד פון „פּריפעטשיק, אַ פייערל“.

צוריקוועגס זיך געווענדט צום פריינט:
מיר דאַכט, געפאַלן איז דער פּראָסט ...
ער האָט געשמייכלט און געזאָגט:
דאָס וואַרעמט אייך דאָס ליד נאָך אַליק.

און בלייבנדיק אַליין האָב איך געטראַכט:
אך, אומעטום דאָס זעלבע פייערל ...
איז קאַלטן קאַנאַדע, אין סיבירן־לאַנד,
דאָס זעלבע פייערל, ס'זעלבע אידיש ליד.

דער אמת — ער אויך
פאַרבייט זיין געשטאַלט.

פון מענטש, וואָס מען זינגט —
זיין פרייד און זיין פיין,
דאָס קלינגט און דאָס דרינגט
אין דורות אַריין.

די מסיבה

אַך, אונזער מסיבה
טאָג אויס און טאָג איין;
אין טעג אין די טריבע —
ביז אַוונט אַריין.

די קאַווע די ברוינע,
דער טונקעלער טאַרט
און פון אַ „מורנו“
אַמאַל אַ גוט־וואַרט...

די ליבע מסיבה
פון יונג און פון אַלט;
אַמאַל טרעפט אַ סיבה —
אַ נייע געשטאַלט.

אַ שאַד, וואָס דאָס טישל
אַרום איז שוין פול;
מען רוקט זיך אַביסל —
דעם נייעם אַ שטול.

אין אונזער מסיבה —
ווי וואַרעם און גוט;
די שכינה מיט ליבע
אויף אַלעמען רוט.

די גייסטער צעשטורעמט,
די ווערטער באַזעלט,
און יעדערער פורעמט
זיין אייגענע וועלט...

דאָס בוך פון לעבן

מען גלייכט דאָס לעבן צו אַ בוך,
נאָר ס'לייענט זיך ניט גלאַט;
צו אַפט איז דאָ אַ ווידערשפרוך,
אַמאַל — אַן איבריך בלאַט.

אַן אַנדער בלאַט וואַלסטו אַן שאַד
געקענט אַדורך פאַרביי, —
דו ווילסט, צי ניט — אים מוזטו גראַד
אַפט לעזן אויף דאָסניי.

און נאָך אַ בלאַט איז שוין און פריש,
פאַרשפרעכט דיר גליק אַ סך —
דו טוסט דאָס צווייטע בלאַט אַ מיש —
און גאָר אַן אַנדער זאָך.

דאָך קלאַגן זיך — ניטאָ אויף וואָס:
עס איז אויך זיס דער יאָך;
אַמאַל אַ פרייד, אַמאַל פאַרדראָס,
און ס'ציט צו לעזן נאָך...

מאָדערן

צי איז עס מאָדערן,
מאָדערן צי ניט? —
מיין ליד האָב איך גערן
אין ריימען געשמידט.

מיין ליד איז אין פערז,
מיט מאָס און מיט קלאַנג,
אַז אין אוניווערס
זאָל אַפּקלינגען לאַנג.

איך ווייס, וואו איך גיי,
די וועלט איז מיין ציל;
דער מענטשלעכער וויי
איז מיר ניט קיין שפּיל

די יוגנט ווי רויך,
דאָס נייע ווערט אַלט,

דער רוף ...

ווילט זיך אויך אמאל פארשפילן,
שאפן, ווי באפרייט פון צילן . . .
שורה לענגער, שורה גלייכער,
שורה ארים, שורה רייכער —

ווי עס טראכט זיך אין דיין שלום,
ווי עס דאכט זיך אין דיין חלום . . .
לויפן ווערטער, פליסן זאצן,
ניט צו בייטן, ניט צו שאצן;

און די פערזן פול מיט חיות,
יאגן, טראגן זיך אן שהיות . . .
אזש א פרייד, א פארגעניגן
און דערצו — א נייער ניגון.

שטעלסט זיך אפ ווי ס'וואלט ווער שטערן...
ווי דו וואלסט א זיפך דערהערן . . .
ווער זיפצט דארט און ווער מאַנט דארט!
און ווער רופט און ווער דערקאנט דארט!

הערסט זיך צו, פון ווייט פארנעמען,
מוזסטו זיך אליין פארשעמען . . .
זעסט די ברידער אויף די וועגן,
און זיי קומען דיר אַנטקעגן . . .

און דו ווערסט שוין באלד אַנטשוויגן
מיט דיין נייעם פרייען ניגון . . .
זוכסטו א ניגון שוין אן אַנדערן
פאַר די ברידער ווען זיי וואַנדערן . . .

אונדזער וואָרט

אונדזער וואָרט און אונדזער ליד —
ניט דערהערט געוואָרן;
און די גאַנצע וועלט איז מיד,
פול מיט האַס און צאַרן.

אונדזער בוך ליגט איצט פאַרמאַכט,
ווער זאָל אים דען לייענען?
גרויסע קינדער אויפן שלאַכט
און די קליינע וויינען . . .

אונדזער נביא איז פאַרשעמט
מיט זיין וואָרט דעם שאַרפן;
ס'איז ניטאָ אפילו ווער
זאָל אַ שטיין אים וואַרפן.

אונדזער האַפענונג — צו נישט,
אונדזער שטאַלץ געבויגן;
אונדזער וואָרט ניט אָפגעווישט
קיינעמס טרער פון ד'אויגן.

נ. י. 1916.

איוואָ

כ'האָב ליב די בלעטער „איוואָ“,
געקליבן בלאַט נאָך בלאַט.
פון פריערדיקער סביבה, —
פאַרגעסענע כמעט . . .

און יעדע שורה — טייער,
און הייליק שוין ביז גאָר;
און צינדן זיך ווי פייער
ביז גאָר אַ ווייטן דור . . .

אַ לידעלע, אַ פאַבל
אַ מעשה — העט פון ווען;
ביזט גלויבן אזש קאַפאַבל,
אַז ס'איז דאָס אַלץ געשען . . .

דער אויסלייג גאָר אן אַנדערער
דער לשון, ווי פאַרשטעלט;
ווי ס'וואַלט אַריין אַ וואַנדערער,
פון ווייטער-נאָענטער וועלט . . .

דאָס וואָרט

ס'קומט אַמאָל אַ וואָרט צו גרייכן
און פון וואַנען? — אומבאַגריפֿן,
צי פון ווייטע בלויע הייכן,
צי פון טונקלע אָפּגרונט־טיפֿן.

און דאָס וואָרט, וואָס איז געקומען,
אַן קיין צייכן, אַן קיין זיגל,
האַט די גאַנצע וועלט פאַרנומען
און עס טראַגט זיך ווי אויף פליגל...

מיר אַלע

אַלע ווילן זיין,
אַלע ווילן ווערן
און זיך לאָזן הערן
אין דער ווייט אַרײַן.

ווער אַ ניגון שפּילט,
ווער עס רוישט און שרייט, —
ביידע — איין באַדייט
און צו איינס געציילט.

ס'איז אַ שפּיל אַ שיינס,
ס'איז דער וועלט־אַרקעסטער;
ווער עס איז דער בעסטער —
דאָס איז דאָך אַלץ איינס.

וואָס אים איז געגרייט —
יעדערער שפּילט גערן,
צי דעם באַס דעם שווערן,
צי דעם גרינגן פלייט.

איינער ווערט פאַרשטילט,
הערט ער אויף צו שפּילן;
ווער וועט דען דערפילן?
דער אַרקעסטער שפּילט! . . .

זון . .

זון און פעלד און שיין
און אַ פּויגליס ליד,
זומער וועט נאָך זיין,
האַרץ, פאַרצווייפל ניט!

שטראַל, ווי זון אין הויך
און ווי בוים צערויש,
און ווי פּויגל אויך
זינג דיין ליד אַרויס.

זע ווי ליב און מילד,
זיי דו אויך באַרוט;
שווייג אַביסל שטיל,
ס'זועט שוין ווערן גוט.

כ'האַב ליב

כ'האַב ליב דעם ווייטן רויש פון ווערטער,
וואָס פון דעם ליד זיך טראַגט;
דעם אָפּקלאַנג פון די בלאַנקע ערטער,
דאָס וואָרט, וואָס ניט דערזאָגט

דאָס שטילע מורמלען, ווי פון קוואַלן,
וואָס דיר איז ניט באַקאַנט,
פון וואַנען קומען זיי און פאַלן,
אין וועמענס וואונדער־לאַנד...

די בענקשאַפט און די פרייד צוזאַמען,
וואָס שלאַגט פון יעדער צייל;
דאָס ציינדן און דאָס לעשן פלאַמען
אין איין און זעלבער ווייל.

דאָס ציטעריקע זיך פאַרטראַכטן
ביים לעצטן וואָרט און קלאַנג;
ווי דו פאַרטראַכטסט זיך אין פאַרנאַכטן
ביים שטילן זון־פאַרגאַנג...

דו פרענסט

(עקספראמט)

וואָס איז אַ דיכטער? — פרעגסטו, ליבער.
טאָ הער, מיין קינד: די וועלט איז גראָ, —
נו, פאַרבט ער זי צו ביסלעך איבער,
אַמאָל אין גרין, אַמאָל אין בלאָ.

די רויטע פאַרב זי קאַסט צו טייער.
נאָר ווען עס קומט אַ גרויסע נויט,
דאָן צינדט זיך אָן זיין האַרץ ווי פייער
און פאַרבט די וועלט אין פייער-רויט...

פון וואַנען ..

פון וואַנען שטאַמען
די שענסטע לידער? —
פון הינטער ימ'ען,
פון ווייטע ברידער.

פון קליינע שטיבער
אין טיפע טאָלן;
אין נויט אין טריבער —
אין גרוי געמאָלן ...

פון וועלקע בוימלעך
אין ווינט, אין שנייען,
געדרייט אומהיימלעך,
וואו וועגן גייען ...

פון צער-פאַרנאַכטן,
פון גרויען-טאָגן,
פון טיפן טראַכטן,
אין ווייט פאַרטראַגן ...

און פון א זינגען,
פאַרבענקט און אַרים
אין טיפן דרינגען
ביי אַלטע ספרים.

מ א מ ע ס

עס היטן די היימען,
אין גרויקייט געמאָלט —
די מאַמעס, די ליבע,
מיט הערצער ווי גאָלד.

אין שטענדיקער ענגשאַפט,
און אַפט מאָל אין נויט, —
זיי וועקן זיך אויף שוין
ווי טאָג נאָר רע גרויט.

אַליין אויפגעשטאַנען
און קיינעם געווקעט;
מיט רירנדער מינע
אַ קינד צוגעדעקט.

האַ זאָל עס נאָך שלאָפן
און זי וועט אַליין
דעם אָנבייסן גרייטן;
אין שפּיזוקרעמל גיין.

דאָס האַרץ פון דער מוטער
מיט ליבשאַפט איז פול;
דאָס קינד זאָל ניט הונגעריק
אַוועקגיין אין שול ...

פארגענגער

כ'בין מיט ווערטער ניט קיין שטיפער, ניט קיין שפילער;
איך בין אַ תלמיד נאָך פון פושקין און פון היינע, און פון שילער;
און נאָך פון עלטערע — די נביאים
און נאָך פון פריערדיקע — די לויים.

אין מיין וועזן בלאַנדזשען אום די אַלע ווייטע קלאַנגען.
צו דערלייזן, צו באַלערן אַלע צייטן, אַלע דראַנגען.
זייער פרייד און זייער לייד אין מיר נאָך וואוינען.
זייער צער און זייער שכר און אַלע זייערע לויבען.

און ווי פראַמיטעאוס וואַלט איך פונקען־פיער טיילן
און ווי ירמיהו — פאַר מיין רו דעם מדבר וויילן.
ווי ישעיה פון דער צייט פון באחרית הימים זינגען,
און ווי געטע אַלע צייטן, אַלע ווייטן דורכצודרינגען.

די באַגריפן צו פאַרטיפן און אין זינגען — זאָגן,
און אין פרייד דערמאָנען און אין שטראַף — פאַרגעבן,
און אין שטילן גאַנג פון לעבן — מיט די ווערטער שוועבן
און דאָס ביז פאַרטרייבן און דאָס גוטס אייך טראַגן . . .

צום חבר

חבר, מיין ליבער, כ'שעם מיך צו זאָגן,
אַבער איך קען שוין דעם צער ניט פאַרטראַגן.
ס'קען אים ניט שטילן דער דיכטער דער גרעסטער,
עס קען אים ניט לינדערן קיין ליד פון די בעסטע.

ניט שעלי, ניט ביראָן, באַדלער און ווערלען ניט,
און אויך לעאַפאַרדיס אַ טרויער ליד — קען ניט;
און אויך ניט די אייגענע, די ליבע, די גרויסע;
ניט ביאַליקס „עס ציט מיך“, מיט טרערן די הייסע.

ניט ראָזענפעלדס „וואַנדערער“, פרוגס „בעכער“ אפילו.
ניין — ס'האַרץ בענקט נאָך ניגון מיט ווערטער פון תפילה.
די תפילות פון שוהלן זינט הונדערטר יאָרן,
וואָס זיינען אין צער און אין גלויבן געבאָרן.

וואָס זיינען אַזוי ווי אין נבואה געשאַפן
די ביז צו פאַרטרייבן, די וועלט איבערשאַפן . . .

און ווען איצט פארבענקט זיך א דיכטער
און רופט אן איר נאָמען אַמאָל,
די יונגען פון מאַרק און קאַפען
צולאַכן זיך הויך אויפן קול...

1917

1.

דער נייער וועג

עס הויבן אָן שוין צו פאַרשטילן
די טריט פון פריערדיקן דור;
און איצטער, זע, וואוהיין מיר צילן
איז ברייט דער וועג און ווייט און קלאַר.

עס פאַלן שאַטנס נאָך פון בוימער,
וואָס זיינען לאַנג־צוריק געפלאַנצט;
נאָר ווען דו טרעפסט ביים וועג אַ שומר,
זיין בליק מיט זון, מיט נייער גלאַנצט.

אַמאָל, עס טרעפט, הויבט אָן פאַרדריסן;
דאָס אַלטע גייט אַוועק... ס'טוט באַנג...
דו הערסט אָן אַפּקלאַנג, הערסט די גריסן
פון פריערדיקע אין דיין גאַנג.

עס וויל דיר, דאַכט זיך, ווער דערמאַנען
אַ יום־טוב־טאַג, אַ פרייד, אַ שפּיל;
דו הערסט אַ טאָן, אין רויש פון פאַנען,
וואָס רופט און ברומט און וועקט געפיל...

דערהערסט אַ לידעלע אַ טריבע,
נאָר ווי מיט סודות דורכגעוועבט...
אַ ווייטע, טרויעריקע ליבע,
נאָך אין דער קינדהייט דורכגעלעבט...

און וועגן דעם, וואָס ס'איז פאַרבליבן
פון אַלע דורות אין פאַרמעג;
נאָר דו, פון נייעם דראַנג געטריבן,
דו גייסט פאַרויס צו נייע טעג.

דער אַנזאָג

(צו דער באַלפור־דעקלאַראַציע)

אונדזער פרייד איז צופיל גרויס —
רעדט ניט, ליבע ברידער!
איצט זאָל זיין מיט ווערטער אויס —
לידער דאַרף מען, לידער!

טרוקן פאַלט דאָס וואָרט פון צונג,
קען אין האַרץ ניט דרינגען;
אונדזער האַפענונג ווערט יונג —
זינגען, דאַרף מען, זינגען.

דורות לאַנג איז אונדזער האַרץ
שטיל און שטום געהאַנגען;
אונדזער האַרץ איז מיד — עס דאַרף
לידער און געזאַנגען.

ס'איז געווען דאָס לעבן גראַ,
ווי אַ הערבסט אַ מידער;
איצטער אין דער העלער שעה
זינגט אונדז לידער, לידער!...

ג. י. 1919

אַמאָל איז

אַמאָל איז אַ מוזע געוועזן,
אַמאָל איז געווען אַ פאַרנאַס,
אַ פערד איז געוועזן אַ פלינקער —
דער פליענדער יונגער פעגאַז.

אַמאָל איז געוועזן אַ לירע,
אַ פידל, אַ האַרפע דערצו;
עס האָבן געלעבט יענע דיכטער
אין צייטן פון שיינקייט און רו.
זיי האָבן געלעבט אַפגעזונדערט,
געוויזן זיך קיינמאָל דער גאַס.
געגלויבט האָבן דעמאָלט די מענטשן,
דער דיכטער באַוואוינט דעם פאַרנאַס.

היינט זיינען די גליקן די אַלע
פאַרשוואונדן — די האַרפע איז שטום;
די מוזע, אַזוי ווי די שכינה,
זי וואָגלט אין גלות אַרום.

דער צויבערער

ווער עס ווייס, ווי ווערטער קלייבן,
קען ער מיט זיי צויבער טרייבן.

האַרכן ווערטער אים ווי שקלאַפּן,
קען ער מיט זיי אַלץ באַשאַפּן.

וואָס ער וויל נאָך און פאַרמעגט ניט,
ווערט באַלד זיינס און קיינער פרעגט ניט.

שטעלן ווערטער זיך אין ציילן —
ציט זיך וואַלד און פעלד פאַר מיילן . . .

שטעלט ער אַנדערע צוזאַמען —
שווימט זיין שיף אויף ווייטע ימען . . .

זוכט ער נאָך די ווערטער-שאַצן —
שטייען שטאַלץ פאַר אים פאַלאַצן.

האַט ער אַנדערע געפונען —
גליען דימענטן ווי זונען.

זיינען נייערע געקומען —
וואַקסט אַ גאַרטן, דופטן בלומען.

וואָס ער וויל און וואָס באַגערט ער,
שאַפט דער צויבערער פון ווערטער!

צווייערליי . . .

ביי לידער די אַנצאָליקע,
וואָס ס'האַט דער היינט געבראַכט —
דערמאָנטטו אויך אַמאָליקע,
געזונגען שטיל, פאַרטראַכט.

פון ליבע, אַ פאַרפלוֹיגענע,
פון טרעפן זיך באַנאָד;
פון שיידן זיך מיט אייגענע
און וואַגלען אין אַ לאַנד . . .

די היינטיקע — פיל נייער דאָך
און פרייער אויך — געוויס;
דאָך יענע ליד איז טייער נאָך —
ווי פון דער היים אַ גריס.

ווען ניט די פּאָעטן

1

ווען די פּאָעטן זינגען ניט,
אַז ס'איז דאָס לעבן שיין,
ווער וואַלט עס דען אַליין געוואוסט
ווער וואַלט עס דען פאַרשטיין.

ווי וואַלט דער מאַרש געוועזן שווער,
דער גאַנג — געמאַכט אונדז מיד,
ווען הינטער אונדז, און אונדז פאַראויס
וואַלט שווייגן זייער ליד.

ווער וואַלט געאַקערט דען די ערד
און ווער וואַלט זייען פעלד,
ווען ס'וואַלט ביים זייען אַקערן
דאָס ליד פון מי געפעלט?

2

ווען די פּאָעטן זינגען ניט
פון שטאַט, פון אייזן, שטאַל,
ווער וואַלט געביידן אויפגעשטעלט
און גאַסן אָן אַ צאָל?

ווער וואַלט געוואַגט צו וואוינען דאָ
אין טומל, אין געבריל,
ווען ניט די לידער זייערע
וואָס וועקן דעם געפיל?

ווי וואַלט אָן ליד דער אַרבעטער
געקעמפט מיט מוט און קראַפט
פאַר אַלע פריידן, וואָס אים קומט —
פאַר אַלץ וואָס ער פאַרשאַפט?
פּעברואַר 5, 1936.

אַ לייך — אַ ליד . . .

אַ לייך — אַ ליד; אַ לייך — אַ ליד:
וואָס קענסטו, מזל, מאַכן —
דו וועסט גיכער ווערן מיד,
איך וועל ליינדנ לאַכן.

מזל! מער נאָך ליידן גיב,
כ'שטעל מיך נישט דערווידער,
איך האָב דייע לייך לייך לייך —
ליידן זיינען לידער . . .

די וועלט ...

(פראגמענט)

אַלץ איז דאָ געגרייט
זינט ס'האַט טאָג געהעלט;
זינט עס האָט געווייט
לעבן אויף דער וועלט ...

זון, דאָס גרויסע ליכט,
ברענט און ברענט ניט אויס;
שטערן פול געדיכט
ווען דער טאָג גייט אויס.

וואַסערן און ברעג ...
פיש אין וואַסער טיף;
און אין ים — אַ שטעג,
שווימט שוין שיף נאָך שיף ...

הויך דער וואַלקן גייט
און ער קומט געשווינדט;
רעגן איז געגרייט,
אַנזאָגער — דער ווינט.

און דער מענטש אליין,
גלייך, מיט זיין פאַרשטאַנד,
וואו ער קומט צו גיין
לייגט ער צו זיין האַנט.

בלעטער, ווי געצעלט,
צי אַ שטוב פון ליים,
אין דער מיט פון וועלט
בויט ער זיך אַ היים ...

וואוינט מען דאָרט צו פאַר,
ליבע קומט אריין;
וואַקסן זאָל אַ דור —
מענטש זאָל אייביק זיין! ...

וועלט-פרושים

מיר זיינען פון וועלט די פרושים,
מיר עסן ביי פעלקער בלויז „טעג“;
מיר זיינען זיך עוסק אין תורה,
די פעלקער אין קריג, אין געיעג.

מיר האָבן אין אין לאַנד אַ „מאַנטיק“
אַ ביטערער טאָג, וואָס ער גיט;
דאָס ברויט איז געזאַלצן פון טרערן,
ער ציילט יעדער ביסן און היט.

מיר גייען מיט רוקנס געבויגן
און גלאַצן די אויגן צו גאַט,
און זי, די באַוואַפנטע אומה,
זי מאַכט אונז צו שאַנד און צו שפּאַט ...

און טוישן מיר אויס אונזער מאַנטאַג,
די אומה, די צווייטע, זי אויך
פאַרגינט ניט דעם ביסן און קרימט זיך,
און זעטיקט אין קיך אונז מיט רויך ...

און קריגן אַ טאָג מיר אַ רייכן,
און כאַפּן אַמאָל אויך אין באַר, —
פאַרלאַנגט מען פון אונז, אַז מיר זאָלן
די נשמה זיי געבן דערפאַר ...

מיר זיינען פון וועלט די פרושים,
אויף „טעג“ ביי די פעלקער באַשטעלט,
דאָ מאַנטאַג, דאָ דינסטאַג, דאָ מיטוואַך,
אַ שבת, אַ שבת — בלויז פעלט! ...

הויך

הויך ביז די טורעמס שפיצן,
צי קליין, ווי קלענסטער שטויב,
זיי קענען זיך ניט שיצן
אַנטקעגן יאָרנס רויב.

אַזוי דאָס קלענסטע בלימל,
וואָס ווער באַמערקט עס קוים,
אַזוי דער בויס צום הימל ...
דער שטייגנדיקער בויס.

לידער

אויך לידער, מיין ליבער,
וואָס קלינגען ביז אייביק —
די צייט גייט זיי איבער,
און טייל ווערן שטייביק...

געוועזן מהומות
און שטורעם און סיבה;
פאַרגעסן אין טומל
די לידער פון ליבע...

די שבועה

איך האָב מיר אַ שבועה געגעבן:
ניט וועלן קיין גליק און קיין פרייד,
נאָר שענקען און ווידמען מיין לעבן
דעם מענשלעכן עלנד און לייד.

כ'בין שפעטער אויף שמחות געגאַנגען,
מיט פריילעכע לייט זיך געמישט,
געזונגען מיט זיי גלייך געזאַנגען —
די שבועה געבראַכן דאָך נישט.

אַ פאַרלאַנג

שוין לאַנג מיט פרייד געטאַן קיין שטיף, —
געגאַנגען מער אין שאַטן;
דער צער געווען איז אַלץ נאָך טיף,
און לאַכן איז פאַרבאַטן.

און איך אליין האָב אויך געקלערט:
עס פאַסט ניט, גוטער ברודער;
עס איז מיט צער נאָך פול די ערד,
די לופט נאָך מיט גערודער...

דאָך אַט באַוויינט זיך קוים אַ שטראַל,
אַ וועגוואָס פירט צום לעבן,
און אַט — אַ זאַנג, אַ וואַסער־פאַל,
וואָס שפּריצט מיט נייעם לעבן...

אַ שיינער אינגל גייט פאַרביי,
אַ מיידל — שענער, ליבער;
עס וועלן קומען דורות ניי
ס'וועט אַלדאָס ביזן פאַראיבער.

טאָ גרייט זיך אָן אַ נייע פרייד,
מיט ליכטיקע פאַרלאַנגען,
און בלומען, האַפּענונג — צעשפּרייט
ביי זייערע יונגע גאַנגען...

אַ באַגער

דו באַגערסט ווען — פול כוונה,
אַ דאָס וואָרט זאָל זיין מעלאָדיש,
שוועבן יובלענדיק, ראַפּסאַדיש,
רוישן, טיפּן־זיך סימפּאַניש.

ווי מוזיק זאָל עס געלינגען
ווי אין מאַצאַרטס „צויבער־פלייטע“,
טענער טיפע, הויכע, ברייטע
און אין האַרץ אַריינצווינגען.

און אויב וואָרט דינט צייט אפילו
האַט דאָך צייט־ווערק אויך בעטהאַווען;
דאָן זאָל וואָרט ווי קלאַנג זיך טראַגן
ביז די הימלען, ווי אַ תפילה.

און אויב וואָרט מוז זיין פון אותיות,
זאָל כאַטש זיין ווי „צוועלף“ פון בלאַק'ן,
וואו עס וועקט זיין וואָרט ווי גלאַקן
און עס זינגט פון לאַנד פון גרויסן...

צי — צו אונדזער דרך־אָרץ —
ווי עס זינגט און קלינגט סימפּאַניש
אין דעם פרעכטיק ליד — אין „מאַניש“ —
פון דעם וואונדערלעכן פרץ...

מיט אַ בליק

מיט אַ בליק אַ העלערן
 דו באַטראַכט גאַטס וועלט;
 צייל גיט אירע פעלערן, —
 רים וואָס דיר געפעלט.

ווערט די וועלט דיר ליבער מער,
 לעבן — אַ געשאַנק;
 און פון אַלע שטיבער — הער —
 טראַגט זיך אַ געזאַנג.

קומט אַ איד

פון אַ פּאַעמאַט

קומט אַ איד פון יענער זייט
 און דערציילט פאַר היגע לייט...
 היגע לייט — אין פריי, אין רח,
 שטייען זיי און הערן צו...

ערשט — עס לעבן דורות אויף
 און זיי זאַמלען זיך צונויף...
 שטייט שוין יעדערער פאַר זיי
 מיט זיין צער און מייט זיין וויי...

און דערציילען האָט ער פיל:
 פון אַ קרעטשמע, פון אַ מיל.
 האָט געביטן זיך די צייט,
 ווייסט ער אויך וואָס דאָס באַדייט.

ס'איז די וועלט דאָך ביז און שלעכט,
 ווער אַ האַר און ווער אַ קנעכט, —
 די גערעכטיגקייט פאַרבוּגט —
 האָט עס טאַקע גיט געטויגט...

האָט געביטן זיך נאָך מער,
 איז נאָך אַלץ געוועזן שווער...
 האָט מען אַלץ געגלויבט, געהאַפּט,
 ווי עס טרעפט מיט מענשן אָפּט...

מיר

מיר ביי דער גרענעץ פון צייטן
 ווי שווער איז צו מאַכן אַ טריט.
 פאַנטאַסטישע בילדער פון ווייטן,
 און פעלזן פון בערג און גראַניט.
 און מהנות פאַרצויבערטע רייטן
 פון קיינעם געפירט און געהיט...

און דאָ, וואו מיר שטייען, איז היימלעך
 און אַלץ אַזוי נאַענט באַקאַנט;
 די לאַנקעס, די הייזלעך, די ביימלעך,
 די קליינינקע בלומען ביים וואַנט,
 די נידריק-געפלאַכטענע ציימלעך,
 די פירנדיק-רואיקע האַנט.

דער אָנהויב...

דאָס איז געווען דער אָנהויב-טאַגן
 אין אונזער אר'מער, שטילער גאַס;
 דאָס האָט דורך גרוי זיך דורכגעשלאָגן
 אַ ליכטיקער, אַ העלער פאַס.

אין הייזעלעך, ביי מי געבויגן, —
 ביים נאָדל און ביים פרעס און אַל, —
 האָט איינער שטיל אַ ליד פאַרצויגן,
 אַ צווייטער — מוטיק, אויף אַ קול...

אַ ביכעלע האָט זיך באַוויזן,
 אויף דין פּאַפיר, מיט אותיות קליין;
 נאָר יעדער וואַרט — פון פריינט, פון ריזן —
 וואָס רופט און מונטערט ווייט צו גיין...

דאָס וואַרט און ליד אין אייגנעם לשון,
 וואָס האָט אין צוואַנג און גויט געשטומט,
 האָט ווי אַ קוואַל, וואָס איז פאַרשלאָסן —
 זיך אויפגעעפנט און צעברומט.

דער מידער מענטש אין געפאַנגען
 האָט אויפגעוואַכט, האָט אויפגעשיינט,
 דעם רוף דערהערט, מיט פרייד געגאַנגען
 אַהין, וואו ס'זאַמלען זיך די פריינט...

נעמען

עס זיינען דאָ געמען,
וואָס אין זייער קלאַנג
קענסט הערן, פאַרנעמען
פון צייטן דעם גאַנג.

עס רוישן ווי קוואַלן
פאַרגעסענע רייד;
עס לויכטן און שטראַלן
געזיכטער פון פרייד.

און וואָס ס'איז געוועזן
פאַרשפּאַט און פאַרלאַכט —
דרינגט דאָן דורך דיין וועזן —
מיט שיינקייט און מאַכט.

און וואָס ס'איז פאַרגאַנגען
און קען מער ניט זיין,
האַט ווידער געפאַנגען
אין נעץ דיך אַריין.

צו די יונגע

ס'איז ניט אייער קראַפט,
און ניט אייער חן;
וואָס איר זינגט און שאַפט —
זינגט די צייט אַליין.

אייער וואָרט באַצירט
האַט די צייט אין פּלאַם;
ווי עס האָט פּאַסירט
פריי און אַן אַ צאַם.

ניט פאַרויסגעזאַגט,
אַז עס וועט געשען;
איידער ס'האַט געטאַגט
זיינען מיר געווען.

אין שטילקייט

פון פּלאַכע פרייד און לידער
איז מאַט שוין איצט מיין אויער;
איך האָב פאַרבענקט זיך ווידער
נאָך אַוונטס שטילן טרויער

נאָך רייד אין קליינעם צימער,
אין שטילער ווייטער געגנט;
ביים קליינעם לעמפלס שימער,
ווען דרויסן האַרבסטיק רעגנט.

אַ בליק טאָן אין די שויבן,
מיט נעפל זוי פאַרהאַנגען,
און ניט פּונאַנדערקלויבן
זיך קענען אין פאַרלאַנגען.

אַ בענקשאַפט אַן אַ נאַמען,
אַ האַפענונג אַ מאַטע;
אין הויכן, צי אין תהומען,
נאָר ניט אויף וועגן גלאַטע.

האַבן איינגעשטעלט
אונזער יונגע פרייד;
פאַר אַ שיינער וועלט
דאָן זיך צוגעגרייט.

און צום ווידערקלאַנג
שטיל זיך צוגעהערט,
ווען אונזער נייעגעזאַנג
האַט געוועקט די ערד.

פריד דיר, נייער דור,
זאָלסט אונז נאָענט זיין!
נעם אויך אין דיין כאַר
אונזער ליד אַריין...

אונזער ליד

און אלע די, וואָס ציען מיט
אין אלע לענדער אונזער ליד,

אין טענער פריילעכע צי באַנגע,
אין שורות קורצע אָדער לאַנגע,

אין נייעם אָדער אַלטן פּורעם,
פון זון, פון רעגן צי פון שטורעם,

צי פון יום-טוב, צי פון וואַך,
פון גרינגן לעבן צי פון יאָך,

צי ניי — פון שטאַט, פון איזון, שטאַל,
צי אַלט — פון שטעטל, באַרג און טאַל,

צי פון אַ כלה שיין און איידל,

צי פון אַן אַרים, שטילער מיידל,

צי פון אַ קריג, צי פון פאַרגעבן,

פון אַלטן, צי פון נייעם לעבן, —
קין אונטערשיד.

אַבי עס זינגט, אַבי עס קלינגט,

אין יעדן לאַנד אַ אידיש ליד.

ניט איצט

ניט איצט דער גייסטיק-דופטנדיקער וויין
וואָס לידער אומעטיקע אונז זיי קענען געבן;
דיין ליד מוז אַליק נאָך שטאַרק און מוטיק זיין
צו וועקן מענש און וועלט צום פרייען לעבן.

און ווען עס איז די נייע וועלט שוין גרייט
און יעדעס פּאַלק וועט גלייכהייט שוין
געווינען,

דאָן קענען וועסטו זיך די שאַפונגס-פרייד
פון אומעטיקע לידער אויך פאַרגינען.

פון דעמער-קלאַנגען און פון זון-פאַרגאַנג,
און אַט די אלע האַלבע, מידע טענער,
וואָס מאַכן אונז אי גוט אַזוי, אי באַנג
און ס'ציט צו וועלטן העכער נאָך און שענער

פאַר אייך

אייך בין אַליין ניט רייך
און רייך איז ניט מיין פירונג;

אייך וויל אַ ליד פאַר אייך,
אַ ליד — אַ לעבנס-צירונג.

אַ ליד איז ניט גענוג,
דאָס ליד דאַרף אויך דערפרייען;
וואו נעמט מען עס אין פלוג,
ווען שטורמווינטן ווייען?

דאָן מוז איך אין דער ווייט,
מיט מיין געדאַנק זיך ווענדן,
וואָס זאָל די שטורם-צייט
מיט נייער זון פאַרבלענדן.

אַמאָל געלינגט — איך קריג
אין ווייט דאַרט אַ פאַרמעגן,
אייך האַלט עס ניט פאַר זיך,
עס איז פאַר אייערטוועגן.

און ווען עס לאַזט זיך אויס —
ס'איז וואו אַהינגעקומען, —
דאָן זוך איך שענערס אויס,
און זאָל אייך וואויל באַקומען.

ס'קלינגען נאָך

ס'קלינגען נאָך מאַטיוון פיל,
וואָס די צייט אַליין
האַט פאַרמשפּט אין איר גאַנג
זיי צום אונטערגיין.

כאַטש נאָך ניט געזונגענע,
כאַטש נאָך פול געבעט
און נאָך פול מיט שיינקייטן —
זינגען זיי אין שפעט.

ווילן זיי ניט אומקומען
אויף דער צייטס באַפעל;
פלאַטערן זיי אין האַרץ אַרום,
ציטערן אין זעל . . .

צום יונגן דור

מיר ווילן הערן איצט די יונגען,
אפילו וואָס די קינדער זאָגן, —
ווי ווייטער אונדזער וועלט צו טראָגן
אויב אונדזער דור האָט ניט געלונגען.

וואו דו ווענדסט זיך, יוגנט,
יום-טוב דינגע וועגן
און די העלסטע לידער
זינגען דיר אַנטקעגן.

1926.

צוויי וועגן

1

וואו גייט איר יונגע קינדער?
וואָס גייט איר אַזוי שטיל?
אָך, גייט דאָך, גייט געשווינדער —
צו גיין האָט איר נאָך פיל.

עס ענטפערן די קינדער:
„דער וועג איז אונז באַקאַנט,
די זיידעס און די באַבעס
זיי האָבן דאָ געשפּאַנט ...“

מיר גייען לאַנגזאַם, לאַנגזאַם,
ווייל דאָרט, איר זעט, פון ווייט,
דאָרט שטייט שוין דער בית-עולם...
מיר האָבן צייט נאָך, צייט“...“

2

— וואו גייט איר, יונגע קינדער,
וואָס זינגט איר אַזוי שטאַרק?
איר זייט דאָך שוין פאַרמאַטערט
צווישן טאַל און באַרג.

עס ענטפערן די קינדער:
„דער וועג איז אַזוי ניי...“
מיר יאָגן, יאָגן שנעלער
און זינגען צו דערביי...“

דער וועג — אַן אומבאַקאַנטער,
און ס'איז אַזוי צו מוט...
בלויז טאַלן, בערג און פעלזן —
ס'מוז ערגיץ-וואו זיין גוט! ...“

איר יונגער דור, פון היינט די קינדער,
וואו איר זייט דאָ און גאַנץ געבליבן,
צי אינדערהיים, צי נאָך פאַרטריבן —
דערציילט, זינגט אויס פון אַלץ אַצינדער.

דערציילט, זינגט אויס פון נייע וועגן,
מיט בליקן אין דער ווייט געצילטע,
מיט פרייען גאַנג, מיט גוטן ווילן —
פאַר אייערט און פאַר דורות-וועגן.

יונגנט

יוגנט — העלער יום-טוב,
יום-טוב פון דעם לעבן;
ווערסט געפייערט פריילעך —
וואָס עס זאָל ניט געבן.

יוגנט-העלער יום-טוב,
זון אין אַלע פענסטער,
און פון יעדן יום-טוב
יוגנט איז דער שענסטער.

ביי דער שווערסטער אַרבעט,
אין פאַבריק דער גרויער,
דרינגסטו אויך אַריין דאָרט
און עס ווייכט דער טרויער;

און אויך דאָרטן קלינגען
לידער און געלעכטער,
ווען די רעדער יאָגן
יונגע זין און טעכטער.

וואָס פילע שפראַכן קען ער, ווייס ער
און אידיש קען ער, דוכט זיך מער" . . .

ער רעדט אַמאָל מיט גראַדואירטע
שוין נאָכן לערנען, ווען מ'איז פריי;
די רייד אין אידיש שייַן-באַצירטע,
און איך, אַ אינגל, שטיי דערביי . . ."

אונדזער קינדער-שול

אין אונדזער שול — אַ פרייד,
און וואָס איז דען דער חידוש?
די קינדער הערן רייד,
די נייע רייד אין אידיש.

און ניי איז אונדזער ליד,
און שייַן איז די דערציילונג;
עס פאָלט אויף קינדס געמיט,
אַזוי ווי טוי, אַ היילונג.

עס ווערט דאָס קינד געוואָר
פון וועלט און אייגן לעבן,
פון טאַטע-מאַמעס דור,
פון נייעם אידנס שטרעבן;

פון אַרעמקייט דעם גרונד,
ווי נייע וועלט צו שאַפן,
ווי מענטש מיט מענטש אין בונד,
זאָל קיינעם ניט פאַרשקלאַפן;

נאָר גלייך, אונטער איין דאָך,
מיר זיינען אַלע ברידער;
און פריי איז יעדנס שפראַך,
און פריי איז יעדנס לידער.

און יעדער פאָלק איז פריי
צו גיין צו זיינע קוואַלן
און בלייבן דאָך געטריי
צו מענטשהייטס אידעאַלן.

אַ היימיש אינגעלע

(יקותיאל גינזבורג — אַ מתנה)

אויך דאָ געפינען מיר איצט ווינקלען,
אין געגנטן מיט פאָלק געדיכט,
וואָס הויבן אָן פאַר אונז צו פינקלען
מיט חן פון היים — און נייער ליכט . . .

אַ אינגעלע, געקליידט נאָך אַרעם,
ער גייט דאָך גיך, מיט ליבע טריט;
ער האַלט אַ גמרא אונטער אַרעם —
כ'זע אַ ישיבה דאָ אינמיט.

איך שטעל אים אָפּ, און פרעג אין אידיש:
און ס'ווערט מיר הייליק דאָ דער אָרט;
ער ענטפערט — ווי צום גרויסן חידוש,
אין אידיש אויך — ס'איז דאָ ווי דאָרט.

כ'פרעג: ווי פאַרטייטשט דער רבי גמרא
אין אידיש, צי אין ענגליש נאָר;
ער ענטפערט, ווי אין שפּאַס: „א סברא
איר קאָנט ניט אונזער נייעם דור“.

„דער נייער דור ווערט דאָ באַהאַונט
אין אידישקייט, אַזוי ווי דאָרט;
מען לערנט אונז דאָ, ווי מען דאַונט,
פון חומש טייטשט מען יעדעס וואָרט“.

„דער נייער דור — דערציילט ער ווידער,
און שמייכלט קליגער נאָך פון אייך;
„ער זינגט אין אידיש שיינע לידער
און אויך אין חכמה איז ער רייך.“

„און אונזערע לערער — גרויסע אידן,
פון ערשטן קלאַס ביז העכסטן גאַר;
און אידיש-שפראַך זי לעבט אין פרידן,
די לערער אויך פון נייעם דור.“

און דער פראַפעסאָר אונזער גרויסער
פון מאַטעמאַטיקע, אויך ער

ס'וועלן נייע דורות שטייגן,
און דאָס בליק צעשטראַלט זיך ברייט ...

זינגען אידן, גלויבן, האַפן,
טיילט מען נאָך הקפות אויס;
און דער ארון־קודש אַפן,
און אַ וואונדער: ס'פעלט ניט אויס! ...

ווען אַ ספר קליין אפילו
איז דאָך דאָס נאָך יונג, אַ קינד!
טיילט־מען אַיין אים אַ מגילה,
איז דאָס אויך דאָך גיט קיין זינד.

אויך אין מענטשעלע, דער בעסטער,
מיט אַ קרוינדעלע, וואָס ס'שיינט!
אויך אויף פאַרמעט — מגילת־אסתר,
מיט אַ נס, אַזוי ווי היינט! ...

אותיות

עס וועלן זיך ציען
אין דורות אַריין
די אותיות וואָס גליען
מיט פרייד און מיט שיין.

די ווערטער, וואָס דרינגען
פון טיפסטן געמיט,
זיי שאַלן און קלינגען
אין בוך און אין ליד.

די אַרעמע שולן
מיט מי אויפגעשטעלט,
זיי וועלן פאַרפולן
די פרייד אויף דער וועלט.

זיי וועלן פאַרבינדן
אַ דור מיט אַ דור,
און פייערלעך צינדן
אין אויגעלעך קלאַר ...

הקפות ...

(נאָכו לעצטו חורבו)

זאָל די פרייד זיך ווייזן ווידער
אין דעם יום־טוב — פרייד־קפרום;
קלינגען זאָל געזאַנג פון ברידער
ביי דער בימה און אַרום.

און די קינדערלעך וואָס מערער —
כ'זע זיי דאָ — זיי קומען אָן!
מיט די רבי'ס, מיט די לערער,
יעדעס קינד מיט נייער פאַן ...

און די פאַן אַרום דעם שטעקל
און אַ ליכטל אין דער הויך,
און דאָס ליכטל אין אַ עפל,
דאָס אַליין דערפרייט שוין אויך ...

און דערנאָך מיט זיגער־מינע
גרייט צום „מאַרש“ שוין קליין און גרויס
רינגלען דריי מאָל אום די בימה,
דער בעל־תפילה גייט פאַרויס.

ספּר־תורה — גלייך געשעצטע,
די הקפות — יעדער גלייך;
צי די ערשטע, צי די לעצטע —
אויס דער יחוס — אַרעם, רייך.

ס'איז די רייכקייט אין דעם מנין —
נאָך אַ איד איז שוין אַ גליק!
יעדער מנין איז אַן ענין,
און מיט גלויבן שיינט דאָס גליק!

ס'ווערט אויך טרויעריק, אוואַדע,
ווען מ'דערמאָנט זיך וויפיל ס'פעלט!
דאָך ביי ספּר־תורה'ס שדי
לעבט זי ווידער אויף, די וועלט!

קוקט מען אָן אין שול די צווייגן:
אינגלעך, מיידעלעך — אַ פרייד:

א רייזע-בילד

(אימפרעסיע)

לאנג ניט געזען אזא הימל א קלארן,
קענטיק שוין לאנג מיט דער באן ניט געפארן,
ניט געקוקט פון א פענסטער אין באן.
דו פארסט פארביי האַדסאָן, מיט בערג ביי די זייטן,
און פארמט און הייזקעס אויף הויכן, און ווייטן —
א שיינקייט — דו ווייסט ניט פון וואָן.

אזוי ווי אַ געטלעכע האַנט וואַלט געמאַלן
דעם הימל, די וואַלקן, דעם וואַסער, די טאָלן,
געמאַלן די בערג אזוי שייַן.

עס דאַכט זיך, דער מייסטער אַליין איז באַגייסטערט
פון שיינקייטן אַלע, וואָס ער האָט געמייסטערט, —
אַנטציקט פון זיין שאַפען אַליין!

אין רואיקן לאַנד

ס'איז זיטלעך, געמיטלעך,
אין רואיקן לאַנד;
דאָך שטורעמט און פורעמט
ווער הינטער דער וואַנט.

ס'איז גרינדיק און בינדיק
דער גרויער געזעץ;
דאָך בייגט זיך און לייגט זיך
שוין ערגעץ אַ געץ.

ס'איז פריילעך דער מלך
אין לאַנד פון די קנעכט;
דאָך שרעקט אים און וועקט אים
געשפענסט אין די נעכט.

פאַרלאַנגען — אין צוואַנגען,
די האַפענונג — מיד;
דאָך דרינגט שוין און זינגט שוין
די פרייהייט איר ליד.

נייע קוואַלן

די, וואָס גראַבן קוואַלן
אויף אַ נייער ערד,
זייער ליד טוט שאַלן —
זיי איז פרייד באַשערט.

רידל, האַק און אייזן
זינגען אַ געזאַנג;
וואַסער וועט זיך ווייזן —
מעג געווערן לאַנג.

טרעפט אַ שטיין זיך אונטן —
גרעסער איז דער רייץ;
פון די טיפסטע גרונטן
וואַסער — טו אַ פלייץ!

וואַסער — ניט געזען נאָך,
מורמלען — ניט געהערט;
וועט עס אויסזען שענער
פון דער טיף פון ערד.

ביז מען וועט זיך לאַבן
מיט די קוואַלן פריש,
איז אַליין דאָס גראַבן
ליב דערווייל און זיס...

עם ציט זיי . . .

(די אַמעריקאַנער קאָלעג)

עס ציט זיי צום שורש, עס ציט זיי צום שטאַם,
די אַרימע ברידער פון יענער זייט ים.

עס רוישט און עס ברויזט די געפונענע וועלט,
די נייע, די פרייע — אויף גיך אויפגעשטעלט.

עס ציט זיי צו אונז און אונז ציט צו זיי,
און קראַנק זיינען ברידער אין וועלט־טיילן צוויי.

פאַריז, 1914

מיר שטאַמען אַלע פון אַן אַנדער וועלט

מיר שטאַמען אַלע פון אַן אַנדער וועלט . . .
דאָרט זיינען מיר אין גאַלדענעם בוך פאַרשריבן . . .
דאָרט ווערן מיר רעגירט פון אַ געהיימען מלך,
וואָס האַלט אויף אונז און אויג און היט אונז . . .

אָהער אויף דער וועלט קומען מיר צו גיין
צו זען אַ פאַרשטעלונג, וואָס ווערט געגעבן
פון שוישפילער, אַ חברה קאָמעדיאַנטן,
צו זען אַ פאַרשטעלונג וואָס רופט זיך: „לעבן“.

מיר קוקן מיט פאַרכאַפטן אַטעם און ס'געפעלט
די שפּיל און די שפּילער און מיר הויבן אָן
אַליין אויך שפּילן, ווערן קאָמעדיאַנטן,
און יעדער וויל דער גרעסטער „שפּילער“ ווערן.

און דאָס איז שלעכט! ווייל אַלע ווילן שפּילן
הויבט אָן דאָס שטיק דעם ריטם צו פאַרלירן,
עס הערן זיך פיל קולות און געשרייען
און ענדלעך ווערט דאָס שטיק גאַר אומאינטערעסאַנט!

דער בעסערער, וואָס איז אָהער געקומען
צו זען וואָס שיינס, הויבט אָן זיך צו לאַנגוויילן,
ער גענעצט און ער איילט און לאַזט די שפּיל אין מיטן,
און הויבט זיך גרייטן אָן צו גיין צוריק!

מיר שטאַמען אַלע פון אַן אַנדער וועלט,
דאָ זענען מיר בלויז פרעמדע, אָן פאַרוואַנדטע,
און וואויל איז דעם וואָס ווייס דאָס אַלץ און דאָס פאַרשטייט
און שמייכלט ליב אויף אַלץ, וואָס קומט דאָ פאַר . . .

בויםער...

1

ווייט אין גאס, אין שטילן געגנט
שטייען בויער נאך א רעגן.
ס'איז פארנאכט — די זון קוים לייכט נאך
און דערקוויקט די צווייגן — פייכט נאך...

און די זון אלץ העכער שיפט-זיך,
ווייט אין מערב-זייט זי טיפט זיך.
און די בויער, פייכט פון רעגן,
קוים די בלעטלעך זיך באוועגן.

אויסגעצוואנגן, אויסגעוואשן —
קוקן-אן גאטס וועלט געלאסן.
רואיק, שטיל, קיין ווינט קיין שטויבן —
שטייען גרייט דעם הימל לויבן —

פאר דעם רעגן, פאר דער שטילקייט,
פאר דער ליבער אונט-קילקייט,
און די אונט-רו געניסן
און פון שטרעם-ווינט ניט וויסן.

2

אין דער פרי — די זון דא ווידער
מיט א כאר פון פייגל'ס לידער...
אויך אנטקעגן דא די שכנים
וואכן אויף צום טאג דעם שיינעם.

גריסט א ווינטעלע די בויער,
ווי א חבר, ווי א שומר...
מורמלט, ווי ער וואלט זיי פרעגן:
וואס-זשע מאכט איר נאכן רעגן?...

קענען בויער שוין ניט שווייגן;
שאקלען-צו מיט גרינע צווייגן,
קוקן הויך צום רוים צום בלויען:
„אייביק וועלן מיר אים טרויען!“

אפגייענדיקע שיפן

נאך אפגייענדיקע שיפן —
וואס בלייבט דיר אין געדאנק?
דאס פלאטערן פון טיכל
אין אויסגעשטרעקטער האנט;

דער רויך פון הויכן קוימען,
פון שיף דער שטאלצער גאנג,
פון וואסער-וועג די שוימען,
אן אפגעהאקטער קלאנג.

דאס שרייען פון די מעווען,
דער קאלטער רויש פון ווינט,
סיגנאלן און דאס רעווען
און אלץ נאר וואס פארשווינדט.

דער שפיר-קאסטן...

עס טרעפט נאך היינט אפילו —
אין טעג פון קאמף און לאסטן —
גייט דורך א גאס א שטילע
דער שפילער מיט זיין קאסטן.

עס עפענען זיך פענסטער,
עס דרינגט אריין א ניגון,
און טענער ווי געשפענסטער,
אין שטילער גאס זיך וויגן.

פון וואן איז ער געקומען
אהער, אין שטילן דרויסן?
וואס האט ער דא פארנומען,
און וואס איז ער דא אויסן?

געוואגלט און געוואנדלט
דורך לאנגע טעג, דורך יארן,
ביז ס'איז אין ליד פארוואנדלט,
א בענקשאפט-טאן געווארן.

צוויי געטער איז שווער דיר צו דינען,
 דען יעדער פון ביידע איז שטרענג,
 און וועסטו צו איין גאט זיך ווענדן —
 וועט ווערן דער צווייטער דיר ענג.
 אזוי איז עס שטענדיק, מיין ליבער,
 ס'איז טרויריק, דאך אמת — געדענק!
 דו קענסט מער ווי איינס ניט דערלאנגען,
 דערפאר נאך דאס אנדערע בענק!

דורות . . .

דורות פון דער צוקונפט,
 קומענדיקע ברידער,
 איר זאלט ניט דערוועגן
 אויסלאכן די לידער —
 לידער פון די שוואכע,
 לידער פון די מידע,
 אין א דור און אר'מען,
 פאר דער וועלטס ירידה.
 מיט דער ווייטער פרייהייט
 אלע דורכגעדרונגען
 האבן מיר די לידער
 שטילערהייט געזונגען.

און אין נאכט אין חושך,
 ווייט פון אייג'נע גליקן,
 האבן מיר בשתיקה
 אויפגעשטעלט די בריקן.

זיך געהיט פון שונא,
 וואס האט וואך, געלויערט,
 און דערפאר די לידער
 קלינגען אפ פארטרויערט;

און א גרויע בענקשאפט
 און געהיימער צאָרן,
 זיינען אין די לידער
 איינגעוועבט געוואָרן...

1920, בערגען סטריט, ברוקלין, נ. י.

ווען ער קומט

און ווען אין דער צייט דער בייזער
 קומט דער נביא, דער דערלייזער
 מיט זיין וואָרט און מיט זיין תפילה —
 וואָלט מען ניט געוואוסט אפילו . . .

ווען ער וואָלט צו אונז שוין גרייכן,
 ווי וואָלט מען געוואוסט דעם צייכן,
 אז אזוי פיל טעג און יאָרן
 לעבן מיר אין האַס און צאָרן . . .

ווען דער נביא וואָלט שוין קומען,
 ווער וואָלט זיינע רייד פאַרנומען?
 וואָס זיין וואָרט געווען וואָלט עכטער,
 היילכן מער וואָלט דער געלעכטער.

אפשר צווישן אונז, אַצונדער
 גייט ער אום מיט טרייסט און וואונדער,
 און מיר דאָ, אין נעץ פאַרצויגן,
 קוקן אויס אויף אים די אויגן . . .

צוויי הערצער

צוויי הערצער איז שווער צו געווינען,
 צוויי פריידן — זיי טרעפן זיך ניט;
 האָט ליב דיך די מיידל, די קלוגע,
 די שיינע ווייכט אויס דיינע טריט.

צוויי לידער פון האַרצן — ניט מעגלעך;
 ס'קלינגט שייך זיי דאָס ליד פון דיין צער;
 וועסט זינגען אַ ליד אויך פון שמחה,
 וועסט אויסנעמען בלויז ביי דעם נאָר.

צוויי וועלטן — זיי קענסטו ניט האָבן,
 ווילסט הוליען ביז וואָן עס ווערט נאָכט,
 וועט זיין דיר די טיר פון דעם מאָרגן,
 פון אייביקן מאָרגן פאַרמאָכט.

ער איז מיט וועלט באהעפט
 אין פרייד און אין געוויין;
 און וואָס מיט מענטשן טרעפט
 דאָס טרעפט מיט אים אליין.

ביים ראַנד פון דער וועלט

ביים ראַנד פון דער וועלט,
 דאָרט שטייט אַ געצעלט
 פאַר מוטיקע וואַנדערער;
 אַ טישל שטייט גרייט,
 אַ טישטוך פאַרשפרייט —
 פאַר אים און פאַר אַנדערע.

אַ מיידל אַליין,
 מיט ליבשאַפט און חן
 אים לאָזט זיך אַנטקעגן:
 „וואָס זוכסטו, מיין האַר?
 דאָ האָסטו דיין שכר
 ביים סוף פון די וועגן.

באַלוינט זאָלסטו זיין —
 דאָ האָסטו דיין וויין,
 דיין וויין און דיין קוכן;
 דער וועג ביז אַהער
 געווען איז דאָך שווער —
 דאָס גיין און דאָס זוכן . . .“

דער זוכער, ער טראַכט
 און מורמלט באַדאַכט:
 וואָס האָב איך געפונען?
 ער וואַרפט הויך זיין בליק,
 און לאָזט זיך מיט גליק
 צו זוכן די זונען . . .

מען וואַרט . . .

מען וואַרט אויף דיין וואַרט,
 דו שווייגסט נאָך דערוויילע . . .
 אין שווייגן איז אויך
 פאַרענטפערט די שאלה.

דו האָסט ניט קיין מוט
 די וועלט צו פאַרשעמען;
 דו פילסט זיך אין חוב,
 אין טאַפּעלן קלעמען . . .

איז סיידן טראַכט אויס:
 „סוועט שיינס נאָך פאַסירן“;
 און זאָל אין איר וויי,
 דאָס האַרץ ניט פאַרפירן . . .

מיט דער וועלט

ווערט וואו אַ לאַנד באַפרייט
 שטראַלט פריי און העל זיין בליק;
 הערשט צוואַנג נאָך ערגעץ ווייט,
 איז ער אין צוואַנג צוריק.

מיט מידע איז ער מיד,
 מיט שטאַרקע קריגט ער מוט;
 מיט וואַנדערער גייט ער מיט,
 מיט אַנקומער — באַרוט!

און וואו ער קומט און גייט
 פאַרנעמט ער יעדנס שטים;
 וואו פריינטשאַפט אים דערפרייט,
 וואו האָס — פאַרביטערט אים . . .

דער אַנוואַג — נאָך איידער ...

(עפילאָג)

די פריידיקע ליד, וואָס אין אָנהויב געשריבן —
זי ווערט אַלץ ביי דיר ניט פאַרענדיקט;
אַ העלפט אויף פאַפיר — אויפן טישל געבליבן,
דאָס טיפסטע אין האַרצן בלייבט שטענדיק...

דאָס פענסטער איז אָפן, אַ ווינטל בלאָזט אונטער,
עס וואָרט אויף די ווייטערע ציילן;
די שורות — די ליבע — אין האַנטשריפט דער רונדער,
זיי בעטן דיר, דיכטער, זיך איילן...

ניט לאָז זיי, די איינצלנע, פריידיקע ווערטער,
פאַרצווייפלען אין טאָג, וואָס דאַרף קומען;
זיי זעען דעם שאַפער — ער זיצט אַ פאַרקלערטער,
ער איז מיט דער וועלט נאָך פאַרנומען...

עס בעטן די ציילן אין טיפן פון האַרצן:
אַך, ברענג שוין אַרויס אונז געשווינדער;
ניט וואָרט ביז ס'פאַרגייען די וואַלקנס די שוואַרצע,
די וועלט וואָרט אויף אונז דאָך אַצינדער.

דו פעדער-זיך פריער, נאָך איידער דער שטורעם
צערייסט זיי, די וואַלקנס — פול גבורה;
און דו, אַ באַפרייטער פון מורא, יסורים —
פאַרענדיק די ליכטיקע בשורה...

און ברענג זיי, אין פרידלעכע ציילן, צו ברידער,
צו פעלקער, צו לענדער, צו שטאַמען,
ווייל איידער עס טרעפט — דו מוזט זיי אין לידער
באַלייכטן דעם גאַנג ווי מיט פלאַמען...

ניו יאָרק, 1951.